

Sosyal
Bilimler
Enstitüsü

10. YILDIZ ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER KONGRESİ

10. YILDIZ INTERNATIONAL
SOCIAL SCIENCES CONGRESS

BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI
BOOK OF ABSTRACTS

21-22 ARALIK 2023

21-22 DECEMBER 2023

www.sbe.yildiz.edu.tr

@YTUSBE

X. YILDIZ ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER KONGRESİ

Kongre Onursal Başkanı

Prof. Dr. Tamer Yılmaz

Düzenleme Kurulu

Prof. Dr. Murat Donduran

Prof. Dr. Turan Sağır

Prof. Dr. H. Gülru Yüksel

Prof. Dr. Yavuz Erişen

Prof. Dr. Yasin Şehitoğlu

Doç. Dr. Tolga Aksoy

Dr. Öğr. Üyesi Mahmut Bilgetürk

Arş. Gör. Anıl Tuğral

Arş. Gör. Ayça Düldül

Arş. Gör. Burak Yerlikaya

Arş. Gör. Hacer Yıldız Öztürk

Arş. Gör. Hicran Yücel

Arş. Gör. Hikmet Kaya

Arş. Gör. Mustafa Şahin

Arş. Gör. Nermin Banu Süer

Arş. Gör. Nurullah Esendemir

Arş. Gör. Sergül Balsever

Arş. Gör. Sümeyye Çiçek Vural

Arş. Gör. Tuğba Özbek

Arş. Gör. Volkan Güngör

Arş. Gör. Yunus Emre Özcan

Bilim ve Hakem Kurulu

- Prof. Dr. A. Melek Özyetgin, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet Başal, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Alexandre Toumarkine, Institut National Des Langues Et Civilisations Orientales
(INALCO), Fransa
Prof. Dr. Ali Fuat Arıcı, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Aynur Koçak, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Bayram Baş, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Ceren Erdin, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Çiğdem Şahin Taşkın, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Prof. Dr. Elçin Macar, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Emel Esen, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Ercan Karakoç, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Esim Gürsoy, Uludağ Üniversitesi
Prof. Dr. Esra Danacıoğlu, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Grażyna Zając, Jagiellonian Üniversitesi/Polonya
Prof. Dr. Gülsün Yay, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Gürbüz Gökçen, Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. H. Gülru Yüksel, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Halil Emre Akbaş, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Irshad Hussain, The Islamia University Of Bahawalpur, Pakistan
Prof. Dr. İbrahim Kırçova, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Kadriye Tezcan Akmehmet, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Akif Okur, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Engin Deniz, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Murat Anıl Mercan, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa Başaran, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa Sağdıç, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Onur Köksal, Selçuk Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Osman Caner Taslaman, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Oya Levenoğlu Öner, Erciyes Üniversitesi
Prof. Dr. Özden Zeynep Oktav, Medeniyet Üniversitesi
Prof. Dr. Robert Elliott, Tennessee State University, USA
Prof. Dr. Sait Özervarlı, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Salih Durer, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Serdar Bozkurt, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Seval Şahin, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Prof. Dr. Seza Sinanlar Uslu, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Stephanie Schwerter, Université Polytechnique Hauts-De-France, Fransa
Prof. Dr. Suat Undan, Trabzon Üniversitesi
Prof. Dr. Süleyman Doğan, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Tefvik Yoldemir, Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Timothy Rasinski, Kent State University, USA
Prof. Dr. Turan Sağer, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Ali Çaksu, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Antonio Masala, University Of Pisa, Italy

- Doç. Dr. Arda Eden, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Bahadır Uçan, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Beki Haleva, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Betül Duman Bay, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Burak Boyraz, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Bülent Alcı, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Ceylan Ünal Akbulut, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Christiane Czygan, Bonn Üniversitesi
Doç. Dr. Çiğdem Nas, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Didem Ardalı Büyükarman, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Didem Tuna, İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi
Doç. Dr. Ebru Enginkaya, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Eray Yılmaz, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Ergin Jable, Priştine Üniversitesi, Kosova
Doç. Dr. Erkan Çiçek, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Fatma Tunç Yaşar, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Fazıl Baş, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Fuat Aksu, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Fulya Memişoğlu, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Genç Osman İlhan, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Hayrullah Kahya, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. İbrahim Sona, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. İdil Laçın Öztığ, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Kerem Karaosmanoğlu, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Lale Arslan Özcan, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Beşikçi, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Emin Kahraman, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Meriç Harmancı, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Onur Güneş Ayas, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Pınar Güzelyürek Çelik, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Seçkin Sunal, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Senem Çakmak Şahin, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Senem Öner Bulut, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Sevim Yılmaz Önder, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Suzan Kavanoz, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Şerif Esendemir, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Tolga Aksoy, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Zeynep Süter Görgüler, Yıldız Teknik Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Büşra Çelik Vural, Yıldız Teknik Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Büşra Tombak, Yıldız Teknik Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Emrah Özcan, Yıldız Teknik Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Fahriye Dinçer, Yıldız Teknik Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Gökmen Gündoğdu, Yıldız Teknik Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Gülümser Efeoğlu, Yıldız Teknik Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi İsmail Erim Gülaçtı, Yıldız Teknik Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Muhammed Fazıl Baş, Yıldız Teknik Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Erol, Yıldız Teknik Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Özlem Yiğitoğlu, Yıldız Teknik Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Sema Aydın, Yıldız Teknik Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Şebnem Gelmedi, Yıldız Teknik Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Teyfur Erdoğan, Yıldız Teknik Üniversitesi
Öğr. Gör. M. Zeki Erbay, Yıldız Teknik Üniversitesi
Ar. Gör. Dr. Alaaddin Tok, Yıldız Teknik Üniversitesi
Dr. Pattamawan Jimarkon Zilli, University Of Stavanger

Davetli Konuşmacı:

Prof. Dr. Ali Ekber AKGÜN

“Bilimsel Araştırmanın Teorik Temelleri”

İÇİNDEKİLER

1917 RUS VE 1920 TÜRK DEVRİMLERİ ARASINDAKİ ETKİLEŞİM	2
ATATÜRK DÖNEMİNDE (1923-1938) İLKOKUL ÇOCUKLARINAKAZANDIRILAN YENİ KİMLİĞİN NİTELİKLERİ	3
CUMHURİYET DÖNEMİ KADIN MESLEKİ EĞİTİMCİLERİNDEN FATMA REFİA ÖVÜÇ	4
CUMHURİYET DÖNEMİNDE ÖNEMLİ BİR FOLKLORİK UNSUR OLARAK ANADOLU'DA GİYİM KUŞAM.....	5
CUMHURİYETİN GÜZELLERİ (1929-1933).....	6
DİREKLERARASI'NDA SOSYALLEŞME (1860-1923): ÇAYHANE, KIRAATHANE VE KAHVEHANE MÜDAVİMLERİ	7
GELENEKSELDEN MODERNE SİYASAL MEŞRUIYET: İTTİHAT VE TERAKKİ CEMİYETİ DÖNEMİ OSMANLI İMPARATORLUĞU'NDAN BİR KANIT	8
İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONRASINDA TÜRKİYE'NİN İKTİSADİ POLİTİKALARI (1945-1950).....	9
MECLİSTE MUHALEFETİN OLUŞMASINDA CELAL BAYAR'IN ROLÜ	10
MÜTAREKE DÖNEMİNDE AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NİN ANADOLU'DAKİ YARDIM FAALİYETLERİ.....	11
SEÇİM KANUNLARI ÇERÇEVESİNDE MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI (1923-1946).....	12
SON DÖNEM OSMANLI TÜRK EDEBİYATINDA ERMENİ YAZARLAR: KARŞILAŞMA, ETKİLEŞİM VE GÖRÜŞLER.....	13
TÜRKİYE'DE LAİKLİK VE EĞİTİM SİSTEMİ: SON 10 YILDA LİSE DERS KİTAPLARINDA LAİKLİK KONUSUNUN ELE ALINIŞI	14
TÜRKİYE'NİN İKİNCİ DÜNYA SAVAŞINA GİRİŞİNİN TÜRK BASINI VE İSTİHBARAT RAPORLARINA YANSIMALARI	15
1850-1900 YILLARI ARASINDA ERMENİ HARFLİ TÜRKÇE ROMAN ÇEVİRİLERİ VE ÇEVİRMENLERİ	17
AULA INTERNACIONAL 1 İSPANYOLCA DERS KİTABININ KÜLTÜREL İÇERİKLERİ VE TÜRKÇE'YE ÇEVİRİ ÖNERİLERİ	19
BİR SESLİ BETİMLEME GELİŞTİRME MODELİ OLARAK BENECKE'NİN ADEM MODELİNİN TANITIMI.....	20
BLACK FEMINIST APPROACH ON MAYA ANGELOU'S I KNOW WHY THE CAGED BIRD SINGS, GATHER TOGETHER IN MY NAME, AND ALL GOD'S CHILDREN NEED TRAVELING SHOES: A FOCUS ON THE BLACK FEMALE CHARACTERS	21
CONTEMPORARY HORIZONS IN THE NARRATIVE THEATRICAL TRADITION OF TURKEY: TRANSLATION, MULTILINGUALISM AND DECOLONISATION IN AUTUMN IN NEW STOCKHOLM	22
DİJİTAL AĞLARDA İNŞA EDİLEN ÇEVİRİ HAREKETLERİ: <i>KUDÜS'TE BUGÜN</i> TOPLULUĞU VE AKTİVİST ÇEVİRMEN KİMLİKLERİ	23
DİJİTAL AĞLARDA MARX'I YENİDEN YAZMAK VE ÇEVİRMEK: <i>ÖNCÜL ANALİTİK FELSEFE</i> TOPLULUĞU	24

EARLY FEMINIST REFLECTIONS ON THE POEMS OF CHRISTINE DE PISAN AND MARGARET CAVENDISH	25
EVALUATION OF THE TRANSLATIONS IN THE FRAME OF THE CONTEXT OF SOURCE TEXT	26
KENT GÖSTERGEBİLİMİ VE ÇEVİRİ GÖSTERGEBİLİMİ BAĞLAMINDAANI EDEBİYATI İLE SEYAHAT EDEBİYATININ DEĞERLENDİRİLMESİ:BULGAR GÖZÜYLE İSTANBUL ÖRNEĞİ	27
MARC PASTOR'UN KARANLIK BARSELONA ROMANINDA KADIN SUÇLULUĞU	28
REWRITING HISTORY IN A POSTMODERN SENSE THROUGH SCIENCE-FICTION AND NEO-SLAVE NARRATIVE IN OCTAVIA BUTLER'S KINDRED	29
SAMUEL TAYLOR COLERIDGE'İN THE RIME OF THE ANCIENT MARINER ADLI ŞİİRİNİN YENİDEN ÇEVİRİSİNİN ÇEVİRMEN UFUK, TAVİR VE DURUŞU ÜZERİNDEN İNCELENMESİ	30
SERENADE FOR NADIA'NIN ÇEVİRMEN GÖRÜNÜRLÜĞÜ KAPSAMINDA İNCELENMESİ	31
SOSYAL MEDYANIN POPÜLER BİLİMSEL SÖYLEMİ YÖNLENDİRME İŞLEVİNE DEĞGİN BİR İNCELEME: ÇANAKKALE MUHAREBELERİ ÖRNEĞİ	32
YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KÜLTÜREL ÖGELERİN ÖĞRETİMİNE ÇEVİRİBİLİMSEL BİR BAKIŞ	33
2018 FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ YATAY VE DİKEY KAYNAŞIKLIK AÇISINDAN İNCELENMESİ	35
BİR GRUP ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİSİNDE SİBER ZORBALIĞA YÖNELİK TUTUMUN AKADEMİK MOTİVASYON DÜZEYİNE GÖRE İNCELENMESİ	36
COVID-19 SÜRECİNDE UZAKTAN ÇALIŞMANIN ÖĞRETMENLERİN ÇALIŞMA MOTİVASYONU VE ÖRGÜTSEL BAĞLILIKLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: İSTANBUL İLİNDE BİR ARAŞTIRMA	37
GENÇ YETİŞKİNLERDE SOSYAL MEDYA BAĞIMLILIĞI, AİLE BÜTÜNLÜK DUYGUSU VE BENLİK SAYGISI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ	38
MATEMATİKSEL HİKAYELERİN DİJİTAL ÇİZGİ ROMANA DÖNÜŞTÜRÜLMESİNE YÖNELİK BİLSEM ÖĞRENCİLERİNİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ	39
RAFADAN TAYFA ÇİZGİ FİLMİNİN KÖK DEĞERLER BAĞLAMINDA İNCELENMESİ	40
SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇEVRE VE EKOLOJİ EĞİTİMİNİN STEM ÜZERİNDE ETKİLERİ HAKKINDA BİR İNCELEME	41
THE EFFECT OF THE USE OF SIMULATION IN MIDDLE SCHOOL SCIENCE EDUCATION ON THE CONCEPTUAL ACHIEVEMENT OF STUDENTS	42
TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE AKADEMİK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ: BİR BETİMSSEL İÇERİK ANALİZİ	43
ÜÇÜNCÜ KUŞAK ÜNİVERSİTE OLARAK ARAŞTIRMA ÜNİVERSİTELERİ - YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ	44
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN BİREYSEL ÖZELLİKLERİ VE MİZAHA BAKIŞ AÇILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ	45
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN YARATICI DRAMA DERSİNE İLİŞKİN TUTUMLARININ İNCELENMESİ	46
VELİLERİN DEĞERLER EĞİTİMİ İLE İLGİLİ ALGILARI. BİR METAFOR ANALİZİ	47
2003- 2019 YILLARI ARASINDA TÜRKİYE- IRAK TİCARİ İLİŞKİLERİ	49
ÇALIŞMA SAATLERİ VE OBEZİTE ARASINDAKİ İLİŞKİ-İNGİLTERE ÖRNEĞİ	50
CARBON FOOTPRINT REDUCTION IN INDUSTRIAL MARKETS: ASSESING THE BENEFITS OF GREEN INITIATIVES IN STACKELBERG DUOPOLY?	51
ÇEVRE EKONOMİSİNDE REKABET- İŞ BİRLİĞİ GERİLİMİ VE İŞ BİRLİĞİNİN KÖKENLERİ	52

ÇİN EKONOMİ TARİHİ (19.YÜZYIL).....	53
DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE KÜRESEL DEĞER ZİNCİRİ	54
GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE ANADOLU'DA PARANIN TARİHİ VE KULLANIMI.....	55
GÜNDEM 2030: SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ ERİŞİLEBİLİR VE TEMİZ ENERJİ: TÜRKİYE İNCELEMESİ.....	56
İKTİSADİ BİREYİN AHLAKİ DEĞERLERİ: OYUN TEORİK MODELLERLE AÇIKLAMAK.....	57
INTERGENERATIONAL MOBILITY IN TURKEY BASED ON EDUCATION	58
IRRATIONAL PRICE ANOMALIES AND MOMENTUM STRATEGY ON BORSA ISTANBUL	59
İŞYERİNDE YALNIZLIĞIN İŞ PERFORMANSINA ETKİSİ.....	60
KÖMÜR MADENİNDEKİ KANARYA: FİNANSAL YATIRIMCILAR SAVAŞLARI ÖNGÖREBİLİR Mİ?	61
KRİPTO TİCARETİ VE KARBON EMİSYONLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ: KRİPTO DOSTU ÜLKELER İÇİN KAVRAMSAL BİR MODEL ÖNERİSİ İLE ANALİZ	62
KUR KORUMALI MEVDUAT PROGRAMI: AMACI, MODELLENMESİ VE SONUÇLARI	63
MERIT ORDER EFFECT OF RENEWABLE ENERGY SOURCES IN TURKISH ELECTRICITY MARKET	64
MONETARY POLICY IMPACT ON CAPITAL MARKETS IN TURKEY	65
REGIONAL DETERMINANTS OF FIRM EXIT IN TURKEY.....	66
SUUDİ ARABİSTAN VE BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİNDE KALKINMA GÜNDEMİ: VİZYON BELGELERİ ÇERÇEVESİNDE BİR İNCELEME	67
THE DYNAMICS OF TURKIYE'S EXPORT PERFORMANCE: A COMPREHENSIVE ANALYSIS USING CONSTANT MARKET SHARE METHOD	68
THE EFFECTS OF MONETARY POLICY CHANGES ON THE STOCK MARKET IN TÜRKİYE	69
VERGİLEMENİN ETKİNLİK MALİYETİ	70
YAPAY PİYASA MODELLERİ: FİNANSAL PİYASALARDA GELECEĞİ TAHMİN ETMEK İÇİN MATEMATİKSEL YAKLAŞIM.....	71
"KONUT BİR SOSYAL GÜVENLİK ARACIDIR"	73
AFETLERDE SOSYAL MEDYANIN YARDIMLAŞMAYA ETKİSİ: Z KUŞAĞI ÖRNEĞİ	74
AKIŞKAN MODERNİTEDE MÜZİĞİN ZAMANSAL VE MEKÂNSAL İŞLEVLERİNİN İNCELENMESİ	75
AYDINLANMA DÜŞÜNCESİNİN ÇAĞDAŞ DÜNYA AÇISINDAN YENİDEN DEĞERLENDİRİLMESİ	76
BABİL MİTOLOJİSİNDE YERALTI SEMBOLİZMİ.....	77
BEDEN DİSMORFİK BOZUKLUĞUN TEMELİ VE TEDAVİSİNDE BİLİŞSEL DAVRANIŞÇI TERAPİ VE PSİKODİNAMİK PSİKOTERAPİ	78
BİR TÜKETİM UNSURU OLARAK GELİNLİK*	79
DEPREM TRAVMASI VE RUH SAĞLIĞI UZMANLARI.....	80
DİJİTAL ÇAĞDA BEDEN: DİJİTAL BEDENLEŞME PRATİKLERİ ÜZERİNE.....	81
DİN VE DEĞERLER EĞİTİMİ AÇISINDAN VEFA VE PRATİĞE YANSIMASI	82
DİREKLERARASI'NDA TİYATRO MEKÂNLARININ GÖZETİM VE DENETİMİ (1880-1908).....	83
"DOĞA HAKLARI"NDAN "DOĞA'NIN HAKLARI"NA.....	84
ESTETİK VE KOZMETİK CERRAHİ İŞLEM YAPTIRMADA SOSYAL MEDYANIN ROLÜ	85
EVLİLİK ÖNCESİ EĞİTİM BAĞLAMINDA YEREL YÖNETİMLER	86

GÖZETİM TOPLUMUNUN DÖNÜŞÜMÜNE İLİŞKİN BİR TARTIŞMA	87
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAĞLAMINDA SOSYAL KORUMANIN ÖNEMİ VE ROLÜ	88
İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİNDE NESNELİK SORUNU	89
JEAN-PAUL SARTRE'DA İNSAN	90
KAPLUMBAĞALARA DOKUNABİLİR MİYİZ? OSMAN HAMDİ BEY'İN ESERLERİNİN SANAL GERÇEKLİKLE SERGİLENMESİNE SİMÜLASYON KURAMINDAN BİR BAKIŞ	91
KENDİNİ SABOTE ETME DAVRANIŞININ NARSİSTİK VE BORDERLİNE KİŞİLİK ÖRGÜTLENMELERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ.....	92
KENT AİDİYETİNİ YER BAĞLILIĞI TEORİSİ ÜZERİNDEN OKUMAK: ALAN YAZIN ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME.....	93
MARKA GÜNCELLİĞİ VE MARKA MİRASININ DEVAMLILIĞINDA RETRO PAZARLAMANNIN ROLÜ KİŞİSEL NOSTALJİK DENEYİMİ OLMAYAN Z KUŞAĞI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA.....	94
MİTOLOJİK DÜŞÜNME VE SANAT: ÇAĞLAR BOYU DEĞİŞMEYEN ETKİLEŞİMLER	95
PANDEMİ DÖNEMİNDE OKULLARIN KAPATILMASI VE EĞİTİMSEL EŞİTSİZLİKLER: SAĞLIK PROFESYONELİ ANNELER	96
PUNISHMENT AS A DISCURSIVE FORMATION RISING OF IMPRISONMENT AS A PUNISHMENT METHOD FROM EUROPE TO TURKEY	97
PUTTING THE SACRED INTO WORDS: UNDERSTANDING POSTMODERN PERSPECTIVES ON LANGUAGE AND SPIRITUALITY THROUGH LYOTARD	98
RECONSTRUCTION OF CAPITALISM WITH CHANGING BODY PERCEPTION.....	99
REMEMBRANCE OF TRAUMATIC AUTOBIOGRAPHICAL AND COLLECTIVE MEMORIES: THE CASE OF DERSİM 38	100
SAINT-EXUPERY'S 'LITTLE PRINCE': A CLOSER LOOK.....	101
SAVAŞ VE SOSYOLOJİ: TOPLUMSAL DEĞİŞİMDE SAVAŞ FAKTÖRÜ	102
SEARLE İÇİN TOPLUMSAL GERÇEKLİĞİN İNŞASINDA DİLİN İŞLEVİ.....	103
SEYİRLİK MANZARALAR VE GÖSTERME HAKKI	104
SOSYAL DEĞİŞİM, DİN VE KADININ ANNELİK ROLÜ	105
SOSYAL MEDYA PLATFORMU X'TE TROLL KULLANICILARIN KİMLİK ALGISI.....	106
SOSYAL MEDYADA BİR EĞLENCE ARACI OLARAK HAYVAN İSTİSMARI.....	107
TALEP ODAKLI SOSYAL HİZMETLERDEN ARZ ODAKLI SOSYAL HİZMETLERE GEÇİŞ: AİLE VE SOSYAL DESTEK PROGRAMI(ASDEP)	108
TARİHİ ÇEVREDE DOĞAL ORTAM UNSURLARININ MEKÂNSAL KULLANIMINA BİR ÖRNEK: ASSOS ANTİK KENTİ (AYVACIK, ÇANAKKALE).....	109
THE EFFECTS OF THE COVID-19 PANDEMIC ON INVISIBLE DOMESTIC LABOR: AN ANALYSIS IN THE CONTEXT OF TURKEY	110
TURING TESTİ NİÇİN GEÇİLEMEZ: FELSEFİ BİR ELEŞTİRİ.....	111
TÜRKİYE'DE FUTBOL TARAFTARLIĞI KONUSUNDAKİ SOSYOLOJİK ÇALIŞMALAR.....	112
ÜNİVERSİTE MEZUNLARININ İSTANBUL'DAN MEMLEKETLERİNE DÖNÜŞLERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİ ANLAMAK ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME.....	113
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE ÖDEME İSTEKLİLİĞİNİ ETKİLEYEN DEĞİŞKENLERDEN MARKAYA İLİŞKİN BİR ÖN ÇALIŞMA	114
UYUM ÇALIŞMALARINDA GÖÇ VE SİĞİNMACI ANLATILARI.....	115

YAPAY ZEKA VE AHLAKİ KARARLAR”.....	116
YAŞLI BAKIM MODELLERİNE İLİŞKİN ULUSLARARASI UYGULAMA ÖRNEKLERİNİN İNCELENMESİ	117
YETİŞKİNLERDEKİ BENLİK AYRIMLAŞMASININ EVLİLİK KAYGISI, EVLİLİK DOYUMU VE YAŞAM DOYUMUYLA OLAN İLİŞKİSİ.....	118
YORUMCU SOSYOLOJİLERİN FELSEFİ ARKA PLANI OLARAK ROMANTİZM.....	119
"SESSİZ İSTİFA" NIN KAVRAMSAL YOLCULUĞU: BİBLİYOMETRİK ANALİZ.....	121
ÇALIŞANLARIN ÖRGÜTSEL ADALET ALGILARININ İŞTEKİ MUTLULUK ÜZERİNDEKİ ETKİSİNDE DUYGUSAL EMEGİN RÖLÜNE YÖNELİK BİR MODEL ÖNERİSİ.....	122
ÇALIŞANLARIN TEKNOLOJİK HAZIR BULUNUŞLUK VE KARİYER BAĞLILIKLARININ, İŞ-AİLE ÇATIŞMASI ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN İNCELENMESİ.....	123
ÇEVİK PROJE YÖNETİM YAKLAŞIMLARININ ÇALIŞAN PERFORMANSI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNE YÖNELİK BİR MODEL ÖNERİSİ	124
DEĞİŞİM SÜRECİ VE ÖRGÜTLERDEKİ DEĞİŞİM YÖNETİMİNİN ÇALIŞANLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ	125
DİJİTAL LİDERLİĞİN İŞ PERFORMANSINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ.....	126
DÖNÜŞÜM EKONOMİSİNDE ELDEN ÇIKARMA DAVRANIŞLARI: BİBLİYOMETRİK BİR ANALİZ (1992-2023).....	127
E-TİCARETTE SÜRDÜRÜLEBİLİR TÜKETİMİN MUCİZEVİ ETKİSİ; HEDONİK, EUDAİMONİK VE BİLİŞSEL TATMİN.....	128
GENEL SORUMLULUK SİGORTALARIYLA KARŞILAŞTIRMALI OLARAK İŞVEREN SORUMLULUK SİGORTASININ GELİŞİMİ VE İŞLEVİ.....	129
HAVAYOLU SEKTÖRÜNDE ALGILANAN HİZMET KALİTESİ BOYUTLARI: ÇEVİRİMİÇİ MÜŞTERİ YORUMLARININ ANALİZİ.....	130
İŞLE İLGİLİ İHTİYAÇLARIN TATMİNİ ÖLÇEĞİNİN TÜRKÇE GEÇERLİLİK VE GÜVENİLİRLİK ÇALIŞMASI.....	131
KOOPERATİFLERDE ÇIKMA TAZMİNATININ HUKUKİ NİTELİĞİ.....	132
KSS VE İKY’NİN BÜTÜNLEŞMESİNDEN DOĞAN YENİ BİR KAVRAM: SOSYAL SORUMLU İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİ.....	133
MARKA BAĞLILIĞINA GİDEN YOL: BAĞLANMA STİLLERİNİN ROLÜ	134
OKUL YÖNETİCİLERİNİN İNOVASYON YETERLİLİĞİNİN ÖRGÜTSEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK İLE İLİŞKİSİ: İSTANBUL MALTEPE’DE BİR UYGULAMA.....	135
ÖRGÜT İKLİMİ VE ÖRGÜTSEL ÖZDEŞLEŞME ARASINDAKİ İLİŞKİDE YÖNETİCİ DESTEĞİNİN ROLÜ	136
ÖRGÜTLERDE AHLAKİ DUYGULAR: AHLAKİ YÜCELİK DUYGUSU İLE İLGİLİ BİR MODEL ÖNERİSİ	137
ÖRGÜTSEL ÖĞRENME VE ÖRGÜTSEL DAYANIKLILIK ARASINDAKİ İLİŞKİ VE BANKACILIK SEKTÖRÜNDE BİR ARAŞTIRMA.....	138
ÖZ-LİDERLİĞİN PROJE BAŞARISI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: YARATICI DAVRANIŞ VE İŞ TATMİNİNİN ARACILIĞI.....	139
PSİKOLOJİK SERMAYENİN İŞ PERFORMANSI ÜZERİNDEKİ ETKİSİNDE, İŞTE VAR OLAMAMANIN ARACILIK ROLÜNÜN İNCELENMESİ*	140
ŞİRKETLERİN DİJİTAL ORTAMDA İŞVEREN MARKASI UYGULAMALARI	141
SUİSTİMAL FARKINDALIK DÜZEYİ: İÇ DENETÇİLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	142

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARINA ULAŞMADA EKOLOJİK AYAK İZİNİN YERİ VE TÜRKİYE DEĞERLENDİRMESİ	143
TEKNOLOJİK ÇERÇEVE ÜZERİNE KAVRAMSAL BİR ARAŞTIRMA	144
TEKNOLOJİK ÖĞRENMENİN ÖNEMİ.....	145
THE RELATIONSHIP BETWEEN DIGITAL TRANSFORMATION AND PRODUCT INNOVATIVENESS IN AVIATION INDUSTRY	146
TİCARİ İŞLETMENİN DEVRİNDE DEVREDENİN REKABET YASAĞININ SINIRLARI	147
TÜRKİYE'DE BULUNAN BİR BİLGİ TEKNOLOJİLERİ ŞİRKETİNDEKİ İNSAN KAYNAKLARI UZMANLARININ TÜRK ÇALIŞANLAR VE SURİYELİ GÖÇMENLERE DAİR ALGILARINA YÖNELİK PİLOT BİR ÇALIŞMA	148
ULUSLARARASI SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK STANDARTLARININ TARİHSEL GELİŞİMİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA.....	149
YÖNETİMDE BİYOMİMİKRI UYGULAMALARININ PERFORMANS VE VERİMLİLİK ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ	150
1884 TARİHLİ ÂSÂR-I ATİKA NİZAMNAMESİ ÖZELİNDE ESKİ ESERLERİN KÜLTÜREL MİRAS OLARAK KORUNMASINA DAİR HUSUSLAR	152
1990'LAR TÜRK VE HOLLYWOOD SİNEMASINDA ORYANTALİZM'İN İSTANBUL DÜŞÜ	153
ANTİK KENT SEMBOLLERİ VE KAZI LOGOLARININ KARŞILAŞTIRILMASI.....	154
ARİFİNİN SÜLEYMANNÂMESİNDE YER ALAN KUŞATMA SAHNELERİ VE KALE TASVİRLERİ	155
BESİNLERİN VE SAĞLIKLI BESLENMENİN HUMAN PAPİLLOMA VİRÜSE (HPV) ETKİSİNE DAİR GASTRONOMLARIN BİLGİ BİRİKİMİ VE FARKINDALIĞININ İNCELENMESİ	156
ÇAĞDAŞ SANATTA NEO-FÜTÜRİZM ETKİLERİ.....	157
CAZ MÜZİĞİNDE ROL MODELLERİN KİMLİK İNŞASI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ	158
ÇOK MODLU ÇEVİRİLER VE MÜZE ÇEVİRİLERİ KONUSUNDAKİ ÇALIŞMALARIN ALANYAZINDA İNCELENMESİ	159
DARING TO SHARE, BUILDING BRIDGES: DEVISING SOLO PERFORMANCES IN THE POST-PANDEMIC SCENE OF ISTANBUL	160
DESTİNASYON TANITIM ARAYÜZLERİNİN KÜLTÜRLERARASI KULLANILABİLİRLİĞE DAİR HOFSTEDE'İN KÜLTÜR KURAMI ÇERÇEVESİNDE BİR İNCELEME	161
DUYGUSAL TASARIMIN (EMOTIONAL DESIGN) ÖĞRENME BAĞLAMINDA İNCELENMESİ	162
FOTOĞRAF DÜZENLEME UYGULAMALARINDA KULLANILABİLİRLİK: ADOBE LIGHTROOM ..	163
GÖSTERGEBİLİM, FOTOĞRAF VE KURUMSAL KİMLİK	164
GRAFİK TASARIMDA ADOBE PHOTOSHOP PROGRAMI ÖZELİNDE YAPAY ZEKÂ ETKİLERİ	165
GRAFİK TASARIMINDA NEVILLE BRODY ETKİLERİ	166
HAREKETLİ GÖRÜNTÜLERDE SÜRENİN AKIŞ METAFORU	167
İRAN İLE TÜRKİYE EL DOKUMA HALILARI ÖZELİNDE KÜLTÜREL VE SİMGESEL MOTİF ANALİZİ.....	168
İRAN VE TÜRKİYE'DEKİ GELENEKSEL SANATLAR FUARLARINDA TASARIM İLKELERİ BAĞLAMINDA AFİŞ ANALİZİ	169
KLASİK YÖNTEMLERİN ÖTESİNE TAŞINAN SERGİLEME YAKLAŞIMLARI ARAYIŞI: "KÜRATÖR SANATI".....	170
MÜZELERDE YAYINCILIK FAALİYETLERİ: PERA MÜZESİ ÖRNEĞİ	171
MÜZİK YETENEĞİ KAVRAMININ DEĞİŞİMİ "MÜZİKAL SOFİSTİKASYON"	172

NFT ÜYELİK KARTLARININ SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK, GRAFİK TASARIM VE TOPLULUK İLİŞKİLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ	173
OP ART VE SOYUT ANİMASYON FİLMDE POİNTİLİST ETKİLER.....	174
ORYANTALİST RESSAM FREDERICK GOODALL'IN DOĞU SEYAHATI AKTARIMI	175
POPÜLER BİR MÜZİK OLAN "ANADOLU POP/ROCK" TÜRÜNE ÂŞIK MÜZİĞİNİN YANSIMALARI "ÂŞIK MAHZUNİ ŞERİF" ÖRNEĞİ.....	176
RUS KONSTRÜKTİVİZMİNİN ULUSLARARASI TİPOGRAFİK STİL (İSVİÇRE STİLİ) ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ BAĞLAMINDA JOSEF MÜLLER-BROCKMANN'IN AFİŞLERİ	177
SANAT ELEŞTİRİSİ VE AKADEMİ	178
SANATSAL İFADELER İÇİN BEYİN-BİLGİSAYAR ARAYÜZLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	179
SARKİS'İN İŞLERİNDE YAKMA KAVRAMI 'TRANSFLAMMATION' ESERİ ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRME	180
SENARYO YAZIMINDA SYD FIELD PARADİGMASI: KARABAL SENARYO ÖRNEĞİ.....	181
SOSYAL SİRK UYGULAMALARININ 2023 KAHRAMANMARAŞ DEPREMİ ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	182
TÜRKİYE'DE ÖZEL SANAT MÜZELERİNDE KÜRATÖRLÜĞÜN GELİŞİMİ: İSTANBUL MODERN ÖRNEĞİ.....	183
VESİKALI YARIM FİLMİNDE CİNSİYET TEMSİLLERİ	184
YENİ BİR PERFORMANS PRATIĞI OLARAK CANLI KODLAMA: ALGORAVE	185
YENİ MEDYADA RÖNTGENCİLİK(VOYÖRİZM).....	186
"İDEOLOJİLERİN SONU" TEZİNİ TÜRKİYE'DE 2023 CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMLERİNDE YAPILAN SİYASAL İTTİFAKLAR ÜZERİNDEN OKUMAK	188
1921 ANAYASASININ ÖZELLİKLERİ	189
1990'LI YILLARDA İSLAMCI DERGİLERDE ANAYASA TARTIŞMALARI	190
20. YÜZYILIN BAŞINDA AZERBAIJAN'DAKİ SİVİL TOPLUM ANLAYIŞI: KARDEŞ KÖMEĞİ DERGİSİ ÖRNEĞİ (1917).....	191
A BETTING GAME FOR PEACE: MONETIZING UN PEACEKEEPING OPERATIONS VIA CRYPTO ASSETS.....	192
AKP'NİN PARLAMENTER ELİTLERİNİN ÇOKLU MÜTEKABİLİYET TEKNİĞİYLE İSTATİSTİKİ BİR ANALİZİ (2002-2018).....	193
ALTHUSSER VE GRAMSCI: KARŞILAŞMA VE AYRIM	194
ASKERİ GÜVENLİK BAĞLAMINDA RUSYA'NIN GÜNEY KAFKASYA ÜLKELERİ İLE İLİŞKİLERİ.....	195
AVRASYA'DAKİ DONMUŞ ÇATIŞMALAR, FİİLİ DEVLETLER, VE KARABAĞ'IN 'ÇÖZÜLMESİ'.....	196
ÇİN HALK CUMHURİYETİ'NİN BİR KUŞAK BİR YOL PROJESİ KAPSAMINDA ENERJİ GÜVENLİĞİ POLİTİKALARI	197
CUMHURİYETİN KURULUŞUNDAN SOĞUK SAVAŞ'IN SONUNA KADAR GEÇEN SÜREÇTE TÜRKİYE'NİN ORTADOĞU POLİTİKASININ EKONOMİ POLİTİĞİ (1923-1991)	198
DAMIZLIK KIZIN ÖYKÜSÜ (1985) ROMANININ İNSANLIĞA KARŞI SUÇLAR BAĞLAMINDA İNCELENMESİ	199
İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONRASI TÜRKİYE VE JAPONYA'DA ÇOK PARTİLİ HAYATA GEÇİŞ SÜREÇLERİ	200
İŞÇİLERİN AYRIMCILIKTAN KORUNMASININ SAĞLANMASINDA BİR ULUSAL HUKUK MEKANİZMASI: TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU	201

JASON STANLEY'İN "FAŞİST SİYASET" KAVRAMI ÜZERİNDEN 21. YÜZYILDA FAŞİZMİN MÜNKÜNLÜĞÜ ÜZERİNE BİR TARTIŞMA	202
KÜRESEL GÜNEY'İ GÜÇLENDİRMEDE İNFORMEL ÖRGÜTLERİN ROLLERİ VE SINIRLILIKLARI: BRICS VE G20 ÖRNEĞİ	203
KÜRESEL TERÖR KAPSAMINDAKİ GÖÇLERİN SOSYOKÜLTÜREL AÇIDAN ETKİLERİ VE DÜNYA EKONOMİSİ ÜZERİNDEKİ MALİYETİ	204
KÜRESELLEŞME BAĞLAMINDA ULUS DEVLETİN DÖNÜŞÜMÜ	205
NATO'NUN İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ YAKLAŞIMININ SOSYAL İNŞACI KURAM KAPSAMINDA İNCELENMESİ	207
ORTADOĞU'DA TÜRK DIŞ POLİTİKASI DİNAMİKLERİ, SÜREKLİLİKLER VE KIRILMALAR	208
SİYASAL İLETİŞİMDE VERİ MADENCİLİĞİ YÖNTEMLERİNİN KULLANIMI	209
SOĞUK SAVAŞ BAĞLAMINDA TÜRKİYE'DE İKTİDARA GELEN "SAĞ" PARTİLER VE EMPERYALİZM KARŞITLIKLARI (1960-1980)	210
SOSYAL DEMOKRASİNİN TARİHSEL ÇERÇEVESİ	211
STAHANOVİZME DÖNÜK ELEŞTİRİLER BAĞLAMINDA SOSYALİZMİN İNŞASI TARTIŞMALARI	212
DRIVERS OF THE EU'S FOREIGN AID: A COMPARATIVE ANALYSIS ON SECURITY AND DEVELOPMENT	213
TÜRK SİYASİ HAYATINI ŞEKİLLENDİREN KADIN SİYASİ AKTÖRLER: RAHŞAN ECEVİT ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME	214
19. YÜZYIL EBNİYE NİZAMNÂMELERİ ÜZERİNE BİR BAKIŞ	216
CEPHENİN MANZUM HAFIZASI: MEHMET FAHRİ PAŞA'NIN HATIRALARINDA İŞKODRA MUHAREBELERİ	217
ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİNDE AİLE DOSTU DERGİSİ VE KADIN	218
NİZÂMİYYE MEDRESELERİNİ KİM KURDU?: MEDRESELERİN BÂNİSİNE DAİR DÜŞÜNCELER ..	219
SOSYALİST VE ÜLKÜCÜ İDEOLOJİ KARŞISINDA ÜÇÜNCÜ BİR YOL: AKINCILAR	220
SULTAN BAYBARS DÖNEMİ MEMLÛK-ALTIN ORDA MÜNASEBETLERİNİN AKDENİZ SİYASİ VE TİCARİ HAYATINA ETKİLERİ	221
TÜRK SİYASAL HAYATINDA 68 GENÇLİK OLAYLARININ DEMOKRATİKLEŞME SÜRECİNE ETKİLERİ	222
TÜRKİYE SELÇUKLU DEVLETİ'NDE CÛLUS MERASİMLERİNİN ARDINDAN DÜZENLENEN EĞLENCELER	223
XIX. YÜZYIL OSMANLI KÖY HAYATINA BİR ÖRNEK: DÜLGERLER KÖYÜ'NÜN SOSYO-EKONOMİK YAPISI (1833-1845)	224
XVI. YÜZYIL SARAY DÜĞÜNLERİNDE EĞLENCELER	225
21. YÜZYIL BECERİLERİ VE FARKLILAŞTIRILMIŞ ÖĞRETİM ÖZ-YETERLİK İNANÇLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ	227
BEŞ YAŞ ÇOCUKLARIN DUYGU DÜZENLEME BECERİLERİNİN MEDYA KULLANIM ALIŞKANLIKLARINA GÖRE İNCELENMESİ	228
DİJİTAL ÇİZGİ ROMAN ETKİNLİKLERİNİN İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN PROBLEM ÇÖZME VE PROBLEM KURMA BECERİLERİNE ETKİSİ	229
FUTURE OF NATURE	230
İLKOKUL 4. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN YEREL OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ ..	231
İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN GÖZÜNDEN ÖĞRETMEN ADAYLARI: BİR METAFOR ÇALIŞMASI ..	232

İLKOKULDA DİJİTAL HİKAYENİN BÖLME İŞLEMİNDE BAŞARI VE TUTUMA ETKİSİ	233
OKUL ÖNCESİ EĞİTİME DEVAM EDEN 48-72 AYLIK ÇOCUKLARIN DUYGU DÜZENLEME BECERİLERİ İLE EBEVEYNLERİNİN BİLİNÇLİ FARKINDALIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ	234
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİNE DEVAM EDEN ÇOCUKLARIN ERKEN OKURYAZARLIK BECERİLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ.....	235
OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN ANNE BABA KAYNAKLI YILDIRMA DAVRANIŞLARINA MARUZ KALMA DÜZEYLERİ VE UYGULADIKLARI AİLE KATILIM STRATEJİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ	236
SINIF ÖĞRETMENLERİNİN SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE OKUL DIŞI ÖĞRENME ORTAMLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ VE DENEYİMLERİ	237
“MENEKŞELİ BİLİNÇ” ÖYKÜSÜNE KRİSTEVACI BİR BAKIŞ: BAŞKALDIRI.....	239
ABDURRAHMAN BİSTÂMÎ'NİN ARAPÇA CİFR KİTABININ TÜRKÇEYE TERCÜMESİ: TERCÜME-İ MİFTAHA-I CİFRÜ'L-CÂMÎ.....	240
AKKOYUNLU ŞAİRİ EMİR HİDAYET DİVANI'NIN TAHLİLİ VE ANADOLU ŞAİRLERİYLE KİYASLANMASI.....	241
ANADOLU'DA ARINMA, ŞİFA VE BEREKET MEKÂNI OLARAK "MERYEM ANA MAKAMI" İLE AYAZMALAR ÜZERİNE KÜLTÜREL BİR İNCELEME	242
AYHAN GEÇGİN'İN ROMANLARINDA ZAMAN.....	243
BİLGESU ERENUS'UN MİSAFİR OYUNUNDA YÂRENLİK GELENEĞİ KURGUSU.....	244
ÇAĞATAY TÜRKÇESİNDE “-ADUR-” YAPISINA GELEN FİİLİMSİLER HAKKINDA.....	245
FAHRÎ AHMED CELVETÎ'NİN ŞERH-İ ŞÂHİDÎ ADLI ESERİ VE ESERİN BİR ŞERH METNİ OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ	246
GİYSİLERDEKİ DEĞİŞİM VE DÖNÜŞÜMÜN HALK BİLİMSEL AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	247
HAMZANÂME'NİN 54. CİLDİNİN 1B-58B SAYFALARI ARASI DİL VE ÜSLUP ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ	248
İĞRENÇ OLANIN YAZISI: "DİŞİL DİL" KURAMI VE JULIA KRISTEVA	249
İLETİŞİM, REKLAM VE SANAT ÇALIŞMALARINDA KÜLTÜR VE HALK UNSURLARININ DİKKATE ALINMASI	250
İNANIŞLAR BAĞLAMINDA ANADOLU'DAN YEMEK ÖRNEKLERİ: YEMEK VE KÜLTÜR DERGİSİ	251
KARAYCA BİR ESER: QARINDAŞLARIMIZNID XAZNASI.....	252
KENGER OTU İLE İLİŞKİLİ BİBİK/BEBUK KUŞU EFSANESİNİN EVRENSELÇİ DİKOTOMİ BAĞLAMINDA BİR DEĞERLENDİRMESİ	253
KILIÇ KALKAN OYUNUNUN TARİHİ SEYRİ.....	254
KONYA KARATAY YUSUF AĞA KÜTÜPHANESİ KOLEKSİYONU 42 YU 7611 NUMARADA KAYITLI BİR CÖNK ÜZERİNE İNCELEME	255
KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI VE GELENEĞİN SÜRDÜRÜLMESİ BAĞLAMINDA MARDİN UÇURTMA GELENEĞİ ÜZERİNE BİR İNCELEME.....	256
MENAKİBÜ'L-ÂRİFİN İLE İLK TÜRKÇE TERCÜMESİ MAHZENÜ'L- ESRÂR'IN NÜSHALARININ SEBEB-İ TELİFLERİNE DAİR BİR DEĞERLENDİRME	257
MUALLİM FEYZİ'NİN HAYYAM RUBAİLERİ TERCÜMESİ	258
OSMANLI İMPARATORLUĞU DÖNEMİNDE YABANCI DİL OLARAK OSMANLI TÜRKÇESİ KİTAPLARINDA HRİSTİYANLIK İLE İLGİLİ METİNLER.....	259

OSMANLI İMPARATORLUĞU DÖNEMİNDE YAZILAN TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI KİTAPLARINDA YER ALAN UYGUR METİNLERİ.....	260
OSMANLI KADIN HAREKETİNİN ÖNCÜLERİNDEN EMİNE SEMİYE’NİN ROMANLARINDA ERKEKLİK SÖYLEMİ	261
SEFERBERLİK YEMEKLERİ ÜZERİNE: KARAMANLI RUM ORTODOKS BİR ASKERİN SEFERBERLİK HATIRALARI ÖRNEĞİ	262
TANIKLARIYLA TARAMA SÖZLÜĞÜ’NDE BAŞ, EL VE AYAK ORGAN ADLARIYLA KURULMUŞ SOMATİK DEYİMLERİN KAVRAM PROFİLLERİ	263
TÜRK EDEBİYATINDA GEZİ YAZISI VE OKTAY AKBAL’IN HİROŞİMALAR OLMASIN ADLI ESERİ	264
TÜRKÇEDE UZUN ÜNLÜLER Mİ, ÜNLÜ UZUNLUKLARI MI VAR?	265
TÜRKİYE’DE YAPILAN OYUN MERKEZLİ AKADEMİK ÇALIŞMALAR İSTATİSTİKSEL BİR İNCELEME	266
ÜÇÜNCÜ SİNEMA’YA ÖRNEK OLARAK BEREKETLİ TOPRAKLAR ÜZERİNDE FİLMİ VE TAŞRALI İNSANIN DEĞİŞİMİ.....	267
YABANCILARA OSMANLI TÜRKÇESİ ÖĞRETİMİNDE JOANNE BAPTİSTA PODESTA’NIN GRAMERİNDE İSLAMIN ŞARTLARI İLE İLGİLİ METİNLER.....	268
YUSUF ATILGAN’IN HİKÂYELERİNDE EVDEN UZAKLAŞMA ARZUSU	269
1929 ORTAMEKTEP TÜRKÇE PROGRAMININ GÜNÜMÜZE YANSIMALARI	271
ALMANYA’DA YAŞAYAN 12-17 YAŞ ARASINDAKİ İKİ DİLLİ-İKİ KÜLTÜRLÜ TÜRK ÇOCUKLARININ TÜRK KÜLTÜRÜNE AİTLİK HİSSİ İLE TÜRKÇE ÖĞRENMELERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ	272
ÇEVRESEL, EKOLOJİK VE EKO-OKURYAZARLIĞINA DÖNÜK BÜTÜNLEYİCİ-İNERDİSİPLİNER BİR DEĞERLENDİRME.....	273
ÇIKARIM BECERİSİ NEDİR VE TÜRKÇE DERS KİTAPLARINA NASIL YANSIMIŞTIR?	274
ÇOCUK EDEBİYATINDA AYKIRI BİR YAZAR: ROALD DAHL’I KARNAVALİST OKUMA*	275
ÇOCUK EDEBİYATINDA DEPREM KONULU HİKAYELERİN İNCELENMESİ	276
HAMZANAMELER VE TÜRKÇE EĞİTİMİ	277
HİKÂYE ANLATIMININ TÜRKÇE EĞİTİMİ SÜRECİNE KATKILARI	278
KANIT TEMELLİ ÖĞRENMEYİ ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLER İÇİN SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE İŞE KOŞMAK: BİR EYLEM ARAŞTIRMASI.....	279
ÖĞRETİMDE İLETİŞİM PROBLEMLERİNİN HABİTUS KAVRAMI İLE İLİŞKİSİ.....	280
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK UYGULAMASI DENEYİMLERİ	281
ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN TÜRKÇE VE TÜRK KÜLTÜRÜNE YÖNELİK ALGILARI	282
YABANCI ÇOCUKLARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNE YÖNELİK HAZIRLANAN SALİH HİKÂYE SETİNİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ DOĞRULTUSUNDA İNCELENMESİ	283
YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE EDİLGEN ÇATILI FİİLLERİN ÖĞRETİMİNİN DERS KİTAPLARI VE ALANYAZIN KAYNAKLAR AÇISINDAN İNCELENMESİ.....	284
YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE FİİL TERCİHLERİ: "YABANCI ÖĞRENCİLER İÇİN TÜRKÇE HİKÂYELER" ÖRNEĞİ.....	285
YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE YAZMA BECERİSİNE YÖNELİK YAPILAN TUTUM ÇALIŞMALARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME.....	286
YENİDEN DÜZENLENEN ÖLÇME DEĞERLENDİRME UYGULAMALARININ ÖĞRENCİ BAŞARISINA ETKİSİ	287

ÇEVİRİMİÇİ GÖREV TABANLI ETKİNLİKLERİN HAZIRLIK BAĞLAMINDA KELİME ÖĞRENİMİ VE ÖĞRENCİLERİN TUTUMLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ.....	289
COMPARING ATTITUDES TOWARDS GENDER EQUALITY IN PROFESSIONS: FOREIGN LANGUAGE EDUCATION INSTRUCTORS VS. ARTIFICIAL INTELLIGENCE	290
ENGLISH PREPARATORY SCHOOL INSTRUCTORS' AND STAKEHOLDERS' PERCEPTION AND APPLICATION OF TECHNOLOGY IN EFL CLASSES.....	291
EXPLORING PREPARATORY SCHOOL STUDENTS' PERCEPTIONS ABOUT VIRTUAL MUSEUM VISITS IN LANGUAGE CLASSES	292
HOW TO TEACH ENGLISH TO YOUNG LEARNERS?: A CASE STUDY OF CLIL ORIENTED "HEALTHY LIFE" SESSIONS	293
STUDYING THE ASSESSMENT KNOWLEDGE AND LITERACY LEVELS OF LANGUAGE INSTRUCTORS AT PRIVATE UNIVERSITIES' PREPARATORY SCHOOLS	294
THE EVALUATION OF AN ENGLISH COURSEBOOK FROM A SOCIOLINGUISTIC PERSPECTIVE ..	295
THE RELATIONSHIP BETWEEN PREPARATORY SCHOOL LANGUAGE INSTRUCTORS' DIGITAL LITERACY LEVELS AND THEIR SENSE OF TEACHING EFFICACY	296

ATATÜRK İLKELERİ ve İNKILAP TARİHİ

1917 RUS VE 1920 TÜRK DEVRİMLERİ ARASINDAKİ ETKİLEŞİM

Ata Ogün Kaplan

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölümü
ataogunkaplan@gmail.com*

1917’de Rusya’da, Bolşevikler önderliğinde gerçekleştirilen devrimle 1920’de Türkiye’de Mustafa Kemal Paşa ve diğer öncüler önderliğinde Büyük Millet Meclisi’nin kurulmasıyla gerçekleştirilen devrim arasında sağlam bir etkileşim vardır. Etkileşim, Türkiye’nin 1915’te “Çanakkale Geçilmez” şiarıyla Boğazları kapatması ve böylece Boğazlardan geçemeyen müttefiklerinden yardım alamayan Çarlık’ın yıkılmasıyla başlamıştır. Bolşeviklerin Çarlık Rusyasını yıkması ve Mustafa Kemal Paşa’nın önderliğindeki Kurtuluş Savaşı kadrolarından yana tavır almasıyla devam etmiştir. Böylelikle hem Türkiye’nin Kafkas cephesi sağlama alınmıştır hem de Rusya, mücadele ettiği Batılı büyük devletlere karşı bir dost kuvvet kazanmıştır.

Devrimlerin etkileşimleri ilerleyen süreçte ülkeler arası sağlam bir dostluğa dönüşmüştür. Rus devriminin lideri Lenin, Mustafa Kemal Paşa için “yetenekli komutan, örgütçü, istilacılara karşı kurtuluş savaşçısı” tanımlamalarını yaparken Mustafa Kemal Paşa da Lenin’le yaptığı bazı mektuplaşmalarda “Aziz Başkanım” hitabını kullanır. Kızıl Ordu’nun üst düzey subayları Büyük Taarruz sırasında Mustafa Kemal Paşa’yla birlikte cephe ziyaretleri yapmışlardır. Dostluğun bir nişanesi olarak, Mustafa Kemal Paşa’nın emriyle 1928’de yapılan ve hala ayakta duran Taksim Anıtı’nda, Kurtuluş Savaşı döneminin Sovyetler Birliği Ankara Büyükelçisi Semyon Aralov’un heykeline de yer verilmiştir.

İki devrimin askeri yönleri arasında olduğu kadar ekonomik yönleri arasında da etkileşim vardır. Rus Devrimi her ne kadar sosyalist bir devrim olarak bilinse de Bolşeviklerin 1921’de hayata geçirdikleri NEP (Yeni Ekonomi Politikası) sosyalizmden çok burjuva demokratik devrimi olarak tanımlanan kategoriye girer. Türkiye’de de 1923’te toplanan İzmir İktisat Kongresi’nde NEP ile paralel kararlar alınmıştır. Bu kararlar, sermaye ihtiyacı dolayısıyla ekonomide serbestliğe alan açmaya yöneliktir. 1929 Büyük Buhranı ile ise iki ülke de kamucu ve korumacı ekonomik planları devreye sokmuştur. Tüm dünyanın yoğun etkilendiği krizin ardından gelen yıllarda Türkiye ve Sovyetler Birliği ekonomileri büyüyerek yoluna devam etmiştir. İki ülke, kamucu ve korumacı ekonomik programın bir getirisi olarak 5 Yıllık Kalkınma Planları hazırlamıştır. Bu planlarda da benzerlikler vardır.

Çalışmamızda, yukarıda özetini anlattığımız Türk ve Rus devrimleri arasındaki etkileşim incelenmiştir. Bu etkileşimin iki ülkenin iç ve dış işlerine ve başta bölge ülkeleri olmak üzere dünyaya nasıl yansıdığı araştırılmıştır. Kaynak olarak iki devrimin önderlerinin eserleri, dönemin basın yayın kaynakları ve iki ülke arasındaki resmi belgeler incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türk, Rus, Devrim, Etkileşim

ATATÜRK DÖNEMİNDE (1923-1938) İLKOKUL ÇOCUKLARINA KAZANDIRILAN YENİ KİMLİĞİN NİTELİKLERİ

Senem Tanış Sel

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi Atatürk İlke ve İnkılapları
senemtanis@gmail.com*

Turhan Ada

*Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi
Fen-Edebiyat Fakültesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Bölümü
tada@yildiz.edu.tr*

Bu çalışma, “Erken Cumhuriyet Dönemi İlköğretim Kademesinde Ulusal Kimliğin İnşası Sürecinde Çocuk” başlıklı yüksek lisans tezinin bir bölümünden üretilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin kurulmasından önce başlayan değişimler silsilesi cumhuriyetin ilanından sonra da artarak devam etmiştir. Bu değişimin en önemli aktörlerinden biri de çocuklar olmuştur. Çünkü ulusun geleceğinin güvencesi olarak çocuklar görülmüştür ve ilkökul kademesinden başlayarak Türk çocukları milliyetçi, vatansever, çalışkan gibi çeşitli önemli niteliklerle donatılmak üzere yetiştirilmeye başlanmıştır. Çalışmanın konusu da Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin eğitim politikalarının etkisiyle ilkökul çocuklarının duygu, düşünce, davranış boyutlarını etkileyerek onlara kazandırılan yeni özelliklerdir. Araştırma yöntem bakımından niteliksel araştırma yöntemlerinden olan tarih araştırma yöntemi kullanılmıştır. Yöntemin gerektirdiği gibi ilgili dönemde oluşturulmuş kanunlar, hükümet programları, ders kitapları, ilmi toplantılar incelenmiştir.

Araştırmanın neticeleri göstermektedir ki konumuzun zamansal sınırı olan Erken Cumhuriyet Dönemi’nde milliyetçi ideoloji ön plana alınmıştır. Bu sebeple ilkökul kademesindeki çocuklar, temel bilgi ve becerileri kazanırken milli his ve milli şuurla da donatılmaya çalışılmıştır. Cumhuriyet çocuğu meydana getirilmeye çalışılırken en uygun kademe ilkökulolarak görülmüştür. Bunun en temel sebebi bu yaş aralığındaki çocukların zihinlerinin yönlendirilmeye müsait oluşu denebilir. Çalışmada, değişimlere yol açan faaliyetler de yer almıştır. Öğretmenlerin, bakanların, profesörlerin vb. fikirlerinin alındığı ilmi toplantılar gerçekleştirilmiş, bu toplantılar sonucunda alınan kararların etkisiyle de oluşturulan müfredat programları en nihayetinde eğitimin yönünü belirlemiştir. Eğitim sisteminde köklü değişikliğesebep olan kanun ise Tevhid-i Tedrisat Kanunu olmuştur. Bu Kanun ile tüm eğitim kurumları birleştirilerek tek elden yürütülmeye başlanmıştır. 1924, 1926, 1936 İlkokul Müfredat Programları hazırlanmış ve bu programlarda dönemin şartlarına uygun düzenlemeler yapılırken “ulusçu, laik, demokratik” niteliklerin olmasına da özen gösterilmiştir. Sonuç olarak Türkiye Cumhuriyeti Devleti kendi ideolojisini benimseyen ve bu ideolojiyi sürdürebilecek yeni nesilleri yetiştirmeyi hedeflemiş, büyük ölçüde de başarı sağlamıştır. Eğitim sisteminin olumlu olduğu kadar olumsuz tarafları da ortaya konmuştur. Tekipleştirme bunların başında gelmektedir. Homojen bir toplum yaratmanın yollarını arayan yeni devlet, bireysellikten ziyade toplumsallaşmayı hedeflemiştir.

Anahtar Kelimeler: Ulus, Çocuk, Türkiye Cumhuriyeti Devleti, İlkokul.

CUMHURİYET DÖNEMİ KADIN MESLEKİ EĞİTİMCİLERİNDEN FATMA REFİA ÖVÜÇ

Özlem Gürsoy
Dr., Milli Eğitim Bakanlığı
ogursoyo@hotmail.com

Türkiye Cumhuriyeti'nin Osmanlı İmparatorluğu'ndan miras aldığı eğitim kurumlarından biri de kızlara yönelik meslek okullarıdır. Son dönem Osmanlı'da kızların eğitilmesi ve meslek sahibi olmaları amacıyla Kız Sanayi Mekteplerinin açılmasıyla başlayan meslekî eğitimler, Cumhuriyet döneminde Kız Enstitüleri, Akşam Kız Sanat Okulları ve Olgunlaşma Enstitüleri ile devam ettirilmiştir. İlki 1945'te İstanbul'da açılan Olgunlaşma Enstitülerinin amaçları arasında kız enstitüleri ve kız sanat okullarının mezunlarına iş imkânı sunmak, meslekte uzmanlaşmalarını sağlamak, işletmecilik bilgisi vererek kendi imkânlarıyla iş yerleri açma konusunda motive etmek, Türk el işleri ve sanatları konusunda araştırma yapmak ve bütün bunları yurt içinde ve dışında tanıtmak bulunuyordu.

Kadınların meslekî eğitimine yeni bir boyut getiren Olgunlaşma Enstitüleri Fatma Refia Övüç'ün girişimleriyle eğitim sistemine kazandırılmıştır. Övüç, Cumhuriyet dönemi kadın meslekî eğitimcilerin önde gelenlerindedir. Öğretim hayatına 1928'de İstanbul Selçuk Kız Sanat Okulu'na biçki-dikiş öğretmeni atanarak başlamıştır. Sırasıyla Ankara İsmet Paşa Kız Enstitüsü, Beyoğlu Akşam Kız Sanat Okulu ve Nişantaşı Kız Enstitüsü'nde öğretmenlik ve yöneticilik yaptıktan sonra olgunlaştırma enstitüsünün kuruluşunda aktif rol oynamıştır. Övüç, eğitim sistemine olgunlaşma enstitülerini kazandırmakla kalmamış, Osmanlı'dan aldığı kültürel birikimi arşivcilik, koleksiyonculuk ve müzecilikle yeni nesillere akarmıştır.

Bu çalışmanın amacı, ismi olgunlaşma enstitüleriyle özdeşleşen Fatma Refia Övüç'ün eğitim tarihindeki yeri ve önemi hakkında bilgi vermektir. Konuyla ilgili yapılan çalışmalarda daha çok Övüç'ün eğitimci yönüne ve kadın meslekî eğitime katkılarına odaklanılmıştır. görülmüştür. Bu çalışmada ise Övüç'ün eğitimci ve girişimci kimliği ön plana alınarak, incelenerek eğitimde oynadığı role değinilecektir. Çalışma doküman incelemesi ve içerik analizine dayalı yapılacaktır. Bunun yanında Övüç'ün öğrenci olmuş bir bireyle sözlü tarih çalışması yapılarak yazılı kaynaklarda yer almayan bilgilere ulaşılması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Fatma Refia Övüç, Kızların Eğitimi, Mesleki Eğitim, Kız Enstitüleri, Olgunlaşma Enstitüleri.

CUMHURİYET DÖNEMİNDE ÖNEMLİ BİR FOLKLORİK UNSUR OLARAK ANADOLU'DA GIYİM KUŞAM

Dr. Özlem Seyhan

*Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
akpinarr_ozlem@hotmail.com*

Kültür bir toplumu oluşturan maddi ve manevi kıymetlerin bütünüdür. Gelenek görenek, yaşam şekli, yeme içme adabı ve giyim kuşam gibi folklorik öğeler milletin yaşam şeklini, değerlerini ve dünya görüşünü etkilemiştir. Halk kültürü olarak da nitelendirilen bu kendine özgülük, bir milletin diğer cemiyetlerden ve topluluklardan ayrılarak şahsiyet kazanmasında önemli bir rol oynamıştır. Modernleşmeyle birlikte başlayan küreselleşmeye kadar dünyanın her yerinde coğrafya ve inançların da etkisiyle farklı tarzda giyim kuşam şekli benimsenmiş, buna rağmen uzun yıllar bilhassa kırsal bölgelerde yerel kıyafet adabı ve geleneği korunmuştur. Bu bağlamda Anadolu kültürü oldukça renkli ve dikkate şayandır.

Tarihsel süreç içerisinde Anadolu kültürünü ve milletin yaşam tarzını ilgilendiren pek çok değişim ve dönüşüm yaşanmıştır. Öyle ki Cumhuriyetin ilanıyla birlikte toplumsal hayatı da etkileyen pek çok yenilik yapılmıştır. Şapka Kanunu haricinde doğrudan kıyafet değişikliğine yönelik bir yasa çıkarılmasa da modern kıyafetler özendirilmiştir. Toplumun genelinde özellikle büyük şehirlerde diğer medeni devletlerle benzer giyim kuşam şekli benimsenmiştir. Buna rağmen büyük şehirlere oranla kısmen dışa kapalı hayat süren Yörük kültüründe ve Türkmen köylerinde bilhassa bayramlarda ve düğünlerde kullanılan yöresel kıyafet geleneği günümüze kadar sürdürülmüştür. Kıyafetlerin şekilleri, desenleri, renkleri incelendiğinde Türk kültürüne dair oldukça önemi veriler elde edilmektedir. Milletin duyuş, düşünüş şekli, sanat ve estetik algısı dış görünüşünde bir yansıma halini almıştır. Nitekim ipek elbiseler genellikle kırmızı ve beyaz renklerde tercih edilmiş, siyah matemlerde kullanılmıştır. Kemer elbiselerin vazgeçilmez bir parçası olmuş, ekonomik duruma göre sırmalı, incili, pırlantalı, yakut ve elmas süslemeli olanlar tercih edilmiştir. Osmanlı döneminde takılan geleneksel örtüler, başlıklar ve süsler Cumhuriyet devrinde de Anadolu'da kullanılmaya devam edilmiştir. Özellikle ileri yaştaki kadınlar başlıklarına altınlar dizerek üzerine bürgü denilen örtülerini almışlardır. Bu bağlamda Anadolu kültüründe giyim kuşamın tarihi bir süreklilik arz ettiğini söylemek mümkündür. Öyle ki Osmanlı döneminde hatta Anadolu Selçukluları zamanında kullanılan kıyafetler, bazı değişikliklerle Cumhuriyet devrinde de özel günlerde, kutlamalarda, dans gösterilerinde hatta günlük hayatta tercih edilmiştir. Nihayetinde millî kültürün önemli bir ögesi olan giyim kuşam tarih, coğrafya, gelenek, görenek ve inançların etkilediği folklorik bir unsurdur. Halk kültürünün önemli bir yansıması olarak da etnografya ilminin ve müzecilik çalışmalarının vazgeçilmez bir parçasıdır.

Anahtar Kelimeler: Millî kültür, Folklor, Giyim, Estetik.

CUMHURİYETİN GÜZELLERİ (1929-1933)

Işıl Kandolu

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi
ikandolu@yahoo.com*

Fahriye Dinçer.

*Fen-Edebiyat Fakültesi İnsan ve Toplum Bilimleri Bölümü
fahriyed@yahoo.com*

Türkiye’de Cumhuriyet gazetesinin 1929-1933 yılları arasında resmi olarak organize ettiği güzellik yarışmalarını konu alan bu çalışma 1930’lar Türkiye’sinde ortaya çıkan “yeni kadın” imgesini ve bu yıllarda yönetimde yer alan elitlerin kadın politikasını, Cumhuriyet Gazetesi yarışma haberleri üzerinden incelemiştir. Dünya devletlerinin totaliter rejimlere kaydığı bu tarihlerde, Türkiye’nin de tek parti rejimi, hükümetin resmi yayın organı olarak kabul edebileceğimiz Cumhuriyet gazetesinden güzellik yarışması düzenlemesini istemiştir. Yarışmaların dönem iktidarının kadına yönelik önemli projelerinden biri olduğu düşünülebilir. Sırf milli amaçla açıldığı iddia edilen yarışma gazetede “Aynı şeyi biz niçin yapmayalım?” başlığı ile verilmiştir. Cumhuriyet gazetesi katılımcıların ilgisini çekmek için Avrupa ve Amerika’daki yarışmalarla ilgili haberleri 1929 yılı şubat ayından itibaren yayınlamaya başlamıştır. Türk tebaalı ülke genç kadınları yarışmaya katılmaya çağırılmış, katılanların Türkiye’nin tanıtımında ülkeye yapacakları katkıdan bahsedilmiştir. Güzellerin seçimlerine gazete okuyucuları da katılmış, halkın ilgisi yarışmalara artırılmaya çalışılmıştır. Bu çalışmanın amacı, hayali bir cemaat yaratırken kadını bir propaganda aracı olarak kullanan ve onu politik nesnesi haline getiren erken cumhuriyet ideolojisinin kadın politikasını irdelemektir. Güzellik kraliçeleri devletin politik propaganda araçları olarak genç yaşlarda kaldıramayacakları ilgiyi omuzlarında hissetmişlerdir. Feroz Ahmad, Modern Türkiye’nin Doğuşu kitabında yarışmaların kent alt-orta sınıfın iffet taslamasını zayıflatmak ve bu sınıfa mensup kadınlar arasında güven duygusu yaratmak için düşünüldüğü fikrindedir. Yazara göre bürokraside çalışabilmek için “serbestleşmiş” kadınlara ihtiyaç vardı ve bu imajı halka gösterecek olan da küçük kamu görevlilerinin evlenmemiş okula giden kızlarıydı. Yarışmaya girmelerinin onlar için çeşitli avantajları olsa da arkalarında bıraktıkları; “güzel” olarak gazetelere isimlerini yazdırmak ve Türk kadınının ne kadar medeni olduğunu dünyaya göstererek iyi vatandaşlar olduklarını ispatlamak olmuştur. Kendine Avrupa’dan bakan ulus devletler için Avrupalılaştırma ve medenileşmenin ölçütü kadının toplumsal hayata katılması olmuş ve bu bakış açısı ilerici olarak nitelenmiştir. Avrupalı ulusları yakalamayı hedefleyen geç modernleşen ulus devletler için ilerici ve batıcılığın kadından geçtiği düşünülmüş ve buna hükmedenler de bu kavramların politikaya uygulanabilirliğinin sınırlarını da kendileri belirlemişlerdir.

Anahtar Kelimeler: 1929-33 Güzellik Yarışmaları, Cumhuriyet Gazetesi, Propaganda, Asri Kadın

DİREKLERARASI'NDA SOSYALLEŞME (1860-1923): ÇAYHANE, KIRAATHANE VE KAHVEHANE MÜDAVİMLERİ

Cansu Kılıç

Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi
cnsuuuu27@hotmail.com

Fatma Tunç Yaşar

Doç. Dr. Yıldız Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri
ftyasar@yildiz.edu.tr

Suriçi İstanbul'unun eğlence hayatı, on dokuzuncu yüzyılın son çeyreği ile birlikte Bayezid ve Aksaray'dan Direklerarası'na doğru kaymaya başlamıştır. Bunun önemli nedenlerinden birisi ise çayhane ve kıraathane gibi yeni kahvehane türü mekanlarının burada açılmasıdır. Bu mekanlar arasında ilk açılanlar çayhaneler olsa da, 1860'lardan itibaren diğer mekanlar da bunları takip ederek bölgede yoğunlaşmaya başlamıştır. Bu mekanların sundukları hizmetlerin çeşitliliği hitap ettikleri kitlelerin ve müşteri profillerinin oluşmasında ve büyük ölçüde katılmasında etkili olmuştur. Zamanla müşteri olmaktan çıkıp müdavim haline gelen bu kitlelerin, bu mekanlar ile karşılıklı bir ilişki içerisinde olduğu görülmektedir. Müdavimlerin davranışları bu mekanlarla şekillenirken, mekanların da şekillenmesi ve dönüşümü üzerinde müdavimlerin dahli olmuştur. Literatürde “place attachment” (mekânsal aidiyet) olarak geçen bu durumun bu mekanlarda da oluştuğu görülmektedir. Bölgenin müdavimlerinin bağ kurdukları mekanlar arasında Fevziye Kıraathanesi ile Hacı Reşid'in Çayhanesi başı çekmektedir. Uzun bir dönem faaliyet gösteren bu iki mekânın birbirlerinden farklı ve kendilerine ait gelenekler oluşturdukları tespit edilmiştir. Bu farklılıkların oluşmasında ise bunların fiziki koşulları, işletmecilerinin kişisel özellikleri ve zaman zaman müdavimlerinin aldıkları insiyatiflerin de etkili olduğu görülmüştür. Direklerarası'nda benzer dönemlerde faaliyette olduğu tespit edilen bir başka mekân da Çıtak'ın Kahvesi'dir. Fevziye Kıraathanesi ve Hacı Reşid'in Çayhanesi büyük ölçüde okur yazar sınıfa hitap ederlerken, Çıtak'ın Kahvehanesi'nin Onikiler olarak adlandırılan bir kabadayı grubunun uğrak yerlerinden biri olduğu görülmektedir. Muhitin en ayrıksı mekânı müşteri profiline ek olarak mekânın fiziksel özellikleri nedeniyle de Yakomi'nin yeridir. Ahmet Rasim'in “daire-i mahsusa” olarak tanımladığı bu mekân hem arastanın bir parçası olmaması hem de sunduğu farklı müzik tarzıyla Direklerarası'nın ziyaretçilerine alternatif bir deneyim sunmuştur. Bu dört mekânın da az ya da çok birbirlerinden ayrı ve kendilerine has bir sosyallik ortamı kurdukları görülmektedir. Bu bildiride, Direklerarası'nın öne çıkan mekanları üzerinden müşteri profilleri, bunların belirlenmesinde etkili olan etmenler ve bunların zaman içindeki değişimlerinin müşteriler üzerindeki etkisi ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Direklerarası, çayhane, kıraathane, kahvehane, sosyalleşme

GELENEKSELDEN MODERNE SİYASAL MEŞRUIYET: İTTİHAT VE TERAKKİ CEMİYETİ DÖNEMİ OSMANLI İMPARATORLUĞU'NDAN BİR KANIT

Zafer EVMEZ

*Dr., T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı P.T.T.G.M., Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
zaferevmez12@gmail.com*

İsmail KANDİL

*Öğr. Gör. Dr., İstanbul Teknik Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi
kandili@itu.edu.tr*

İmparatorluktan ulus devlete geçiş sürecinde bir kırılma noktasını teşkil eden İttihat ve Terakki Cemiyeti (İTC) dönemi, aynı zamanda 1908 tarihli II. Meşruyet ile demokratik siyasetin süreklilik içinde hayata geçişine de tanıklık etmiştir. Araştırmada İTC dönemindeki modernleşme reformları siyasal meşruyet çabaları bakımından irdelenmiştir. Ele alınan tarihsel olgular siyaset teorisinde meşruyet kavramı ve elit-kitle iletişimi üzerine yazındaki tartışmalara da örneklem sağlayabilmektedir. Bunlara sözü edilen döneme ait kişi, olay ve retoriğe atıflara Türkiye'nin güncel siyasal yaşamında rastlanabilmesi de eklenebilir. Geri dönüşte ise Türkiye'de ulus devlete geçiş sürecindeki paradigma değişimi bütünsel olarak anlaşılabilir. Bu amaçla 1908-1918 dönemindeki Hükümet Programları'nda yer alan - gelenekselden yasal-ussal olana geçişe dair- sanayi, yargı, eğitim ve anayasa reformları seçim bildirgelerinde ve Meclis-i Mebusan'daki tartışmalarda ele alınış biçimi de göz önünde tutularak gözlemlenmiştir. Başka bir ifadeyle, reformların kamuoyuna taahhüdü seçim bildirgeleri, icraya konulacak olmasının kamuoyuna bildirim hükümet programları ve parti siyasetindeki müzakere ile değerlendirmeler Meclis-i Mebusan tutanak ve kararları üzerinden takip edilmiştir. Her bir reform sahasında meşruyet paradigmasındaki değişime dair yürütülen gözlem süreci hem -yapı ve işleyişle ilgili- içerik, hem de retorik yönünden gerçekleştirilmiştir. Böylelikle bir tarafta Padişah'ın otoritesinden Yasama meşruyetine, dini ilkelerden rasyonaliteye ve gelenek/teamülden faydacılığa geçiş anlaşılmaya çalışılmıştır. Diğer tarafta, devlet teşkilatının yanı sıra devlet-toplum ilişkilerinde seküler bir anlayış öngören bu reform çabalarında Weberyen gelenek, yasal-ussal ve karizmatik meşruyet türlerine dair kavramların kullanımı, ilgili yazın da göz önünde tutularak resmi dokümanlar üzerinden incelenmiştir. Analiz sürecinde 'yeni kurumsalcılık' yaklaşımının sosyolojik ve tarihsel alt yaklaşımları, sırası içinde, araştırmanın iki ana bulgusunu sunan hipotezlerin test edilmesi sürecinde kullanılmıştır. Sosyolojik alt yaklaşım siyasal kurumların yapı ve işleyişinin ideoloji, kimlik ve siyasal kültür ile bağıntılı olduğunu ileri sürerken; tarihsel alt yaklaşım siyasal kurumların yapı ve stratejilerinin geçmişte alınan kararlar tarafından belirlendiğini öngörmektedir. Araştırmada ilkin siyasal elitlerin seküler perspektifli modernleşme çabaları sırasında, sosyolojik eğilimlerdeki gelenekselci nitelik nedeniyle, yasal-ussal ve geleneksel Weberyen meşruyet türlerini bir arada kullandığı ve paternalist bir retoriği bütünlüğü sağlayan köprü olarak ileri sürdüğü savunulmaktadır. İkinci olarak, 1908-1918 dönemindeki reform çabalarında birbirini izleyen Hükümetlerin tutumları ve bir önceki dönemdeki reform girişimlerinde modernleşmeci ve yasal-ussal eğilim bakımından path-dependence (izsel bağımlılık) olduğu savunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İttihat Ve Terakki Cemiyeti, Siyasal Meşruyet, Modernleşme, Elit-Kitle İletişimi.

İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONRASINDA TÜRKİYE’NİN İKTİSADİ POLİTİKALARI (1945-1950)

Sema Çivici

*Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Atatürk İlke ve İnkıpları Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans
Öğrencisi,
semacivicii@gmail.com*

Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra bağımsızlığını elde eden Türkiye hemen akabinde Atatürk’ün “Siyasi ve askeri zaferler ne kadar büyük olursa olsun, ekonomik zaferlerle taçlandırılmazlarsa kazanılacak zaferler yaşayamaz, az zamanda söner” sözünü düstur edinerek ekonomik bağımsızlık mücadelesi de vermiştir. Bu doğrultuda atılan en önemli adımlardan bir tanesi 1923 yılında gerçekleştirilen İzmir İktisat Kongresi’dir. Bu Kongre ile Cumhuriyet’in iktisadi anlayışı Devletçilik üzerine oturtulmuş, tam bağımsız ve sanayiye kalkındırmaya yönelik politikaların yürütülmesi hedeflenmiştir. 1934-1938 yılları arasında uygulanan Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı bu anlayışın pratikteki en başarılı örneğidir. Bu kalkınmayı devam ettirmek adına henüz bu planın süresi bitmeden 1936 yılında İkinci Beş Yıllık Sanayi Planı hazırlığına başlanmış ancak savaşın başlamasıyla uygulamaya geçirilemeden askıya alınmıştır. Bu iktisadi anlayış İkinci Dünya Savaşı’na kadar da başarıyla sürdürülmüştür. Ancak savaşın akabinde iki bloğa ayrılan dünya siyasetinde Batı Blokunda yer alan Türkiye politik anlayışlarını bu çerçevede yeniden düzenlemek zorunda kalmıştır. Uluslararası iş bölümünde Türkiye’ye biçilen roller neticesinde iktisadi anlayışın radikal bir değişime uğradığı görülmüştür. Liberalizmi esas alan bu anlayış aynı zamanda dışa bağımlılığı da beraberinde getirmiştir. Tarım sektörünün de ön plana çıkmasıyla sanayi geri plana atılmıştır. Bu yüzden savaşından akabinde uygulanması düşünülen İBYSP’ nin devamı niteliğindeki planlar, yeni iktisadi anlayışa ters düşmesi nedeniyle rafa kaldırılmıştır. Savaşın ardından ABD’nin direktifleriyle hazırlanan 1947 İktisadi Kalkınma Planı da değişen bu anlayışın ilk örneklerindedir. Her ne kadar plan pratikte uygulamaya geçirilememiş olsa da teorikte iktisadi anlayışın değişimi ve bunun kabullenışı bakımından önemli bir yer tutmaktadır.

Bu çalışmada Türkiye’nin savaşın akabinde Cumhuriyet’in iktisadi anlayışından kopuşu ifade eden Liberalizme geçiş sürecini ele almak ve sebep-sonuçlarını açıklamak amaçlanmıştır. Çalışmada ABD’li uzmanların raporları okunmuş, dönemin gazeteleri taranmış, siyasi ve sosyal yaşamın portresi çıkarılmak amacıyla hatıratlardan faydalanılmıştır. Basılı eserler de incelenerek dönemin analizi yapılmıştır. Savaş öncesi ve sonrası Türkiye’nin ekonomi politikaları karşılaştırılarak bu anlayışın değişiminde meydana gelen dış etkenler aktarılmıştır. Son olarak ABD’nin Türkiye’ye yönelik uygulamak istediği Liberalizasyon politikaları müspet ve menfi yönleriyle açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ekonomi, Devletçilik, Liberalizm, İkinci Dünya Savaşı.

MECLİSTE MUHALEFETİN OLUŞMASINDA CELAL BAYAR'IN ROLÜ

Gültekin K. Birlik

*Doç.Dr., Atılım Üniversitesi Fen Edebiyat F. SBOD Bölümü
gultekin.birlik@atilim.edu.tr*

Celal Bayar, Atatürk Döneminin son başbakanı olduğu gibi, İsmet İnönü Döneminin de ilk başbakanıdır. Ancak 25 Şubat 1939'da başbakanlıktan ayrılmak durumunda kalmıştır. İkinci Dünya Savaşı'nın Demokrasi Cephesi tarafından kazanılması sonrasında, Celal Bayar 7 Haziran 1945'te, Adnan Menderes, Refik Koraltan ve Fuat Köprülü ile birlikte Cumhuriyet Halk Partisi Grubuna demokratikleşme taleplerini içeren "Dörtlü Takrir (önerge)" vermiştir. 12 Haziran 1945'te Dörtlü Takririn reddedilmesi sonrasında Adnan Menderes, Refik Koraltan ve Fuat Köprülü partiden çıkarılmıştır. Celal Bayar ise 2 Aralık 1945'te Cumhuriyet Halk Partisinden istifa etmiş, diğer takrir sahipleriyle birlikte, 7 Ocak 1946'da Demokrat Partiyi kurmuş ve genel başkanlığına seçilmiştir. 1950'de iktidara gelen Demokrat Partinin genel başkanının, tek parti döneminde Meclisteki muhalefetinin, çok partili hayata geçiş sürecinde önemli olduğu şüphesizdir. Bu çalışmayla, çok partili hayata geçiş sürecinde Mecliste başlayan muhalefetin oluşumunda, Celal Bayar'ın rolünün ne olduğunun araştırılması amaçlanmıştır.

Şükrü Saraçoğlu hükümetine karşı, daha önce görülmeyen bir şekilde, 1944 bütçesine yönelik olarak Celal Bayar'ın 22 Mayıs 1944'te yaptığı eleştiriler, Mecliste bir muhalefet oluşumunu başlatmıştır. Celal Bayar'ın Meclis'teki bu konuşması, kuracağı Demokrat Partinin de ilk habercisi olmuştur. Konuşmasında, Atatürk Dönemindeki kendi başbakanlığı sürecindeki (1937-1938) uygulamalar ile 1944'ü kıyaslamış, çeşitli konularda eleştirilerini açıkça dile getirmiştir. Bu kapsamda, 1938'de piyasada 194 milyon lira olan para miktarının Mayıs 1944'e gelindiğinde yaklaşık 3,5 kat arttığını, emisyondaki bu artışın memleketteki üretim ve iş hacmi artışından çok daha fazla olmasının enflasyona sebep olduğunu söylemiştir. Şükrü Saraçoğlu'nun 1942'deki konuşmasında, piyasadaki para miktarının mütemediyen artarak 700 milyon liraya yaklaşmasının enflasyona neden olduğunu açıkça söylemesine karşın, 1944'te piyasadaki para miktarının 890 milyon liraya çıkartılmasını tutarsızlık olarak nitelemiştir. Altına talebin, piyasadaki para miktarının ve enflasyonun artışından kaynaklanan psikolojik bir durum olduğunu da belirtmiştir. Benzer şekilde, 1938'deki hükümet borcunun 1944'te yaklaşık üç kat arttığını, bu borcun yaklaşık % 60'ının ödeme koşullarının belirsiz olmasının, bütçe düzenine zarar vereceğini açıklamıştır. 1945 Yılı Bütçe Kanunu görüşmeleri sırasında Meclisteki muhalefet artık açık bir şekilde ortaya çıkmış, daha önceki bütçe kanunu oylamalarında hiçbir aleyhte oy kullanılmamışken, Celal Bayar ile birlikte toplam yedi milletvekili 1945 bütçesine hayır oyu vermiştir.

Anahtar Kelimeler: Celal Bayar, Mecliste muhalefet, demokratikleşme

MÜTAREKE DÖNEMİNDE AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NİN ANADOLU'DAKİ YARDIM FAALİYETLERİ

Doğan Can Aktan

*Arş. Gör. Dr., Selçuk Üniversitesi, Tarih Bölümü
dogancanaktan@selcuk.edu.tr*

Tüm büyük devletlerin yaptığı gibi, Amerika Birleşik Devletleri de insani yardımları diplomatik ve siyasi bir araç olarak kullanmaktadır. Zira insani yardımlarla hem yardım gönderilen bölgelerdeki yerel halk ABD'ye ısındırılmakta hem de başka ülkelerin yardım göndermek suretiyle aynı politikaları uygulamasını engellemektir. Osmanlı Devleti'ne gönderilen yardımlar da bu konuda bir istisna değildir.

ABD'de faaliyet gösteren Amerikan Kızılhaçı, NER (Near East Relief/Yakındoğu Yardım Heyeti), YMCA (Young Men's Christian Association-Genç Hristiyan Erkekler Birliği) ve YWCA (Young Women's Christian Association-Genç Hristiyan Kadınlar Birliği) gibi kurum ve kuruluşlar Mütareke boyunca Osmanlı Devleti sınırları içerisinde çok sayıda yardım faaliyetlerine girmişlerdir. Bu sayede kendi siyasi etki alanlarını geliştirmeyi başarmışlardır. Ayrıca halka Amerika'dan gelen ürünleri götürerek kendi ürettikleri mamullerinin de tanıtılmasını sağlamışlardır.

Anadolu'ya yardım götüren bu teşkilatlar bir taraftan pek çok Gayrimüslime ve daha az sayıda Müslümana yardım etmiş, diğer bir taraftan doğruluğu tartışmalı ve taraflı raporlar yayınlamaya çalışarak Amerikan kamuoyunda Ermenilerin yok edilmek istendiğine dair olumsuz algılar oluşmasını sağlamışlardır. Müslümanların yardım talepleri ise genelde görmezden gelinmiş, Müslümanlara yardım edildiği zamanlarda da Gayrimüslimler yine ön planda tutulmuştur. Özellikle NER'de görülen bu tavır Anadolu'da yardım kampanyaları üzerinden nüfuz sağlamaya çalışan Amerikalıların çıkarlarıyla çelişmiş ve ABD'yi temsil eden Amiral Bristol ile Amerikan Kızılhaçı tarafından tepkiyle karşılanmıştır. NER'in yardım kampanyalarında Anadolu'daki Müslümanları arka plana atması Mustafa Kemal Paşa'nın da dikkatini celbetmiştir. Bunların dışında Amerikan hastanelerinde görev yapan doktorlar şehirlerdeki hijyen koşullarının geliştirilmesi ve halkın temizlik konusunda bilinçlendirilmesi için çalışmalarda bulunmuşlardır.

Bu bildiriye Amerikan Dışişleri Bakanlığı'nın yayınlanmış belgelerinden, İngiliz arşivinden alınan belgelerden ve Türk arşiv kaynakları kullanılarak ABD'nin Anadolu'daki yardım faaliyetleri değerlendirilecektir. Çalışmada ayrıca konuyla ilgili yayınlanmış Türkçe ve İngilizce ikincil kaynaklardan da yararlanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Amerika Birleşik Devletleri, Yardım Faaliyetleri, Amerikan Kızılhaçı, NER

SEÇİM KANUNLARI ÇERÇEVESİNDE MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI (1923-1946)

Mevlüt Samet Yıldız

*Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi ABD
smt yıldız@yandex.com*

Demokrasi, en genel tanımı ile halkın yönetimi veya halkın egemenliği anlamına gelmektedir. Demokratik bir yönetimin sağlanabilmesi için en temel gereklilik özgür seçimlerdir. Osmanlı Devleti'nde halk kitlelerinin siyasal katılımı Batılılaşma hareketleri ile paralel bir şekilde gelişmiştir. Tanzimat Fermanı ile birlikte sağlanan temel haklar ve eşitliklerin tanınması bu bağlamda ilk adımlardan birisi olarak kabul edilmiştir. Müslüman halkın ilk seçim deneyimi ise yerel yönetimlerde mali ve idari sorunların çözümlenebilmesi amacıyla kurulan Muhassallık Meclislerinin tesis edilmesiyle sağlanmıştır. 19. yüzyılın ikinci yarısında vilayet yönetimlerinde yapılan düzenlemelerle yerel idare meclisleri kurulmuştur. Yerel idare meclisleri halkın yönetime katılma geleneğinin başlangıcı olarak sayılmıştır. Osmanlı'daki ilk seçim kanunu ise 1877 yılında Meclisi Mebusan'da kabul edilen İntihab-ı Mebusan Kanunu olmuştur. Söz konusu kanun ancak 1908 yılında İkinci Meşrutiyetin ilanı ile yürürlüğe girebilmiştir. Bu kanunda çeşitli değişiklikler yapılmış olsa da kanun genel çerçevede değişmemiş ve Osmanlı Devleti'nde 1908, 1912, 1914 ile 1919 seçimleri bu kanuna dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. 1923-1946 yılları arasında Türkiye Cumhuriyeti'nde gerçekleştirilen ve çalışma dönemimizi kapsayan milletvekili genel seçimleri de zikredilen kanunla yapılan bazı değişiklikler ile birlikte yürütülmüştür.

Bu bağlamda çalışmanın amacı Cumhuriyet'in ilanı sonrasında gerçekleştirilen seçimleri incelemek ve seçim kanunlarını değerlendirmektir. Bunun yanı sıra iki dereceli seçim sisteminde gerçekleştirilen 1923 seçimlerinden başlamak üzere 1927, 1931, 1935, 1939 ve 1943 genel seçimleri incelenecek, ayrıca Cumhuriyet tarihinde ilk kez gerek çok partili olması gerek de tek dereceli seçim sistemi uygulanması sebebiyle önem arz eden 1946 genel seçimi ile daha önceki seçimler arasındaki farklılıklar göz önüne getirilmeye çalışılacaktır. Çalışmanın hazırlanması sırasında Türkiye Büyük Millet Meclisi arşivinden elde edilen seçim kanunları metinleri ile konumuzla doğrudan ilişkili olan veya içerik itibarıyla genel seçimleri içerisinde barındıran ikincil kaynaklar incelenip değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Milletvekili, Genel Seçimler, Seçim Kanunları.

SON DÖNEM OSMANLI TÜRK EDEBİYATINDA ERMENİ YAZARLAR: KARŞILAŞMA, ETKİLEŞİM VE GÖRÜŞLER

Miraç Emre Bulut

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölümü
bulutmiracemre@gmail.com*

Elçin Macar

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
elcinmacar@yahoo.com*

Osmanlı'nın son döneminde giderek artış gösteren edebiyat faaliyetleri Osmanlı'nın çok kültürlü yapısının bir sonucu olarak toplumu oluşturan grupların etkileşimlerini ve ortaklıklarını beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda Türk yazarlar ile modern edebiyat faaliyetlerine daha erken tarihlerde başlayan Osmanlı Ermeni yazarları arasındaki etkileşim modern edebiyatın oluşum sürecinde üzerinde durulması gereken bir konudur. 1915 öncesinde artmaya başlayan etkileşimlerin 1915 sonrasında giderek azalması siyasal gelişmelerin kültür faaliyetlerini ne yönde etkilediği konusunda değerlendirilmesi gereken diğer bir konudur.

Bu çalışmada Ermeni edebiyatının Türk edebiyatına etkileri ve Türk yazarların görüşleri incelenecek akabinde bu etkileşimlerin nasıl kaybolduğu tartışılacaktır. Osmanlı Ermenilerinin edebiyat faaliyetlerini cemaat içerisinde dış etkenlere kapalı bir şekilde sürdürdüklerini düşünmek yanlış bir varsayımdır. Bu duruma örnek olarak S. Srents imzasıyla 1912-1913 yılları arasında Servet-i Fünun dergisinde yayımlanmış, daha sonra toplanarak kitaplaştırılmış olan ve Krikor Zohrab, Rupen Zartaryan, Zabel Yeseyan, Zabel Asadur, Avedik İshagyan, Avedis Aharonyan, Dikran Gamsaragan, Hrand Asadur gibi dönemin önemli Ermeni yazarlarının öykülerine yer verilen Ermeni Edebiyatı Numuneleri isimli çalışma gösterilebilir. Süleyman Nafiz, Abdullah Cevdet, Şehabettin Süleyman ve Harutyun Şahrigyan tarafından, Ermeni Edebiyatı Numuneleri'ne yazılan beğenceler, hem Ermeni Edebiyatı Numuneleri'nde Osmanlı Türkçesi olarak hem de Azadamard gazetesinde Ermenice olarak yayımlanmıştır. Nitekim Türk yazarlar da çalışmalarını sadece Türk okur kitlesinin beğenisine sunmamışlardır. Ahmet Mithat Efendi'nin yazılarının Tercümân-ı Ahvâl gazetesinin Ermenice baskısında yayımlanması da bir başka örnek olarak gösterilebilir. Ahmet Mithat Efendi'nin Müşahedat isimli romanı da Türk ve Ermenilerin toplumsal etkileşimlerini göstermesi bakımından önem taşıyan bir diğer eserdir. Örnekler incelendiğinde Ermeni ve Türk yazarlar arasındaki etkileşimlerin boyutları daha net görülebilmekte ve 1915 ile bu etkileşimin nasıl kesildiği anlaşılabilmektedir.

Sarkis Srents'in Ermeni Edebiyatı Numuneleri ve Kevork Pamukciyan'ın Ermeni Kaynaklarından Tarihe Katkılar III Zamanlar, Mekanlar, İnsanlar isimli çalışmaları ile Mehmet Fatih Uslu ve Fatih Altuğ'un beraber hazırladıkları, Osmanlı'nın çok kültürlü edebiyat üretimini gündemine alan Tanzimat ve Edebiyat isimli çalışması kaynak olarak kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Edebiyat, Etkileşim, Ermeni Yazarlar, Kültür.

TÜRKİYE'DE LAİKLİK VE EĞİTİM SİSTEMİ: SON 10 YILDA LİSE DERS KİTAPLARINDA LAİKLİK KONUSUNUN ELE ALINIŞI

Çiçek Gök

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi,
gokcicek94@gmail.com*

Ahmet Reşat SARAOĞLU

*Dr. Öğr., Yıldız Teknik Üniversitesi
sari@yildiz.edu.tr*

Türk inkılap tarihinde ve ders kitaplarında laiklik kavramı genel olarak Cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün laiklik ilkesine dayalı olarak gerçekleştirdiği reformlarla ilişkilendirilmekte ve açıklanmaktadır. Laiklik, kalıplaşmış tanım üzerinden din ve devlet işlerinin ayrılması, dinin kamusal alandan uzak tutulması ve devletin dini nüfuzdan bağımsız bir şekilde yönetilmesidir. Türkiye'de laiklik, 1924 Anayasası'nda 1937 yılında yapılan değişiklik ile resmi olarak kabul edilmiştir ve ilke 1937'den bu yana Türkiye'nin modernleşme ve sekülerleşme sürecinin bir parçası olarak görülmektedir. Bu çalışmanın amacı İnkılap Tarihi ders kitaplarında son on yılda laiklik kavramının incelenmesi ve “Laiklik kavramı Türkiye’de lise düzeyinde nasıl işlenmektedir ve İnkılap Tarihi ders kitaplarında kavramsal anlamda değişim var mıdır?” sorusunun yanıtlanması olarak belirlenmiştir. Ders kitaplarında laiklik ilkesinin, din işlerinin devlet işlerinden ayrılmasını ifade ettiği, dini kurumların ve liderlerin siyasi güç ve etki sahibi olmasını önlemeyi amaçladığı bildirilmektedir. Laiklik, devletin tarafsız bir pozisyon alması gerektiğini vurgulamaktadır. Ayrıca laiklik, kamusal alanın dinden arındırılması, devletin dinle ilgili konularda tarafsız olması, dinin okullar, yasalar ve devlet kurumları üzerindeki etkisini sınırlaması anlamında ifade edilmektedir. Süreç içerisinde ders kitaplarındaki laiklik olgusunda farklı yaklaşımların benimsendiği söylenebilmektedir. Ders kitaplarında laikliğin yalnızca ülke yönetimi ve kamu kurumu alanlarındaki yaptırımlarından ziyade bireylerin dinlerini özgürce seçme ve inançlarını ifade etme hakkını koruduğu üzerinde de durulmaktadır. Laiklik aynı ülkede yaşayıp farklı dinlere mensup bireylerin eşit haklara sahip olduğu bir toplumun temelini oluşturmaktadır. Ancak Millî Eğitim Bakanlığı'nca onaylanmış ders kitaplarına göre laiklik ilkesi, eğitim kurumları ve toplumsal kurumlar dahil olmak üzere toplumun farklı alanlarında dinin etkisini sınırlamaktadır. Devletin eğitim sistemi laik bir temelde işlemekte ve din dersleri sınırlı bir şekilde sunulmaktadır. Günümüzde ise bu durumun değiştiği din derslerinin kapsam ve sürelerinin artırıldığı bu bağlamda da laiklik konusunun ifadesinde de farklılıkların olduğu söylenebilmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bu yana, laiklik ilkesi Türk devletinin temel bir unsuru olarak kabul edilmiş ve korunmuştur. Bu ilke, Türkiye'nin modernleşme çabalarının bir parçası olarak görülmüş ve ülkedeki din-devlet ilişkilerinin şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır. İlgili İnkılap Tarihi ders kitapları bu ilkeyi ayrıntılı bir şekilde açıklamakta ve korumaktadır.

Anahtar Kelimeler: İnkılap Tarihi, Laiklik, Ders Kitaplarında Laiklik.

TÜRKİYE'NİN İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NA GİRİŞİNİN TÜRK BASINI VE İSTİHBARAT RAPORLARINA YANSIMALARI

Metehan Eraslan

*Bilim Uzmanı, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi
eraslanmetehan@gmail.com*

Çağatay Benhür

*Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi, Tarih
cbenhur@selcuk.edu.tr*

Türkiye 1 Eylül 1939 tarihinde İkinci Dünya Savaşı'nın başlaması ile birlikte tarafsızlığını ilan etmiş ve savaşın son dönemlerine kadar bir denge politikası izleyerek savaş dışı kalmayı başarmıştır. Bu dönemde savaşın getirdiği tüm olumsuzluklardan korunmak isterken diğer yandan diplomatik olarak Mihver ve Müttefik blokları ile ilişkilerini devam ettiren Türkiye, aynı zamanda taraf ülkelerle ticari ilişkilerini de sürdürmüştür. Nitekim bu süreç Avrupa'daki Alman realitesinin yerini Müttefik devletlerin almasıyla sona ermiş ve Türk dış politikası da konjoktüre uygun olarak değişmiştir.

Türkiye'nin sıkı sıkıya bağlanmış olduğu "savaş dışı" politikası 2 Ağustos 1944 tarihinde Almanya ile siyasi ve iktisadi ilişkileri kesme kararı alınması üzerine yeni bir boyut kazanmıştır. Bu karar her ne kadar Müttefikler lehine alınmış olsa da Türkiye bu kararın bir savaş kararı olmadığını özellikle vurgulamıştır. Bu süreçle birlikte Türk basını da Türkiye'nin almış olduğu pozisyon hakkında değerlendirmeler yapmaya başlamış ve Türk kamuoyu savaşın ilerleyen safhalarının nasıl gelişeceği konusunda meşgul olmuştur. Bu kaygılı sürecin sonunda, Müttefiklerin Yalta Konferansı'nda almış oldukları karar doğrultusunda hareket eden Türkiye, San Francisco konferansına katılarak Birleşmiş Milletlerin kurucu üyeleri arasında yer alabilmek adına, 23 Şubat 1945 tarihinde Almanya ve Japonya'ya savaş ilan etmiştir.

Türkiye'nin savaş ilanı, Türk basını ile beraber uluslararası basında da geniş yankı bulmuştur. Türk basını TBMM'nin almış olduğu kararı değerlendirirken, özellikle Türkiye'nin istikametinin hiçbir zaman değişmediğini ve geline nokta "barışçı ve hürriyetçi davanın doğal bir sonucu" olarak ifade etmiştir.

Aynı zamanda uluslararası basında taraf devletler tarafından bir propaganda savaşı halini alan mesele, Berlin Radyosundan yapılan yayınlarda Türkiye'nin savaşa mecbur bırakıldığı ve artık boğazlarda fiilen hükmünün kalmadığı şeklinde yorumlanmıştır. Bununla beraber diğer Müttefik basın organlarının aksine Moskova Radyosu da alınan kararı tatmin edici bulmamış ve Türkiye'nin savaş sürecindeki tutumunu eleştirmiştir.

Çalışmada, Türkiye'nin bu büyük savaşa girişinin Türk basınında nasıl bir etki yarattığı ve tarihsel olarak bu tepkinin nasıl değiştiği incelenmeye çalışılacaktır. Ayrıca Türkiye'nin kararına ilişkin Dışişleri Bakanlığı İstihbarat Genel Müdürlüğü raporlarına yansıyan uluslararası basına dair raporlar göz önüne alınarak Mihver ve Müttefik devletlerin tutumları aktarılacaktır.

Anahtar Kelimeler: İkinci Dünya Savaşı, San Francisco Konferansı, Türk Basını

BATI DİLLERİ VE EDEBİYATLARI

1850-1900 YILLARI ARASINDA ERMENİ HARFLİ TÜRKÇE ROMAN ÇEVİRİLERİ VE ÇEVİRMENLERİ

Lale Arslan Özcan

Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık Bölümü
ozcanlale@hotmail.com

Melek Kara

Öğr. Gör., İstanbul Beykent Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu
melek.atakk@gmail.com

Ermeni harfli Türkçe roman çevirilerinin Türk edebiyat dizgesinde önemli bir yer tuttuğu düşünülmektedir. Çalışmamızın bütüncesini 1850-1900 yılları arasında yapılan Ermeni harfli Türkçe roman çevirileri oluşturmaktadır. Çevrimiçi kaynakların, kütüphanelerin, bibliyografyaların ve tezlerin taranması sonucunda, sözü edilen elli yıllık dönemde seksen üç adet Ermeni harfli Türkçe roman çevirisi tespit edilmiştir. Bu çevirilerden otuz beş tanesinde önsöz veya sonsöz bulunmaktadır. Çalışma bütüncemiz dahilinde toplamda on beş çevirmen bulunmaktadır. Ermeni harfli Türkçe roman çevirilerinin Türk edebiyat dizgesi içinde ele alınması gerektiği kanaatindeyiz. Zira 19. yüzyılda Türkofon okuru ilk kez romanla tanıştıran Türk çevirmenlerin taşıdığı endişelerin, çeviriye yaklaşımlarının ve çeviri duruşlarının izlerine Ermeni çevirmenlerde de rastlanmanın mümkün olduğu kanısındayız. Bu bağlamda bütüncemizde yer alan Ermeni harfli Türkçe roman çevirilerine çevirmen ya da yayınevi tarafından yazılmış toplam otuz beş önsöz/sonsöz, 19. yüzyıl Türk çeviri edebiyatında mevcut olan Avrupa'nın örnek alınması, ahlaki değerlere uygunluk, okuru eğlendirerek ders verme veya eğitici olma ve serbest çeviri gibi kavramlar çerçevesinde incelenecektir. Ardından Ermeni çevirmenler ve Türk çevirmenler arasındaki etkileşimin boyutunu görebilmek amacıyla Gideon Toury'nin süreç öncesi çeviri normlarından yararlanılacaktır. Bu bağlamda hem Ermeni çevirmen hem Türk çevirmen tarafından çevrilmiş altı farklı eserin ön sözü incelenecek ve karşılaştırılacaktır. Bu inceleme sonucunda iki taraf arasında bir etkileşimin olduğunu ortaya koyacağımızı düşünüyoruz. Bildirimizin 19. yüzyıl ikinci yarısında Ermeni çevirmenler tarafından oluşturulan çeviri edebiyata ışık tutacağı, bu alanda yapılacak çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ermeni harfli Türkçe çeviri, 19. yüzyıl roman çevirisi, süreç öncesi çeviri normları, önsöz/sonsöz.

ANTOINE BERMAN'IN BAKIŞ AÇISIYLA ANDRÉ GIDE'İN L'IMMORALISTE ADLI YAPITININ İNCELENMESİ

Zeynep Şahsenem Nikerel

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Fransızca Mütercim Tercümanlık
zeynepnikerel@gmail.com*

Pınar Güzelyürek Çelik

*Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Fransızca Mütercim Tercümanlık
pguzelyurek@yahoo.fr*

Bu çalışmada Fransız yazar André Gide'in 1902 yılında kaleme aldığı L'immoraliste isimli eserinin Türkçe'ye çevirisi, özgün metinle karşılaştırarak Fransız çeviribilimci ve kuramcı Antoine Berman'ın anlam bozucu yöntemler başlığı altında toplayabileceğimiz bakış açısıyla değerlendirmesini yapmayı amaçlamaktayız. Eserin dilbilimci Tahsin Yücel çevirisiyle ilk kez Varlık Yayınlarından Ocak 1960 tarihinde yayımlandığı bilinmektedir. Daha sonrasında aynı çalışmanın günümüz Türkçesine yakınlaştırılmış şekilde 2009 yılında Can Yayınlarından tekrardan basımı gerçekleştirilmiştir. Bu yayınlar arasında dilsel düzeyde bir fark bulunmaması ve çalışma süresince anlaşılır ifade örnekleme sunuyor olması sebep Can Yayınları'ndan üçüncü kez basımı gerçekleşen eser ele alınmıştır. Bu noktada çıkış metni ile varış metni arasında yapılan incelemeler sonucunda çeviri sürecinde, çevirmenin yazarın bir anlatı bütünlüğünde aktarmış bulunduğu fikirlerini ifade biçimini çıkış dilinden varış diline çeşitli çeviri stratejileri geliştirerek taşıdığı gözlemlenmiştir. Bunların arasında kimi zaman sözcüğü sözcüğüne çeviri söz konusu iken kimi zaman da özgün metnin aksine ifade farklılıklarının gözle görülür biçimde var olduğu bir tutum benimsendiği saptanmıştır. Ayrıca, kullanılan bu tekniklerin yanı sıra çevirisi gerçekleştirilmemiş kısımların da olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte varış dilinde okurun anlatılan hikâye süresince daha katılımcı ve daha aktif rol oynayan bir görev edinmesi maksadı güdüldüğü düşüncesiyle yorumladığımız eserdeki özel isimlerin Türkçeleştirilerek değiştirildiği ve hatta bazı ekleme söylemlerin de bulunduğu fark edilmiştir. Tüm bu yaptığımız tespitleri dikkate aldığımızda çevirmen Tahsin Yücel'in, Antoine Berman'ın çeviri esnasında okura, okuma esnasında anlamayı kolaylaştıracak bir adaptasyon alanı açmaktansa başka bir dilden aktarımda bulunduğu gerçeğini yadsımayan ve dahası süreklilik arz eden bir hatırlatıcı yaklaşım sergilenmesi gerektiği bakış açısına sıklıkla ters düşen birtakım eğilimlerde bulunduğunu görmekteyiz.

Anahtar Kelimeler: Antoine Berman, Ayrı Yol, L'immoraliste, Anlam Bozucu Eylemler, Tahsin Yücel

Bu çalışma Batı Dilleri ve Edebiyatları Fakültesi'nde Fransızca Mütercim Tercümanlık bölümünde, Doç. Dr. Pınar Güzelyürek Çelik danışmanlığında gerçekleştirilen Yüksek Lisans Tezinden üretilmiştir.

AULA INTERNACIONAL 1 İSPANYOLCA DERS KİTABININ KÜLTÜREL İÇERİKLERİ VE TÜRKÇE'YE ÇEVİRİ ÖNERİLERİ

Betül Özcan Dost

*Dr. Öğretim Üyesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü
betul.ozcan@omu.edu.tr*

Carla García García

carlaloxodonta@gmail.com

Dil ve kültür birbirinden ayrı düşünülemeyen iki kavramdır. Dil ve kültürün ayrılmaz bir bütün oluşu hem dil öğretiminde hem de çeviri çalışmalarında sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Özellikle, bir dili ve kültürü öğrenmede başlangıç seviyesinde olan öğrenciler çeşitli kültürel kavramların çevirisine daha fazla ihtiyaç duymaktadır. Kültürel öğelerin ders kitaplarında en çok karşımıza çıktığı bölümlerden biri ise okuma parçalarıdır. Gerek okuma parçalarında gerek ders kitaplarının diğer bölümlerinde bu kavramların doğru şekilde aktarımı kaynak dilin kendi kültür bağlamı içerisinde daha etkili öğrenilebilmesini sağlayacaktır. Bu sebeple, ders kitaplarının kültürel öğeler açısından incelenmesi ve bu öğelere Türkçe karşılık önerilerinde bulunulması hem dil öğretiminde hem çeviri çalışmalarında faydalı olacaktır. Bu şekilde, kaynak kültürün erek kültürde daha iyi tanınmasına katkı sağlama ve çeviri aracılığıyla ortak terimce oluşturmanın yolunu açma imkanı doğacaktır. Bu da dersi veren öğretim elemanlarına ders sırasında kolaylık ve tutarlılık sağlayacaktır. Bu çalışmanın amacı, Aula Internacional 1 ders kitabındaki okuma parçalarında yer alan kültürel öğelerin Türkçe karşılıklarını belirlemek ve Türkçe çevirilerine yer verilerek bir terimce oluşturmaktır. Bu çalışma kapsamında, Aula Internacional 1 kitabı kültürel öğelere sıklıkla yer verilmesi sebebiyle seçilmiştir. Öncelikle Aula Internacional 1 kitabındaki okuma parçalarında yer alan kültürel öğeler belirlenmiş, bu öğelerin tamamına çalışma kapsamında yer verilmiştir. Daha sonra bu öğeler yiyecek, içecek, dans ve müzik, meslek, mimari, siyaset ve ekonomi, kutlama ve bayram, hitap ve atasözü/deyimler olarak 9 ayrı şekilde gruplandırılmıştır. Belirlenen 46 kültürel öge İspanyolca 1 dersi alan 25 öğrenciye Google formlar aracılığıyla gönderilmiş, bu öğelerin ne kadarına hakim oldukları tespit edilmiştir. Elde edilen verilere göre bu İspanyolca kültürel öğelere çeviri yoluyla Türkçe karşılıklar önerilmiş, bu süreçte kullanılan yöntemler tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Aula Internacional 1, Çeviri, İspanyolca, Kültürel Öğeler.

BİR SESLİ BETİMLEME GELİŞTİRME MODELİ OLARAK BENECKE'NİN ADEM MODELİNİN TANITIMI

Arev Babahan

*Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi
arevbabahan@hotmail.com*

Fusun Bilir Ataseven

*Prof. Dr., Bilkent Üniversitesi
fusunataseven@gmail.com*

Günümüzde sesli ve işitsel kaynaklara erişim, herkes ve her kesim için hem bilgiye ulaşma hem sosyal hayata karışma hem de toplumun bir parçası olma açısından önem kazanmaktadır. Tüm vatandaşlarımızın eşit erişim hakkından yararlanabilmeleri ve görme engelli vatandaşlarımızın da buna dâhil edilmesi için yürütülen sesli betimleme çalışmalarında üretilen sesli betimleme metni, tek başına değil de betimlediği filmle birlikte değerlendirildiğinden bir tür “kısmi çeviri” (Benecke: 2014) olarak nitelendirilir. Sesli betimleme metinlerini hem oluşturma hem de değerlendirme konusunda yapılan çalışmalar, yıllar içinde önemli aşamalar kaydetmiş ve bu çalışmalara öncü olmuş İngiltere, Almanya, Amerika gibi dünyanın ileri gelen ülkeleri tarafından yapılmaktadır. Ülkemizde 2006’da SEBEDER (Sesli Betimleme Derneği) çatısında başlayan çalışmalar yurtdışındaki örneklerine benzer profesyonellikte yürütülmektedir. TRT’nin yanı sıra bazı özel televizyon kanalları ve dijital platformlarda yürütülen bu çalışmaların İngiltere örneğindeki gibi tüm yayıncıları, eğlendirici veya eğitici programlar gibi daha çok yayın türünü ve yayın yüzdesini kapsamaması beklenmektedir. RTÜK’ün 15 Ocak 2019 tarihli engelsiz erişim çalıştay bildirgesinde yayınladığı öneriler bu beklentileri kanıtlar niteliktedir. Üniversitelerimizin çeviribilim bölümlerinde bu beklentiye karşılamaya yönelik geleceğin çevirmen ve sesli betimleyenlerin eğitilmesi ve filmi kısmi olarak çevirip sesli betimleme metnini yazarken izlenecek yolun belirlenmesi için betimleyici çalışmalar yürütülmektedir. Bu gelişmelerin odağında, tez çalışmamızın amacı ülkemizde SEBEDER tarafından sesli betimlenen Yeşil Rehber (Green Book) (Yön. Peter Farrelly, 2018) filminin sesli betimlemesini Alman Çeviribilimci Benecke’nin (2014) bir sesli betimleme geliştirme modeli olarak ortaya koyduğu ADEM (Audiodeskription-Entwicklungsmodell) modeliyle incelemektir. Benecke’nin (2014) kendi modelini dayandırmış olduğu Gerzymisch-Arbogast ve Mudersbach’ın (1998) Methoden des wissenschaftlichen Übersetzens (Bilimsel Çevirinin Yöntemleri) kuramı, filmi yani görsel-işitsel kaynak malzemeyi hem sözdizimi hem anlambilimsel ilişkiler ağı hem de kültürel yönüyle irdeler. Aynı şekilde Benecke (2014) de bir görsel-işitsel metni incelerken üç bakış açısından bahseder: bütüncül bakış açısı, parçacıksal bakış açısı ve bütüncül-parçacıksal bakış açısı. Kongredeki bildirimizdeki öncelikli amacımız Benecke’nin (2014) geliştirdiği ADEM modelini tanıtip araştırmacının kendi kuramının adımlarını kurgularken Sams in Gefahr (Sams Tehlikede) (Yön. Ben Verbong, 2003) filminin sesli betimleme metni üzerindeki örnekleme ve uygulamasını irdelemektir.

Anahtar Kelimeler: Sesli betimleme, Benecke, ADEM modeli.

**BLACK FEMINIST APPROACH ON MAYA ANGELOU’S I KNOW
WHY THE CAGED BIRD SINGS, GATHER TOGETHER IN MY
NAME, AND ALL GOD’S CHILDREN NEED TRAVELING SHOES: A
FOCUS ON THE BLACK FEMALE CHARACTERS**

Sena Metin

*MA Student, Ankara University, American Culture and Literature
senametin9@gmail.com*

Nisa Harika Güzel Köşker

*Asst. Prof., Ankara University, American Culture and Literature
E-posta Adresi
nkosker@ankara.edu.tr*

Black feminism is a conceptual perspective through which we can analyze black women’s distinctive experiences in literature. For far too long, black women’s stories and ideas have been excluded or neglected in prominent literary debate, occasionally surpassed by the stories and experiences of male colleagues or white women. Black feminist literature, on the other hand, provides a strong alternative by stressing the interconnections of race, gender, and class and questioning prevailing narratives of oppression and authority. Black feminism’s significance, therefore, allows black women to regain control of their narratives and stories, claiming authority over their lives and their position in the literary canon. Maya Angelou’s black feminist literature, through emphasizing black women’s perspectives and experiences, challenges the prevailing white patriarchal discourse and provides an alternate viewpoint on what it means to be a black woman in society. As a result, through Angelou’s characters, she emphasizes the centrality of Black women’s perspectives and lived experiences in the greater struggle for equality and social justice. I will analyze the life narratives of Maya Angelou from the significance of black women’s viewpoints to understand how she depicts female characters as a way to unfold the oppression black women encounter, concentrating on their struggles with racism, sexism, and other varieties of oppression, within the racist atmosphere of white American patriarchal society. What I will add with my research apart from the topics of identity, discrimination, race, gender, and the black mother that have already been studied is, the significance of not only the black mother characters but Maya herself and the journey of hardships she went through along with the black female characters she encountered along the way. Angelou has a reason for adding these characters in her works and the importance of the impact they had on her life has shaped who we know today as Maya Angelou.

Keywords: Black feminism, Discrimination, Gender, Maya Angelou, Race

CONTEMPORARY HORIZONS IN THE NARRATIVE THEATRICAL TRADITION OF TURKEY: TRANSLATION, MULTILINGUALISM AND DECOLONISATION IN AUTUMN IN NEW STOCKHOLM

Başak Ergil

Dr. Öğretim üyesi

*Üsküdar Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü
basak.ergil@uskudar.edu.tr*

The history of translated theatre throughout the 100 years of Republican Era in Turkey is marked by a tension and interaction between translated and indigenous plays, dating back to the Tanzimat Era prevailed by Westernization and Modernization movements. This tension may be partly characterized by the new and original local voices found through the transformation of the narrative tradition, occasionally heard in translations and adaptations. A recent example of the transformation of translated theatrical narrations is New Stockholm'de Sonbahar/Payîza New Stockholmê/Autumn in New Stockholm, a play originally co-written by Fatma Onat, Deniz Başar, and Ayşe Bayramoğlu in Turkish, translated into English and Kurdish, and published in a multilingual volume. The play uses narrative techniques to be performed by three jinnis, who are narrators and fortune-tellers. Written by three immigrant co-playwrights, the play centers the story of three immigrant women emigrating from an underdeveloped country to New Stockholm, a fictional country described by the translator as "a fictional agglomeration of Anglophone settler colonialist countries". Through an aesthetics based on bringing together local narrative techniques with current themes of migration, belonging, identity, and oppression, the case study reveals how playwriting and translation may be effective grounds for promoting and claiming decolonisation. Supported by the Canadian Council of Arts, the co-writing and translation project has been welcomed both in Turkey and Canada through staged readings at Kumbaracı50 in Istanbul and Cahoots Studio Theatre in Toronto, the former in Turkish and latter in English translation. The dramaturg, Şehsuvar Aktaş from Tiyatrotem, is an experienced and subversive theatre translator who -with his acting partner, the late Ayşe Selen- has been very creative using local narrative traditions in translations of world classics for over two decades. The research reveals how (i) collaborative/participatory playwriting, multilingualism, and translation may be used for claiming decolonisation on page and stage; (ii) intermingling local narrative traditions with current themes in and through translation has contributed to finding both "own" and "hybrid" voices and aesthetics in the Turkish theatrical context.

Anahtar Kelimeler: Theatre Translation, Decolonisation Through Translation, Narrative Tradition, Autumn In New Stockholm, Multilingualism.

DİJİTAL AĞLARDA İNŞA EDİLEN ÇEVİRİ HAREKETLERİ: KUDÜS'TE BUGÜN TOPLULUĞU VE AKTİVİST ÇEVİRMEN KİMLİKLERİ

Buşra Kaya

Araştırma Görevlisi,

Aydın Üniversitesi, İngilizce Mütercim Tercümanlık

busrakaya@hotmail.com.tr

Dijital iletişim ağlarında çeviri faaliyeti, diller arası aktarımdan ziyade aktivist bir kimliğe bürünerek siyasi söylemi şekillendirmede ve daha demokratik ve adil toplumların oluşumuna katkıda bulunmada kritik bir pratik olarak görülmektedir (Demirel ve Görgülüler, 2015, 2021; Fernández Costales, 2012: 115; Gambier, 2012: 8-9). Dijital toplumların ortaya çıkışı ve erişilebilirliğin artması sonucunda ortaya çıkan daha özgür ağ toplumu (Castells, 2012), bilgiye erişim üzerinde önemli etkilere sahip olmaktadır. Çeviri aracılığıyla siyasi, kültürel, toplumsal ve ekonomik söylemlerin daha erişilebilir olması, toplumdaki uzak bireylerin katılımını kolaylaştırıp daha az görünen veya sesi duyulmayan grupların seslerini yükseltmelerini sağlamaktadır. Böylece, çeviri daha kapsayıcı ve demokratik toplumların oluşumuna katkıda bulunmaktadır.

Bu makalede dijital ağlarda yapılan ve aktivist bir misyonla Filistin’de yaşanan olaylara ilişkin çeviri içerik üreten *Kudüs’te Bugün* adlı topluluk, "ağ toplumu" ve "aktivist çeviri" (Simon, 2005) gibi çeviri alanındaki dijital dönüşümü açıklayan kavramlar odağında netnografik yöntem izlenerek çözümlenecektir. Bu amaçla öncelikle Robert Kozinets (2016) tarafından geliştirilen ve dijital ortamlarda gerçekleşen etkileşimlerin, söylemlerin, hatta sembollerin incelenmesine odaklanan bir araştırma yöntemi olan netnografik çalışma yürütülerek Kudüs’te Bugün topluluğunun çeviri içerik ürettiği Instagram ve Twitter gibi dijital ortamlardaki faaliyetleri takip edilip, görsel ve yazılı içerikleri incelenecektir. Daha sonra, yüz yüze ve çevrimiçi söyleşiler aracılığıyla çeviri sürecinde yer alan gönüllü çevirmenlerin profillerine, motivasyonlarına, çeviri stratejilerine ve etik kavrayışlarına ilişkin bilgilere ulaşılabilecektir. Bu araştırmalar neticesinde, sözü edilen aktivist çeviri hareketinin, aynı zamanda gönüllü, işbirlikçi ve kolektif (Fernández-Costales, 2012) bir yapı olduğu gözlenmektedir. Kudüs’te Bugün topluluğunda yürütülen aktivist toplumsal hareketlerde çeviri pratiğinin önemli bir rolü olduğu; hedef odaklı “yeniden yazım” yöntemi kullanıldığı; ideolojik ve siyasi söylemlerin çeviri kararlarını doğrudan etkilediği; ekibin çeviri faaliyetlerinde nefret söyleminden kaçındığı saptanmaktadır. Ağ toplumunda ortaya çıkan sivil aktivist çevirmen kimliklerinin sadece iletişimi kolaylaştırmak veya bilgi erişimi sağlamakla sınırlı kalmayıp, aynı zamanda belirli sosyal ve politik söylemleri dezenformasyonla mücadele ederek hedef kitleye ulaştırmayı da amaçladığı sonucuna varılmaktadır. Bu araştırmalar neticesinde aktivist çevirmenlerin dil ve kültür arasındaki engelleri aşarak, kendi aktivist ideolojileri doğrultusundaki konulara dikkat çekme ve bilinç oluşturma amacı taşıdıkları görülmektedir. Sonuç olarak, bu çalışma çerçevesinde çeviri eyleminin sadece dilsel bir aktarım olmadığı, toplumu yeniden şekillendiren ve çevrimdışı aktivist hareketlere de destek verecek bir süreç olduğu saptanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ağ Toplumu, Gönüllü Çeviri Hareketleri, Aktivist Çevirmen Kimlikleri, Netnografi

DİJİTAL AĞLARDA MARX’I YENİDEN YAZMAK VE ÇEVİRMEK: ÖNCÜL ANALİTİK FELSEFE TOPLULUĞU

Hasan Mert Demirsoy

Lisansüstü öğrencisi

*Yıldız Teknik Üniversitesi/Diller ve Kültürlerarası Çeviribilim
hmertdemirsoy@gmail.com*

Bu çalışmada sınıf farkı ve bunun sebep olduğu ekonomik düzeni, toplumsal ilişkileri değiştirmek adına keskin değişimleri destekleyen ve bazı kesimler tarafından “radikal” olarak adlandırılan Karl Marx’ın, dijital paylaşım ağı olan Öncül Analitik Felsefe topluluğu tarafından yeniden yazılması ve çevrilmesi ele alınacak olup, bu süreçte yer alan çevirmenlerin ve diğer aktörlerin benimsedikleri stratejiler üzerinde durulacaktır. Dünyanın çok hızlı bir şekilde değişmesi, sosyal medyanın içerik üreticilerine sağladığı özgür ortam gibi etkenler sayesinde birçok eser ve yazar farklı perspektifler ışığında incelenmeye, yeniden yazılmaya ve çevrilmeye başlanmıştır. Dijital ağlarda bu yönde gerçekleşen yeniden yazma ve çeviri pratikleri multimedya temelli iletişim ortamlarına taşınmış olup, bir başka deyişle sözü edilen bu eylemler yeni dinamikler etrafında tartışılmaya açılmıştır. Çevirmenin bu noktada “içerik üreticisi” konumuna evrilmesi ve bu yazarların belirli özelliklerini istegine göre ele alabilmesi, çevirmenin özgürlüğünü artırmıştır. Bu çalışma, Karl Marx hakkında yeniden yazım içeriği üreten, gönüllülüğü esas alan Öncül Analitik Felsefe topluluğu ile gerçekleştirilen bir söyleşi ve içerik çözümlemesi üzerinden yapılacaktır. Bu kapsamda, araştırmanın ilk aşamasında Karl Marx’ın Türk ve dünya toplumlarındaki yeri hakkında kısa bir bilgilendirme yapılacaktır. Bir sonraki aşamada ise tarihsel süreçte Karl Marx’ın ve onun fikirlerinin, farklı toplum ve coğrafyalarda nasıl şekillendiği, belirli liderler ve düşünürler tarafından dijitalleşme öncesi dönemde nasıl yeniden yazıldığı ve çevrildiği hakkında bir araştırma ortaya konulacaktır. Yirminci yüzyılda birçok hükümetin, düşünürler ve liderler aracılığıyla yönetim şekillerine adapte ettiği Marksist fikirler, bugün gönüllü içerik üreticisi çevirmenler tarafından sosyal ağlarda kullanıcının erişimine sunulmaktadır. Yani artık Marx’ın fikirleri sadece politikacılar ya da tanınmış yazarlar tarafından değil, içerik üreticileri tarafından toplumu ve dünyanın ekonomik dengesizliğini daha iyi anlatabilmek adına tüketiciye sunulmaktadır.

Saha çalışması kapsamında ilgili topluluğun Marx’ın düşünceleri etrafında ürettiği yeniden çevirilere ilişkin kaynak-erek metin odağında netnografik içerik çözümlemesi yapılacaktır. İlgili içerik çözümlemesinin ardından yeniden yazım ve çeviri sürecini deneyimleyen çevirmenlerle söyleşiler gerçekleştirilecek olup, elde edilen verilere yönelik tematik çözümleme yapılacaktır. Bu çerçevede ilgili aktörlere yöneltilecek sorular şu şekildedir:

- Çevirmenlerinizin profilleri nedir ve bu toplulukta yer almalarındaki, Marx’ı yeniden yazma ve çevirme motivasyonları nelerdir?
- Yeniden yazma ve çeviri stratejileri nelerdir?
- Etik duruşları nedir?

Çalışma, çözümleme ve yukarıda verilen sorular doğrultusunda yapılacak söyleşi sonucunda Karl Marx’ın dijital ağlarda yeniden yazımının önemini ortaya koyacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Ağlar, Yeniden Yazma, Yeniden Çeviri, Karl Marx, Netnografik Çözümleme

EARLY FEMINIST REFLECTIONS ON THE POEMS OF CHRISTINE DE PISAN AND MARGARET CAVENDISH

Seher Aktarer

*Öğr. Gör., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu
seher.aydogan@erdogan.edu.tr*

This paper examines proto-feminist treatments in "The Book of the City of Ladies" by Christine de Pisan (15th c.) and "The Description of a New World Called the Blazing World" by Margaret Cavendish (17th c.). It intends to show that long before the Feminist movement emerged as a discipline, few women had already been writing on women's rights. Christine, for example, was the first to earn her living exclusively by her pen. In her poem, she is the protagonist. She features three heroines, who are Reason, Rectitude and Justice. She underscores that they have been sent by God to restore order and justice and Christine is to build a city of ladies. This building requires a process of refutation of all the misogynistic allegations towards women. Only the worthy and virtuous women are accepted to the city. She struggles to prove that the female sex has been vital in human civilization artistically, politically, and spiritually. By subverting male dominance, Christine aims to display that women are equal to men in every aspect of life.

In a similar vein, Margaret Cavendish becomes the protagonist of her poem. Being the first British woman to publish a scientific work, Cavendish is known for her writings on natural philosophy. In the poem, a cast away and distressed lady arrives in Blazing World where she is presented to the emperor. She is bestowed with an absolute power and thus, creates scientific, religious, and educational institutions. She even decides to write her own Cabbala. The most noteworthy thing is that she is the absolute authority through all these scientific, political, and religious developments. Cavendish refashions her world through the eyes of an aspirant woman. She constructs two towers which symbolize Heaven and Hell and only women are allowed to visit there. Accordingly, in this study, it is shown that while women in real world lack liberty in every aspect of life, there is the dominance of them in the fictional world of both poets prior to the rise of Feminism.

Keywords: Women's Writing, Christine De Pisan, Margaret Cavendish, The Book Of The City Of Ladies, The Blazing World.

EVALUATION OF THE TRANSLATIONS IN THE FRAME OF THE CONTEXT OF SOURCE TEXT

Burcu Yaman

*Dr. Öğrt. Üyesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu
İngilizce Mütercim Tercümanlık Bölümü
burcuyaman1@gmail.com*

The notion of context has an important role in the act of translation. Because when the translated becomes disconnected from the context of the source text, texts that are incorrect or unrelated to the source text appear. Thus, while the translators practicing some strategies like foreignization or domestication should be consistent from the beginning to the end of the translation process. In this study, different kinds of the sample translations have been presented and evaluated through the context of their source texts. In evaluating the texts, information from interdisciplinary fields such as the sociology of translation, cultural semiotics, etymology, linguistics and pragmatics was used. As a result it has been observed that the method inconsistency applied by translators is reflected in the translated work and negatively affects the quality of the translated product. Translators should always remember that context and text are viewed closely related and should be aware of the background of the source text. They should consistently apply the method they choose in translation. If they choose the domestication method, they should also apply the paratextuality elements such as title, cover, preface, pictures, chapter titles, names of characters etc. to the entire text and take them into consideration. It has been thought that this study will contribute to translators and candidates of translator with the examples and results it provides.

Keywords: Translation, Text, Context, Method Consistency

KENT GÖSTERGEBİLİMİ VE ÇEVİRİ GÖSTERGEBİLİMİ BAĞLAMINDA ANI EDEBİYATI İLE SEYAHAT EDEBİYATININ DEĞERLENDİRİLMESİ: BULGAR GÖZÜYLE İSTANBUL ÖRNEĞİ

Sündüz Kasar

Prof. Dr., Galatasaray Üniversitesi, Karşılaştırmalı Dilbilim ve Uygulamalı Yabancı Diller Bölümü,
skasar@gsu.edu.tr

Mehmet Sarı

Yıldız Teknik Üniversitesi Diller ve Kültürlerarası Çeviribilim Doktora Programı Öğrencisi
mhmtsar23@gmail.com

Edebiyatta anı türü bir kişinin kendi başından geçen veya kendi döneminde ortaya çıkan olay ve olguları gözlemlerine, bilgilerine dayanarak anlattığı yazı türüdür. Anılar; yaşantıların insan belleğinde bıraktığı izlerdir. Tarihi, coğrafi ve edebî nitelik taşıyan seyahatnameler ise, yazarın gezip gördüğü yerleri kendi algılama süzgecinden geçirerek aktardığı yazınsal metinlerdir. Çalışmamızın bütüncesini, Bulgaristan'dan farklı yıllarda, farklı amaçlar doğrultusunda (gezi, eğitim) gelen Karanov, Macarov ve Naçov'un İstanbul tanıklıklarını konu edinen *Na Bulgarskata Cherkva v Tsarigrad Predi 60 Godini (1920)*, *Spomeni na M. İv. Madjarov Okolo Epohata 1854-1878 (1942)*, *Na Boji Grob Predi 60 Godini (1928)*, *Do Brusa i Nazad (1934)* adlı eserler ile bu eserlerin çevirilerinin derlendiği *Bulgar Gözüyle İstanbul* adlı kitap oluşturmaktadır. Bu yapıtlarda, Osmanlı'nın başkenti İstanbul'un toplumsal, dinsel, kültürel yaşamına dair değerli bilgilerin yer alması dikkati çekmektedir. Osmanlıya ait gerçekliklerin Bulgarca kaleme alınması, bir başka deyişle “yayınlanmış olduğu yerel dil bağlamında özgün eser olarak üretilmiş ancak özünde zihinsel bir çeviri işleminin söz konusu olduğu bu eserler”, (Öztürk Kasar, 2020) her ne kadar Bulgar toplumuna özgün eserler olarak sunulsa da birer çeviri metin olarak kabul edilmekte ve Sündüz Öztürk Kasar'ın ilk kez 2012 yılında Fransızca bir yayında öne sürdüğü ve daha sonra Türkçede “özde çeviri” (2018; 2020) olarak adlandırdığı kavramı çerçevesinde değerlendirilmektedir. Ayrıca, bütüncede yer alan metinlerin çevirilerinin derlenip *Bulgar Gözüyle İstanbul* (2011) başlığıyla oluşturuldukları kültür bağlamına dönüşleri, bir diğer ifadeyle kaynak olarak sunulan özde çeviri metinlerin çıkış bağlamına geri aktarımı, Sündüz Öztürk Kasar'ın öne sürdüğü “aslina çeviri” (2020, 7) kavramını örneklendirmektedir. Bu çalışmanın amacı, yukarıda adı geçen ve özde çeviri kapsamında ele alınabilecek eserleri önce kent göstergibilimi çerçevesinde incelemek, daha sonra çeviri göstergibilimi özelinde Sündüz Öztürk Kasar'ın geliştirdiği “Çeviride Anlam Evrilmesi Dizgeselliği” (2009b, 2020a, 2021b) bağlamında özgün metnin göstergelerinin erek metne aktarılırken anlam evirici eğilimlere maruz kalıp kalmadığını saptamaktır.

Anahtar Kelimeler: Seyahatname, Anı, Özde Çeviri, Çeviri Göstergibilimi, Kent Göstergibilimi.

MARC PASTOR'UN KARANLIK BARCELONA ROMANINDA KADIN SUÇLULUĞU

Melike Yazıcı Çangur

*Araş. Gör. Dr., Ankara Üniversitesi, İspanyol Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı,
myazici@ankara.edu.tr*

XIX. yüzyılın sonlarına doğru İspanya'da ilk örneklerinin görülmeye başlandığı suç romanları günümüzde popüler kültürün vazgeçilmez edebi ürünlerinden biri haline gelmiştir. Çalışmamıza konu olan Katalan yazar Marc Pastor da dilimize Karanlık Barcelona olarak çevrilen La mala dona adlı eserinde gerçek bir suç hikayesinden esinlenerek Katalan toplumunun alt tabakaya mensup çocuklara yönelik işlenen suçlara karşı gösterdikleri duyarsızlık ve ikiyüzlülüğü ön plana çıkartır. Barcelona'da 26 Temmuz-2 Ağustos 1909 tarihleri arasında gerçekleşen, yangınlar ve ölümlerle sonuçlanan Trajik Hafta'nın ardından ekonomik ve siyasi çalkalanmalarla boğuşan halk vampir olarak tanımlanan kadın suçluyula ilgili kulaktan dolma hikayeleri birbirine aktarır ve korku ortamı yaratır. Suçu araştırmakla görevli komiser Moises toplumun suça karşı gösterdiği duyarsızlığın suçun ardındaki gizemin çözülmesini engellediği ve sonuca ulaşmanın zorluğunun farkına varır. Hikâyede bahsedilen kadın suçlu Enriqueta Martí'dir ve 1912 yılında tutuklandığında evinde 12 çocuğa ait kadavraya rastlanmıştır. Enriqueta Martí ardında bir gizem bırakarak yargılanmadan önce koğuşunda ölü bulunur.

Çalışmamızda incelediğimiz romanda kadın suçluluğuna ait izlerin yer aldığı örnekler üzerinden İspanyol toplumunun suça ve dolaylı olarak kadına bakış açısı üzerine değerlendirmeler yapılması; özellikle 1970'li yıllardan itibaren adından söz ettirmeye başlayan feminist araştırmacıların kriminoloji çalışmalarından ve devamında postmodern feminizm yönünde ilerleyen kriminolojik araştırmalardan faydalanılması beklenmektedir.

Eserde toplumun kadına biçtiği en önemli rollerden biri olan çocuk doğurmanın, gerçekleşmemesi halinde bir kadının akli dengesini bozup onu bir seri katile çevirebileceği gözlemlenmiştir. Eser sayesinde yazar İspanyol toplumunda ángel del hogar/evin meleği olarak adlandırılan kadınların her zaman iyi bir eş ve iyi bir anne olması gerektiği yönündeki inanın yanlışlığını; kadınların da suç işleyen hatta seri katil olabilen insanlar olabildiğini göstermek hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Polisiye Roman, Gizem, Kadın Suçluluğu

REWRITING HISTORY IN A POSTMODERN SENSE THROUGH SCIENCE-FICTION AND NEO-SLAVE NARRATIVE IN OCTAVIA BUTLER'S KINDRED

Mehmet Turan Koçer

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Ankara Üniversitesi, Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Bölümü
mtkocer@gmail.com*

Şenol Bezci

*Doç. Dr., Ankara Üniversitesi, Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Bölümü
sbezci@gmail.com*

Octavia Butler, in her novel *Kindred*, juxtaposes the past and the present, reality and fantasy in a postmodern way. Published in 1979, the novel is referred as a modern classic, and has been associated with many genres, including science-fiction, fantasy, neo-slave narrative, afro-futurism, afro-feminism, and postmodernism. In the novel, a young woman named Dana, living in Los Angeles in 1976, is married to a white man named Kevin, and she suddenly finds herself in 1815's antebellum Maryland, connected to her ancestors. She is perplexed, and so are the readers, as there is no explanation to why or how such a thing occurs in the novel.

This paper first focuses on Octavia Butler, as an African American science-fiction author. Recipient of numerous prestigious awards, she made the genre more accessible for African Americans and especially African American women. Secondly, this paper focuses on how slavery is narrated through science-fiction, by making readers ask numerous "what if?" questions. Finally, this paper focuses on how neo-slave narratives reflect the physical and mental damage of slavery. Neo-slave narratives differ from the traditional fugitive slave narratives in a way that they do not necessarily stick to first-person narratives of actual slaves, rather they blend historical reality and fiction in a thought-provoking way. The aim of this paper is to illustrate how postmodernism enables the expression and combination of different genres and techniques under its title, and how *Kindred* is a mixture of different genres under literary postmodernism.

Keywords: Literary Postmodernism, Octavia Butler, *Kindred*, Neo-Slave Narrative, Science-Fiction

SAMUEL TAYLOR COLERIDGE'İN THE RIME OF THE ANCIENT MARINER ADLI ŞİİRİNİN YENİDEN ÇEVİRİSİNİN ÇEVİRMEN UFUK, TAVIR VE DURUŞU ÜZERİNDEN İNCELENMESİ

Lale Özcan

*Doç.Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi
arslanl@yildiz.edu.tr*

Gülay Bilgan

*Öğr.Gör., Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
gbilgan@nku.edu.tr*

Çalışmamızın amacı ilk çeviriler ve yeniden çeviriler arasındaki diyalektiği çevirmen odağından, Antoine Berman'ın çevirmenin ufku, tavrı ve duruşu kavramları üzerinden okumaktır. Bir eserin ilk çevirisinden sonra gelen çeviriler olarak tanımlanan yeniden çeviriler, kaynak metinle ilişki içinde oldukları kadar kendinden önceki çevirilerle de ilişki içindedir. Yeniden çevirenler özgün metne ve önceki çevirilere karşı belli bir çeviri duruşu ve çevirmen tavrı sergileyebilirler; benzer stratejiler kullanarak önceki çevirmeni takip edebilir ya da farklı stratejilerden faydalanarak önceki çeviri(ler)den ayrılmaya çalışabilirler. Bu durum Harold Bloom'un şairlerin şiirsel yaratıcılık söz konusu olduğunda kendilerinden önce gelen şairlerin olası etkilerine karşı geliştirdiklerini öne sürdüğü etkilenme kaygısı kavramıyla ilişkilendirilebilir. Çalışmamızın bütüncesini Samuel Taylor Coleridge'in "The Rime of the Ancient Mariner" adlı şiirinin 1996 yılında Alper Çeker tarafından gerçekleştirilmiş ilk çevirisi ve 2008 yılında Şavkar Altınel'in çevirisiyle yayınlanmış yeniden çevirisi oluşturmaktadır. Çalışmamızda Antoine Berman'ın çeviri eleştirisi yöntemi kullanılacaktır. Berman'ın çeviri eleştiri yöntemi çevirmeni bir özne olarak kabul etmekte bu yönüyle de yeniden çevirilerin birbirleriyle ilişkisini incelemeye uygun bir zemin oluşturmaktadır. Öncelikle karşılaştırma adımıyla kullanılacak metinsel ve kilit bölümlerin belirlenmesi amacıyla çeviri eserler ve özgün eser çok boyutlu okumalar yoluyla çözümlenecektir. Sonrasında çevirmenin kim olduğu, daha önce neler çevirdiği, çeviri üzerine söylemleri saptanacaktır. Tüm bunlar bizi çeviri değerlendirmesinde çevirmenin duruşunun, tavrının, çeviri projesinin ve ufkunun belirlenmesine götürecektir. Çevirmeni çevreleyen tarihsel, toplumsal, yazınsal ve ideolojik söylemler topluluğuna karşılık gelen çeviri ufku, çevirmenin çeviri seçimlerini, kullanacağı stratejileri yansıtan çeviri tavrını şekillendirir. Uygulamamızın karşılaştırma aşamasında, daha önce tespit edilen metinsel ve kilit bölümler üzerinden iki yönlü bir karşılaştırma gerçekleştirilecektir. Karşılaştırmanın son aşamasında projenin amacına ulaşmış olup olmadığını değerlendirmek üzere çeviri projesi ile çeviri karşılaştırılacaktır. Araştırmamızın özgün boyutu ise ilk çeviri ve yeniden çevirinin, aralarındaki diyalektiğin çözümlenmesi amacıyla karşılaştırılmasıdır. Bu aşamada yeniden çeviri ve ilk çeviri karşılaştırılarak yeniden çevirmenin ilk çeviriye karşı ne tür bir tavır sergilediği Harold Bloom'un etkilenme kaygısı kavramı üzerinden tartışılmaya çalışılacaktır. Yeniden çevirilere çevirmenin seçimlerini şekillendiren çevirmen tavrı, çeviri projesi ve çeviri ufku kavramları çerçevesinde yaklaşmanın ve Bloom'un etkilenme kaygısı çerçevesinde bulguları tartışmanın, özgün metin, ilk çeviriler ve yeniden çeviriler arasındaki karmaşık ilişkileri açıklamada katkı sağlayacağını düşünmekteyiz.

Anahtar Kelimeler: Antoine Berman, Yeniden Çeviri, Çevirmen Ufuk, Tavrı Ve Duruşu, Harold Bloom, Etkilenme Kaygısı.

SERENADE FOR NADIA'NIN ÇEVİRMEN GÖRÜNÜRLÜĞÜ KAPSAMINDA İNCELENMESİ

Lale Özcan

*Doç.Dr, Yıldız Teknik Üniversitesi, Batı Dilleri Edebiyat ABD
arslanl@yildiz.edu.tr*

Pınar Yüncü Kurt

*Ögr. Gör, Namık Kemal Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu
pyuncu@nku.edu.tr*

Çalışmamızın amacı Amerikalı çevirmen ve çeviribilimci Lawrence Venuti'nin özellikle Anglo-Amerikan kültürüne doğru yapılan çevirilerde çevirmenlerin daha az görünür olduğu, yabancılığın silindiği ve daha akıcı çevirilerin genel olarak kabul gördüğü saptamasından yola çıkarak, varış ekininin çevirmenin duruş ve seçimlerinde ne derece etkili olduğunun araştırılmasıdır. Bu doğrultuda çevirmen görünürlüğünün ortaya konulması amacıyla, çevirmen Brendan Freely'nin Türkçeden İngilizceye gerçekleştirmiş olduğu çevirisinde çevirmen ufkunu, tavrını ve duruşunu sorgulamak araştırmanın çerçevesini meydana getirmektedir. Çalışmanın bütüncesini Zülfü Livaneli'nin "Serenad" adlı romanının "Serenade for Nadia" başlıklı İngilizce çevirisi oluşturmaktadır. Çevirmen görünürlüğünün detaylı bir çözümlenmesinin yapılabilmesi amacıyla Antoine Berman'ın yorumbilgisel ve yaratıcı çeviri eleştirisi yönteminde ortaya koyduğu basamaklar takip edilerek sistematik bir çözümlene yapılmaya çalışılacaktır. Çevirmenin ufuk, tavır ve duruşunun belirlenmesi yöntemin önemli bir basamağıdır. Çevirmenin tavrını belirleyebilmek için öncelikle çevirmen kimdir, belirli bir çeviri anlayışı var mıdır soruları sorulmalıdır. Çeviri tavrı çevirmenin çeviriye karşı kendini konumlandırmasıdır. Çeviri projesi ise çevrilecek eserin kısıtları ve çevirmenin tavrıyla şekillenen öznel bir eylemdir. Çevirmenin çevirisine başlamadan önce bir proje belirleyip belirlemediği araştırılır. Çeviri ürün bu projenin nihai ürünüdür. Çevirmen ufku ise bir çevirmenin nasıl hissedeceğini, davranacağını ve düşüneceğini belirleyen tüm dilsel, edebi, kültürel ve tarihi parametrelerin birleşimi olarak tanımlanabilir. Çeviri eleştirisinin karşılaştırma basamağı aşamasında özgün metinden sapmaların belirlenebilmesi adına Berman'ın "Bozucu Eğilimler Dizisi"nden yararlanılacaktır. Ardından inceleme sonucunda elde ettiğimiz bulgular Venuti'nin yerleştirme/ yabancılaştırma stratejileri, direnç ve mualif çevirmen kavramları ekseninde tartışılacak ve çevirmenin varış ekinindeki mevcut çeviri normlarına cevabı aranacaktır. Çalışmamızın varış ekinindeki genel çeviri eğilimlerinin ve kültürel normların çevirmenin ufkunu, tavrını ve duruşunu ne oranda etkilediğini ve bu etkinin çeviri esere yansımaları bulgularla katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Antoine Berman, Lawrence Venuti, Brendan Freely, Çevirmen Görünürlüğü, Bozucu Eğilimler Dizisi,

SOSYAL MEDYANIN POPÜLER BİLİMSEL SÖYLEMİ YÖNLENDİRME İŞLEVİNE DEĞİN BİR İNCELEME: ÇANAKKALE MUHAREBELERİ ÖRNEĞİ

Serhat Kahyaoglu

*YL Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Diller ve Kültürlerarası Çeviribilim
serhat.kahyaoglu@yahoo.com*

Mehmet Yıldız

*Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları
mehmetyildiz@comu.edu.tr*

Çanakkale Muharebeleri, tarih alanı başta olmak üzere, ulusal ve uluslararası yazının odak noktası haline gelmiştir. Muharebeler, Birinci Dünya Savaşı'nın bir kısmını temsil ettiğinden sadece Türk araştırmacılar değil, muharebelerde yer almış diğer ülkelerin araştırmacıları da Çanakkale Muharebeleri üzerine oluşan söyleme katkı sunmuşlardır (Kahyaoglu & Yıldız, 2023). Ancak sosyal medya araçlarının kolaylıkla erişilebilir olmasından bahsi geçen söyleme katkı sadece savaşa katılan ülkelerin araştırmacıları, akademisyenleri ve dizinli dergilerde yayımlanmış makalelerle sınırlandırılmaz. Akademide en çok tercih edilen dillerden biri olan İngilizce özelinde incelendiğinde, X'te (Twitter) bölgeye atfedilen yabancı isimler ve savaş isimleri gibi etiketlerle (hashtags) oluşturulan söylem, Türk bakış açısını temsil etmemekle beraber halihazırda yer alan, bir 'kavramsal otokatalitik döngü' biçiminde işleyen ve çok boyutlu (sosyal, kültürel, akademik gibi) 'yıkıcı etkisi' olabilecek olan gayrimillî söyleme de katkı sunmaktadır. X'te Türkçe ve İngilizce paylaşımlar yapan Türk kullanıcıları, birtakım ideolojik, statü-odaklı ve ekonomik nedenlerden dolayı Çanakkale Muharebeleri'ne ait İngilizce söylemin ürünleri olan etiketleri tercih ederek, söz konusu görüngü bağlamında Türkçe popüler söylemi doğrudan etkilebildikleri ön çözümlenmede görülmüştür. Ayrıca, Venuti'nin (1995) 'yerlileştirme' adını verdiği ve kaynak kültürün metinsel öğelerinin etnikmerkeziyetçi bir bakış açısıyla erek kültürün yaklaşımına indirildiği bu çeviri stratejisinin, Türkçe-İngilizce atılan ve İngilizce söylemde görünürlük ve etkileşim amaçlı 'tweet'lerde yer alan etiketler aracılığıyla tercih edildiği izlenmiştir. Buna ek olarak, sadece Türkçe atılan 'tweet'lerde yer alan ve İngilizce söylemin ürünleri olan etiketlerin tercih edildiği olgularda ise kısmi bir yabancılaştırma stratejisinin uygulandığı görülmüştür çünkü İngilizcede işlevselleştirilen kullanımlar Türkçe söylemde de aynen korumuştur. Lefevere'nin (1992) 'ayrışmış' ve 'ayrışmamış' patronaj ve söylem kavramları aracılığıyla 'muharebeler' bağlamında 'görünürlük' gibi belli hedeflere ulaşmak için etnikmerkeziyetçi değerlendirilebilecek İngilizce etiketlerin söylemi nasıl şekillendirdiği ve işlevselleştirdiği tartışılacaktır. Çalışma bütüncesi, bir nitel veri analizi yazılımı olan MAXQDA (2020) aracılığıyla amaçlı örneklem yoluyla oluşturulacak; üretilen bütüncü söylem çözümlemesiyle değerlendirilecektir. Ayrıca, İngilizce etiket tercih eden ve 'muharebeler' özelinde paylaşım yapan kullanıcıların, yaptıkları paylaşımların Çanakkale Muharebeleri üzerinde çalışan yabancı kurum ve kuruluşlarca yeniden 'tweet'lenmesinde gayrimillî söyleme ait olan sözcüksel tercihlerin etkisi olup olmadığına yönelik çözümleme yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çanakkale Muharebeleri, Yerlileştirme, Söylem, Kavramsal Otokatalitik Döngü, Yıkıcı Etki, Sosyal Medya.

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KÜLTÜREL ÖĞELERİN ÖĞRETİMİNE ÇEVİRİBİLİMSEL BİR BAKIŞ

Bilge Metin Tekin

*Öğretim Görevlisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu
bilgemetin@gmail.com*

Yabancılara Türkçe öğretimi, günümüzde oldukça araştırılan biri konudur. Bu araştırma alanının içinde de sadece günlük konuşmalar, gramer ve kelimeler yoktur. Dil öğretiminde, dil ve kültürü birbirinden ayrı düşünmek mümkün değildir. Çeviribilim, dil ve kültür öğretimini destekleyen disiplinlerarası bir alandır. Bu alan, metinlerin bir dilden diğerine aktarılması sürecini analiz ederken, kültürel bağlamın önemini vurgular. Dil öğretiminde, kültürel öge öğretimi de oldukça önemli ve en zor alanlarından bir tanesidir. Kaynak dili ve hedef dili bilen biri için bile kültürel öğelerin çevirisi zor iken; yeni bir dil öğrenen kesim için oldukça meşakkatli bir süreçtir. Dil öğretiminde olduğu gibi kültürel öğelerin öğretiminde de çeşitli metotlar vardır. Bu çalışmada; yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılmak üzere, kültürel unsurların çeviribilimsel bir perspektiften incelenmesini amaçlanmaktadır. Bunun için, Roman Jakobson'ın çeviriye yaklaşımından yararlanılmıştır. Jakobson (1959)'a göre, çeviri; “dil içi çeviri”, “diller arası çeviri”, “göstergeler arası çeviri” olmak üzere üç sınıfa ayrılmaktadır. Bu çalışmada, kültürel öğelerin çevirisinde özellikle eski metinlerin çevirisinde onları anlaşılır ve modernleştirmek için kullanılan “dil içi çeviri” yaklaşımı ele alınmıştır çünkü yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan dil, ortak dil olmadığı için gene Türkçedir. Bu çalışma için, Ankara Üniversitesi Tömer yayınevine ait olan “Yeni Hitit- Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı” (A1-A2) seçilmiş ve içindeki kültürel öğeler bulunup dil içi çeviri tekniği ile nasıl çevrilip öğretilbileceği hakkında bilgi verilmiştir. Kitapta 50 kültürel öge vardır. Bunlar, Newmark'ın kültürel unsurları sınıflandırılmasına göre ayrılmış ve her kategoriden ikişer örnek verilmiştir. Örneğin; Ayran dili içi çeviride yoğurttan yapılan içecek, renkli kutu; televizyon, cami; Müslümanların ibadetlerini gerçekleştirdiği yer olarak çevrilip, öğretilbilir. Bu çalışma, yabancılara Türkçe öğretiminde kültürel öğelerin başarılı bir şekilde öğretilmesinde çeviribilimin de önemli bir yeri olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Dili İçi Çeviri, Dil Öğretimi, Jakobson, Kültürel Öge, Kültür.

EĞİTİM BİLİMLERİ

2018 FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ YATAY VE DİKEY KAYNAŞIKLIK AÇISINDAN İNCELENMESİ

Fatma Dursun

*Öğrenci, Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Programları ve Öğretim
fatmadursun@gmail.com*

Prof. Dr. Banu Yücel Toy

*Öğretim Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Programları ve Öğretim
byuceltoy@gmail.com*

Bu çalışmada 2018 yılı fen bilimleri dersi öğretim programı (FBDÖP) yatay ve dikey kaynaşıklık açısından incelenmiştir. Doküman analizi türündeki çalışmada, benzer çalışmalar ve uzman görüşleriyle geliştirilen Kaynaşıklığı Belirlemeye Yönelik Kılavuz Sorularla betimsel analiz yapılmıştır. Bulgular, FBDÖP'nin yatay kaynaşıklık açısından (disiplinler arası özellik gösterme, aynı sınıf düzeyindeki diğer derslerle ilişkili olma, diğer derslerle ilişkili ön koşul öğrenmeler) kısmen başarılı olduğunu göstermektedir. Programın disiplinler arası olma özelliğinin zayıf olduğu, az sayıda konu alanı/kazanımın diğer derslerle ilişkili olduğu ve diğer derslerle ilişkili ön koşul öğrenmelerin kısmen dikkate alındığı belirlenmiştir. Dikey kaynaşık süreklilik açısından incelendiğinde, 3. sınıftan 8. sınıfa doğru gidildiğinde kazanımların birbiriyle kısmen ilişkilendirildiği, tekrar eden kavram ve değerlerin sayısının az olduğu fakat alan özgü becerilerin sayısının yeterli olduğu, bilimsel süreç becerilerinin süreklilik açısından yeterli olduğu tespit edilmiştir. Dikey kaynaşık aşamalılık açısından incelendiğinde, konu alanlarının sınıflar ilerledikçe derinleşerek/genişleyerek devam etmediği ve bağlantıların zayıf olduğu, bilinenden bilinmeyene doğru, kolay olandan zor olana doğru, yakın olan çevreden uzak olana çevreye doğru, somut olandan soyut olana doğru sıralandığı fakat içerik açısından ön koşul öğrenmelerin dikkate alınmadığı belirlenmiştir. Sınıf seviyesi ilerledikçe üst düzey düşünme becerilerine doğru (çözümleme, yaratma, değerlendirme) ilerleme olduğu fakat sayılarının az olduğu, alt düzey düşünme becerilerine (hatırlama, anlama, uygulama) daha fazla yer verildiği görülmüş, bilimsel süreç becerileri (BSB) bakımından kazanımlarda temel düzeyden ileri düzeye doğru ilerleme olmadığı, ileri düzey BSB'lerin az olduğu ve temel düzey BSB'lerin daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir. İlkokuldan ortaokula doğru gidildikçe kavram, beceri ve değerler arasından tutarlılık olduğu görülmüştür. Sonuç olarak FBDÖP'nin yatay ve dikey kaynaşıklık açısından yeniden düzenlenmesi ve programın güçlendirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı, Kaynaşıklık, Yatay Kaynaşıklık, Dikey Kaynaşıklık.

BİR GRUP ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİSİNDE SİBER ZORBALIĞA YÖNELİK TUTUMUN AKADEMİK MOTİVASYON DÜZEYİNE GÖRE İNCELENMESİ

Merve Bingöl

*Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Klinik Psikoloji
pskmervebingol@outlook.com*

Hızla gelişen teknoloji, birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında da birçok değişikliklere neden olmuştur. Örneğin, eğitim- öğretim süreçlerinin pandemi ya da olağanüstü durumlarda çevrimiçi (online) ortamda yürütülmeye başlaması, öğrencilerin teknolojik aletler ile daha fazla zaman geçirmesine neden olmuştur. Öğrencilerin teknolojik aletler ile daha fazla zaman geçirmesi beraberinde siber zorbalık davranışını da getirmiştir. Bu çalışma, bir grup üniversite öğrencisinin, akademik motivasyon düzeyinin düşük veya yüksek olmasının siber zorbalığa yönelik tutum arasında ilişki olup olmadığını araştırmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın amacı doğrultusunda, araştırmanın örneklem grubunu İstanbul ilinde özel bir üniversitede 1 ve 2. sınıfta öğrenim gören, toplam 200 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcılara araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu, Siber Zorbaliğa yönelik tutum ile ilgili sorular ve Siber Zorbaliık Tutum Ölçeği (SZTÖ) uygulanmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda katılımcılar, okul numaralarının tek veya çift olmasına göre ikiye ayrılmış ve akademik motivasyon düzeyinin düşük veya yüksek olduğu senaryoları okuyarak siber zorbalığa yönelik soruları cevaplandırmışlardır. Akademik motivasyon düzeyini ölçmek amacıyla üniversiteye giriş sıralaması sorulmuş ve katılımcılara ‘‘Lütfen sınıfınızda başarılı / başarısız olduğunı bildiğiniz bir arkadaşınızı hayal edin. Not ortalaması yüksek / düşük olan bu arkadaşınızın okul dışında sosyal faaliyetlerde de oldukça iyi / kötü olduğunı biliyorsunuz. ‘’ şeklinde iletilmiş, siber zorbalığa yönelik soruları cevaplamaları istenmiştir. Çalışmada elde edilen veriler, Sosyal Bilimler İstatistik Programı (SPSS 27.0) programı ile analiz edilmiştir. Yapılan istatistiksel analizlerde; Bağımsız Örneklem T-testi analizinden yararlanılmıştır. Çalışma sonunda üniversite öğrencileri, bilinçli internet kullanımı konusunda bilgilendirilmiştir. Elde edilen bulgular sonucu, akademik motivasyon düzeyinin düşük olduğu senaryoyu okuyan öğrencilerin siber zorbalığa yönelik tutum ölçeğinden daha fazla puan aldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Akademik Başarı, Siber Zorbaliık, Siber Zorbaliık Tutum, Üniversite Öğrencileri

COVID-19 SÜRECİNDE UZAKTAN ÇALIŞMANIN ÖĞRETMENLERİN ÇALIŞMA MOTİVASYONU VE ÖRGÜTSEL BAĞLILIKLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: İSTANBUL İLİNDE BİR ARAŞTIRMA

Arzu Karaköse

*Öğrenci, İstanbul Aydın Üniversitesi, Klinik Psikoloji (Tezli)
arzukorkmaz1@stu.aydin.edu.tr*

Zafer Güney

*Dr. Öğretim Üyesi, İstanbul Topkapı Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi
zaferguney@topkapi.edu.tr*

Bu çalışmada, Covid-19 sürecinde devlet okullarında orta öğretim düzeyinde çalışan öğretmenlerde uzaktan çalışmanın, çalışma motivasyonları ve örgütsel bağlılıkları üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Online eğitim süreçlerinin yararları düşünüldüğünde, eğitim sistemine online eğitimin entegre edilmesi ile ilgili değişikliklerin oluşması durumunda, alınacak kararlara kamuda çalışan öğretmenlerle uzaktan çalışma sürecinin incelendiği araştırmaların kaynaklık edeceği, dolayısıyla araştırmanın alana önemli bir katkı sunacağı düşünülmektedir. Çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu doğrultuda 2022 yılı içerisinde online eğitim sürecinde İstanbul’da devlet okullarında ortaöğretim düzeyinde çalışan 107 kadın ve 46 erkek öğretmenden oluşan toplam 153 katılımcıya anket uygulanmıştır. Katılımcıların uzaktan çalışmaya yönelik tutumlarını ölçmek için (Grant, Wallace, Spurgeon, Tramontano, & Charalampous, 2019) tarafından geliştirilen, Eysel (t.y.) tarafından Türkçe diline adapte edilen ‘Uzaktan Çalışma Ölçeği’ uygulanmıştır. Uzaktan çalışma ölçeği performans ve verimlilik (PV), örgütsel güven (ÖG), iş ve yaşam çatışması (İYÇ) ve esneklik (ES) alt boyutlarından oluşmaktadır. Öğretmenlerin örgütsel bağlılıklarını ölçmek için (Üstüner, 2009) tarafından geliştirilen Öğretmenler İçin Örgütsel Bağlılık Ölçeği ve öğretmenlerin çalışma motivasyonunu ölçmek için (Yıldız & Taşgın, 2019) tarafından geliştirilen Öğretmen Motivasyon Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın hipotezlerini test etmek amacıyla SPSS.26 programında yapılan regresyon analizinde enter metodu kullanılmıştır. ‘Uzaktan çalışma örgütsel bağlılığı anlamlı olarak etkiler’ hipotezine ilişkin bulgularda yer alan düzeltilmiş R2 değerine göre, örgütsel bağlılık değişkenindeki değişimin yüzde 07,9’u modelin bağımsız değişkenleri olan PV, İYÇ, ÖG ve ES tarafından açıklanmaktadır. PV ve örgütsel bağlılık arasında negatif yönlü düşük düzeyde ilişki bulunmuştur. ÖG, İYÇ, ES ile örgütsel bağlılık arasında düşük düzeyde pozitif yönlü ilişki bulunmuştur. PV (p:0,01), ÖG (p:0,00) boyutlarının örgütsel bağlılık üzerindeki etkisi anlamlı, İYÇ, ES alt boyutlarının örgütsel bağlılık üstündeki etkisinin anlamlı olmadığı bulunmuştur. ‘Uzaktan çalışmaya yönelik tutum çalışma motivasyonunu anlamlı olarak etkiler.’ hipotezine ilişkin bulgularda modelin bağımsız değişkenleri olan PV, İYÇ, ÖG ve ES modelin bağımlı değişkeni olan çalışma motivasyonunun % 12,1’ini açıklamaktadır. İYÇ ile çalışma motivasyonu arasında düşük düzeyde negatif yönlü ilişki, ÖG ve çalışma motivasyonu arasında orta düzeyde pozitif yönlü ilişki, PV ve ES ile çalışma motivasyonu arasında düşük düzeyde pozitif yönlü ilişki bulunmuştur. ÖG’nin çalışma motivasyonu üzerindeki etkisi anlamlı bulunmuştur (p: 0,00). İYÇ, ES, PV’in çalışma motivasyonu üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan Çalışma, Örgütsel Bağlılık, Çalışma Motivasyonu

GENÇ YETİŞKİNLERDE SOSYAL MEDYA BAĞIMLILIĞI, AİLE BÜTÜNLÜK DUYGUSU VE BENLİK SAYGISI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Esra Eraydin

*Öğrenci, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Tezli Yüksek Lisans
psikologesraeraydin@gmail.com*

Yazar Orkun Osman Bilgivar

*Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
osman.bilgivar@izu.edu.tr*

Bu çalışmada genç yetişkinlerde sosyal medya bağımlılığı, aile bütünlük duygusu ve benlik saygısı arasındaki ilişki araştırılmıştır. Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden biri olan ilişkisel tarama modeli ile yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini 2023-2024 eğitim ve öğretim güz döneminde İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesinde kayıtlı olan toplam 406 lisans ve lisansüstü öğrencisi oluşturmuştur. Veriler toplanırken katılımcılar hakkında bilgi toplamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen demografik bilgi formu, Ünal ve Deniz (2015) tarafından geliştirilip uyarlanan 'Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği (SMBÖ)' ve Çeçen (2005) tarafından geliştirilip uyarlanan 'Aile Bütünlük (Tutarlılık) Duygusu Ölçeği (ABDÖ-K) Kısa Formu' ile son olarak Rosenberg (1965) tarafından geliştirilen ve Çuhadaroğlu (1986) tarafından Türkçeye uyarlanan 'Benlik Saygısı' envanterinin 10 maddelik benlik saygısı boyutu kullanılmıştır. Elde edilen veriler, frekans ve yüzde dağılımları incelenerek analiz edilmiştir. Ayrıca t-testi, ANOVA, korelasyon ve çoklu regresyon analizleri gibi istatistiksel yöntemler kullanılarak derinlemesine bir değerlendirme yapılmıştır. Bu analizlerle, veri setindeki ilişkiler ve değişkenler arasındaki etkileşimler ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Bu kapsamlı analizler sonucunda elde edilen bulgular, verilerin içerdiği önemli desenleri ve ilişkileri açıklamaktadır. Bu yöntemlerle yapılan analizler, elde edilen verilerin daha derinlemesine anlaşılmasına ve sonuçların güvenilirliğinin artırılmasına katkı sağlamıştır.

Araştırma sonuçlarına göre; meşguliyet ile anlaşılabilirlik, yönetilebilirlik, anlamlılık ve aile bütünlük duygusu arasında düşük düzeyde pozitif ilişkiler bulunurken meşguliyet ile Rosenberg benlik saygısı arasında negatif düzeyde ilişki görülmüştür. Duygu durum düzenleme ile anlaşılabilirlik, yönetilebilirlik, anlamlılık ve aile bütünlük duygusu arasında orta düzeyde pozitif ilişkiler tespit edilmiş; ayrıca duygu durum düzenleme ile Rosenberg benlik saygısı arasında negatif yönde orta düzeyde ilişki bulunmuştur. Tekrarlama ile anlaşılabilirlik, yönetilebilirlik, anlamlılık ve aile bütünlük duygusu arasında düşük düzeyde pozitif ilişkiler saptanmış ancak Rosenberg benlik saygısı ile negatif düzeyde ilişki gözlemlenmiştir. Son olarak sosyal medya bağımlılığı ile anlaşılabilirlik, yönetilebilirlik, anlamlılık ve aile bütünlük duygusu arasında orta düzeyde pozitif ilişkiler belirlenmiş ancak sosyal medya bağımlılığı ile Rosenberg benlik saygısı arasında negatif düzeyde ilişki bulunmuştur. Regresyon analizi incelendiğinde ise meşguliyet, duygu düzenleme ve çatışma puanları, aile bütünlüğü ölçeği puanlarını anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Ayrıca duygu düzenleme ve çatışma puanları ile benlik saygısı ölçeği puanlarını da anlamlı bir şekilde yordamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Genç Yetişkin, Sosyal Medya Bağımlılığı, Aile Bütünlük Duygusu, Benlik Saygısı

MATEMATİKSEL HİKAYELERİN DİJİTAL ÇİZGİ ROMANA DÖNÜŞTÜRÜLMESİNE YÖNELİK BİLSEM ÖĞRENCİLERİNİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Tuğçe Koç

Öğrenci, Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

Genç Osman İlhan

*Doç.Dr, Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
gosman@yildiz.edu.tr*

Matematik hesap yapma, çizme, ölçme becerilerine ve sembollere dayanan bir dile sahiptir. Matematik öğretiminde öğrencilerin bu dile sahip olması beklenmektedir. Bunun yanı sıra ilişkilendirme, akıl yürütme, temsil etme, problem çözme, iletişim ve bilgi teknolojilerini kullanabilme becerilerini kazanmaları hedeflenmektedir. Özel yetenekli öğrenciler ise sayılara ve sembollere ilgi gösterme, matematik konularını çabuk kavrayabilme, soyut düşünebilme ve sahip oldukları bu becerileri yeni durumlara transfer edebilmeleriyle öne çıkmaktadırlar. Özel yetenekli öğrencilerin etkili matematik öğretiminde, ders ile teknoloji kullanımının birleştirilmesi, derse yönelik tutum ve motivasyonun sağlanması önem taşımaktadır. Buradan hareketle, matematik öğretim programında yer alan olasılık konusunda hikayeler üretmek, hikayeleri dijital çizgi romana dönüştürmek ve Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM) 5.sınıf öğrencilerinin görüşlerini incelemek bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Öğrencilerin ders etkinliklerinin çizgi romanla bütünleştirilerek derse yönelik tutum ve motivasyonlarını geliştirmeleri ve derste teknolojiyi etkin kullanma becerilerini geliştirmeleri hedeflenmektedir. Bu araştırma, TÜBİTAK 4004 Matematik Yılı Özel Çağrı kapsamında desteklenmiş ve gerçekleştirilmiş 222B200 numaralı projenin bir kısmını oluşturmaktadır. Araştırmada, öğrencilerin deneyimlerinden yola çıkılarak nitel araştırma yönteminden fenomenoloji (olgubilim) deseni kullanılmıştır. Bu araştırmanın çalışma grubunu İstanbul ilindeki çeşitli BİLSEM'lerde öğrenim gören 5'i kız, 6'sı erkek olmak üzere 11 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, 12 tane sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Görüşme formunun hazırlanması sürecinde ilgili literatür incelenmiş ve faydalanılmıştır. Görüşme formunda yer alan sorular, projenin uzman ekibinde yer alan 5 uzman, eğitimci ekibinde yer alan 2 uzman tarafından incelenmiş ve 5 alt soru eklenmiştir. Görüşme sorularından birini, 'Bu projede hazırlanan çizgi roman materyalleri düşünülerek çizgi roman içerisindeki karakterlerin başına gelenlerden, yaşadıklarından okuyucunun bilgi alabilmesi ve konuyu öğrenebilmesi mümkün müdür? Örnek verebilir misiniz?' şeklindedir. Araştırmadan elde edilen veriler içerik analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Öğrencilerin, matematik dersinde dijital çizgi roman kullanımının dersteki kaygılarını azaltarak motivasyonlarını arttırdığı, diğer derslerde de çizgi roman kullanımını istedikleri, dijital çizgi romanın elle çizime göre daha profesyonel olduğu fakat yaratıcılıklarını sınırlayabileceği yönünde görüşleri araştırmanın sonuçları arasında yer almaktadır. Sonuçlardan hareketle, dijital çizgi romanın matematik dersinin yanı sıra Türkçe, fen bilimleri, vb. diğer derslerde ve konularda kullanılması, çizgi romanların dijital ortama aktarımında hazır kalıplardan öğrenciyi serbest çizim ortamı sağlanması öneri olarak sunulabilir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Çizgi Roman, Matematiksel Hikayeler, BİLSEM.

RAFADAN TAYFA ÇİZGİ FİLMİNİN KÖK DEĞERLER BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Öznur Vergili

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Milli Eğitim Bakanlığı, Türkçe Eğitimi
oznurvergili@gmail.com*

Kemal Faruk Bakır

*Bilim Uzmanı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sınıf Eğitimi
kemalfarukbakir@gmail.com*

Eğitimin temel işlevlerinden biri olan toplumunun kültürel mirasının korunması ve yeni nesillere aktarılması, ancak o toplumun değerlerinin yeni nesillere öğretilmesi yoluyla gerçekleşebilir. Bu sebeple toplumlar, kendi birikimlerini ve değer yargılarını yeni nesle aktarmak için bazı ileti kanalları oluşturmuştur. Günümüzde okullarda sürekli olarak ifade edilen değerler eğitimi, kök değerler de bu ileti kanalları ile nesilden nesile aktarılmaktadır. Aynı zamanda geçmişte olduğu gibi günümüzde de çocukların öğrenme ortamlarının tek olmadığı bilinmektedir. Zira çocuklar, okul dışında birçok yerde doğrudan ya da dolaylı olarak yeni öğrenmeler gerçekleştirir. Bunlar içerisinde özellikle televizyon, çocukların hayatında önemli bir yere sahiptir. Çünkü günümüzde çocuklar, doğumlarından itibaren televizyon (TV) karşısında çok fazla zaman geçirmektedir. Televizyon, çocukların zihinlerinde oluşan birçok kavramın modellenmesinde yardımcı olur ve burada yayınlanan çizgi filmler sayesinde davranış değişikliği oluştururlar. TV yapımları içinde çocukların, severek izledikleri, TV için ayırdıkları zamanlarının büyük bir kısmını geçirdikleri ve büyük keyif aldıkları yapımlar çizgi filmlerdir. Öyle ki çocuklar çizgi filmlerde yer alan karakterleri kendilerine model bile almaktadırlar. Dolayısıyla da bu araştırmada çocukların en fazla izlediği çizgi film olan Rafadan Tayfa'nın kök değerler bağlamında incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Rafadan Tayfa adlı çizgi filmin ilk 30 bölümü araştırmacılar tarafından izlenmiş, bunlar içerisinde kök değerlere ilişkin bulgu barındırdığı düşünülen 3 bölüm incelenmek üzere seçilmiştir. Araştırmanın amacı doğrultusunda çalışmaya konu olan Rafadan Tayfa adlı çizgi film, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi kullanılarak değerlendirilmiştir. Toplanan veriler içerik analizine tabii tutulmuş ve bu bağlamda incelenen üç bölümde farklı kök değerlere yer verildiği görülmüştür. En çok yer verilen kök değerler sırasıyla adalet, dostluk, sevgi ve yardımseverliktir. Bu dört kök değer incelenen üç bölümün hepsinde vardır. İzlenen bölümlerde hiç yer verilmeyen kök değer ise vatanseverliktir. Vatanseverlik kök değerine sadece İstiklal Marşımız, Malazgirt Zaferi gibi özel bölümlerde yer verilmiştir. Aynı zamanda en çok vurgulanan kök değerlerden birinin yardımseverlik olduğu belirlenmiştir. Çalışma sonucunda ise araştırmacılar tarafından "Kök değerler konusunda incelenen çizgi filmin çocuklarda davranış değişikliğine sebep olup olmadığı araştırılabilir" ve "Vatanseverlik kök değerine ilişkin bölümlere sadece Malazgirt Zaferi, İstiklal Marşı gibi özel bölümlerde değinilmiştir. Diğer bölümlerde de yer verilebilir" önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kök Değerler, Çizgi Film, Rafadan Tayfa, Doküman İncelemesi

SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇEVRE VE EKOLOJİ EĞİTİMİNİN STEM ÜZERİNDE ETKİLERİ HAKKINDA BİR İNCELEME

Büşra Ünver Gürsoy

Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilgisi Eğitimi
busra.unver1@std.yildiz.edu.tr

Aslı Görgülü Arı

Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilgisi Eğitimi
agorgulu@yildiz.edu.tr

Sürdürülebilir Çevre ve Ekoloji Eğitimi, STEM (Bilim, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik) eğitimi üzerinde önemli etkiler taşıyan kritik bir konudur. STEM, bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik alanlarını içeren kapsamlı bir disiplinler kümesini temsil etmektedir. Bu disiplinler, modern dünyanın birçok yönünü etkiler ve gelişmiş toplumlar için kritik bir rol oynamaktadır. STEM eğitimi, öğrencilere bilimsel düşünme, analitik yetenekler ve problemleri çözme becerileri kazandırmayı amaçlar. Sürdürülebilir çevre eğitimi ve ekoloji eğitimi ise bu disiplinlerin temel ilkelerini çevresel sorunlarla birleştirmektedir. Çevre eğitimi, öğrencilere doğal dünya hakkında derinlemesine anlayış kazandırır ve bilinçli vatandaşlar yetiştirmeye katkı sağlamaktadır. Ekoloji eğitimi ise öğrencilere ekosistemlerin işleyişini öğretmektedir ve doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımına vurgu yapmaktadır. Dolayısıyla uluslararası indeksli dergilerde yer alan akademik makalelerin analizi, bu eğitim türlerinin STEM disiplinlerine katkılarını ortaya çıkarmaktadır. Bu bağlamda bu konferans bildirisinde, sürdürülebilir çevre ve ekoloji eğitiminin STEM üzerinde nasıl bir katkı sağladığına yönelik yapılan akademik araştırmaların bir derlemesi sunulmuştur. Literatür incelendiğinde Sürdürülebilir Çevre ve Ekoloji Eğitimi konularında yazılmış çok sayıda makalenin mevcut olduğu gözlemlenmektedir. Bu makaleler, sürdürülebilirlik kavramının eğitim süreçlerine dahil edilmesi ve çevre bilincinin geliştirilmesi gibi önemli konulara odaklanmaktadır. Bu derleme çalışması aynı zamanda sosyal bilimlere önemli bir katkı sunmaktadır. Sürdürülebilir çevre eğitimi, öğrencilerin çevre sorunlarına duyarlılık kazanmalarına ve sosyal sorumluluklarını daha iyi kavramalarına olanak sağlamaktadır. Aynı zamanda, çevre eğitimi; insan ve toplum bilimleri alanında sürdürülebilirlik, çevresel kaynak ve çevre hizmetlerinin eşit ve adil bir şekilde kullanımı konusunda derinlemesine bir bakış açısı sunmaktadır. Bu çalışmanın sonuçları, STEM eğitimi ve sosyal bilimler arasındaki bağlantıya değinilerek, sürdürülebilir çevre eğitiminin kapsamlı bir yaklaşımının, geleceğin bilim insanları için önemli bir faktör olduğunu göstermektedir. Sürdürülebilir çevre ve ekoloji eğitimi; öğrencileri bilimsel düşünme, problemleri çözme ve toplumsal sorumluluk bilinci ile donatarak, STEM ve sosyal bilimler arasında bağlantılı bir eğitim sağlamaktadır. Bu derleme çalışması, sürdürülebilir çevre eğitiminin önemini vurgulayarak gelecekteki eğitim sistemini şekillendirmeye katkıda bulunabilmesi hedeflenmektedir.

AnahtarKelimeler: Sürdürülebilir Çevre Eğitimi, Sürdürülebilir Ekoloji Eğitimi, STEM Eğitimi

THE EFFECT OF THE USE OF SIMULATION IN MIDDLE SCHOOL SCIENCE EDUCATION ON THE CONCEPTUAL ACHIEVEMENT OF STUDENTS

Ezgi Sena Mangır

*Student, Yıldız Technical University, science education teacher
ezgisenamangir@gmail.com*

Gülbin Özkan

*Assoc. Prof. Dr., Yıldız Technical University, science education teacher
gozkan@yildiz.edu.tr*

This study was conducted within the scope of 2209-A University Students Research Projects Support Program. The main purpose of this project is to examine the effect of a simulation-based material on the subject of the digestive system in the 6th-grade system unit on students' academic achievement. This study used a quasi-experimental design with pre-test and post-test experimental and control groups. For this purpose, two 6th grade students studying at a public middle school in Istanbul were selected as samples. One of these classes is the experimental group, to which simulation-based science education will be applied, and the other one is the control group, to which the traditional education method will be applied. Data were collected with the Digestive System Concept Questionnaire. The Digestive System Concept Questionnaire was applied to both groups as a pre-test before the topic was explained. After the topic was explained, the Digestive System Concept Questionnaire was applied to both groups as a post-test. The data collected as a result of the tests were analyzed statistically. For this purpose, the findings obtained from the qualitative data collection tool were converted into frequencies and the necessary statistical procedures were performed. As a result of this study, it was observed that the conceptual achievement of the experimental group, in which simulation-based education was used, was higher than the control group. According to the results of this project, it is suggested that effective simulation-supported materials should be developed for different units, concepts and subjects in the science curriculum and teachers should be made aware of this issue.

Keywords: Simulation-Based Material, The Digestive System, Science.

TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE AKADEMİK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ: BİR BETİMSSEL İÇERİK ANALİZİ

Kübra Kaya Ülker

Öğretim Görevlisi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Türkçe Hazırlık Programı
kukaya@gelisim.edu.tr

Türkçe, dünyanın farklı coğrafyalarında konuşulmakta olan diller arasında önemli bir yere sahiptir. Türkiye’de siyasi, ticari, eğitim, iş gibi farklı amaçlar ile Türkçe öğrenmek isteyen bireylerin sayısı günden güne artmaktadır. Farklı sebeplerle Türkçe öğrenen öğrencilerin Türkiye’deki lisans ya da lisansüstü eğitim süreçleri onların akademik anlamda Türkçeyi öğrenmelerini gerekli kılmıştır. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin üniversitede akademik olarak başarılı olabilmeleri için akademik dili anlamaları ve kullanmaları bir gerekliliktir. Öğrencileri, eğitim görecekları bölümlerindeki eğitim dili olan Türkçe ile ilgili kendi alanlarında okudukları metinleri anlayabilecek düzeye getirmek, akademik amaçlı Türkçe okuma becerisinin temel amaçlarından biridir. Çünkü akademik anlamda başarılı olabilmenin ön koşulu akademik metinleri anlamak ve yorumlamaktır. Bu çalışmanın amacı, akademik Türkçe öğretimiyle ilgili hazırlanmış lisansüstü çalışmaları incelemek ve betimsel içerik analizini yapmaktır. Çünkü betimsel içerik analizi, yöntemi ilgili alanda yapılan araştırma ve çalışmaların içerik olarak incelenmesini sağlayan bir yöntemdir. 2015-2022 yılları arasında yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde akademik Türkçeyi ele alan lisansüstü çalışmalar ve makaleler; türüne, yıllara, yapıldığı üniversitelere, araştırma yaklaşımlarına, araştırma desenlerine göre sınıflandırılarak değerlendirilmiştir. Araştırma için kaynak taraması ve verilerin toplanmasında “DergiPark, Google Akademik, Academia, Web Of Science, TRDizin veri tabanları ayrıca Yüksek Öğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi (YÖKTEZ) taranmıştır. Araştırma süresince tez taramaları “akademik Türkçe” “akademik okuryazarlık” ve “akademik yazma” üzerinde yoğunlaştırılmıştır. Yapılan tarama sonucunda 16 lisansüstü tez ve 21 makaleye ulaşılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yaklaşımlarından doküman incelemesi yönteminden faydalanılmıştır. Verilerin analizinde ise betimsel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; en fazla yüksek lisans türünde araştırmanın yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaların 2015-2022 yıllarında yoğunlaştığı görülmüştür. Çalışmalarda en fazla nitel yaklaşımın ve deneysel olmayan desenlerin tercih edildiği tespit edilmiştir. Akademik Türkçe alanında yapılan çalışmalarda uygulama etkinlikleri, programı materyal tasarımı gibi eksikliklerin olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Akademik Okuma, Akademik Yazma, Akademik Okuryazarlık.

ÜÇÜNCÜ KUŞAK ÜNİVERSİTE OLARAK ARAŞTIRMA ÜNİVERSİTELERİ - YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Hale Nur Alkan

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü,
Eğitim Yönetimi Lisansüstü Ders Programı
hnkardas@yildiz.edu.tr*

Emre ER

*Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü
emreer@yildiz.edu.tr*

Üniversiteler, tarih boyunca toplumların bilimsel, kültürel, ekonomik ve toplumsal gelişimine önemli katkılarda bulunan kurumlar olmuşlardır. Ancak, birçok kuvvet üniversitelerin işlevlerini ve rollerini zaman içinde değişikliklere uğratmıştır. Üniversitelerin yaşamlarını devam ettirmek için gerekli bütçeyi finanse edebilme arayışları, finansman üretmek için kurulan işbirlikleri ve bunun sonucu doğan rekabet ortamı, küreselleşme gibi etmenler Üçüncü Kuşak Üniversitelerin doğuşuna yol açmışlardır. Üçüncü Kuşak Üniversiteler, geleneksel üniversitelerin ötesine geçerek yeni bir model sunan yükseköğretim kurumlarıdır. Bu üniversiteler, özellikle araştırma ve inovasyona dayalı çalışmaları teşvik eden, toplumsal etkileri en üst düzeye çıkaran ve eğitim alanında da liderlik yapmayı amaçlayan kurumlardır. Üçüncü kuşak üniversiteler, geleneksel üniversitelerin standart eğitim metotlarından farklı olarak, teknoloji, yenilikçi öğrenme yaklaşımları ve endüstri ile işbirliği içinde olan eğitim kurumlarıdır. Bu kurumlar, sadece akademik bilgi aktarımına odaklanmak yerine, öğrencilerin pratik becerilerini geliştirmelerine ve gerçek dünya sorunlarına çözüm bulmalarına odaklanırlar. Ülkemizin de dışa bağıllığının azalması ve ekonomik kalkınmasının sağlanması amacıyla var olan potansiyellerin kullanılarak yüksek teknolojilerin üretilmesi gerektiği görülmüştür. Bu kapsamda Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından geliştirilen Yükseköğretimde Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma Projesi, Türkiye'de yükseköğretim alanında önemli bir dönüşümü teşvik etmiştir. Bu proje, Türkiye'nin yükseköğretim sisteminin geliştirilmesi ve uluslararası rekabet gücünün artırılması amacıyla 2017 yılında başlatılmış ve bu kapsamda yapılan çalışmalar sonucunda Araştırma ve Aday Araştırma Üniversiteleri belirlenmiştir. Bu çalışma, 2021 yılında Yükseköğretim Kurulu tarafından araştırma üniversitesi olarak nitelendirilen on bir devlet üniversitesinin araştırma yeteneklerini, etkileşim ve iş birliği alanlarını sosyal ağ analizi yoluyla inceleyerek, üçüncü nesil üniversite hedeflerine ulaşma performanslarını değerlendirmeyi ve yükseltme yönünde öneriler sunmayı amaçlamaktadır. Özellikle, Yıldız Teknik Üniversitesi, başlangıçta araştırma üniversitesi adayı olarak kabul edilmiş, ancak üniversite yönetimindeki değişim sonucu yeni politika ve yaklaşımların uygulanmasıyla araştırma üniversiteleri sıralamasında 5. sıraya yükselmiştir. Bu bağlamda Yıldız Teknik Üniversitesi, üniversite yönetiminin vizyon ve politikalarının kurum başarısına etkisini açık bir şekilde göstermesi nedeniyle örnek bir vaka olarak seçilmiştir. Araştırma bulgularına göre, üniversitelerin üçüncü kuşak üniversite niteliğini arttırabilmeleri için kapasitelerinin, etkili yönetim politikaları doğrultusunda işbirliklerinin arttırılması ile etkin kullanıldığı görülmüş olup araştırma üniversiteleri için literatür destekli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Üçüncü Kuşak, Araştırma Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi.

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN BİREYSEL ÖZELLİKLERİ VE MİZAHA BAKIŞ AÇILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Şeyma Nur Gültekin

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik
nur.gultekin@std.yildiz.edu.tr*

Ceymi Doenyas

*Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik
ceymi@yildiz.edu.tr*

Mizah, doğru şekilde kullanıldığında stresle proaktif bir baş etme yöntemi olurken, doğru şekilde kullanılmaması kişinin psikolojisine ve ilişkilerine zarar verebilmektedir. Mizah yoluyla başa çıkmanın hangi kişiler tarafından daha sık kullanıldığı merak edilmektedir. Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin mizah yoluyla başa çıkmalarının; narsisizm, özsaygı, kaygı ve psikolojik iyi oluş gibi kişilik özellikleriyle arasındaki ilişki incelenmiştir.

Literatürde psikolojik iyi oluş, narsisizm, kaygı ve öz saygı daha çok mizah türleri ile ilişkilendirilmiştir. Mizahla başa çıkmanın incelendiği sınırlı sayıdaki çalışmada ise psikolojik iyi oluşla mizahla başa çıkma arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu ve mizah yoluyla başa çıkmanın psikolojik iyi oluşu pozitif yönde anlamlı bir şekilde yordadığı saptanmıştır. Kaygı ve mizahla başa çıkma arasındaki ilişkiyi doğrudan inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bir çalışmada mizah yoluyla başa çıkma ve öz saygı arasında pozitif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır. Bütün bu kişilik özelliklerinde mizahla başa çıkmanın yeri olup olmadığını tespit etmek, çalışmanın literatüre katkısı olacaktır. Ayrıca bu çalışma, mizahla başa çıkmanın narsisizm arasındaki ilişkiyi incelemede özgün bir özelliğe sahiptir.

Araştırma için Yıldız Teknik Üniversitesi'nden etik kurul izni alınmış ve veri toplamak için Mizah Yoluyla Başa Çıkma Ölçeği, Narsistik Kişilik Envanteri, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği, Sürekli Kaygı Envanteri ve Rosenberg Özsaygı Ölçeği kullanılmıştır. Anket, Türkiye'nin çeşitli üniversitelerinden lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencilerine iletilmiştir. 289 lisans ve 135 lisans üstü öğrenciden alınan veriler Pearson korelasyon ve regresyon analizine sokulmuştur. Mizahla başa çıkmanın; narsisizm ile arasında zayıf düzeyde pozitif yönde anlamlı ($r=.193$, $p<0.05$), psikolojik iyi oluş ile arasında zayıf düzeyde pozitif yönde anlamlı ($r=.234$, $p<0.05$), kaygı ile arasında zayıf düzeyde negatif yönde anlamlı ($r=-.195$, $p<0.05$), öz saygı ile arasında zayıf düzeyde negatif yönde anlamlı ($r=-.151$, $p<0.05$) bir ilişki bulunmuştur. Bu değişkenlerin konulduğu regresyon analizi sonucunda bağımsız değişkenlerin mizahla başa çıkma değişkenine ait varyansın %10.6'sını açıkladığı görülmüştür. Narsisizm ve psikolojik iyi oluşun mizahla başa çıkmayı pozitif yönde anlamlı bir şekilde yordadığı; kaygı düzeyinin ise mizahla başa çıkmayı negatif yönde anlamlı şekilde yordadığı bulunmuştur. Özsaygının bu değişkenlerin ötesinde mizahla başa çıkmayı yordamadığı saptanmıştır. Sonuç olarak; üniversite öğrencilerinin narsisizm ve psikolojik iyi oluş kişilik özellikleri arttıkça mizah yoluyla başa çıkmaları artmış; kaygı kişilik özelliği arttıkça mizah yoluyla başa çıkmaları azalmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mizah, Narsisizm, Özsaygı, Kaygı, Psikolojik İyi Oluş

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN YARATICI DRAMA DERSİNE İLİŞKİN TUTUMLARININ İNCELENMESİ

İsmail Sünger

*Bilim Uzmanı, Milli Eğitim Bakanlığı
sunger_i@hotmail.com*

Bu araştırma, bir devlet üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adayları olan ve olmayan üniversite öğrencilerinin yaratıcı drama dersine ilişkin tutumlarını değerlendirmek, karşılaştırmak ve yaratıcı drama dersi ile edindikleri kazanımları ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu üniversite dördüncü sınıf öğrencisi olan 40 öğretmen adayları ve 48 öğretmen adayları olmayan, toplam 88 birey oluşturmaktadır. Bu araştırmada deneysel desen olarak tek gruplu son test desen kullanılmış, veri toplama işlemi karma yöntem ile sağlanmıştır. Araştırmanın veri toplama aracı olarak Adıgüzel'in geliştirdiği Likert tipi tutum ölçeği kullanılmıştır. Bunun yanında çalışma grubundaki bireylere öz değerlendirme çalışmaları yaptırılmıştır. Ortaya çıkan bulgular, öğretmen adayları olan ve olmayan üniversite öğrencileri için ayrı değerlendirilmiş ve karşılaştırılmıştır. Araştırmanın ortaya koyduğu bulgular ayrıca cinsiyet değişkenine göre incelenmiş ve karşılaştırılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulguların ortaya koyduğu sonuca göre; öğretmen adayları olan ve olmayan üniversite öğrencilerinin yaratıcı drama dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Araştırma bulguları cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde de kadın ve erkek katılımcıların yaratıcı drama dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre ayrıca; katılımcıların kendini ifade becerisi ve yaratıcılık/üretkenlik konularında gelişim gösterdiği ve bu gelişimin birbirine paralel yürüdüğü saptanmıştır. Araştırma süresince yürütülen yaratıcı drama çalışmaları ile üniversite öğrencilerinin özgüven, empati becerisi, kendini ifade becerisi, sosyal iletişim becerisi, farklı bakış açısı kazanma, ortak hareket edebilme, pratiklik, yaratıcılık, kişisel gelişim ve sorumluluk alabilme gibi tutum, beceri ve davranışlar kazandıkları ve/veya var olan bu niteliklerini artırdıkları söylenebilir. Yapılan araştırma ile öğretmen adayları olan ve olmayan üniversite öğrencilerinin yaratıcı drama dersine ilişkin tutumlarının ve yaratıcı drama dersi ile edindikleri bireysel kazanımların ortaya konduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcı Drama, Tutum, Üniversite Öğrencisi, Öğretmen Adayı

VELİLERİN DEĞERLER EĞİTİMİ İLE İLGİLİ ALGILARI. BİR METAFOR ANALİZİ

Mehmet ASLAN

Dr. Meb

mehmet46sln@gmail.com

Bu çalışma velilerin değerler eğitimine yönelik algılarının metaforlar yolu ile açığa çıkarılmasını amaçlamıştır. Çalışma nitel araştırma yaklaşımlarından olgubilim deseni temelinde tasarlanmıştır. Çalışma grubu, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında K.Maraş'ın Pazarcık ilçesinde öğrenim gören öğretmeni bulunan veliler arasından amaçlı örneklem yolu ile 75 veli seçilmiştir. Veriler araştırmacı tarafından geliştirilen açık uçlu yazılı anket formu ile toplanmıştır. Bu formda yer alan; "Değerler eğitimigibidir. Çünkü....." şeklindeki soruya üç defa yer verilerek, velilerin birden fazla metafor üretmesine olanak tanınmıştır. Veriler velilerle yüz yüze görüşerek veya görüşme formunun öğrenciler tarafından velilere ulaştırılması ile toplanmıştır. Toplanan veriler içerik analizi ile çözümlenmiş ve anlamlandırılmıştır. Veliler tarafından geliştirilmiş olan 86 farklı metafor (f:139) defa tekrar edilmiştir. Bu metaforlar ortak özelliklerinden hareketle 9 kategori altında toplanmıştır. Bu kategoriler; "kültürel devamlılığı sağlayan" (f:29), "toplumsal yapıyı düzenleyen" (f:26), "önem arz eden" (f:20), "biçimlendiren" (f:16), "kılavuz olan" (f:13), "değişmez olan" (f:11), "koruyucu olan" (f:9), "hayatın içinde olan" (f:8) ve "duygularla bağdaştırılan" (f:6) şeklindedir. Kadın katılımcıların erkeklerden daha fazla metafor ürettikleri görülmüştür. Öte yandan yükseköğretim mezunu velilerin daha fazla metafor ürettikleri ve öğrencilerin öğrenim durumuna göre metaforların ve frekans değerlerinin dengeli dağıldığı görülmüştür. Velilerin ürettikleri metaforların altında yatan nedenlere yönelik görüşlerine bakıldığında ise; okul, öğretmen, okul-aile işbirliği ile yapılan eğitimler ve sosyal medyanın etkili olduğuna dair veli görüşlerinin ağırlıkta olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Metafor, Değerler Eğitimi, Veli

İKTİSAT

2003- 2019 YILLARI ARASINDA TÜRKİYE- IRAK TİCARİ İLİŞKİLERİ

Sevgi Özkara

*Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat Tezli Yüksek Lisans
sevgiozkara@gmail.com*

Feride Gönel

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat
feride.gonel@gmail.com*

Bu çalışmada, 2003-2019 yılları arasında Türkiye- Irak ticari ilişkileri ürün bazında incelenmiş, iki ülke arasındaki ticareti etkileyen siyasi gelişmelere yer verilmiştir. Amerika Birleşik Devletleri'nin Irak'ı işgali, işgalden sonra Irak'taki siyasi durum, Irak Merkezi Yönetimi ile Irak Kürt Bölgesel Yönetimi arasındaki anlaşmazlıklar ve Türkiye'nin Amerika'yla ilişkileri, Türkiye- Irak ticari ilişkilerini belirleyen olgulardır. Körfez Savaşı sonrası Birleşmiş Milletlerin Irak'a yaptırım kararları ve 2002 yılına kadar süren Gıda İçin Petrol (Oil for Food) programı ve mutabakat zaptı (Memorandum of Understanding- MoU) kapsamında Türkiye'nin Irak'la ticari ilişkileri devam etmiş olsa da bu dönem hem Birleşmiş Milletler için skandallarla dolu bir dönem olmuş hem de Türkiye ekonomisinde büyük kayıplar yaratmıştır. 2003 yılında Amerika- İngiltere Koalisyon Güçleri "Irak'ı Özgürleştirme" adı altında Irak'ı işgal etmiş, işgal altında devam eden ticari ilişkilerde, Türkiye'nin Irak'tan en önemli ithalat kalemi olan ham petrol ithalatı tamamen durmuştur. 2003 yılından sonra Türkiye'nin Irak'tan ithalatında en yüksek paya sahip ürünler, rafine edilmiş petrol ürünleri, 2009 sonrasında ise parasal olmayan altındır. 2016-2019 yılları arasında Türkiye'nin Irak'tan ithalatını arttıran unsur parasal olmayan altın ithalatıdır. Türkiye Irak'a, Standart Uluslararası Ticaret Sınıflandırmasına (SITC) göre, canlı hayvanlar ve gıda maddeleri; içki ve tütün; akaryakıt hariç yenilmeyen hammaddeler; mineral yakıtlar, yağlar ve alkali ürünler; hayvansal, bitkisel katı ve sıvı yağlar, mumlar; başka yerde belirtilmeyen kimya sanayi ve buna bağlı sanayi ürünleri; başlıca sınıflara ayrılan işlenmiş mallar; makineler ve ulaştırma araçları; çeşitli mamul eşya; SITC'de sınıflandırılmamış eşyalar (tedavülde olmayan, paralar, parasal tabanlı altınlar) ihraç etmektedir. "Irak'ın Yeniden İnşası" kapsamında, 2006- 2013 yılları arasında Türkiye'nin Irak'a ihracatının toplam ihracattaki payı artmış, 2013 sonrası ise düşüş eğilimi göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Irak, Amerika, İhracat, İthalat

ÇALIŞMA SAATLERİ VE OBEZİTE ARASINDAKİ İLİŞKİ- İNGİLTERE ÖRNEĞİ

Murat Anıl Mercan

*Profesör Doktor, Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat
mamercan@ytu.edu.tr*

Melek Bıyıklıoğlu Koyuncu

*Arş. Gör., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, İktisat
melekbıyiklioglu@gmail.com*

Obezite bireylerin sağlığını tehdit eden ve günümüzde 1975 yılından bu yana neredeyse üç kat artış göstererek yaygın bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Fazla kilo ve obezite, sağlık için risk oluşturan vücutta anormal veya aşırı yağ birikimi olarak tanımlanmaktadır. Bu durum kişinin içinde bulunduğu çalışma koşullarını etkileyebileceği gibi çalışma koşullarının da obeziteye sebep olma düşüncesinden hareketle bu çalışma ele alınmıştır. Çalışmanın amacı, çalışma saatleri ile obezite arasında İngiltere örneğinde bir ilişkinin olup olmadığını araştırmaktır. Araştırma yapılırken İngiltere'de 50 yaş ve üzeri nüfusa dair sağlık, sosyal, esenlik ve ekonomik koşulların dinamikleri hakkında zengin bir bilgi kaynağı sunan The English Longitudinal Study of Ageing (ELSA) veri seti kullanılmıştır. Veri seti 2004-2018 yılları arasında kapsamaktadır. Çalışma ELSA veri setini kullanarak çalışma saatleri ve obezite arasındaki ilişkiyi inceleyen literatürde yapılacak ilk çalışma olması sebebi ile önem arz etmektedir. Çalışmada, vücut kitle indeksi olarak bilinen BMI değişkeni ile çalışma saatleri arasındaki ilişki, Cox regresyon modeli ile incelenmiştir. Çalışma saatleri uzunluğunun etkisini görebilmek adına bireyler haftada 35 ile 40 saat arası çalışanlar, 41 ile 48 saat arasında çalışanlar, 49 ile 54 saat arasında çalışanlar ve haftada 55 saat üzerinde çalışanlar olarak kategorize edilmiştir. Ayrıca, sonuçların güvenilirliğini arttırmak adına denkleme yaşam koşullarına dair yaş, sahip olunan diğer hastalık sayısı, eğitim durumu, alkol kullanımı, sigara kullanımı, hanehalkı geliri gibi kontrol değişkenleri de eklenmiştir. Elde edilen bulgular çalışma saatleri arttıkça kişinin obeziteye yakalanma ihtimalinin arttığını göstermektedir.

Çalışmadan elde edilen sonuçlar, daha sonra yapılacak çalışmalara yol gösterici olması sebebi ile ve çalışma saatleri ile ilgili düzenlemeleri yapan otoritelerin sağlıklı nesiller yetiştirebilmek adına söz konusu saatlerde düzenleme yapılırken bu sonuçları dikkate alması çalışma koşulları adına faydalı bir yönelim olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çalışma saatleri, Obezite, İngiltere.

CARBON FOOTPRINT REDUCTION IN INDUSTRIAL MARKETS: ASSESSING THE BENEFITS OF GREEN INITIATIVES IN STACKELBERG DUOPOLY?

Ali Özenç Gündoğdu

*Master's Student, Yildiz Technical University, Economics
ozenc.gundogdu@std.yildiz.edu.tr*

Tolga Aksoy

*Assoc.Prof, Yildiz Technical University, Economics
toaksoy@yildiz.edu.tr*

In recent years, climate change has become a widespread crisis throughout the world. Consequently, the world is becoming more affected day by day. The overall result of this increase poses a significant threat to the natural life of the world. There are numerous products that cause environmental damage and emissions, especially in the industrial market. Therefore, the necessary action is to reduce the carbon footprint in the industrial market. How can we achieve this reduction? The aim of this paper is to examine the tradeoff between investing in green technology or not, under the optimal emission tax in the Stackelberg oligopoly. We seek the answer within the industrial market of a Stackelberg duopoly, consisting of two firms operating in that market. Is it beneficial for these firms to invest in green technology to reduce emissions when the government establishes an optimal emission tax to incentivize firms to undertake emission-reducing actions? To find a proper answer, we set up a three-stage game to establish an analytical framework. In the first stage, firms decide whether to invest in green innovation or not. In the second stage, the government sets an optimal emission tax to encourage all firms to undertake emission-reducing actions. The final stage is the market stage, where the leading firm selects its quantity, and the follower firm chooses after the leader has made its decision. To arrive at a solution, we employ the backward-induction solution concept derived from game theoretical analysis. We expect to find if the relative cost of investing in green technology is high, firms are worse off by investing in green technology but the society is better off, as social welfare under investing in green technology is always larger than under no investing.

Keywords: Green Innovation, Multi-Stage Games, Stackelberg Duopoly

ÇEVRE EKONOMİSİNDE REKABET- İŞ BİRLİĞİ GERİLİMİ VE İŞ BİRLİĞİNİN KÖKENLERİ

Hasan Ağan Karaduman

Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat Bölümü
hagan@yildiz.edu.tr

Selahaddin Kutlar

Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat Bölümü
kutlar06@gmail.com

Rekabet ve iş birliği arasındaki etkileşim; sürdürülebilirlik, doğal kaynak yönetimi ve çevresel sorunlarla başa çıkılmasında göz ardı edilemeyecek gerilimler ve sonuçlar içermektedir. Çevre ekonomisi bağlamında rekabet, iktisadi birimler (birey, firma, kurum vs.) fayda maksimizasyonuna gittiğinde gözlemlenir ve çoğu zaman ortak kaynakların gereğinden fazla kullanımına yol açar. Okyanuslardaki aşırı avlanma, ormansızlaşma gibi ortak kaynak trajedileri (tragedy of common resources) bireysel çıkarı odağına yerleştiren rekabetin uzun dönemde çevresel sürdürülebilirliği tehlikeye atabileceğine işaret etmektedir. İş birliği ise çevrenin muhafazası ve kaynak yönetiminin sürdürülebilirliği konusunda can alıcı bir rol oynar. Örnekler arasında ormanların yerli topluluklarla ortaklaşa yönetilmesi, devlet ve Sivil Toplum Kuruluşlarının iş birliğiyle yürütülen koruma inisiyatifleri ve iklim değişikliğinin olumsuz etkilerini kontrol etmeye yönelik uluslararası anlaşmaları sıralamak mümkündür. Bu işbirlikçi yaklaşımlar, rekabetin olumsuz etkilerini törpüleyerek bahsi geçen gerilimin etkisini azaltabilecek karakterdedir. Rekabet ve iş birliği arasında ana hatlarıyla ortaya konulan bu gerilim; genel anlamda çevresel regülasyonlar, özelde ise yenilenebilir enerji kaynakları için teşvikler, karbon fiyatlaması gibi konulara dair politika oluşturma ve uygulanma konusunda belirleyici bir unsurdur.

Deneysel çalışmalarda insanın doğası gereği kendi çıkarını öncelediği, kişiler arası ya da gruplar arası iş birliğinin ya da yardımlaşmanın bile çıkar odaklı bir fayda sağlandığında mümkün olduğu iddia edilmektedir. Ancak insanlar zorunlu veya gönüllü olarak birbirleri ile iş birliği içerisine girme durumu yaygın bir şekilde gözlenmektedir. Bu çalışmada bireyler ve gruplar arası iş birliğine gidilmesinin kök nedenlerine dair literatür ayrıntılı biçimde incelenecek ve Heinrich ve Heinrich'in (2007) evrimselliğe, Tomasello'nun (2009) insan doğasına, Tyler'in (2009) motivasyon modellerine ve Roemer'in (2020) pür iktisadi yaklaşıma dayanan anahtar çalışmalarından hareketle rekabet-işbirliği gerilimi çevre ekonomisi bağlamında verilecek örneklerle somutlaştırılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Rekabet, İş Birliği, Çevre Ekonomisi.

ÇİN EKONOMİ TARİHİ (19.YÜZYIL)

Nihal Cihan Temizer

*Dr.Öğretim Görevlisi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi, İktisat Bölümü
nihalcihantemizer@gmail.com*

Dünyanın en eski uygarlıklarından biri olan Çin, yaklaşık 4.000 yıllık kayıtlı bir tarihe sahiptir. En eski hanedan olan Xia Hanedanlığı MÖ 2070'de başladı. 19. yüzyılda hüküm süren Qing Hanedanlığı ise 1644'de Kuzeydoğu Çin'deki Mançular tarafından 1644'de kurulmuştur. Yüzyılın başında hanedanlık hızla gerilemiştir. İngiltere, Çin'e büyük miktarlarda afyon kaçırarak Qing hükümetinin uyuşturucuya yasak getirmesine neden oldu. İngiltere, afyon ticaretini korumak için 1840'ta Çin'e karşı bir saldırı savaşı başlattı ve bu, Qing hükümetinin İngiliz hükümeti ile ulusal ihanet anlaşması olan Nanjing Antlaşması'nı imzalamasına yol açtı. İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri, Fransa, Rusya ve Japonya da dâhil olmak üzere birçok ülke, Afyon Savaşı'nın ardından Qing hükümetini çeşitli eşitsiz anlaşmalar imzalamaya zorladı. Çin yavaş yavaş yarı-sömürge, yarı-feodal bir ülke konumuna düşürüldü. İmparatorluğun gerilemesi yüzyılın ortalarında da devam etmiştir. Sebep sadece dış savaşlar değil, aynı zamanda toplumsal ayaklanmalar da olmuştur. Bu isyanların en güçlüsü hanedanı neredeyse deviren Taiping İsyanı'dır. İsyen 1850-1864 seneleri arasında devam etmiş ve 600 den fazla şehri yok etmiştir. Çin tarihinde bir dönem barış, takip eden dönem kargaşa ve düzensizlik yaşanmıştır. Tarım, Çin ekonomisi tarihinde baskın üretim tarzı olmuştur. Bu yüzden kargaşa dönemleri de genelde Çin'in kırsalında kötüleşen sosyo-ekonomik koşullarla bağlantılı olmuştur. Taiping İsyanı ülke çapında olduğu için kırsaldaki sorunların büyük olduğunu göstermiştir. 1860'da yaşanan İkinci Afyon Savaşı'nda da Çin Britanya'ya karşısında yenildi. Her iki Afyon savaşında da İngiltere, güçlü denizcilik teknolojisine ve donanma gücüne güvenmiştir. Batılı endüstriyel güçler tarafından dayatılan 12 anlaşmayı kazanan tek ülke olan geç Qing monarşisi, modern bir donanma ve endüstriyel sistem kurmak da dâhil olmak üzere, geri kalmış tarım ekonomisini modernize etmek için iddialı bir program başlattı. Ancak 50 yıl sonra Qing monarşisinin çabası devasa bir başarısızlıkla sonuçlandı. Hükümet derin bir borca batmıştı ve "umulan" sanayi üssü görünürlerde yoktu. Dr. Sun Yat-sen liderliğindeki 1911 Devrimi, yaklaşık 270 yıl hüküm sürmüş olan Qing Hanedanlığını devirerek, 2.000 yılı aşkın feodal monarşiyi sona erdirerek ve Çin Cumhuriyeti'ni kurmuştur. Çalışmada 19.yüzyılda Çin ekonomisi tarihi bahsedilen dönemde yaşanan olaylarla beraber detaylı bir şekilde analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çin, Afyon Savaşları, Taiping İsyanı, Tarım

DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE KÜRESEL DEĞER ZİNCİRİ

Sena Doğruer

*Öğrenci, Yıldız Teknik Üniversitesi, İİBF, İktisat Tezli Yüksek Lisans Programı
senaadogruer@gmail.com*

Gülsün Yay

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İİBF, İktisat
gyay@yildiz.edu.tr*

İnsanlık tarihinde takas ile başlayan alış-veriş ağı genişleyerek zaman içinde ülkelerin ihtiyaçlarını karşılarken kendi sınırlarının dışına çıktığı ve ithalat-ihracat yaparak rekabet güçlerini ortaya koydukları uluslararası bir ticaret ağına dönüşmüştür. Her ülke kendi halkının ihtiyaç ve isteklerini karşılamak için yerli üretim yapmak zorunda olsa da üretimde karşılaşılan ölçek sorunları, yeterli sermayeye sahip olunamaması, teknolojik olarak diğer ülkelere göre geride kalmış olması gibi sebeplerle ülkeler ihtiyaçları için sınırlarını aşmak zorunda kalmışlardır. Bu durum ülkelerin birbirlerine olan bağımlılıklarını arttırmış ve sonucunda dünyayı içine alan global bir ticaret ağı oluşturmuştur.

Sanayi Devrim'i sonrasında teknolojinin hızla gelişmesiyle birlikte ulaşım ve iletişim alanında yaşanan iyileşmeler ve dönüşümler bu ticareti daha kolay ve güvenli yapılabılır hale getirmiştir. Geleneksel bir üretim ve ticaret yapısından büyük ölçekli, her ülkenin belli alanda uzmanlaştığı yeni düzene uygun bir üretim yapısına geçilerek ticarete küresel değer zinciri oluşturulmuştur. Ticarete yaşanan bu gelişmeler ülkelere göstermiştir ki uluslararası süreçte küreselleşme, yalnızca iktisadi alanda değil siyasi, politik, kültürel birçok alanda da kendini göstermiştir.

Covid-19 Pandemi süreci ve sonrasında yaşanan gelişmeler üretim kapasitelerinin yeterliliği konusunun, küreselleşme ve getirdiği bağımlılık olgusunun önemini tekrardan ortaya çıkarmıştır. Bununla birlikte dünya ticareti, ülkelerin ticaretteki konumu, bağımlılık, sürdürülebilirlik gibi kavramları içinde barındıran Küresel Değer Zinciri de önemi ortaya çıkan bir diğer kavram olmuştur.

Değişen dünyada ülkelerin gelişip bir bütüne entegre olma zorunluluğu, ortaya çıkan yeni kavramları daha iyi anlamak gerekliliğini zorunlu kılmaktadır.

Bu çalışmada küreselleşme kavramının ne olduğu açıklanacak, küresel değer zinciri literatürü irdelenecek ve dünya ticaretinde küresel değer zincirinin önemi anlaşılmasına çalışılacaktır. Bununla birlikte oluşan Küresel Değer Zinciri ağının Türkiye açısından önemini ne olduğu analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Küresel Değer Zinciri, Ticaret

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE ANADOLU'DA PARANIN TARİHİ VE KULLANIMI

Derya Türker Yöntem
Öğrenci, Çukurova Üniversitesi, İktisat Bölümü
deryatrkr@gmail.com

İnsanlar ilk çağlardan bu yana ihtiyaçlarını karşılayabilmek için ellerindeki mal ya da hizmeti bir başka mal ya da hizmet ile takas yoluna gitmiştir. Takas ekonomisi olarak bilinen bu durum zamanla herkes tarafından kabul gören bir değer üzerinden işlem halini almıştır. İlk zamanlarda tuz, deniz kabukları, tütün yaprakları bu anlamda bir ödeme aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. İlerleyen süreç içerisinde altın gümüş gibi madeni varlıklarla, yazının icadı ve kağıdın kullanılmaya başlanmasıyla kağıt para kullanılmaya başlanmıştır. Finansal sistemlerin gelişmesiyle birlikte elektronik para ve son aşamada elektronik paranın özel bir şekli olan block chain sistemiyle coinler hayatlarımızda varlıklarını sürdürmektedir. Dolaşım aracı, fiyatlama aracı ve güvenlik aracı olma işlevleri bulunan para çoğunlukla bir değer aracı olarak karşımıza çıkarken, aslında söz ekonomilerin gücünü de gösteren önemli bir meta olarak kabul edilmektedir. Anadolu da bilenen ilk para Lidyalılar tarafından altın-gümüş karışımı bir madeni para şeklindedir. Anadolu kurulan devletin gücüne bağlı olarak basılan paranın madeni değeri de artmaktaydı. Türkler tarafından Anadolu da kurulan devletler ve beyliklerde ticari faaliyetlerin gelişmesi sonucu çok sayıda madeni para kullanılmıştır. Osmanlı devletinin kurulmasıyla sikke para uygulaması kullanılmaya devam edilmiş ancak bunun yanında son dönemlerinde kağıt para kullanılmaya başlanmıştır. Cumhuriyetin ilanı ile birlikte piyasada ödeme aracı olarak kullanılan madeni ve kağıt paralar darphane tarafından basılmaya başlanmış ve çeşitli büyüklüklerde banknotlar piyasaya sürülmüştür. Finansal liberalizasyon süreciyle artan bankacılık faaliyetleri sonucunda merkez bankası tarafınca konulan sınırlar çerçevesinde fon transferleri, banka-kredi kartları ve elektronik paralar kullanılmaktadır. Ayrıca son yıllarda internet ve mobil teknolojilerin gelişmesiyle kullanılan mobil uygulamalara özgü kullanılabilen sanal paralar kullanılmaktadır. Sanal para biriminin en bilinen örneği ise bitcoindir. Bu kapsamda bu çalışma ile para metallerden sikkelere, itibari paralardan sanal paralara kadar geçen sürecin Anadolu topraklarındaki değişimi tarihsel bir perspektifle ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Para, Sikke, Banknot, Sanal Para, Türkiye.

GÜNDEM 2030: SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ ERİŞİLEBİLİR VE TEMİZ ENERJİ: TÜRKİYE İNCELEMESİ

Selin Erdem

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat Bölümü
erdemselinn@gmail.com*

Prof. Dr. Melike Bildirici

Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat Bölümü

Sanayi Devrimi sonrasında hızla gelişen dünyada çevre sorunları hızla artmıştır. Dönemin teknolojisinin getirdiği bu sonuçlar ve insanların çevre kaynaklarını savurganca kullanması dünyada geri döndürülmesi neredeyse imkansız olan sorunlara yol açmıştır. Birinci ve İkinci dünya savaşlarının ardından gelen yıkım, ülkelerin hızlıca ayağa kalkması gerekliliği sanayi ve teknoloji alanında çeşitli gelişmelere sebep olmuş ve İkinci Dünya Savaşı sonrasında ülkeler ekonomilerini kalkındırmak ve refaha kavuşmak için sanayileşmeyi hızlandırmıştır. 1960'lı yıllara gelindiğinde çevresel sorunlar ülkelerin gündemine girmeye başlamıştır. 1972 yılında Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansı(Stockholm Konferansı)'nda ilk kez çevre sorunları dünyanın bir çok ülkesi tarafından tartışılmıştır. Bu konferansı izleyen dönemlerde 1987 Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu tarafından Brundtland Raporu yayınlanmış bu raporda ilk kez sürdürülebilir kalkınma ifadesi kullanılmış ve tanımı yapılmıştır. Çok boyutlu bir kavram olan sürdürülebilir kalkınma; ekolojik, çevresel ve sosyal olarak ele alınmaktadır. 1992 yılına gelindiğinde Rio Konferansı düzenlenmiş ve Gündem 21 yayınlanmıştır. 1996 yılına gelindiğinde ise Habitat II Zirvesi yapılmış, 1997 yılında Rio+5 Zirvesi, 2000 yılında Binyıl Kalkınma Hedefleri ve 2002 yılında Johannesburg "Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi", 2012 yılında Rio+20 Konferansı düzenlenmiştir. 2015 yılına gelindiğinde ise Binyıl Kalkınma Hedefleri'nin devamı niteliğinde olan Gündem 2030: Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, 17 hedef ve 169 alt hedef olarak tanımlanmıştır. Kapsamı genişletilen sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin var olan çevre sorunlarına çözüm olması, iklim değişikliği ile etkin mücadele edilmesi, ülkeler arasında iş birliğinin geliştirilerek sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin 2030 yılına kadar gerçekleştirmesi beklenmektedir.

Bu çalışma Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nin 17 maddesini ve bu maddelerin göstergelerini açıklamak; sürdürülebilir kalkınma hedeflerinden "Erişilebilir ve Temiz Enerji" maddesinin Türkiye açısından durumunu açıklamayı amaçlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Kalkınma, Yenilenebilir Enerji, Gündem 2030

İKTİSADİ BİREYİN AHLAKİ DEĞERLERİ: OYUN TEORİK MODELLERLE AÇIKLAMAK

Ezgi Aydoğan

*Dr, Kırklareli Üniversitesi, İktisat Bölümü
ezgiaydogan00@gmail.com*

Ekonomi insanlık tarihi kadar eskidir İnsan diğer insanlarla çok boyutlu ve karmaşık bir ilişki kurmaktadır. Bu çok boyutlu ve karmaşık yapının uyumlu birlikteliğine ve sürekliliğine toplum kavramı karşılık gelmektedir Ahlak ise toplumun bir aradalığını ve sürekliliğini sağlayan en yüce unsurdur. Evrimsel biyoloji, psikoloji, antropoloji alanında yapılan çalışmalar ahlakın evrimsel yapısını ortaya koymuştur. Buna göre ahlakın ortaya çıkışında sempati, iş birliği kadar kişisel çıkarında önemi vardır. Ahlaki değerlerin kişisel çıkarı içeriyor olması iktisattaki bireyin de yeniden sorgulanmasına yol açmıştır. Ana akım iktisatçılar, bireylerin çok yönlü kişiliklere sahip olduğunu kabul ederken, ekonomik alanda kişisel çıkarın ezici olduğunu ve sözleşme ve iş dünyasına girerken özgecil ve ahlaki eğilimlerimizin göz ardı edilebileceğini varsaydılar. Bu görüş artık deneysel veya diğer kanıtlar temelinde geniş çapta sorgulanmıştır. Sonuç olarak, önde gelen teorisyenler şimdi ekonomik meselelerle uğraşırken bile insanların iş birliği halinde hareket ettiğinden, sosyal ve diğerleriyle ilgili tercihlerinden bahseder Sosyal tercihler başkalarının refahı için etik normları destekleme arzusudur. Ancak başkalarıyla ilgili tercihleri olan biri aynı zamanda kendi çıkarını da düşünebilir. Böylece ahlaki bireyin karşısında konumlandırılan ve ana akım iktisadın güçlü aksiyomu olan iktisadi insana yönelik teoriler gözden geçirilmiştir. Ahlaki olan tutum bireyin tamamen kendisinden vazgeçmesi gibi bir özgecil davranış değildir, karşılıklılık ilişkisine dayanan bir iş birliğidir. İnsan iktisadi ortamda adalet duygusunu temel alarak karşılıklılık ilişkisi içerisinde hareket edebilir ve bu davranış son derece ahlakidir. Son zamanlarda oyun teorik modellerde bu karşılıklılık ilişkisi sorgulanmıştır. Ultimatom, kamu malları ve diktatör gibi oyunlarda karşılıklılık ilişkisi incelenmiştir. Ahlakın toplumsal sonucu olan adaletin insan hayatında paradan daha önemli olduğu sonucuna varılmıştır. Çalışmada oyun teorik modeller sayesinde iktisadi bireyin ahlaki değerlere yönelik yaklaşımı incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ahlak, Oyun Teorisi, İşbirliği

INTERGENERATIONAL MOBILITY IN TURKEY BASED ON EDUCATION

Yasin Enes Aksu

Arş. Gör., Piri Reis Üniversitesi, Ekonomi ve Finans Bölümü
yeaksu@pirireis.edu.tr

Feride Gönel

Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat Bölümü
gonel@yildiz.edu.tr

The concept of intergenerational mobility refers to the association between parents' and their children's socio-economic well-being. As an interest and policy area, understanding the three aspects of intergenerational transmission stands out, i) social welfare ii) equality of opportunity, and iii) economic efficiency. First, it is essential to know how resources are allocated across generations because this allocation process may influence overall social welfare defined over the entire income distribution of different generations. Secondly, intergenerational mobility may be seen as a measure of equality of opportunity. Moreover, it can be one of the ways to reduce socioeconomic inequality by promoting social justice and achieving a more equitable allocation of resources (D'Addio, 2007). Although the studies of intergenerational mobility go back to the mid-19th century (Galton, 1869), it has been started to analyze and interpreted, more recently. From the 1960s, some empirical studies on economic, social and political determinants of mobility mostly in developed countries, such as the UK, USA, Canada and Sweden (Solon, 1999, 2002; Zimmerman, 1992; Black and Devereux, 2010; Bjorklund and Salvanes, 2011), are published, but for developing countries there are few works mostly due to data constraints and structural problems such as informal and household-based economic activities (Mercan, 2012, 2020; Emran & Shilpi, 2019, Demirtaş and Torul, 2023). In this direction, this study aims to contribute scarce literature on intergenerational mobility in Turkey by using the Adult Education Survey (AES) provided by TURKSTAT. Our results indicate a strong relationship between the socioeconomic status of the family and the socioeconomic status of the child, albeit decreasing over the birth cohorts. In addition to these results, persistence in terms of intergenerational mobility is higher for females with respect to males.

Keywords: Intergenerational Mobility, Intergenerational Persistence, Education

IRRATIONAL PRICE ANOMALIES AND MOMENTUM STRATEGY ON BORSA ISTANBUL

Pınar Sesin Akyol

*Master's Student, Yıldız Technical University, Economics
sesinakyol5@gmail.com*

Murat Donduran

*Prof. Dr., Yıldız Technical University, Economics
donduran@yildiz.edu.tr*

The phenomenon of momentum in stock markets has garnered significant attention and sparked extensive discussion among financial scholars and professionals over an extended period of time. This anomaly presents a challenge to the effective market hypothesis, which posits that all available information is immediately reflected in stock prices and investors cannot beat the stock market. The concept of momentum has been extensively studied and documented, revealing a recurring pattern in which previous winner portfolios consistently beat previous loser portfolios over a relatively short to medium time frame. This phenomena poses a challenge to conventional financial theories, as it lacks a straightforward explanation within their frameworks. This abstract presents a comprehensive analysis of the momentum anomaly, encompassing its historical context and the reasons that contribute to its enduring presence in Borsa Istanbul.

In this study, time series and cross-section momentum strategies are tested on portfolios created depending on different J (observation) and K (investment) periods, based on the study of Jegadeesh and Titman (1993: 65-91). For any J (observation) and K (investment) strategies, new portfolios will be created by months and the monthly returns of the strategies will be calculated by taking the average of the returns of the active portfolios as the number of K periods for each month.

Within the scope of the study, monthly returns will be calculated by rearranging the stock price series to determine the change of momentum portfolios and the returns of the strategy portfolios will be revealed over these. In this context, it has been investigated whether there is a momentum anomaly for BIST100 in the period 2015:1/2021:12.

Keywords: Momentum Anomaly, Borsa Istanbul, Stock Market Anomalies, Effective Market Hypothesis.

İŞYERİNDE YALNIZLIĞIN İŞ PERFORMANSINA ETKİSİ

Murat Anıl Mercan

*Profesör Doktor, Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat
mamercan@ytu.edu.tr*

Sezgin Tokalaç

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat
sezgintokalac@gmail.com*

Yalnızlık, yaşamın her alanında olduğu gibi iş hayatında da günümüzde sıkça rastlanan ve ciddi sonuçlara neden olabilecek bir sorun haline gelmiştir. Kolayca göz ardı edilebilen işyerinde yalnızlık ise hem çalışanlar hem de şirketler için farklı açılardan önemli problemlere neden olabilmektedir. Bu çalışma temel olarak işyerinde yalnızlığın iş performansına olan etkisini araştırmaktadır. Uygulanan iki aşamalı anket çalışması; öncelikle hem mavi yakalı hem de beyaz yakalı personeli kapsayacak şekilde, farklı unvanlarda ve farklı görevlerden sorumlu olan toplam 380 kişilik bir ana şirket grubunun yanı sıra; ilgili şirketten elde edilen sonuçları mukayese edebilmek adına ek olarak, farklı sektörlerde faaliyet gösteren 12 şirkette de toplam 57 kişiye ayrıca uygulanmıştır. Anketin ilk aşaması, çalışanların işyerinde yalnızlık seviyelerini çok boyutlu olarak analiz edebilmek için; çalışanların yalnızlık düzeylerini, çalışanların örgütsel bağlılık düzeylerini ve ilgili şirketteki sevgi ile öfkenin duygusal kültürünü ölçümleyecek sorulardan, farklı ölçeklerden faydalanılarak oluşturulmuştur. Anketin ikinci aşaması ise önceki aşamadan elde edilen, çalışanların işyerinde yalnızlık verilerinin iş performansına etkisini görebilmek için, çalışanların hiyerarşik düzende bağlı oldukları ilk amirlerine; çalışanların rol bazlı performanslarının doğru tespit edilebilmesi adına ilgili ölçek sorularına ek olarak temel üç performans göstergesi sorusundan oluşacak şekilde tasarlandı ve ilk aşama sonrasında gecikmeli olarak uygulandı. Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, çalışanların işyerinde yalnızlık seviyesi ile iş performansları arasında ters yönlü ve anlamlı bir ilişki bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu çalışma, işyerinde yalnızlığın hem çalışanlar hem de şirketler için doğurabileceği olumsuz sonuçlar hakkında farkındalık yaratmayı ve şirketlerin bu farkındalık ile gerekli önlemleri almalarını sağlamayı amaçlamaktadır. Öte yandan, gelecekte bu konuda yapılacak uygulama ve çalışmalar için de metod açısından bir örnek teşkil etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yalnızlık, İşyerinde Yalnızlık, Performans.

KÖMÜR MADENİNDEKİ KANARYA: FİNANSAL YATIRIMCILAR SAVAŞLARI ÖNGÖREBİLİR Mİ?

Avni Önder Hanedar

*Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, Ekonometri Bölümü
onderhanedar@sakarya.edu.tr*

Mehmet Gökhan Göktaş

*Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Okan Üniversitesi, Ekonomi ve Finans Bölümü
mehmet.goktas@okan.edu.tr*

Tunç İnce

*Dr, Sakarya Üniversitesi, Maliye Bölümü
tince@sakarya.edu.tr*

Çalışmanın amacı, tahvil yatırımcılarının savaşlar karşısında iktisadi yaşam ve devletlerin devamlılıkları konusunda algıladıkları belirsizlikleri veya riskleri inceleyerek, özellikle günümüzde Rusya-Ukrayna arasında yaşana gerilimler gibi yerel nitelikli çalışmaların yaygın niteliği olan savaşlar haline gelip gelemeyeceği ile ilgili olarak, politik olayların öngörülebilirliğini incelemektir. Makale, yoğun çatışma süreçlerini içerdiği için ilginç bir deney imkanı sağlayan, küçük ve yerel nitelikli çatışmaların 1914 yılında Birinci Dünya Savaşı tetiklediği, 1911'deki Türk-İtalyan Savaşı, Balkan Savaşları, Bosna-Hersek'in Avusturya-Macaristan tarafından ilhakı ve 1908'de Bulgaristan'ın bağımsızlığı gibi birçok sorunun var olduğu, bir dönemi inceleme altına almaktadır. Bu dönemde, yerel nitelikli birçok jeopolitik olay ve çatışma aynı anda meydana gelmiş, devletler arası müttefiklikler ile büyümüş veya etkisini kaybetmiştir. Özellikle, Türk-İtalyan Savaşı "buzu kıran darbe" olarak isimlendirilmekte ve Balkan savaşları ile Birinci Dünya Savaşına giden yolun taşlarını döşediği iddiası bulunmaktadır. Bu bilgi temelinde, ilgili dönem, Birinci Dünya Savaşına öznesi haline gelen "Avrupa'nın hasta adamı" olarak Osmanlı İmparatorluğu üzerine doğal bir deney imkanı sağlamaktadır. Makale, Osmanlı İmparatorluğu'nun temel borç tahvili fiyat verilerinin İstanbul, Londra, Berlin ve Paris borsalarındaki işlemlerini dikkate alarak, yatırımcıların ne zaman büyük bir savaş için sinyal verdiklerini ve buna bağlı olarak devlet tahvili fiyatlarındaki dalgalanmaları incelemektedir. Bai ve Perron (2003) tarafından geliştirilen ekonometrik yöntemler gibi yapısal değişikliklerin tespitini mümkün kılan yöntemler yardımıyla, yatırımcıların algıladığı tehdit ve riskleri belirlenmeye çalışılmaktadır. Bulgularımız, Türk-İtalyan Savaşı gibi bazı bölgesel çatışmalara ilişkin belirsizliklerin, devletler arasında daha büyük savaşlar olabileceğine dair endişeleri artırarak, olayın çıkışı öncesinde satış işlemlerinin var olduğunu göstermiştir. Birinci Dünya Savaşı öncesi, Türk-İtalyan Savaşı'ndan sonra tahvil fiyatlarında kademeli ve artan bir düşüş ve algılanan risk algısında artış olduğu bulunmuştur. Daha sonrasında, Balkan bölgesinde tetiklenen savaşlar ile bu dalgalanma süreci daha da artmıştır denilebilir. Makalemiz, bu sonuçları ile önemli jeopolitik şokların finansal piyasalar üzerindeki etkileri konusunda tarihten dersler çıkarması ve özgün verisi ile katkı yapmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sistemik Risk, Devlet Tahvili, Savaşlar, Yapısal Kırılma Testleri

KRİPTO TİCARETİ VE KARBON EMİSYONLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ: KRİPTO DOSTU ÜLKELER İÇİN KAVRAMSAL BİR MODEL ÖNERİSİ İLE ANALİZ

Suzan Oğuz

Dr., Bağımsız Araştırmacı
ssuzanoguz@gmail.com

Kripto ticaretinin giderek artması, insanların hızla değişen teknolojik ihtiyaçları ve modern teknolojilere artan ilgi, kripto ticareti yapan ülkelerde çevresel sürdürülebilirlik ve zehirli emisyonlar gibi konuları gündeme getirmektedir. Doğal çevreye salınan karbon emisyonu miktarı nedeniyle hem küresel ekosistem hem de insan yaşamı tehlikeye girmektedir. Dolayısıyla iklim değişikliğinin ve karbon emisyonlarının azaltılması, insan yaşamının korunması ve çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması için kritik hedefler arasında yer almaktadır. Bu çalışmanın amacı, kripto ticareti ve karbon emisyonları arasındaki ilişkiyi uluslararası ticaret ve enerji kullanımı aracılık rolleri ile incelemektir. Bu ilişkileri incelemek üzere kripto ticaret hacmi yüksek 20 ülkenin 2014-2021 yıllarına ait verileri kullanılarak Yapısal Eşitlik Modellemesi (YEM) ile yol analizi gerçekleştirilmiştir. Yol analizi, değişkenler arasındaki ilişkilerin entegre bir bakış açısı ile değerlendirilmesine olanak tanıyan, değişkenlerin birbirleri üzerindeki dolaylı ve doğrudan etkilerini ortaya çıkarmak için kullanılan kullanışlı bir yöntemdir. Bu doğrultuda çalışma kapsamında kullanılan değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek üzere bir model önerisi sunulmaktadır. Analiz sonrası bulgular, kripto ticaret hacminin karbon emisyonları üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkisi olduğunu göstermektedir. Ayrıca uluslararası ticaret ve enerji kullanımının kripto ticareti ve karbon emisyonları arasındaki ilişkide aracılık ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Kripto madencilik faaliyetlerinin ve kripto para birimlerinin kullanımının artması enerji kullanımını da artırarak çevresel etkilere neden olmaktadır. Dolayısıyla ülkelerde yenilenebilir enerji kaynaklarına geçiş teşvik edilmeli ve kripto para madenciliği faaliyetlerinin karbon emisyonları üzerindeki etkisi düzenli olarak raporlanarak takip edilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Kripto Ticareti, Sürdürülebilirlik, Karbon Emisyonları, Yapısal Eşitlik Modellemesi.

KUR KORUMALI MEVDUAT PROGRAMI: AMACI, MODELLENMESİ VE SONUÇLARI

Aras Yolusever

*Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat Bölümü
Araştırma Görevlisi, İstanbul Kültür Üniversitesi, İktisat Bölümü
arasyolusever4@gmail.com*

Ercan Eren

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat Bölümü
eren@yildiz.edu.tr*

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de uygulanan Kur Korumalı Mevduat (KKM) Programının amacını ve sonuçlarını tartışmak ve programı modellemektir. KKM, 2021 yılının Aralık ayında duyurulmuş ve ilk ödemeleri 2022 yılının Mart ayında yapılmıştır. Program döviz piyasasındaki volatilitiyi ve Amerikan dolarının Türk lirası karşısındaki yükseliş hızını önlemek, Türk lirasına talebi artırmak ve yerli paraya olan güveni tesis etmek için uygulanmaya başlanmıştır. Programın uygulanma sürecinde belirli vadelerde Amerikan dolarının ortalama değerinin, Türk lirasının getirisinden fazla olması durumunda aradaki kazanç farkının Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından ödenecek olması sebebiyle olası bir ek yük ortaya çıkmıştır. Bu ek bütçe yükünün gerçekleşmemesi programa duyulan güvene bağlıdır. Dolayısıyla KKM modellemelerinde güven duygusunun yer alması önem arz etmektedir. Resmî verilere göre, Ağustos 2023 itibarıyla ek bütçe yükü 152 milyar lirayı aşmıştır. Temmuz 2023’te Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne sunulan teklifle ise ek yükün Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası’na devredilmesi öngörülmüştür. Bu aya dek ek ödemelerin olması, ilgili mevduat dönemlerinde doların Türk lirasına kıyasla daha çok değer kazandığı manasına geldiği için şimdiye dek KKM’nin kesin başarısından söz edilememektedir. KKM modellenmesinde evrimsel oyun teorisi kullanılacaktır. Evrimsel oyun teorisi, rasyonel karar vericilerin varlığını sorgulaması, insanların özel tarihlerini, duygusallığı, inatçılığı, altruizmi, konformizmi ve diğer duyguları modellemeye dahil edebilmesi ve replikatör dinamikleri ile klasik oyun teorisinden farklılaşmaktadır. Bu teorinin temel mekaniği, getiri açısından en iyi stratejinin kopyalanmasıdır. Bu kopyalama süreci replikatör dinamikleri ile modellenecektir. Çalışmanın ilk bölümünde KKM programının amacı ve programdan önceki durum tartışılacak, ikinci bölümde KKM evrimsel oyun teorisi araçları ile modellenecek ve potansiyel başarı-başarısızlık halleri ile evrimsel durağan dengeye ulaşılma şartları incelenecek ve son bölümde programın bugüne kadarki başarısı veriler ışığında analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Kur Korumalı Mevduat, Evrimsel Oyun Teorisi, Replikatör Dinamiği, Evrimsel Durağan Denge, Konformizm

MERIT ORDER EFFECT OF RENEWABLE ENERGY SOURCES IN TURKISH ELECTRICITY MARKET¹

Edanur Kılıç

*Doktora Öğrencisi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı
kilic.nureda@gmail.com*

Erhan Muğaloğlu

*Dr. Öğr. Üyesi, Erciyes Üniversitesi, İktisat Bölümü
erhanmugaloglu@erciyes.edu.tr*

Hazar Keskin

*Doktora Öğrencisi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı
hazrkskn@gmail.com*

Saltuk Buğra Selçuklu

*Dr. Öğr. Üyesi, Erciyes Üniversitesi, Enerji Sistemleri Mühendisliği Bölümü
sbselcuklu@erciyes.edu.tr*

Renewable energy sources, such as solar, wind, hydro, geothermal, and biomass, offer cleaner and more sustainable alternatives to fossil fuels. By adopting these sources, we can mitigate environmental impacts and reduce our dependence on finite resources, and Türkiye, with its favorable location and energy needs, has significant potential for renewable energy. The merit order effect, which prioritizes energy sources based on cost, favors renewables due to their lower marginal costs. This leads to lower electricity prices. Understanding the merit order effect is crucial for achieving a cleaner and more sustainable energy future by optimizing resource allocation. We utilize the panel-corrected Generalized Least Squares (GLS) method to assess the merit order effect of renewable energy sources in Türkiye.

Our model includes energy resources with nearly negligible marginal costs, such as solar, wind, and hydroelectric power. Until 2018, electricity prices fluctuated around a specific average but have shown an upward trend since 2021. This increase can be attributed to the rapid rise in energy demand after Covid-19 pandemic, supply shortages to meet this demand, and energy supply disruptions caused by the Russia-Ukraine conflict. Similar dynamics are observed in the day-ahead electricity market in Europe. Thus, we incorporate dummy variables for years, as well as hourly, daily, and monthly dummy variables, to account for these year-specific effects. The results of our analysis indicate that renewable energy sources have a price-reducing influence. The lower value of the merit order effect calculated through a weighted average for solar energy can be attributed to its intermittent activation during specific hours like peak values at 11 to 13. This observation is supported by the higher coefficient assigned to solar energy in the model, despite its comparatively weaker impact on price reduction. In contrast, the higher share of hydroelectric energy in production indicates a more substantial price-reducing effect. Consequently, increasing investments in these renewable energy sources, which have virtually zero marginal costs, is expected to ultimately lower electricity rates.

Keywords: Merit Order Effect, Electricity Markets, Renewable Energy, Generalized Least Squares(GLS)

¹ This study was funded by the Scientific and Technological Research Council of Türkiye (TUBITAK) ARDEB 3501 Grant No: 222M440.

MONETARY POLICY IMPACT ON CAPITAL MARKETS IN TURKEY

Veysel Anıl Erkan

Master Student, Yildiz Technical University, Economics
veyselaerkan@gmail.com

Gülsün Yay

Professor Dr., Yildiz Technical University, Economics
gyay@yildiz.edu.tr

The study aims to discuss the impacts of monetary policy on capital markets in Turkey. Although capital markets are not developed enough in Turkey, investors' interest has turned to capital market instruments in recent years under the influence of economic conditions. The study consists of three parts. Firstly, in the theoretical context, the impact of monetary policy on capital markets will be considered through the asset channel of the transmission mechanism of monetary policy. Secondly, we will discuss recent empirical studies related to the subject, focusing on the econometric methods and results used. Different econometric techniques are employed to obtain specific outcomes from the transmission mechanism. To determine the monetary policy impact on capital markets, researchers face two main obstacles: The endogeneity problem and omitted variables. To overcome these issues, researchers often adopted VAR models in their studies. These kinds of models overcome differences between dependent and independent variables. This is an essential characteristic of the model since monetary authority uses short-term interest rates as monetary innovation, and it relates to many macroeconomic magnitudes. However, VAR models only give intuition about the effect of monetary policy through a specific period via impulse-response reactions and variance decompositions. Therefore, to have a robust expectation about the consequences of monetary policy, the Event Study (EV) method has been primarily used in the literature. After Rigobon and Sack (2002), the heteroskedasticity-based generalized method of moments (GMM) model gained popularity in estimating the monetary policy impacts. GMM theoretically gives more reliable results than EV since the method demands weaker assumptions. Thirdly, the main object of this study is to analyze whether the implemented monetary policy actions have affected the capital markets in Turkey by using the GMM technique for the period of 2010:01 – 2023:06. By doing so, some valid monetary policy recommendations will be able to for the Turkish economy.

Keywords: Transmission Mechanism of Monetary Policy, Financial Market, GMM.

REGIONAL DETERMINANTS OF FIRM EXIT IN TURKEY

Özge Kama Masala

Assistant Prof., Yildiz Technical University, Economics
kama@yildiz.edu.tr

Tolga Aksoy

Assoc. Prof., Yildiz Technical University, Economics
toaksoy@yildiz.edu.tr

Murat Donduran

Professor Dr., Yildiz Technical University, Economics
donduran@yildiz.edu.tr

Firm exit is a complex and controversial topic in economics. While it can lead to job losses and economic decline in a region, it can also promote efficiency and growth by reallocating resources to more productive uses. The impact of firm exit on regional outcomes is therefore ambiguous, and it is important to identify the factors that affect it. This is especially important for Turkey, which has large disparities in economic development and living standards between different regions. This paper investigates the impact of regional socioeconomic conditions on firm exit in Turkey using data at the NUTS-3 level for the period 2010-2019. Our results suggest that firm exit exhibits positive spatial autocorrelation, meaning that firms are more likely to exit in areas where other firms have recently exited. We also find that financial development has statistically significant negative effects on firm exit, suggesting that local financial development is crucial for firms. Finally, according to the results population density is positively associated with firm exit rate.

Anahtar Kelimeler: Firm Exit, Regional Development, Turkey

SUUDİ ARABİSTAN VE BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİNDE KALKINMA GÜNDEMİ: VİZYON BELGELERİ ÇERÇEVESİNDE BİR İNCELEME

Tahsin Yamak

*Dr. Öğr. Üyesi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümü
tahsin.yamak@ogu.edu.tr*

Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirliklerinin içerisinde yer aldığı Basra Körfezinde sekiz ülke bulunmaktadır. 1932 yılında bölge ülkelerinden Bahreyn'de petrolün keşfi ve ilerleyen dönemde Körfez'in diğer ülkelerinde de çıkarılmaya başlanması ile bölge hızlı bir büyüme sürecine girmiştir. Geçim ekonomisinden doğal kaynak temelli rant ekonomisine geçişin yaşandığı Körfez'de bu süreçte, zenginlik artmış ancak artan iç ve dış tehditler dolayısıyla istikrarsızlık da pekişmiştir. Bu durum, rantiyer Körfez ülkelerinde ekonomik/siyasal ilişkilerin sürdürülebilir bir zemine kavuşturulmasına yönelik çabaların artmasına neden olmuştur. Enerji merkezli bir yapı dolayısıyla sektörel çeşitliliğin kısıtlı olduğu ve devlet-toplum arasında sağlıklı bir temsil ilişkisinin kurgulanmadığı bu ülkelerde, devlet öncülüğünde sürdürülebilir ekonomik yapının tesisine yönelik kalkınma/vizyon planlarının hazırlandığı/uygulamaya konulduğu görülmektedir. Çalışmanın amacı, Körfez ülkelerinden Suudi Arabistan ve BAE'de kalkınma gündemini, bu ülkelerin hazırladıkları ulusal vizyon belgeleri çerçevesinde değerlendirmek; bu belgelerin önemini vurgulamak ve bölgedeki sürdürülebilir kalkınma çabalarına yönelik anlayışı ve bunun etkilerini ekonomi politik bir analize tabi tutmaktır. Çalışmanın yöntemi, doküman analizini kullanacak şekilde tasarlanmıştır. Buna göre, temin edilen vizyon belgeleri içerik analizi yöntemiyle ayrıntılı bir şekilde analiz edilmiş, temalar, ana başlıklar ve ortak hedefler tanımlanmış ve bu ülkelerin kalkınma vizyonlarının, uluslararası üst politika metinleri ile ilişkisi, benzerlikleri ve farklılıkları ortaya konulmuştur. Yapılan çalışma neticesinde, iki ülkenin programları arasında ülkelerin yapısal özelliklerinden kaynaklanan farklılıklar bulunmakla birlikte birçok benzerliğin olduğu tespit edilmiştir. Buna göre, genel anlamda BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH 2030) uyumlu bir vizyona sahip olan planlardaki en temel benzerlik «ekonominin doğal kaynaklara bağımlı halinin çeşitlendirilmesi» hususudur. Toplumsal yapının ve ulusal kimliklerin güçlendirilmesi, eşitsizliklerin azaltılması, sosyal kalkınmanın sağlanması, sağlık, eğitim, çevre ve altyapının geliştirilmesi, uluslararası işbirliği ve dış ilişkilerin güçlendirilmesi gibi hedefler de planların benzer hedefler içeren alanlardır. BAE'nin vizyon belgesinden farklı olarak Suudi Arabistan'da ise hesap verebilirlik ve devlet toplum iletişiminin güçlendirilmesi, kâr amacı gütmeyen devlet dışı organizasyonlara yönelik destek sağlanması ile İslami değerlerin güçlendirilmesi ve Hacı Deneyim Programı gibi ayrışan hedeflerin bulunduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Kalkınma Gündemi, Vizyon Belgeleri

THE DYNAMICS OF TURKIYE'S EXPORT PERFORMANCE: A COMPREHENSIVE ANALYSIS USING CONSTANT MARKET SHARE METHOD

Emrecañ Arı

*Yıldız Teknik Üniversitesi / İktisat Yüksek Lisans
e.emreari@gmail.com*

Feride Dođaner Gönel

Yıldız Teknik Üniversitesi / İktisat

This study examines the changes in Türkiye's market share in its export markets from 2003 to 2019. The constant-market-shares (CMS) analysis conducted in this study illuminates the evolution of Turkey's merchandise exports, providing insights into its competitiveness, market dynamics, and product structure over time. Using a constant market share (CMS) analysis, this study dissects the variations in Türkiye's market share into two distinct components: market-related effects and commodity-related effects. The study period has been segmented into two distinct sub-groups: 2003-2013 and 2014-2019. Türkiye's international trade with its primary trading partners, focusing on the top 10 export markets ranked by export performance, is analyzed using SITC Rev.3 one-digit and two-digit data. These findings offer insights into Türkiye's export performance and the influencing factors. Upon evaluating the CMS analysis components, including market share effect, commodity composition effect, and commodity adaptation effect, the findings indicate that the rise in Türkiye's export performance was attributed to a positive market share effect in the first period. Additionally, the commodity composition effect has a positive role in both periods, whereas the commodity adaptation effect contributed to the increase in export performance specifically during the first period. During the initial period, Iraq emerged as the primary contributor to Turkey's export performance, leading in market share effect, commodity composition effect, and commodity adaptation effect. In the second period, the dynamics shifted, with Israel taking the forefront in market share effect, Iraq retaining its position in commodity composition effect, and the United Kingdom becoming the key partner in commodity adaptation effect.

Keywords: Türkiye, Constant Market Share Analysis, Export Performance, Market Share, Commodity Composition, Competitiveness.

THE EFFECTS OF MONETARY POLICY CHANGES ON THE STOCK MARKET IN TÜRKİYE

Minira Jafarova

*Graduate Student, Yıldız Technical University, Economics MS
jafaraovaminira14@gmail.com*

Ensar Yılmaz

*Yıldız Technical University, Department of Economics
enyilmaz@yildiz.edu.tr*

Successful monetary policy is a key to well-operating economy. The stock markets also positively affect the economic growth of nations by attracting more investment opportunities to a country. As the monetary transmission mechanism suggests, monetary policy is highly related to the stock market from different aspects. For instance, the changes in the interest rates are influential on people's perceptions regarding investment into the stocks. In Türkiye, especially, the stock market is more vulnerable to unexpected monetary policy changes because of inflation. Thus, this topic is crucial for investors and financial agents who need to foresee the relationship between these two phenomena for making plausible choices. In such a sense, this research will provide some brief overview into the stock market reactions with respect to monetary policy changes.

In this research, the response of the BIST100 stock returns to the unexpected monetary policy changes is examined for Türkiye. The observations were gathered in two samples: full-sample of monthly data for the period between 2013-2023 and subsample which covers effects of the new monetary policy implemented by TCMB since 2021. Moreover, the business cycle is being considered in the analysis, because when there is an expansion, the activity of stock participants increase. OLS and robust regression methods were used for estimations. The weighted least squares are appropriate for eliminating possible outliers and heteroskedasticity problems. The repo rates shock is the central variable in the estimation that is calculated as weighted differences between announced repo rates and households' expected repo rates. Business cycle is a dummy variable based on the value of Composite Leading Indicator. As a result, it appeared that the unexpected change in repo rates significantly and negatively affect the stock returns. When business cycle factor is included, the effect becomes even larger during recessions in full-sample. In the subsample, only expansion periods matter for predicting the effect of monetary policy shock on the stock return. To overall, sharp unexpected changes in repo rates are important in affecting the direction of the stock returns.

Anahtar Kelimeler: Monetary Policy, Stock Market, BIST100, Business Cycle, Unexpected Monetary Policy Change

VERGİLEMENİN ETKİNLİK MALİYETİ

Kanan İbrahimli

*Avukat, İstanbul Üniversitesi, Özel Hukuk Bölümü Doktora Öğrencisi
av.kananibrahimli@gmail.com*

Toplumsal ihtiyaçlar karşısında bireyler kendilerinin karşılamayacağı ihtiyaçları yani kamusal ihtiyaçların karşılanması görevi bir üst egemen olarak devlete verilmiştir. Devlet toplumsal ihtiyaçları gidermek için kullanabileceği birçok mali kaynağı mevcuttur. Ortaçağ'da başlıca kamusal gelir kalemi olarak kamu mülk gelirleri ön plandayken ticari kapitalizmin gelişmesiyle dış ticaret kısıtlamalarından sağlanan gelirler başlıca kamusal gelir kalemi olmuştur. Günümüzde ise devletin ana gelir kaynağı vergilerdir. Devlet egemen gücüne dayanarak bireylerden gelirlerinin bir kısmını karşılıksız olarak almasına karşın tarihsel kökeni Magna Carta'ya kadar uzanan bir ilke olan verginin kanuniliği ilkesi ile devletin mali konuda egemenliğine sınırlama getirilmiştir. Bu ilke çerçevesinde sınırlı alan içinde hareket eden devletin kaynaklarını etkin kullanma günümüz kamu maliyesinde zorunludur. Neo-liberal öğretinin hâkim olduğu günümüz dünyasında minimal devlet ön plana çıkmakla beraber oldukça sınırlı vergilendirme yetkisiyle sınırsız toplumsal ihtiyaçların karşılanması gerekmektedir. Yaptığı ekonomik müdahalelerle piyasa ekonomisine rakip olan kamu ekonomisi, iktisadi aktörlerin gelirlerindeki bir azalış olarak ifade edilen vergiyi doğru planlamalı, sadece kullanıldığı yerden değil alındığı gelir kalemlerine kadar düzgün plana yapmakla yükümlüdür. Aksi durumda etkin olmayan vergilendirme hem toplumsal refah hem genel ekonomik gidişat açısından olumsuz sonuçlar doğuracaktır.

Bu çalışmanın amacı devletin ana gelir kalemi olan verginin etkinlik maliyetinin detaylı bir şekilde ortaya koymaktır. Bu kapsamda ilk olarak verginin makroekonomik etkinlik maliyetine değinilecektir. Bu kapsamda vergi çarpanı, mali sürüklenme ve taksiflasyon kavramları makroekonomik analiz çerçevesinde ele alınacaktır. İkinci olarak verginin mikroekonomik etkinlik maliyeti incelenecektir. Bu kapsamda ise vergilemenin nispi fiyat yapısını değiştirmesi, verginin sebep olduğu refah kaybı ve Ramsey kuralı üzerinde detaylıca durulacaktır. Son olarak ise hem teorik hem uygulama örnekleriyle birlikte konu sonuçlandırılarak günümüz vergi sistemi ile ilgili bağlantılı konular ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kamu Maliyesi, Vergileme, Verginin Etkinlik Maliyeti

YAPAY PİYASA MODELLERİ: FİNANSAL PİYASALARDA GELECEĞİ TAHMİN ETMEK İÇİN MATEMATİKSEL YAKLAŞIM²

Şükrü C. Demirtaş

*Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat Doktora Programı
demirtasukru@gmail.com*

Senem Çakmak Şahin

*Doç.Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat Bölümü
cakmaks@yildiz.edu.tr*

Yapay Piyasa Modelleri (ASM), finansal piyasalardaki karmaşık davranışları ve fiyat hareketlerini analiz etmek ve tahmin etmek için kullanılabilen bir dizi matematiksel ve istatistiksel model veya tekniklerin bütününe verilen isimdir. Literatürün ilk örneklerinde Ajan Bazlı Modelleme yöntemi adıyla kurulmaya başlanan modeller, finans özelinde gelişerek önce Ajan Bazlı Finansal Modelleme, sonrasında ise borsalara özel olarak Yapay Piyasa Modelleri olarak anılmaya başlamıştır. Yapay piyasa modelleri; yatırımcılar, analistler, ekonomistler ve finans profesyonelleri için önemli bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır. ASM'nin temel amacı, piyasa verilerini kullanarak yatırım araçlarının, gelecekteki fiyat hareketlerini tahmin etmek ve bu tahminlere dayalı olarak yatırım kararları almak veya riskleri yönetmektir. ASM, bazı önemli bileşenleri içermektedir. Bu bileşenler; zaman serileri analizi, istatistiksel modeller, yapay zekâ ve makine öğrenmesi teknikleri, teknik analiz ve temel analiz yöntemlerinden oluşmaktadır.

ASM'nin bir diğer önemli özelliği, risk yönetimi ve portföy optimizasyonu konularında da kullanılabilmesidir. ASM, yatırımcıların portföylerini çeşitlendirmesine ve risklerini etkili bir şekilde yönetmesine yardımcı olabilmektedir. Günümüzde bu yöntemler sıklıkla kullanılmaktadır. Ancak, ASM'nin kullanımı bazı riskleri de beraberinde getirmektedir. Geçmiş dönem performans değerlerinin gelecekteki sonuçlarla ilgili çıkarımlarının garantisi yoktur ve finansal piyasalar doğası gereği öngörülemezdir. Ayrıca, ASM'nin yanlış kullanılması veya kötü tasarlanmış modellerin kullanılması ciddi finansal kayıplara neden olabilmektedir.

Sonuç olarak, Yapay Piyasa Modelleri (ASM), finansal piyasalardaki karmaşıklığı anlamak ve etkili yatırım kararları almak için önemli bir araç olarak kullanılabilir. Ancak, kullanırken dikkatli ve iyi bir eğitim almış olmak önemlidir. Bu çalışmada da iyi bir ASM'nin nasıl kurgulanması gerektiği ve ASM bileşenleri örneklerle ele alınmaktadır. İlk nesil modeller ve günümüzde gelenen daha karmaşık ve sofistike modeller incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yapay Piyasa Modelleri, Zaman Serileri Analizi, Teknik Analiz, Borsa.

² Bu çalışma Yıldız Teknik Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından SDK-2021-4302 nolu proje kapsamında desteklenmiştir. (This work has been supported by Yıldız Technical University Scientific Research Projects Coordination Unit under project number SDK-2021-4302)

- Bu çalışmada yer alan tüm/kısmi nümerik hesaplamalar TÜBİTAK ULAKBİM, Yüksek Başarım ve Grid Hesaplama Merkezi'nde (TRUBA kaynaklarında) gerçekleştirilmiştir. (The numerical calculations reported in this paper were fully/partially performed at TUBITAK ULAKBİM, High Performance and Grid Computing Center (TRUBA resources))

İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİ

"KONUT BİR SOSYAL GÜVENLİK ARACIDIR"

Hicran Atatanır

*Doç. Dr., Sosyal Güvenlik Uzmanı,
Sosyal Güvenlik Kurumu
hatatanir@gmail.com*

Konut, her insanın insan onuruna yakışır koşullarda barınma hakkını kullanabilmesinde insanı hem özneleştiren hem de özgürleştiren yerleşme düzeninin etkili bir aracı kabul edilmelidir. Bu düzeni mümkün kılmanın bir yolu, konut ve sosyal güvenlik politikaları arasındaki doğrusal ilişkiyi okuyup kurabilmekten geçmektedir. Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında konut, bu bildiriye de başlığını verdiği şekliyle bir sosyal güvenlik aracı olarak tanımlanmıştır. Yirminci yüzyılda sanayileşme ve kentleşme sonucu geleneksel yapıdaki değişim nedeniyle oluşan yeni gereksinimleri karşılamanın bir yolu olan konut bugün barınma hakkına erişimdeki eşitsizliği toplu konutlar ve yoksul semtlerle ete kemiğe büründüren bir yansı işlevi görmektedir. Öyle ki herhangi bir ülkede konut, toplumun ekonomik kaynaklarla nasıl ilişkilendiğine doğrudan ayna tutan; insanların fiili yaşam koşullarını işaret eden somut bir göstergedir. Leopold Senghor'un "İnsan hakları kahvaltıyla başlar" sözünden ilhamla; insan hakları yaşanan konutta başlayan ve orada yaşamak için ödenen kiranın elde edilen gelirin ne kadarını oluşturduğuyla şekillenen bir yapabilirlikler alanıdır. Bu alanın sosyal devlet ilkesi temelinde ve hak temelli yaklaşımla ele alınması konutu kamusal bir talep olarak kabul etmeyi ve bu talebin karşılanmasında sosyal güvenlik sisteminin işlevini sorgulamayı gerektirmektedir. Bu bağlamda bildiri kapsamında öncelikle konutu bir sosyal güvenlik aracı olarak kabul eden ülke uygulamaları incelenmiştir. Primli ve primsiz ödeme rejimleri ayırımında konut gereksiniminin sosyal sigorta, sosyal hizmet ve sosyal yardım uygulamaları ile karşılanmasında esas alınan hak sahipliği ilkeleri, tahsis yöntemleri, aynı ya da nakdi desteklere yer verilmiştir. İkinci olarak ise büyükşehirlerde yaşayan, ücret gelirinin en az yarıya yakını konut kirası olarak ödeyen sigortalılara ilişkin güncel veriler temelinde konut uygulamasının bir sosyal güvenlik aracı olarak yapılandırılması halinde insana yakışır koşullarda barınma hakkını kullanabilme olanakları tartışılmıştır. Bu tartışmada, eğitim, sağlık, sosyal ve kültürel faaliyetler gibi farklı gereksinimleri karşılamada konut kirası/kredi borcu için ayrılan bütçenin yarattığı sınırlılıklar, kentsel ve kırsal yerleşim düzenleri ayırımında değerlendirilmeye çalışılmıştır. Sonuç olarak ise sosyal güvenlik sistemi aracılığıyla hanelerin gereksinimlerini, yaşanan nüfusun ve engelli bireylerin erişilebilirliğini gözetken, evrensel tasarım standartlarına sahip bir konut destek politikası izlenmesinin sağlık ve sosyal refah açısından kritik kazanımlar barındırdığı neticesine varılmıştır. Konutun bir sosyal güvenlik aracı olarak geliştirilmesi; eşitliğin, sosyal adaletin, sağlıklı sosyal ilişkilerin ve barınma hakkının insana yakışır şekilde kullanılmasının önünü açabilecek bir fırsat alanıdır.

Anahtar Kelimeler: Konut, Sosyal Güvenlik, Barınma Hakkı.

AFETLERDE SOSYAL MEDYANIN YARDIMLAŞMAYA ETKİSİ: Z KUŞAĞI ÖRNEĞİ

Nuran Kızmaz Öztürk

*Dr. Öğr. Ü., Bayburt Üniversitesi, Felsefe ve Din Bilimleri
nurankizmaz@bayburt.edu.tr*

Afet, toplumu çok katmanlı bir şekilde etkileyen, fiziksel ve çevresel olduğu gibi psikolojik ve sosyolojik etkileri de olan sosyal bir olgudur. Afet, toplumda süregelen düzenin bozulması ile demografiden ekonomiye kadar birçok sosyal kurumda yol açtığı etkinin boyutuna denk bir değişim ve dönüşüme neden olmakta ve toplumun örgütlenme ve işleyişinden de etkilenmektedir. Afet yönetiminde örgütlenmenin önemi oldukça büyüktür. Afet sonrasında bireyler toplumsal dayanışma ve işbirliği ile yardımlaşma için örgütlenmektedir. Örneğin; Türkiye’de meydana gelen 6 Şubat Kahramanmaraş merkezli depremlerde toplumun pek çok kesimi örgütlenmiş ve büyük bir yardımlaşma örneği sergilemiştir. Bu afette dijital yerli olarak nitelendirdiğimiz genç kuşak, bu örgütlenmeyi sosyal medya kanalları üzerinden gerçekleştirmiştir. Z kuşağı olarak nitelenen kuşak, deprem ile birlikte toplumun öngördüğünden farklı bir duruş sergileyerek aktif ve dinamik şekilde yardımlaşma faaliyetlerinin içerisinde gönüllü olarak yer almıştır. Birçok yardım kuruluşu ve belediyeler ile birlikte çalışarak deprem bölgesine organize bir şekilde yardımların hazırlanmasına destek olmuşlardır. Buna ek olarak Z kuşağı sosyal medyanın toplumsal hareketlerde meydana getirdiği araçsallık işlevini afet sonrasındaki yardımlaşma için toplumsal örgütlenmede etkin olarak kullanmıştır.

Afet sonrası sosyal medyanın yardımlaşmaya olan etkisini Z kuşağı üzerinden inceleyeceğimiz bu çalışma sosyal-psikolojik bir analiz olacaktır. Araştırmada katılımcılar ile derinlemesine mülakat gerçekleştirilerek nitel metot kullanılacaktır. Araştırmada kartopu örneklem yöntemi kullanılacaktır. Araştırma ile afetin genç kuşak üzerindeki etkisini dayanışma ve özgecilik bağlamında incelenecektir. Aynı zamanda sosyal medyanın afet sırasında ve sonrasındaki yardımlaşmayla ilişkisini Z kuşağı üzerinden ortaya koymak hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Afetler, Z Kuşağı, Sosyal Medya, Dayanışma, Özgecilik

AKIŞKAN MODERNİTEDE MÜZİĞİN ZAMANSAL VE MEKÂNSAL İŞLEVLERİNİN İNCELENMESİ³

İdil Güney Şimşek

*Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Müzik ve Sahne Sanatları Programı
idilguneyshimsek@gmail.com*

Küreselleşmenin ekonomik ve kültürel boyutları ile iletişim teknolojileri alanındaki gelişmeler, şüphesiz toplumsal dönüşüme ve toplumu oluşturan bireylerin düşünce yapısındaki değişimlere işaret eder. Toplumbilimsel okumalarda modernizm, on dokuzuncu yüzyıla damgasını vuran sanayi devrimi ve kapitalizmin gelişimiyle ele alınırken, yirminci yüzyıla gelindiğinde ortaya çıkan finans kapitalizminin ve artan mobilizasyonun etkisiyle dünya daha akışkan bir yer haline gelmiştir. Modernizmin akla, bilme vurgu yapan değerlerinin sorgulandığı, gelecek odaklı ve ilerlemeci anlayışıyla örtüşen çizgisel zaman algısının kırılmaya başladığı bu dönemde, özellikle teknolojik gelişmelerin etkisiyle zaman-mekân algısının dönüşümü gerçekleşmiş ve kronolojik zamanın yerini dağınık, iç içe geçmiş bir zaman almıştır. Hız, haz, risk, belirsizlik, geçicilik gibi kavramların öne çıktığı ve Bauman'ın akışkan modernitesinin kendisini hissettirdiği günümüz toplumlarında bütün bu toplumsal dönüşümlerin neticesinde yaşamla kurulan ilişki biçimi de dönüşmüş ve toplumsal aktörlerin kimlik algıları daha karmaşık bir hal almıştır. Sosyal yaşam içerisinde müziğin zamansal ve mekânsal işlevlerini incelemeyi amaçlayan bu çalışmanın temel iddiası, kültürel olguların da katılıklarını kaybettiği yönündedir. Mevcut üretim biçiminin akışkan karakteri müzik beğenilerinde çoğulluğa yol açmış, kimlik kavramının da akışkan bir hal almasına neden olmuştur.

Gençlerin dinleme pratikleri aracılığıyla müzikle girdikleri etkileşimi ve müziğin sosyal yaşam içerisindeki her yerdeliğinin işaret ettiklerini anlamaya odaklanan bu çalışmanın metodu, kartopu yöntemiyle seçilmiş 40 görüşmeci ile gerçekleştirilen yarı-yapılandırılmış derinlemesine görüşmeleri ve gözlem tekniğini içermektedir. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmanın sahası, küresel dünya ile bütünleşmiş bir metropol olan İstanbul'da yaşayan gençlerle yürütülmüştür. Saha bulguları, kamusal ve özel alanda müziğin vazgeçilmez bir öge olduğunu göstermiş; özellikle toplumsal gerçekliğin inşasında izolasyon gibi duran kulaklıkla müzik dinleme pratikleri aracılığıyla gençlerin öznel bir zaman-mekân politikası geliştirdiklerini ortaya koymuştur. Kulaklık, cüzdan, telefon kadar önemli bir kişisel eşya olarak belirtilmiştir. Müzik beğenilerinin katı sınıf konumlarını göstermekten uzaklaştığı ancak sosyal yaşamda ayırıştırıcı veya birleştirici bir rol oynamaya devam ettiği görülmüştür. Çalışma sonucunda saha bulgularının kısıtlı da olsa toplumsal bir gerçekliği yansıttığı ve müziğin akışkan modernitede zaman ve mekânın sürekliliğini sağlayan; ritim, tempo gibi bileşenleriyle dinleyicinin bütünlük duygusunu yoğunlaştıran bir yön gösterici işlevine sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Müzik Dinleme Pratikleri, Akışkan Modernite, Kimlik Stratejisi.

³ Bu bildiri, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Yüksek Lisans Programı'nda yazılmış ve 2015 senesinde yayımlanmış "Les pratiques d'écoutes musicales des jeunes en tant que stratégies identitaires: Une étude sociologique à İstanbul", "Kimlik Stratejileri Olarak Gençlerin Müzik Dinleme Pratikleri: İstanbul'da Sosyolojik Bir Çözümleme" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

AYDINLANMA DÜŞÜNCESİNİN ÇAĞDAŞ DÜNYA AÇISINDAN YENİDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

Mümin Köktaş

Doç. Dr. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
mkoktas@aybu.edu.tr

Bu tebliğ günümüzün karmaşık sosyo-politik gerçeklikleri ve zorlukları, yükselen milliyetçilik ve popülizmi, ekonomik eşitsizlikleri ve kültürel çeşitlilikleri karşısında Aydınlanma düşüncesinin farklı nüanslarını ve modern dünya bağlamındaki geçerliliğini sorgulamayı amaçlamaktadır. Diğer bir ifadeyle bu çalışma akla, bilime, bireysel özgürlüğe ve haklara derin bir vurgu yaparak modern toplumlarda el üstünde tutulan pek çok merkezi değerlerin temelini atan Aydınlanma dönemi ile günümüzde insanlığın karşılaştığı çok yönlü zorluklar arasındaki potansiyel kesişimleri bulmayı denemektedir. Bu nedenle tebliğin temel sorusu şu şekilde biçimlenmiştir: 18. yüzyılın idealleri 21. yüzyılın karmaşıklıklarını yönlendirmek için nasıl yeniden yorumlanabilir ve uygulanabilir?

18. yüzyıl Aydınlanma düşüncesi tek bir yapıdan oluşan bir hareket değildir, kesin bir başlangıç ve bitiş noktası bulunmamaktadır. Bu nedenle Aydınlanma projesi olarak adlandırılacak bu süreç tamamlanmamıştır. Aydınlanma düşüncesi geleneksel ve otoriteye (devlet, din, kültürel belirlenimler gibi) dayanan inanç ve fikirlerden, yerleşik kurumlardan şüphe duymaya ve akla doğru radikal bir dönüşümü temsil eder. Bu anlamda, Aydınlanmanın her ne kadar eksiklikler içerse de tüm bireylerin eşitliği ve hakları konusundaki mirası, modern cumhuriyetlerin, hak, özgürlük ve adalet talep eden hareketlerin oluşumuna katkı sunmuştur. Diğer taraftan, Aydınlanmanın bilimsel düşünce ve sekülerizm yönündeki vurgusu toplumların bilgi, din ve etik anlayışlarını büyük oranda etkilemiştir. Bunun bir tamamlayıcı unsuru da Aydınlanmanın eğitim ve bilginin topluallaşması yönündeki çabasının, bilginin yaygınlaşmasını sağlayarak kamusal söylemleri ve fikirleri şekillendirmesidir. Tüm bunlarla birlikte, Aydınlanma düşüncesi sadece yerel bir olgu olarak kalmamış, devrimler ve bağımsızlık mücadeleleri dahil olmak üzere global siyasi hareketleri etkilemiş, ulus-devletlerin oluşumuna ve anayasal devletlerin kurulmasına yol açmıştır.

Bu tebliğ, Aydınlanmanın siyasi ve sosyal düşünce üzerindeki kalıcı etkisinin sorunsallaştırılmasına ve bir analizine teşebbüs etmekte, demokrasi, insan hakları ve toplumsal ilerlemenin temel ilkelerini biçimlendirmedeki rolünü vurgulayarak, bu rolün günümüz toplumlarındaki işlevini sorgulamaya çalışmaktadır. Aydınlanmanın mirasını anlamak hem onun ihtiva ettiği sorunlardan kaynaklanan etkileri yeniden düşünerek hem de mevcut siyasi ve sosyal durumun eleştirel bir bakışla değerlendirilmesini sağlayarak bilinçli tartışmaları teşvik edebilir. Ayrıca, Aydınlanmanın siyasi ve dini başta olmak üzere otoriteye yönelik eleştirisinin, günümüzün popülizm, otokrasi ve demokratik normların aşınması gibi olgular karşısında bir işlevi olup olmayacağı tartışılacaktır. Özetle bu tebliğ, çağdaş sorunlar karşısında Aydınlanma ilkelerinin geçerliliğini incelemekte ve şu soruları ele almaktadır: Aydınlanma günümüzde gerçekten önemli midir? Aydınlanma düşüncesi bugünün sorunlarına bir çözüm sunabilir mi? Aydınlanmanın siyasi ve sosyal düşüncesinin hangi yönleri mevcut bağlamımızda geçerliliğini korumaktadır?

Anahtar Kelimeler: Aydınlanma, 18. Yüzyıl, Düşünce Tarihi, Siyasal Düşünceler

BABİL MİTOLOJİSİNDE YERALTI SEMBOLİZMİ

Fatma Nur Kangal

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi,
Felsefe ve Din Bilimleri-Dinler Tarihi
fatmanurkangal2000@gmail.com*

Kadim Mezopotamya toprakları, birçok kadim medeniyetin yaşadığı bir coğrafyadır ve Babil halkı da bu topraklarda önemli bir rol oynamıştır. Bu bölge, verimli toprakları sayesinde toplulukların buraya göç etmelerine neden olmuştur. Mezopotamya halkları, çoğunlukla politeist inançlara sahipti ve yaşadıkları dönem boyunca evrenin sırlarını, yaratılışı, doğanın güçlerini ve yeraltının bilinmezliklerini merak etmişlerdir. Bu merak, Babil halkının yeraltı inançları ve mitolojisinin temelini atmıştır.

Babil halkı, yeraltı dünyasını, ölümlerin diyarı olarak kabul etmiştir. Ölüm ve ölüm sonrası hayat, Babil mitolojisi içinde karmaşık ve derin inanç sistemlerini şekillendirmiştir. Bu inançlar, yeraltı tanrıları ve Kigal adı verilen yeraltı dünyasıyla sıkı bir bağa sahiptir. Yeraltı dünyası olan Kigal, yeraltı tanrıları tarafından yönetilir ve ölümlerin ruhlarının son durak noktasıdır. Bu yeraltı dünyası, Babil halkının ölüm sonrası yaşam anlayışının merkezini oluşturur. Kigal'da ruhlar yargılanır ve ölümlerin ruhlarına sunulan hediyeler ve dualar, onların huzur içinde yaşamalarını sağlama amacı taşır. Babil mitolojisinde yeraltı sembolizmi, ölüm ve ölüm sonrası hayatın derinliklerine inen karmaşık bir ağıdır. Yeraltı tanrıları arasında Tiamat (Toprak Ana), Nergal (Güneş Tanrısı olmasıyla birlikte ölüm sonrası dünya ile ilişkilendirilmiştir), Ereshkigal (Yeraltı Dünyasının Tanrıçası) ve Namtaru (Ölüm Tanrısı) gibi önemli figürler bulunur. Bu tanrılar, ölüm ve ölüm sonrası yaşamın sembelleri olarak kabul edilir.

Bu çalışma, mevcut literatürün derinlemesine incelenmesi temel alınarak Babil mitolojisinin yeraltı sembolizmine odaklanmayı hedeflemekte ve Mezopotamya topluluklarının ölüm, ölümsonrası hayat ve ölümlerin ruhlarına dair karmaşık inanç sistemlerini daha ayrıntılı bir biçimde incelemeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Babil Mitolojisi, Yeraltı Dünyası, Ölüm, Yeraltı Tanrıları.

BEDEN DİSMORFİK BOZUKLUĞUN TEMELİ VE TEDAVİSİNDE BİLİŞSEL DAVRANIŞÇI TERAPİ VE PSİKODİNAMİK PSİKOTERAPİ

Ezgi Şahin

*Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Klinik Psikoloji
ezgisahin1@stu.aydin.edu.tr*

Bu çalışmada beden dismorfik bozukluğunun temeli ve tedavisini bilişsel davranışçı terapi ve psikodinamik psikoterapinin nasıl ele aldığı ile ilgili bir derleme çalışma yapmak amaçlanmıştır. Bu rahatsızlık ile ilgili ulusal anlamda pek çalışma bulunmamaktadır. Uluslararası anlamda da daha çok bilişsel davranışçı terapi ekolündeki temeli ve tedavisinden bahsedilmektedir ancak psikodinamik açıdan temeli ve tedavisine yapılan alan yazısı taramalarında pek az rastlanmıştır. Çalışmanın önemi, son dönemde sosyal medyanın da etkisi ile fazlasıyla artan beden dismorfik bozukluğuna birbirine zıt görülen bu iki terapi ekolü ile nasıl çalışıldığı ile ilgili bir derleme çalışma olmasıdır. İlk olarak beden dismorfik bozukluğun tanımı, tanı kriterleri ve epidemiyolojisine değinilmiştir. Sonrasında temeli ve tedavisine değinilmiştir. Beden dismorfik bozukluk bireyin gerçekte var olmayan ancak var olduğunu düşündüğü fiziksel bir kusurunun olduğunu düşünmesi veya var olan bir kusuru aşırı abartmasıdır. Bu rahatsızlığa sahip bireylerin özsaygıları ve psikososyal düzeyleri zayıftır ve intihar etme eğilimi de fazladır. Literatüre göre, beden dismorfik bozukluğun görülme sıklığı %0,4 ile %11 arasında seyretmektedir. Ancak tanılanma oranı bu rahatsızlığa sahip olan bireylerin daha çok dermatolog, estetik cerrahi, güzellik uzmanları ve saç ekim uzmanları gibi diğer alan uzmanlarına gitmeleri sebebi ile düşük bir orana sahiptir. Yapılan araştırmalar, beden dismorfik bozukluğunun tedavisinde en etkili terapilerin bilişsel davranışçı terapi, psikodinamik psikoterapi ve gerekli görüldüğü durumlarda bu tedavilere ek farmakolojik tedavi uygulaması olduğunu göstermektedir. Bilişsel davranışçı terapi bu rahatsızlığı beden algısı ile ilgili olumsuz pekiştiricilerin sonucu olarak ele alırken, psikodinamik psikoterapi de erken dönem travmaların, duygusal ve cinsel çatışmaların bilinçdışı alanda yer değiştirerek ilişkisiz gibi görünen bir vücut bölümüne yansımaları olarak ele almaktadır. Bilişsel davranışçı terapi beden dismorfik bozukluğunun tedavisinde, bilişsel ve davranışsal müdahalelerle olumsuz beden algısını gerçekçi bir algı ile değiştirmektedir. Psikodinamik psikoterapi ise beden dismorfik bozukluğunun tedavisinde, kişinin semptomlarının sembollediği çatışmanın farkına vararak, erken çocukluk yaşantısındaki ebeveyn faktörlerinin ortaya konularak kişiye içgörü kazandırmak amaçlanmaktadır. Farmakolojik tedavisinde ise seçici serotonin geri alım inhibitörleri (SRI'lar) ve Nöroleptikler etkili olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Beden Dismorfik Bozukluğu, Psikodinamik Psikoterapi, Bilişsel Davranışçı Terapi, Beden Algısı, Farmakolojik Tedavi

BİR TÜKETİM UNSURU OLARAK GELİNLİK*

Burcu Özgüçlü

*Doktora öğrencisi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletişim Bilimleri
burcu.ozguclu@gmail.com*

Post-feminist bakış açısına göre gelin adayları, evlenmeyi bekleyen pasif nesnelere değil; kendi seçimlerini, bağımsızlığını ve gücünü ortaya koymasını sağlayan bir eylem olarak düğün törenini kullanabilen aktif öznelerdir (Heise, 2012). Gelin adayının aktif özneler olarak kendini gerçekleştirebilmesi ise "hayatının en büyük günü" söyleminde hayat bulmaktadır. Kadının tüketim aracılığıyla kendini güçlendirdiği söylemine sığınarak gelin adayına hitap edilmekte ve geleneksel cinsiyet rolleri yeniden inşa edilmektedir. Tüketim denildiğinde evlilik ritüellerinde en dikkat çeken unsur da etrafında koca bir sektörün döndüğü gelinlik olmaktadır. Gelinlik, hiç şüphesiz evlilik ritüellerinde öne çıkan en önemli semboldür. "Büyük gün"ün ve "prenseler gibi" olabilmenin ön koşulu adeta. Gelinlik yalnızca bir elbise olmaktan öte cinsiyet rolleri bakımından da birçok kültürel anlamla yüklü. Kıyafetlerdeki en ince detaylar da aslında bize çok şey söylüyor. Başta düğün olmak üzere gelinlik ve elbiseye dair belirli beklentiler var. Gelinlik, yerleşik heteroseksüel ve patriyarkal düşünce kalıplarının resmedildiği bir kanvas görevini üstleniyor. Öte yandan gelinlik, kadın bedeni üzerindeki tahakkümün de bir sembolü. Kadınlara belli fiziksel kalıplar dayatılıyor. Gelinlik içinde "fit" bir duruş sergileyebilmek için büyük gün gelmeden aylar önce kadınlar belli kalıplara girmek için çabalıyor. Tabii bunu yaparken de yine ölçüyü kaçırmamaları, maskülen bir yapıya varmadan hafif kaslı ve zayıf bir yapıda olmaları bekleniyor, çünkü çok kaslı bir kadın hakim beğeni anlayışına ters. Feminin bulunmayan kadın da erkek egemenliğine tehdit olarak görülen aşırı feminenlik de yargılanıyor. Gelinlik seçimine yaş, ikinci evlilik olup olmaması, aile, dini ve kültürel değerler ile mahalle baskısı da yön veriyor. Bu nitel çalışma kapsamında İstanbul'da Kadıköy, Ümraniye ve Nişantaşı semtleri örneklem seçildi ve 30'dan fazla gelinlikçi ve moda evini incelemeye alarak görüşmeler gerçekleştirildi. Görüşmeler sonucunda gelinlik seçiminde rol oynayan etkenlerden, gelin adayları ve mağaza çalışanları arasındaki dengelere, mağazalardaki beyaz yakalıların çalışma koşullarına ve aile-akrabalar arası kıskançlığa kadar farklı konuları tüketim kültürü, toplumsal cinsiyet ve biyolojik determinizm kapsamında değerlendirildi.

Anahtar Kelimeler: Gelinlik, Post-Feminizm, Tüketim, Biyolojik Determinizm.

* Bu bildiri, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo, TV, Sinema Anabilim Dalı, İletişim Bilimleri Doktora Programında Prof.Dr. Ali Murat Yel danışmanlığında yürütülen tez çalışmasından üretilmiştir.

DEPREM TRAVMASI VE RUH SAĞLIĞI UZMANLARI

Ceyda Doğan

*Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Klinik Psikoloji
pskceydadogan@gmail.com*

Fatima Elif Ergüney Okumuş

*Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Psikoloji
elif.okumus@izu.edu.tr*

Travmatik deneyimler kişilerin fizyolojik ve psikolojik sağlığını önemli ölçüde olumsuz etkileyen örseleyici olaylardan oluşmaktadır. Bu deneyimler kaza, tecavüz, saldırı gibi insan eli ile olabilmekte veyahut sel, heyelan, deprem gibi doğal afetler yoluyla da gerçekleşebilmektedir. Doğal afetlerin bölgesel ve mevsimsel olarak çeşitli şekillerde meydana geldiği bilinmektedir. Her bir doğal afetin riski ülkeler bazında değişiklik gösterebilmektedir. Nitekim Türkiye deprem riski yüksek olan bir ülkedir. Özellikle, 06 Şubat 2023 tarihinde yaşanan depremler can ve mal kaybının çok yüksek olduğu bir yıkım olarak tarihe geçmiştir. Depremden sağ kurtulan kişiler çeşitli boyutlarda kayıplar yaşayabilmekte, yaşanan bu kayıplara bağlı olarak çeşitli psikolojik belirtiler ortaya çıkabilmektedir. Bu belirtiler içerisinde başta TSSB olmak üzere çeşitli şekillerde görülebilen psikolojik belirtilerin tedavisinde farklı yöntemler kullanılabilir. Bu yöntemler incelendiğinde Bilişsel Davranışçı Terapi (BDT) ve Göz Hareketleriyle Duyarsızlaştırma ve Yeniden İşleme (EMDR) Terapisinin birçok uluslararası birlik tarafından ilk sırada önerildiği, ruh sağlığı uzmanları tarafından sıklıkla tercih edildiği ve başvuran kişilerde önemli ölçüde iyileşme sağladığı bilinmektedir. Bu yöntemlerin travma yaşayan kişiler üzerindeki etki düzeyine yönelik çalışmalar olmakla birlikte, yöntemleri uygulayan uzmanların bu yöntemleri nasıl seçtiği ve uygulamadaki deneyimlerinin yer aldığı çalışmaların oldukça kısıtlı olduğu dikkat çekmektedir. Bu çalışmanın amacı literatürde bu alana dair tarama yaparak deprem travmasının ne olduğunu tanımlamak, TSSB belirtileri ile başvuran depremlenelerin tedavisi için kullanılan yöntemleri incelemek ve tercih edilen yöntemlere dair ruh sağlığı uzmanlarının görüşlerine yer veren araştırmaları derlemektir. Bu amaç doğrultusunda bir gözden geçirme çalışması yürütülmektedir. Ülkemizin deprem kuşağında yer alması ve 06 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen büyük çaplı tahribat sonrasında vatandaşların birçoğunda TSSB belirtileri olduğu ve ilerleyen yıllarda bu deprem özelinde ruh sağlığı uzmanlarına çokça başvurulacağı ön görülmektedir. Halihazırda bir tedavi yöntemi uygulayan ruh sağlığı uzmanlarının kullandıkları ve kullanmadıkları yöntemlerin etkililiğine dair karşılaştırmalı bilgiye kolayca ulaşabilmeleri bu derleme çalışmasının önemini göstermektedir. Sonuç olarak bahsedilen iki yöntem özelinde kullanılan tekniklerin yetkin ruh sağlığı uzmanları tarafından tercih edilmelerinin nedenlerinin görülmesi ve depremlenelerin tedavisindeki etkililiğini görebilmek adına önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Deprem Travması, Ruh Sağlığı Uzmanları, TSSB, BDT, EMDR

DİJİTAL ÇAĞDA BEDEN: DİJİTAL BEDENLEŞME PRATİKLERİ ÜZERİNE

İbrahim Emre Günay

*Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Felsefe Doktora Programı
emregunay513@gmail.com*

Bu çalışma dijital çağ olarak tabir edilebilecek günümüz dünyasında beden ve bedenleşme pratiklerini ele almayı amaçlamaktadır. Çalışmada, bilişim teknolojilerinin gündelik yaşamın sürdürülmesinde başat aktör olduğu bu dönemde bedenin dijitalleşme süreçlerine katılımı, bu süreçlerde maruz kaldığı değişimle beraber değiştirici gücü de ele alınacaktır. Dijital ve dijitalleşme, Descartes ile en belirgin kuramsal çerçevesini kazanan zihin ve beden ikiliğinde dışlanan bedeni tekrardan felsefeye dâhil etmek adına önemli bir aşama olarak görülebilir. Bu durum bir anlamda maddenin yeni bir bakış açısıyla felsefeye davetidir. Yeni materyalizm olarak adlandırılan bu perspektifle beraber maddenin fail olma imkânı tartışmaya açılmıştır. Bu perspektif, zihin/ruh sahibi insanı salt rasyonel bir fail olarak ele alan Batı felsefesine bir tür tepki olarak doğmuştur. Yeni materyalist bakış, Batı felsefesindeki ontolojik hiyerarşide tanrıdan sonra gelen insanın konumunu krize sokma eğilimindedir. Bu eğilim neticesinde bir hiyerarşiden değil yatay bir ontolojiden bahsedilebilir. Böylelikle, bir dinamizm, bütüncülük ve ilişkisellik içerisinde maddeye edilgin değil etken bir konum atfeden ve maddenin olanaklarını ve faillik kapasitelerini hesaba katan bir felsefi tavır ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla bedeni, “zihnin üzerinde hüküm sürdüğü bir araç” olmaktan başka kendi maddiliği ve diğer varlıklar (entity) ile olan ilişkiselliğinde etken bir unsur olarak ele almak önem kazanır. Bu çalışma özelinde ele alınacak ilişkisellik ise beden ve dijital arasındadır. Bedenin dijital dünyadaki edimselliği, bedenin sınırlarının radikal bir ilişkisellik içerisinde düşünülmesine vesile olabilir. Dijital çağda beden nerede başlar ve nerede biter sorusuna verilebilecek makul bir cevap da ancak, maddenin fail olabilme kapasitesinin yeniden ele alınması ve dijitalle olan ilişkisinin irdelenmesiyle mümkün olur. Bu çalışma, dijital dünyanın pratikleriyle bedenleşme pratikleri arasında karşılaştırılmalı bir okumayı önermekte ve beden ile dijital arasındaki radikal ilişkiselliğe dikkat çekmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bedenleşme, Yeni Materyalizm, Dijitalleşme, Faillik.

DİN VE DEĞERLER EĞİTİMİ AÇISINDAN VEFA VE PRATİĞE YANSIMASI

Hatice Öncel

*PhD., Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü,
hatice.oncel@hotmail.com*

İnsan, doğası itibari ile huzurun, güvenin, birliğin, beraberliğin olduğu ortamda yaşamak ister ve bu sağlandığında mutlu olur. Yaşadığımız çağda hemen her alanda ilerlemeler kaydedilmektedir. Buna karşın ahlaki alanda sorunlar farklı boyutları ile artmakta ve içinden çıkılmaz bir hal almaktadır. Toplumsal bir varlık olan insanın değerlerini kaybetmesi, değerlerini kişiliğine işleyememesi, günlük hayatında, düşüncelerinde, konuşmalarında, üslubunda, tutum ve davranışlarında söz konusu değerlerin içerdiği ilkeleri benimseyememesi bireyin ve toplumun manevi yapısını olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle daha sağlıklı bireyler ve toplumlar yetiştirebilmek için mutluluk ortamı oluşturan, insanları bir arada yaşamının önemine inandıran olgular niteliğindeki değerlerin, yaşamımızın içinde olmaları son derece önemlidir. Değerlerin can bulabilmesi için eyleme dönüştürülmeleri gerekmektedir. İnsanlar değerleri sözel anlamda çok kolay ifade edebilmekte ancak bu değerleri davranışa aktarırken türlü sıkıntılar yaşamakta, kişisel isteğe göre hareket etmekte, değerleri pratiğe yansıtamamaktadırlar. Değerlerin hayatın içine alınması, bireylerin davranışı haline dönüştürülmesi kapsamında uygun yöntem ve modellerin seçilmesi en temel etkenlerdendir. Bu açıdan bize ipucu olacak belli bir ilkeler setimiz olursa değerleri gündelik hayatın içine dahil etmede kolaylık sağlayacak bir rehber edinmiş oluruz. Vefa değerini ele aldığımızda toplum içinde insanların büyük bir kısmı sözde vefa değerini günlük hayatında tutum ve davranışlarına yansıttıklarını öne sürerler; ancak durum gerçekte böyle değildir. Bu çalışma vefa değerini uygulama ve eyleme dönüştürme konusunu Kur'an ve sünnet ışığında ele alarak; bireye duyarlılık kazandırma, bireyi bilinçlendirme yollarını aramayı, birtakım somut önerilerde bulunmayı amaçlamaktadır. Çalışmanın sonucunda vefa toplumunun inşasında ve vefa değerinin pratiğe yansımada etik açıdan somut ipuçları elde edilmesi irdelenecektir. Bunu gerçekleştirirken Prof. Dr. Mehmet Türkeri'nin "altı adımlı yol" modeli çalışmamızın temel modelini oluşturacaktır. Çalışmamızda deskriptif (betimsel) ve analiz yöntemi kullanılacaktır. Konu zengin literatürle desteklenecektir.

Anahtar Kelimeler: Değer, Ahlak, Vefa, Altı Adımlı Yol, Değerler Eğitimi.

DİREKLERARASI'NDA TİYATRO MEKÂNLARININ GÖZETİM VE DENETİMİ (1880-1908)

İzzet Tugay Tatlı

*Öğrenci, Yıldız Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Bölümü, Tarih Yüksek Lisans
izzettugay.tatli@gmail.com*

Fatma Tunç Yaşar

*Doç. Dr. Yıldız Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Bölümü
fytasar@yildiz.edu.tr*

Direklerarası tiyatroları, 19. yüzyılın sonlarında İstanbul'un Müslüman ahalisinin önde gelen eğlence mekanıdır. Özellikle Ramazan aylarında Direklerarası tiyatroları İstanbul halkını kendine çekmektedir. Fakat Ramazan gibi İslam aleminin kutsal aylarından birinde Osmanlı toplumunun kendilerini ibadet yerine eğlence ve gece hayatına kaptırması, siyasi otoritelere ahlaki yozlaşma olarak değerlendirilmiştir. Osmanlı siyasi otoriteleri tiyatroyu yasaklamak yerine halkın eğitimine yönelik olarak kullanılabilmesi için çeşitli düzenlemeler vasıtasıyla denetim altında tutmaya çalışmışlardır.

Direklerarası'nda karagöz, meddah, tuluat gibi geleneksel gösterilerin yanı sıra kanto, dram gibi Avrupalı oyunlar da sahnelenmiştir. Bu gösterilerde çocukların izlediği karagözde kullanılan kaba dilin engellenmesi ve tuluat kumpanyalarının oyunlarında kadın-erkek ilişkilerinin gayri-ahlaki boyutlarda tasavvur edilmesine son verilmesi, oynanan oyunlarda kantocu Ermeni kadınların 19. yüzyıl için “açık saçık” sayılan kıyafetlerinin, “müstehcen” kabul edilen hareketlerinin önüne geçilmeye çalışılması devletin ahlak politikası ile ilişkilidir. Bu amaçla Tiyatro Sansür Komisyonu kurulmuş, sahnelenecek tüm piyesler bu komisyon tarafından denetlenmiştir. Tiyatrolardaki oyunlar sadece ahlaki açıdan değil, siyasi ve sağlık açısından da denetim altında tutulmuştur. Siyasi otoriteyi zedeleyecek söylem ve taklitlerin önüne geçilmesi, tarihi oyunlarda devlet aleyhinde olabilecek unsurların çıkartılması ve halkı saray aleyhinde kışkırtabilecek oyunlara mahal verilmemesi için tiyatrolarda zabıta bulundurulmuş ve gerektiğinde oyunlar yasaklanmıştır. Hıfzıssıhha açısından ise çıkacak yangınları veya binaların kalabalık nedeniyle çökmesini engellemek amacıyla tiyatroların mühendisler tarafından çizilen planlara uygun yapılması ve ruhsat alınması zorunlu kılınmıştır. Salgın hastalıklar döneminde tiyatrolar ve tiyatroların bulunduğu mahalleler doktorlar tarafından kontrol edilmiştir. Uygun görülmeyen tiyatro binaları ise yıkılmıştır.

II. Abdülhamit dönemi boyunca Direklerarası'ndaki tiyatrolara uygulanan yasaklar, sansür uygulamaları ve Direklerarası tiyatrolarında yaşanan olaylara sarayın verdiği tepkilerin değerlendirilmesi için Direklerarası ile ilgili iradeler, tiyatro nizamnameleri, yasak kararları ve Ramazan tenbihatları incelenecektir. Osmanlı siyasi otoritelerinin Direklerarası tiyatrolarına yönelik düzenlemelerinin incelenmesiyle sarayın tiyatroya ve Ramazan eğlencelerine nasıl yaklaştığının tespiti amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Geç Dönem Osmanlı, Tiyatro, Direklerarası, Denetim.

"DOĞA HAKLARI"NDAN "DOĞA'NIN HAKLARI"NA

Talha Turhan

*Öğretim Görevlisi, Erciyes Üniversitesi, Hukuk Bölümü, Adalet Programı
talhaturhan@erciyes.edu.tr*

Sanayi devrimi, bilim ve teknolojiadaki gelişmeler, kentleşme ve artan nüfus gibi nedenlerden doğan, başta enerji ve gıda olmak üzere farklı ihtiyaçların karşılanması beraberinde, yaşanılabilir çevrede geri döndürülemez zararların oluşmasına yol açmıştır. Çevresel sorunların tahrip gücünün artmasıyla birlikte gündeme gelen “çevre hakkı”, en geniş biçimiyle; çevrenin geliştirilmesini ve korunmasını amaçlayan üçüncü kuşak temel bir insan hakkıdır. Çevre hakkının yersel ve zamansal bir kısıtlamaya bağımlı olmaması onu, diğer insan haklarından farklı bir yere taşımıştır. Çevre hakkının zamansal kısıtlamaya tâbî tutulamaması, halihazırda yaşayan ve gelecekte yaşayacak olan insanlara da âit olması anlamına gelmektedir. Yersel sınırlandırmaları aşmasının bir sonucu olarak da çevrenin tahribi durumunda ortaya çıkan hak ve yükümlülükler, çoğu zaman ulusal idarelerin iradesini aşan boyutlara ulaşmıştır.

İnsan-merkezli yaklaşımın çıktısı olarak; “insanların menfaati uğruna çevrenin fedâ edilebileceği” veya “çevrenin, insan menfaati amacıyla korunması gerektiği”ne ilişkin fikirler yerine; hiçbir doğal varlığın gereksiz olmadığı gibi sınırsız da olmadığı bilinciyle başlayan bir tartışma sonunda doğal varlıkların, “sürdürülebilirlik” gerekçesiyle korunması yoluna gidilmiştir. Özü itibarıyla doğal varlıkların insan varlığına sunduğu hizmetlerin sürekliliğini amaçlayan bu yaklaşıma göre: “İnsan varlığına hizmet eden” doğal varlıkların sürekliliği yaşamsal bir öneme sahip olup, insan varlığı açısından vazgeçilemez ve devredilemez bir niteliğe sahiptir. Oysaki, bugün için önemli olmadığı düşünülen ve bu nedenle de neslinin tükenmesinde herhangi bir mahsur görülmeyen insan dışı bir canlının, gelecekte, insan yaşamı için hangi boyutlarda nasıl bir öneme sahip olacağı şimdiden öngörülememektedir. Bu nedenle, doğal varlıklara karşı genel tutumun; “bir parçası da insan olan bütüncül çevrenin korunması, tamamlayıcı bir unsuru olmasından dolayı insanın da yararınadır” şeklinde özetlenebilecek "bütünlük merkezli bir yaklaşım" şeklinde olması gerektiği düşünülmektedir.

Çalışmanın amacı; hukûkî kişiliğin anlamı, işlevi, türleri ve kapsamı incelenerek doğal varlıkların korunmasında ideal bir araç olarak görülen “hukuki kişiliğin” bu varlıklara özel yeni bir türünün varolup-olamayacağını tartışmaktır. Çalışmanın sorunsalı; doğanın gerçek anlamda tanınması ve doğa haklarına mı yoksa doğanın haklarına mı saygı göstermek gerektiğine ilişkin kafa karışıklığı yaşandığı gibi aynı zamanda yapılan çalışmalarda bu konuda net bir ayırım henüz yapılamamaktadır. Çalışmanın önemi; konuya ilişkin alan yazında özgün bir araştırma makalesi olmasıdır. Çalışmanın yönetimi ise; doküman incelemesi yöntemi kullanılarak tümevarımcı içerik analizi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Doğal Varlıklar, Hukûkî Kişilik, Doğal Kişilik.

ESTETİK VE KOZMETİK CERRAHİ İŞLEM YAPTIRMADA SOSYAL MEDYANIN ROLÜ

Sümeyye Eylül Acay

*Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyoloji Yüksek Lisans
eylulacay@gmail.com*

Son yıllarda gelişim gösteren akıllı telefon teknolojisi ile birlikte toplumsal hayatın her alanına nüfuz eden sosyal medya uygulamaları kişiler arası iletişim ve etkileşimin yeni bir boyuta taşınmasında önemli bir rol oynamıştır. Sosyal medyanın kişiler arası etkileşimi daha da görünür kılmaması ve tek tıkla paylaşılan bir sosyal medya içeriğinin aynı anda dünyanın her yerinden erişilebilir olması kullanıcıların günlük aktivitelerinden özel yaşamlarına kadar birçok şeyi çeşitli sosyal medya uygulamalarında paylaşmasını beraberinde getirmiştir. Diğer sosyal medya kullanıcılarının yaptığı estetik ve kozmetik cerrahi işlem paylaşımları, hekimlere erişimin kolay olması ve yine hekimler tarafından paylaşılan öncesi - sonrası fotoğrafları, gün geçtikçe yaygınlaşan filtre kullanımı ve sosyal medya üzerinden sürekli olarak görünür olma ve beğenilme arzusu estetik ve kozmetik cerrahi işlemleri yaygınlaşmasında ve sıradanlaşmasında ciddi bir rol oynamıştır. Bu noktadan hareketle çalışmanın amacı estetik ve kozmetik cerrahi işlemler yaptıran kişilerin bu söz konusu estetik ve kozmetik işlemleri yaptırmasında sosyal medyanın rolünü ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda kişileri estetik ve kozmetik cerrahi işlemlere yönelten başat motivasyonlardan olan sosyal medyanın diğer motivasyonlardan farklılaştığı noktaları irdelemek ve kişilerin sosyal medyadan etkilenme düzeylerini anlayarak estetik ve kozmetik cerrahi işlem yaptırdığını açıklamak bu çalışmanın problemidir. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılacaktır. Veriler derinlemesine mülakat yöntemi kullanılarak toplanacak ve veriler tematik analiz yöntemi ile analiz edilecektir. Çalışma halen devam etmekte olduğundan çalışmanın ön bulguları paylaşılacaktır. Kişilerin, sosyal medya kullanıcılarının yaptığı estetik ve kozmetik cerrahi işlemlerin paylaşım sıklığından, kendi sosyal çevrelerinden olan kullanıcıların estetik işlem sonrası paylaştığı fotoğraflar ve aktardığı deneyimlerden, sosyal medya platformlarındaki içerik üreticilerin, fenomenlerin ve ünlü kişilerin yaptığı estetik işlem paylaşımlarından ve hekimlerin öncesi/sonrası fotoğraflarından etkilendiği çalışmanın ön bulguları arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medya, Estetik Cerrahi, Kozmetik Cerrahi

EVLİLİK ÖNCESİ EĞİTİM BAĞLAMINDA YEREL YÖNETİMLER

Ali Karakurt

*Avukat, GOP Üniversitesi Kamu Yönetimi Yüksek Lisans Öğrencisi
alikarakurt1985@hotmail.com*

Toplum yapısı; küreselleşme, teknolojinin gelişimi ve kitle iletişim araçları başta olmak üzere birçok nedenden dolayı değişmektedir. Değişim, her ne kadar modernleşme kapsamında gelişim olarak ifade edilse de köklü bir kurum olan aile açısından bazı tehlikeler ortaya çıkmaktadır. Bireyselleşmenin giderek artması, aynı zamanda insanların diğer insanlarla etkileşiminin azalması anlamına gelmektedir. Mevcut çalışmanın konusu olan evlilik, aile, evlilik öncesi eğitim ve bu değişkenler karşısında yerel yönetimlerin niteliği; aile birliğinin sürdürülebilirliği bağlamında ele alınmıştır. Evlilik öncesi eğitim, boşanma oranlarının arttığı da göz önünde bulundurulduğunda oldukça önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Öyle ki aile birliğinin sarsılması, bozulması ve yok olması; dünyadaki toplumların yalnızca sosyal anlamda değil, aynı zamanda ekonomik, psikolojik ve sosyolojik bakımdan ciddi olumsuz etkileri olan durumlardır. Bu bağlamda aile birliğinin sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesi için gerekli çalışmalar bütüncül bir şekilde ele alınmaktadır. Bu kapsamda mevcut çalışmada öncelikle aile ve evlilik tanımlamaları yapılmış, ardından evlilik uyumunun neyi ifade ettiği açıklanmıştır. Aile ve evlilik, birbirlerine oldukça yakın anlamlar içeren kavramlardır ve her iki kavram da toplumsal kurumların en önemlileri arasındadır. Uyum içinde bir evlilik sürdürebilmek için gerekli şartların tamamı, “evlilik uyumu” kavramı adı altında incelenmektedir. Evlilik uyumu, evlilik öncesi eğitimle yakından ilişkilidir. Evlilik uyumunun artması açısından evlilik öncesi eğitim bir ihtiyaç olarak değerlendirilebilir. Evlilik öncesi eğitim konusunda gerçekleştirilen faaliyetler, hem bireylerin kendi gelişimleri hem de aile birliğinin sağlam temellere oturması açısından ihtiyaçtır. Her ne kadar evlilik öncesi eğitim konusunda başlangıçta dinsel kurumlar öne çıksa da günümüzde farklı bilim dallarından uzmanların katılımıyla eğitim bütüncül bir temelde ele alınmaktadır. Evlilik öncesindeki eğitimin en temel amacı, sağlıklı bireylerin sağlıklı aile kurmalarına yardımcı olabilmek, konuya bilimsel bir bakış açısıyla yaklaşabilmektir. Unutulmamalıdır ki evlilik yalnızca hukuksal veya sosyal bir olgu değil, aynı zamanda ekonomik, psikolojik ve ötesinde siyasal bir süreçtir. Dolayısıyla iki insanın evlenmesi, topluma dolaylı da olsa etkileri olan bir anlam ifade etmektedir. Bu kapsamda mevcut çalışmada evlilik öncesi eğitime neden ihtiyaç duyulduğu değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Evlilik Öncesi Eğitimi, Evlilik Uyumu

GÖZETİM TOPLUMUNUN DÖNÜŞÜMÜNE İLİŞKİN BİR TARTIŞMA

Ali Erdem Akgül

*Dr. Öğr. Üyesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü
aeakgul@adu.edu.tr*

Gözetim, toplumsal hayatın her döneminde daima var olmuştur fakat özellikle modern dönemde yaygınlık kazanmıştır. Postmodern dönemde ise gözetim olgusu dijital teknolojinin olanaklarıyla yeni boyutlar kazanmaktadır ve gözetim toplumu tartışmaları da güncelliğini korumaktadır. Öyleyse günümüz toplumunda gözetimi anlamının yolunun teknoloji ile toplum arasındaki etkileşimi analiz etmekten geçtiği söylenebilir.

Bu çalışmada modernizmden postmodernizme gözetim toplumunun geçirdiği dönüşüm, gözetim konusunda ortaya çıkan yeni kavramlar ele alınmaktadır, tartışılmaktadır. Modernizmde, panoptikon ile karşımıza çıkan yerel ölçekteki gözetim uygulamalarının; postmodernizm ile beraber yerini, küresel ölçekteki gözetim uygulamalarına (sinoptikon ve omniptikon) bıraktığı görülmektedir. Dijital dönüşüm gözetimin yapısında değişikliklere yol açmaktadır. Gözetimin elektronikleşmesi ile panoptikon kavramının yanında sinoptikon, omniptikon gibi yeni gözetim toplumu kavramları ortaya çıkmıştır. Bu çalışmanın amacı da dijital iletişim teknolojilerinin yaygınlaşmasıyla yaşanan gözetimin dönüşüm sürecini incelemektir. Bu inceleme yapılırken de literatürdeki tartışmalardan hareket edilmiştir.

İnsanlık tarihi boyunca görülen gözetim olgusu panoptikondan başlayarak süreç içerisinde Sinoptikon, Omniptikon gibi birçok kavrama dönüşmüş durumdadır. Panoptikon yapısında az olan bireyler çok olanları, Sinoptikonda ise çok olanlar az olanları gözetlemektedir. İnternet teknolojisiyle beraber oluşan Omniptikonda da herkes herkesi gözetlemektedir. Çağımızda insanlar hem gözetleyebilir hem de gözetlenebilir hale gelmişlerdir ve gözetimin bu kadar yaygınlaşmasındaki en önemli etmen internet ve yeni medya ortamıdır. Bilişim teknolojilerinin kullanımı, özel hayattaki tüm sosyal ilişkileri ve kamusal alanları etkilemektedir.

Sonuç itibariyle, çağımızda gözetim sürecinin özellikle bilişim teknolojileri aracılığıyla dönüşüme uğradığı ortadadır. Bilişim teknolojilerindeki gelişmeler gözetimi daha artırmaktadır ve bu da pek çok sosyal duruma etki etmektedir. Gözetim olgusunu sosyolojik olarak incelemenin temel sebeplerinden biri de onun günümüz toplumunu anlamada anahtar bir konu olmasıdır. Bu yüzden bu konu üzerine sosyolojik incelemelerin yapılması; günümüz toplumunun çözülmesine yardımcı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Gözetim Toplumu, Gözetim, Dijital Dönüşüm, Bilişim Teknolojileri

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAĞLAMINDA SOSYAL KORUMANIN ÖNEMİ VE ROLÜ

Yusuf Can Çalışır

*Dr. Öğretim Üyesi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Güvenlik Programı
yusufcan_calisir@hotmail.com*

İklim değişikliği, toplumsal kalkınma ve insanlık açısından önemli bir sorunu teşkil etmektedir ve olumsuz etkileri halihazırda bir gerçekliktir. Hızlanan iklim değişikliği sosyoekonomik riskleri çeşitli şekillerde yeniden şekillendirmekte; dünya genelinde yoksulluğu sürdürmekte ve artırmaktadır. Artık uzun vadeli bir çevresel endişe olmanın ötesine geçen iklim değişikliği, özellikle savunmasız gruplar için acil bir güvenlik ve refah tehdidi haline gelmiştir. Bu nedenle gerek tekrarlayan gerekse münferit olarak iklim değişikliğinin etkilerinin hafifletilmesine, adaptasyonuna ve risk yönetimine potansiyel katkılar sunacak mekanizmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Sosyal koruma; iklim değişikliğinin olumsuz etkilerini azaltmak, iklim değişikliği sürecine uyum sağlamak ve her şeyden öte adil bir geçişin sağlanmasında önemli bir savunma mekanizmasını temsil etmektedir. Bu çalışmanın amacı, iklim değişikliği karşısında sosyal korumanın, sürdürülebilir bir ekonomiye ve topluma geçişte nasıl bir rol oynadığını açığa çıkarmaktır. Bu doğrultuda iklim değişikliğine karşı bir politika yanıtı olarak sosyal koruma merkeze alınmıştır. İklim değişikliği ve sosyal koruma arasındaki ilişkinin açığa çıkarılması ve iklim değişikliğiyle başa çıkmak için sosyal koruma politikalarının nasıl kullanılabileceği temel motivasyonu temsil etmektedir. Aynı zamanda sosyal koruma sistemlerinin iklim değişikliğine karşı dirençli hale getirilmesi ve iklim değişikliğine nasıl entegre edilebileceği konusunda analitik bir yaklaşım ortaya konulmaktadır. İklim değişikliğinin sosyal koruma üzerindeki etkilerine ilişkin risk temelli ve kapsamlı bir kavramsal anlayış benimsenmiştir. Benimsenen yaklaşıma bağlı olarak sosyal koruma mekanizmalarının iklim değişikliği risklerini nasıl ve ne ölçüde üstlenebileceği ve adil bir geçişin sağlanmasında nasıl bir rol üstleneceği sistematik olarak gözden geçirilmiştir. Gerçekleştirilen sistematik analiz sonucunda sosyal korumanın iklim değişikliğine karşı önemli bir yanıt olabileceği açıkça ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla sosyal koruma, iklim değişikliğinin ani etkilerini azaltmada kritik bir rol oynayabileceği gibi uzun vadede insanların iklim değişikliğinin etkilerine karşı direncini ve uyum kapasitesini güçlendirebilecek bir potansiyel taşımaktadır. Bu bağlamda sosyal koruma bireylerin ve hane halklarının gelir ve geçim kaynaklarıyla bağlantılı riskleri yönetmelerine yardımcı olmak, yoksulluğu ve eşitsizliği azaltmak gibi toplumsal sonuçlar elde etmek için öne çıkan bir politika aracıdır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Koruma, İklim Değişikliği, Adil Bir Geçiş, İklim Değişikliğine Uyum

İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİNDE NESNELLİK SORUNU

Cüneyt Çakar

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Felsefe
cakarcuneyt@hotmail.com*

Osman Caner Taslaman

*Prof.Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Felsefe
ctaslaman@yahoo.com*

İnsanı ve Toplumu anlamamız konuya eğilen bilim dallarının nesnellığı ile mümkün görünmektedir. Toplumsal ve bireysel fenomenler toplumu oluşturan bireyler tarafından zihinlerde inşa edilerek anlam dünyamıza yerleşmektedirler. Bireyin kimliği doğumundan itibaren, içine doğduğu toplumun tarihsel sürecinden aktarılan kavramlar ve değerlerle şekillenmektedir. Toplum da toplumsal kimliğini hafızasında kendisine dair oluşturduğu yargılarla ifade etmektedir. Kimliğin oluşumunda temel taşı sayılabilecek bu değerlendirmelerin insanlığı ortak bir zeminde buluşturabilmesi için öncelikle nesnel olması gereklidir, aksi takdirde her bir bireyin veya grubun öznel tanımları ile oluşmuş bir nesnel dünyasında birbirimizi anlamamız mümkün değildir. Çoğunlukla birbirinden farklıymış ve çatışma içindeymiş gibi görünen anlayışlar aynı nesnelere farklı perspektiflerle bakan kişilerin bakış açılarını değiştirmeleriyle ortak bir zeminde buluşurlar. Toplumbilimlerinde nesnellik arayışı farklılıklardan kaynaklanan yanlış anlaşılmanın doğurduğu çatışmaları ortadan kaldırmanın ya da azaltmanın imkanının incelenmesidir. Öncelikle nesnellik, nesne ve o nesneye yönelen özne bağlamında ele alınarak tanımlanmalıdır. Nesne onu anlamlandıran bir özne olmadığında kendinde bir anlam ve buna bağlı olarak bir değer taşımaz, ya da taşıya bile bu anlam insan kavrayışının dışındır. Örneğin tarih ve geçmiş farkını ortaya koymak, yaşanmış geçmişin tekilliği ile o geçmiş üzerine yazılmış tarihlerin çoğulluğunu anlamamıza yardımcı olacaktır. Tarihi yazan yani bize geçmişini anlatmak için bir yaratım ortaya koyan tarihçinin ne kadar nesnel olabileceği karşımıza çıkan önemli bir sorundur. Aynı tarihsel kesitlerin ne kadar farklı bir anlatıyla karşımıza çıkabildiğine dikkat edersek nesnellik arayışının önemi daha belirgin bir hale gelir. Tarihinin içinden geçmişe baktığı çağın geçerli paradigması, kendisini üzerine inşa ettiği normlar ve değerleri geçmişi olduğu gibi algılamasına engeldir. Burada mutlak bir nesnellikten söz etme imkânı bırakmayan birçok engel bulunur. Oluşturulabilecek nesnellikten beklenen evrensel veya mutlak bir gerçeklik ve kesinlik vazeden bir anlatı ortaya koymak yerine, farklı anlatıları sentezleyebilme kapasitesine ulaştırmasıdır. Sosyal bilimcilerin edinebilecekleri bilgi hakkında mütevazî davranmaları, yanlışlanabilirliğe açık olmaları, kendi perspektiflerini yetersiz görmeleri, farklı olana açık olmaları, kesinlik arayışından çok sorgulamada kalmayı kabullenmeleri gibi yöntemsel gereklilikler nesnellik için aranması gereken özelliklerdendir.

Anahtar Kelimeler: Nesnellik, Öznellik, İnsan ve Toplum Bilimleri

JEAN-PAUL SARTRE'DA İNSAN

Sevil Ağtaş

*Doktora Öğrencisi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Anabilim Dalı
sevil6725@hotmail.com*

Varoluşçuluk, XIX. yüzyılın en etkili felsefi akımlarından birisidir. Varoluşçu felsefenin en temel sorunu varlık, yani insan sorunudur. Her varoluşçu düşünür insanı ele almıştır. Çünkü varoluş felsefesinde insan, felsefe yapmanın temel kaynağıdır. Bu felsefi gelenek, insanı başka bir açıdan merkeze yerleştirmiştir: Geleneksel felsefe insana soyut açıdan yaklaşırken, varoluşçuluk insanı somut açıdan ele almıştır. Varoluşçuluk, insan varoluşunun manasını ve değerini sorgulamaktadır. Bu konuda, onları bir araya getiren bazı temel öğretiler bulunmasına rağmen, her varoluşçu yaklaşım diğerlerinden farklılık göstermektedir. Varoluşçuluğun ateist tarafında yer alan Jean-Paul Sartre'ın da en temel sorunlarından bir tanesi insandır. Sartre'ın insan anlayışının şekillenmesinde, yaşadığı dönemin siyasi, ekonomik, sosyal koşulları ve insan anlayışı etkin rol oynamıştır. Sanayi Devrimi, Birinci ve İkinci Dünya Savaşının etkisiyle insan değer kaybetmiştir. Aynı zamanda, insanda ümitsizlik, hayal kırıklığı ve kötümserlik gibi duygular meydana gelmiştir. Bunun üzerine Sartre, insanın değeri üzerine tekrar düşünmeye çağırmıştır. O, öncelikle Tanrı'yı reddederek insanı açıklama girişimine girmiştir. Tanrı var olmadığı için insanda önceden belirlenmiş bir öz yoktur, eylemleriyle kendi özünü oluşturmaktadır. Ona göre bunu gerçekleştirebilecek tek varlık bilinç sahibi olan insandır. Tanrı var olmadığı için insana yol gösterecek herhangi bir şey bulunmamaktadır. Bu nedenle, o özgür olmaya mâhkumdur, insan olmanın temelinde bu özgürlük yatmaktadır. Sonsuz özgürlüğe sahip olan insan, büyük sorumluluk taşımaktadır. Çünkü o kendisini yaratırken, herkesin nasıl olması gerektiğini de tasarlamış olmaktadır. Sartre, bu sorumluluk duygusundan dolayı, insanın bunaltı yaşadığını belirtmiştir. Yine de bu duygunun insanların eylemlerini engellemediğini dile getirmiştir. Aksine, onların eylemlerine temel şart oluşturduğunu düşünmüştür. Hem Tanrı'nın var olmayışı ve bundan dolayı insanın özgür oluşu hem de varoluşun özden önce gelişi onu, insanlar için genel bir ahlakın bulunmadığı sonucuna götürmüştür. Dünyada insana yol gösterici herhangi bir işaret olmadığı için, genel bir ahlak da yoktur. Bu işaretler var olsa bile, bu işaretleri yorumlayacak ve taşıdıkları anlamları seçecek olan yine insandır. Sonuç olarak, Sartre'ın insanı, Tanrısız, dünyaya fırlatılmış, özgür, herhangi bir öze sahip olmayan, kendi özünü seçimleriyle oluşturan ve sorumluluk sahibi bir varlık olarak karşımıza çıkarmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Jean-Paul Sartre, Tanrı, Özgürlük, Eylem, Sorumluluk, İnsan

KAPLUMBAĞALARA DOKUNABİLİR MİYİZ? OSMAN HAMDİ BEY'İN ESERLERİNİN SANAL GERÇEKLİKLE SERGİLENMESİNE SİMÜLASYON KURAMINDAN BİR BAKIŞ

Emre Ertürk

*Öğr. Gör. Dr. Kastamonu Üniversitesi, Radyo, Televizyon ve Sinema
emreerturk@kastamonu.edu.tr*

Sanat ve sanat ürünleri bireyin evreni tanıma sürecinde önemli rol oynamaktadır. Yorumladığı ve dokunduğu her şeyi bireyin hayal dünyasına sunarak ve yaşamı anlamlandırma serüvenin de bir parçası haline gelmektedir. Bu süreç içerisinde geliştiği toplumun dinamikleriyle de sıkı şekilde bağlı olan eserler o topluma ait karakteristik özellikleri de bünyesinde barındırabilmektedir. Toplumsal gelişim ve değişimde önemli bir yere sahip olan sanat anlayışı toplumun ekonomik ve teknolojik seviyesi ile de ilişki içindedir. Bu bağlamda eserlerin duygulara ve duyulara erişme şiddeti de teknolojik imkânlarla göre farklılık arz etmektedir. Örneğin sinema gibi teknik ve mekânsal gerekliliği olan bir sanatın teknolojik standardı anlatım unsurları ve duygu aktarımı konusunda önemli bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu duruma bir örnek olarak; teknolojinin sunmuş olduğu imkânlardan olan ve çeşitli araçlar yardımıyla deneyimleme farklılığı yaşatan sanal gerçeklik sistemleri bir filmde, bir yağlı boya tabloda ya da bir sanatçı tarafından tasarlanmış başka bir evrende yaşayabilmenin provasını bireylere sunmaktadır. Sanatseverler, ses ve görüntüdeki gerçeklik algısıyla sanatçının vermek istediği mesajı yahut duygusal aktarımı daha yoğun şekilde alabilmektedir. Bu bağlamda İstanbul'daki Pera Müzesi'nde Osman Hamdi Bey'e ait eserlerin çok boyutlu olarak sergilendiği "Osman Hamdi Bey'in Dünyasına Yolculuk" adlı sanal gerçeklik altyapılı sergi bu duruma bir örnek oluşturmaktadır. Sergi ziyaretçileri, sanal gerçeklik cihazlarıyla Osman Hamdi Bey'e ait eserleri inceleyebilmekte ve çalışma odasını gezebilmektedir. Sunulan bu imkân şüphesiz gelişen teknolojinin sanat için avantajlarına bir örnek oluştursa da teknoloji ile birlikte büyük bir dönüşüm yaşayan bireysel hazlara da dikkat çekmektedir. Yaşamı her geçen gün kolaylaşan bireylerin, üretimden ziyade gösterişçi tüketime odaklandığı günümüzde sanal gerçekliğin, sanal olmayan gerçeklikle yarışmaya başladığı da bir hakikat olarak karşımıza çıkmaktadır. Gitmediği yerlere gitmiş, görmediklerini görmüş ve en mühimi yaşamadıklarını hissetmiş gibi yapabilen bireyler, tüketim toplumunun trajik telkinlerine kapılmış durumdadır. Baudrillard'ın deyişiyle artık hipergerçeklik evreni, yok olmaya başlayan kültürleri ve değerleri gizlemek için sanal gerçeklikler üretmeye başlamıştır. Bu çerçevede çalışmada "Osman Hamdi Bey'in Dünyasına Yolculuk" adlı sanal gerçeklik sergisi, Baudrillard'ın Simülasyon Kuramı üzerinden tartışılmış ve bu bilgiler ışığında bir irdeleme yapılmıştır. Sergiye gelen ziyaretçilerden deneyimlerini anlatan röportajlar alınmış, tepkiler izlenmiş ve Simülasyon Kuramı'nın izleri takip edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tüketim Toplumu, Sanal Gerçeklik, Simülasyon Kuramı, Kitle İletişimi

KENDİNİ SABOTE ETME DAVRANIŞININ NARSİSTİK VE BORDERLINE KİŞİLİK ÖRGÜTLENMELERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Hande Çabuk

*Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Klinik Psikoloji
handecabuk@stu.aydin.edu.tr*

Bu çalışmada kendini sabote etme davranışının narsistik ve borderline kişilik örgütlenmelerindeki yansıması üzerine bir derleme yapılması amaçlanmaktadır. Günümüzde toplumsal yapının güç ve başarıya verdiği değerin artmasıyla beraber birçok duygusal ve davranışsal problemin oluşmasına bağlı olarak bu çalışmada kendini sabotaj davranışının narsistik ve borderline kişilik yapılanmalarındaki yansımasının incelenmesi çalışmanın önemini göstermektedir. Kendini sabote etme davranışı; bireyin benliğini tehdit edebilecek ve başarısız olacağını düşündüğü belirsiz durumlarda başarısını içselleştirebilmek amacıyla başarısızlık kaynağını dışsal bir nedene bağlayarak kendini engellemesidir. İki tür kendini sabotaj yöntemi vardır. Sözlü kendini sabotaj; performans sergilemeden önce bazı psikolojik semptomlardan bahsetmesi şeklinde pasif olarak ortaya çıkar. Davranışsal kendini sabotaj; çabalamama, erteleme, fizyolojik belirtiler, alkol, madde kullanımı şeklinde aktif olarak yansımaktadır. Borderline kişilik; kimlik karmaşası, istikrarsız duygulanım ve dürtüsellik ile değerlendirilmektedir. Boşluk duygusundaki süreklilik, kimlik bunalımı, tutarsız duygulanımları ve ilişkileri, kendine zarar verici dürtüsel davranışları içermektedir. Narsistik kişilik; büyükenmecilik, beğenilme ve takdir ihtiyacı, kendine aşırı bağlılık, manipülatif davranışlar, empati kuramama gibi davranışlarla karakterizedir. Literatürde kendini sabote etme davranışının sürekliliği çeşitli kişilik ve davranışsal özellikleri beslemektedir. Narsistik ve borderline kişilik ile kendini sabote etme davranışı arasında ilişki olduğu vurgulanmıştır. Yapılan araştırmalara göre narsist bireyin kendini sabotajı özgüven ve benlik saygısını korumak için savunma mekanizması olarak kullandığını göstermektedir. Başarısızlık karşısında bunun tesadüf olduğunu ve sorunun kaynağının başka dışsal bir neden olduğunu kanıtlamak için kendini sabotaja başvurmaktadır. Narsistik kişilikte otorite ve talepkarlığın baskın olması kendini sabotaj davranışını artırırken özyeterliğin artması kendini sabotaj davranışını azaltmaktadır. Borderline kişilikte ise tıbbi olarak kendilerini sabote etme davranışı gösterdikleri söylenebilir. Ötekilerden duygusal ve şefkatli tepkiler alabilmek için kendini yaralama / intihar davranışlarının olması, tıbbi tedavi almaması, yapılan müdahaleleri kötüleştirmek ve tehlikeli durumları tercih etmek gibi davranışların borderline kişilikte kendini sabote etme davranışları olarak yansıdığı görülmektedir. Yapılan araştırmalar kendini sabotaj davranışının borderline kişiliğin karakteristik özelliği olabileceğini vurgulamaktadır. Sonuç olarak narsist bireyler kendini sabote etme davranışını başarı ve güç elde etmek ya da benlik saygısını korumak için gösterirken borderline bireyler ötekilerden şefkatli tepkiler alabilmek için kendini sabote etme davranışını sergilerler.

Anahtar Kelimeler: Kendini Sabote Etme, Borderline Kişilik, Narsistik Kişilik.

KENT AİDİYETİNİ YER BAĞLILIĞI TEORİSİ ÜZERİNDEN OKUMAK: ALAN YAZIN ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME

Can Akbay

*Dr., İstanbul Gedik Üniversitesi, LEE-Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
canakbay@hotmail.com*

Berfin Göksoy Sevinçli

*Dr. Öğr. Üyesi, Bitlis Eren Üniversitesi, İİBF-Kamu Yönetimi
bgoksoy@beu.edu.tr*

Abdullah Demirel

*Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, İç Denetim Birimi
abdullahdemirel@kmu.edu.tr*

Kentler, modern toplumlarda bireylerin yaşamlarını şekillendiren önemli mekânsal öğelerdir. Kentler sadece fiziksel yapılar değil aynı zamanda tarihi, sosyal, ekonomik, kültürel ve duygusal bağlardan meydana gelen karmaşık örüntülerdir. Bu örüntüler sayesinde kentler, eşsiz kendine özgü bir kimliğe sahip olurlar. Kentin özgün kimliği, kent yerleşiklerinde ve ziyaretçilerde hissedilir bir yer edinir. Böylece kentler, bireylerin yaşamlarını şekillendiren önemli mekânlar haline alır. Zamanla, yerleşiklerle kentin kimliği ve kültürü arasında kent aidiyeti olarak adlandırılan bir bağ oluşur.

Aidiyet duygusu, bireylerin bir topluluğa, gruba veya bir yere hissettiği bağlılığı ifade etmektedir. Bu duygu içsel ve dışsal birçok faktöre bağlı olup bireylerin kendilerini özgün, güvende, önemli ve kabul edilmiş hissetmelerini sağlar. Aidiyet duygusu parmak izi gibi her bireyde farklılık göstermektedir. Bireylerin benlik ve özgüvenine önemli düzeyde etki eder. Aidiyet duygusu mimari yapı, kültürel seviye, sosyal ilişkiler, toplumsal bağlar ve yaşam biçimi başta olmak üzere birçok faktörden beslenir. İnsanlar ve yaşadıkları yerler arasındaki bu karmaşık ilişkiyi anlamlandırabilmek teoriler yoluyla daha kolay olabilir. Bu noktada Yer Bağlılığı Teorisi kullanılabilir.

Yer Bağlılığı Teorisi, bireylerin bir yere olan bağlılıklarının temellerini açıklamaya çalışmaktadır. Teoriye göre bireyler kendilerini anlamlı ve güvende hissettikleri yerlere bağlanma eğilimindedirler. Bir yerin içinde barındırdığı insan merkezli ve doğal yapılandırmanın uyandırdığı farkındalık bireylerde farklılaştırılmış aidiyet duygusu meydana getirir. Bir yere bağlılık, fiziki mekândan daha çok, güçlü toplumsal ve sosyal ilişkilerin oluşturduğu kentin kimliğinden ve ruhundan etkilenmektedir.

Bu çalışmanın amacı, bireylerin yaşamlarını sürdürmeyi tercih ettikleri kent ile kurdukları bağları ve nedenlerini Yer Bağlılığı Teorisi çerçevesinde saptamaktır. Belirlenen amaca uygun olarak çalışma, literatür taraması yöntemiyle desenlenmiştir. Çalışmada bireylerin kendilerine mekân oluşturması, oluşturdukları mekâna bağlılıklarını etkileyen faktörlerin karşılıklı etkileşimi ele alınmaktadır. Kent yerleşiklerinin kent aidiyeti duygusunun artmasında kentlerin tarihi, sosyal, ekonomik, kültürel ve duygusal dokularına etkilerine vurgu yapılan çalışmada ayrıca kent kimliğinin önemine binaen kentlerin daha yaşanabilir ve sürdürülebilir hale gelmesindeki öneme dikkat çekilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kent Aidiyeti, Kent Kimliği, Kent Bağlılığı Teorisi.

MARKA GÜNCELLİĞİ VE MARKA MİRASININ DEVAMLILIĞINDA RETRO PAZARLAMANIN ROLÜ KİŞİSEL NOSTALJİK DENEYİMİ OLMAYAN Z KUŞAĞI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Melike Eski

Filolog

eski.melike@gmail.com

Hızla dijitalleşen dünyada kişi, kendini gitgide yalnız hissetmeye başlamıştır. Her şeyin tek tip olarak üretildiği ve hızlıca tüketildiği bir zamanda, bugüne karşı olan memnuniyetsizlik ve gelecek kaygısı kişiyi etkisi altına almıştır. Kişi, geçmiş ile bugünü kıyaslamaya ve geçmiş güzel günlere karşı özlem duymaya başlamıştır.

Geçmiş bugüne adapte etmeyi başaran, güçlü bir marka mirası ve belirli bir döneme damgasını vurmuş ikonik ürünlere sahip olan markalar da bu durumdan faydalanıp, ürünlerini retro olarak yeniden pazara sunmuş ve geçmişe özlem duyan tüketicinin dikkatini çekmeyi başarmıştır. Son teknoloji ile üretilen ancak eski forma sahip olan ve spesifik bir dönemi yansıtan bu retro ürünler, doğrudan orijinal karşılığıyla kişisel nostaljik deneyimi olan kişilerin ilgisini çektiği gibi, kişisel nostaljik deneyimi olmayan, yansıtılan dönemi deneyimlememiş genç kuşağın da dikkatini çekmeye başlamıştır.

Bu çalışma, orijinal karşılığıyla ve yansıtılan dönemle ilgili kişisel nostaljik deneyimi olmayan z kuşağının retro ürün tercih etme nedenlerini ve retro pazarlama sayesinde bu ürünlerle tanışan z kuşağının marka güncelliği ve marka mirasının devamlılığına katkısını göstermeyi amaçlamaktadır.

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden e-görüşme tekniği kullanılmıştır. 18 adet yapılandırılmış açık uçlu soru 20-26 yaş aralığındaki z kuşağına mensup kişilere, elektronik posta aracılığıyla gönderilmiştir. Araştırmaya 19 kişi katılım sağlamıştır.

Bu sorular sayesinde, retro pazarlama kampanyalarının z kuşağını etkilediği, z kuşağının genel olarak retro marka ya da ürün tercih etme sebeplerinin internet, farklı olma hissi, tarihe tanıklık etme isteği, retro marka ve ürünlerin geçmiş ile bugün arasında bir köprü kurması, çoğunluğunun retro marka ya da ürünleri özgün, güvenilir ve anlamlı bulduğu, bir kısım katılımcının geçmişi daha samimi, bugünü ise yapay bulduğu, çoğunun retro marka ve ürünlerin kimlik oluşturma sürecinde etkili olduğunu düşündüğü, çoğunluğun, reklamların etkisiyle insanların özlem duymadıkları şeyler ile ilgili hayali bir nostalji yaratıp, bu hayali özlemi dindirmek için de retro marka ve ürünleri tercih ettikleri yorumuna katıldığı ve katılımcıların çoğunun, z kuşağının retro marka ve ürün satın alarak, marka güncelliği ve mirasının devamlılığına katkı sağladığı ve böyle bir markayı gelecekle buluşturacak kuşağın kendileri olabileceği yorumunda buldukları sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Retro Pazarlama, Marka Mirası, Z Kuşağı.

MİTOLOJİK DÜŞÜNME VE SANAT: ÇAĞLAR BOYU DEĞİŞMEYEN ETKİLEŞİMLER

Can Sarıçoban

Yük. Lis. Öğ., YTÜ, İnsan ve Toplum Bilimleri Ana Bilim Dalı Felsefe Bölümü
contact@cansaricoban.com

Niyazi Kahveci

Prof. Dr., YTÜ, İnsan ve Toplum Bilimleri Ana Bilim Dalı Felsefe Bölümü
kahvecitl@yahoo.com

Mitolojik düşünme, insan uygarlığının en eski ve en temel biçimlerinden biridir ve mitolojik düşünme biçimi antik çağlardan itibaren bireylerin ve toplumların dünya hakkında anlam yaratmalarına yardımcı olmuştur. Mitolojik düşünce, insanların evrensel temalar ve arketipal semboller etrafında öyküler oluşturmasını sağlar. Bu çalışma ile mitolojik düşüncenin sanat üzerindeki etkilerini ve bu iki alanın birbirleriyle nasıl etkileşime girdiğini incelemeyi amaçladık.

Sanat, çoğu kez estetik bir ifade biçimi olarak kabul edilse de birçok sanat eseri mitolojik unsurlar taşır. Bu eserlerde sıkça rastlanan arketip ve semboller, mitolojik düşüncenin bir yansıması olarak kabul edilir. Ayrıca, sanatın "aura" gibi, esere özgünlük kazandıran elementleri de bulunmaktadır.

Nörofelsefi açıdan, "aura" kavramı, izleyenlerin bir sanat eseri karşısında yaşadığı duygusal ve bilişsel deneyimleri açıklamada önemli bir rol oynar. Ancak, bu çalışma, sanatın "aura"sının mitolojik düşünme ile bağlantılı olabileceğini kabul etmekle birlikte, ana odak daha çok mitoloji ve sanatın, özellikle insan psikolojisi ve toplumsal yapı üzerindeki etkileriyle ilgilidir.

Bildiride, mitolojik düşüncenin, sanatın anlamını ve etkisini nasıl derinleştirdiğine dair örnekler sunulacaktır. Bu, sanatın sadece estetik bir ifade olmadığını, aynı zamanda bireyler ve toplumlar için anlam yaratma sürecinin bir parçası olduğunu göstermektedir.

Dolayısıyla sanat ve mitoloji, bireylerin ve toplumların karmaşık dünyayı anlamlandırma çabalarında önemli bir rol oynamaktadır. Bu iki alanın kesişim noktalarını keşfetmek ve anlamın nasıl üretildiğine dair yolları sunmak hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Mitolojik Düşünme, Sanat, Anlam Yaratma.

PANDEMİ DÖNEMİNDE OKULLARIN KAPATILMASI VE EĞİTİMSEL EŞİTSİZLİKLER: SAĞLIK PROFESYONELİ ANNELER

F. Betül Coşkun

*Araştırma Görevlisi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Sosyoloji Bölümü
fbcoskun@aybu.edu.tr
betulcoskuna@gmail.com*

2020 yılının mart ayında Dünya Sağlık Örgütü tarafından ilan edilen Covid-19 Pandemisi sonrasında pek çok ülkede okullar kapatılmıştır. Okulların kapanması sonrası, eğitimi sürdürmek için ülkeler uzaktan eğitim uygulamalarına başlamıştır. Özellikle ilk ve orta öğretim çağındaki öğrencilerin eğitim süreçlerinde ebeveynlere önemli bir sorumluluk düşmüştür. Literatürde pandemi süresince büyük sorumluluk üstlenen sağlık profesyonellerinin ebeveynlik durumlarına ilişkin oldukça sınırlı çalışma mevcuttur. Bu nedenle bu çalışma, ebeveyn ve sağlık çalışanı olarak sürecin iki yönünü de yoğun biçimde deneyimleyen sağlık profesyoneli annelerin deneyimleri üzerine odaklanmıştır. Araştırmada, kesişimsellik kuramı yaklaşımı ile dezavantaj oluşturan durumların, belirli gruplar için katmanlı olarak nasıl daha da yoğunlaştığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu amaçla nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın ön nitel verileri derinlemesine mülakat tekniğiyle toplanmıştır. Araştırmanın örnekleme amaca yönelik olarak seçilmiştir. Araştırmada farklı alanlardan sağlık profesyonelleri ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada araştırma bulgularının bir ön analizi sunulmaktadır. Sağlık çalışanı annelerin, virüsle doğrudan temasları nedeniyle kaygı içinde oldukları görülmüştür. Öte yandan çoğu anne uzun çalışma saatleri, hastalığa ilişkin toplumsal damga nedeniyle bakım verici olarak destek bulmakta zorlanmıştır. Bazıları büyükanne, büyükbabadan destek alsa da çoğunlukla hastalığın ileri yaş için oluşturduğu risk nedeniyle bu da yeni bir kaygı durumu oluşturmuştur. Destek mekanizmalarının yokluğu nedeniyle çocuklarını evde yalnız bırakan ve uzaktan eğitim sürecine ilişkin yalnızca çocukların sorumluluk aldığı durumlar olmuştur. Dahası bu durum eğitimsel kontrol mekanizmalarının yokluğuna ek olarak annelerin tüm gün çocuklarının durumuna ilişkin endişe taşımasına neden olmuştur. Öte yandan kimi anneler için tek çıkış yolu çocukları ile hastaneye giderek orada eğitime devam etmelerini sağlamaları olmuştur. Özellikle yaşça bakım desteğine daha çok ihtiyaç duyan gruplarda çocuklarından uzun dönemli ayrılış yaşamak zorunda kalan ebeveynlerde bulunmaktadır. Pandeminin oluşturduğu durumun zorluğunun yanına, okulların kapanması ile çok katmanlı ve yoğunlaşmış bir dezavantajlılık deneyimi sağlık profesyoneli anneler için söz konusu olmuştur. Pandemi döneminde eğitim politikaları geliştirilirken pandemiyi önemli bir unsur olan sağlık çalışanı anneler ihmal edilmiştir. Bu durum ise sağlık profesyoneli annelerin pandemi nedeniyle oluşan dezavantajlılık durumunun derinleştirilerek yeni bir eşitsizlik boyutu eklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Profesyoneli Anneler, Eğitimsel Eşitsizlikler, Kesişimsellik, Covid-19, Pandemi.

PUNISHMENT AS A DISCURSIVE FORMATION RISING OF IMPRISONMENT AS A PUNISHMENT METHOD FROM EUROPE TO TURKEY

Umut Işık

*PhD Candidate, YTÜ, Cultural Studies
umutdc@yahoo.com*

Kerem Karaosmanoğlu

*Doç. Dr., YTÜ, İnsan ve Toplum Bilimleri
keremk06@gmail.com*

Before the French revolution, corporal and capital punishments were followed by public tortures and crowded spectacles. In time, with the start of new thinking on crime and punishment, criminals were separated from the public and isolated from societies. With the help of medicine, psychology and sociology sciences, there was an effort to understand the causes of crime and find solutions for rehabilitating, transformation of the characters of the criminals. Successful disciplinary techniques of army and the schools were used to control human groups under the same type of cellular spaces including students, soldiers, workers, diseased, and criminals. The techniques are perfected through technological details, miniscule and decisive procedures as a tool [to](#) discipline these groups.

Nevertheless, universalization of the institutions and penal imprisonment procedures are established with the origins of criminal law and human sciences. As a result, the definition and the perception of the crime and punishments are varying in time and space. The changes in the treatment of criminals represent a central feature of modern discursive formation. Also not only the inventions of surveillance with 18th century changed the perception of the punishment, but the mechanisms of power which is integrated into the system that controls individuals with hierarchized network relations from top to bottom in the society. Modern totalistic institutions, including modern prisons, limit inhabitants physical and psychological autonomies. Thus discursive formations are important for us to analyze the new punishment methods. Some social and individual acts could only be understood via analyzing cultural frameworks or discursive formations, despite the fact that the discursive formations are unpredictable and subject to change in time. In this paper, I aim to analyze the rising of imprisonment as a punishment method starting with modernization in Europe and distribution of the modernization idea into late Ottoman and early Turkish era, specifically looking from the totalization perspective of the modern institutions which transformed the punishment methods in favor of imprisonment in Turkey, similar to the European experience.

Anahtar Kelimeler: Imprisonment, Discursive formation, Punishment, Discipline.

PUTTING THE SACRED INTO WORDS: UNDERSTANDING POSTMODERN PERSPECTIVES ON LANGUAGE AND SPIRITUALITY THROUGH LYOTARD

Asmaa Ramil

*PhD Candidate, Yildiz Technical University, Faculty of Arts and Sciences
asmaa.ramil@std.Yildiz.edu.tr*

This presentation examines the complex relationship between language and spirituality through a postmodern theoretical lens, focusing on Jean-François Lyotard's concepts regarding knowledge, discourse, "grand narratives" and the practice of language. The study applies these concepts to the questions of religious language and spiritual experience, shedding light on their implications for the understanding of spirituality.

Lyotard's seminal notions of "language games" and "phrase regimens" are explored to understand his non-representational view, wherein language is not merely a neutral, reflective tool but a performative agent that is constitutive of human experience. Additionally, his notions of the *différend* and the "sublime" are examined as frameworks illustrating both the limitations and potentials of linguistic expression in matters of faith. The *différend* highlights the potential misunderstandings or, ultimately, the conflicts that may arise between the users of differing and competing language games, while the "sublime" points to the aspects of human experience that surpass linguistic expression.

By critically examining spirituality through this philosophical apparatus, this research finds that Lyotard's postmodern philosophy presents a perspective in which language, as a product and perpetuator of power dynamics, constructs people's spiritual experiences and beliefs, shaping their understanding(s) of spirituality (be it religious or otherwise). Also, as a worldview that challenges institutional hierarchies, and counter the dominance of any single discourse (or grand narrative), with a playful attitude towards intertextuality, where no text holds more authority than another, emphasising the absence of a single, definitive interpretation (or a "transcendental signified"), Lyotardian postmodernism advocates the diversity of multiple spiritual language games, in which multiple spiritual truths are equally valid. Simultaneously, it acknowledges that certain ineffable dimensions of spiritual experiences are untranslatable to human language.

Keywords: postmodernism, spirituality, language, Lyotard

RECONSTRUCTION OF CAPITALISM WITH CHANGING BODY PERCEPTION

Benan Şahin

*Master Student, Yıldız Technical University, Department of Humanities and Social Sciences
benansahin7@gmail.com*

Fahriye Dinçer

*Assistant Professor, Yıldız Technical University, Department of Humanities and Social Sciences
fahriyek@yildiz.edu.tr*

The phenomenon of body has always been an important subject for social sciences and analyzed with many different approaches. "Body Positivity" movement, which can be seen as a resistance movement, is worth to examine as it gives a new impulse and criticism to those approaches that deal with body. In terms of its philosophical approach, this movement advocates the acceptance of all body forms by society. The lack of a specific body definition resides at the heart of this philosophy and forms its basis for inclusiveness of all body forms.

Capitalism has been an inherently flawed system that organised consumption patterns where extinction of some qualities -for example assertion of certain body forms- have been observed. Especially after 1970s, with financial capitalism, a system for the continuation of its interminable growth has been settled. For the most part, social conceptualization has been shaped within the context of this system, including our way of understanding the body as a notion. The industry of fashion is one of the most important one because it dictates society about their likes, dislikes, what to accept or reject in their social lives. According to Jean Baudrillard, fashion opens a way to commoditize our body, present it to public to consume and maximize the profit for the capital (Consumer Society, 1998). Fashion channelizes the society in many ways. For example, it creates a perception of "perfect/ideal body image" through advertisement and marketing. A well-known example is that especially after 1960s, fashion industry defined what should be considered as ideal women as to be "size zero", blonde and light skinned. These perceptions presented to society mostly with movies and commercials, which acted as a forced persuasion mechanism.

The Body Positivity, on the other hand, is one of the most important movements because of not accepting societal assertiveness and embrace all different body types. In the long run, especially in the 2000s, the movement has begun to receive support from all different types of social classes. With this growth, different types of bodies became more visible, most of the fashion industries have started to produce, for instance, plus sized clothes. Over time the philosophy and the base of movement with the great influence of social media, especially influencer marketing was eviscerated because of its misrepresentation by the system. It has started to be seen only as a superficial "Love Your Body" activity which has been used by marketing strategies, without an unconditional acceptance of all forms.

In summary, this paper will inquire how the Body Positivity Movement reconstructed by capitalism historically and how it reflected current perception of the body.

Anahtar Kelimeler: Body Positivity, Fashion, Capitalism, Marketing.

REMEMBRANCE OF TRAUMATIC AUTOBIOGRAPHICAL AND COLLECTIVE MEMORIES: THE CASE OF DERSİM 38

Gökçe Ergin Cemal

*Ph.D. Candidate, Yıldız Technical University, Humanities and Social Sciences, Cultural Studies
gokcecemel@gmail.com*

Kerem Karaosmanoğlu

*Assoc. Prof., Yıldız Technical University,
Faculty Of Arts & Science, Department Of Humanities And Social Sciences
keremk06@gmail.com*

Collective traumas leave an inefaceable mark both on autobiographical memories of individuals and collective memory of groups called “collective autobiographical memory” which in turn incorporate into daily political discourse. This paper investigates the dynamic between autobiographical and collective memory of Dersim 38, the breaking point of Dersim identity, called in official sources as a “disciplinary campaign” carried out in Dersim, Eastern Turkey, between 1937 and 1938 whereas called Tertele, “massacre” in the Dersim vernacular. and the ways in which Dersim 38 is incorporated into daily political discourse through a mixed-method approach integrating qualitative interviews with standardized instruments: Event Checklist and Memory Characteristics Questionnaire (N= 57, 52.6 % male, mean age =39.05). The findings indicate Dersim 38 is mostly remembered among Dersimlis (people from Dersim) by its crucial features (event characteristics) meaning Dersim 38 is remembered with intense emotions (event intensity), remembered as an important event (importance) and it tells much about who Dersimlis are (self-definition). The ways in which “38” is remembered shape daily perceptions and in return current political issues. Dersim 38- related memory is mostly remembered with more than one event instead of a single specific event, such as the administrative, political and ethno-religious interventions against Dersim/Dersimlis; secondly it is remembered within a particular set of incidents, in other words collective acts of violence against Alevis among which are Maraş (1978) and Sivas (1993) Massacres.

Keywords: Autobiographical Memory, Collective Memory, Collective Remembering, Collective Trauma, Dersim, Dersim 38

SAINT-EXUPERY'S 'LITTLE PRINCE': A CLOSER LOOK

Zeynep Çolak

*Lecturer, Ege University, Institute of Turkish World Studies
zeyneptext@gmail.com*

"The Little Prince" by Antoine de Saint-Exupéry is one of the most famous and beloved works of literature. Written during the Second World War, it has been translated into many languages and sold over 140 million copies. The book tells a poignant story from a child's point of view, questioning human nature, relationships, and the meaning of life. "The Little Prince" is still a very important work in the world we live in, even though it was written a long time ago. Looking closely at this work, one can clearly see that its timelessness is due to the following points: Human relationship and friendship, fairy tale and dreamlike narration, the magic of nature and the universe, loss and longing, simplicity and profundity, criticism of world issues. This multi-layered story offers children a magical and entertaining story and adults deep philosophical reflections. All these points are intertwined in the work and explain why the work transcends the time in which it is set. Within this structure, the work encompasses both childhood's imaginary world and adults' imaginary and intellectual journey through it. It is for this reason that the book is regarded as an important piece of reading material for both age groups. All these points are intertwined in the work and explain why the work transcends its time.

Based on these facts about the work, this study will analyse Saint-Exupery's seminal work "The Little Prince" using the descriptive research method. Within this perspective, the factors listed above will be critically re-evaluated within the rationality or totality of today's world.

Keywords: Literature, Children's Literature, Antoine de Saint-Exupéry, childhood.

SAVAŞ VE SOSYOLOJİ: TOPLUMSAL DEĞİŞİMDE SAVAŞ FAKTÖRÜ

Mehmet Can Koştan

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyoloji Tezli Yüksek Lisans
mehmetcankostan@gmail.com*

Toplumsal değişim toplumsal teorilerde ekonomik, kültürel, sosyal ve politik sınıflar veya kavramlar temelinde incelenmiştir. Bu ölçekte belirlemeler toplumsal değişimdeki yaşanan bazı durumların geri planda kalmasına neden olmuştur. Geri kalmış noktalardan biri 'savaş'tır. Toplumsal değişim birtakım nedenlerden ortaya çıkar. Bunun en açık görünümü savaşlardan sonra gelen değişimlerdir. Savaşlar toplumsal kesimlerin katılımını içerir. Burjuva, proleter, sınıfsız toplum(varsı) ya da kast sisteminin olduğu toplumlar olsun hepsi savaşın sonuçlarından doğrudan etkilenir. Buradaki temel durumsa savaşın kendine özgü iç mantığının açıklanmasından(explanandum) ayrı olarak gelişimsel seyrin -olumlu veya olumsuz anlamından bağımsız- topluma getirdikleridir. Örneğin; kadınlar tarihte eğitim, çalışma ve eşit oy hakkı istemişler; fakat bunu uzun süre elde edememişlerdir. Birinci ve özellikle İkinci Dünya Savaşından sonra erkeklerin savaşmasından dolayı kadınların silah ve sanayi fabrikalarında 'verimli' çalışmaları kapitalistler tarafından fark edilmiş; yönetsel mekanizmaların birlikteliğiyle kadınlara toplumsal yaşamda istedikleri eğitim, çalışma ve oy haklarını vermişlerdir. Başka örnek vermek gerekirse Birleşmiş Milletlerin Çocuk Hakları Sözleşmesine göre 15 yaşından küçüklerin savaşta kullanılmaması gerekirken bugün Afrika ve Orta Doğu bölgelerinde çocuk askerlerin iç savaş(civil war) ya da bölgesel çatışma sahasında(conflict zone) kullanıldığı bilinmektedir. Geçmişte savaşın dayanıklılık ve güç gerektiren yay, kılıç, kalkan gibi silahlarla yapılmasının yerini günümüzde tabanca veya tüfek gibi basit tetik mekanizması olan silahların almış olması; ağır fiziksel eğitim gerektirmeden tetik mekanizmasına basmakla 'silahları öğrenen' çocukların ise savaşan tarafların 'büyüklerince' savaşma kaynakları olarak savaşlarda kullanılmasını beraberinde getirmiştir. Silahların 'bazı kolaylıkları' böylece savaşan aktörleri de dönüştürmüştür. Bu örneklerden yola çıkarak savaşın toplumlara sadece suç veya şiddet eylemlerinin ya da olumlu ve olumsuz yönlerinin dışında gözle görülür biçimde toplumda değişim yarattığıdır. Geçmişten günümüze kadar olagelmiş değişimler sadece ekonomik, kültürel, inançsal, bürokratik ya da Weber'ın ideal tipi karizmatik otoritesinden(charismatische herrschaft) değil; bunların kendi içlerinde meşrulaştırdıkları savaşların sonucu olarak ortaya çıkmış ve savaştan kendileri de etkilenmiştir. Araştırma savaşın ve savaşların topluma etkileriyle ilgili tarihsel metinlerin literatürüne ve bunların hermenötik yöntemiyle değerlendirilmesine dayanmaktadır. Araştırma savaş ve sosyoloji araştırmalarına kavramsal ve kuramsal ölçüde katkılar sağlayacaktır. Çalışma savaş toplumsal değişime neden olan bir olgu olarak incelemeyi göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Savaş, Sosyoloji, Toplumsal Değişim

SEARLE İÇİN TOPLUMSAL GERÇEKLİĞİN İNŞASINDA DİLİN İŞLEVİ

Hamise Balki Durum

*Doktora Öğrencisi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Felsefe Bölümü,
hamisebalki@gmail.com*

Dil, insanların, duygularını, düşüncelerini bildirmek için sözcükler ya da işaretler aracılığıyla yaptıkları anlaşmadır. Düşünce tarihine bakıldığında dilin gerçekliğe etkisi olmayan, sıradan ve pasif bir olgu olarak ele alındığı görülür. John Rogers Searle için dil oldukça önemlidir; öyle ki onun için felsefenin temel yapı taşları zihin ve dildir. Searle'ın çalışmaları, dili gerçekliğe etki etmeyen pasif bir olgu olmaktan çıkarıp, kurumsal gerçekliğin temel kurucu ögesi haline getirmesi açısından önemlidir. Bu çalışmada Searle düşüncesinde sözedimleri kuramı, zihin ve dil ile toplumsal gerçeklik konuları incelenecektir. Çalışmanın amacı, toplumsal gerçekliğin inşasında dilin işlevini göstermektir.

Searle için, sosyal bir fenomen olarak dil, toplumsal, kültürel ve insanî hayatın kurucu ögesidir. Bu yönüyle dil adeta sosyal hayatla var olan, canlı bir kavramdır. Dil, işlevsel ve yönelimsel özelliklere sahiptir. Dilin yönelimsel yönü, onun zihinle olan bağlantısını gösterir çünkü yönelim önce zihinde başlar, sonra sözcüklere dökülür. Zihinde başlayan anlam olgusunun meydana gelmesi ise toplum sayesinde. Dilin işlevsel yönü ise onun var etme potansiyeline dayanır. Varlık iki boyutludur; nesnel ve öznel. Nesnel boyut öznenin tamamıyla bağımsız iken öznel boyut kurumsal gerçeklik olarak dile getirilen, toplumdaki özneler tarafından belli bir uzlaşım ile inşa edilen gerçekliklerden oluşur. Toplumu oluşturan insanlar, kurumsal gerçeklikler olan para, mülkiyet, iktidar, evlilik, zorunluluk, görev, ceza, hak, sorumluluk gibi kavramlar vasıtasıyla toplumdaki ilişkilerini yönlendirir. Bu sebeple denebilir ki bu kurumsal gerçeklikler bireysel ve toplumsal ilişkilerin temelini oluşturur.

Dil, kurumsal gerçekliği yaratmasının yanı sıra, onları algılama ve aktarma süreçleri için de vazgeçilmez bir araçtır. İletişim olmadan kurumsal işleyiş söz konusu olamaz. Searle'e göre, dil bütün kurumsal gerçekliklerden önce inşa edilmiş bir fenomendir. Dil kurumsal gerçeklikler olmadan da var olur ancak dil olmadan kurumsal gerçekliklerin inşası söz konusu olamaz. Dil ve toplumsal gerçeklik arasındaki bu ilişki dögüsel ve etkileşimseldir. Önce dil var olur, sonra toplumsal gerçeklikleri inşa eder. Kurumsal gerçekliğin dile katkısı ise onun anlamsal ve işlevsel gelişmişliğini sağlamasıdır. Dil ve gerçeklik arasındaki bu çift yönlülük aynı zamanda dilin bir davranış şekli olarak kabul edildiğinin göstergesidir. Gerçekliği kavramada dil, bir araç değildir; dili kullanmak aslında dilsel davranışta bulunmaktır.

Anahtar Kelimeler: John Searle, Söz edimleri, Toplumsal Gerçeklik.

SEYİRLİK MANZARALAR VE GÖSTERME HAKKI

N. Gamze Toksoy

*Doç. Dr., Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü
gamzetoksoy@gmail.com*

Görsel imgelerin dünyayı algılayış biçimimiz üzerinde yadsınamaz etkisi vardır. Günümüzün iletişim teknolojilerinin sağladığı olanaklarla üretilmesi ve yaygınlaştırılması hızlanmış olan görüntülerin toplumlar üzerindeki bu yönlendirici etki alanı daha da genişliyor ve çeşitleniyor. Görüntüler bugün her zamankinden daha fazla dünyayla kurduğumuz ilişkinin yönünü veriyor, ait hissettiğimiz toplumsal konuların, kültürel kimliklerin çerçevesini çiziyor ve ötekini görme biçimlerimizi belirliyor.

Görmeye ilişkin düzenlemeler sadece toplumsal yaşamda insanlar arası ilişkileri etkilemiyor, içinde yaşadığımız fiziksel mekânın görsel temsil sahnesine nasıl yansıtıldığı insan merkezli algının doğayı nasıl tanımladığı ve nasıl hiyerarşik bakışın nesnesi haline getirdiği konusunda da fikir veriyor. Manzara resimleri geleneğinden itibaren seyirlik nesne kılınmış fiziksel dünya ona yüklenen ekonomik ve toplumsal anlamların paralelinde görünürleştiriliyor. Sömürgecinin perspektifinden ele geçirilmek istenen dünyalar arzu edilir zenginlikleriyle harika doğa parçaları olarak temsil edilirken insan etkinliklerinin neden olduğu tahribat çerçevesinin dışında kalıyor. Bu sunumda, egemen bakışın coğrafi özgünlükleri kendi başlığından sıyrarak ihtiyaçlar ve olanaklar çerçevesinde yeniden tanımlamasını mümkün kılan görsel temsil alanı inceleniyor. Doğanın görüntülerde ne yolla idealleştirildiği, bu idealleştirmelerin imgelerle nasıl tekrarlandığı hangi coğrafyaların görülmeye değer manzaralar olarak sunulduğu ya da bakışın uzağına itildiği gibi sorular ile görme rejimleri arasında bağlar kuruluyor. Özellikle insan ulaşımının ve yerleşiminin sınırlı olduğu dağ, yayla gibi coğrafi alanların 'vahşi doğa' tanımı altında nasıl arzu nesnesine dönüştürüldüğü ve bu etkiyi pekiştiren görüntülerin doğal ortamların işgalini, ticarileştirilmesini ve tahrip edilmesini nasıl meşrulaştırdığı üzerinde duruluyor.

Anahtar Kelimeler: Görsel Temsil, Hiyerarşik Bakış, Vahşi Doğa.

SOSYAL DEĞİŞİM, DİN VE KADININ ANNELİK ROLÜ

Gülsüm Engin

*Dr., Kadıköy Kemal Atatürk Anadolu Lisesi
gulsumhepgulsun34@gmail.com*

Aile, toplumun en küçük birimi ve en eski sosyolojik kurumlarından biridir. Değişen toplumsal şartlar ve tarihi süreç içinde birtakım değişikliklere uğrasa da ailenin varlığı ve işlevi devam etmiş ve etmektedir. Aile insanların şefkat, sevgi, bağlanma ve sosyalleşme vb. duygu ve sosyal konumlarını öğrendiği ilk ortamdır. Burada insan ne kadar doyuma ulaşır ne kadar kendini gerçekleştirme imkanı bulursa o kadar sağlıklı birey olur ve bu bireylerin toplamından oluşan toplum da bundan olumlu yönde etki ve gelişim sağlar. Bu bildiride kadının aile içindeki annelik görev ve sorumlulukları, değişen toplumsal koşullar içinde din sosyolojisi perspektifiyle ortaya konmaya çalışılacaktır. Birçok yönüyle aile, bireylerin ve toplumların hayatına en çok katkı sağlayan kurumdur. Bununla birlikte sanayileşme, modernizm vb. etkenlerle zaten ebeveynlerin çocuğa ilgi ve şefkat göstermekle birlikte, çocuğun potansiyelini en yüksek seviyeye çıkarma gibi rolleri de ortaya çıkınca ebeveynlerin sorumluluklarının arttığı gerçeği gözden kaçmamalıdır. Bu durumda anne ve babanın değil çocuğun merkezde olduğu aile yapıları gündeme gelmektedir. Diğer yandan bilimsel çalışmalar göstermiştir ki; anne ve çocuk arasında büyük bir şefkat bağı vardır. Bu yüzden de çocuğun anne karnında başlayan süreçten itibaren onun bakım ve yetiştirilmesinde annenin önemli bir etkisi vardır. Yapılan birçok araştırma göstermektedir ki; sanayileşme, modernleşme vb. faktörlerin etkisiyle değişen aile yapısında bu ebeveyn konumu içinde kadının da rolü değişmekte ve aile içinde annelik fonksiyonu tartışılır hale gelmektedir. Öte yandan din ve kadın konusu ülkemizde en çok tartışılan konulardan biri olagelmıştır. Sanayileşmeyle birlikte kadının çalışma hayatında varlığını göstermesi hem dini hem ekonomik hem de sosyal yönden birçok değişimi doğurmuş, böylece birçok araştırma alanının doğmasına olanak sunmuştur. Yapılan birçok çalışma, sosyal değişimle birlikte kadının rolünün evrildiğini, farklılaştığını ve aile içinde anneye birlikte babanın görev ve sorumluluklarının bölüşülüp neredeyse eşit şartlara dönüştüğünü göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Değişim, Aile, Kadın, Erkek, Annelik

SOSYAL MEDYA PLATFORMU X'TE TROLL KULLANICILARIN KİMLİK ALGISI

Filiz Gündüz Çav

Dr.

filiz.gunduz@marmara.edu.tr

Sosyal medya ağları, son yıllarda internetin en çok kullanılan haberleşme ve eğlence mekanlarından biri olmuştur. Sosyal medyada insanlar, maliyetsiz olarak farklı kullanıcılarla iletişime geçebilmekte ve bilgi paylaşımında bulunmaktadır. Hızlı bir şekilde enformasyon akışına imkan veren sosyal medya konvansiyonel medyanın da ilgisini çekmiş ve haber kaynağı olarak kullanılmaya başlanmıştır. Sosyal medya ağları arasında hızlı iletişim imkanı sunan platformlardan biri X'tir (eski adıyla Twitter). X enformasyon paylaşımının süratli oluşu dezenformasyonun da hızla yayılmasına sebebiyet vermiştir. X, her şeyin paylaşılabilirdiği bir alan olarak gündelik hayatın bir parçası olmuş ve bir alışkanlık haline almıştır. Kullanıcılar bu alışkanlığı dijital platformda dijital kimlikleriyle sürdürmektedir. X'te kullanıcılar gerçek hayattaki isimleriyle varolabildikleri gibi anonim kimliklerle de paylaşımında bulunabilmektedirler. Sosyal medya ağları toplumun her kesiminden insanın basit birkaç üyelik işlemiyle katılabildiği dijital ağlardır. Sosyal medya ağlarında kişiler başka kullanıcılarla iletişime geçebilmekte, haber akışını takip edebilmekte ve kendileri de istedikleri konuda paylaşımında bulunabilmektedirler. Kişiler dijital ağlara ister gerçek hayattaki isimleriyle ister anonim kimliklerle katılabilmektedirler. Kullanıcılar gerçek hayattaki isimleriyle sosyal medyada var olsalar dahi, dijital ortamın yapısının farklılığı gereği, ister istemez dijital bir kimlik de edinirler. Ancak bu çalışmada dijital ortamda çevrim dışı dünyadaki kimliklerini kullanan kullanıcılar yerine, yarattıkları anonim kimliklerle paylaşımında bulunan kullanıcılar üzerinde durulmuştur. Çalışmada dezenformasyonu ve eğlenceyi bir arada barındıran ve troll olarak adlandırılan kullanıcılar incelenmiştir. Troll kullanıcıların sosyal medyadaki anonim paylaşım alışkanlığı çiftkimliklilik olgusu üzerinden tartışılmıştır. Çalışmada sekiz anonim X kullanıcısıyla derinlemesine mülakat yapılarak çevrimiçi kimlikler irdelenmiştir. Çalışmanın sonucunda kullanıcıların çevrimiçi kimlikleriyle çevrimdışı kimlikleri arasında belirgin bir ayırım yapabildikleri ve troll hesaplarını profesyonel bir şekilde kullandıkları gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Twitter, X, Troll, Sosyal Medya, Dijital Kimlik.

SOSYAL MEDYADA BİR EĞLENCE ARACI OLARAK HAYVAN İSTİSMARI

Hatice Çakır

*Doktor Öğretim Görevlisi, Kastamonu Üniversitesi
haticechakir@gmail.com*

Sosyal medya, her kesimden bireylerin kendi fikirlerini ve özel yaşamını özgürce ifade ettiği bir alan haline gelmiştir. Bireyler, kimi zaman kendi bedenini, kimi zaman çocuklarını, kimi zaman ise evdeki tüylü dostlarını sosyal medyada sergilemekten çekinmemektedir. Sosyal medyada yapılan kimi paylaşımlar kimi zaman istismar sınırlarına ulaşabilmektedir. Gerek ünlü olmak için gerekse zengin olma hayali ile sosyal medyada sergilenen hayatlar çok sayıda insanın ilgisini çekmekte, çok sayıda beğeni ve paylaşım yapılmaktadır.

Son yıllarda sosyal medyada güzel kadınların ötesinde tatlı çocuklar ve şirin/yaramaz evcil hayvanlar oldukça ilgi görmektedir. Çocukların ve hayvanların doğallığı masumiyeti sosyal medyada paylaşımı her geçen gün artmaktadır. Özellikle evcil hayvanların sosyal medyada görünürlüğü artarken hesap yöneticilerinin hayvanları doğasına aykırı şekilde kullanarak istismar edilmesi durumu sıkça karşımıza çıkmaktadır.

Hayvanların başrolde olduğu paylaşımlar, hayvanların yaşamda yeri olduğuna yönelik bir mesajdan öte bir mal gibi #iş birliği etiketi ile pazarlanma üzerine kurulmuş bir sistem bulunmaktadır. Sosyal medya paylaşımları ile tüylü dostlara yönelik ürün yelpazesi her geçen gün artmaktadır.

Günümüzde bireylerin sosyal medyada kimlik inşasında kimi zaman güzelliğini veya zenginliğini kimi zaman ise de hayvan sevgisi gibi insani duyguları öne çıkarmayı tercih etmektedir. Bu hayvan sevgisi adı altında yapılan paylaşım, sosyal medya kullanıcılarına beğeni ve para geri dönmektedir.

Sosyal medya aracılığı ile şirketler satışlarını belirlediği hedef kitlelere ucuz reklam maliyetiyle ve hızlı şekilde ulaşmakta bu şekilde de gelirlerini hızlıca arttırmaktadır. Sosyal medya ünlülerine ya da takipçi sayısı fazla olan hesaplarla paylaşım başına yapılan ödeme ile reklam stratejisi belirleyen şirketler bu süreçte bazı etik kurallarını göz ardı edebilmektedir.

Bu çalışmada sosyal medya olarak nitelenen Instagram'da tüylü dostların başrolde olduğu hesaplar incelenecektir. Bu noktada hesaplar kedi dostların başrolde olduğu hesaplar incelenecektir. Biri Türk diğeri Amerikan menşeli iki “kedi” hesabı incelenerek hesap üzerinden hayvanların ekonomik veya fiziksel olarak istismarına yönelik paylaşımlar betimsel analiz yapılarak irdelenecektir.

Bu çalışma, sosyal medyada sürekli ön plana çıkarılan “hayvanseverlik” adı altında hayvan istismarının nasıl yapıldığını belirleme açısından önem taşımaktadır. Hayvanların sosyal medyada kullanılmasının iki ülkedeki hukuki ve etik değerlerin karşılaştırılması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hayvan Hakları, Sosyal Medya, Hayvan İstismarı

TALEP ODAKLI SOSYAL HİZMETLERDEN ARZ ODAKLI SOSYAL HİZMETLERE GEÇİŞ: AİLE VE SOSYAL DESTEK PROGRAMI(ASDEP)

Aziz Armutlu

*Doktora Öğrencisi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
Öğretmen, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
aziz.armutlu@std.hku.edu.tr*

Küreselleşme ve neoliberal politikaların etkisiyle ortaya çıkan küresel sorunlar karşısında sosyal bilimlerde bazı çalışma alanlarının önemi artmıştır. Bu alanlardan biri de sosyal hizmet alanıdır. Sosyal hizmet alanı, dezavantajlı gruplar başta olmak üzere bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılamada ve refahını artırmada önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle yoksulluk, işsizlik, göç, şiddet, madde bağımlılığı, çocuk istismarı, engellilik gibi sorunların çözümünde sosyal hizmet uzmanları, etkin bir şekilde çalışmaktadır. Sosyal hizmetin temel amaçlarından biri, bireylerin kendi kendilerine yeterli hale gelmelerini ve toplumsal yaşama etkin katılımlarını sağlamaktır; bunu yaparken sosyal hizmetler, bireyin çevresi ve toplumla olan etkileşimini göz önünde bulundurmaktadır. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığında, talep odaklı sosyal hizmetlerden arz odaklı sosyal hizmetlere doğru paradigma değişikliği yaşanmıştır. Bu çalışmada, Türkiye'de uygulanan Aile ve Sosyal Destek Programı'nın (ASDEP) bu paradigma değişimindeki rolü incelenmiştir. Yaşanılan bu paradigma değişikliğinde ASDEP'in önemli bir rolü vardır. ASDEP, saha elemanlarıyla arz odaklı hizmet sunarak sosyal hizmetlerin vatandaşa sunulmasında etkili olmuştur. Bu kapsamda hane ziyaretleri yapılmıştır ve ziyaret edilen hanelerde ihtiyacı olanlara sosyal hizmet modelleri belirlenmiştir. ASDEP'in aktif olarak uygulanmaya başlandığı 2016 yılından itibaren hane ziyaretleri ve ulaşılan kişiler kamuoyuyla paylaşılmıştır ve yeni yıl için yeni hedefler belirlenmiştir. Örneğin; Türkiye genelinde 2022 yılında 1.000.000 haneye ulaşılması hedeflenmiştir. Ekim 2017'den itibaren 4.490.940 haneye, Ocak-30 Eylül 2022 tarihleri arasında 9 aylık süreç içerisinde ise 702.439 haneye ulaşılmıştır. ASDEP aynı zamanda diğer kurumlara da yönlendirmeler yapmakta ve kurumlarla işbirliği halinde süreci yürütmektedir. ASDEP'in Türkiye'deki uygulama süreci, programın yapısı ve içeriği ile performans programları ve stratejik planlarda belirlenen hedefler doküman analiz yöntemiyle incelenmiş olup ASDEP'in ortaya çıkış sürecinde görev alan uzman kişilere ulaşılarak derinlemesine görüşme yapılmıştır. Çalışmanın bulgularında ASDEP'in toplum temelli, koruyucu ve önleyici bir yaklaşımla arz odaklı sosyal hizmet sunmayı amaçladığı görülmüştür. Hane ziyaretleri sonucu elde edilen verilere dayanarak il ve ilçelerde risk haritaları hazırlanarak sosyal hizmetlerde müdahale yöntemleri belirlenmiştir. ASDEP'in yaygınlaştırılması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması için kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi gerekmektedir. Saha çalışanlarının niteliklerinin artırılması, izleme ve değerlendirme mekanizmalarının geliştirilmesi, yerel yönetimler ve sivil toplumla işbirliğinin güçlendirilmesi programın etkisini ve sürekliliğini sağlayacaktır. ASDEP'in bilimsel çalışmalarda daha fazla araştırma konusu olarak geliştirilmesi bu sürece olumlu katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Hizmet, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, ASDEP, Hane Ziyareti, Arz Odaklı Sosyal Hizmet

TARİHİ ÇEVREDE DOĞAL ORTAM UNSURLARININ MEKÂNSAL KULLANIMINA BİR ÖRNEK: ASSOS ANTİK KENTİ (AYVACIK, ÇANAKKALE)

Melek Sinan

*Doktora Öğrencisi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Coğrafya Bölümü
meleksinan17@gmail.com*

Beyhan Öztürk

*Dr. Öğretim Üyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Coğrafya Bölümü
beyhanozt7@gmail.com*

İnsanlık mirasına derin izler bırakan antik medeniyetlere bakıldığında kök salıp hayat buldukları coğrafyalarını iyi tanıyıp, doğal çevre unsurlarını iyi yöneterek geleceğe ilham veren tarihi mekânlar bıraktıkları gözlemlenir. Bu çalışmanın amacı da Assos Antik Kenti'nin mekânsal organizasyonunda sosyo-kültürel, ekonomik, mimari, estetik ve inanç faktörlerinin yansımaları ve bu süreçte doğal ortam unsurlarının nasıl değerlendirildiğini ele almaktır. Bu kapsamda çalışma önceki çalışmaların analizi ve saha gözlemlerinden derlenen verilerin değerlendirilmesi ile yürütülmüştür. Assos, Çanakkale ilinin Ayvacık ilçesine bağlı Behramkale köyünde bulunan ve M.Ö 7. yüzyıla tarihlendirilen Troas Bölgesi'nin önemli kentlerinden biridir. Antik kent, Edremit Körfezi'ne bakan 236 m yükseklikteki volkanik bir tepe ve yamaçları üzerinde kurulmuştur. Tepenin en yüksek alanı idari yönetim ve inanç mekânı olarak tasarlanmış olup burada kentin akropolü ve Athena Tapınağı inşa edilmiştir. Antik çağlarda bu anlayış yönetimin kudretini gösterirken aynı zamanda güvenliği de sağlama ve kutsal mekânları her daim zirve, tepe ve dağ gibi yüksek alanlara konuşturma kültüründe yatmaktadır. Kent yerleşmesi akropolden körfeze doğru dik olarak uzanan güney yamaç üzerinde kurulmuştur. Burada esas olan kentin topografyaya uygun bir yerleşme tarzı ile teraslama yöntemi kullanılarak tasarlanmasıdır. Bu kentin agorası ile agoranın kuzey ve güneyindeki stoa yapıları arasındaki kot farklarında gözlenmektedir. Bölgenin morfolojik yapısı antik tiyatronun inşasında avantaj sağlamış, suni bir eğimlemeye ihtiyaç duyulmadan doğal yamacın oyularak oluşturulan oturma sıraları Ege Denizi ve Midilli Adası'na bakacak plânda yapılmıştır. Helenistik çağın tiyatro algısında doğal bir manzaraya karşı yapılan bu kültürel yapılar, burada doğal çevre ile uyumlu bir doku oluşturmuştur. Kentin bütün mimari yapılarında ise doğal yapı malzemesi olarak bölgenin temel litolojik birimlerinden olan andezit kayacı yoğun olarak kullanılmıştır. Bir diğer doğal unsur olan suyun kontrollü kullanımı ise kentin akropol, misafirhane, gymnasionda bulunan su sarnıçları ile yağmur sularını sarnıçlara ulaştıran su kanalları ve yıkanma yapıları gibi antik su yapılarının varlığından anlaşılmaktadır. Günümüzde önemini kaybetse de döneminde stratejik önemi itibariyle önemli bir ticari kullanıma sahip antik limanın varlığı da kıyımın etkin kullanımını göstermektedir. Günümüze kadar ulaşan yüzey araştırmaları kapsamında kent organizasyonunda mekânı yerleşmeye mümkün kılan coğrafi konumu ile birlikte topografya, doğal kayaç ve suyun doğru plânlama ve kullanma bilgisi ile yürütülmüş olup mühendislik bilgisinin halkın sosyo-kültürel değerleri ve doğal çevresi ile uyumlu biçimde sürdürüldüğü söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Tarihi Çevre, Doğal Ortam, Assos Antik Kenti.

THE EFFECTS OF THE COVID-19 PANDEMIC ON INVISIBLE DOMESTIC LABOR: AN ANALYSIS IN THE CONTEXT OF TURKEY

Emre Tüfenkci

*Master Student, Yıldız Technical University, Department of Humanities and Social Sciences
emretufenkci@gmail.com*

Fahriye Dinçer

*Assistant Professor, Yıldız Technical University, Department of Humanities and Social Sciences
fahriyek@yildiz.edu.tr*

The Covid-19 pandemic has initiated a period of radical change in lifestyles and societies worldwide. Its effects have not only been limited to the healthcare sector but have also had a significant impact on domestic labor. As the amount of time spent at home increased, factors such as remote work and distance learning for children have intensified the volume and diversity of domestic labor. This situation highlights how invisible domestic labor affects gender roles, division of labor, and family relationships.

The aim of this paper is to examine how invisible domestic labor has changed during the Covid-19 pandemic in the context of Turkey and its impact on gender roles, family relationships, and the division of labor within the household. This study utilizes document analysis as its research method. Documents such as scientific articles, reports, and academic theses related to the domestic labor crisis during the Covid-19 pandemic were examined to understand the changes in domestic labor and descriptive analysis was employed to analyze the data.

The analysis results indicate an increase in the volume of invisible domestic labor during the Covid-19 pandemic and an increased burden on individuals performing invisible domestic labor. Furthermore, the pandemic has led to a gender-based redistribution of domestic labor, deepening gender inequalities. It has also increased the visibility of domestic labor and created awareness within society.

In conclusion, the aim of this study is to problematize the crisis of domestic labor that emerged during the Covid-19 pandemic. The changes in lifestyles, increased time spent at home, and the growing responsibilities within the household have emphasized the significance and diversity of domestic labor. This study aims to analyze the effects of domestic labor on areas such as gender relations, family dynamics, and the gendered division of labor within the household, in order to understand how domestic labor has undergone changes during Covid-19 pandemic.

Keywords: Covid-19, Domestic Labor, Invisible Labor, Gender

TURING TESTİ NİÇİN GEÇİLEMEZ: FELSEFİ BİR ELEŞTİRİ

Ümit Taştan

*Arş. Gör., Aksaray Üniversitesi, Felsefe
umit16tastan@gmail.com*

Turing testi, Alan Turing'in 1950 tarihli "Computing Machinery and Intelligence" adlı makalesinde önerdiği bir düşünce deneyidir. Bir bilgisayarın insan düşüncesinden ayırt edilemeyecek şekilde iletişim kurup kuramayacağını sorgulamaktadır. Bilgisayar bilimci Scott Aaronson, "Niçin Filozoflar Hesap Karmaşıklığı ile İlgilenmelidir" başlıklı makalesinde Turing testi ile ilgili şu soruyu tartışır: Turing testini geçebilen bir bilgisayar programı gerçekten yazılabilir mi?

Bu bildiriye yukarıdaki soruyu felsefi bir yöntemle ele almaya çalıştık. Soruyu teorik bilgisayar biliminin en önemli problemi sayılan "P vs Np" problemi ile ilişkilendirmemiz de çalışmanın önem ve özgünlüğüne katkı sağlamaktadır.

Alan Turing insanın vereceği cevapları verebilen bir bilgisayarın bilinçli olduğunu ve testi geçmiş sayılacağını düşünmektedir. Böyle bir programın yazılamayacağını savunan argümanımız iki temel gerekçeye dayandırılmıştır. Birincisi mantıksal bir eleştiridir. Turing makinesi esasına göre çalışan modern bilgisayarlar tümdengelimli mantık temelinde programlandığı için tümdengelimli olmayan düşünme biçimlerini modelleme konusunda pek çok zorluk yaşamaktadır. Tümdengelimli çıkarımlar öncüllerden hangi sonuca varılacağını garanti altına aldığı için programlamanın temelinde yer alır. Çünkü bilgisayarlar öncüllerde verili olmayan ya da eksik olan bilgiye dayanarak çıkarım yapma kabiliyetine sahip değildir. Bu sebeple Turing makinesi tümdengelimli olmayan çıkarımları yapmaya zorlandığında kendisini kolaylıkla ele verecektir.

Turing testinin geçilemeyeceğine yönelik ikinci gerekçemiz ise P vs Np problemine dayanmaktadır. P vs Np problemi temelinde gelişen Hesap Karmaşıklığı alanı bilgisayarların hesaplayamadığı problemlerden oluşur. Buradaki temel sorun, bilgisayara sorulan sorudaki girdi sayısı arttıkça bilgisayarın üreteceği çıktı sayısının üstel bir şekilde artmasıdır. Bu konuya Gezgın Satıcı Problemi ya da satranç, sudoku gibi oyunlar örnek verilebilir.

Hesap karmaşıklığı problemlerine çözüm bulunamadığı için Turing testinin de geçilemeyeceğini düşünüyoruz. Bu argümanımızın dayanağı, bilgisayarların pek çok probleme yanıt ararken kaba arama yöntemini kullanmasıdır. Çünkü bir problemin çözümü ile ilgili özgül bir algoritma bulunamadığında eldeki tüm algoritmalar taranmaktadır. Böylece insanların çok hızlı bir şekilde karar verebildiği bazı problemler bilgisayarlar için devasa işlem maliyetine neden olmaktadır. Çalışmamızda bilgisayarlarda modellenemeyen bu yeteneği Kant'ın felsefesindeki kavram-görü ayrımı üzerinden ele almaya çalıştık.

Anahtar Kelimeler: Turing Testi, Kant, Hesap Karmaşıklığı, Bilgisayar, Bilinç.

TÜRKİYE’DE FUTBOL TARAFTARLIĞI KONUSUNDAKİ SOSYOLOJİK ÇALIŞMALAR

Mesut ARSLAN

Araştırma Görevlisi

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Sosyoloji Bölümü

arсланmesut@hotmail.com

Türkiye’de futbol ve taraftarlık konusunun sosyolojik bir olgu olarak tanımlanması ve akademik dergilere, kitaplara ve makalelere konu olması 1990’lardan günümüze kadar geçen zamanı içeren yeni bir durumdur. Türkiye’de yüz yılı aşan bir tarihi olmasına rağmen futbol, yakın bir zamana kadar boş zaman aktivitesi olarak görülmüş ve akademik çalışmalarda göz ardı edilmiştir. Buna ek olarak eğitilmiş ve entelektüel kesimin futbolla ilgilenmesi hoş karşılanan bir durum olarak görülmemiştir. Ancak ilk olarak televizyon, sonrasında internet ve sosyal medya platformları olmak üzere futbolun kitleselleşmesini sağlayan araçların yaygınlaşması ve futbolun bir endüstri haline gelmesi bu durumun değişmesine neden olmuştur. Futbol artık toplumun tüm kesimlerinin ilgi duyduğu ve farklı toplumsal sınıfları birleştiren bir olgu haline gelmiştir. Futbol taraftarlığı büyük ve kimileri için tutkulu bir duygu birlikteliği yaratarak son yıllarda sosyolojik çalışmalara konu olmaya başlamıştır. Bu çalışmanın amacı, bugünden geçmişe doğru bakarak, son otuz yılda oluştuğunu söyleyebileceğimiz bu akademik literatürün dönüşümünü kendi içinde dönemlere ayırarak değerlendirmektir. Bunu yapmak adına futbol ve taraftarlığı konusunu sosyolojik bağlamda ele alan akademik dergi, makale ve kitaplar taranmış ve bu çalışmalardaki söylem dönüşümü analiz edilmiştir. Sosyolojik çalışmaların ortaya konulduğu ilk dönemde futbol taraftarlığı şiddetle ilişkilendirilerek daha çok hooliganizm bağlamında ele alınmıştır. Ardından gelen ve günümüzde kadar getirebileceğimiz ikinci dönemde ise futbola olan ilgiyi kimlik üreten bir kültür alanı olarak açıklamaya çalışan bir literatür oluşmuştur. Bu bildiride yukarıda açıklanan çerçevede ilk olarak futbolla ilgilenmenin, futbol üzerine düşünmenin ve yazmanın bir dönem neden “ayıp” bir şey olarak algılandığı sorgulanacak; ardından sosyolojik literatürün oluşmaya başladığı emekleme dönemindeki taraftarlık çalışmalarının temel özellikleri betimlenecek; son bölümde de son yıllarda yapılan taraftarlık çalışmalarının hangi konulara odaklandığı ve taraftar grupları üzerine yapılan araştırmaların hangi konu başlıkları bağlamında ele alındığı üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Futbol, Kimlik, Futbol Taraftarlığı, Taraftar Grupları.

ÜNİVERSİTE MEZUNLARININ İSTANBUL'DAN MEMLEKETLERİNE DÖNÜŞLERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİ ANLAMAK ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Sevgi Altun

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyoloji
altunsevgi00@gmail.com*

Şerif Esendemir

*Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyoloji
serifesendemir@gmail.com*

Üniversiteler genel manasıyla yüksek nitelikli bir nüfusa sahip olmak için kurulmuş yükseköğretim kurumlarıdır. Ülkemizde 12 milyonu aşan sayısı ile üniversite mezunları hem refah seviyesini doğrudan etkilemekte hem de kaliteli iş bölümünün yolunu açmaktadır. İstanbul, üniversite eğitimi için birçok öğrencinin deneyimlemek istediği bir şehirdir. Bu çalışma, üniversite eğitimi İstanbul'da tamamladıktan sonra memleketine dönen mezunların bu kararı etkileyen faktörlerin incelenmesini ve değerlendirilmesini içermektedir. Buradan hareketle üniversite eğitimi için İstanbul'a gelen ve eğitimlerini tamamladıktan sonra memleketlerine dönen bireylerin deneyimleri, beklentileri, bakış açıları ve motivasyonları mercek altına alınmıştır.

Üniversite sayısı bakımından Türkiye'nin en zengin şehri olan İstanbul, 14 devlet üniversitesi ve 44 vakıf üniversitesine ev sahipliği yapmaktadır. İstanbul'daki sayısı neredeyse iki milyona yaklaşan üniversite öğrencisinin bir kısmı, eğitimlerini sürdürmek için bir iç göç yani eğitim göçü gerçekleştirerek İstanbul'a gelmiştir. Üniversite öğrencileri için bu eğitim göçünü destekleyen birçok fırsatın ve çekici faktörün varlığı aşikârdır. İstanbul eğitim olanaklarının yanında geniş bir çalışma sahasına da sahiptir. Bu açıdan bakıldığında mezunların özellikle özel sektörde yer alan çeşitliliği değerlendirmesi öngörülebilir. Fakat mezuniyet sonrası iş hayatını İstanbul'da sürdürmek için gereken yaşam koşullarını sağlamak her üniversite mezunu için mümkün olmamaktadır. Bu bağlamda, memleketlerine dönmeyi tercih eden bireylerin bu kararı etkileyen faktörler yarı yapılandırılmış görüşmeler sonucunda belirlenmiş ve fenomenolojik çerçevede incelenmiştir.

Değerlendirmeler sonucunda, görüşülen fertlerin büyük çoğunluğu İstanbul'da hayatlarını sürdürmek istediğini; fakat ekonomik koşullardan dolayı buna imkân bulamadıklarını belirtmiştir. Burada dikkat çeken noktalardan biri COVID-19 pandemisinin bazı bireylerin dönüş kararını hızlandırması olmuştur, çünkü bu bireyler asıl ekonomik değişimin pandemi döneminde gerçekleştiği düşüncesindedirler. Bazı bireyler ise pandemi sürecinden önce de ekonomiyi sebep göstererek dönüşlerini gerçekleştirmişlerdir. Diğer sebepler arasında aile baskısı, aile özlemi, İstanbul'daki trafik ve hava kirliliği, deprem korkusu, yaşam standartlarının daha düşük olacağı öngörüsü gibi durumlar yer almaktadır. Sonuç itibarıyla fenomeni deneyimleyen bireylerin memleketlerine dönüş sebeplerinin birden fazla olduğu ve çoğunluğunun İstanbul'daki şartlara uyum sağlayabilseler yeniden İstanbul'a dönmek istedikleri kanaatine varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İstanbul, Eğitim Göçü, Üniversite Mezunları, Memlekete Dönüş

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE ÖDEME İSTEKLİLİĞİNİ ETKİLEYEN DEĞİŞKENLERDEN MARKAYA İLİŞKİN BİR ÖN ÇALIŞMA

Yağız Ekmekci

*Araştırma Görevlisi, Mudanya Üniversitesi, Psikoloji Bölümü
yagiz.ekmekci@mudanya.edu.tr*

Ceren Hıdıroğlu Ongun

*Doktor Öğretim Üyesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Psikoloji Bölümü
ceren.hidiroglu@deu.edu.tr*

Ödeme istekliliği, tüketicinin bir ürün için ödemeye istekli olduğu en yüksek fiyat olarak tanımlanır (Wertenbroch ve Skiera, 2002). Bireyin satın alma niyetine dair önemli bir gösterge olan ödeme istekliliği ile ilişkili değişkenler, hem pazarlamacılar hem de araştırmacılar tarafından araştırılmaktadır. Anket (Marbeau, 1987), müzayede (Vickrey, 1961), birleşik analiz (Carroll ve Green, 1995), saha ve laboratuvar deneyleri gibi çeşitli yollarla incelenen ödeme istekliliği, bu çalışmada belirli bir ürün grubu (giyim) üzerinde deneysel olarak çalışılacaktır. Tişört, kot pantolon, kaban ve bot olmak üzere dört farklı giyim grubundan fotoğrafların yer alacağı deneyde ürünlerin içerdiği malzeme türü ve oranları ile markaları manipüle edilerek her bir ürün için katılımcıların ödeme istekliliği değerleri elde edilecektir. Deneyde kullanılacak markaların belirlenmesi için yürütülen ve burada bulguları sunulacak olan bu pilot çalışmada 18-30 yaş aralığında, üniversite öğrencisi olan kişilerden çevrim içi anket yoluyla veri toplanmıştır. Katılımcılardan, belirlenen ürün grupları için beşer adet markayı marka değeri yüksek ve düşük olacak şekilde yazmaları istenmiş; ismi yazılan markalar frekans dağılımına göre sıralanarak asıl deneyde marka değeri yüksek ve düşük koşullarında kullanılmak üzere her bir ürün grubundan dörder adet marka belirlenmiştir. Bu markalar sırasıyla yüksek ve düşük olmak üzere tişört grubu için: Bershka, Mavi, Pull&Bear, Zara ve Addax, DeFacto, Koton, LC Waikiki; kot pantolon grubu için: Levi's, LTB, Mavi, Zara ve Addax, DeFacto, Koton, LC Waikiki; kaban grubu için: Bershka, Mavi, The North Face, Zara ve DeFacto, Koton, LC Waikiki, Trendyol; bot grubu için: Caterpillar, Greyder, Harley Davidson, The North Face ve DeFacto, Flo, Kinetix, LC Waikiki şeklindedir. Katılımcılar, bazı markaların ürün grupları değişse dahi düşük marka değerine sahip olduklarını düşünmektedir. Kimi markanın ismi tek bir ürün grubuyla anılırken kimilerinin birden çok ürün grubunda yer aldığı gözlenmiştir. Bu bulgular ve bunların olası sebepleri, menşe ülke başta olmak üzere markaların bazı özellikleri ile katılımcıların tercih gerekçeleri çerçevesinde tartışılmıştır. Türkiye üniversite öğrencilerinin zihinlerindeki marka imajlarına dair kapsamlı bir araştırma yürütmek amacıyla daha büyük bir örneklem üzerinde bu bulguları genişletmek araştırmacıların gelecek çalışma hedefleri arasında yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ödeme İstekliliği, Giyim, Marka Değeri, Marka İmajı.

UYUM ÇALIŞMALARINDA GÖÇ VE SIĞINMACI ANLATILARI

Müzeyyen Pandır

*Dr. Öğretim Üyesi, Işık Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Bölümü
muzeyyen.pandir@isikun.edu.tr*

Kamu kurum ve kuruluşları tarafından sosyal uyum faaliyetleri kapsamında düzenlenen farkındalık yaratma ve bilgilendirme kampanyaları, topluma yeni katılan yabancılar hakkında olumlu algı yaratmayı ve yerel halkın yabancılar yönelik kabulünü desteklemeyi amaçlamaktadır. Bu çalışma, bu amaçla düzenlenen bilgilendirme faaliyetlerindeki göç ve sığınmacı anlatılarını incelemektedir. Özellikle Göç İdaresi Başkanlığı (GİB) tarafından hazırlanan bilgilendirme amaçlı videolarda, sığınmacıların yeni katıldıkları toplumla ilişkilerine dair anlatılan hikayelerin içerikleri incelenmektedir. Akademik çalışmalar sıklıkla, sığınmacıların medya temsillerinde mağdur ve tehdit ikililiğinde temsil edildiğini, bu tarz temsillerin sığınmacıları pasif özneler olarak inşa ettiğinden onlara yönelik toplumsal algıyı da olumsuz yönde beslediklerini belirtmektedir. O halde, sığınmacılara yönelik farkındalığı ve kabulü arttırmayı amaçlayan bilgilendirme kampanyalarındaki anlatı ve mesajlar bu tasvirlerden ne kadar ayrılmakta, sığınmacılar ve göç, yerel halka hangi bilgilerle ve mesajlarla anlatılmaktadır? Çalışmanın bulgularına göre, Türkiye’de yaşayan sığınmacılar hakkında bilgi ve farkındalığı arttırmayı amaçlayan videolarda, sığınmacılara dair az miktarda bilgi paylaşılmaktadır. Sığınmacıların eğitim düzeyleri, uzmanlık alanları gibi bilgilerden çok, halkın, “farklı” olarak görülen insanları tanınmasının önemine dair bazen didaktik bazen duygusal mesajlar paylaşılmaktadır. Dolayısıyla bu videoların temel görevi halkı bilgilendirmekten çok, topluma yeni katılanların iş ve çalışma ortamlarında kabul edilmeleri yönünde mesaj paylaşmak olarak gözlenmiştir. İkinci olarak, bu mesajlarda topluma yeni katılanların “farklılığı” çeşitli şekillerde tekrarlanmakta ve halka, farklılıklarla beraber yaşama olgusunun önemi ve değeri anlatılmaktadır. Birlikte yaşam teması toplumsal kabul ve huzurun sağlanması için yerinde bir mesaj olsa da, araştırmalara göre yabancıların yerel halk tarafından kabulünü destekleyecek doğru temsil biçimi farklılıklar yerine benzerliklerin öne çıkarılması ve ortaklıklar üzerinden mesaj verilmesidir. Bu açıdan, gruplar arasında kültürel farklılıkları vurgulayan uyum faaliyetleri, halk arasında sığınmacılara yönelik kültürel uzaklık algısını arttırabilir ve sosyal kabulün yaygınlaşmasına olumsuz katkı sunabilirler.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Kabul, Sosyal Uyum, Bilgilendirme Faaliyetleri, Göç, Sığınmacı.

YAPAY ZEKA VE AHLAKİ KARARLAR

Şenay Çıplak

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Anabilim Dalı, Felsefe Programı
senayc@yildiz.edu.tr*

Ali Çaksu

*Prof. Dr., Balıkesir Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
ali.caksu@balikesir.edu.tr*

Günümüzde yapay zeka hem günlük hayatta hem de sosyal, askeri ve endüstriyel alanlarda bir hayli yaygın ve etkin olmuştur. Kullanılmakta olan navigasyon uygulamaları, çevrimiçi çeviriler, akıllı süpürgeler, cerrahi robotlar ve farklı birçok yapay zeka içeren sistemler doğal dil işleme, makine öğrenmesi ve derin öğrenme gibi yapay zekanın oluşum süreci ile tasarlanmıştır. Yapay zeka, tıpkı insanlar gibi, matematiksel hesaplamalar yapan, sohbet eden ve toplum hayatına katılarak yine tıpkı insanlar gibi meslek sahibi haline gelebilen bir insan-makine tasarımıdır. Bununla birlikte, günümüzde insan bilinci, zekası ve beyin yapısı gibi birçok olgu ve kavram hala net bir şekilde bilinmemektedir. Bu nedenle insan bilincinin bir kopyasını yapmak bugünkü teknoloji ile imkansızdır. İnsan beyninin bütün sinir yapıları yapay bir şekilde oluşturulsa dahi, yapay zeka toplumsal olarak iletişim kurabilen ve sosyalleşen insanlarda olduğu gibi yaşadıklarının farkına varamayacak, içsel olarak bir bağ hissedemeyecektir. Sadece beynin kopyalanmasıyla mantıksal ve matematiksel işlemleri gerçekleştirebilen bir yapay zeka elbette ki insanın bire bir kopyası değildir. Buna rağmen yapay zekânın mesela insani bir alan olan hukuk alanında çok başarılı kararlar verdiği ve hatta gelecekte bazı mahkemelerde hakimlerin yerini alabileceği bilinmektedir. Ancak onun ahlak alanında ne kadar başarılı olduğu tartışma konusudur. Bu bildiride yapay zekânın ahlaki problemler sözkonusu olduğunda ne gibi teori veya değerleri tercih ettiğini, ne tür ahlaki kararlar verdiği ve de zayıf noktalarını inceleyeceğiz. Yapay zekânın hızlı gelişimiyle ilgili ciddi bazı endişe ve korkuların da var olduğunu hatırlarsak, onun ahlaki kararlar ile ilişkisinin ne kadar önemli olduğunu düşünebiliriz.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zeka, Karar Alma Süreçleri, Ahlaki Kararlar.

YAŞLI BAKIM MODELLERİNE İLİŞKİN ULUSLARARASI UYGULAMA ÖRNEKLERİNİN İNCELENMESİ

Doğan Tamer Alagöz

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Politika Yüksek Lisans Programı
tmralgz@gmail.com*

Çiçek Nilsu Varlıklar Demirkazık

*Dr. Öğretim Üyesi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Hizmet Bölümü
c.n.varliklar.demirkazik@aybu.edu.tr*

Yaşlılık; insanların fiziksel, sosyolojik, psikolojik ihtiyaçlarının değiştiği ve hayata bakış açılarının farklılaştığı bir dönemdir. Başta gelişmiş ülkeler olmak üzere dünya genelinde yaşlılığın başlangıcı olarak 65 yaş kabul edilmektedir. Her insan için yaş kavramının miladı doğumdur; yani insanın doğumuyla birlikte yaş sayacı işlemeye ve ilerlemeye başlar ve bu sayacın ilerlemesi işlemi de yaşlanmanın yani yaş almanın bizatihi kendisidir. Yaşlılık insanlık tarihi boyunca var olan bir olgudur. Fakat yaşlılığa yaklaşım tarzı ve yaşlılığın değerlendirilmesi dönem dönem değişiklik göstermiştir.

Kronolojik, fizyolojik, sosyolojik ve psikolojik olarak değişimi içinde barındıran yaşlılık, insan ömrünün belli bir dönemidir. Bu dönem her ne kadar kendi içerisinde kendine özgü belli başlı bazı değişimleri barındırsa da; toplum ve devlet üzerinde de etkisi bulunmaktadır. Nüfusun yaşlanması toplumun sosyolojisini belirlemekte, kültürel yapıya ilişkin etkisi bulunmakta, kamu politikalarını yönlendirmektedir. Dünyanın gitgide yaşlanan bir demografiye sahip olduğu gerçeği de düşünüldüğünde; yaşlılık konu olarak çalışılması, incelenmesi, üzerine tartışmalar yapılması ve doğru yönetimi konusunda kararlar alınması gereken bir konu haline gelmektedir. İnsanların yaşlılıkla olan mücadelesi sadece yaşlanma sürecini geciktirme veya aktif yaşlanma stratejileri ile olumsuz etkilerini daha az hissetme ile sınırlı kalmaktadır. Devletlerin mücadelesi ise demografik yapıya, sosyal güvenlik sistemine ve sosyal politikalara ilişkin yapılan düzenlemeler ile olmaktadır.

Bu çalışmada Esping Andersen'in Refah Rejimi Modelleri esas alınarak seçilen Liberal Japonya, Muhafazakâr Almanya ve Sosyal Demokrat Finlandiya ile Türkiye demografik yapıları da dikkate alınarak yaşlı bakım modelleri açısından tartışılacaktır. Aynı zamanda Türkiye'ye gelecek nüfus beklentileri de dikkate alınarak yaşlı bakım hizmetlerine ilişkin politika önerilerinde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlanma, Yaşlılık ve Sosyal Politika, Yaşlı Bakım Hizmetleri

YETİŞKİNLERDEKİ BENLİK AYRIMLAŞMASININ EVLİLİK KAYGISI, EVLİLİK DOYUMU VE YAŞAM DOYUMUYLA OLAN İLİŞKİSİ

Esra Arslan

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
esra.arslan1@std.yildiz.edu.tr*

Ceymi Doenyas

*Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
ceymi@yildiz.edu.tr*

Evlilik, insan hayatındaki en önemli yaşantılardan biridir. Bir deneyim olan evliliğin niteliği, kişinin yaşam kalitesiyle neredeyse birebir ilişkilidir (Hünler ve Gençöz, 2003). TÜİK'in (2022) evlilik ve boşanmayla ilgili araştırmanın verilerine göre 2022 yılında 574.358 çift evlenirken 180.954 çift boşanmıştır. Bu durum boşanmalara rağmen evliliğin günümüzde halen tercih edildiğini göstermektedir. Günümüzde evlilik kurumu, toplumun temelini oluşturan ailenin oluşmasını sağladığı için önemli bir durum olarak görülmektedir. Bowen Aile Sistemleri Kuramı'nın temel taşı, benlik ayrışması kavramıdır (Bowen,1976). Bireylerin köken ailelerinden duygusal olarak ayrılma derecesi benlik ayrışması düzeylerini ortaya koymaktadır (Kerr ve Bowen, 1988). Daha iyi farklılaşma düzeyine sahip kişiler daha tatmin edici duygusal yaşamlara sahip olabilmektedirler (Bowen, 1976). Bu araştırmanın amacı, burada bahsedilen tatmin durumunu ilişki ve yaşam doyumu üzerinden incelemektir. Dolayısıyla bu çalışma, yetişkinlerdeki benlik ayrışmasının evlilik doyumu, evlilik kaygısı ve yaşam doyumuyla olan ilişkisini araştırmıştır. Konu ile ilgili literatür taramasında araştırmaya konu olan değişkenlerin bir arada incelendiği çalışmaya rastlanmadığı için araştırmanın alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Evliliği tercih eden yetişkinler olduğu gibi bekarlığı tercih edenler de olduğu için bu araştırmada evli yetişkinlerin evlilik doyumları incelenirken bekar yetişkinlerin ise evlilik kaygısı incelenmiştir. Araştırmaya başlamadan önce araştırmanın yapılabilmesi için Yıldız Teknik Üniversitesi'nden etik kurul izni alınmıştır. Araştırmada seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 25-64 yaş aralığındaki 411 katılımcı oluşturmaktadır. Katılımcıların 298'i evli, 113'ü ise bekarıdır. Katılımcılardan veri toplayabilmek için Kişisel Bilgi Formu, Benliğin Ayrışması Ölçeği (Işık ve Bulduk, 2015), Evlilik Yaşamı Ölçeği (Tezer, 1996), Evlilik Kaygısı Ölçeği (Çelik ve Erkilet, 2019) ve Yaşam Doyumu Ölçeği (Dağlı ve Baysal, 2016) kullanılmıştır. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmış ve Pearson Korelasyon Analizi yapılmıştır. Çalışmanın sonucuna göre bekar katılımcılarda benlik ayrışması arttıkça evlilik kaygısı azalmakta ve yaşam doyumu artmaktadır. Evli bireylerde ise benlik ayrışması arttıkça hem evlilik doyumu hem yaşam doyumu artmaktadır. Bu çalışma, benlik ayrışması kavramının farklı medeni durumdaki kişilerde ilişkisel ve yaşamsal tatmin boyutunda ilişkili olduğu olguları ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Benlik Ayrışması, Evlilik Doyumu, Evlilik Kaygısı, Yaşam Doyumu

YORUMCU SOSYOLOJİLERİN FELSEFİ ARKA PLANI OLARAK ROMANTİZM

Berivan Binay

*Dr. Öğr. Üyesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi
İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi
Sosyoloji Bölümü
bbinay@adu.edu.tr*

Sosyolojinin bağımsız bir bilim alanı olarak ortaya çıkışı ve kurumsallaşma süreci 19. yüzyılın son çeyreği ve 20. yüzyılın başlarında gerçekleşir. Sosyoloji ortaya çıkmadan önce toplum ve insan ilişkileri üzerine düşünceler ise genel olarak felsefi sistemler içinde geliştirilmiştir. Bu durum sosyolojinin başlangıçta felsefi bir çerçevede ortaya çıkmasına ve mevcudiyetini doğal olarak tek başına gerçekleştirememesine neden olmuştur. Sosyolojinin bir disiplin olarak kendini gerçekleştirme sürecinde arka planda ona eşlik eden iki temel felsefi sistemin bulunduğu bahsetmek mümkündür. Bu iki felsefi sistem, aynı zamanda iki farklı sosyoloji yapma tarzına da yol açmıştır. Avrupa merkezli söz konusu iki sosyoloji tarzı, sosyolojinin kurucu fikirlerinin oluşmasında ve sosyolojinin bir disiplin olarak kendini gerçekleştirmesinde stratejik rol oynamıştır. Bu sosyolojilerden biri, Émile Durkheim çizgisini takip eden Amerikan sosyolojisinde Talcott Parsons ile en esaslı dışavurumunu gerçekleştiren yapısal eğilimli sosyolojidir ve bu sosyolojinin felsefi arka planını pozitivist felsefenin oluşturduğu ileri sürülebilir. Öte yanda ise Max Weber ve Georg Simmel'in sosyolojilerinin miras hattında olan yorumcu sosyolojiler (etkileşimci gelenekler) bulunmaktadır. Bu sosyoloji yapma tarzının felsefi arka planında ise romantizmin bulunduğu ileri sürülebilir. Bu çalışmada, literatürde ekseriyetle bir sanat akımı olarak adlandırılan romantizmin felsefi bileşenlerine odaklanılarak yorumcu sosyolojilerin ortaya çıkış ve gelişiminde bu bileşenlerin nasıl ve ne şekilde rol oynadığı ortaya koyulmaya çalışılacaktır. Bu bağlamda romantizmin özellikle insan ve toplum kavrayışına, yanı sıra bu kavrayışın esasını oluşturan romantik metodoloji temel alınarak yorumcu sosyolojiler (etkileşimci gelenekler) üzerindeki etkisi genel hatlarıyla ortaya koyulmaya çalışılacaktır. Böylelikle, çalışmada genel olarak yorumcu sosyolojiler özelinde alternatif bir sosyoloji tarihi okuması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yorumcu Sosyolojiler, Romantizm, Sosyoloji Tarihi

İŞLETME

"SESSİZ İSTİFA" NIN KAVRAMSAL YOLCULUĞU: BİBLİYOMETRİK ANALİZ

S. Ece Yılmaz

*Öğr. Gör. Dr., Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, Kariyer Planlama Uygulama ve
Araştırma Merkezi
eyilmaz@atu.edu.tr*

Sessiz istifa, çalışanların resmi biçimde istifa etmeksizin edilgen bir ayrılma biçimini işaret ederek bu kişilerin yalnızca iş tanımlarının gerekliliklerini karşıladıkları durumu ifade etmektedir. Bu durum, işverenlerin çalışanlara yönelik insan üstü beklentileri ve yoğun çalışma dinamiklerine bir tepki olarak geçtiğimiz süreçte akademik çalışmaların odağında yer almaya başlamıştır. Diğer taraftan, çalışanların iş tanımlarının dışına çıkmamasının; çalışan bağlılığını, memnuniyetini, ekip çalışmasını, bilgi paylaşımını, açık iletişimi ve süreç içerisinde örgüt verimliliğini ve performansını olumsuz yönde etkileyebileceği bilinmektedir. Bu nedenle, örgütler açısından önemli kayıplara yol açabilecek bu olguya yönelik henüz gelişmekte olan literatürün gerisindeki kavramsal yapının bibliyometrik yöntemlerle ortaya çıkarılması gerek günümüzde gerekse gelecekte üretilecek araştırmalar için önemli bir hareket noktası teşkil edebilir. Bu çalışmanın amacı, sessiz istifa kavramının entelektüel arka planını, kavramsal yapısını ve gelişim sürecini ortaya koymaktır. Çalışmada, bu amaca uygun olarak bibliyometrik analiz yöntemi kullanılmıştır. Veri seti Web of Science (WoS) Core Collection veri tabanında tüm indeks türleri dahil edilerek oluşturulmuş; tarama sonucunda 1991-2023 yılları arasında İngilizce dilinde yayınlanan 327 bilimsel yayın çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. Veri analizinde, kavramın yakın tarihte ortaya çıkması nedeniyle bibliyometrik yöntemin iki ekseninden biri olan performans analizi tercih edilmemiş; çeşitli bilimsel haritalama tekniklerinden faydalanılmıştır. Analiz işlemlerinde VOSviewer 1.6.6 paket programı kullanılmıştır. Analizler aracılığı ile anahtar kelimelere göre kavramın hangi temalarda kümelendiği belirlenmiştir. Gerçekleştirilen analiz sonucunda sıklıkla kullanılan anahtar kelimeler büyük istifa, sessiz istifa, COVID 19, başa çıkma, işten ayrılma, depresyon, dayanıklılık, istifa, mental sağlık, tükenmişlik, yaşam kalitesi, nicel ve felç olarak tespit edilmiştir. Bulgular sessiz istifa kavramının arka planında yer alan kavramsal kümeleri ortaya koyarken anahtar kelimelerin ortak bulunurluğu, akademik eğilimlerin gelişimine ilişkin farklı perspektifleri değerlendirmeye olanak sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sessiz İstifa, Büyük İstifa, Bibliyometrik Analiz

ÇALIŞANLARIN ÖRGÜTSEL ADALET ALGILARININ İŞTEKİ MUTLULUK ÜZERİNDEKİ ETKİSİNDE DUYGUSAL EMEGİN RÖLÜNE YÖNELİK BİR MODEL ÖNERİSİ

Sercan Tombul

*Öğrenci , Yıldız Teknik Üniversitesi ,Sosyal Bilimler Enstitüsü
sercantombul93@gmail.com*

Serdar Bozkurt

*Prof.Dr, Yıldız Teknik Üniversitesi İşletme
serdarbozkurt34@gmail.com*

Günümüz iş dünyasında çalışanların örgütsel adalet kavramı gittikçe ön plana çıkmaktadır. Örgütsel adalet kavramı, örgüt üyelerinin, parçası oldukları örgütün kendilerine adil davranıp davranmadığına ilişkin algılarını ifade etmektedir. Sosyal değişim teorisi açısından örgütsel adalet üç boyutta kategorize edilebilir. Bunlar; dağıtım adaleti, prosedür adaleti ve etkileşim adaletidir (Donglong, vd., 2020). Örgütsel adaletin işteki mutluluğu etkilediği düşünülmektedir. Bu çerçevede işteki mutluluk, bir birey veya ekip için geçerli olan performansı en üst düzeye çıkarmak ve potansiyele ulaşmak için harekete geçmeyi sağlayan temel zihniyet olarak ifade edilmiştir (Pryce-Jones & Lindsay, 2014). Çalışmanın bir diğer kavramı olan duygusal emek ise, çalışanların diğer bireylerle işlemleri sırasında örgütsel olarak arzu edilen duygunun ifade edilmesi gereken çaba, planlama ve kontroldür. Bu tanımda dört ana unsur ön plana çıkmaktadır. Bunlar; organizasyonda gösterilmesi gereken duyguların etkileşimi, duyguların ifade edilmesi, duyguların iş ile ilişki hale getirilmesi ve duyguların ne zaman ve ne şekilde gösterileceğine dair kuralların oluşturulmasıdır (Morris & Feldman, 1996). Sosyal değişim ilişkileri çerçevesinde, algılanan örgütsel adalet ile işteki mutluluk ilişkisinde duygusal emek davranışlarının gösterilmesinin olası sonuçlarının hizmet sektörü çalışanları açısından incelenmesi önemli hale gelmiştir. Böylelikle ilgili sektör çalışanları açısından bu duygusal emek davranışının sonuçları ortaya konulabilecektir.

Araştırmada anket formu kullanılacaktır. Anket formu dört bölümden oluşmaktadır. Bunlardan ilki örgütsel adalet ölçeğidir. Bu ölçek Colquitt vd. tarafından (2011) geliştirilmiş ve Karadeniz vd. tarafından dilimize uyarlanmıştır. İlgili ölçek 14 ifadeden oluşmaktadır. Duygusal emek ölçeği ise, Diendorff vd. (2005) tarafından geliştirilmiş, Basım vd (2012) tarafından dilimize uyarlanmıştır. İlgili ölçek 13 ifadeden oluşmaktadır. İşte mutluluk ölçeği ise Sing vd (2018) tarafından geliştirilmiş, Sever vd. (2020) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. İlgili ölçek 12 ifadeden oluşmaktadır. Son olarak demografik sorular dâhil edilerek ilgili anket formu hazırlanmıştır. Çalışmada, kolayda örnekleme yoluyla beyaz yakalı çalışanlara Google forms üzerinden anketler gönderilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Örgütsel Adalet, İşte Mutluluk, Duygusal Emek

ÇALIŞANLARIN TEKNOLOJİK HAZIR BULUNUŞLUK VE KARIYER BAĞLILIKLARININ, İŞ-AİLE ÇATIŞMASI ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Mete Serdar

*Öğrenci, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
meteserdar1994@gmail.com*

Serdar Bozkurt

*Prof.Dr, Yıldız Teknik Üniversitesi İşletme
serdarbozkurt34@gmail.com*

Günümüzde gerek bireysel gerekse organizasyonel temelde teknolojiye olan ilgi giderek artmaktadır. Böyle bir ortamda, çalışanların teknolojiye hazır olma durumlarının gerekliliği daha da ön plana çıkmaktadır. Teknolojik hazır bulunuşluk kavramı çalışanların iş ile gündelik hayatlarında amaçlarını etkin bir şekilde gerçekleştirebilmek için teknolojiyi kullanma ve onu benimseme eğilimlerini ifade etmektedir (Parasuraman, 2000). Çalışmanın bir diğer kavramı olan kariyer bağlılığı ise, çalışanın kariyerine nasıl yön vereceğini belirlemesi ve kariyeri ile ilgili hedefleri benimseyip içselleştirmesi (Colarelli ve Bishop, 1990) ve seçmiş olduğu kariyer yolunda çalışmak için barındırdığı motivasyonu (Hall, 1971) kapsamaktadır. Kariyer bağlılığı; kariyer girişi, kariyer kimliği ve kariyer planlaması olmak üzere üç boyutta ele alınmaktadır (Chu and Kuo, 2007, Akt. Balak, 2013). Teknolojik hazır bulunuşluk ve kariyer bağlılığının, işten aileye olan çatışmaları etkilediği düşünülmektedir. İş-aile çatışması, çalışanların işte yaptıklarının aile sorumluluklarının önüne geçmesiyle oluşur (Frone vd., 1992). Vayne vd. (2004) ise iş-aile çatışmasının işteki rollerin aile rolünün yerine getirilmesini engellediğinde ortaya çıktığını dile getirmektedir. Sosyal değişim ilişkileri çerçevesinde, teknolojik hazır bulunuşluk ve kariyer bağlılığının, iş-aile çatışması üzerindeki etkisinin çalışanlar açısından incelenmesinin önemli olacağı düşünülmektedir.

Araştırmada anket formu kullanılacaktır. Anket formu dört bölümden oluşmaktadır. Bunlardan ilki teknolojik hazır bulunuşluk ölçeğidir. Bu ölçek, Yen (2005) tarafından geliştirilmiş, Sönmez ve Akgün (2015) tarafından dilimize uyarlanmıştır. İlgili ölçek on üç ifadeden oluşmaktadır. Kariyer bağlılığı ölçeği, Blau (1989) tarafından geliştirilmiş, İbrahimoglu ve Aydınçelebi (2013) tarafından dilimize uyarlanmıştır. İlgili ölçek yedi ifadeden oluşmaktadır. İş-aile çatışması ölçeği ise Netemeyer vd (1996) tarafından geliştirilmiştir. Bu ölçeğin iş-aile çatışması boyutunu kapsayan beş ifade bulunmaktadır. İlgili ölçek Efeoğlu ve Özgen (2007) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Son olarak demografik sorular da dâhil edilerek ilgili anket formu hazırlanmıştır. Çalışmada, kolayda örnekleme yoluyla çalışanlara ulaşılabilecek olup, Google forms üzerinden anketler gönderilecektir.

Anahtar Kelimeler: Teknolojik Hazır Bulunuşluk, Kariyer Bağlılığı, İş-Aile Çatışması

ÇEVİK PROJE YÖNETİM YAKLAŞIMLARININ ÇALIŞAN PERFORMANSI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNE YÖNELİK BİR MODEL ÖNERİSİ

Kaan Ürüt

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Yönetimi Tezli Yüksek Lisans Programı
kaanurut95@gmail.com*

Ceren Erdin

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü
cerdin@yildiz.edu.tr*

Günümüzde şirketlerin farklı yerel ve global pazarlara çok daha kolay bir şekilde ulaşabilmeleri, rekabet seviyesinin artmasındaki etkenlerin başında gelmektedir. Bu bağlamda rekabetçi piyasa koşullarının oluşması, organizasyonların politika ve stratejilerinin hayata geçirildiği benzersiz iş birimleri olan projelerin uygulama aşamasında, farklı yaklaşımlara başvurulması sonucunu da beraberinde getirmiştir. Özellikle ticaret, sanayi ve kamu sektöründe maliyetlerini büyük miktarda aşan, geç bitirilen, hatta tamamlanmadan sona erdirilen çok sayıda başarısız proje örneği bulunmaktadır. Bu durum organizasyonların amaç ve hedeflerine ulaşmasında büyük bir risk teşkil ettiğinden; proje çalışmalarını planlamak, organize etmek, uygulamak ve kontrol etmek adına uygun proje yönetim stratejisinin seçimi oldukça önem taşımaktadır. Bununla birlikte günümüzde birçok kurum, buldukları sektör içerisinde hayatta kalabilmek ve rakipleri ile rekabet edebilir hale gelmekteki ana unsurun sahip olunan insan kaynağı potansiyeli yani çalışanları olduğunun farkındadır. Çalışan performansı; doğrudan organizasyonel üretim kalitesi, verimlilik, üretkenlik vb. faktörlerle ilişkili olduğundan organizasyonel başarının sağlanmasında anahtar bir rol üstlenmektedir. Bu sebeple çalışan performansını arttırmak farklı sektördeki birçok kurumun ana hedefi haline gelmiştir.

Bu araştırmada, geleneksel proje yönetim yaklaşımlarının yetersiz kaldığı durumlara bir alternatif olarak ortaya çıkan ve günümüzde bilgi teknolojileri sektörü başta olmak üzere birçok alanda önemli bir yer edinmiş olan çevik proje yönetim yaklaşımlarının çalışan performansı üzerindeki doğrudan etkileri ve bununla birlikte çevik proje yönetim yaklaşımlarını oluşturan yönetim, süreç, organizasyon, insan, proje ve teknik olmak üzere altı alt boyutun çalışan performansı üzerinde oluşturacağı etki ve rolünün tespit edilmesi adına bir model önerisi sunulması amaçlanmıştır. Literatürde çevik uygulamalar ve çalışan performansı arasındaki ilişki üzerine yapılmış az sayıda çalışmanın olması, bu çalışmanın önemini ve ilerletilmesindeki temel motivasyonu oluşturmaktadır. Gerçekleştirilen çalışmada değişkenler arasındaki ilişkiler neden-sonuç bağlamı içerisinde değerlendirildiğinden amacı bakımından açıklayıcı bir araştırma olarak sınıflandırılmaktadır. Bu çalışmanın ortaya koyduğu model ve değişkenler arasında kurulan ilişkiyi anlamlandırması yönüyle literatüre katkı sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Proje Yönetimi, Çevik Uygulamalar, Çalışan Performansı, Çeviklik

DEĞİŞİM SÜRECİ VE ÖRGÜTLERDEKİ DEĞİŞİM YÖNETİMİNİN ÇALIŞANLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Alican Küçüker

*Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Yüksek Lisans Programı
alican.kucuker@gmail.com*

Hasan Ali Kaplan

*Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi İİBF, İşletme Bölümü
hakaplan@yildiz.edu.tr*

Günümüzde birçok alanda olduğu gibi, kurumsal yapılanmalar ve örgütler için de değişim kaçınılmaz bir ihtiyaçtır. Hiç şüphesiz örgütler de, değişim ihtiyacının getirileri karşısında hem mevcut düzeni olumsuz yönde en az oranda etkileyecek, aynı zamanda birçok pozitif kazanımın da kapısını aralayacak yeni uygulama ve stratejiler geliştirme noktasında adımlar atmaktadırlar.

Bu çalışma kapsamında; değişim süreçlerinin temelleri üzerinde durularak, kurumsal firmalarda yaşanan dönüşümün kurum örgütsel yapısı ve iş süreçleri üzerine olan etkileri ile firmaları bu denli büyük çaplı bir değişikliğe götüren nedenler, karar süreci ve dönüşümün uygulamaya alınması evreleri, hali hazırda çalışmakta olduğum bankada gerçekleşen örnek proje referans alınarak incelenmek istenmiştir.

Tamamıyla değişikliğe uğrayan mevcut bankacılık yazılım ve uygulama altyapısının kuruma katacağı katma değerler ile, gerek mevcut personelin yeni sisteme entegrasyonu, gerekse de kurum bünyesine dahil edilen yeni çalışan gücü ile geçiş sürecinin en az risk ve iş kaybıyla tamamlanması hedeflenmiştir.

Ayrıca örgüt yapısı içerisinde, altyapı ve geliştirme ekipleri dışında kalan önemli bir diğer bileşen olarak operasyon ve iş birimlerinin sürecin bir parçası olarak üstlenmiş oldukları sorumluluklar ve değişim sonrası karşılaşmış oldukları zorlukların iş yapış yöntemleri üzerindeki etkileri de bu proje kapsamında incelenmiştir.

Son olarak, işverenin yönetim hakkı kapsamında değişim sürecinin yönetimi, hukuki ve operasyonel süreçler üzerindeki etkileri ile genel kapsam ve sınırları ele alınmaya çalışılmıştır.

Buradaki temel amaç, değişim ve değişim yönetimi kavramlarını örgütler açısından ele alarak, değişim yönetiminin çalışan üzerindeki etkisine ilişkin çıkarımlara ulaşmaktır.

Anahtar Kelimeler: Değişim, Örgüt, Kurumsal Yapı, Yönetim Hakkı.

DİJİTAL LİDERLİĞİN İŞ PERFORMANSINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Hatice Meşe

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Sağlık Bilimleri Enstitüsü,
Sağlık Yönetimi Anabilim Dalı
220901041@ogrenci.sbu.edu.tr*

Özlem Özer

*Doç. Dr., Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü
ozlem.ozer@sbu.edu.tr*

Günümüzde her geçen gün gelişen teknoloji ile ortaya çıkan dijitalleşme süreci, örgütlerde dijital liderlik anlayışını da önemli bir kavram haline getirmiştir. Dijital liderlik anlayışı; teknolojiyi destekleyen ve dijital dönüşüme ayak uydurmayı amaçlayan bir liderlik tarzını yansıtmaktadır. Bu çalışmada dijital liderliğin iş performansına etkisini incelemek amaçlanmaktadır. Çalışmanın evrenini bir kamu kurumunda çalışmakta olan personel oluşturmaktadır. Çalışmada örneklem seçimine gidilmemiş ve oluşturulan anket, çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 149 kişiye uygulanmıştır. Çalışmada katılımcıların dijital liderlik algılarını ölçmek için Büyükbeşe ve diğerleri (2022) tarafından geliştirilen “Dijital Liderlik Ölçeği”, iş performansı algılarını ölçmek için ise Çalışkan ve Köroğlu (2022) tarafından geliştirilen “İş Performansı Ölçeği” kullanılmıştır. Çalışmadan elde edilen veriler SPSS 24.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmaya katılanların tanımlayıcı özellikleri incelendiğinde katılımcıların %51’inin kadın, %64,4’ünün evli, %65,1’inin 31 yaş ve üzeri, %64,4’ünün dört yıllık yüksekokul/fakülte mezunu ve %43’ünün kurumda toplam çalışma süresinin 11 yıl ve üzeri olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada katılımcıların dijital liderlik ölçeğine verdikleri cevapların puan ortalaması $\bar{X}=4,20$; iş performansı ölçeğine verdikleri cevapların puan ortalaması $\bar{X}=4,40$ olarak belirlenmiştir. Çalışmada yapılan korelasyon analizi sonucunda dijital liderlik ile iş performansı arasında anlamlı, pozitif yönlü ve orta düzeyde bir ilişki ($r=,506$, $p<0,01$) tespit edilmiştir. Ayrıca dijital liderliğin iş performansı üzerindeki etkisini ortaya koymak üzere oluşturulan regresyon modeline ilişkin istatistiksel tahminler modelin anlamlı ve kullanılabilir olduğunu göstermiştir ($F=50,619$, $p<0,001$). Dijital liderlik iş performansı üzerinde toplam varyansın %25,6’sını açıklamaktadır ve analiz sonuçları, dijital liderlik algısının yükselmesinin iş performansını istatistiksel olarak artırdığını göstermektedir ($t=7,115$, $p<0,001$). Bu sonuçlar doğrultusunda da örgütlerde iş performansının artırılabilmesi noktasında dijital liderliğin önemli bir etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Liderlik, İş Performansı, Liderlik.

DÖNÜŞÜM EKONOMİSİNDE ELDEN ÇIKARMA DAVRANIŞLARI: BİBLİYOMETRİK BİR ANALİZ (1992-2023)

Ece ÖZER ÇİZER

*Arş. Gör., Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü
ece.ozer@icloud.com*

İbrahim Kırçova

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü
ibrahimkircova@gmail.com*

Büyüme odaklı lineer ekonominin sonuna gelinmesiyle birlikte, ürünlerin dönüşümü, paylaşım, sürdürülebilirlik, eşitlik gibi kavramları odağına alan dönüşüm ekonomisi, paylaşım ekonomisi, sürdürülebilir ekonomi gibi yeni ekonomi modelleri ortaya çıkmıştır. Çevre ve sosyal konulardaki geçmişten günümüze süregelen kümülatif problemlerin çözümüne odaklanan, herkes için daha iyi, adil ve eşit şartların olması gerektiğini vurgulayan bu yeni ekonomi modellerinde akış lineer ekonominin aksine atık ile son bulmamaktadır. Klasikleşmiş lineer ekonomide kaynakların toplanmasıyla başlayıp, atık çıkartılması ile son bulan doğrusal akışın aksine dönüşüm ekonomisinde akış döngüselidir. Dönüşüm ekonomisinde atıklar değer olarak görülmekte, atıklara yönelik değer kontrolü ön plana çıkmaktadır. Kullanım ömrünü tamamlamış ürünler geri dönüşüm işlemleri kapsamında atık depolama alanlarına/merkezlerine/konteynerlerine gönderildikten sonra değer kontrolüne tabi tutulmaktadırlar. Değer kontrolünden geçtikten sonra sınıflandırılan atıklar tersine lojistik sistemindeki yerlerini alarak, dönüşüm ekonomisi döngüsünde kaynak olarak değerlendirilmektedirler. Atıkların sorumlu şekilde elden çıkarılmasında ise tüketicilerin rolü büyüktür. Tüketici, tersine tedarik zincirinde “odak noktası” olarak kabul edilmektedir. Tüketiciler atıkları tersine tedarik zincirine geri getirmedeki rollerini ihmal etmeleri nedeniyle “kayıp halka” olarak etiketlenmektedirler. Tüketicinin atıklarını sorumlu şekilde elden çıkarmaları, üreticiler veya geri dönüşüm firmaları tarafından başlatılan geri kazanım ve geri dönüşüm planlarının başarılı bir şekilde yürütülmesini hızlandırmaktadır. Bu çalışmada ise tüketicinin elden çıkarma davranışının literatüre yansımalarının 20 yıllık özetini kapsamlı şekilde ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Web of Science veri tabanında 2004-2023 yılları arasında tüketici davranışı kapsamında elden çıkarma davranışlarını konu alan 128 çalışmaya yönelik sistematik literatür analizi gerçekleştirilmiştir. Sistematik literatür analizi ile elden çıkarma davranışı kapsamında en sık çalışılan konular, en çok atıf alan kaynaklar ve yazarlar tespit edilerek literatürün mevcut görünümü ortaya koyulmuştur. Çalışmanın analizi için R programı ve bibliometrix paketi kullanılmıştır. Analiz bulguları incelendiğinde kelime bulutunda veri setinde en sık tekrar eden kavramların sırasıyla "tüketici davranışı", "dönüşüm ekonomisi", "elden çıkarma davranışı" ve "e-atık" olduğu görülmektedir. Ayrıca trend konular grafiğinde 2020-2022 yılları arasında en sık çalışılan konuların "dönüşüm ekonomisi", "e-atık" ve "elden çıkarma davranışı" kapsamında gerçekleştiği tespit edilmiştir. Gelecek araştırmalar için yol haritası niteliği taşıyan çalışmanın bulguları, elden çıkarma davranışı çalışılırken dönüşüm ekonomisi ve e-atık konularında gerçekleştirilecek yeni çalışmalara olan ihtiyacın önemini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dönüşüm Ekonomisi, Tüketici Davranışı, Elden Çıkarma Davranışı, E-Atık.

E-TİCARETTE SÜRDÜRÜLEBİLİR TÜKETİMİN MUCİZEVİ ETKİSİ; HEDONİK, EUDAİMONİK VE BİLİŞSEL TATMİN

Belma Kırvanoğlu Altın

*Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü
belmaaltin99@gmail.com*

İbrahim Kırçova

*Prof.Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü
ibrahimkircova@gmail.com*

E-ticaret, en yalın anlatımı ile internet üzerinden mal ve hizmet satışı olarak tanımlanabilir. E-ticaret hacminin tüm dünyada hızla büyümesinin başlıca sebepleri, tüketicilerin internet kullanımının artması, gelişen teknolojiler, sunulan ürün ve hizmetlerin çeşitliliği, alışveriş deneyiminin konforu, daha rekabetçi fiyatlar ve küreselleşme olarak sıralanabilir. E-ticaretin gelişimi çevresel, sosyal ve ekonomik sorunlara da çözüm üretme potansiyeline sahip olduğu için tüketicilerin de daha fazla sürdürülebilir ürün ve hizmetlere ulaşmasını sağlayarak sürdürülebilir tüketimin de artmasına hizmet eder. Sanayi devriminin ardından dünyadaki kaynakların hızlıca tüketilebileceğinin farkına varılması ile ortaya çıkan sürdürülebilirlik kavramı bugünün ihtiyaçlarını karşılarken gelecek nesillerin de ihtiyaçlarını göze alarak ve gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama fırsatından taviz vermeyerek mevcut kaynakları en optimize şekilde kullanmak gerektiğini savunan bir kavramdır. Kavram üç boyutu ile incelenmektedir: ekonomik, çevresel ve sosyal boyut.

Algılanan müşteri etkinliği (PCE) tüketicilerin mevcut eylemlerinin bir sorunun çözümünde çevreye ve topluma katkı sağlayabileceğine ne ölçüde inandığını ifade eder. Akademik çalışmalarda da görülebileceği gibi bu durum tüketicilerin sürdürülebilir tüketim davranışları sergileme olasılığını artıran önemli bir faktör olup satın alma deneyimi gerçekleştikten sonra hazcı, bilişsel ve içsel tatmin yaratmaktadır. Hazcı (Hedonic) tüketim davranışı incelendiğinde, sürdürülebilir tüketim davranışları, tüketicilerin çevreye ve topluma katkıda buldukları için kendilerini daha iyi hissetmelerine neden olmaktadır. Bu durum, tüketicilerin sürdürülebilir tüketim davranışları sergilemesinden alınan keyfi artırabilir. Araştırmalar, sürdürülebilir tüketim davranışları sergilemenin anlam duygusu, sosyal ilişkiler ve bireysel varoluş faktörleri dikkate alındığında tüketicilerin haz ve mutluluk düzeyini artırabileceğini göstermektedir. Bilişsel (Cognitive) tüketici davranışı bağlamında gerçekleştirilen çeşitli araştırmalar ile sürdürülebilir tüketim davranışına sahip tüketicilerin çevresel ve sosyal sorunların çözümüne fayda sağlayabildiklerini ve bireysel kimliklerinin geliştiğini hissederek yaşam kalitelerinin ve yaşam tatminlerinin arttığını göstermektedir. İçsel (Eudaimonic) tüketici davranışı dikkate alındığında, mükemmellik arayışı içinde anlam ve insani amaç duygusu ile dolu erdemli bir hayat yaşamak isteği ve insanın kendi potansiyelini gerçekleştirmesini ifade eder. Kişinin kendini ifade etmesi ve yaşama gücü içsel tüketici davranışı bağlamında incelenir.

Sürdürülebilir tüketim tüketicilere ve topluma fayda sağlamanın yanı sıra özsaygı, özel canlılık, kişisel ifade, yaşam tatmini, kendini gerçekleştirme ve iyi olma hali üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Tüketim, Algılanan Müşteri Etkinliği, Hedonik, Bilişsel, Eudaimonik, E-Ticaret.

GENEL SORUMLULUK SİGORTALARIYLA KARŞILAŞTIRMALI OLARAK İŞVEREN SORUMLULUK SİGORTASININ GELİŞİMİ VE İŞLEVİ

Esin Gürbüz

*Dr. Öğretim Üyesi, Ege Üniversitesi, İşletme Bölümü
esin.gurbuz@ege.edu.tr*

ÇSGB Ekim 2023 verilerine göre Türkiye'deki işyeri sayısı 2.118.639, işçi sayısı 16.413.359'dur. Sosyal güvenlik mevzuatına göre iş sözleşmesiyle çalışan işçiler sigortalı sayılır ve sigortalılara zorunlu olarak iş kazası ve meslek hastalığı sigortası uygulanır. İşveren sorumluluk sigortası, iş kazaları sonucunda işçiler veya bunların hak sahipleri tarafından işverenden talep edilecek ve Sosyal Güvenlik Kurumu'nun sağladığı yardımların üstündeki ve dışındaki tazminat talepleri ile Kurum tarafından işverene karşı iş kazalarından dolayı açılacak rücu davaları sonunda ödenecek tazminat miktarları ve yargılama giderlerini karşılayan ihtiyari bir genel sorumluluk sigortası türüdür. Halen 12 Nisan 2005 tarihli "işveren sorumluluk sigortası genel şartları" uygulanmaktadır. İşçilerin işverence sağlanan taşıtla toplu olarak götürülmeleri sırasında veya görev ile başka yere gönderilmesi nedeniyle asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda veya ülke sınırları dışında meydana gelen iş kazaları sonucu tazminat talepleri, meslek hastalıkları sonucu tazminat talepleri ile manevi tazminat talepleri sözleşmede teminat kapsamına alınabilir. Sigorta genel şartlarında, teminat kapsamında bir iş kazası olması durumunda işverenin yerine getirmekle yükümlü olduğu ihbar ve tedbirler düzenlenmiştir. Bunlardan birisi de, gerekli kurtarma ve korunma tedbirlerini almaktır.

Türkiye Sigorta Birliği verilerine göre işveren sorumluluk sigortası teminat adedi 2014 yılında 295.524 iken 2022'de 502.866, 2023'ün ilk 9 ayında 529.825'tir. Genel sorumluluk sigortaları toplam teminat adedi 2014 yılında 3.381.475 iken 2022'de 5.483.634, 2023'ün ilk 9 ayında 4.556.721'dir. İşveren sorumluluk sigortası toplam prim miktarı 2014 yılında 168.622.903 TL iken 2022'de 1.431.444.662 TL, 2023'ün ilk 9 ayında 2.475.791.416 TL'dir. Genel sorumluluk sigortaları toplam prim miktarı 2014 yılında 634.407.542 TL iken 2022'de 5.955.119.936 TL, 2023'ün ilk 9 ayında 7.776.900.636 TL'dir. 2014 yılında toplam 42 hayat dışı sigorta şirketinden 33'ü işveren sorumluluk sigortası alt branşında teminat verirken 2023 yılında toplam 49 şirketten 38'i teminat vermektedir. İşveren sorumluluk sigortasında satış kanalı olarak ilk sırada acenteler, ikinci sırada brokerler ve üçüncü sırada bankalar yer almaktadır. Son on yıllık verilere göre genel sorumluluk sigortalarında teminat adedi ve prim miktarı bakımından ilk sırada "üçüncü şahıslara karşı MSS", ikinci sırada "işveren sorumluk sigortası", üçüncü sırada "mesleki sorumluk sigortası", dördüncü sırada "tıbbi kötü uygulamaya ilişkin ZMSS" ve beşinci sırada "tehlikeli maddeler ZSS" yer almaktadır. Bu çalışmanın amacı, iş kazalarında işverenin sorumluluğu ile işveren sorumluluk sigortasının Türkiye'deki durumunun incelenerek isteğe bağlı bu sigortanın işlevine yönelik çözüm önerileri geliştirmektir.

Anahtar Kelimeler: İşveren Sorumluluk Sigortası, Genel Sorumluluk Sigortası, İşverenin Sorumluluğu.

HAVAYOLU SEKTÖRÜNDE ALGILANAN HİZMET KALİTESİ BOYUTLARI: ÇEVİRİMİÇİ MÜŞTERİ YORUMLARININ ANALİZİ

Sena Kılıç

*Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Yönetimi
Öğretim Görevlisi, Özyeğin Üniversitesi, Havacılık Yönetimi
sena.kilic@ozyegin.edu.tr*

Ebru Enginkaya Erkent

*Doç.Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Yönetimi
ebruenginkaya@gmail.com*

Müşteri memnuniyetiyle güçlü bir şekilde ilişkilendirilen hizmet kalitesi, bir organizasyonun başarısı için önemli bir faktör olarak kabul edilmektedir. Hizmet kalitesinin bu önemi, araştırmacıların ilgisini çekmiş olup, hizmet kalitesinin ölçümü birçok araştırmacının odak noktası olmuştur. Bir hizmete yönelik müşteri beklentilerini ve algılarını ortaya çıkarmayı amaçlayan çalışmaların çoğunda, genellikle ankete dayalı bir araştırma aracı olan SERVQUAL tercih edilmiştir. Bu ölçek yaygın olarak kullanılsa da, ankete dayalı araştırmaların bazı sınırlamaları bulunmaktadır. Bu sınırlamalardan bir tanesi ölçüm kapsamının genellikle önceden belirlenmiş boyutlarla sınırlı olmasıdır. Bir diğeri ise müşteri tercihlerindeki dinamik değişiklikleri yakalamakta yetersiz kalmasıdır. Literatürdeki son çalışmalar, çevrimiçi müşteri yorumlarının yapılandırılmamış doğasının, hizmet kalitesine ilişkin daha kapsamlı bir görünüm sunarak, yapılandırılmış anketlerde gözden kaçabilecek hususları yakalayarak mevcut hizmet kalitesi araçlarının geliştirilmesine ve genişletilmesine yardımcı olacağını vurgulamaktadır. Ancak, havayolu hizmet boyutları konusunda mevcut literatür sürekli olarak genişlese de, çevrimiçi müşteri yorumlarına odaklanarak bu kavramı tüketici bakış açısıyla inceleyen çalışmalar yok denecek kadar azdır. Tüm bunlar göz önünde bulundurularak, bu çalışmada hizmet kalitesi boyutlarını belirlemek için Skytrax platformundan alınan çevrimiçi havayolu müşteri yorumları makine öğrenmesi yöntemlerinden biri olan konu modelleme yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışma, havayolu hizmet kalitesinin boyutlarını keşfederek, hizmet kalitesi çalışmalarını genişletirken, geleneksel araştırma yöntemlerinden farklı olan metin madenciliği teknikleri ile, yolcuların havayolu hizmet deneyimlerine yönelik görüşlerini ve kalite algılarını değerlendirerek, hangi konularda iyileştirmeler yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, müşteri tercihlerindeki zaman içinde değişen eğilimlerin daha derinlemesine anlaşılmasını sağlamaktadır. Son olarak, bu çalışma, havayolu endüstrisinde hizmet kalitesini daha iyi anlamak ve sürekli iyileştirme için stratejik yönler sunmak adına, çevrimiçi müşteri yorumlarının ve metin madenciliği yöntemlerinin önemini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hizmet Kalitesi, Çevrimiçi Müşteri Yorumları, Metin Madenciliği, Konu Modelleme

İŞLE İLGİLİ İHTİYAÇLARIN TATMINİ ÖLÇEĞİNİN TÜRKÇE GEÇERLİLİK VE GÜVENİLİRLİK ÇALIŞMASI

Ali Davut Alkan

*Doktora Öğrencisi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yönetim ve Organizasyon
Bilim Dalı Doktora Programı
alidavutalkan@ohu.edu.tr*

Murat Güler

*Doçent Doktor, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, İ.İ.B.F., İşletme Bölümü
murat_guler@ohu.edu.tr*

Öz-Belirleme kuramı (Self-Determination Theory) kapsamında bireylerin gelişimi için üç önemli psikolojik ihtiyaç özerklik, yetkinlik ve ilişkisellik olarak tanımlanmaktadır (Deci & Ryan, 2000). Bu çerçevede, Van den Broeck vd. (2010) tarafından geliştirilen işle ilgili ihtiyaçların tatmini ölçeğinde, yukarıda bahsi geçen üç ihtiyaç grubu birer boyut olarak belirlenmiştir.

Çalışmanın amacı; işle ilgili ihtiyaçların tatmini ölçeğinin Türkçe diline uyarlanması, geçerlilik ve güvenilirliğinin incelenmesidir. Türkçe yazında adı geçen ölçeğin Türkçe formunun güvenilirlik ve geçerliliğinin incelenmemiş olması ve ölçeğin çalışan ihtiyaçlarının incelenmesine yardımcı olması çalışmanın özgün değeri olarak gösterilebilir.

Van den Broeck vd. (2010) tarafından geliştirilen işle ilgili ihtiyaçların tatmini ölçeği, 3 boyuttan (özerklik, yetkinlik ve ilişkisellik) ve 18 ifadeden oluşmaktadır. İfadeler, 5'li likert ölçeğinde değerlendirilmektedir. Ölçek Türkçe diline uyarlanmış ve farklı sektörlerden 195 katılımcıya uygulanmıştır. Elde edilen verilerin değerlendirilmesinde ve analizinde Jamovi (version 2.2.5) istatistik programı kullanılmıştır. Yapısal geçerliliğin incelenmesi kapsamında yapılan Keşfedici Faktör Analizi (KFA) sonucunda ölçeğin Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri 0.898 ve Bartlett testi sonucu anlamlı ($p < 0.1$) bulunmuştur. KFA sonucunda, orijinali 3 boyutlu olan ölçeğin yapısını koruduğu ve toplam varyansın %71'ini açıkladığı görülmüştür. KFA yapılırken faktör yükü 0.5 ve üzeri olan ifadeler dikkate alınmıştır. 2., 4., 6., 7., 10., 13., 16. ve 17. ifadeler faktör yüklerinin 0.5 değerinin altında kalması ve faktör dağılımını olumsuz etkilemesi sebebiyle analizden çıkarılmıştır. Yapılan Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) sonucunda iyi uyum indeks değerleri elde edilmiş ve ölçeğin 3 faktörlü yapısı doğrulanmıştır ($\chi^2 / df = 1.68$; $p < .05$; RMSEA = .0591; SRMR = .03; CFI = .986; TLI = .98). Ayrıca ölçek boyutlarının birbirinden ayrı yapılar olup olmadığı ayrışım geçerliliği kapsamında HTMT analizi ile incelenmiş ve elde edilen değerlerin 0.39 ile 0.70 arasında değiştiği görülmüştür. Ölçeğin güvenilirliğini değerlendirmek amacıyla ölçek boyutlarının Cronbach's Alpha değerleri hesaplanmış ve sırasıyla $\alpha = 0.91$, 0.96 ve 0.72 olduğu görülmüştür. Bu bulgulara göre, uygulanan örnekleme ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu değerlendirilmiştir.

Çalışmanın en önemli kısıtlarında biri sınırlı sayıda çalışana uygulanmasıdır. Her ne kadar farklı sektörlerden çalışanlara uygulanmış olsa da örneklem sayısının çoğaltılması ve farklı sektörlerden katılımcıların iştiraki ile daha genellenebilir sonuçlara ulaşılabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İşle ilgili ihtiyaçların tatmini, Öz-Belirleme kuramı, Özerklik, Yetkinlik, İlişkisellik.

KOOPERATİFLERDE ÇIKMA TAZMİNATININ HUKUKİ NİTELİĞİ

Sema Aydın

*Dr. Öğretim Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü
sdemir@yildiz.edu.tr*

Kooperatifler Kanunu m. 10 hükmünde her ortağın kooperatiften çıkma hakkı olduğu ancak çıkma keyfiyetinin kooperatifin mevcudiyetini tehlikeye düşürmesi halinde ayrılmak isteyen ortağın tazminat ödemesine dair ana sözleşmeye hüküm konulabileceği düzenlenmiştir. Kooperatiflerde ortaklara tanınmış olan çıkma hakkı neticesinde ortakların kooperatiften ayrılmaları kooperatifin varlığını tehlikeye düşürebilir. Ayrılan ortağa ödenmesi gereken ayrılma payı, artık alınamayacak olan aidatlar, birden fazla ortağın aynı zamanda ayrılmak istemesi olasılığı, kooperatifi zor duruma düşürebilir. Ayrılan ortağın yerine kooperatife yeni ortak bulmak da kolay olmayabilir. Bu nedenle Kooperatifler Kanunu m.10 ile ortakların çıkma konusunda sahip oldukları menfaat ile kooperatiflerin varlığını sürdürmesi ya da koruması konusunda sahip olduğu menfaati dengelemeye çalışmıştır. Kooperatifler Kanunu m. 10 çerçevesinde çıkma tazminatı istenebilmesi için ortağın çıkması, ana sözleşmede çıkma tazminatı istenmesi konusunda hüküm bulunması ve kooperatifin mevcudiyetini tehlikeye düşürmesi gerekmektedir. Bu koşulların tümü mevcut olduğunda çıkma tazminatı istenebilecektir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu çıkma tazminatının, gerçekte bir ayrılma akçesi olduğunu, niteliği gereği ise ceza ya da tazminat olmadığını ifade etmektedir. Doktrinde çıkma tazminatını, borçlar hukuku anlamında tazminat olarak kabul eden görüşler bulunduğu gibi çıkma tazminatının cezai şart niteliğinde olduğunu ifade eden görüşler de bulunmaktadır. Kooperatifler Kanunu m. 10'da belirtilen çıkma tazminatının Borçlar Kanunu hükümleri uyarınca öngörülen tazminattan farklı olduğu görülmektedir. Kooperatifler Kanununda çıkma tazminatı istenebilmesi için ortağın kusurlu olması koşulundan söz edilmemiştir. Bu sebeple ortağın, kooperatiften çıkmasında bir kusurunun olması gerekmez. Kooperatifler Kanunu uyarınca çıkma tazminatı istenebilmesi için ortağın kooperatiften çıkması neticesinde somut bir zararın oluşması da gerekmemektedir. Kooperatifin mevcudiyetinin tehlikeye girmesi yeterlidir. Görüldüğü gibi Kooperatifler Kanununda ifade edilen tazminat ifadesi Borçlar Kanununda düzenlenen tazminattan farklıdır. Çıkma tazminatı, cezai şarttan da farklıdır. Borçlar Kanunu m. 179'da bir borcun hiç ya da gereği gibi yerine getirilmemesi durumu için ceza koşulu kararlaştırılabileceği belirtilmektedir. Çıkma tazminatı, kooperatif esas sözleşmesinde öngörülmüşse, ortağın çıkması ile kooperatifin varlığının tehlikeye düşürmesi halinde ödenecek bir tazminattır. Ceza koşulu ise borçlunun asıl borcunu sözleşmeye uygun bir şekilde ifa etmediği takdirde ödeneceği kararlaştırılan bir meblağdır. Bu nedenle çıkma tazminatı kendine has nitelik arz eden bir ödeme olarak değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kooperatif, Çıkma Hakkı, Çıkma Tazminatı.

KSS VE İKY'NİN BÜTÜNLEŞMESİNDEN DOĞAN YENİ BİR KAVRAM: SOSYAL SORUMLU İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİ

Gamze Arslan

Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü

Mahmut Bilgetürk

Dr. Öğretim Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü
mahmutb@yildiz.edu.tr

Kurumsal sosyal sorumluluk; şirketlerin kurumsal kaynaklarını etik usullerle kullanarak toplumun iyi oluş halini desteklemektir (Kotler & Lee, 2008). Bir başka tanıma göre ise; kurumsal sosyal sorumluluk, şirketlerin toplumsal ve çevresel konularını iş süreçlerine, gönüllük esasına dayanarak, entegre etmesi ve bu konuda tüm paydaşlarla iş birliği içerisinde olmasıdır. KSS hakkında kesin bir fikir birliği ve net bir tanım olmamakla birlikte, özetle, şirketlerin tüm paydaşlarına karşı taşıdığı sorumlulukları ifade ettiği söylenebilir. Sosyal sorumluluk; toplumsal refahı yükseltmek, çevreyi korumak, insan haklarını en üst düzeyde gözetmek ve yasalara uymak adına şirketlerin ekonomik, etik, yasal ve gönüllü sorumluluklarını kapsar (Garavan & McGuire, 2010). Sosyal sorumlu insan kaynakları yönetimi; kurumsal sosyal sorumluluğun insan kaynakları yönetimine entegre edilerek odağa şirketin esas paydaşları olan çalışanların alınmasıdır (Cooke & He, 2011). Sosyal sorumlu insan kaynakları yönetiminin (SR-HRM) ortaya çıkışında; şirketlerin sosyal sorumluluk faaliyetleri incelenirken iç paydaşların göz ardı edilmesinin farkına varılması etkili olmuştur. Sosyal sorumlu insan kaynakları yönetimi; insan odaklı bir çalışma ortamı oluşturulmasını teşvik etmek, insani değerlere saygı duymak, ekonomik ve insani endişeler arasında bir denge kurmak, Organizasyonel ve toplumsal faydayı dengelemek, iş-yaşam dengesini yönetmektir (Fenwick & Bierema, 2008). Dolayısıyla sosyal sorumluluğun insan kaynakları yönetiminin üzerindeki önemi ve işlevi aşikardır. Sosyal sorumlu davranan insan kaynakları yönetimi ile şirketler, çalışanlarının etik anlayışını geliştirebilir ve çalışanlarını sosyal sorumluluk faaliyetlerine katılmaları yönünde teşvik edebilir (Liao, Cheng, & Chen, 2022). Bununla birlikte çalışanlara yasal gerekliliklere uygun iyi çalışma koşulları sağlaması, çalışanları çok yönlü geliştirecek şekilde onlara bir yol çizmesi, çalışanların esenliğini sağlarken onların kişisel ve mesleki beklentilerini karşılamaya yönelik politikalar kurgulaması sosyal sorumlu insan kaynakları yönetiminin gerekliliklerindedir (Baek & Kim, 2021). İnsan kaynakları yönetimi, şirketlerin sürdürülebilir olabilmesi için kurumun imajını, itibarını, işveren markasını dolayısıyla tüm paydaşlar nezdindeki algısını sosyal sorumlu politikalar benimseyerek olumlu yönde etkileyebilir (Garavan & McGuire, 2010). Sosyal Sorumlu İnsan Kaynakları Yönetimi Kavramı (SR-HRM) ilk olarak Shen ve Zhu tarafından geliştirilmiştir (Shen & Zhu, 2011). Şirketlerin son yıllardaki İK politikalarına baktığımızda ise sosyal sorumluluğa olan talebin arttığı görülmektedir (del-Castillo-Feito, Blanco-Gonzalez, & Hernandez-Perlins, 2020). Sosyal sorumlu insan kaynakları yönetimi ile birlikte ele alınan araştırma konuları arasında; sürdürülebilir rekabet, örgütsel vatandaşlık, işten ayrılma niyeti, çalışan bağlılığı ve kurumsal itibar konuları yer almaktadır (Omidı & Zotto, 2022).

Anahtar Kelimeler: Kurumsal Sosyal Sorumluluk (KSS), Sosyal Sorumlu İnsan Kaynakları Yönetimi (SR-HRM), İç Paydaşlar

MARKA BAĞLILIĞINA GİDEN YOL: BAĞLANMA STİLLERİNİN ROLÜ

Şirin Gizem Köse

*Dr. Öğr. Üyesi, MEF Üniversitesi, İşletme Bölümü
koseg@mef.edu.tr*

Bağlanma teorisi, insandaki duygusal bağların işlevleri, duygusal dinamikleri, kökenleri ve gelişim yolları ile ilgili konuları ele almaktadır (Hazan & Shaver, 1994). Bağlanma, kişinin kendisi ve başka bir belirli kişi arasında kurduğu, onları birbirine bağlayan ve zaman içinde kalıcı hale gelen duygusal bağ olarak tanımlanmaktadır. Davranışsal yönüyle bağlanma, bağlanma nesnesine belirli bir derecede yakınlık kazanma ve bunu sürdürme arayışıdır. Bağlanma davranışları yakınlığı veya teması teşvik eden, yaklaşma, takip etme gibi davranışları ve gülümseme, ağlama, çağırma gibi sinyal verme davranışlarını içerir (Ainsworth & Bell, 1970). Bağlanma figürü çocuğun bakım ve güvenliğini sağlayan kişidir (Bowlby, 1969). Genellikle kişinin yetişkinlikteki yakın ilişkilerinin doğası ve kalitesinin, çocukluk döneminde, özellikle de çocuk-bakıcı ilişkisinde meydana gelen duygusal olaylardan güçlü bir şekilde etkilendiği görüşü mevcuttur (Collins & Read, 1990). Öte yandan marka bağlılığı, tüketicilerin tutarlı olarak tekrar tercih ettikleri markayı veya hizmeti değiştirme davranışlarını etkileyebilecek faktörlere rağmen aynı markayı satın almaya bağlılıklarıdır (Oliver, 2010). Bu çalışmada, bağlanma stillerine göre tüketicilerin marka bağlılığı gösterme davranışının değişiklik gösterip göstermediğinin ve farklı bağlanma stillerine sahip tüketicilerin marka bağlılığı örgülerinin ortaya çıkarılması hedeflenmektedir. Bu amaç doğrultusunda öncelikle katılımcıların bağlanma stillerini belirlemek için ölçüm uygulanacaktır. Collins & Read'in (1990) ölçeğine göre yetişkinlerde bağlanma stilleri bağımlı, endişeli ve yakın olmak üzere üç faktörde incelenebilir. Bartholomew ve Horowitz (1991) yetişkin bağlanma stillerini güvenli, korkulu, saplantılı ve kayıtsız kategorilerinde ele almaktadır. Çalışma kapsamında, Erzen'e (2016) ait Türkiye örnekleminde geçerliliği ve güvenilirliği sınanmış, güvenli, kaçınan, kaygılı-kararsız alt boyutlarını içeren bağlanma stilleri ölçeği kullanılacaktır. Tüketicilerin baskın bağlanma stilleri belirlendikten sonra tüketicilere en fazla bağlı oldukları marka sorularak bu bağlılığın gelişim süreci, koşulları incelenecektir. İncelenen bulgular bağlanma stilleri kategorilerine göre raporlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Marka Bağlılığı, Bağlanma Stilleri, Tüketici Davranışı.

OKUL YÖNETİCİLERİNİN İNOVASYON YETERLİLİĞİNİN ÖRGÜTSEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK İLE İLİŞKİSİ: İSTANBUL MALTEPE'DE BİR UYGULAMA

Yonca Deniz Gürol

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü
ygurold@gmail.com*

Turna Kara

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Yönetimi Tezli YL Programı
turna.kara83@gmail.com*

Sürdürülebilirlik, liderliğin değişimi yönetmedeki hayati rolünü ve okul yöneticilerinin inovasyon yeterliliğinin artan önemini vurgulayarak, okullar da dahil olmak üzere küresel kurumlar için çok önemli bir ilke haline gelmiştir. Bu değişim trendi, okul yöneticilerinin inovasyon yeterliliklerine daha fazla odaklanmasıyla birlikte, liderliğin değişimin yönlendirilmesinde oynadığı önemli rolün altını çizmektedir. Öneme rağmen, eğitim kurumlarında bu inovasyon yeterliliğini örgütsel sürdürülebilirlikle ilişkilendiren literatürde önemli bir eksiklik vardır. İstanbul Maltepe'de yürütülen bu çalışma, öğretmenleri hedefleyen ayrıntılı bir anket kullanarak bu yeterlilikler ile sürdürülebilirliğin çeşitli yönleri arasındaki bağlantıyı araştırarak bu boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkiyel tarama modeli kullanılacaktır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durum var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Üç temel değişkene odaklanılmıştır: demografik özellikler, inovasyon yeterliliği ve örgütsel sürdürülebilirlik, her biri kendi içinde alt boyutlara ayrılmıştır. Veri toplama aracı olarak; Eraslan ve Bardakcı (2014) tarafından geliştirilen “Okul Yöneticilerinin İnovasyon Yeterlilikleri Ölçeği” ve Gültekin ve Argon (2020) tarafından geliştirilen “Örgütsel Sürdürülebilirlik Ölçeği” kullanılacaktır. Verilerin analizinde bağımsız örneklem T Testi, ANOVA ve lineer regresyon analizleri kullanılacaktır. Çalışmada, demografik özelliklere dayalı farklılıkları, inovasyon yeterliliğinin beş alt boyutu (değişime duyarlılık, okul içi iletişim, okul dışı iletişim, liderlik ve motivasyon) ile beş sürdürülebilirlik alt boyutu (yönetmel, ekonomik, sosyal, çevresel ve kültürel) arasındaki ilişkiyi öngören 25 hipotez incelenecektir. Çalışmada, inovasyon yeterliliği ve okul sürdürülebilirliği arasındaki etkileşime ilişkin literatürün zenginleştirilmesi ve daha iyi bir kurumsal sürdürülebilirlik için okul yöneticilerinin inovasyon yeterliliklerinin geliştirilmesine öncelik verilmesine yönelik eğitim politikalarına rehberlik edilmesi hedeflenmektedir. Böylece, okul yöneticilerinin gerekli inovasyon becerileriyle donatılması ihtiyacının altını çizen ve eğitim alanında kurumsal sürdürülebilirliğe ulaşma hedefini destekleyen bir gündem yaratılması umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, İnovasyon yeterliliği, Liderlik, Okul yöneticileri.

ÖRGÜT İKLİMİ VE ÖRGÜTSEL ÖZDEŞLEŞME ARASINDAKİ İLİŞKİDE YÖNETİCİ DESTEĞİNİN ROLÜ

Ozan Erguvan

*Öğrenci, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Yönetimi Tezli Yüksek Lisans
ozanerguvan@hotmail.com*

Turhan Erkmen

*Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü
tturali@gmail.com*

Günümüz dünyasında özellikle teknolojinin ve yapay zekanın gelişmesiyle birlikte, insanlar ve insanların bir araya gelerek oluşturduğu örgütler bu önüne geçilemeyen ve nüfuz edici değişimden payını almaktadır. Farklı bilim dallarına mensup araştırmacılar bu değişim ve gelişimi açıklamak için konuyu farklı açılardan irdelemektedir. Bu hızlı değişim karşısında örgütler varlıklarını sürdürebilmek için uygun ve pozitif bir iklime ihtiyaç duymaktadırlar. Bu çalışmada örgütsel çevrenin, örgütsel davranışın ve örgüt içi atmosferin daha iyi anlaşılması ve açıklanması açısından önemli bir kavram olan örgüt iklimi ile kişinin kendisini duygusal olarak örgüte bağlı hissetmesi ve kendi bireyselliğini örgütsel kimlikle eşleştirmesi olarak özetlenebilen örgütsel özdeşleşme arasındaki ilişki analiz edilmeye çalışılmıştır. Ek olarak örgüt iklimi ile örgütsel özdeşleşme arasındaki ilişkide önemli bir belirleyici faktör olan yönetici desteğinin rolü de diğer bir değişken olarak incelenmiştir. Yeni bir çalışma modeli olarak adlandırılabilir hibrit çalışma sisteminde kişilerin örgüt ortamından ve dolayısıyla yöneticilerinden nispeten uzakta olduğu söylenebilir. Ayrıca değişimle birlikte jenerasyonlar arası farklılıklar daha göze çarpıcı bir şekilde karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla yönetici desteği, yöneticinin yeni kuşakları yakalaması örgüt içerisindeki ortam açısından son derece önemlidir. Bu noktadan hareketle böyle bir çalışma sisteminde yönetici desteğinin rolü incelenerek, örgüt iklimi ve örgütsel özdeşleşme arasındaki ilişki ve ortaya çıkan sonuçlar açıklanmaya çalışılmıştır. Araştırmada araştırma yaklaşımı olarak nicel yöntem kullanılmıştır. Araştırma deseni olarak anketler yardımıyla tarama deseni tercih edilmiştir. Örgüt iklimi kavramı için Litwin ve Stringer'in 38 maddelik ölçeği, örgütsel özdeşleşme kavramı için Chaney'nin 18 maddelik ölçeği ve yönetici desteği kavramı için ise Noe ve Wilk'in 11 maddelik ölçeği ile Yoon ve Thye'nin 3 maddelik ölçeği ile birleştirilerek kullanılmıştır. Örneklem olarak iş hayatını hibrit çalışma sistemiyle sürdüren kişiler kolayda örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Son olarak verilerin istatistiksel analizi SPSS programı ile açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Örgüt İklimi, Örgütsel Özdeşleşme, Yönetici Desteği.

ÖRGÜTLERDE AHLAKİ DUYGULAR: AHLAKİ YÜCELİK DUYGUSU İLE İLGİLİ BİR MODEL ÖNERİSİ

Furkan Maraşlı

*Doktora öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü
maraslifm@gmail.com*

Ali Ekber Akgün

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü
aakgun@yildiz.edu.tr*

Büşra Müceldili

*Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü
busramu@yildiz.edu.tr*

Son yıllarda örgütsel çalışmalarda ahlaki duyguların pozitif iş çıktıları ile ilişkisi araştırmacılar tarafından yoğun ilgi görmektedir. Bu duygu ailesi, toplum tarafından kurumsallaştırılmış ahlaki standartları desteklemeye hizmet etmekte ve örgütsel bağlamda bireylerin kendi davranışlarını, etkileşim içerisinde buldukları kişilerin davranışlarını ve başkalarının davranışlarını değerlendirmelerine yardımcı olmaktadır. Ahlaki duygular ailesine mensup pozitif bir duygu olan ahlaki yücelik (İngilizce yazında "moral elevation"), bireylerin ahlaki bir güzelliğe tanık olduklarında yaşadıkları duygulanımı ifade etmektedir. Ahlaki yücelik; "başkalarının iyiliği, ahlaki güzelliği veya takdire şayan eylemleriyle tetiklenen ve insanları iyilik veya takdire şayan işler yapmaya motive eden olumlu bir ahlaki duygu" (Haidt, 2003: 276) olarak tanımlanmıştır. Mevcut yazında ahlaki yüceliğin öncülleri ve ahlaki yüceliği tetikleyen faktörleri belirlemeye yönelik çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Ancak örgütsel davranış bağlamında bu duygunun neden olabileceği pozitif iş çıktılarına yönelik yeterince araştırma bulunmamaktadır. Pozitif duyguları deneyimleyen bireylerin "eylem-düşünce repertuarlarının" genişleyeceğini ve bireylerin yeni ve kalıcı kaynaklar inşa edeceğini ifade eden Genişlet ve İnşa Et Teorisi'nin (Fredrickson, 1998) teorik varsayımlarından yola çıkarak, pozitif bir duygu olan ahlaki yüceliğin örgütsel yaratıcılık ve işe adanma gibi pozitif iş çıktılarına anlamlı etkisinin olacağı beklenmektedir. Dolayısıyla ahlaki yüceliğin örgütsel çıktıları keşfetmek amacıyla yapılan bu çalışma ile ahlaki yücelik ve pozitif iş çıktıları arasındaki ilişki modellenerek açıklanacak, bu bağlamda mevcut yazının genişlemesine katkı sağlanacaktır.

Öneri 1. Ahlaki yücelik ile örgütsel yaratıcılık arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Öneri 2. Ahlaki yücelik ile işe adanma arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Oluşturulacak ampirik araştırma modeli ve hipotezleri test etmek amacıyla proje takımlarından reflektif ölçekler kullanılarak anket yoluyla veri toplanacaktır. Oluşturulacak ölçüm modelinin güvenilirlik ve geçerliliğini test etmek için sırası ile DFA, güvenilirlik testleri, birleşim ve ayrışım geçerliği analizleri yapılacaktır. Ardından hipotezlerin ampirik testleri yeniden örnekleme (bootstrapping) ile SmartPLS4 yazılım programı kullanılarak Yapısal Eşitlik Modellemesi (YEM) ile gerçekleştirilecektir. Araştırma sonucu elde edilen bulgular tartışılacak, araştırmanın kısıtları ile geleceğe dönük araştırmalara dair tavsiyelere yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Ahlaki duygular, ahlaki yücelik, örgütsel yaratıcılık, işe adanma

ÖRGÜTSEL ÖĞRENME VE ÖRGÜTSEL DAYANIKLILIK ARASINDAKİ İLİŞKİ VE BANKACILIK SEKTÖRÜNDE BİR ARAŞTIRMA

Yeliz Palaz

*Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme ABD,
bahtiyaryeliz@hotmail.com*

Prof. Dr. Halit Keskin

Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme

Örgütsel öğrenme, kişilerin ya da takımların öğrenebilme yetisinin olduğu gibi, örgütlerin de öğrenme yetisinin olabileceği düşüncesiyle ortaya çıkan bir kavramdır. Günümüzün hızlı değişen ve gelişen iş ve yönetim dünyasında, örgüt için düşünen bir kişinin olması yeterli değildir; bir kişinin tepeden her şeyi düşünmesi ve diğerlerinin de onu izlemesi düşüncesi, artık önemini yitirmektedir. Örgütlerin rekabet edebilmeleri için öğrenmenin hızlı bir şekilde gerçekleşmesi ve örgüt tarafından içselleştirilmesi gerektiği için, öğrenme bireyin sorumluluğu olduğu kadar takım ve örgütlerin de sorumluluğu haline gelmiştir. Artık sanayi toplumu eğitim modelindeki bireysel çalışmayla öğrenme, yerini bilişim toplumu eğitim modelinde takım çalışmasıyla öğrenmeye bırakmıştır ve örgütsel öğrenmede de, takım halinde öğrenme esastır. Her şeyin çok hızlı değiştiği, var olan bilginin her yıl katlanarak arttığı günümüzde, değişime uyum sağlayamayan örgütler, küçülme ya da dağılma riskiyle karşı karşıyadırlar. Günümüzde daha hızlı bir öğrenme kapasitesine sahip olma, örgütlerin rekabet konusunda sahip oldukları üstünlükten biri olup, öğrenerek kendini sürekli yenileyen, değişimler karşısında esnek davranabilen örgütler, diğer örgütlere göre hedeflerine daha kolay ulaşmaktadırlar. Buna ek olarak, örgütsel değişim, örgütsel yenilenme ve dönüşüm, yenilikçilik ve rekabetçi avantaj gibi örgütsel konular ile örgütsel öğrenme yeteneğine sahip olan örgütler, daha hızlı büyümekte ve sektördeki yerlerini korumaktadırlar. Dayanıklılık kavramı hem "fizik", "metalurji" gibi fen bilimlerinde, hem de "psikoloji", "sosyoloji" gibi çeşitli sosyal bilimlerde ele alınmıştır. Kavramın yönetim yazınında ele alınması ise, bu çalışmalardan sonra ve Staw, Sandelands, Dutton (1981), Timmerman (1981), Meyer (1982) ile Weick (1993)'in çalışmalarıyla başlamış; ekonomik kriz, iklim değişikliği, terör gibi küresel tehditlerin artmasıyla dayanıklılık daha da dikkat çeken bir kavram haline gelmiş ve örgüt teorisi yazınında dayanıklılık, kriz yönetimi, afet yönetimi, yüksek güvenilirliğe sahip örgütler, pozitif yönetim anlayışı alanlarında kullanılmıştır. Kriz ve felaket yönetimi yazınına ek olarak, artan belirsizlik ile birlikte, dışarıdaki rekabetçi siyasi ve sosyal koşullar ile günümüz küresel iş dünyasında, işletmelerin operasyon ve faaliyetleri gitgide daha karmaşık ve kompleks bir yapıya dönüşmekte ve karşılıklı bağımlılık gitgide artmakta; bunun sonucunda ise işletmeler daha hassas ve krizlere daha açık bir hale gelmektedir. Bu noktada karşımıza bireylerin sergilediği psikolojik dayanıklılığa paralel bir kavram olarak "örgütsel dayanıklılık" kavramı çıkmaktadır. Bu kapsamda literatürdeki boşluğu doldurmak amacıyla örgütsel öğrenmenin örgütsel dayanıklılık ve firma performansına etkileri araştırmak için Türkiye'de faaliyet gösteren bankalarda belli bir pozisyon ve üstünde çalışanlara anket çalışması yapılmıştır. Anket sonucu elde edilen verilen SPSS ile analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Örgütsel Öğrenme, Örgütsel Dayanıklılık, Bankacılık

ÖZ-LİDERLİĞİN PROJE BAŞARISI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: YARATICI DAVRANIŞ VE İŞ TATMİNİNİN ARACILIĞI

Tolgahan Bostan

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, Proje Yönetimi Programı
tolgahanbostan@gmail.com*

Konuralp Sezgili

*Dr. Öğretim Üyesi, Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi
ksezgili@atu.edu.tr*

Proje yönetimi, modern çalışma dinamikleri içinde giderek daha fazla ilgi gören araçlar ve geçici örgütsel yapılarıdır. Uygulamada projelerde yaygın olarak deneyimlenen başarısızlık karşısında proje yönetimi disiplini ele alınan perspektifler zaman içinde çeşitlenerek teknik ve prosedürel iyileştirmelerin ötesine geçmiş, davranış yönetimine ilişkin kurgulara sıklıkla yer vermeye başlanmıştır. Bu kurguların önemli bileşenlerinden biri de liderliktir. Son dönemde gerek araştırmacılar gerekse uygulamacılar proje başarısında liderliğin önemini ortaya koymalarına rağmen, yazında proje başarısına katkıda bulunabilecek çeşitli liderlik yaklaşımları üzerine geliştirilen bilgi birikimi kısıtlıdır. Mevcut araştırma birikimi, dönüşümcü liderlik gibi yoğun ilgi gören modern liderlik tarzlarına odaklanmıştır. Bununla birlikte, projelerin dinamik ve karmaşık doğası gerek liderlerin gerekse ekip üyelerinin bilinen liderlik yaklaşımlarının ötesine geçen benzersiz bir dizi beceriye ve yetkinliğe sahip olmasını gerektirebilir. Bu nedenle, bu çalışmanın hareket noktasını teşkil eden öz-liderlik gibi görece yeni yaklaşımların proje başarısı üzerindeki rolünü keşfetmek önem arz etmektedir. Öte yandan, proje yönetimi yazınında liderlik ve proje başarısı ilişkisinde açıklayıcı güce sahip değişkenlerin kullanımı konusunda da önemli boşluklar bulunmaktadır. Genel yönetim yazınına döndüğünde, liderlik ve iş çıktıları arasındaki ilişkinin, örgüt iklimi, yaratıcı davranış, iş tatmini, örgüte bağlılık, psikolojik güçlendirme, yenilikçi iş davranışı gibi sayısı artırılabilir çeşitli aracı faktörlerden etkilendiği bilinmektedir. Bu ilişkiler ağı kendine özgü kısıtlılık ve geçicilikle kuşatılan bir proje bağlamında değerlendirildiğinde, bu kavramlardan her birinin özgün açıklamaya muhtaç olduğu ortadadır. Buradan hareketle bu çalışma, proje yönetimi yazınındaki bu boşlukların giderilmesine katkı sağlamak üzere; öz-liderliğin proje başarısı üzerindeki etkilerini incelemekte, bu ilişkide genel bir aracı değişken olarak iş tatmininin ve proje faaliyetlerinde özel bir rol oynayacağı düşünülen yaratıcı davranışın etkilerini odağa almaktadır. Araştırma modelini sınamak için çeşitli ölçme araçlarından oluşan bir soru formu kullanılarak çeşitli sektörlerde projelerde görev alan 295 katılımcıdan veri toplanmıştır. Jamovi paket programı kullanılarak çok değişkenli veri analizleri ile ulaşılan bulgular, öz liderlik becerilerinin proje başarısı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif etkide bulunduğunu göstermekte, buna ek olarak yaratıcı davranış ve iş tatmininin bu ilişkide kısmi aracılık rolü oynadığını ortaya koymaktadır. Sonuçlar, proje yöneticileri ve ekip üyeleri bakımından öz-liderliğin önemini vurgulamakta, proje başarısının artırılması için yaratıcı davranışın teşviki ve iş tatmininin artırılması gibi -davranışsal dinamikler bakımından- elverişli bir çalışma ortamının oluşturulmasının gerekliliğine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Proje Yönetimi, Proje Başarısı, Öz-Liderlik, Yaratıcı Davranış, İş Tatmini.

PSİKOLOJİK SERMAYENİN İŞ PERFORMANSI ÜZERİNDEKİ ETKİSİNDE, İŞTE VAR OLAMAMANIN ARACILIK ROLÜNÜN İNCELENMESİ*

Meryem Gürsoy

*Öğrenci, Yıldız Teknik Üniversite, İşletme Yönetimi Tezli Yüksek Lisans Programı
meryemceliktas@gmail.com*

Ayşe Demirhan

*Doç.Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü
aysed@yildiz.edu.tr*

Psikolojik sermaye "kimiz?" sorusuna verilen yanıttır. Psikolojik sermaye, bir bireyin zorlu görevleri üstlenmek ve başarılı olmada gerekli eforu sarf etmek için kendine güvenmesi öz yeterlilik; var olan zamanda ve sonrasında başarılı olmada pozitif yönlü olması iyimserlik; hedeflere ulaşmak için azimle devam etmek ve gerektiğinde pusulanın yönünü değiştirebilmesi umut; güçlük ve problemlerle karşılaştığında başarılı olmak için devam etmesi ve daha ileriye gitme esnekliğine sahip olması dayanıklılık (Luthans vd., 2006:388) kavramları ile bütünleşik haldedir (Bilkay, 2020:15). İşte var olamama, personelin sağlık sorunu olduğu halde işe gitmesi, rahatsızlığından dolayı verimsiz çalışan personelin içinde bulunduğu durum olarak tanımlanmaktadır. İş performansı, işletmede üstlenilen görev ve sorumlulukların gerektirdiği performans ölçütlerini karşılama, işletmeye dâhil olma ve içerisinde kalmaya devam etme, diğer çalışanlarla ortaklaşa çalışma, işletme gelişimine yönelik yeni fikirler ortaya koyma, işvereni doğru şekilde temsil etme ve tehlikelere karşı koruma gibi doğal olarak meydana gelen davranış ve tutumların bir olmuş halidir (Motowidlo & Van Scotter, 1994:475). Literatürde psikolojik sermaye, iş performansı ve işte var olamama değişkenleri arasındaki ilişki değerlendirilmiş olmakla birlikte diğer iki değişken ile işte var olamamanın aracılık rolünün modellenmediği fark edilmiştir. Bu araştırmanın amacı, psikolojik sermayenin iş performansı üzerindeki etkisinde işte var olamamanın aracılık rolünün incelenmesidir. Araştırmada veriler, kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak anketler ile elde edilmiştir. Havacılık sektöründeki çalışanlardan elde edilen anket verileriyle, değişkenler arasındaki ilişkiler açıklanarak çalışmanın alan yazına rehberlik etmesi düşünülmektedir. Bu çerçevede;

H1: Psikolojik sermayenin, işte var olamamaya anlamlı ve olumlu yönde etkisi vardır.

H2: İşte var olamamanın, iş performansına anlamlı ve olumsuz yönde etkisi vardır.

H3: Psikolojik sermayenin, iş performansına anlamlı ve olumlu yönde etkisi vardır.

H4: Psikolojik sermaye ve iş performansı arasındaki ilişkide işte var olamamanın aracılık rolü vardır. şeklindeki hipotezler test edilecektir. Elde edilen sonuçlar söz konusu literatür çerçevesinde değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik Sermaye, İş Performansı, İşte Var Olamama

ŞİRKETLERİN DİJİTAL ORTAMDA İŞVEREN MARKASI UYGULAMALARI

Merve Temel

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İnsan Kaynakları Yönetimi Tezli Yüksek Lisans Programı
mervetml@gmail.com*

Emel Esen

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Anabilim Dalı
emeloz@yildiz.edu.tr*

Rekabetin hiç olmadığı kadar arttığı günümüzde şirketlerin en önemli kaynağı çalışanlardır. Şirketler için yetenekli çalışanlarını elde tutabilmesi, ayrılan çalışanlarında hoş bir izlenim bırakabilmesi ve ulaşmak istediği adayları şirkete çekebilmesi önemli bir rekabet avantajıdır. Bunun bilincinde olan şirketler "çalışılacak en iyi yer algısı" yaratan işveren markası uygulamalarını her geçen gün geliştirmektedirler. Son yıllarda dijitalleşmenin artmasına bağlı olarak işveren markalarının bilinirliğini arttırmak ve geniş kitlelere daha hızlı ve maliyetsiz ulaşmak isteyen şirketler için sosyal medya platformları önemli bir alan olmuştur. Özellikle teknolojiye yatkınlığı oldukça fazla olan Y kuşağı yönetici pozisyonlarına gelirken, dijital kuşak olan Z kuşağının iş hayatına katılması geleneksel kanalları şirketler için bir nevi yetersiz bırakmıştır. Bu çalışmada şirketlerin dijital ortamda işveren markasını yansıtan uygulamalarının incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmada sosyal medyanın en aktif platformlarından olan Instagram platformunda Universum'un 2022 yılında en iyi işverenleri belirlemeye yönelik yapmış olduğu araştırmada işletme öğrencilerinin oylarıyla belirlenen şirketler arasından seçilen 6 şirketin hesapları incelenerek; paylaşımlar içeriksel olarak ele alınmış ve işveren markasını yansıtan uygulamalar ve verilmek istenen mesajlar tespit edilmeye çalışılmış ve etkileşim sayıları ele alınmıştır. Şirketlerin paylaşımlarında işveren markasını ortaya koyan içeriklerinin ve bu içeriklerde ele alınan uygulamalarının belirlenebilmesi ve elde edilen verilerin bütün olarak yorumlanabilmesinde en uygun yöntem olarak nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. PwC'nin 2020 yılında gerçekleştirdiği ve Türkiye'nin de yer aldığı "Çalışan Öncelikleri ve Tercihleri" araştırmasında belirlenen günümüz çalışan beklentileri, 2005 yılında Berthon vd. gerçekleştirdiği ve 2016 yılında Tanwar ve Prasad'ın gerçekleştirdiği araştırmalar kapsamında belirlenen işveren markası boyutları (ekonomik boyut, ilgi-çıkarcı boyutu, uygulama boyutu, gelişim boyutu, sosyal-değer boyutu, iş-özel yaşam dengesi boyutu ve kurumsal sosyal sorumluluk boyutu) altında sınıflandırılarak paylaşılan şirket uygulamaları incelenmiş ve yorumlanmıştır. Yapılan analiz ile şirketlerin bu çalışan beklentilerini karşılamaya yönelik işveren markası uygulamaları geliştirdiği ve Instagram hesaplarında belirlenen boyutlara yönelik paylaşımlar yaparak işveren markalarının gücünü arttırmaya çalıştığı görülmüştür. Ayrıca bu paylaşımların etkileşimleri analiz edildiğinde beğeni, yorum veya izlenme ile geniş kitlelere ulaşabildikleri görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İşveren Markası, Dijitalleşme, Sosyal Medya, Çalışan Beklentileri.

SUİSTİMAL FARKINDALIK DÜZEYİ: İÇ DENETÇİLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Nazen Kundak Usta

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Denetim ve Risk Yönetimi,
nazenkundak@gmail.com*

Esra Satıcı

*Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Denetim ve Risk Yönetimi,
esra.satıcı@asbu.edu.tr*

Suistimal günlük hayatta sıklıkla duyduğumuz bir kavramdır. İş hayatında da bu kavram oldukça büyük bir risk olarak görülmekle birlikte; özellikle 2000'li yılların başında yaşanan Enron skandalı bir kırılma noktası olmuştur. 21. yüzyılın başında çok uluslu şirketlerde yaşanan ünlü dolandırıcılık olayları sonrasında suistimale ilişkin bakış açısı oldukça değişerek; suistimali tespit etmeye ve önlemeye yönelik faaliyetler örtük bir bileşen olmaktan çıkmış ve yatırımcıların bu konuda daha duyarlı hale gelmesine, iş ilişkilerine, tedbir olanaklı mekanizmalara ve gösterilen ilgiyi arttırmaya sebebiyet vermiştir.

İç denetim ise suistimal risklerinin yönetilmesi hususunda üst yönetime katkı sunmanın yanı sıra suistimalin tespit ve önlenmesinde de güçlü bir savunma hattı niteliği taşımaktadır. IIA'nın Mesleki Uygulama Çerçevesi Kapsamında Uluslararası İç Denetim Standartları'nda bu durum "İç denetçiler, suistimal risklerini ve bu risklerin kurum içinde yönetim şeklini değerlendirebilecek yeterli bilgiye sahip olmak zorundadır; fakat iç denetçilerden esas görevi ve sorumluluğu suistimalleri tespit etmek ve soruşturmak olan bir kişinin uzmanlığına sahip olması beklenmez." şeklinde ifade edilmiştir.

Bu çalışmada, suistimal farkındalığının suistimal ile mücadeledeki önemi vurgulanarak, iç denetimin suistimalin tespit ve önlenmesindeki konumu açıklanmıştır. İç denetçilerin suistimale ilişkin görüşlerinin alınmasıyla yeni çalışmalara fayda sağlama, daha önce çalışılmayan bir konuyu ele alarak ve yapılmayan ampirik bir çalışmayı yaparak, yeni bir sentez ile literatüre katkı sunma motivasyonu; iç denetçilerin suistimal farkındalığını ölçmeye yönelik literatüre dayalı bir anket geliştirilmiş, bu anket ile iç denetçilerin suistimal farkındalığı ve bu farkındalığa etki eden temel faktörlerin istatistiksel olarak belirlenmesinin yanı sıra, suistimal farkındalığının, kullanılan tespit/önleme tekniklerine ve teknolojiye etkisinin de araştırılması hedeflenmiştir. Bu çerçevede hipotezler sınanmış; konu kendi bağlamında bütüncül olarak ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Suistimal, Suistimal Farkındalığı, İç Denetim.

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARINA ULAŞMADA EKOLOJİK AYAK İZİNİN YERİ VE TÜRKİYE DEĞERLENDİRMESİ⁴

İrem Demir

*Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü
iremdemir0909@gmail.com*

Sümeyye Sarı

*Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü
sumeyye.sari000@gmail.com*

Mehmet Çağlar

*Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü
mcaglar@yildiz.edu.tr*

Günümüz dünyasının doğa ile kurmuş olduğu etkileşimin sağlıklı oluşu ve bunun yan etkileri çevresel anlamda olumsuz sonuçları da beraberinde getirmektedir. Bu etkileşimin sonucunda ise ekolojik ayak izi gibi çevresel tahribat faktörlerinin önemi gittikçe artmaktadır. Ekolojik ayak izi (EAI) bir topluluğun üretim ve tüketim faaliyetleri sonucunda doğada oluşan tahribatı ölçen ve birden fazla bileşenden oluşan sayısal bir göstergedir. Ekonomik ilerlemeyle birlikte toplumlarda üretim ve tüketimin arttığı görülmektedir. Ancak sürdürülebilir kalkınmayı sağlayabilmek için ekonomi ve çevre arasındaki denge korunmalıdır. Ülkeler bazında sürdürülebilir kalınmanın en kapsamlı eylem çağrısı Birleşmiş Milletler tarafından belirlenmiş olan Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'dır (SKA). Tüm dünya için ortak bir eylem planı olma niteliğinde olan Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına ulaşmak için çevresel sürdürülebilirlik kapsamında Ekolojik ayak izi ise bir mihenk taşı niteliğindedir. Bu kapsamda bu çalışmanın temel amacı Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına ulaşmada Ekolojik ayak izinin yerini ve önemini tespit etmektir. Bu çalışma kapsamında Ekolojik ayak izinin hesaplanması ve alt bileşenleri incelenip ekolojik ayak izinin Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının çevresel, sosyal ve ekonomik boyutları ile ilişkisi sistematik olarak ortaya konmaya çalışılmış. Sistematik incelemelerin yanı sıra ülkelerin ekolojik ayak izi ve sürdürülebilir kalkınma endeksleri incelenmiştir. Ülkelerin Ekolojik Ayak İzi verileri Ulusal Ekolojik Ayak İzi ve Biyolojik Kapasite Hesapları (National Ecological Footprint and Biocapacity Accounts) veri tabanından, sürdürülebilir kalkınma endeksleri, Sustainable Development Solutions Network (SDSN) and Bertelsmann Stiftung tarafından hazırlanmış olan Sürdürülebilir Kalkınma Raporundan elde edilmiştir. Bu çalışma ile ayrıca Türkiye ekolojik ayak izi açısından diğer ülkelerle karşılaştırılmış ve dünyadaki yeri tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ekolojik Ayak İzi, Sürdürülebilir Kalkınma, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları

⁴Bu çalışma, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) tarafından 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı kapsamında hibe ile desteklenen "Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına ulaşmada Ekolojik Ayak İzinin yeri ve Türkiye Değerlendirmesi (Proje No:2209)" başlıklı projenin bir ürünüdür.

TEKNOLOJİK ÇERÇEVE ÜZERİNE KAVRAMSAL BİR ARAŞTIRMA

Halit Keskin

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme
hkeskin@yildiz.edu.tr*

Hatice Tuba Başaran

*Arş. Gör., Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme
tubae@yildiz.edu.tr*

Sıklıkla birbirinin yerine kullanılan “çerçeve” veya “referans çerçevesi” yapısı, yönetim ve organizasyon teorisi alanında geniş bir yelpazede, bir takım örgütsel ve kurumsal ortamlardaki “bilişsel, dilsel ve kültürel süreçleri” kapsayacak şekilde yaygın olarak kullanılmaktadır (Cornelissen ve Werner, 2014). Çerçeveler, örgütsel olgulara yönelik yorum ve algıları yönlendir; belirli bir bağlamda hangi bilgilerin güvenilir veya kabul edilebilir olduğu konusunda fikir verir ve insan davranışlarına rehberlik eder. Bu yorum ve algılar örgüt genelinde yaygın olarak benimsendiğinden, örgüt kültürünün bileşenleri haline gelir ve örgüt üyeleri için temel örgüt paradigması olarak hizmet eder; ancak örgütsel çerçeveler çoğunlukla bilgi teknolojilerinin tasarımı ve kullanımına ilişkin konuları kapsamadığından, Orlikowski ve Gash (1994) özelde teknolojik çerçeve kavramını, genelde örgütsel çerçeve kavramından ayırmanın önemini vurgulamıştır. Teknolojik çerçeveler genellikle, “örgüt üyelerinin örgütte kullanılan teknolojiyi anlamak için kullandıkları varsayımları, beklentileri ve bilgileri ilgilendiren örgütsel çerçevelerinin bir alt kümesi” olarak tanımlanır. Bu tanım sadece “teknolojinin doğasını ve rolünü” değil, aynı zamanda belirli bağlamlarda “o teknolojinin belirli koşullarını, uygulamalarını ve sonuçlarını” da kapsamaktadır (Orlikowski ve Gash, 1994, s. 178).

Teknolojik çerçevelerin yapısı, insanların bilgi teknolojisiyle ilgili olarak nasıl ve neden davrandıklarını incelemek için özellikle yararlı olan bir analitik araçtır. Diğer yandan, kolektif biliş örgütsel araştırmacıları cezbetse de, yönetim ve organizasyon literatüründe teknolojinin kolektif biliş üzerine yapılan çalışmaların sayısı sınırlıdır. Buna ek olarak, teknolojik çerçeve kavramı üzerine yapılan önceki çalışmalar, araştırma bağlamına özgü yorumlar sağlar; ancak bunlar, genel bir teknolojik referans çerçevesi teorisinin ifade edilmesine yardımcı olabilecek bir ampirik veri kümesinin toplanmasına veya vaka analizlerinin yapılmasına olanak tanımaz (Davidson, 2006). Bu durum, teknolojik çerçeve kavramını örgütsel çalışmalar için ilgi çekici bir araştırma alanı haline getirmiştir. Bu bağlamda bu çalışmanın amacı, yönetim ve organizasyon çalışmalarında benimsenen teknolojinin sosyal yapısı ve sosyal biliş perspektiflerinden, teknolojik çerçeve kavramına ilişkin bir literatür taraması sunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Çerçeve, Teknolojik Çerçeve, Sosyal Biliş, Teknolojinin Sosyal Yapısı

TEKNOLOJİK ÖĞRENMENİN ÖNEMİ

Halit Keskin

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İİBF
hkeskin@yildiz.edu.tr*

Ayşenur Mavuş

*Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İİBF
aysenur.mavus@std.yildiz.edu.tr*

Küresel ekonomi, olayların öngörülemez ve sürekli bir biçimde şekillendiği yeni bir rekabet ortamı oluşturmuştur (Ireland, Hitt, 1999). Yeni rekabet ortamının istikrarsızlığı, dinamizmi ve belirsizliği rekabetin temel doğasını tamamıyla değiştirmektedir. Bu heyecan verici rekabet çağında teknolojik öğrenme, firmaların rekabet başarısında hayati bir rol oynamaktadır (Hitt ve diğ., 2000). Dinamik ve rekabetçi ortamlarda faaliyet gösteren firmalar için teknolojik öğrenme; dışarıdan bilgi edinmek, iç yetenekleri geliştirmek ve yenilikçi uygulama ve teknolojileri benimsemek gibi çeşitli faaliyetleri içermektedir (Attarpour ve diğ., 2023). Dinamik yetenekler teorisine göre, sürdürülebilir rekabet avantajı sonucuna ulaşmak için firmaların benzersiz, taklit edilmesi zor, transferi zor ve en önemlisi "değiştirilebilir" ayırt edici yetenekler geliştirmeleri gerekmektedir (Koçoğlu ve diğ., 2012). Teknolojik öğrenme, süreçlerinin ve kaynaklarının çeşitliliğinden dolayı en dinamik süreçlerden biri olarak kabul görülür ve dış ya da iç kaynaklara bağlıdır. Dış öğrenme; kullanıcılar, tedarikçiler veya bilim ve teknolojideki ilerlemeler gibi dış kaynaklara dayalı olarak ortaya çıkarken, içsel öğrenme; pazarlama, Ar-Ge ve üretim gibi içsel faktörlerin ürünüdür (Ghazinoory ve diğ., 2021). Guo ve Guo (2011) çalışmasında dış bilgi kaynaklarına; tedarikçi ve kullanıcı ağlarının yanı sıra üreticileri eklemiş ve bu kaynakların teknolojik bilginin doğası gereği gayri resmi olduğu durumlarda önemli bir rol oynadığını ifade etmiştir. Zhang ve diğ. (2023) ise; teknolojik öğrenmeyi, resmi ve gayri resmi olarak sınıflandırmıştır. Resmi teknolojik öğrenme; ortak girişimler, stratejik ortaklıklar ve ittifaklar, anahtar teslimi tesislerin satın alınması vb. olarak tanımlanmıştır. Gayri resmi teknolojik öğrenme ise; firmaların satış katalogları, planlar ve ticari dergiler şeklinde belirlenmiştir. Teknolojik öğrenme iç ve dış, resmi ve gayri resmi öğrenme yönleri bakımından literatürde kendine yer bulmasına rağmen, bütüncül bir bakış açısından gerekli boyutları netlik kazanamamış parçalı, dağınık bir şekilde literatürde yer almaktadır. Bu nedenle, çalışma literatürdeki bu boşluğu doldurmak için teknolojik öğrenmeyi tüm yönleri ile kapsayan bütüncül bir bakış açısı sağlamayı amaçlamaktadır. Bu çalışmanın diğer bir amacı ise; mikro çerçeve de yönetim literatürü perspektifinden teknolojik öğrenmenin sürekli değişen dış çevre koşullarına karşı firmaların dış çevreye uyum sağlayacak biçimde direnç kazandırmada nasıl bir rol üstlendiğinin önemini vurgulamaktır.

Anahtar Kelimeler: Teknolojik Öğrenme, Rekabet, Sınıflandırma

THE RELATIONSHIP BETWEEN DIGITAL TRANSFORMATION AND PRODUCT INNOVATIVENESS IN AVIATION INDUSTRY

E. Nihan Koç

*Doctoral student, Yıldız Technical University, Business Administration
e.nihandegercan@gmail.com*

Serdar Bozkurt

*Prof. Dr., Yıldız Technical University, Business Administration
serdarbozkurt34@gmail.com*

In the current competitive environment, the aviation industry, like almost all industries, uses digital technologies to improve the efficiency and quality of its corporate activities. It will be required to briefly discuss the antecedent notions of digitization and digitalization to gain a better understanding of digital transformation. While digitization, the first step in the digitalization process, is the conversion of analog formats by machine into a readable digital format, which is a technical process, digitalization uses these formats to optimize business processes (Holmström, 2022). Using data and digital technologies to completely redefine changes in all areas of socio-economic life, including business and society, is known as “*digital transformation*” (Kozarkiewicz, 2020).

According to the OECD definition, the digital technology ecosystem includes interdependent digital technologies such as the Internet of Things (IOT), cloud computing, computing power, big data, 5G networks, block chain, and artificial intelligence. In addition, this digital technology ecosystem is seen as services and products embodied by information and communication technologies (Lyytinen et al., 2016). When we examine the advantages of effectively managed digital transformation for businesses, we see that it is positively correlated with optimization in business processes (Holmström, 2022; Frendiana, 2022), increased employee productivity (Frendiana, 2022), competitiveness (Pristiyono et al., 2022), business agility (Yusuf et al., 2022), organizational innovation (Tsou et al., 2023) and product innovation (Coranodo et al., 2020; Bresciani et al., 2021). The concept of product innovation influenced by digital transformation is the other central concept of this study.

According to Drucker (2014), innovation is defined as the unique tool of entrepreneurs who create resources and give them new capacities to add wealth, while according to Roger (1976), it is ideas and practices that are perceived as unique. Product, process, market, behavior, and strategy are the five dimensions of organizational innovation, according to Wang and Ahmed (2004). The purpose of this study is to examine the relationship between product innovation, one of the five dimensions of organizational innovation, and digital transformation in the aviation industry.

Keywords: Digital Transformation, Product Innovativeness, Aviation Industry.

TİCARİ İŞLETMENİN DEVRİNDE DEVREDENİN REKABET YASAĞININ SINIRLARI

Gökmen Gündoğdu

*Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İİBF İşletme Bölümü
gokmen_gundogdu@yahoo.com*

6102 sayılı ve 13.01.2011 tarihli Türk Ticaret Kanunu (TTK), 6762 sayılı ve 29.06.1956 tarihli eski Türk Ticaret Kanunu'ndan farklı olarak ticari işletmenin devrini, devrin koşulları ve kapsamı bağlamında açıkça düzenlemiş ve bu amaçla TTK m. 11/3 hükmünü sevk etmiştir. 6098 sayılı ve 11.01.2011 tarihli Türk Borçlar Kanunu (TBK) ise, ticari işletmenin devri hakkında 818 sayılı ve 22.04.1926 tarihli eski Türk Borçlar Kanunu m. 179'deki düzenlemeyi devam ettirmiş; konuya işletmenin devrinin sonuçları bağlamında yaklaşmıştır. Böylece ticari işletmenin devrinin koşulları ve kapsamının TTK'da; devrin sonuçlarının ise TBK'da düzenlendiği ikili bir yapı ortaya çıkmıştır. Ancak her iki temel kanunun da konuyu düzenlemesine rağmen, ticari işletmenin devrinde devreden bir rekabet yasağına tabi olup olmadığı veya böyle bir yasak sözleşme ile öngörülecekse bu yasağın kapsamı ve sınırlarının ne olduğu sorularını Kanun Koyucu cevapsız bırakmıştır.

Ticari işletmenin devrinde, özellikle de devrin müşteri çevresi gibi gayri maddi malvarlığı unsurlarını kapsadığı hallerde, rekabet yasağının, 4721 sayılı ve 22.11.2001 tarihli Türk Medeni Kanunu (TMK) m. 2'de düzenlenen dürüstlük kuralından kaynaklı olarak kendiliğinden ortaya çıkacağı ileri sürülebilir. Aynı şekilde, devir sözleşmesinde devreden için bir rekabet yasağının açıkça düzenlenmesi de sözleşme serbestisi ilkesi çerçevesinde elbette mümkündür.

Bununla birlikte kanaatimizce cevaplanması gereken sorun, kaynağı ne olursa olsun, bir rekabet yasağı var ise bu yasağın kapsamı ve sınırlarının nasıl belirleneceği konusudur. TMK m. 2'den kaynaklanan yasakta, yasağın sınırlarına dair bir sözleşme hükmü zaten bulunmamaktadır. Devir sözleşmesi ile getirilen rekabet yasaklarında yasağın sınırına dair bir hüküm bulunsa dahi, bu kez de sözleşmeyle getirilen sınırlamaların geçerli olup olmadığı sorunu gündeme gelebilir.

Bu çalışmada, ticari işletmenin devrinde devreden tabi olacağı rekabet yasağının sınırları, ticaret hukukunun kadim ilkeleri çerçevesinde tartışılmış ve öğretilerdeki görüşler ve Yargıtay uygulamasından hareketle çözüm önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ticari İşletmenin Devri, Rekabet Yasağı, Yasağın Sınırları

TÜRKİYE'DE BULUNAN BİR BİLGİ TEKNOLOJİLERİ ŞİRKETİNDEKİ İNSAN KAYNAKLARI UZMANLARININ TÜRK ÇALIŞANLAR VE SURIYELİ GÖÇMENLERE DAİR ALGILARINA YÖNELİK PİLOT BİR ÇALIŞMA

Canan Örmen

*Öğrenci, Yıldız Teknik Üniversitesi, İnsan Kaynakları Yönetimi Tezli Yüksek Lisans Programı
cananormen723@gmail.com*

Yasin Şehitoğlu

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü
yseh@yildiz.edu.tr*

Yapılacak olan çalışma, Türkiye'deki bir Bilgi Teknolojileri şirketinde İnsan Kaynakları Uzmanlarının Türk çalışanlar ve Suriyeli göçmenlere yönelik algılarını daha derinlemesine incelemeyi amaçlamaktadır. Planlanan çalışmada, şirket içinden daha fazla katılımcıyla, çeşitli yarı yapılandırılmış mülakat soruları kullanılarak görüşmeler yapılacak ve bu görüşmeler çevrimiçi olarak gerçekleştirilecektir. Elde edilen veriler daha sonra kapsamlı bir şekilde tematik olarak analiz edilerek daha kapsayıcı sonuçlara ulaşılması hedeflenmektedir. Bu yapılmış olan pilot çalışmada, İnsan Kaynakları Uzmanlarının Türk çalışanlar ve Suriyeli göçmenlere yönelik algılarının farklı nedenlerden etkilendiğini ortaya koymuştur. Ancak bu bulguların daha geniş bir örneklem üzerinde ve çeşitli faktörler göz önünde bulundurularak genelleştirilmesi gerekmektedir. Özellikle Suriyeli göçmenlerin istihdamıyla ilgili zorluklar ve bu zorlukların aşılması için İnsan Kaynakları politikaları ve şirket kültürünün nasıl etkili bir şekilde düzenlenebileceği üzerinde araştırma yapılması planlanmaktadır. Bu çalışmanın daha genişletilmiş hali, İnsan Kaynakları Uzmanlarının Suriyeli göçmenlerin potansiyelini daha iyi anlamasına ve kapsayıcı politikaların, destekleyici şirket kültürünün benimsenmesi ile istihdam ve entegrasyon süreçlerinin geliştirilmesine odaklanacaktır. Bu çalışma, bilgi teknolojisi endüstrisindeki şirketlerin ve göçmenleri istihdam eden farklı sektörlerin İnsan Kaynakları uygulamaları için daha kapsamlı bir yol haritası sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Suriyeli Göçmenler, Bilgi Teknolojileri Şirketleri, İnsan Kaynakları Politikaları, Karşılaştırma.

ULUSLARARASI SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK STANDARTLARININ TARİHSEL GELİŞİMİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Ayten Çetin

*Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, İşletme
acetin@marmara.edu.tr*

Ali Hüseyin

*Doktora Öğrencisi, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
alihuseyiniletisim@gmail.com*

Günümüzde yaşanan iklim krizleri, tedarik zincirlerindeki sıkıntılar, enerji açığı, sağlıklı bir yaşam alanı ihtiyacı, biyoçeşitliliğin azalması, eşit toplumsal hak talepleri ve benzeri sorunlar sürdürülebilirlik kavramının dikkat çekmesine neden olmuştur. Sürdürülebilirlik kavramı; çevre, sosyal ve kurumsal yönetim kavramlarına ilişkin düzenlemelerin tamamını içeren işletmelere fon bulma ve rekabet konusunda avantaj sağlayan ve bunun yanında ekstra maliyetler de yükleyen bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Finansal açıdan da sürdürülebilirliğe duyarlı yatırımcıların işletmelerin faaliyetlerini bu çerçeveden değerlendirebilmesi için çeşitli raporlama standartları veya düzenlemeleri geliştirilmiştir. Zaman içerisinde yayınlanan düzenlemeler ve standartların sayısının artması işletmelerin raporlarında kıyaslanabilirlik açısından çeşitli problemler yaratmış ve söz konusu standartların birbirleriyle benzeşmesine yol açmıştır. Bu nedenle, sürdürülebilirlik kavramı gerek devletler gerekse kâr amacı gütmeyen uluslararası kuruluşlar tarafından çeşitli standartlar, düzenlemeler, çerçeveler, ilkeler ve sözleşmeler ile belirli bir şekle getirilmeye çalışılmaktadır. Küresel olarak en 140'tan fazla ülkede kullanılan muhasebe ve finansal raporlama standartları yayınlanan Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Vakfı, sürdürülebilirlik ile ilgili finansal açıklamalara ilişkin kapsayıcı bir standart seti yayınlamaktadır. Bu doğrultuda araştırmanın amacı, sürdürülebilirlik standartları kavramının önemine dikkat çekebilme ve tarihsel gelişimiyle birlikte yayınlanmış olan standartları detaylı şekilde ele almaktır. Araştırma yöntemi olarak ikincil veri analizi kullanılmıştır. Bu bağlamda Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Vakfı'nın yayınladığı sunum, rapor ve duyurular, sürdürülebilirlik alanında faaliyet gösteren kurum ve kuruluşların yayınları ve akademik çalışmalar detaylı şekilde incelenmiştir. Elde edilen veriler daha sonra analiz edilmiştir. Bu kapsamda araştırmada, sürdürülebilir raporlama düzenlemeleri ve Uluslararası Sürdürülebilirlik Standartları hakkında bilgi verilmektedir. Ayrıca, çalışmada Uluslararası Sürdürülebilirlik Standartları'nın geçerli bir standart seti oluşturabilmesi amacıyla mevcut sürdürülebilirlik düzenlemelerinden nasıl yararlandığından bahsedilmiş ve yayınlanmış olan iki sürdürülebilirlik standardının yapısı ve içeriği özet olarak değerlendirilmiştir. Bu bağlamda araştırmanın uluslararası sürdürülebilirlik standartları kavramı üzerinde çalışmak isteyen araştırmacılara yol göstereceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Sürdürülebilir Raporlama, Uluslararası Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları

YÖNETİMDE BİYOMİMİKRI UYGULAMALARININ PERFORMANS VE VERİMLİLİK ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Ayşe Meriç YAZICI

*Dr. Öğretim Üyesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi,
Uluslararası Ticaret ve İşletmecilik Bölümü
ayazici@gelisim.edu.tr*

Biyomimikri, ilhamını doğadan alarak tasarım, teknoloji ve yönetim alanlarındaki sorunlara yeni çözümler üretme felsefesine dayanan bir yaklaşımdır. Bu çalışma, biyomimikri uygulamalarının iş dünyasındaki potansiyel etkilerini incelemektedir. Biyomimikri, iş dünyasına doğadan esinlenme fırsatı sunmaktadır. Doğanın milyonlarca yıl süren evrimsel süreçleri sonucunda oluşturduğu karmaşıklığı ve uyumu anlamak, işletmelere yenilikçi çözümler üretme yolunda ilham kaynağı olmaktadır. Bu yaklaşım, işletmelerin yenilikçi çözümler üretmelerine yardımcı olabilmektedir. Örneğin, termitlerin yaptığı gibi karmaşık organizasyon yapıları oluşturarak, işletmeler daha etkili bir işbirliği ve iletişim ağı kurabilirler. Sürdürülebilirlik açısından biyomimikri, çevresel etkileri azaltma potansiyeline sahiptir. Biyomimikri, doğadan ilham alarak malzeme kullanımını optimize etmek, enerji tasarrufu sağlamak ve atık yönetimini geliştirmek gibi çevresel hedeflere ulaşmaya yardımcı olmaktadır. Bu durum, işletmelerin hem doğal kaynakları koruma hem de maliyet tasarrufu yapma fırsatını beraberinde getirmektedir. Performans açısından, biyomimikri iş süreçlerini ve ürün geliştirme aşamalarını iyileştirmenin yollarını sunmaktadır. Doğadan öğrenilen prensipler, verimliliği artırır, iş süreçlerini daha hızlı ve etkili hale getirir ve kaynak kullanımını optimize eder. Bu, işletmelerin rekabet avantajı elde etme potansiyelini artırır. Ancak, biyomimikriyi işletmelerde uygulamak bazı zorlukları da beraberinde getirmektedir. Doğadan ilham almak, karmaşık ve özgün çözümler gerektirir, bu da zaman ve kaynaklar açısından maliyetli olmaktadır. Ek olarak, biyomimikriyi iş süreçlerine entegre etmek ve personeli bu konuda eğitmek zaman almaktadır. Sonuç olarak, biyomimikri yönetimde performans artışı ve verimliliğin geliştirilmesi için büyük potansiyele sahiptir. Doğadan ilham alarak işletmeler, yenilikçi çözümler üretebilir, sürdürülebilirlik hedeflerini destekleyebilir ve rekabet avantajı elde edebilirler. Ancak, başarılı bir biyomimikri uygulaması için dikkatli planlama, kaynak tahsisi ve personel eğitimi gereklidir. Bu zorluklar aşıldığında, biyomimikri yönetim dünyasında önemli bir rol oynamaya devam edecektir.

Anahtar Kelimeler: Biyomimikri, Yönetim, Performans, Verimlilik, Sürdürülebilirlik.

SANAT VE TASARIM

1884 TARİHLİ ÂSÂR-I ATİKA NİZAMNAMESİ ÖZELİNDE ESKİ ESERLERİN KÜLTÜREL MİRAS OLARAK KORUNMASINA DAİR HUSUSLAR

Canan Cürgen Gültaş

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi Müzecilik
canan.curgen@gmail.com*

Seza Sinanlar Uslu

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Kültür Yönetimi
sinanlar@yildiz.edu.tr*

Bilindiği gibi Anadolu coğrafyasına hâkim olan uygarlıkların izlerini sürebildiğimiz kültür varlıkları, gerek nicelik gerekse nitelik açısından son derece zengindir. Bu zenginlik günümüzde kültürel mirasımızın da büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Ancak Osmanlı Devleti döneminde eski eser olarak adlandırılan kültürel mirasın önemli bölümü, halkın bilgisizliği ve devletin çeşitli nedenlere dayanan ilgisizliği nedeniyle, muhtelif amaçlarla Anadolu'ya gelen yabancı uyruklular tarafından kaçırılmıştır. Nitekim 1840 yılından itibaren Osmanlı topraklarında yabancılara kazı izni verilmeye başlanmış, bu tarihten itibaren yabancılar, kazılardan elde ettikleri buluntuları her türlü araçla Avrupa'ya götürmeye başlamışlardır.

Osmanlı Devleti Dönemi'nde kültürel mirasın korunması ve yaşanan sorunlara çözüm bulmak amacıyla Âsâr-ı Atîka Nizamnameleri hazırlanmıştır. İlki 1869'da yürürlüğe giren Âsâr-ı Atîka Nizamnamesi 1874, 1884 ve 1906 yıllarında ortaya çıkan ihtiyaçlar ve uygulamada görülen eksiklikler nedeniyle değiştirilmiştir. Söz konusu nizamnameler, günümüzün Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'na karşılık gelen mevzuatın temel parçaları olmuşlardır.

Zaman içinde Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO), Kültürel Miras kavramını, “daha önceki kuşaklar tarafından oluşturulmuş ve evrensel değerlere sahip olduğuna inanılan eserler, dil, kültür gibi yaşanmışlıklardan günümüze kalanlara verilen genel bir isimdir” şeklinde tanımlayarak, kültürel mirasın sadece daha önceki kuşaklardan gelen mimari, anıtsal yapılar, tarihî çevreler, arkeolojik alanlar, insan yapımı eser ya da gelenekler değil, aynı zamanda gelecek nesiller için korunması gereken bir “bellek” ve “hatırlama” süreci olduğuna vurgu yapmıştır. Dolayısıyla da kültürel mirasın korunması işinin, müzebilim, restorasyon-konservasyon, arkeoloji, arşivcilik, şehir ve bölge planlama, hukuk gibi farklı disiplinler tarafından yapılması gündeme gelmiştir.

Çalışmamızda da yukarıdaki tanıma bağlı olarak müzebilim disiplini altında, kültürel mirasın korunmasına dair hazırlanan 1884 tarihli nizamname incelenerek, günümüzde müzecilik mevzuatının temelini de oluşturan nizamnamelerin, müzecilik geliştikçe, ihtiyaç doğrultusunda yapılan yeni düzenlemelerle güncellenmesi incelenmiştir. Böylece mercek altına aldığımız 1884 Nizamnamesi ile eski eserlerin korunması konusunda yetki kullanımı, yaklaşım ve yasal düzenlemenin kapsamı gibi hususlar değerlendirilmiştir. 1973 yılına dek yürürlükte kalan bu nizamnamenin günümüz mevzuatına olan etkileri de ayrıca irdelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Müzecilik, Nizamname, Yönetmelik, Müze-İ Hümayûn, Âsâr-ı Atîka

1990’LAR TÜRK VE HOLLYWOOD SİNEMASINDA ORYANTALİZM’İN İSTANBUL DÜŞÜ

Sercan Kule

*Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Anasanat Dalı
sercan.kule@std.yildiz.edu.tr*

İsmail Erim Gülaçtı

*Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Endüstri Ürünleri Tasarımı Anasanat Dalı
egulacti@yildiz.edu.tr*

Oryantalizm, Batı’nın Doğu’yu görme biçimi, konumlandırması ve ona tekrar şekil verme amacı taşımaktadır. Batı’nın Doğu’ya karşı olan bu güç arayışı kapsamında ortaya çıkan oryantalizm temelinde, yazılı materyaller ve resim ön plana çıkan birer araç görevlerini üstlenmişlerdir. Sinemayla birlikte oryantalist söylemlerin geniş kitleleri etkisi altına alabileceği yeni araç edinmektedir. Hollywood, sinema aracılığıyla kitlelere ulaşma gücüne sahip olmaktadır. Filmlere dâhil ettiği anlatılar oryantalist temelli olabilmektedir. Elindeki bu güçle son noktada seyirci üzerinde etkilere yol açabilmektedir. Türk Sineması’nda oryantalist temelli söylemler hikâyelerin belli anlarında yer bulabilmektedir. Bilinçli bir tercih olup olmadığı kavranamasa dahi, dâhil edilen bu söylemler Türk seyircisinde yer edinmektedir. Tarih boyunca önemli bir yer olan İstanbul temelinde, şehir ve bileşenleri bakımından Batı’nın Doğu’yu konumlandırmasını göze çarparken; şehirde yaşayan insanların ise öteki ve nesneleştirme çatışmaları öne çıkmaktadır.

Türk Sineması’nı temsilen Ferzan Özpetek’in yönettiği ‘‘Hamam’’ adlı film ile Hollywood’u temsilen Michael Apted’in yönettiği ‘‘The World Is Not Enough’’ adlı film göstergebilim temelinde çözümlenmektedir. Filmlerden görüntülerin seçilmesiyle, göstergelerin yansıttıkları anlamlar çözümlenerek yorumlanmaktadır. Oryantalizm açıklanarak araç olarak kullandığı söylemlerin tanımlanmasıyla sinemayla bağlantısı tartışılmaktadır. Bunun neticesinde göstergebilim yoluyla filmlerdeki oryantalist anlatılar açığa çıkarılmaktadır. Batı ve Doğu çerçevesinde yapılan karşılaştırmalar üzerinden oryantalist söylemlerin yer edindiği Türk filmine karşın; tek tipleştirilen ve nesneleştirilen İstanbul ve Türk algısıyla oryantalizm etrafındaki Amerikan yapımında bulunan yansımalar aktarılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Oryantalizm, Sinema, Hollywood, Türk Sineması.

ANTİK KENT SEMBOLLERİ VE KAZI LOGOLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Muharrem Burkay Şimşek

*Araştırma Görevlisi, Samsun Üniversitesi, İletişim Tasarımı ve Yönetimi Bölümü
burkay.simsek@samsun.edu.tr*

Münevver Ş. Gündoğan

*MA, Süleyman Demirel Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü
simsekmunevver00@gmail.com.*

Antik dönemde kentler Yunan Mitolojisi anlatılarını kentin kamusal alanlarında, tapınaklarda, heykelerde, surlarda, mozaiklerde, anıtlarda ve sikkeler üzerinde resmetmiştir. Bunlar kentin tarihini, kültürünü, inanç sistemlerini yansıtan ve kent kimliği oluşturan sembollerdir. Günümüzde logo ve amblem tasarımlarında kültürel sembollerin sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Antik dönemlerde kentlerin sembolik değeri yüksek olan bu imajlar, günümüzde o kentin arkeolojik kazılarının logo ve amblemlerine yansımaktadır. Antik kent sembollerinin kazı logosu ve amblemi olarak kullanılması, ziyaretçilere kentlerin tarihini ve kültürel geçmişini hatırlatmak amacıyla yapılmış bir sembolik ifadedir. Bu tasarımlar kazı alanının ve antik kentin kimliğini yansıtarak ziyaretçilere geçmişin izlerini hatırlatmada yardımcı olmakla birlikte antik kentlerin yerel kimliğini ve ulusal kültürel mirasını vurgulamaktadır. Bu açıdan bakıldığında, antik kent sembollerinin günümüzde kazı logo ve amblem olarak kullanılması kültürel hafızanın canlı tutulması, turizmi ve araştırmayı teşvik etmesi, kimlik ve bağlılık duygusunu güçlendirme gibi etkilere sahiptir. Bu semboller, geçmişin izlerini korurken aynı zamanda günümüzdeki yaşamı zenginleştirmektedir.

Hadrianopolis kazı logosunda Griffon adı verilen aslan vücutlu kartal kanatlı mitolojik yaratığı kullanmıştır. Alabanda kazı logosu kentin kuruluş efsanesinde anlatılan Pegasus figürü kullanılmıştır. Kibyra kazısında Medusa Başlı kullanılmış, Tripolis kazısı Tanrıça Leto'nun tapınımına yer vermiş, Iasos kazısının logosu ise Hermias efsanesinden esinlenilmiştir. Adada Yüzey Araştırması ambleminde güneş enerjisi Triskeles yer alırken, Nysa kazı amblemi Pluton'un Kore'yi kaçırma sahnesini kullanmıştır. Bunların dışında kentlerle özdeşleştirilen olayların ya da yapıların yalınlaştırılarak kullanılan tasarımlar görülmektedir. Olympos antik kentinin korsancılık faaliyetleri ve bu kente ulaşımın ağırlıklı olarak deniz yoluyla yapıyor olması kazı logosunda antik bir teknenin yalınlaştırılmış haline yer verilmiştir. Apollonia antik kentinde bulunan tapınak ise bu kazının logosuna esin kaynağı olmuş, Milet kazı logosu ise kente bulunan görkemli yapılara atıfta bulunmaktadır.

Araştırmanın sorusuna konu olan antik kentlerin mitolojik anlatılı sembollerinin, günümüzde kazı logo ve amblemlerinde kullanımlarını, Roland Barthes'ın göstergebilimsel analiz yöntemi uygulanmıştır. Türkiye'de kazı yapılan 10 antik kent örnekleme üzerinden logo ve amblemler göstergebilimsel analizle birlikte tipografi, renk ve şekil olarak incelenmiştir. Antik kentlerin sembolleri olarak kabul edilen imajların, kazı logolarında nasıl yer aldığına dair bir araştırma yaparak literatüre bu sembollerin nasıl işlendiği ve hangi öğelerin kullanıldığını ortaya koyarak katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Antik Kentler, Mitolojik Semboller, Kazı Logoları, Göstergebilimsel Analiz

ARİFÎ'NİN SÜLEYMANNÂMESİ'NDE YER ALAN KUŞATMA SAHNELERİ VE KALE TASVİRLERİ

Ezgi Betül Marangoz Kılıç

*Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, Sanat Tarihi Bölümü Doktora Programı
ezgimarangozkilic@gmail.com*

16. yüzyılda Kanuni Sultan Süleyman tarafından sarayın ilk resmi şehnâmecisi olarak atanan Fethullah Arifi'nin Şeh-nâme-i Âl-i Osmân'ının beşinci cildi olan Süleymannâme (1558), Kanuni'nin tahta cülus ettiği dönemden başlayarak 35 senelik bir dönemi (1520-1555) içermektedir. Topkapı Sarayı Müzesi'nde yer alan eserde 69 adet minyatür yer almaktadır. Eserin son cildinde sultanın hayatından kesitler sunulmaktadır. Konumuz olan savaş, kuşatma sahneleri ve seferler başta olmak üzere resmi törenler, elçi kabulleri, av sahneleri sıkça işlenen konulardan olmuştur.

Eserde savaş ve kuşatma sahneleri içeren yedi adet minyatür yer almaktadır: Belgrad Kuşatması, Rodos Seferi, Mohaç Kuşatması, Budapeşte Kuşatması, Güns Kuşatması, Estonibelgrad Kuşatması, Temeşvar Kuşatması. Belgrad ve Mohaç Kuşatması çift sayfa minyatürler olarak gösterilmiştir. Araştırmamızda 7 adet minyatür üslup ve içerik açısından incelenmektedir. Üslup olarak sanatçıların farklı yaklaşımları olduğu görülmektedir. Ressam A daha gerçekçi, yenilikçi bir sanatçı iken, Ressam B bezemeci üslupta, tarihsel doğrulukla ilgilenmekten çok metni güzelleştiren resimler üretmeye yoğunlaşmış olan bir sanatçıdır.

Konumuzun en önemli amaçlarından biri sultanın yaşamından önemli kesitler sunan minyatürlerin birer tarihi belge olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceğini tespit etmeye çalışmaktır. İncelediğimiz minyatürlerde gözümüze çarpan en temel durum kale gösterimlerinin gerçeği çok yansıtmadığı, bunun yanı sıra askerlerin kıyafetlerinin, mimari unsurların ise gerçeğe uygun olduğudur. Bunun sebebi minyatürlerde yabancı ustaların da çalışmış olmasıdır. O dokuyu bilen muhtelif ustaların eserlerde çalışmış olması Osmanlı minyatür sanatının gerçeği yansıtmaya düşüncesinin bir sonucudur. Bu anlamda minyatürler tarihi birer belge olarak da değerlendirilebilmektedir.

Kanuni Sultan Süleyman devrinde hem devletin siyasi, ekonomik yükselişi hem de sanattaki gelişmeler minyatür sanatına da olumlu anlamda etki yapmış ve kapsamı geniş eserler ortaya konmuştur. Bunlardan konumuzun içeriğini oluşturan Arifi'nin Süleymannâme'si de bu yükseliş döneminin en önemli ilk eseri olmakla birlikte sonrasındaki eserler için de önemli bir örnek oluşturmuştur. Eseri süsleyen minyatürler Osmanlı tarihi ressamlığının ilk örnekleri olarak büyük bir öneme sahiptir. Osmanlı klasik minyatür üslubunun birçok ana kompozisyon şemaları ilk defa bu minyatürlerde ortaya çıkmıştır ki bu da esere ayrı bir önem kazandırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Süleymannâme, Minyatür, Kanuni Sultan Süleyman, Arifi

BESİNLERİN VE SAĞLIKLI BESLENMENİN HUMAN PAPİLLOMA VİRÜSE (HPV) ETKİSİNE DAİR GASTRONOMLARIN BİLGİ BİRİKİMİ VE FARKINDALIĞININ İNCELENMESİ

Zeynep Sena Şenel

*Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Nişantaşı Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Anabilim Dalı
senelsenaa@gmail.com*

Özlem Ateş Duru

*Dr. Öğretim Üyesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Kimya Mühendisliği Bölümü
İstanbul Nişantaşı Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Anabilim Dalı
ozlem.atesduru@ibu.edu.tr*

Cinsel yol ile bulaşan en yaygın virüslerden biri kabul edilen Human Papilloma Virüs (HPV)'ün üç çeşit aşısı bulunmakta olup, ilacı henüz keşfedilememiştir. Bireyin aşı olması halinde, HPV ile karşılaşması durumunda virüsün kişiye bulaşma riski yoktur. Fakat aşı olmayan kişiler virüs ile karşılaştığı zaman, virüsün bireye bulaşma ihtimali çok yüksek bir orandır ve virüsü vücutlarına aldıktan sonra izlenmesi gereken yol bağışıklık sistemini güçlendirmektir.

Yüksek bir bağışıklık sistemi, HPV ile savaşmakta önem teşkil etmektedir. Sağlıklı besinler tüketerek ve dengeli-düzenli bir beslenme alışkanlığı kazanarak bağışıklığı yüksek tutmak ya da yükseltmek mümkün olmaktadır. Bu sebeple Human Papilloma Virüs ile karşılaşan bir kişi, sağlıklı ve düzenli bir beslenme alışkanlığı kazanarak, sporu günlük hayatının bir rutini haline getirerek vücudu dinç, bağışıklığı yüksek tutmaya odaklanmalıdır.

Bu çalışmanın amacı: gastronomların, sağlıklı besinlerin HPV üzerindeki etkisine yönelik düşünce ve fikirlerini incelemektir. Aynı zamanda gastronomlar arasında HPV hakkında bir farkındalık oluşturmak, gastronomları bilinçlendirmek ve sağlıklı-düzenli beslenmenin önemini gastronomlara fark ettirmek/hatırlatmak amaçlanmıştır.

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemine yer verilmiş olup fenomenoloji kullanılmıştır. Aynı zamanda çalışmada amaçlı örnekleme türü tercih edilmiştir. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda katılımcılara on bir adet soru yöneltilmiş fakat bu soruların ucu açık bırakılmıştır. Cevaplar ses kaydı ile alınmış, elde edilen verilerin içerik analizi yapılarak, soruların her birine katılımcıların verdiği cevaplardan elde edilen ortak temalar belirlenmiştir. Bu temalar şu şekildedir: (1) Koruyucu bir mekanizma olan bağışıklık sistemi, (2) Düzenli ve sağlıklı beslenmek, (3) Sağlıklı besinler ve bağışıklık sistemi ilişkisi, (4) Yaygın bir virüs olan HPV, (5) Sağlıklı besinlerle HPV'yi yenmek, (6) HPV aşısı hakkında görüşler, (7) Serviks kanserinden koruyan HPV aşısı, (8) HPV'yi atlatmak için bağışıklığı güçlendirmek, (9) Sağlıklı beslenmenin vücuda yararı. Bu temalar doğrultusunda elde edilen bilgiler ile sağlıklı-düzenli beslenmenin HPV üzerindeki etkisi açısından farkındalık sağlanarak gastronomların bilinçlendirilmesine katkı sağlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sağlıklı Besinler, Human Papilloma Virüs, Beslenme, Bağışıklık Sistemi, Gastronomi.

ÇAĞDAŞ SANATTA NEO-FÜTÜRİZM ETKİLERİ

Timuçin Ufuk Akçaabat

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Müzik ve Sahne Sanatları
timucinufuk@gmail.com*

Filippo Tommaso Marinetti tarafından 1909 yılında "Fütürist Manifesto" yayınlanmıştır. İlerlemenin ancak makineleşme ve teknolojik gelişmelerle mümkün olacağını öne süren fütürizm; hızı, teknolojiyi ve modern şehir hayatını önceleyen bir bakışa sahiptir. Sanayi Devrimi'nin bir sonucu olarak ortaya çıkan bu akım, önce edebiyat, sonra müzik, heykel ve sinema gibi diğer sanat dallarını da fikrîsel açıdan etkilemiştir. Fütürizm, başat bir sanat akımı olarak benimsenirse bile bir söylem olarak üzerine defalarca manifestolar yazılmış, önermeleri farklı düşünelere yol açmış ve kendinden sonraki sanat akımlarını etkilemiştir. Bu anlamda, Luigi Russolo'nun 1913 yılında yazdığı "Gürültülerin Manifestosu" farklı bir öneme sahiptir. Russolo, bu manifestosuyla, gürültünün müzikal bir ifade biçimi hale gelmesinin önünü açmıştır ve müzikte tını bilincinin gelişimine önemli bir katkı sağlamıştır. John Cage "The Future of Music: Credo" isimli manifestosunda, Russolo'nun manifestosundan alıntılar yapmış ve gürültünün keşfedilmesinin müziğin geleceği olduğu konusunda düşüncesini belirtmiştir. John Cage aynı zamanda müziğin geleneksel sınırlarını aşmak ve ses deneyleri gerçekleştirmek için laboratuvarlar kurulması gerektiğini savunmuştur. 1951 yılında Pierre Schaeffer öncülüğünde bu amaçla kurulan ilk elektroakustik stüdyosu da, günümüzde hala varlığını sürdüren noise music gibi türler de fütürizmin etkisinden azade düşünülemez.

1987 yılında Hal Foster'ın yazdığı "Neo-fütürizm: Mimarlık ve Teknoloji" isimli makale, fütürizmin modern teknoloji ve dijital çağda tekrar yorumlanmasına yol açmış ve özellikle mimarlık alanında etkili olmuştur. Bu makalede, teknoloji ve insan etkileşimi öne çıkarılmış, interaktivite önem kazanmıştır. Zaman içerisinde neo-fütürizm düşüncesi, öncülü olan fütürizm gibi diğer sanat alanlarında da düşünsel etki bırakmıştır ve günümüzde dijital sanatta özellikle yeni medya kullanımı ile varlığını sürdürmektedir. Jean-Louis Cohen, neo-fütürizmi, teknolojiyi kullanarak daha önce yapılması imkansız formlara ulaşmak olarak tanımlamıştır. Etan J. Ilfeld, neo-fütürist estetiğin bilgisayar teknolojisinden önce ulaşılması imkansız sanatsal modları ortaya çıkardığını yazmıştır. Fütürizm olguları ve düşünleri, henüz gerçekleşmemiş bir zamandan günümüze önzileme imkanı sunduğu için bir tür anakronidir. Bu imgelemi gerçekleştirebilmek için, çağdaş sanatın içerisinde yer bulan dijital sanatlar ve veri sanatı gibi interdisipliner alanlarda fütüristik bir imgelem yaratmak için jeneratif sanat yöntemlerinden yararlanılmaktadır.

Günümüz çağdaş sanatçılarından Refik Anadol'un dijital sanat çalışmalarında neo-fütürist bir yaklaşım görülmektedir. Bu çalışmanın amacı, Refik Anadol yapıtlarından yola çıkarak, bu fütürist etkileri tespit etmek ve neo-fütürizmin etkisinin çağdaş sanatlardaki varlığına dair bir izlenimi dijital sanat üzerinden incelemektir.

Anahtar Kelimeler: Çağdaş Sanat, Neo-fütürizm, Refik Anadol.

CAZ MÜZİĞİNDE ROL MODELLERİN KİMLİK İNŞASI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Kemal Cansun Küçüktürk

*Öğr.Gör., Yıldız Teknik Üniversitesi, Müzik Toplulukları Programı
cansunkucukturk@gmail.com*

Ayrin Ersöz

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Müzik Ve Sahne Sanatları
aersoz@yildiz.edu.tr*

Bu çalışma, doğaçlamanın merkezde olduğu caz müziğinin günümüzde caz müzisyeni tarafından nasıl algılandığını ve kişinin özne olma yolunda karşısına çıkan görsel ve duysal imgelerle kurduğu ilişkiyi rol model bağlamında araştırmayı amaçlamaktadır. Kökenleri 19. yy' a dayanmasına rağmen araştırma, müziğin kaydedilmesi ve kültür endüstrisinde yerini almaya başlamasından itibaren gelişen dönemde iki farklı başlık altında ele alınacaktır. Bunlardan ilki Jamey Aebersold ve David Baker gibi müzisyenlerin 1950' lerde gerçekleştirdikleri caz kampları ve günümüze kadar devam eden cazın akademikleşme sürecidir. Bu süreç aynı zamanda caz kültürünün "sözlü kültür" geleneğinden "yazılı kültür" geleneğine geçişine de işaret etmektedir ve özellikle bu dönemde kültür endüstrisi ile caz pedagojisinin ilişkilene biçiminin tohumları da atılmış olmaktadır. İkincisi başlık ise internet vasıtasıyla bilgi paylaşımının globalleşmesi ve yeni popüler kültürün inşası olacaktır. Her ne kadar sosyal medya platformları, bilgi paylaşım ve aktarımının zorluklarına birçok çözüm getirse de bu platformların kullandıkları kısa video kültürü (59 sn.), kişinin rol model ile ilişkilene biçimlerini direkt olarak etkilemiştir. Bunun en büyük sebeplerinden birisi, sözlü kültüre ait olan hikâye anlatımı ve uzun tekrarların yerini, sıkıştırılmış zaman içerisindeki müzikal kesitlerin tüketiminin almasıdır. Bu iki temel başlığa ek olarak kişinin rol model ile ilişki biçimlerini anlamlandırmak için müzik psikolojisine de ihtiyaç duyulacaktır. Rol model ile özdeşleşme biçimlerinde yer alan başarı kriterleri, teknik yeterlilik, görünür olma ve kabul görme özellikleri çalışmanın psikolojik boyutunun temelinde yer alacaktır. Göstergibilimci Fransız düşünür Roland Barthes' a (1982) göre iki tür müzik vardır: dinlenen müzik ve icra edilen müzik. Buradaki ayırım müzisyen ve dinleyici olarak kullanılmış olsa da bu çalışmada rol model ile olan ilişkiyi açıklamak için caz müzisyeni hem dinleyen hem de icra eden olarak kabul edilecektir çünkü icracı-müzisyen öznenin kimlik inşasını anlamlandırmak için dinleyen-müzisyen öznenin analizi büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Caz, Rol Model, Taklit, Müzikal Kimlik, Müzik Psikolojisi, Müzik Endüstrisi.

ÇOK MODLU ÇEVİRİLER VE MÜZE ÇEVİRİLERİ KONUSUNDAKİ ÇALIŞMALARIN ALANYAZINDA İNCELENMESİ

Hande Çil

Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, SBE Sanat ve Tasarım Anasanat Dalı, Müzecilik Yüksek Lisans Programı
hande.cil@std.yildiz.edu.tr

Prof. Dr. Kadriye Tezcan Akmehmet

Danışman, Yıldız Teknik Üniversitesi, SBE Sanat ve Tasarım Anasanat Dalı, Müzecilik Yüksek Lisans Programı
tezcan@yildiz.edu.tr

Doç. Dr. Zeynep Süter Görgüler

Eş Danışman, Yıldız Teknik Üniversitesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Fransızca ve Mütercim Tercümanlık Lisans Programı
zeynepsuter@gmail.com

Müzeler uluslararası izleyicilerin diğer kültürleri tanımalarında yardımcı olma hususunda önemli bir rol üstlenmekte ve evrensel erişilebilirlik, kültürlerarasılık ve uluslararasılaştırma perspektiflerinde hem çevrimiçi hem de fiziksel olarak müze çevirileri kapsamında izleyicileriyle iletişim kurmaktadır. Günümüzde müze çevirileri sadece yazılı veya sadece sözlü olarak karşımıza çıkmamakta; 1990'lardan bu yana teknolojik gelişme ve yenilikler ile web sayfaları, blog sayfaları, sosyal medya içerikleri vb. çok modlu türler ortaya çıkmaktadır. Dünya çapındaki birçok müzenin izleyicilerine çok modlu olarak çeviri hizmetini sağladığı görülmektedir. Bu çalışmanın amacı ve çok modlu bir çeviri ortamı olan müzeler konusunda alanyazındaki çalışmaların ve örneklerin incelenmesidir. Bu incelemede “Çok Modlu Çeviri kavramının Müze Çevirilerindeki yeri ve önemi nedir?”; “Müze Çevirileri ulusal ve uluslararası literatürde nasıl konu edilmiştir?”, “Günümüzde çok modlu müze çevirileri için müzeler hangi çeviri stratejileri ve araçları kullanılmaktadır sorularına odaklanılmıştır. Alanyazın taraması yöntemi ile ulusal ve uluslararası makaleler ve kitaplar incelenmiştir. Araştırma kapsamında ulusal literatürde Müze Çevirilerini Çok Modlu Çeviriler kapsamında inceleyen çalışmanın bulunmadığı, uluslararası literatürde ise Müze Çevirileri ve Çok Modlu Çevirileri inceleyen çalışmaların olduğu ancak çalışmaların sınırlı sayıda kaldığı görülmektedir. Bu çalışmalarda müzelerdeki çok modlu çeviri ortamları hususunda bilgi ve deneyime sahip olma gibi birçok dinamiğin yer aldığı belirtilmiştir; akademisyenler ve uygulayıcılar da dahil olmak üzere müze ve çeviri uzmanları arasında temas noktaları oluşturmanın Müzebilim alanındaki artan tarihsel, kültürel ve dilsel karmaşıklıkta bir dünyada yeni zorluklarla yüzleşmesinde Çok Modlu Çeviri araştırmalarının önemli bir yer tuttuğu; Mütercim-Tercümanlık alanına yönelik uzmanlık ve deneyim gerektiren bir özel alan türü olması ve müze çevirilerinin, müzelerle yönelik tüm ihtiyaç ve gereksinimlere bağdaşık özgül niteliklerle donanmış çeviri profesyonelleri tarafından yapılmasının gerekliliğinin vurgulandığı; halen bir müze çeviri stratejilerinin benimsenmemiş olması ve yeterince araştırılmamış olmasının müzelerdeki terminoloji farklılıklarına, çeviri kalitesindeki önemli değişimlere, çeviri eylemini gerçekleştiren kişilerin çeviri profesyonelliğinden veya Çeviribilim ve Müzebilim disiplininin uzak bir profilde olmasına, ilgili alanlarda deneyim sahibi olmamaları nedeniyle müze izleyicilerine karmaşık yapıda bir çeviri deneyimi sunulmasına sebebiyet verdiği tespit edilmiştir. Bu çalışma hem ulusal hem de uluslararası literatürdeki bu boşluğu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çok Modlu Çeviriler, Müze Çevirileri, Müzelerde Çeviri Stratejileri

DARING TO SHARE, BUILDING BRIDGES: DEVISING SOLO PERFORMANCES IN THE POST-PANDEMIC SCENE OF ISTANBUL

Didem Kristal

*Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Müzik ve Sahne Sanatları
didem.kristal@std.yildiz.edu.tr*

Prof. Dr. Ayrin Ersöz

*Profesör, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım
traersoz@yildiz.edu.tr*

This paper is a preliminary exploration, serving as an introduction to a more comprehensive discussion within a forthcoming doctoral thesis called ‘Devising Affects,’ conducted by the authors. Our focus is to explore challenges and obstacles affecting the devising process of performance, including the impact of the global pandemic and the inherent limitations of the art of devising. Specifically, this study centers on the experiences, performances, rehearsal notes and interviews of three Istanbul-based artists: Melek Ceylan, Onur Karaoğlu, and co-author of this paper Didem Kristal, who navigated the pandemic’s affects in Istanbul as devisers and subsequently engaged with devising solo performances titled ‘Twelfth House’, ‘In Vain’, and ‘So I Mix Things.’ The artists contribute insights into their approaches to theater and performance, both in a broader context and within the post-pandemic affective environment.

Through the autoethnographic method, one author guides the research while the other embodies both researcher and subject roles. This approach deepens the experiential aspect, given the tendency of generating autobiographical material in each case study. A significant finding is the recognition that each performance serves as an archive, incorporates the experiences of the deviser and the affective habitat of the time being devised. A common thread among these performances is the use of self-generated material. While autoethnographic research carries inherent risks of self-indulgence and self-centeredness, autobiographical research in performance navigates these same risks within devising process.

In this context, ‘voluntarily revealing of the self,’ initially chosen as a subtitle of the paper, ultimately evolved into a pivotal characteristic of the devising approach- an act of courage to share personal narratives. This transformation involves the shift from an ‘I-Story’ into a ‘We-Story,’ bridging the process, product, deviser, and audience. In essence, this paper offers a perspective from a city known for its bridges, shedding light on the transformative potential of devising—a theme frequently emphasized in existing literature, which is the collective experience that transcends individual narratives.

Anahtar Kelimeler: Devising Performance, Affect Theory, Autobiography, Productivity.

DESTİNASYON TANITIM ARAYÜZLERİNİN KÜLTÜRLERARASI KULLANILABİLİRLİĞE DAİR HOFSTEDE'İN KÜLTÜR KURAMI ÇERÇEVESİNDE BİR İNCELEME

Fatma Nur Yavuz

*Yıldız Teknik Üniversitesi, İletişim Tasarımı Bölümü, İnteraktif Medya Tasarımı YL Programı
fatmanuryavuz@gmail.com*

Umut Burcu Tasa Yurtsever

*Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İletişim Tasarımı Bölümü, İnteraktif Medya Tasarımı Anabilim Dalı
umuttasa@gmail.com*

Kültürlerarası kullanılabilirlik, kültürlerarası faktörlerin kullanıcı deneyimi ve kullanılabilirliğe etkisini araştıran bir çalışma alanıdır. Kültürel farklılıkların, web arayüz tasarımlarının yerel ölçekte ele alınmasını ve her kültüre ait değerler bütünüyle tasarlanmasını gerektirip gerektirmediği, bu alanın temel sorularından biridir. Kültürlerarası kullanıcı deneyimleri pek çok küresel ölçekteki şirkete ticari veri sağlamaya devam ederken, farklı kültürlerin en çok etkileşim alanı oluşturduğu sektörlerin başında turizm sektörü, destinasyon pazarlama tekniklerinin sunulduğu ortamların başında da web ve uygulama arayüz tasarımları gelmektedir. Gezginlerin ve internet kullanıcılarının tercih ettiği bu web arayüz tasarımları, destinasyon tanıtımının yanı sıra gezginler için tatillerini planlama ve tatil süresince dijital destek olanağı sunar. Kullanıcı gruplarının farklı beklentilere sahip olması, bu beklentileri karşılayan web arayüz tasarımlarının kullanılabilirlik potansiyelini artırabilir veya azaltabilir. Bu çalışmada kültürün bir toplumun sorun çözme kapasitesi olduğu yaklaşımından yola çıkılarak, farklı kültürel kodların web arayüz tasarımı üzerindeki kullanılabilirlik etkisi üzerine bir araştırma ortaya koyulmuştur. Bu çalışmada, kültürlerarası çalışmaların önde gelen kuramcılarında biri olan Geert Hofstede'in 1980 yılının sonlarında IBM Corporation (International Business Machine) çalışanlarıyla yaptığı geniş çaplı araştırmasıyla 70'ten fazla ülkenin ulusal kültürel indeksini 6 farklı boyutta ele alarak yayınladığı "Kültürel Boyutlar Teorisi" ele almıştır. Araştırma kapsamında Berlin'in resmi pazarlama ajansı tarafından Berlin'i bir kongre destinasyonu olarak dünyaya tanıtmayı amaçlayan visitberlin.de web sitesi üzerinde Berlin'e seyahat etmeden önce şehir ulaşım kartı satın almak isteyen bir grup Alman ve Türk kullanıcı ile Hofstede'in kültürel boyutlar teorisi test edilmiştir. Bu kapsamda visitberlin.de sitesinin Hofstede'in kültürel boyutlar indeksine göre kültür kodları zıt sonuçlara sahip iki ülke olan Türkiye (35) ve Almanya (66) özelinde farklı tasarımlarının yapılmasının kullanılabilirliğe etkisi tartışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kültürlerarası Kullanılabilirlik, Kültür Kuramı Teorisi, Kültürlerarası Kullanıcı Deneyimi, Arayüz Tasarımı, Destinasyon Pazarlama, Hofstede.

DUYGUSAL TASARIMIN (EMOTIONAL DESIGN) ÖĞRENME BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Büşra Ulus

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım
busrauluss@gmail.com*

Kader Sürmeli

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Grafik Tasarımı
ksurmeli@yildiz.edu.tr*

Tasarım, görsel bir iletişim aracıdır. Duygusal tasarım ise; ürün ile kullanıcı arasında duygusal düzeyde, bilişsel bağ kurmaya yarayan bir iletişim türüdür. Bilinçli olarak tüketici veya izleyiciye; heyecan, mutluluk, sahiplenme, ihtiyaç duyma gibi hedeflenen duygu biçimini uyandırmayı temel alırken, bazen de endişe, hüznün, merak gibi kavramları izleyiciye doğrudan hissettirmeyi amaçlamıştır. İnsanın ihtiyaç ve deneyimlerini ele alarak oluşturulan bir tasarım, beynimizde olumlu duygusal tepkiler yaratarak bilişsel yeteneklerimizi geliştirmektedir. Bu olumlu duyguların, ürünle etkileşimi daha keyifli hale getirmeye ve güvenilir hissetmeye yardımcı olduğu düşünülmektedir. “Emotion” kelimesi çok sayıda araştırmaya konu olmuştur. Teorisyenlere göre duygu durumu; deneyimsel, davranışsal ve fizyolojik unsurların bir araya gelerek, insanın bilişsel ve fiziksel olarak verdiği tepki olarak nitelendirilmekte ve bu tepkiler deneyimlere dayanarak ortaya çıkmaktadır. Duygusal deneyimlerin günlük hayatta alınan kararları önemli ölçüde etkilediği söylenmektedir. Duygusal Tasarım yaklaşımı; insanların duygusal tepkilerini tetikleyerek ürünlerin veya deneyimlerin bağlayıcı ve tatmin edici olmasını hedeflemektedir.

Duygusal tasarım, eğitim-öğretim alanında da önemli bir yere sahiptir. Örneğin; ebeveynler, henüz konuşmayı dahi bilmeyen bebeklerine kavramları öğretmek amacı ile renk-kavram kartlarını göstererek bir duygusal iletişim türü oluşturabilir. Okul çağındaki bir öğrenciye de verilmek istenen bilgi ve mesaj, duygusal deneyimler yoluyla yani duyguları aracılığı ile bilişsel belleğe aktarılır. Bireyler, öğrenmenin işlenmesi ve kalıcı olması için bilgi ile arasında bilişsel bağ oluşturmaktadır. Buna bağlı olarak duygular ve deneyimleri ele alan duygusal tasarım; bireyin bilgiyi işlemesi, bilgiye odaklanması ve ön bilgileriyle birleştirerek üst bilişsel stratejilerini organize etmesini sağlamaktadır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışma ile; yaşam boyu bilinçli veya bilinçsiz olarak gerçekleştirilen öğrenme eylemi bağlamında duygusal tasarımın öneminin incelenmesi hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bilinç, Duygu, Duygusal Tasarım, Öğrenme, Tasarım

FOTOĞRAF DÜZENLEME UYGULAMALARINDA KULLANILABİLİRLİK: ADOBE LIGHTROOM

İbrahim Durmuş

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi, İnteraktif Medya Tasarımı
drmsibrahim@gmail.com*

Nur Cemelelioğlu

*Doç. Dr. Öğretim Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi, Sanat Bölümü
nurcaltin@gmail.com*

Kullanılabilirlik, günümüz teknolojisinin en önemli unsurlarındandır. Tasarımcılar bunun için kullanıcılara ve onların ihtiyaçlarına yönelik odaklanan Kullanıcı Merkezli Tasarım (User-Centered Design) sürecini geliştirmişlerdir. Teknolojinin gelişmesi ile akıllı telefonların fonksiyonları çeşitlenmiştir. Çoğu zaman bilgisayarlarda olmayan özellikler bile eklenmiştir. Yapılan araştırmalar sonucu, bu gelişmeler ile gün içerisinde bilgisayar ve telefon kullanımımız artmıştır. İkisini aynı anda veya sırayla kullanmak gibi kullanım alışkanlıkları bile görülmüştür. Bu kullanım alışkanlıkları ve cihazların kullanım yapısı, birçok uygulamanın tasarım sürecinde göz önünde bulundurulmuştur.

Fotoğraf düzenleme uygulamaları bilgisayarda kayda değer bir süre yer almakta olup belli kullanım alışkanlıklarının oluşmasını sağlamıştır. Akıllı telefonların gelişmesi ile bu uygulamalar, bu cihazlarda da yer almaya başladı. Cihazın farklı yapısından dolayı ortaya haptik (dokunsal) kullanım şekilleri ve platforma uygun arayüzler tasarımlar çıkmıştır. Bu yeni tasarımlar ve kullanım şekilleri, kullanıcıyı yormamak ve öğrenim sürecini kısaltmak için, olabildiğince bilgisayar arayüzüne yakın ve kullanımını sezgilere uyacak şekilde yapılmıştır. Böylelikle cihazlar arası uyum sağlamaya çalışılmıştır.

Yapılan araştırmalar doğrultusunda, bahsedilen iki cihaz arasında kullanım farkları görülmüştür. Bu farklar fotoğraf düzenleme uygulamalarında incelenmemiştir. Araştırmanın amacı, fotoğraf düzenleme uygulamalarının akıllı telefonlar ve bilgisayarlardaki kullanıcı deneyimini tartışmaktır.

Bu süreçte daha önce yapılmış akademik veriler göz önünde bulundurularak, araştırma için nicel veriler elde etmek için test yapılmaya devam etmektedir. Kullanıcı testi için Adobe Lightroom (Lr) programı belirlenmiş olup Seçkisiz Örneklem yöntemlerinden Basit Seçkisiz örnekleme seçilmiştir. Seçilen grubun sadece Lr uygulamasının kullanıcısı olması araştırma için yeterli olacağı düşünülmüştür. Yapılacak olan test iki aşamada oluşturulmuştur. 1. Aşamada görev senaryosunu hazırlanmıştır. Ardından 2. Aşama olan Sistem Kullanılabilirlik Ölçeği (System Usability Scale) testi uygulanacaktır. Araştırma sonucunda elde edilen tüm bilgiler kullanılabilirliğe yönelik çıkarımda bulunmak ve cihazlar arasındaki farkları göstermeye çalışmak amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kullanılabilirlik, Kullanıcı Deneyimi Tasarımı, Kullanıcı Araştırmaları, Fotoğraf Düzenleme Uygulamaları.

GÖSTERGEBİLİM, FOTOĞRAF VE KURUMSAL KİMLİK

Sabri Bakış

*Öğrenci, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Sanat ve Tasarım Tezli Yüksek Lisans Bölümü, Sanat ve Tasarım Programı
sbrbks@gmail.com*

Erkan Çiçek

*Dr. Öğretim Üyesi (Danışman), Yıldız Teknik Üniversitesi
Sanat Ve Tasarım Fakültesi, Sanat Bölümü, Fotoğraf Ve Video Anasanat Dalı
fesiharkan@gmail.com*

İletişim insanoğlu için dün olduğu gibi bugün de önemli bir yere sahiptir. insanlar 24.000 yıl önce altamira mağarasında kendi aralarında iletişim sağlamışlardır. İletişim olgusunun önemli öğeleri olan görseller çok önemlidir. Örneğin fotoğraf iletişimde çok önemli bir yere sahiptir. Fotoğrafın tanımına bakıldığı zaman aslında resimsel bir yazıdır. Yani tipografi de bir fotoğraftır. Fotoğraf 1827 yılında icat edildiği günden bu yana birçok yerde kullanıma açılmıştır. Fotoğrafın anlam kazanması aslında göstergebilim üzerinde anlam bulmaktadır. Göstergebilim fotoğrafın anlamının dışı çıkarımı konusunda önemli bir yere sahiptir. Göstergebilim dün olduğu gibi bugün de çok önemli bir yere sahip olmakla birlikte birçok düşünür göstergebilimi sosyoloji, siyaset, ekonomi ve sanatta kullanmıştır. Roland Barthes göstergebilimi düz anlam yan anlam ve mitolojik anlam olarak 3 aşama içerisinde ele almaktadır. Bu çalışmamızda Yıldız Teknik Üniversitesi Rektörlüğü tarafından ortaya çıkan faaliyetlerin Fotoğrafçı Sabri Bakış'ın vizöründen çekilen fotoğrafları örneklem fotoğraflar alınarak Roland Barthes göstergebilimi üzerinde çözümlenmiştir. Sabri Bakış'ın kurumsal kimlik oluşumunda kullanmış olduğu fotoğrafları ele alınacaktır. Bu çalışmada amaç Yıldız Teknik Üniversitesi'nin kurumsal kimliğinin oluşumunda önemli bir yere sahip olan fotoğrafların inşa edilmesi, fotoğrafların çekilmesi ve bu fotoğrafları çeken sanatçının ortaya koyduğu anlam tartışılmıştır. Yöntem olarak uygulama ve çözümlene yöntemi kullanılmıştır. Yani fotoğraflar analiz edilmiştir. Sonuç olarak bu çalışmada ortaya çıkan fotoğrafların ürettiği anlam hedef kitle tarafından oluşturduğu anlam yorumlanmıştır. İyi fotoğrafın kurumsal kimliğe olan etkisi tartışılmıştır. Diğer taraftan fotoğrafla yazının kendi içerisinde ilişkilendirilmesi tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sanat, Fotoğraf, İletişim ve Göstergebilim

GRAFİK TASARIMDA ADOBE PHOTOSHOP PROGRAMI ÖZELİNDE YAPAY ZEKÂ ETKİLERİ

Sinan Aktaş

*Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Arel Üniversitesi, Dijital Oyun Tasarımı Bölümü
sinanaktas@arel.edu.tr*

Grafik tasarım, özellikle kişisel bilgisayarların hayatımıza girmesiyle birlikte devrimsel bir süreç içerisine girmiştir. Daha öncesinde neredeyse tamamen manuel yöntemler ile icra edilen grafik tasarım süreci gelişen bilgisayar ve yazılım teknolojileriyle günümüzdeki halini almıştır. Artık günümüzde yapay zekânın tasarım aşamasında etkili bir rol oynadığına şahitlik etmekteyiz. Bu araştırmanın amacı; özellikle son yıllarda etkisini hemen hemen her alanda hissettiren yapay zekânın, grafik tasarımda özellikle Adobe Photoshop programına entegre edilen yeni özellikleriyle birlikte nasıl bir etki yarattığı üzerinedir.

Adobe son sürümlerinde Photoshop programına yapay zekâ özelliklerini dahil etmekteydi. Böylelikle Photoshop mevcut yapabildiği işlevleri çok daha hızlı ve doğru şekilde yapabilmeye başlamıştı. Fakat Adobe'nin 2023 yılında Photoshop programının beta sürümüne yapay zekâ özelliklerini çok daha etkili bir şekilde dahil etmesi grafik tasarım alanında yeni bir dönemin başlangıcına işaret ediyordu. Bu yeni sürümle birlikte Photoshop, generative fill özelliğini kullanıcılara sunmuştur. Bu özellikler prompt aracını kullanarak kompozisyon üzerinde yapay zekâ ile kökten değişiklikler yapabilmemize imkân vermiştir. Fotoğraf üzerinde seçeceğimiz bir alana, prompt aracılığıyla yazdığımız kelimeler artık birer görsele dönüşebilmektedir. Böylece kompozisyon üzerinde dilediğimiz noktaya hayal gücümüzden parçalar eklemek mümkün olmuştur. Bu özellik grafik tasarımcıların Adobe üzerinden deneyimlediği en etkili yapay zekâ özelliği olmuştur. Bu durum tasarım dünyasında yeni tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Yapılan tasarımlarda tasarımcının rolünün azaldığı ve tasarımcıların geleceği hakkında kaygılar gündeme gelirken, yapay zekâ araçları her geçen gün kendini geliştirmeye ve hayatımıza entegre olmaya devam etmektedir.

Tasarım dünyasında yapay zekânın etkilerini bir kenara bırakmak mümkün değilken, biz tasarımcıların bu yeni dünyaya entegre olması ve bu araçları etkili bir şekilde kullanarak daha yenilikçi ve modern tasarımlara imza atması gerekmektedir. Bunları yapabilmek için tasarım kurallarına hâkim olarak sanat ve tasarım dünyasındaki gündemi ve teknolojik yenilikleri takip etmek çok daha önemli bir hal almıştır.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Photoshop ve Yapay Zekâ, Grafik Tasarım

GRAFİK TASARIMINDA NEVILLE BRODY ETKİLERİ

Buse Şirin İltter Abay

*Öğretim Görevlisi, İstanbul Esenyurt Üniversitesi, Grafik Tasarımı Programı
busesirinilter@esenyurt.edu.tr*

Sanayi Devriminin meydana getirdiği makineleşme, hızla gelişen teknoloji, kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması ve toplumdaki yenilikçi düşünceler ile beraber toplumun değer yargıları değişmiştir. Bununla birlikte grafik tasarım alanı da bu gelişmelerden büyük oranda etkilenmiştir. Grafik tasarım elemanlarından biri olan tipografi süreç içerisinde birçok sanat akımının ve teknolojik gelişmelerin etkisi altında kalmıştır. Teknolojik gelişmeler tasarımcıların sanat anlayışını değiştirmiş, farklı teknik olanaklar sunmuştur. Tüm bu olanaklar ile birlikte bilgisayar kullanımı artmış ve masaüstü yayıncılık dönemi başlamıştır. Böylece grafik tasarım ve tipografinin uygulama alanı genişlemiştir.

Teknolojik gelişmelere ayak uyduran ve grafik tasarım alanında çeşitli tasarımlara imza atan tipografi ustası Neville Brody, dönemin tasarım anlayışını tekrar etmek yerine yeni bir sanat üslubu ortaya koymuştur. Brody'nin tasarımlarında; modern sanat akımlarından Fütürizmin dinamik kompozisyonlarına, Dadacıların gelenekçiliğe karşı fikirlerine ve raslantısal kompozisyonlarına, Konstrüktivizm akımının teknoloji ile birlikte yeni tasarım arayışlarına, Art deco akımının canlı ve kaotik kompozisyon yapısına ve de Postmodern hareketi ile ortaya çıkan Punk akımının düzen karşıtı tasarım anlayışına rastlamak mümkündür.

Brody, modernist tasarımda kullanılan sade, net, fonksiyonel ve okunaklı tipografi yerine harfler arasında kurulan boyut, zemin ve perspektif ilişkisi ile tipografinin farklı yazı sistemlerinde de okunabileceğini ve mesajın doğrudan iletilebileceğini vurgulamıştır. Tipografinin, bir görseli, deseni veya dokunun yerini tutabildiğini göstermiş ve yazının kavramsal bütünlüğünü ortaya koymuştur. Deneysel tipografik çalışmaları ile bilinen Brody'nin eserlerinde, Konstrüktivizm ve Dadacılık etkileri de görülmektedir. Arena, The Face, Arena Homme ve Fuse gibi dergilere çeşitli tipografik tasarımlar yapmıştır. Ayrıca Brody Insignia, Typeface Five ve Typeface Six, Autotracer, Harlem, Industria, Maze, Arcadia, Blur, State gibi birçok yazı karakteri de tasarlamıştır.

Bu çalışmada grafik tasarımında Neville Brody etkileri üzerinde durulmuştur. Modernist tasarım ve tipografi anlayışından sıyrılarak, çağdaş grafik tasarıma adım atıldığı ve Neville Brody'nin grafik tasarımına olan etkileri tarihsel bir süreç içerisinde eser analizleri nitel tarama yöntemi ile incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Grafik Tasarım, Neville Brody, Tipografi.

HAREKETLİ GÖRÜNTÜLERDE SÜRENİN AKIŞ METAFORU

H. Merve Güç

*Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Ana Sanat Dalı, Sanatta Yeterlik Programı
h.merve.guc@gmail.com*

Burak Boyraz

*Doç., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi
bboyraz@yildiz.edu.tr*

Akış kavramı, hareketli görüntülerde çoğunlukla akışkan biçimlerde yani su görüntüleriyle tasvir edilir. Süre kavramının temelini oluşturan “akış metaforu”, -akışkan biçimler dışında- kendi var oluş hızından, biçimsel doğasından ve mekâna indirgenmiş fikirlerden çıkartmak, varsayımların önüne geçmek ve farklı olasılıkları değerlendirmek açısından ele alınır. Yaşamın sürekliliğini ve dolayısıyla belleği vurgulayan akış kavramı, Bergsoncu gerçek sürenin hareketine gönderme yapmaktadır. Bergson için gerçek deneyim, sürekli bir oluş ve akış hâlidir. “Bergson, hareket hâlindeki katı cisimlerden ziyade sürekli değişen akışları ve titreşimleri içeren bir sıvı evreni tanımlar.” Akış, bedenlerimizde ve yaşamın her yönünde dinamik biçimlerde görülebilir ve deneyimlenebilir. Akışı içte hissetmek, Bergson'un süresini kavramak adına önemli görülür. Çünkü akış aynı zamanda bir güç formudur, bir yer ile hiçbir yer arasında olmayan, dünyalar arasındaki aralıklardan geçerken sanatın akışkan zamanına ayrıcalık tanıyan bir yoldur. Hareketli görüntü olarak özellikle video sanatlarda ve sinematografide karşılaşılan akışkan görüntülerin hem su görüntülerde hem de değişken imgelerdeki karşılığına bakılarak gerçek sürenin estetik yönden iletimi örnekler üzerinden incelenecektir. Yaşamın akışı, hareket duraksamalarına ve aşılma eylemlere bağlı olarak değişir. Sürenin sonsuzluğu fikrinin bir estetik deneyimde harekete bağlı olasılıkları akış açısından yeniden değerlendirilir. Sunum içinde, sürekli bir akışı imleyen zaman teorilerindeki kesintilerin, zamansal kırılmaların, geçişlerin biçimleri ve deneyime bağlı olasılıkları üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Video Sanat, Akış, Süre, Hareket, Henri Bergson

İRAN İLE TÜRKİYE EL DOKUMA HALILARI ÖZELİNDE KÜLTÜREL VE SİMGESEL MOTİF ANALİZİ

Sevim Arslan

*Prof. Dr., Marmara Üniversite Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü
sevimars@gmail.com*

Siamak Egharloo

*Sanatta Yeterlik Öğrencisi, Marmara Üniversite, Geleneksel Türk Sanatları Ana Sanat Dalı
siamak.eagle@gmail.com*

Toplumda bireyler yaşantılarının başlangıcından beri birçok inançla karşılaşır. Her birey belli bir bölgeye ait olsa da kendine özgü inançları mevcuttur ve o inançları takip edip kendini kötülüklerden kurtardığına inanır. Evini bir sembolik eşya ile koruyup, vücudunu dövme deseni ile süsler ya da bir kumaşın, halının ve kilimin üzerine motifler işleyerek bezeme yapar. Bu motifler genel olarak tılsım olarak da adlandırılabilir.

El dokumaları genel olarak geleneksel sanat grubuna dâhil edilir. Bu dokumalar kumaş, halı, kilim, keçe vb. gibi ürünlerdir. Halı, kilim, cicim dokumaları çoğu zaman yer örtüsü amacı ile kullanılsa da duvar halısı olarak da değerlendirilir. El dokuma kumaşları ise hem giysi tasarımında hem de ev dekorunda kullanılır. Geçmişte köylüler ve göçebeler halı veya kumaş motiflerini dokuyarak kendilerini ve ailelerini olumsuzluklardan uzak tuttuklarına inanmışlardır. Bu motifler eğer uğur getirirse veya tehlikeden kurtarırsa, bir sembolik motif olarak dokumaya devam edilmiştir.

Tılsım doğaüstü bir güç olduğundan dolayı, günümüzde dünyanın pek çok bölgesinde halen yaygın olarak kullanılır. Bazı tılsım motifleri bölgelerin özel anlamlarını taşır. Bununla birlikte, birtakım motifler bir bölgede olumlu anlama sahipken, diğer bölgede olumsuzluğu ifade eder. Bazı motifler ise evrensel anlamlara sahiptir ve her kültürden birey bu tılsım motiflerini ortak kullanır.

Bu araştırmanın amacı, İran ile Türkiye el dokuma halılarının benzer ve farklı motiflerini tılsım odağında karşılaştırmaktır. Problemi ise İran ile Türkiye el dokuma halıları özelinde kültürel ve simgesel motiflerin analizini sorgulamaktır. Bu makale analitik ve açıklayıcı bir araştırmadır; veriler kitap, makale, internet gibi kaynaklara dayanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: El Dokuma Halısı, Kültürel Motif, Simgesel Motif, İran Halıları, Türkiye Halıları, Tılsım.

İRAN VE TÜRKİYE'DEKİ GELENEKSEL SANATLAR FUARLARINDA TASARIM İLKELERİ BAĞLAMINDA AFİŞ ANALİZİ

Esra Bostan

*Araştırma Görevlisi, İstanbul Arel Üniversitesi, Grafik Tasarımı Bölümü
esrabostan@arel.edu.tr*

Siamak Egharloo

*Sanatta Yeterlik Öğrencisi, Marmara Üniversite, Geleneksel Türk Sanatları Ana Sanat Dalı
siamakegharloo@marun.edu.tr*

Toplumun algısında yönlendirici rolü olan sanat, birçok dallara ayrılır. Sanat alanları arasında önemli bir yer tutan geleneksel sanatlar; bir ülkenin hafızası, hazinesi, karakteri ve kimliği olarak kabul edilir. Bu yüzden geleneksel sanatları geçmişteki mirasından devralıp günümüzde güncel tutmak ve topluma tanıtmak; halkın, devlet yöneticilerinin, sanatçıların ve sektörün vazifesi görülür. Geleneksel sanatlara sahip olan ülkelerde genel olarak tanıtım ve satış amacı ile fuarlar ve sergiler düzenlenir. Bu sergi ve fuarları halka duyurmak için tasarlanan afişler ise söz konusu sanatların toplumun hafızasında yer tutmasına destek veren önemli unsurlardır.

Tasarım, sanata yaslı olarak toplum ile doğrudan iletişime geçen bir alandır. Afiş tasarımı grafik sanatı bağlamında ilkeler ve öğeler aracılığıyla, az zamanda ve en hızlı şekilde belirli kavramları topluma aktarır. Afiş tasarımı çözümlerinde başvuru niteliği taşıyan bu ilkeler ve unsurlar; logo, slogan, başlık, renk ve tipografi vb. gibi isimler ile anılır.

Bu çalışmada tasarım ilke ve öğelerinin afişler üzerindeki hâkimiyetini ve seyirci ile iletişim yöntemlerini araştırmak hedeflenmektedir. Çalışmada, geleneksel sanatlar fuarlarını hedef kitleye duyurmak için tasarlanan afişlerde, tasarım ilkelerinin seyirci üzerindeki rolü incelenecektir. İran ve Türkiye'de düzenlenen fuarların afiş tasarımlarındaki görsel okunurluk irdelenecek ve grafiksel sorunlar çözümlenecektir. 2021-2022 yılları arasında üretilmiş halı ve geleneksel sanat fuarlarının afişleri örneklem olarak belirlenmiştir. Ele alınacak fuar afişlerinin tasarımı sanatsal ilkeler temelinde başarısız tasarlandığı düşünülmektedir. Dolayısıyla bu çalışmada yapılan afiş çözümlerini, seyirci ile etkileşimi ve verimli iletişimi açısından öneri niteliğindedir. Bu araştırma, nitel bir çalışmadır ve literatür tarama yöntemi çözümlenerek yapılarak ile incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Afiş Tasarımı, Geleneksel Sanatlar, Sanat Fuarları.

KLASİK YÖNTEMLERİN ÖTESİNE TAŞINAN SERGİLEME YAKLAŞIMLARI ARAYIŞI: “KÜRATÖR SANATI”

Derya Aydoğan

*Dr. Öğretim Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Kültür Yönetimi Bölümü
deryaaydogandeniz@gmail.com*

Verilerin egemenliği altındaki günümüz dünyasında insanın duyu organları sonsuz bir kuşatım altındadır. Her açıdan sınırsızca yağın veriler, anlamlandırılmamış kodlardan oluştuğu ve neredeyse ışık hızı ile hareket ettiğinden anlamlandırmaya ve zihinde işlemeye zaman dahi bulunmadığı için duyuusal etkileşim, ötelenmektedir. Böylece duyuusal deneyimleri önceleyen sanat pratikleri ile bu deneyimi ikinci plana atan hatta dışsallaştıran veri dünyası arasında bir kopukluk olmaktadır. Veri yığınları anlamlandırma ve işleme olanağı vermese de hem dijital alanda yapılanların hem de fiziksel dünyada olup bitenlerin yeni medya ortamında yer alması ve bu akışa dahil olması, hemen hemen her şeyi sıradanlaştırmaya başlamıştır. Dolayısıyla diğer alanlarda olduğu gibi dikkat çekmek, fark yaratmak daha çok çaba isteyen bir hal almıştır. Artık klasik galeri düzeni yapılanmasının, klasik sergileme anlayışlarının ilerisine geçmek gerekmektedir. Çoğunlukla sanat eserinin ön plana çıkarıldığı düz ve soğuk duvarların yerine günümüz dünyasının insanını verilerin kuşatımından sıyrıp çarpıcı bir atmosfere taşıyacak yapılar bulunmalıdır. Sanatın sergilenmesi artık sadece bir “sergileme” edimi olmaktan çıkmalıdır. Her ne kadar alternatif sergilerin, galerileri anlayışının dışında düzenlenen sergilerin, dijital ortamda güncel teknolojilere uygun olarak gerçekleştirilen sergilerin ve daha birçok yeni perspektifte yapılan sergilerin olduğu bir dönem içerisinde olursa da eksik olan en önemli konu; iz bırakacak şekilde akılda kalıcılıktır. Küratörler, dijital akışın alıştırdığı gibi hızla unutulardan oluşan düzenin dışında konumlandırılan uygulamalar ile eser seçip yerleştiren, sergi konsepti ve tasarımını oluşturan profesyoneller olarak ifade edilebilecek geleneksel rollerinin ötesine geçmelidir. Bu bağlamda belki de sergileme pratikleri, küratöryel bir sanata dönüştürülmeli, sadece sergilenen çalışmalar değil, sergileme düzeni de başlı başına bir sanat eseri olarak düşünülmalıdır. Sanat eserlerini, disiplinlerarası yaklaşımları, sergilenme alanlarını ve biçimlerini aracı edinerek bunlardan başlı başına bir eser üretecek olan “küratör sanatı” ifadesini gündeme getirmek, veri seli ile kaybedilen duyuusal deneyimlerin değerini yeniden vurgulayabilir hatta yeni bir açılımın başlangıcı olabilir.

Anahtar Kelimeler: Küratör, Küratör Sanatı, Sergileme, Veri, Yeni Medya

MÜZELERDE YAYINCILIK FAALİYETLERİ: PERA MÜZESİ ÖRNEĞİ

Melinas Uzun

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Müzecilik Yüksek Lisans Programı
mnasuzun@gmail.com*

Seza Sinanlar Uslu

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Sanat Yönetimi Anabilim Dalı
sinanlar@yildiz.edu.tr*

Müze yayıncılığı, kültürel mirasın korunması, belgelenmesi ve geniş kitlelere sunulması açısından oldukça önemlidir. Bu yayınlar, müzelerin koleksiyonlarını, sergilerini ve akademik çalışmalarını desteklemekte ve belgelemektedir. Müze yayınları, koleksiyonlarındaki nesnelere belgeleyerek, kültürel mirası gelecek kuşaklara taşırken, aynı zamanda bu nesnelere yorumlanması ve anlaşılmasına da katkı sağlamaktadır. Yayınlar, müze deneyimini zenginleştirirken eğitim, bilgi paylaşımı ve kapsayıcılık ilkeleri için de aktif bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır. Müzelerde yayıncılık faaliyetleri; kitaplar, dergiler, kitapçıklar, rehberler, broşürler, afişler vb. kapsamaktadır. Söz konusu yayınlar müzelerin en temel iletişim araçları olarak kabul edilir. Müzelerin neredeyse tümü, sergilerine eşlik eden yayınlar üretmektedir.

Ne var ki müzelerde yayıncılık faaliyetleri oldukça yaygın olmasına karşın bu alanda yapılmış çalışma sayısı sınırlıdır. Yayınlar izleyicilerin edinebildikleri, müzenin fiziksel mekânından ayrıldıktan sonra ve hatta bazı durumlarda müze mekânına hiç gelmeden bile erişebildikleri iletişim araçları olmaları bakımından oldukça önemlidir. Bu yayınlar müzeye gelir sağlaması açısından da değerli üretimler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Araştırmamız çerçevesinde müzelerin atası olarak kabul edilen kütüphanelerdeki envanter kayıtlarından nadire kabinelerine ve oradan da koleksiyonların kataloglanmasına uzanan süreç incelenmiş, Modern Müzecilik anlayışı ile müzelerde iletişime verilen değer artması bağlamında müze yayınlarına odaklanılmıştır. Günümüzde pek çok müzede çalışma birimleri içinde editör kadrosu bulunduğu ve kurumsal kimlik bağlamında yayınlar üretildiği görülmektedir. Bu bilgiler ışığında, araştırma kapsamında Pera Müzesi'nin yayın faaliyetleri derinlikli olarak incelenmiş ve müzenin ortaya koyduğu yayınlar müze yayıncılığı açısından değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Müzelerde Yayıncılık, Sergi Katalogları, Müze Yayınları, Müzelerde Yayın Mecraları, Pera Müzesi

MÜZİK YETENEĞİ KAVRAMININ DEĞİŞİMİ "MÜZİKAL SOFİSTİKASYON"

Yusuf Dursun

Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Müzik ve Sahne Sanatları
yusufdrsn@gmail.com

Turan Sağır

Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Müzik ve Sahne Sanatları
tsager@yildiz.edu.tr

Bu araştırmanın amacı, akademik araştırmalarda müzik yeteneği kavramının neden müzikal sofistیکasyon kavramı olarak tanımlanmaya başlandığını belirlemek ve bu konuda yapılan araştırmaları incelemektir. Bu amaç doğrultusunda, araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Müzik yeteneği kavramının tarihsel süreçte işitsel yeteneklerle ilişkilendirildiği söylenebilmektedir. Ancak bu genel görüşün aksine, araştırmacılar; müzik yeteneği kavramının sadece şarkı söyleyerek veya çalgı çalarak müzik yapmanın dışında, müziği dinlemek, müziği yorumlamak veya müziğe karşı aktif tepkiler vermek gibi müzik yeteneği kavramının çok daha karmaşık yapılar içerdiği görüşünü araştırmalarla desteklemektedirler. Müzik yeteneği kavramının bu karmaşık yapısıyla ön yargılar içerdiği görüşünü öne süren araştırmacılar ise müzik yeteneği kavramını kullanmak yerine bunu müzikal sofistیکasyon (musical sophistication) olarak kullanmaktadırlar. Bu doğrultuda müzikal sofistیکasyonla ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde, müzikal sofistیکasyon kavramının dünyada giderek ilgi gördüğü ve bu konuda yapılan araştırmaların sayıca arttığı söylenebilmektedir. Bu bağlamda, müzikal sofistیکasyon kavramıyla ilgili araştırmalar dünyada ilgi görüyor olmasına rağmen Türkiye'de bu konuda yapılmış bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma, yerli literatürdeki bu eksikliğe dikkat çekerek, müzikal sofistیکasyon kavramını kullanarak yapılacak olan özellikle kültürlerarası ve disiplinlerarası araştırmalara ışık tutması amacıyla önemli olarak görülmektedir. Müzikal sofistیکasyonla ilgili kültürlerarası araştırmaların ve buna bağlı olarak disiplinlerarası araştırmaların yapılabilmesi için standartlaştırılmış ölçüm araçlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Müzik yeteneğinin ölçümü gibi müzikal sofistیکasyonun da belirlenebilmesi için çeşitli ölçme araçları geliştirilmiştir. Bu ölçüm araçlarından en ilgi çekenini ise özellikle çok fazla katılımcıyla geliştirilerek (n= 147.633) dikkat çeken ve şimdiye kadar sekiz dile çevirisi yapılmış Goldsmiths Musical Sophistication Index (Gold-MSI)'tir. Ölçüm aracının diğer dikkat çeken yanı ise, küçük patolojik gruplara veya uzmanlara odaklanmaması genel nüfustaki bireysel farklılıkları ölçmek üzere tasarlanmasıdır. Yapılan araştırma sonucunda; müzikal sofistیکasyon kavramının ölçülebilen bir kavram olarak uluslararası literatürde kullanıldığı, bu kavramı kullanarak yapılan kültürlerarası ve disiplinlerarası çalışmaların giderek arttığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Müzik Yeteneği, Müzik Yeteneği Algısı, Müzikal Sofistikasyon.

NFT ÜYELİK KARTLARININ SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK, GRAFİK TASARIM VE TOPLULUK İLİŞKİLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Bahar Özden Yıldırım

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İnteraktif Medya Tasarımı
bahar.ozden@std.yildiz.edu.tr*

Bahadır Uçan

*Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İletişim Tasarımı
bucan@yildiz.edu.tr*

Dijitalleşme günümüzde, topluluklar açısından daha sürdürülebilir üyelik kartları oluşturma yöntemlerini geliştirmektedir. Bu çalışma, bir tasarım çözümü olarak NFT üyelik kartlarının (NFT membership cards), fiziki üyelik kartlarına alternatif olarak çalışılmasını incelemektedir. NFT üyelik kartları, topluluğun nitelikli bir üyelik sembolü olarak kullanılması ve blokzincir teknolojisinin sunduğu özellikleri benimsemesi açısından cezbedici bir seçenektir.

Bildirimiz, NFT üyelik kartlarına ilişkin nitel araştırmayı içerirken, sivil toplum kuruluşu olan İstanbul Blockchain Women topluluğuna özel bir NFT üyelik kartı tasarımının çalışılmasına yönelik uygulama göstermektedir. Bu çalışmada, NFT üyelik kartları, grafik açısından hangi özelliklere sahiptir ve topluluk kimliğini nasıl yansıtır? NFT üyelik kartları, topluluk yönetimi bağlamında nasıl kullanılabilir ve topluluğun nitelikli bir üyelik sembolü olarak nasıl görev yapar? NFT üyelik kartları geleneksel kartlara kıyasla çevresel sürdürülebilirliği nasıl etkiliyor ve bu konu, kullanılabilirlik açısından nasıl ele alınıyor? Sorularına yanıt aranmıştır. Bulgularımız, topluluklar adına sürdürülebilir üyelik kartları geliştirmek için NFT üyelik kartlarının iyi bir çözüm olabileceğini, dijitalleşmeye yönelik adımlar atmamız gerektiğini gösterir. Varılan sonuç, gelecekte bu tür dijital kimliklerin daha da yaygınlaşabileceğini ve bu konseptin daha erişilebilir hale geleceğini düşündürmektedir. Toplulukların teknolojiye adapte olarak dijitalleşen dünyada varlığını güçlendirmesi dijital kimliklerle daha mümkün hale gelecektir.

Grafik tasarım disiplininin yardım alan ancak ona bağlı da kalmayan bu çalışma, topluluğun kimliğini yansıtmaya, dijital bir varlığın kullanılabilir özelliklerini inceleme ve çevresel sürdürülebilirliği dikkate alma amacını taşımaktadır. Blokzincir teknolojisi, grafik tasarım ve topluluk yönetimi alanları bir bütün olarak ele alınmış, topluluk üyeliği sembollerinin dijital dünyada nasıl oluşturulabileceğine dair model sunulmaya çalışılmıştır. Toplulukların dijital kimliklerini şeffaf ve özellikli bir şekilde yeniden tasarlamasına yardımcı olması için NFT ve blokzincir teknolojisinin sunduğu çözümler, günümüzde sadece başlangıç olarak düşünülmelidir.

Anahtar Kelimeler: Blokzincir Teknolojisi, NFT, Grafik Tasarım.

OP ART VE SOYUT ANİMASYON FİLMDE POINTİLİST ETKİLER

Elif Ece Erdiker

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Anasanat Dalı
eceer5861@gmail.com*

Kader Sürmeli

*Prof.Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Grafik Tasarımı Anasanat Dalı
ksurmeli@yildiz.edu.tr*

19.yüzyılın sonunda, Pointilizm tekniğinin temelleri, Seurat ve Signac'nın temsilciliğinde atılmıştır. Bilimsel renk teorilerini inceleyen sanatçılar, palet üzerindeki ana renkleri karıştırmaksızın noktalar halinde tuval yüzeyine yan yana uyguladıkları ana renklerle, uzaktan bakıldığında birbirini tamamlayarak yeni birer ara renk oluşturmuşlardır. Ortaya çıkan noktalı renk görüntüleri, izleyicide yanılısama etkisi yaratarak, görsel algılarında mozaik görüntüsüne benzer bir etki oluşturmaktadır. Benzer yanılısamalar 20. yüzyıl modern sanat akımlarında görülmeye devam etmiş, bunlardan biri de 1964 yılında Time Dergisinde "Op Art" adı ile nitelendirilen akım olmuştur. Op Art sanatçıları tarafından, bilimsel renk teorileri eşliğinde nokta kullanımının yeniden ele alındığı bilinmektedir. Op Art sanatçıları, pointilizm tekniğinin amacını; ışığın optik ile buluşması olarak tanımlayarak akımlarına dahil etmişlerdir. Kontrast renk kombinasyonları ve siyah-beyaz nötr renk ilişkilerine dayalı, nokta kullanımı içeren geometrik-soyut desenler ortaya çıkardıkları görülmüştür. Vasarely ve Riley'nin temsilciliğinde geliştirilen Op Art akımının amacı; pointilizmin nokta kullanımındaki mozaik görünümlü etkisinden daha çok retinal-göz titreşimlerine dayalı ve hareketli-optik yanılısamalar içeren, çalışmalar üretmek olmuştur. Seurat'nın, pointilizm tekniğini inceleyen Riley, bilimsel renk teorilerini araştırarak tasarımlarında noktanın algısal, renksel, fiziksel ve duygusal yönlerinden yararlandığı bilinmektedir. Vasarely ise; tasarımlarında birim tekrarı şeklinde noktaları düzenleyerek titreşiyormuş gibi görünmesi için, üç boyutlu hareketli yanılısamalar kullanmıştır. Aynı yüzyılda birbirlerinden etkilenen, soyut animasyon film tasarımcıları ile op art sanatçıları pointilizm etkisinde dijital içerikli deneysel çalışmalar yapmışlardır. Bilgisayar sanatındaki montaj tekniklerinin gelişimi ile yapay bir zaman ve mekânda noktalar aracılığıyla, soyut metaforlar oluşturmuşlardır. Soyut animasyon film tasarımcılarından önemli bir isim olan Fischenger'nin 1936 yılında pointilizm etkisine dair tasarımlar yaptığı bilinmektedir. Fischenger, op art'ın amacından biraz daha farklı olarak, müziğin ritmik yapısını soyut nokta düzenlemeleriyle canlandırarak, üç boyutlu soyut animasyon filmlerine dönüştürmüştür. Op Art sanatçıları ile soyut animasyon film tasarımcılarının, kontrast renk ve nötr renk kullanımlarında benzerlikler görülmüştür. 1950 yılında ise; deneysel sinemacı Whitney'in renk ve ışık oyunlarından yararlanarak, dijital ortamda birçok nokta içeren soyut animasyon film tasarımlarına örnekler verdiği bilinmektedir. Nitel araştırma yöntemi kullanılan bu çalışmada; pointilizmden etkilenen sanatçıların yapıtları üzerinden pointilizmin Op Art ve soyut animasyon film alanları ile ilişkisine değinilmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Op-Art, Pointilizm, Renk Teorileri, Soyut Animasyon Film, Yanılısama.

ORYANTALİST RESSAM FREDERICK GOODALL'IN DOĞU SEYAHATI AKTARIMI

Dilek Tunçez

Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, Sanat Tarihi
dilektuncez@gmail.com

Batı'nın gözünde, Doğu'nun yaşantısı, gündelik hayatı, alışkanlıkları, giyim kuşamı ve mimarisi daima gizem ve merak uyandırmıştır. Gizemli Doğu'yu tanıma arzusu birçok sanatçının bu topraklara seyahat etmesiyle sonuçlanmıştır. Her sanatçı kendi ilgisini, kendi tarzı ile yorumlayarak resme veya yazıya bazen de her ikisine birden aktarmıştır. Tüm bu görsel ve yazılı malzemeler, o dönemlerde Batı için Doğu'yu tanımak, gözünde canlandırmak, ayrıca anlamak için temel kaynak niteliğindedir. Frederick Goodall, sanatçı bir ailenin parçası olması sebebiyle küçüklüğünden itibaren sanata ilgi duymuş ve sanat konusunda algıları oldukça açık olmuştur. Dolayısıyla onun Doğu'dan edindiği izlenimleri aktarma ve yorumlama şekli detaycı şeklindedir.

Frederick Goodall, dini sahneleri konu edinmek amacıyla 1853 yılında Mısır'a gittiğinde, oradaki yaşama ve kültüre hayran kaldığı için 1870'de ikinci kez gitmiştir. Ayrıca Doğu ile alakalı gözlemlerini "The Reminiscences of Frederick Goodall" isimli seyahatnamesine yazıp çizimlerine anlam katmıştır. Bulduğu topraklara ne kadar hayran olduğu, önyargı ile yaklaşmadığı anlaşıldığından Oryantalist ressamlar arasında önemli bir yere sahiptir. Resimlerinde, konu edindiği halkı daha iyi anlamak için onlara yakın yerlerde ikamet etmiş, bazen onlar gibi giyinmiş ve bedevi kamplarında kalmıştır. Bu sayede Doğu halkının günlük yaşamına ne kadar tarafsız bir yaklaşımla, doğal, olduğu gibi, belli tipik karakterler ve temaları ele alarak işlediği görülmektedir. Sakin bir atmosfer ve soluk renkler tercih eden sanatçı, halkın gündelik yaşamına değinirken arka planda kalan bölgenin mimari dilini de detaylarıyla işlemekten geri kalmamıştır. Dahası bölge halkının dini tutumu dikkate alındığında fazlasıyla kadın figürler üzerinde gözlem yapabilmiş ve detaylıca çizmiş olması açısından çağdaşları ile ayrıştığı noktalar fazla olmuştur.

Bu çalışmada Goodall'ın eserlerinin incelenmesi izlenecek ilk yol olmakla birlikte, resimleri oryantalist yaklaşımlarla da değerlendirilip, dönem kaynağından bilgi edinerek anlamlandırılmaya çalışılacaktır. İncelenen eserler bağlamında ele alındığında çalışma, dönemin şartları içerisinde, Doğu'daki toplumun, sosyal yaşantısını, alışkanlıklarını, gündelik hayatını, halkın kıyafetlerini ve farklı dönemlerde inşa edilmiş Doğu mimarisinin o dönemki durumunu vererek mimari dili aktarması açısından değerli olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Oryantalizm, Frederick Goodall, Doğu, Seyahat.

POPÜLER BİR MÜZİK OLAN "ANADOLU POP/ROCK" TÜRÜNE ÂŞIK MÜZİĞİNİN YANSIMALARI "ÂŞIK MAHZUNİ ŞERİF" ÖRNEĞİ

Hüseyin Kara

*Arş. Gör. Dr., Munzur Üniversitesi, Müzik Bölümü, Çalgı Anasanat Dalı
huseyinkara@munzur.edu.tr*

Bu çalışma; Türkiye'de 1960'lı yılların ikinci yarısından itibaren popüler olmaya başlayan, ilk önceleri Batı popüler müziği örneklerinin icrası ile başlayan, sonraları ise Anadolu'nun müzikal kültürünü de alarak ve Batı popüler müziğinin müzikal alt yapısını kullanarak bu minvalde üretimlerin yapıldığı, tür olarak da adına "Anadolu Pop/Rock" denilen müzik türünün repertuarına yönelik âşık müziğinin etkisini, Âşık Mahzuni Şerif örneğinden yola çıkarak incelemeyi amaçlamaktadır. "Anadolu Pop/Rock" türü 1961 Anayasasının sağlamış olduğu temel haklar ve özgürlükler doğrultusunda halkçılık, köycülük ve işçi hareketlerinin vb. yükseldiği ve yoğun yaşandığı bir dönemde doğmuştur. Bu doğrultuda dönem itibariyle bakıldığında, bu yönde üretim gerçekleştiren gruplar ve kişiler hem dönemlerinin âşıklarından hem de daha önce yaşamış olan Karacaoğlan, Dadaloğlu, Pir Sultan gibi toplumsal sorunlara eğilen ozanlardan çokça etkilendikleri görülmüştür. Nitel bir çalışma olarak tasarlanan bu çalışma sonucunda ise üretilmiş olan plak ve albümlere bakıldığında, bahsedilen dönemin de etkisiyle, bu dönemin üretimlerinde toplumun bu sorunlarına eğilen ve bu doğrultuda üretim yapan Âşık Mahzuni Şerif, "Anadolu Pop/Rock" türü içinde en çok etkilenilen âşıklardan birisi olduğu saptanmıştır. Âşık Mahzuni Şerif'in eserlerini en çok yorumlayanlar olarak ise Edip Akbayram, Cem Karaca, Selda Bağcan ve Apaşlar gibi isim ve grupların olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Âşıklık, Âşık Mahzuni Şerif, Anadolu Pop, Plak.

RUS KONSTRÜKTİVİZMİ'NİN ULUSLARARASI TİPOGRAFİK STİL (İSVİÇRE STİLİ) ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ BAĞLAMINDA JOSEF MÜLLER-BROCKMANN'IN AFİŞLERİ

Ezgi Demirci Gel

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İnteraktif Medya Tasarımı
ezgiudemircii@gmail.com*

Kader Sürmeli

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Grafik Tasarımı
ksurmeli@yildiz.edu.tr*

20. yüzyılın başında art arda ortaya çıkan modern sanat akımlarından Rus Konstrüktivizmi, bu akımlar içerisinde dönemi boyunca tasarım disiplini en çok kapsayan ve döneminden sonra bu disiplini en çok etkileyen akımlardan biri olmuştur. Rus Konstrüktivizmi uzun yıllar boyunca diğer sanat ve tasarım disiplinlerini derinden etkilemiş, onlara üzerinde yükselcekleri sağlam bir zemin vermiştir. Hem biçimsel ve hem de düşünsel yapılara sahip olan bu zemini kullanarak grafik tasarım ve tipografi alanında yükselen akımlardan biri Uluslararası Tipografik Stil'dir. İsviçre Stili olarak da adlandırılan bu stil, İkinci Dünya Savaşı'ndan kendini koruyarak çıkan modern İsviçre'nin kendi sanat ve tasarım çevresini savaş sığınmacısı sanatçı ve tasarımcılarla genişleterek verimli bir ortam oluşturması sonucunda, bu ortamdaki öncülerin grafik tasarımı bazı kurallara bağlayarak açık, anlaşılır ve evrensel bir tasarım dili yaratma çabasıyla ortaya çıkmıştır. Tasarımcılar bu yeniye ulaşma çabasında Konstrüktivizm başta olmak üzere diğer modern sanat akımlarından ilham almıştır. Bu stilin öncülerinden Josef Müller-Brockmann ise Rus Konstrüktivizmi'nin Uluslararası Tipografik Stil üzerindeki etkisini en çok hissettiren tasarımcılardan biridir.

Rus Konstrüktivizmi'nin anlam-biçim ilişkisi içerisinde kullandığı tipografik öğelerden, görsel dili yalınlaştıran geometrik soyutlamalarından, fotoğrafa olan yaklaşımından ve renk kullanımındaki vurgusal tercihlerinden sık sık faydalanan Müller-Brockmann, geçmişten aldığı ilhamla grafik tasarım disiplini yeni bir stili geleceğe taşımıştır. Birçok farklı aracın üretiminde bulunan tasarımcı özellikle afiş tasarımlarıyla ön plana çıkarken, Rus Konstrüktivizmi'nden ilham aldığı öğeleri de en çok afiş işlerinde gösterebilmiştir. Josef Müller Brockmann'ın afişlerinde gördüğümüz geometrik şekiller, siyah-beyaz ve kırmızı renkler, fotoğraf kullanımı, serifsiz tipografi ve diyagonal kompozisyonlar bu ilhamın en belirgin görsel öğeleridir. Tüm bu görsel benzeşimlerin yanında, Rus Konstrüktivizmi ile Uluslararası Tipografik Stil, mesaj iletmedeki açıklığı ve anlaşılabilirliği öncelikle ve evrensel bir dil yaratma çabasıyla da düşünsel olarak benzeşmektedir.

Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışma, Josef Müller-Brockmann'ın afişlerini inceleyerek Rus Konstrüktivizmi'nin Uluslararası Tipografik Stil üzerindeki görsel ve düşünsel etkilerini açıklamaya ve ikisi arasındaki açık ya da üstü kapalı bağları ortaya koymaya çalışmıştır.

Anahtar Kelimeler: Rus Konstrüktivizmi, Uluslararası Tipografik Stil, Josef Müller-Brockmann, Afiş.

SANAT ELEŞTİRİSİ VE AKADEMİ

Büşra Meydan

*Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Doktora Programı
busgsra@gmail.com*

Bir anlam inşası aracı olarak felsefe ve bir anlam okuması bağlamında eleştiri, birbirinden ayrılmaz şekilde sanat nesnesi paydasında keşişir. Eleştiri en temelinde bir değerlendirmedir. Ancak bu değerlendirmeyi öznele indirgeyebilen alımlamalara imkân veren biricikliğimizi göz ardı etmemek gerekir. Dolayısıyla eleştiri, izleyenin anlayışının sanatçının anlayışıyla karşılaşmasından doğan bir süreçtir. Amaç veya araç olarak eleştiri ile ilişkili bir sanat üretiminin eleştirisini yapmak sanat tarihi yazımı açısından da önemlidir. Sanatçının süzgecinden çıkan ve sonrasında izleyicinin değerlendirmesine sunulan sanat nesnesinin çeşitliliğini anlamak ve yorumlamak için çok yönlü bir yaklaşım gerektirir. Bu noktada analiz ve eleştiri devreye girer.

Geçmişten günümüze tüm birikimi ile çağdaş sanatta eleştirinin birtakım değişikliklere uğradığını görmekteyiz. Eleştiri yazılı metinler haricinde sergilerde, konferanslarda, çevrimiçi platformlarda ve daha birçok farklı biçimde ifade edilebilmektedir. Çağdaş sanat eserleri, diğer dönemlere kıyasla daha farklı bir dinamik diyaloga sahiptir. Birçok farklı yaklaşımı içerebilen çağdaş sanatta eserlerin büyük kısmı, dekonstrüktif tavır ile oluşması sebebiyle düşünsel sürecinde dahi halihazırda bir eleştiridir. Çağdaş sanatta eleştirinin işlevi, bir tarih yazımının ötesinde derinlemesine bir inceleme sunarak anlaşılmasına katkıda bulunurken, izleyicilere değerlendirme fırsatı sunar. Sanat eleştirisinin sürecine dair değişimler kronolojik olarak ve öne çıkan yaklaşımlara değinilerek sınırlandırılmıştır. Eleştiri aracı olan sanat ve eleştiri amaç edinen sanat bağlamında konu Goya, Banksy, Marcel Duchamp, Barbara Kruger, Guerrilla Girls, Kara Walker, Ai Weiwei ve Yue Minjun'un eserleri üzerinden örneklerle açıklanmıştır.

Bu çalışmada sanat eleştirisi ve akademi ilişkisi üzerinde durulmuştur. Çalışmanın amacı eleştirinin köklü geleneğinin sanat eseri aracılığıyla sanat tarihi ve yazımı içerisindeki işlevini ortaya koymaktır. Bu çalışmada literatür taraması yöntemi kullanılmış olup konu tarihsel süreciyle ele alınmıştır. Araştırmanın bulgularında çağdaş sanat içerisinde eleştirinin, sanatın içine yerleştiğini gösteren eklemleme söz konusudur. Ayrıca sanatçı, sanat eseri aracılığıyla eleştiri, izleyen için zorunlu bir pratik olarak düşünmeye iten bir yeniden konumlandırma gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sanat Eleştirisi, Çağdaş Sanat, Eleştiri.

SANATSAL İFADELER İÇİN BEYİN-BİLGİSAYAR ARAYÜZLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Şevin Gülpınar

Araştırma Görevlisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İletişim ve Tasarım Bölümü
gulpinar@yildiz.edu.tr

Burak Boyraz

Doçent, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat Bölümü
bboyraz@yildiz.edu.tr

İkinci Dünya Savaşı'ndan (1939-1945) sonra yaygınlaşan teknoloji odaklı araştırmalar disiplinlerarası çalışma olgusunu yeni bir boyuta taşımıştır. Bu bağlamda zaman, iş gücü, ve ekonomi açısından tasarruf sağlayıp tasarım konularında öne çıkan donanım ve yazılımlar belirgin bir ivme yakalamıştır. Mevzubahis durumdan en fazla fayda sağlayan iletişim teknolojileri olmuştur. Öyle ki mobil ekipmanların biçimsel özellikleri ergonomikleşmiş, erişimleri kolaylaşmış ve kullanımları pratikleşmiştir. Mevcut perspektiften bakıldığında ilgili teknolojiler bireyin gündelik yaşamının hemen her aşamasına katkı sağlamaktadır. Bu durum keyifli vakit geçirmeden ekonomik getiri sağlamaya dek farklı amaçlar gütmektedir. Dolayısıyla hedef kitleler akıllı telefonları, tablet bilgisayarları ve servis edilen uygulamaları süratle edinmektedirler. Sözün özü sunmuş olduğu iletişim olanakları ve enforme veri adına sağladığı kolaylıklar nedeni ile bir stratejik metotlar topluluğu olan teknolojinin insan hayatındaki yeri her geçen gün bütünleşik bir pozisyona doğru ilerlemektedir. Teknolojinin uzantılarından biri olan ve ismini ana akım medya ile sosyal medyalar üzerinden sıklıkla duyurmaya başlayan beyin-bilgisayar arayüzleri ise genişlettikleri kullanım alanları ve çoğunlukla Z kuşağına odaklanan hedef kitleleri ile son dönemin popüler araştırma konularından biridir. Mevcut tanımlamalar beyin-bilgisayar arayüzlerinin insanın düşünme biçimine fonksiyonel bir yapı kazandırabileceğini göstermektedir. Bu çerçevede söz konusu yapı görsel ve işitsel açıdan pek çok yeniliğe referans teşkil etmektedir. Öte yandan beyin-bilgisayar arayüzlerine işaret eden endüstriyel çıktılarının (seri üretim nesnelere) ve konuya dair açık erişimli web sayfalarının sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Hal böyleyken faydalarını veya zararlarını etüt eden araştırmalar çoğalmakta, tartışmalar ise derinleşmektedir. Türevi bir farkındalık ile hazırlanan bildiri nezdinde beyin-bilgisayar arayüzlerinin sanat ve tasarım sahası üzerindeki etkilerini değerlendirmek amaçlanmıştır. Bu amaçla konuya dair literatür incelenmiş, güncel bilgiler aktarılmış ve sürecin sonraki aşamalarına dair beklentiler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Güzel Sanatlar, Plastik Sanatlar, Sanat ve Tasarım, Teknoloji, Beyin-Bilgisayar Arayüzleri.

SARKİS'İN İŞLERİNDE YAKMA KAVRAMI 'TRANSFLAMMATION' ESERİ ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRME

Birsen Baran Atay

*Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, Sanat Tarihi Bölümü Doktora Programı
birsennbaran@gmail.com*

Sanat üretimini Paris'te devam ettiren Sarkis, eserlerini mekânda birbirleriyle çok farklı şekillerde bir araya getirir. Mekân, zaman, bellek, ısıtma, yakma, kamuflaj, iz bırakma, atölye, ev gibi kavramları sıkça kullanır. Her sergisinde yapıtlarını değişime ve yorumlamaya açık tutar. Bu çalışmamızda Sarkis'in Transflamation adlı eseri yakma kavramı çerçevesinde incelenip eserin yeni mekânda değişen hayatından bahsedilecektir. Ayrıca müzik, ses, ışık, renk gibi unsurların sanatçının üretiminde ne kadar önemli bir yer kapladığı üzerinde de durulacaktır.

Sanatın anlatım dili 1960'larda fikir sanatı olarak da adlandırılan kavramsal sanat ile değişime uğramaya başlar. Geleneksel sanat malzemeleri ve düşünme biçimleri yerine fikirlere uygun malzemeler ile düşünceler ifade edilir. Bu sanatın önemli isimlerinden biri olan Sarkis, Danimarka'da Ballerup Egebjerg'de 1996 yılında düzenlenen Kunsten soger hjem [Evde Sanat] adlı sergi için Transflamation adlı eserini üretir. Çalışmamızın en önemli amaçlarından biri sanatçının bu eserinde yakma kavramını nasıl kullandığını göstermektir.

Evde Sanat projesi kapsamında her sanatçı bir eve davet edilir ve eserini orada ev sahiplerinin izni ve işbirliği ile gerçekleştirir. Konuk olduğu evdeki mobilyaların birbirleriyle uyumsuzluğunu gören Sarkis ise eşyalar arasında birlik oluşturmak için onları yakarak birleştireceği bir performans gerçekleştirmek ve bu performansını da filme almak ister. Ev tanıtımı yapılarak filme başlanır. Sonra kamera odada yer alan sehpa, abajur, büfe gibi mobilyaları tek tek gösterir ve ardından masanın üzerinde yer alan sanatçının yaptığı suluboya resimlere odaklanır. Bu suluboya resimler odada yer alan mobilyaların resmidir. Sarkis masa üzerinde duran resimleri kırmızı suluboya yardımıyla ateşe verir. Fakat bu ateşe verme gerçek anlamın dışında bir ateşe vermedir. Ve bu film salondaki televizyondan gösterilir. Ziyaretçiler de evin mobilyalarının alevle bulanarak yanışlarına tanıklık ederler. Bu çalışmada da gördüğümüz gibi Sarkis'in kavramları gerçek anlamlarının dışında kullanması oldukça önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Sarkis, Yakma, Kavramsal Sanat, Enstalasyon

SENARYO YAZIMINDA SYD FIELD PARADİGMASI: KARABAL SENARYO ÖRNEĞİ

Erkan Çiçek

Dr, Yıldız Teknik Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi, ercicek@yildiz.edu.tr

Onur Atıcı

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat ve Tasarım ASD.,
onurmehame@gmail.com*

Senaryo yazarlığı alanı yaratıcı bir alan ama aynı zamanda mühendisliğe benzer bir teknik süreci de içermektedir. Bir senaryo hazırlamak, yerleşik yazım kurallarına uymayı ve bir fikri uluslararası düzeyde anlaşılabilir bir anlatıya dönüştürmeyi içermektedir. Bu süreç uzun yıllardır araştırma konusu olmuştur. Hollywood filmlerini etkileyen dikkate değer çerçevelerden biri, büyük ölçüde Aristoteles'in trajedi ilkelerinden yararlanan ve Field'ın "Senaryo: Senaryo Yazımının Temelleri" adlı kitabında ana hatları çizilen Syd Field paradigmasıdır. Bu paradigmayı pratikte göstermek amacıyla "Karabal" adlı uzun metrajlı bir senaryo Türkçe olarak hazırlanmıştır.

Bu bilgilerden hareketle; Türk sinema sektöründeki üretim sürecinde de yapılan işlerin, o işin meslek eğitimini alan, meslek etiklerini öğrenen ve uygulayan insanlar tarafından yapılmaması problemlere yol açmaktadır. Bu problemler; eğitimsiz senaryo yazarları, sinema yapımlarında bir işin gelişigüzel yapılması ya da yapılamaması, ekipmanların kullanımındaki eğitimsizlikten kaynaklı hasarlanmalar, filmin dağıtımındaki yanlış pazarlama yöntemlerinden kaynaklı maddi kayıplar gibi sıralanabilir. Ayrıca, Sinemanın yaratıcı süreçler içeren 7. sanat olduğu bilinse de üretim, yapım ve dağıtım ekipleriyle yapılan endüstriyel bir süreçtir. Teknolojik gelişmeler, eğitim, üretim için geçen süre ve harcamalar bir köprüünün yapımını etkilediği gibi sinema filmlerini de etkiler.

Sonuç olarak; araştırma ve çözümlenmeye dayalı bu çalışmada endüstriyel bir konuma gelen yapımların şekillenmesinde senaryonun, profesyoneller elinde oluşturulmasının önemli olduğunu ve üretilen sonuçların verimliliği anlamında etken olduğunu söyleyebiliriz. Literatür araştırması yapılarak alana katkı sağlayacağı düşünülen bu çalışmada yöntem olarak Senaryo uygulama, çözüm ve yorumlar yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Senaryo, Syd Field Paradigması, Karabal.

SOSYAL SİRK UYGULAMALARININ 2023 KAHRAMANMARAŞ DEPREMİ ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ceyda Özcan

*Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Müzik ve Sahne Sanatları
ceydaozcan@yandex.com*

20. YY modernizmi içinde sirk, sahne sanatlarına dâhil olmuş ve yerleşik hale geçmiş; konargöçerlik geleneği zayıflamıştır. Yerleşikliğiyle kültür endüstrisi içinde kendine yer edinebilmiş, küresel sermayeyle ilişkisi gelişmiştir. Konargöçerlik geleneğini sürdüren sosyal sirk uygulaması ise, genel olarak, sirk becerilerini dezavantajlı gruplarla kültürel karşılaşma içinde bir araç olarak kullanan, profesyonel ve performatif sirk dünyalarının dışında çalışan bir program olarak anlaşılır. "Sosyal sirk" tabiri, 21. YY'ın ilk yıllarında dolaşıma girmiştir.

Çok disiplinli, eğlenceli, grupları risk almaya teşvik eden ve hareket odaklı karakteri sayesinde sosyal sirk uygulaması, sınırları ve hiyerarşileri aşmak ve dönüştürmek, kimlik inşasını desteklemek için büyük bir potansiyele sahiptir. Dünyanın her yerindeki halkların gerçekliğini dönüştürürken aynı zamanda geleneksel sosyoekonomik ve politik engelleri de yıkar. Küresel sosyal adalete yaptığı katkıyla, zamanımızın özgürleştirici mücadelelerinin somut bir örneğini oluşturur.

Bildiri, yazarın çağdaş sirk ve sosyal sirk uygulamalarıyla uzun süredir devam eden ilişkisinden kaynak almaktadır. Amacı, Türkiye'deki sosyal sirkin işlevselliğini, "yüzyılın felaketi" olarak tanımlanan Kahramanmaraş depremi sonrası gerçekleşen uygulamalar üzerinden görünür kılmaktır. Deprem bölgesinde gönüllü veya belediyelerce destekli çalışan sirk sanatçıların deneyimleri analiz edilir. İngiltere kökenli "Clowns without Borders", Lübnan kökenli "Clown me in", Türkiye'de kurulan "Sosyal Oyun Sokakta" ve "Dok Sirk" gruplarının Kahramanmaraş depremi sonrası çalışmaları paylaşılır. Yazarın bizzat bölgede sirk sanatçısı olarak deneyimledikleri de aktarılır. Sosyal sirkin öznel ve sosyal etkileri arasındaki bağlantıya dikkat çekilir ve sosyal sirk uygulamalarının, yalnızca dezavantajlı gruplar için değil, sirk sanatçıları ve dahası tüm toplum için de dönüştürücü olduğu bulgusu paylaşılır.

Anahtar Kelimeler: Çağdaş Sirk, Sosyal Sirk, Kahramanmaraş Depremi.

TÜRKİYE'DE ÖZEL SANAT MÜZELERİNDE KÜRATÖRLÜĞÜN GELİŞİMİ: İSTANBUL MODERN ÖRNEĞİ

Öykü Özer

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Müzecilik Yüksek Lisans Programı
oykuozer8@gmail.com*

Seza Sinanlar Uslu

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Müzecilik Programı
sinanlar@yildiz.edu.tr*

Etimolojik olarak koruyan ve iyileştiren anlamlarını taşıyan küratörlük, İngiltere ve Fransa'da ilk imparatorluk müzelerinin ortaya çıkmasıyla şekillenmeye başlamıştır. Dolayısıyla en erken küratoryal çalışmaları 18. Yüzyıla Britanya Müzesi (British Museum) ve Louvre Müzesi'nin koleksiyonlarının düzenlendiği yıllara tarihlenmek mümkündür. Öte yandan Louvre Müzesi koleksiyonunun ilk yöneticisi Dominique-Vivant Baron Denon, küratörlük mesleğine yön veren ilk müze direktörü olarak kabul edilmektedir. Küratörlüğün sanat müzeleriyle birlikte gelişimini Berlin'de açılan Kaiser Friedrich Müzesi hızlandırırken, müzenin ilk direktörü Wilhelm Bode ise sergilenen eserler ile mekân arasında bir iletişim kurmayı öncelikli görmüştür. Amerika'da açılan Metropolitan Müzesi ve MoMA (Modern Sanat Müzesi, New York) örneklerinde küratörlük faaliyetleri çeşitlenirken, MoMA'nın ilk direktörü Alfred Hamilton Barr Jr., dönemin çağdaş eserlerini ilk defa eleştirel bir söylem içinde sergileyerek küratörlük mesleğine bambaşka bir boyut katmıştır. Bu gelişmeler sonrasında serbest küratörlerin de ortaya çıkmasıyla küratoryal çalışmalar giderek çeşitlilik kazanmıştır.

Türkiye'deyse, 1869 senesinde kurulan Müze-i Hümayûn (İmparatorluk Müzesi) ilk ulusal müze olarak kabul edilmiş, ancak küratörlük mesleği ve küratoryal pratiklerin tanım kazanması için uzun yıllar beklenmesi gerekmiştir. Buna rağmen 2000'li yıllarda açılan özel sanat müzeleriyle öne çıkan küratör figürünün son yirmi yıl için dünya örnekleriyle paralel çalışmalar ortaya koyabildiği gözlenmiştir.

Çalışmamızda incelenen İstanbul Modern Sanat Müzesi'nde gerçekleşen sergiler, küratörün konumu, yaklaşımı ve üretim çeşitliliği ekseninde değerlendirilmiştir. Böylece kuruluş yılı olan 2004'ten itibaren, Pandemi döneminin başladığı 2020 yılı bahar aylarına kadar geçen zaman içinde İstanbul Modern Sanat Müzesi'nde düzenlenmiş sürekli koleksiyon sergileri ve diğer sergiler detaylı bir şekilde incelenmiştir. Bildirimizde küratörlüğün tarihsel bağlamda gösterdiği gelişimin, İstanbul Modern özelindeki duruma nasıl yansıdığı ve küratör figürünün konumu örneklerle irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Müzeler ve Küratörlük, Özel Sanat Müzeleri, İstanbul Modern Sanat Müzesi.

VESİKALI YARIM FİLMİNDE CİNSİYET TEMSİLLERİ

Özge Kalyoncu Fırat

*Arş. Gör., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat Bölümü
ozge.firat@yildiz.edu.tr*

İsmail Erim Gülaçtı

*Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat Bölümü
egulacti@yildiz.edu.tr*

Sinema, kültürel normlar aracılığıyla toplumsal cinsiyet rollerini inşa eden güçlü bir katalizördür. Bir temsil aracı olarak cinsiyeti, ataerkil söylemler yaratma amacıyla, idealize edilmiş roller üzerinden tekrar ve yeniden üretim yollarıyla sunar. Tekrar tekrar sunulan ve pekiştirilen toplumsal cinsiyet rolleri ise sinemada klişeler yaratır. Geleneksel bakışa göre tabii kılınan roller, sinema endüstrisinin ticari kaygıları ekseninde şekillenir. Büyük bir film endüstrisi olarak Hollywood, eril söylem üzerinden ataerkil bir yapıyı benimser. Tıpkı Hollywood Sineması gibi Türk Sineması da ataerkil yapıdadır. 1960-70'li yıllar arasında melodram tür filmlerinin ön plana çıktığı Yeşilçam, gerek tekrar eden kalıplarıyla gerekse seyirciyle olan ilişkisiyle anlatımcı bir sinemadır ve kadının fedakârlığı, ahlaki değerler ve kaderin kaçınılmazlığı gibi belirli temalar üzerine yoğunlaşmış ikilemler yaratır. İlk yıllarından beri idealize ettiği kadın rolleriyle iyi ve kötü kadın imajı yaratan Türk Sineması, iyi ve kötü olma durumunu kadının ahlaki yeterliliği üzerinden ilişkilendirir. Erkek akıl; kadın ise beden ile özdeşleştirilir ve haz temelli bir söylem yaratılır. 1968'de Lütfi Akad'ın yönettiği Vesikalı Yarım filmi, mahalle manavı Halil ile Beyoğlu'nda bir konsomatris olan Sabiha arasındaki imkânsız aşkı konu alan klişeleşmiş bir Yeşilçam melodramıdır. Filmde, toplumsal ahlaki çöküşü ve erkeğin felaketini temsil eden Femme Fatale tiplmesi, Sabiha'dır. Türk Sineması, Vesikalı Yarım'de olduğu gibi cinsiyet stereotipleri ile ataerkil bilinçaltının inşasını gerçekleştirir. Gişe odaklı, popüler Yeşilçam Sineması, erkeğin iktidarın gücünü temsil ettiği, haz temelli bir yapıdır. Zaman zaman klişeleşmiş eril söyleme meydan okuyan roller ön plana çıksa da kadının sinemada özneleşmesi zaman almıştır. Bu çalışmanın amacı, sinemada cinsiyet temsillerini ortaya koymak ve Vesikalı Yarım filmi ile Hollywood Sineması'nda olduğu gibi Türk Sineması'nda da klişeleşen ataerkil söylemi kadın ve erkek rolleri üzerinden örneklendirip incelemektir. Çalışma, 1960-70'li yıllarda Türk Sineması'ndaki kadın karakterler üzerine kurgulanan haz temelli sinema anlayışını cinsiyet temsilleri üzerinden örnekleme sebebiyle önem arz etmektedir. Bu araştırmada, Hollywood ve Türk Sineması üzerinden sinemada cinsiyet temsilleri, betimsel literatür taraması yöntemiyle incelenmiş, Vesikalı Yarım filmi cinsiyet temsilleri üzerinden analiz edilmiştir. Bu çalışma ile toplumsal cinsiyet inşasında ideolojik ve ticari kaygılarıyla sinema endüstrisinin ataerkil söylem üzerindeki yapılanması, seçilen örneklem üzerinden ele alınarak eleştirel bir bakış ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Vesikalı Yarım, Türk Sineması, Cinsiyet Temsilleri.

YENİ BİR PERFORMANS PRATIĞI OLARAK CANLI KODLAMA: ALGORAVE

İdil Acim

*Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi
idilacim@gmail.com*

Arda Eden

*Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi
ardaeden@gmail.com*

Bilgisayar müziği ve video animasyona yönelik doğaçlamaya olanak sağlayan bir yaklaşım olarak ortaya çıkan canlı kodlama (live coding), programcıların ekranlarını izleyiciye yansıtarak gerçekleştirdikleri, kodlamaya dayalı bir performans etkinliğidir (McLean vd, 2010). Foxdot (Kirkbride, 2016), SonicPi (Aaron, 2016) ve Extempore (Sorensen, 2018) bu amaçla geliştirilmiş ses üreten canlı kodlama ortamlarından bazılarıdır. Processing (Reas vd, 2006), TouchDesigner (Lechner, 2014) ve Gibber (Roberts vd, 2014) ise çoğunlukla dinamik görsel bir tasarım ile bir arada sergilenen canlı kodlama performanslarında görsellik amacıyla tercih edilen yazılımlardır.

Bu çalışmada, elektronik müziğin tarihsel sürecine ve bilgisayarlı elektronik müziğin gelişimine kısaca değinilerek, bir canlı kodlama performansı esnasında kullanılan canlı kodlama ortamlarına ve sürece etki eden diğer tüm etkenler tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Canlı Kodlama, Algorave, Çağdaş Müzik Performansı

YENİ MEDYADA RÖNTGENCİLİK(VOYÖRİZM)

Vedat Çolak

*Öğrenci, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Sanat ve Tasarım Tezli Yüksek Lisans Bölümü, İnteraktif Medya Programı
vedatcolak@gmail.com*

Erkan Çiçek

*Dr. Öğretim Üyesi (Danışman), Yıldız Teknik Üniversitesi
Sanat ve Tasarım Fakültesi, Sanat Bölümü, Fotograf ve Video Anasanat Dalı
fesihkeran@gmail.com*

Bu çalışma "Yeni Medyada Röntgencilik (Voyörizm)" konusunu daha anlaşılır bir hale getirmek, hizmet alan ve veren tarafların daha fazla duyarlılık, farkındalık ve bilinç oluşturulması amaçlanmaktadır. Çalışmada nitel araştırma betimsel analiz yöntemiyle görüşme ve gözlemlerle elde edilen verilerin analiz edilerek röntgencilik olumsuz yönlerinin iyileştirilmesi, Yeni Medyanın geleceği ile ilgili veriler elde etmektir.

Yeni medya; sosyal içerik platformları, sosyal medya ağları ve diğer sosyal ağları kapsamaktadır. Bu kavramların temelini de internet oluşturmaktadır. Bir teknoloji devrimi yaratan internet olmadan yeni medya kavramından söz edilmesi doğru değildir. Böylece altyapısını internetin oluşturduğu yeni medya ve farklı iletişim teknolojilerinin eskiden var olan geleneksel medyaya ait özellikleri baştan yarattığı söylenebilir. İnternetin meydana getirdiği yeni medyanın tercih edilmesinin altında yatan sebeplerden bazıları; hızlı oluşu, karşılıklı bir etkileşim yaratma imkânı, güncellenebilmesi ve düşük bir maliyeti olmasıdır. Bu seçenekleri sunan internet teknolojileri, geleneksel medya karşısında rekabetçi bir üstünlük elde etmiştir.

Yeni medya platformları, insanların röntgenci davranışına olanaklar sağladı. Youtube, X(Twitter), Tiktok, Twitch, Facebook, Instagram vb. sosyal medya platformları, bireylerin sahte profiller oluşturmasına ve takip etme davranışlarına girmesine izin verirken, Twitch ve Youtube gibi canlı yayın platformları, herkesin erişebileceği ve izleyebileceği canlı video yayımları sunar.

Röntgencilik, pencerelerden gözetleme veya birinin soyunmasını veya cinsel aktivitede bulunmasını izlemek için gizli kameralar kullanmak gibi farklı şekillerde kendini gösterebilir. Ayrıca, birinin web kamerasına izinsiz girmek veya özel fotoğraflarına izinsiz olarak erişmek gibi dijital teknoloji kullanımı yoluyla da gerçekleştirilebilir.

Yeni medyada röntgencilik önemli sosyal sonuçları vardır. Örneğin, mahremiyetin ihlaline ve zararlı klişelerin sürdürülmesine yol açabilir. Röntgencilik, başkalarının çıplaklığını veya cinsel faaliyetlerini onların bilgisi veya rızası olmadan gözlemleyerek cinsel zevk veya tatmin elde etme eylemidir.

Bazı röntgenci davranış biçimlerinin birçok ülkede yasa dışı kabul edilmesiyle yasal sonuçları da olabilir.

Genel olarak, yeni medya röntgencilik için yeni fırsatlar sunsa da, neden olabileceği potansiyel zararı kabul etmek ve bu tür davranışları önlemek ve ele almak için adımlar atmak önemlidir. Bu, sorumlu dijital davranış eğitimi ve dijital gizlilik ve güvenlik önlemlerinin teşvik edilmesini içerebilir.

Anahtar Kelimeler: Yeni Medya, Geleneksel Medya, Sosyal Medya, Röntgencilik

SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER

"İDEOLOJİLERİN SONU" TEZİNİ TÜRKİYE'DE 2023 CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMLERİNDE YAPILAN SİYASAL İTTİFAKLAR ÜZERİNDEN OKUMAK

Yusuf Alperen Çelik

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Ardahan Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Programı
yalperencelik98@gmail.com*

İdeoloji, geçmişten günümüze siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel hayatın şekillenmesinde önemli rol oynayan bir kavramdır. Tarihsel süreçte özellikle 19. yüzyılda gelişim gösteren siyasal ideolojiler, dönemin siyasal, ekonomik ve toplumsal koşullarından da etkilenerek modern dünyayı şekillendirmek amacıyla ortaya çıkmışlardır. İdeolojilerin her biri insan geleceğine ilişkin farklı anlatılar ortaya koymuşlar ve modern toplumu şekillendirme hususunda birbirleriyle rekabet hâlinde gelişim göstermişlerdir. Ancak 20. yüzyıla gelindiğinde liberalizm, Marksizm ve faşizm gibi ideolojiler belli dönemlerde birtakım hayal kırıklıkları yaşamışlardır. 1929 Ekonomik Buhranı'nın liberalizme, II. Dünya Savaşı'nın faşist rejimlere, SSCB'de "glasnost" ve "perestroyka"nın kabulüne kadar giden sürecin de sosyalizme yaptığı olumsuz etkiler siyasal ideolojilerin geleceğini ve içeriğini derinden etkilemiştir. Kitleleri, akla ve duygulara vurgu yaparak etkilemeye çalışan ve onlara yeni bir dünya vadeden ideolojiler, tarihsel süreçte ortaya çıkan gelişmeler karşısında hedeflerine ulaşmada pek de başarılı olamamışlardır. Bu nedenle, 1950'li ve 1960'lı yıllarda "İdeolojilerin Sonu" adı altında yeni bir tartışma ortaya çıkmıştır. Bu tartışmada ileri sürülen teze göre, gelişmiş ülkelerde, endüstrileşmenin getirdiği bollukla birlikte gelir dağılımında adaletin sağlanması, sınıflar arası uçurumların azalması, refahın yaygınlaşması gibi gelişmeler ideolojik farklılıkları ortadan kaldırmıştır. İdeolojiler arasındaki farklılıkların ortadan kalktığı, siyasal partilerin sağ-sol ayrımından koptukları ve "totaliter" ideolojilerin rafa kalktığı yönündeki görüşler "İdeolojilerin Sonu" tezinin başlıca görüşleri olarak literatürde kendine yer bulmuştur. "İdeolojilerin Sonu" tezini savunanlara göre "totaliter" ideolojilerin yerini refah toplumu, kapitalizm ve demokratik değerler almıştır. Ortaya atıldığı yıllarda önemli derecede tepkiyle karşılaşan bu tez, 21. yüzyılda meydana gelen gelişmeler dikkate alındığında, yeniden ele alınması gereken bir tez olarak bu çalışmada incelenecektir. Çalışmada özellikle Türkiye'de 2023 yılında gerçekleşen Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinde kurulan siyasal ittifaklar üzerinden "İdeolojilerin Sonu" tezini yeniden tartışmaya açmak amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, birbirlerinden farklı siyasal ideolojileri savunan siyasal partilerin, iktidarı ele geçirmek amacıyla siyasal ittifaklara başvurmaları "İdeolojilerin Sonu" tezi çerçevesinde incelenmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: İdeolojilerin Sonu, 2023 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri, Siyasal İttifaklar, İdeolojiler.

1921 ANAYASASININ ÖZELLİKLERİ

Reşat Saraoğlu
Dr. Öğr. Üyesi, YTÜ, İİBF(Emekli)
sari@yildiz.edu.tr

Ahmet Can Tren
YTÜ Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Yüksek Lisans Öğrencisi
can.tren@std.yildiz.edu.tr

1921 Anayasası demokrasi tarihimizde diğer anayasalarımızdan farklı özelliklere sahiptir. Öncelikle "kuvvetler birliği" esasına dayanan Meclis Hükümeti Sistemini benimsemiş olan tek anayasamızdır. Bunu 2. maddede belirtilen yürütme gücü ve yasama yetkisi "Büyük Millet Meclisinde tecelli ve temerküz eder." ifadesinden anlıyoruz. Bilindiği gibi demokrasi ancak "kuvvetler ayrılığı" esasına dayanan Parlamenter Sistem veya Başkanlık Sistemlerinde gerçekleşebilir. Bu nedenle İlk defa Fransız İhtilali'nden sonra Fransa'da uygulanmış olan Meclis Hükümeti Sisteminin ancak olağanüstü koşullarda ve kısa bir süre için uygulanması mümkündür. Kurtuluş Savaşının en çetin döneminde yürürlüğe girmiş olan 1921 Anayasası da olağanüstü koşullar sona erince yerini 1924 Anayasası'na bırakmış ve tarihimizde en kısa süre yürürlükte kalan Anayasa olmuştur. Kurtuluş Savaşı henüz sona ermeden Anayasa hazırlanıp yürürlüğe girmesinin nedeni Amasya Genelgesi'nde "Vatanın bütünlüğü milletin bağımsızlığı tehlikededir. İstanbul Hükümeti aldığı sorumluluğun gereğini yerine getirememektedir. Bu durum milletimizi yok olmuş gösteriyor. Milletin bağımsızlığını, yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır. Milletin içinde bulunduğu durum ve şartların gereğini yerine getirmek ve haklarını gur sesle cihana duyurmak için, her türlü baskı ve kontrolden uzak millî bir heyetin varlığı zaruridir." cümleleriyle ifade edilmiştir. Mondros ve Lozan Antlaşmalarından sonra aciz kalan ve işgal güçlerinin güdümüne giren, ordusu terhis edilmiş, toprakları emperyalist güçler tarafından işgal edilmiş padişahlık yönetiminin yerini küllerinden yeniden doğarcasına yeni bir yönetime bırakması gerekiyordu. Her devletin vatani, milleti ve egemenliğin ne şekilde tezahür ettiğini belirten bir anayasası olur. Millet ayaklanarak işgal edilmiş vatan topraklarını kurtarmıştı. Devletin yeniden örgütlenebilmesi ve Türklüğün tarihe karışmadığını tüm dünyaya duyurulması için 1921 Anayasası yürürlüğe girdi. Bu, İstanbul hükümetinin yerini Ankara'ya bırakmakta olduğunun göstergesiydi. 1921 Anayasası'nın bir başka özelliği Anayasa değişikliğinin nasıl yapılacağına ilişkin bir hüküm içermemesiydi. Bu durumda anayasa değişikliği yasaların değiştirilmesi usulüne tabidir. yani 1921 Anayasası yumuşak bir anayasadır. Özellikle böyle bir yol tercih edilmişti. Çünkü Cumhuriyet ilan edilecekti. Ancak o günkü koşullar bunun anayasada yer almasına elvermiyordu. Belki mecliste gerekli çoğunluk sağlanamayabilir ve anayasa reddedilebilirdi. Zamanı geldiğinde nitelikli çoğunluk gerektirmeyen kanun değişikliği ile bu yapılacaktı. Temel hak ve özgürlüklerle ilgili hüküm içermeyen 1921 Anayasası 1876 Anayasasını yürürlükten kaldırmamış, hakkında hüküm bulunmayan hallerde 1876 Anayasasının uygulanması öngörülmüştür.

Anahtar Kelimeler: TC Anayasaları, Türk Anayasacılık Hareketleri, Türk Demokratikleşme Süreci, 1921 Anayasası

1990'LI YILLARDA İSLAMCI DERGİLERDE ANAYASA TARTIŞMALARI

İsmail Büyükkaradoğan

*Araştırma Görevlisi/İstanbul Üniversitesi Doktora Öğrencisi, RTEÜ, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
ismail.buyukkaradogan@erdogan.edu.tr*

Bu çalışma, İslamcılık düşüncesinin 1982 Anayasası'nı hangi kavram ve bağlamlar etrafında değerlendirdiğini 1990'lı yıllarda yayımlanmış Altınoluk, Panel, Yeni Zemin ve Yörünge dergileri aracılığı ile incelemektedir. "İslamcılık düşüncesi 1990'lı yıllar boyunca anayasayı hangi boyutları ile ele almaktadır?" sorusundan hareketle İslamcılık ve anayasa arasında bir bağlam kurmayı amaçlayan çalışma, söz konusu bağlamı İslamcılığın tarihsel izleğinden hareketle ele almaktadır.

Osmanlı'nın son döneminde devletin nasıl kurtulacağı sorusu etrafında temellenen düşünce, özünde Osmanlı devletinin çöküşüne çare arayan bir ideoloji olarak ortaya çıkmıştır. Daha sonra Cumhuriyetin ilanı ile devletin din ile kuracağı ilişkinin yönü, İslamcılık düşüncesini de etkilemiştir. Dinin sosyal ve siyasal alanlara yönelik düzenleyici ve denetleyici etkisinin azalması ile paralel bir şekilde yüzer gezer bir konuma gelen düşünce, tek partili dönem boyunca (1923-1946) kamusal hayatta görünürlüğünü kaybetmiştir. 1950 sonrası dönemde ise Demokrat Parti'nin popülist politikaları neticesinde tekrar bir canlanma dönemine girmiştir. Bu politikaların temel motivasyonu, kırdan kente doğru başlayan göç dalgaları içerisinde kırsal nüfusun oylarının önemli bir belirleyici etken olmasından kaynaklanmaktadır. Beraberinde 1960'lı yıllar ile daha da gelişmeye başlayan ve görünürlüğü artan düşünce, Dünya'daki diğer İslamcı düşünce akılları ile eklemlemeye başlamıştır. Bu dönemde uluslararası çeviri faaliyetlerinin etkisi, bu eklemlemenin önemli bir belirleyeni konumundadır. Bahsi geçen eklemleme neticesinde siyasal alana ve devlete dair tartışmaları çeşitlenmeye başlayan İslamcılık düşüncesi, devleti aşılması ya da dönüştürülmesi gereken bir alan olarak düşünmeye başlamıştır. 1990'lı yıllarla birlikte ise düşüncenin seyrinin, devleti aşmak ve dönüştürmekten devlet içerisinde var olmaya ve temel hak ve hürriyetleri geliştirmeye evrildiği görülmektedir. İslamcı düşüncenin söylemsel dönüşümü neticesinde 1990'lı yıllar, İslamcılık düşüncesinin siyasal söyleme anayasal tartışmalar bağlamı üzerinden katıldıkları bir dönemdir. Siyasal ve sosyal alana bir eklemleme biçimi olarak da duran İslamcılığın dönüşüm çıktıları, bu bağlam temelinden 1990'lı yıllar boyunca yayınlanmış İslamcı Dergiler üzerinden de okunabilmektedir.

Bu çalışmada Altınoluk, Panel, Yeni Zemin ve Yörünge dergilerinden hareketle oluşturulan tartışma eksenleri dikkate alınarak elde edilen İslamcı düşüncenin anayasa tartışmalarına katılma biçimlerinin, İslamcılık düşüncesinin söylemsel dönüşümünün çıktısı olarak değerlendirilebileceği iddia edilmektedir. İslamcı dergilerde gözlemlenen anayasa tartışmaları, temelde, "toplumsal mutabakat", "temel hak ve hürriyetler" ve "laiklik ilkesi ve devletin dini denetimi" temaları etrafında şekillenmektedir. Dolayısıyla İslamcı dergilerdeki 1982 Anayasası'na dair tartışma konuları aynı zamanda İslamcılığın 1990'lı yıllarda geçirdiği dönüşümü de ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: İslamcı Dergiler, İslamcılık Düşüncesi, Anayasa Tartışmaları, İslamcılığın Dönüşümü, Toplumsal Mutabakat

20. YÜZYILIN BAŞINDA AZERBAJYAN'DAKİ SİVİL TOPLUM ANLAYIŞI: KARDEŞ KÖMEĞİ DERGİSİ ÖRNEĞİ (1917)

Hümevra Türedi

Dr, MEB

humeyraturedi@hotmail.com

Sivil toplum, devletin ve politik toplumun dışında kalan ancak politikaları etkilemeye çalışan grupları kapsamaktadır. Devletten özerk bir alan olarak, gönüllülük temelinde yükselir. Liberal, Otoriter ve Marksist olmak üzere üç sivil toplum görüşünden bahsedilebilir. Liberal yaklaşım sivil toplumu özgür irade ve bireysel inisiyatif temelinde tanımlarken; Otoriter yaklaşım, devleti öncelemektedir. Marksist yaklaşım ise sivil toplumu burjuvazinin bir aracı olarak görerek, şüpheyle karşılar. Azerbaycan'ın Rus hakimiyetinden kurtulduğu dönemdeki sivil toplum anlayışını inceleyen bu çalışmanın araştırma sorusu "20.yüzyılın başında Azerbaycan'daki sivil toplum anlayışı nasıl tanımlanabilir?" şeklindedir. Bu amaçla, 1917 yılında bir sayılık çıkarılan Kardeş Kömeği dergisi içerik analizi ile incelenmiştir. M.E.Resulzade, Hüseyin Cavid, Hüsrev Paşa Bey Sultanof, Ahmed Cevad gibi dönemin önde gelen düşünürleri, Anadolu Türklerine yardım etmek istemişler ve dergiyi de bu amaç için çıkarmışlardır. Nitekim dergide, Anadolu'nun sessiz, sedasız, dağılmış, korkunç, ıssız bucaklarında, yalnız başlarına aç kalan soydaşlara yardım edilmesi gerektiği belirtilmiştir. "Ölümden beter bir hale düşen öz kardeşleri", "öz milletinin yavrularını" korumanın önemi dile getirilmiştir. Anadolu Türkleri için yardım istenirken, "soydaş, ey vatandaş!", "kardeşliğin ne olduğunu anla!", "Zavallı, mazlum soydaşların", "soydaşlık vazifesi" gibi ifadelerin sıklıkla kullanıldığı görülür. Anadolu Türklerine yardım etmenin "milli bir hedef" olması ve "herkese benimsetilmesi" gerektiği vurgulanır. Malını, mülkünü, çocuklarını kaybeden Anadolu Türklerinin acılı durumları, yetimlerin iç burkan sefaleti hikayeleştirilir. Türk çocuklarının ağır şartlarda gübrelikler içinde yaşayıp askerlerin merhametine muhtaç olmaları, toplumun kayıtsız tavrına bağlanır. Kardeş Kömeği Dergisi, Anadolu'ya Balkan Savaşlarında gönderilmeye başlayan koordineli yardımın bir devamı niteliğindedir ve bir sivil toplum hareketi olarak nitelendirilebilir. Bu bağlamda, dergideki milliyetçi söylemin, ülkede liberal bir sivil toplum anlayışının gelişmesini sağladığı söylenebilir. Zira 1917 yılında Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti henüz kurulmamıştır ve otoriter sivil toplum anlayışını destekleyecek baskın bir kurum henüz yoktur. Siyasi koşulların etkisi ve milliyetçi duygu ve düşüncelerin ön plana çıkışıyla Azerbaycan'da liberal sivil toplum düşüncesinin 20.yüzyılın başında geliştiği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan, Kardeş Kömeği, Sivil Toplum.

A BETTING GAME FOR PEACE: MONETIZING UN PEACEKEEPING OPERATIONS VIA CRYPTO ASSETS

Caner Özdurak

*Doç. Dr., Beykoz Üniversitesi, İşletme
cozdurak@gmail.com*

Firuze Simay Sezgin

*Dr., Bilkent Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler
firuzesezgin@gmail.com*

This paper aims to explore the potential of game theory as a tool for designing and implementing United Nations (UN) peacekeeping operations (PKOs). Specifically, we will examine the theoretical foundations of game theory and how it can be applied to PKOs, discuss the advantages and limitations of using game theory in this context, and provide examples of how game theory has been used in previous PKOs. UN PKOs are chronically underfunded, which can lead to delayed deployments, equipment shortages, and reduced effectiveness. This funding problem can be understood through the lens of game theory, where member states act in their own self-interest and may be reluctant to contribute sufficient funding. The UN relies on a complex and decentralized funding structure, which includes assessed contributions, voluntary contributions, and in-kind contributions. The challenges in tracking and coordinating funding can lead to inefficiencies, making it difficult to address the funding gap. However, monetizing UN PKOs for private investment funds and financial markets could provide a potential solution. By finding ways to generate financial returns for investors using the operations themselves as an underlying asset, private or public investment vehicles could help share the financial burden of peacekeeping missions. With such a structure, not only financial institutions but also individual investors could play a role in supporting UN peacekeeping efforts. The game between investors to finance a UN PKO is represented by bargaining games.

Keywords: United Nations, Peacekeeping Operations, Cooperative Games, Risk Sharing, Crypto Assets, Tokens.

AKP'NİN PARLAMENTER ELİTLERİNİN ÇOKLU MÜTEKABİLİYET TEKNIĞIYLA İSTATİSTİKİ BİR ANALİZİ (2002-2018)⁵

Osman Kocaaga

*Ar. Gör. Dr., Kırklareli Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
TÜBİTAK Bursiyeri-Misafir Araştırmacı, Sussex Üniversitesi, Siyaset Bilimi Bölümü
osman.kocaaga@klu.edu.tr*

Bu çalışma 2002-2018 arası genel seçimlerde AKP tarafından aday gösterilen ve milletvekili seçilenlerin politik, ekonomik, kültürel sermayelerine odaklanarak makro düzey bir istatistiki analize dayanmaktadır. Bahsi geçen seçimlerde tam örneklem düzeyinde 3350 kişilik aday listesi üzerinden bir veri seti oluşturulmuştur. Aday gösterilen ve milletvekili seçilenlerin parti kariyerlerini tespit etmek amacıyla birincil kaynaklardan yararlanarak kurulduğu günden 2018'e kadar görev yapmış yaklaşık 20000 kişilik ilçe-il başkanı, Parti Meclisi ve Merkez Yürütme Kurulu üyeleri listesi bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Diğer sermaye türlerinin tespiti içinse yaklaşık 1 yıl süren online veri toplama süreci gerçekleştirilmiştir. Toplanan tüm bu veriler betimleyici çok değişkenli bir istatistik tekniği olan çoklu mütakabiliyet analizi ile değerlendirilmiştir. Kuruluşunun hemen ardından girdiği ilk seçimlerde AKP'nin parlamenter elitleri literatürde savunulan tezlerin aksine ezici bir çoğunlukla siyasete ilk kez AKP'de başlayanlardan oluşmaktadır. Bunu Milli Görüş partilerinden gelenler izlemektedir. Diğer partilerden AKP'ye katılanların oranı ise yalnızca yüzde 10'lar dolayındadır. Sonraki seçim dönemlerinde partinin kurumsallaşmasıyla birlikte giderek artan oranlarda, parti alanı Bourdieu'nün öngördüğü anlamda kendi içine kapanmakta ve aday gösterilen/milletvekili seçilenler ise (neredeyse %80'lere varan oranlarda) partinin yerel ve merkezi örgütlenmelerinde görev yapmış parti profesyonellerinden oluşmaktadır. Bu bakımdan parti Panabienco'nun "genetik modeli"nde öngördüğü bir gelişim seyri izlemekte ve kurulduğu ilk andaki görünümünün etkisi yıllar sonra da sürmektedir. Partinin parlamenter elitlerinin parti kademelerinden gelen yöneticiler olması literatürde farklı ülkeler için öngörülen siyasetin profesyonelleşmesi olgusunun Türkiye'de yeniden üretildiğini de gözler önüne sermektedir. Sonuç olarak bu çalışma AKP üzerine lider oligarşisi, parti örgütlenmesi, aday devşirme pratikleri, popülizm gibi farklı literatürlerin kesişim noktasında konumlanıp ve bu literatürlerin bulgularıyla eleştirel bir angajmana/diyaloğa girerek katkı yapmak amacındadır. İlaveten siyaset bilimi araştırmalarında sık kullanılmayan bir teknik olan çoklu mütakabiliyet analizi tekniğinin potansiyel ve avantajlarını tanıtarak yöntemsel bir başka katkıyı da sağlama hedefindedir.

Anahtar Kelimeler: AKP, Milletvekili-Aday, Popülizm, Çoklu Mütakabiliyet Analizi

⁵ Bu çalışma TÜBİTAK 2219 Doktora Sonrası Araştırma Burs Programı çerçevesinde desteklenmektedir. (Proje numarası: 1059B192200989)

ALTHUSSER VE GRAMSCI: KARŞILAŞMA VE AYRIM

Kaan Ali Korkmaz

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
kaan.korkmaz@std.yildiz.edu.tr*

Cengiz Çağla

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
ccagla@yildiz.edu.tr*

Makyavelci Marksizm denebilecek Marksist siyaset kuramının öncüsü Antonio Gramsci'dir. Gramsci'nin Machiavelli okuması ve yorumları kendisinden sonra Machiavelli'yi okuyan Marksistler açısından öncü olmuştur. Bu okumanın iyi bir Gramsci okuru olan Althusser üzerinde de derin bir etkisi vardır. Şüphesiz Althusser'in Machiavelli okumasındaki en önemli öncülü ve öncüsü Gramsci'dir. Ancak buna dayanarak Althusser'in klasik anlamda bir Gramsci takipçisi olduğunu söylemek de mümkün değildir. Zira Althusser'in hem 1965'te tarihselcilik karşıtı pozisyonu hem de 1977-1978 uğrağında avrokomünizme karşı pozisyonu, doğrudan veya dolaylı Gramsci'ye karşı pozisyonlardır. Dolayısıyla Althusser için Gramsci'nin kararlı bir agonist olduğunu söylemek mümkündür. Zira Althusser her döneminde Gramsci'ye göre pozisyonunu belirtmiş, her seferinde Gramsci karşısındaki pozisyonunu gözden geçirmiştir. Bu sebeple Althusser'in Gramsci'yle ilişkisi hem bir devamlılık hem de kopuşları içermektedir. Althusser ve Gramsci arasındaki devamlılık ve kopuşlar, Andre Tosel'e göre Marksist teorinin 20. Yüzyıldaki son büyük tartışmasını da oluşturmaktadır. Bu noktada Althusser ve Gramsci'nin karşılaşması, farklı konjonktürlerde süreklilik arz eden bir karşılaşmadır. Gramsci, Kapital'i Okumak momentinde tarihselci ve hümanist Marksizme karşı müdahalelerde bulunan Althusser'in doğrudan karşıtı haline gelmiştir. Althusser Marksist üstyapı kuramına ilişkin zayıf da olsa tek girişimi Gramsci'nin yaptığını söylerken, özellikle Machiavelli okuması boyunca Gramsci'nin üstyapı kuramını eleştirmiştir. Böylelikle Althusser'in teorik pozisyon alışları boyunca Gramsci'nin mutlak bir etkisi olduğunu ancak bu etkinin her seferinde Gramsci'ye göre kendi pozisyonunu ayırmak şeklinde gerçekleştiğini söylemek mümkündür. Bu sebeple Gramsci, Althusser'i harekete geçiren bir karşıt, sürekli boy ölçüşülmesi gereken teorik bir rakiptir. Bu çalışmada Althusser ve Gramsci'nin ilişkisi Machiavelli okuması boyunca incelenecek, karşılaşma ve ayırım hatları ortaya konarak Althusser'in Machiavelli okumasının özgünlüğü vurgulanacaktır. Sonuç olarak Althusser'in okumasının özgünlüğüne dayanarak, siyasetin Althusserci bir kavranışının mümkün olup olmadığı sorusuna cevap aranacaktır.

Anahtar Kelimeler: Althusser, Gramsci, Machiavelli, Marksizm, Siyaset.

ASKERİ GÜVENLİK BAĞLAMINDA RUSYA’NIN GÜNEY KAFKASYA ÜLKELERİ İLE İLİŞKİLERİ

Eyüp İbrahim Atabay

*St.Petersburg Devlet Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Fakültesi, Doktora Öğrencisi.
st080793@student.spbu.ru*

Güney Kafkasya’daki Rus askeri-politik varlığı geniş bir alana yayılmaktadır. Rusya ile herhangi bir askeri ilişkisi olmayan tek güney Kafkasya ülkesi Gürcistan’dır. Azerbaycan’ın ise NATO ülkeleri ile özellikle de ABD ve Türkiye’yle yoğun ilişkileri olsa da Rusya’dan düzenli olarak silah almaktadır. Azerbaycan, Rusya’ya karşı dostane tarafsızlığını korumaktadır. Ermenistan’a gelince, Ermenistan Rusya’nın stratejik bir müttefikidir ve Rusya’ya askeri anlamda da kritik derecede bağımlıdır. Ermenistan sınırı üzerinde Rusya’ya kontrol imkanı sağlayan antlaşmalar sebebiyle Rus egemenliğinin Ermenistan üzerinde kısmi yayılmasına örnektir. Abhazya ve Güney Osetya ise Rusya’nın bölgedeki resmi askeri varlığının fiili uzantısıdır. Rusya’nın tanıdığı bu iki cumhuriyet, güvenliğini Rus sistemine entegrasyonu en üst seviyeye çıkarma eğilimindedir.

Genel olarak Rusya, güney Kafkasya’daki çatışmalara en çok müdahil olan aktördür, hatta bu çatışmaların tarafıdır. Rusya, şu anda her ne kadar Karabağ savaşı sona erip sorun çözülmüş olsa da halen bölgede barış gücü askerlerinin bir kısmını tutarak özellikle Türkiye’nin bölgede güç dengesini kendi lehine değiştirmesini engellemeye çalışmaktadır.

Ukrayna savaşının başlamasından sonra Rusya’nın güney Kafkasya’ya yönelik askeri-politik tutumunda mecburi değişiklikler olmuştur. Özellikle bu durum Karabağ sorunun çözülmesinde Rusya’nın daha sessiz kalmasına ve Azerbaycan lehine bir tutum takınmasına sebep olmuştur. Rusya’nın bu tutumunda bölge dışı aktörlerin Ukrayna savaşının başlamasından sonra bölgede daha fazla etkin olması da belirleyicidir. Rusya, askeri dikkatini önemli ölçüde Ukrayna savaşına vermek durumunda kalmıştır. Ukrayna savaşının güney Kafkasya üzerinde diğer bir etkisi de şudur; Rusya, Kırım’da yer alan donanma üssünü Ukrayna saldırılarından korumak için Abhazya’da bir donanma üssü açarak Karadeniz filosunun bir kısmını buraya taşımayı planlamaktadır.

Bu bildiri de Rusya’nın Güney Kafkasya ülkeleri ile olan askeri-politik ilişkileri neden-sonuç ilişkisi içinde incelenecektir. Özellikle Karabağ sorunun çözülmesinin ve Ukrayna’da devam eden savaşın Rusya’nın bölgeye yönelik askeri güvenlik stratejisinde ne gibi değişikliklere sebep olduğu ve hangi gelişmelerin olabileceği karşılaştırmalı analizi yapılacaktır. Rusya’nın askeri güvenlik stratejisi resmi belgelerine dayanarak belgelendirme yöntemi ile açıklanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Güney Kafkasya, Askeri Güvenlik, Ermenistan, Azerbaycan, Abhazya, Güney Osetya.

AVRASYA'DAKİ DONMUŞ ÇATIŞMALAR, FİİLİ DEVLETLER, VE KARABAĞ'IN 'ÇÖZÜLMESİ'

Alter Kahraman

*Dr. Öğr. Üyesi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi,
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
alterkahraman@kmu.edu.tr*

Sovyetler Birliği'nin son yıllarından başlayarak özellikle bazı Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri'nin statüleri üzerindeki anlaşmazlıklar askeri çatışmalara dönüşmüştür. Sonuç olarak bu çatışmalar Rusya'nın müdahalesiyle dondurulmuş, Gürcistan'da Abhazya (1992-1994) ve Güney Osetya (1990-1992), Azerbaycan'da Dağlık Karabağ (1988-1994), Moldova'da Transdinyester (1992) fiili (de facto) devletleri ortaya çıkmıştır. 2014'te ise Rusya'nın Kırım'ı ilhak etmesinin ardından, Ukrayna'nın doğusunda gerçekleşen çatışmalar neticesinde Donbas bölgesinde Donetsk Halk Cumhuriyeti ve Lugansk Halk Cumhuriyeti adıyla iki ayrılıkçı yapı kendi egemenliklerini ilan etmişlerdir. Sovyetler Birliği'nin mirası üzerinde gerçekleşen Avrasya coğrafyasındaki çatışmaların genel olarak üç tarafı söz konusudur: ana devletle girdiği askeri çatışma sonucunda fiili devlet haline gelecek olan ayrılıkçı özerk entite, özerk entitenin/azınlık grubunun hukuki olarak parçası olduğu, ayrılıkçılığa maruz kalan devlet, yani 'anavatan', son olarak fiili devleti askeri, ekonomik, siyasal bakımdan destekleyen hami devlet. Bu üç taraf içinde bu çalışmada öne çıkarılmak istenilen fiili devletler tanım olarak ilan edildikleri sınırlar içinde egemen ve halk desteğine sahip olup sınırları içindeki yerleşik halka bir devletin sunabileceği her türlü hizmeti sağlayan yapılardır. Ancak, de jure devletlerden farklı olarak uluslararası toplum tarafından yaygın kabul görmezler, yani dış tanınırlığa sahip değildir. Ancak mutlaka bir hami devletin desteğine ihtiyaç duymaktadırlar, zira fiili devletlerin askeri güçleri çatışmaların orta çıktığı dönemde ve takip eden ateşkes sonrası dönemde hasım 'anavatan' ile mücadele edecek düzeyde olsa da zamanla askeri güç/denge ikinciler lehine bozulmaya başlamaktadır. Realist Uluslararası İlişkiler yaklaşımına atıfta bulunarak ifade edilirse askeri güçler arasındaki bu eşitsizlik ve dengenin bozulması nihayetinde donmuş çatışmayı sıcak çatışmaya dönüştürmüştür. Bu çalışmada, yukarıda belirtilen Avrasya bölgesindeki donmuş çatışmalardan Karabağ örneği ele alınarak neden Karabağ üzerindeki Azeri-Ermeni çatışmasının 2023 itibariyle Azerbaycan lehine çözüme kavuşurken diğer örneklerin, örneğin Oset-Gürcü, Abhaz-Gürcü anlaşmazlıklarının benzeri bir sonuca ulaşmadığı tartışılacaktır. Bu tartışma yapılırken Azerbaycan'ın politika tercihleri ve yaklaşımlarının yanı sıra toprak bütünlüğünü sağlamasını kolaylaştıran faktörlere yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Fiili Devletler, Karabağ, Azerbaycan, Ermenistan, Rusya

ÇİN HALK CUMHURİYETİ'NİN BİR KUŞAK BİR YOL PROJESİ KAPSAMINDA ENERJİ GÜVENLİĞİ POLİTİKALARI

Doğan Açar

*Bilim Uzmanı, Subay, Türk Silahlı Kuvvetleri
doganacar71@gmail.com*

Şüphesiz ki enerjinin insan yaşamında önemli bir ihtiyaç olduğu bilinmektedir. Beşeri teşkilatlanmaların kapsamlı bir hali olan devletlerin süreklilikleri için de enerjinin önemli olduğunu ifade etmek yerinde bir tespit olacaktır. Devletler, politikalarını üretirken hangi konuda olursa olsun devlet bekasını ve vatandaşının refahını düşünmek durumundadır. Enerji politikalarının üretim süreçlerinde de işte bu çerçeve anlayış esastır. Özellikle içerisinde bulunduğumuz çağda sanayileşmiş devletlerin artan enerji ihtiyaçlarına karşın enerji kaynaklarının kısıtlılığı bahse konu önemi daha görünür kılmaktadır. Öyle ki güvence altına alınmak istenen "enerji" kelimesini günümüzde sık sık "güvenlik" kelimesi ile yan yana görmekteyiz. Peki, "enerji politikaları" ile "enerji güvenliği" eş anlamlı söylemler midir yoksa ikisi birbirinden farklı anlamları mı ifade eder? Devletler ekonomileri için ihtiyaç duyduğu enerjinin tedarik yolları veya çeşitliliğini içeren bir dizi enerji politikaları oluştururlar. Ancak enerji politikalarının bir takım tehdit ya da tehditlere maruz kalması durumu, enerji konusunun güvenikleştirilmesine ve devletlerin bir enerji güvenliği anlayışı oluşturmaya sebep olmaktadır.

Çin Halk Cumhuriyeti, hızla gelişen ekonomisiyle şimdilerde dünyanın en büyük ekonomisine sahip Amerika Birleşik Devletleri'ni yakın gelecekte geride bırakmayı hedeflemektedir. Bu noktadan hareketle çalışmada, Çin'in kullandığı enerji kaynaklarıyla enerji kullanımındaki verileri analiz ederek enerji ihtiyacının boyutunun ne derecede olduğu tartışılmıştır. Bu değerlendirmelerle birlikte; mevcut küresel ekonomilerin en büyüğü olma gayesine ulaşmak amacıyla Çin'in enerji tedarikinin kesintisiz bir biçimde sağlanmasına yönelik hangi enerji politikalarını izlediği irdelenmiştir. Çin'in Bir Kuşak Bir Yol Projesi, bu kapsamda incelenerek projenin enerji ayağının hangi alt projelerle oluşturulduğu ele alınmıştır. Bir Kuşak Bir Yol Projesi kapsamında enerji tedarik yollarının güvenliğine ilişkin tehditler/sorunlar değerlendirilerek çalışmada yapılan analizlerle Çin Halk Cumhuriyeti'nin enerji güvenliği politikaları değerlendirilmiştir. Bahse konu enerji güvenliği politikalarının siyasi ve diplomatik alanlardaki yansımalarını da irdeleyen bu çalışma, günümüzde uluslararası ortamda yaşanan istikrarsızlıkların veya çatışmaların daha iyi anlaşılması amacıyla farklı bir bakış açısı sunarak katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çin, Bir Kuşak Bir Yol, Enerji Güvenliği, Enerji Politikaları, Güvenlik.

CUMHURİYETİN KURULUŞUNDAN SOĞUK SAVAŞ'IN SONUNA KADAR GEÇEN SÜREÇTE TÜRKİYE'NİN ORTADOĞU POLİTİKASININ EKONOMİ POLİTİĞİ (1923-1991)

Murat Kasapsaraçoğlu

*Doç. Dr., İstanbul Aydın Üniversitesi
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
ikasapsaracoglu@aydin.edu.tr*

Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda Ortadoğu'daki Osmanlı İmparatorluğu hâkimiyetinin sona ermesi ile birlikte bölgede İngiltere ve Fransa tarafından manda yönetimleri kurulmuştur. Cumhuriyetin ilanından sonra ise Türkiye'nin bölgedeki en büyük önceliği Lozan Barış Antlaşması ile çözülemeyen ve çözümünü konferans sonrasına bırakılan Musul Sorunu olmuştur. Milletler Cemiyeti 1925 yılında Türkiye'nin Şeyh Sait İsyanı ile uğraştığı bir dönemde Musul'u İngiliz mandası altındaki Irak'a bırakmıştır. Musul Sorununun çözümünde Türkiye'nin elde ettiği tek kazanım ise petrol gelirlerinden alacağı %10'luk bir pay olsa da Türkiye'ye karşı bu yükümlülük dahi tam anlamıyla yerine getirilmemiştir. Türkiye bundan sonraki CHP hükümetleri döneminde Ortadoğu'daki gelişmeleri yakından takip etmekle birlikte bölgeye etkin bir angajman politikası izlememiştir. Bunun aksine Türkiye Soğuk Savaş'ın başlaması ve özellikle 1950 seçimlerinde DP'nin iktidara gelmesiyle birlikte bölgede daha etkin bir rol oynama çabası içinde olmuş ve on yıl boyunca 1952 yılında üyesi olduğu NATO'nun ve Batı ittifakının lideri ABD ile uyumlu politikalar izlemiştir. Bu politikanın uygulanmasında güvenlik kaygıları ve stratejik kaygılar kadar ekonomik kaygıların da rol oynadığı görülmektedir. 1960 askeri darbesi sonrasında DP iktidarının sona ermesiyle başlayan ve 1980 yılındaki askeri darbeye kadar geçen süreçte Türkiye özellikle bölgedeki Arap ülkelerine karşı ABD güdümünde olmayan ve İsrail karşıtı olan politikalar uygulamış ve bu ülkelerle ekonomik ilişkilerini geliştirmeye çalışmıştır. Bunun sonucunda bölge ülkelerine olan ihracatı artan Türkiye bunun karşılığında bu ülkelerden görece ucuz fiyatlarla petrol satın almıştır. 1980 darbesinden sonra Türkiye dış politikada yeniden ABD ile uyumlu politikalar uygulamış ve özellikle ANAP döneminde bölge ülkeleriyle ekonomik ilişkileri geliştirerek bölgede daha etkin bir rol oynama çabası içinde olmuştur. Bu bağlamda bölge ülkeleriyle ekonomik ilişkilerini geliştiren Türkiye petrol konusunda da bu ülkelerle yakın ilişkiler kurma gayretinde olmuştur. Bu çalışmada, 1923-1991 yılları arasında Türkiye'nin Ortadoğu politikasının ekonomik dinamikleri birincil ve ikincil kaynaklar ışığında analiz edilmeye çalışılacaktır. Çalışmanın temel çıkarımı, Türkiye'nin ABD ile eşgüdümlü politikalar uyguladığı dönemlerde Ortadoğu ile olan politik ve ekonomik ilişkilerinin zayıfladığı, ABD'den bağımsız politikalar uyguladığı dönemlerde ise gelişmiş olduğudur.

Anahtar Kelimeler: Cumhuriyet Dönemi, Soğuk Savaş, Ekonomi Politik, Dış Politika, Ortadoğu

DAMIZLIK KIZIN ÖYKÜSÜ (1985) ROMANININ İNSANLIĞA KARŞI SUÇLAR BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Betül Gültekin Albayrak

*Dr., Kırklareli Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
betulgultekin89@gmail.com*

Margaret Atwood'un ilk olarak 1985'te basılan distopik bir serinin ilk kitabı olan "Damızlık Kızın Öyküsü" romanı günümüzde hala çok okunan ve değerini yitirmeyen bir özelliğe sahiptir. Bu kitabın bir özelliği de hikayesinin Roma Statüsü'nün 7. maddesinde düzenlenmiş olan "İnsanlığa Karşı Suçlar" kavramını çok iyi yansıtıyor olmasıdır. Bahsi geçen maddeye göre insanlığa karşı suçlar herhangi bir sivil nüfusa karşı yaygın veya sistematik bir biçimde yapılan, (aynı maddede yer alan) birtakım eylemleri kapsamaktadır. Bu çalışmada bahsi geçen eylemler Damızlık Kızın Öyküsü romanı üzerinden değerlendirilerek, hukuk ile edebiyat arasında bir köprü oluşturulmaya çalışılacaktır.

Damızlık Kızın Öyküsü, Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) New England bölgesinde Gilead Cumhuriyeti adı verilen bir ülkede geçmektedir. Bir iç savaş sonucu romanda Yakub'un Oğulları olarak adlandırılmış olan radikal bir grup, ABD'nin bu bölgesini ele geçirerek devrim gerçekleştirmiş ve askeri bir diktatörlüğe dönüştürmüştür. Dönemin temel sorunu doğum oranlarının düşüklüğüdür, ancak nadir de olsa bazı kadınlar doğurganlıklarını yitirmemiş bulunmaktadır. Gilead'ın siyasi ve ideolojik temellerini de, doğum oranlarının Eski Ahit'in bazı kısımlarının farklı bir biçimde yorumlanmasıyla oluşturulmuş olan sosyal sınıflar yoluyla yükseltilmesi oluşturmaktadır. Bu amaçla doğurgan olan kadınlar Kumandan olarak adlandırılan yönetici sınıfa mensup kişilerin evlerine Damızlık olarak gönderilmekte ve bebek üretimi için kullanılmaktadırlar. Roma Sözleşmesi madde 7(c) köleleştirmeyi ve 7(g) zorla hamile bırakma gibi birtakım fiilleri insanlığa karşı suçların kapsamına almıştır. Kumandanların ve diğer yetkililerin emirlerine karşı gelen, Gilead'ın kurallarına uymayanlar Koloniler adı verilen zehirli artıkların temizlendiği, ölümcül bölgeye zorla çalıştırılmaya gönderilmektedirler ve genellikle de bu sürgünün sonu ölümle bitmektedir. Roma Statüsü madde 7(a) öldürme, 7(c) köleleştirme, 7(d) nüfusun zorla sürgün edilmesi, 7(e) özgürlükten başka şekillerde mahrum bırakma ve 7(i)'de yer alan zorla kaybedilme eylemlerini insanlığa karşı suçlar olarak nitelendirmiştir. Toplumun farklı kesimlerinin, özellikle de kadınların kıyafetleri temsil ettikleri kesime göre belirlenmiş ve bu kıyafet kodunun dışında giyinmelerine izin verilmemektedir. 7. Maddenin (h) fıkrasında düzenlenen cinsiyete dayalı zulmün kapsamına girmesi tartışmalı olan bu durum, (j) fıkrasında yer alan apartheid suçu ile tartışılabilir. Bunlar ve bunlara benzer birçok eylem hikâye boyunca detaylıca resmedilmiştir. Tüm bunlar Roma Statüsü'nün 7. Maddesinde düzenlenen insanlığa karşı suçları oluşturan eylemleri tek tek incelemek için bulunmaz bir fırsat yaratmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Damızlık Kızın Öyküsü, İnsanlığa Karşı Suçlar, Roma Statüsü.

İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONRASI TÜRKİYE VE JAPONYA'DA ÇOK PARTİLİ HAYATA GEÇİŞ SÜREÇLERİ

Mücahit Avcı

*Dr.Öğr. Üyesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, SBKY
mucahitavci@sdu.edu.tr*

Otoriter bir rejimden demokrasiye geçiş süreçleri ilgili ülkenin toplumsal, ekonomik, siyasi, kültürel şartlarını, ülke içindeki ve dışındaki stratejik aktörlerin kararlarını da barındıran karmaşık dönemlerdir. Tarihsel deneyim bu süreçlerin temel olarak ülke siyasetine yön veren stratejik aktörlerin kararlarıyla başladığını göstermektedir. Fakat bu aktörler çevresel unsurlardan yalıtılmış bir şekilde var olmadıkları için aktör kararlarını etkileyen ve hatta bazı dönemlerde belirleyen bir unsur olarak yapısal faktörleri de göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Örneğin demokratikleşme ile ilgili literatürde sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyinin yüksek oluşunun demokratik istikrara önemli katkı sağladığını öne süren çok sayıda çalışma yer almaktadır. Diğer taraftan demokratikleşme sınırlı sayıda örnekte işgalci devletlerin dayatması yoluyla gerçekleşmiştir. İşgal yoluyla hayat bulmuş olsalar da demokrasinin sürdürülmesi sürecinde ülke içi güç dengeleri kritik öneme sahiptir. Otoriter rejim yöneticileri ile muhalif gruplar arasındaki güç dengesi muhaliflerin lehine değişmediği müddetçe geçiş süreci başlamamaktadır. Otoriter rejim yöneticileri baskı yoluyla idare etmenin ortaya çıkaracağı risk faktörlerini olası bir geçiş durumunda karşılaşılabilecekleri risk faktörlerinden fazla olarak algıarlarsa gönüllü şekilde geri çekilmeye razı olabilmektedir. Aksi halde iktidara tutunmaya devam etmeleri iktidarlarını bu kez şiddetli bir biçimde kaybetmelerine neden olabilmektedir. Geçiş süreci otoriter rejim yöneticileri ile muhalif gruplar arasında yapılan anlaşma ile başlamışsa eski otoriter yöneticiler yeni oluşan rejimde de etkili olmaya devam edebilmektedir. Otoriter rejimin ülke içinden veya dışından zor kullanılarak alaşağı edildiği durumlarda ise eski otoriter yöneticilerin yeni rejimde etki alanları oldukça sınırlı kalmaktadır.

Demokratikleşmenin nasıl gerçekleştiği hususu tesis edilen demokrasinin nitelikleri hakkında kayda değer gözlemler yapılmasına imkân tanımaktadır. Bu çalışma her ikisi de yaklaşık aynı dönemlerde çok partili hayata geçmiş olmasına rağmen birbirinden farklı geçiş yolları izlemiş olan Türkiye ve Japonya deneyimlerini karşılaştırarak değerlendirmeyi amaçlamaktadır. İkinci Dünya Savaşı'nda kaybeden tarafta yer alan ve işgalci kuvvetlerin dayattıkları idealize edilmiş reformlar yoluyla demokratikleşen Japonya'da Batı'nın siyasi ve ekonomik desteğinin devam etmesiyle süreç nispeten sorunsuz işlemiş görünmektedir. Soğuk Savaş döneminde Japon siyasetinde ABD'nin gücü azalmış olmasına karşın demokratik reformlar etkili olmaya devam etmiştir. Otoriter yönetimin teşviki ve izin vermesi yoluyla çok partili hayatın başladığı Türkiye'de ise yeni iktidarın eski alışkanlıkları devam ettirmesi ve önceki otoriter yönetimin destek unsurlarının güçlerini kaybetmemesi kırılğan bir demokrasi meydana getirmiştir. Türkiye ve Japonya'nın demokratikleşme deneyimlerinin karşılaştırılması hem demokrasinin tesis edilmesi ve sürdürülmesi süreçlerindeki farklılıkları ve benzerlikleri hem de demokrasiye geçiş sürecinde karşılaşılan zorlukları anlamamızı sağlayarak demokrasiyi güçlendirmek için önemli bir tartışma zeminine kaynak oluşturacaktır.

Anahtar Kelimeler: Demokratikleşme, Türkiye, Japonya.

İŞÇİLERİN AYRIMCILIKTAN KORUNMASININ SAĞLANMASINDA BİR ULUSAL HUKUK MEKANİZMASI: TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

Ahmet Burak Beldüz

*Arş. Gör., Düzce Üniversitesi,
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
ahmetburakbelduz@duzce.edu.tr*

Türk hukukunda ücret karşılığı iş görmeyi üstlenen ve işverenin emir ve talimatları ile bağlı olan işçiler, çalışma hayatının çok farklı alanlarında çeşitli hizmetlerde yer almaktadır. İşçilerin sahip olduğu temel hak ve hürriyetler, İnsan Hakları Evrensel Beyanname'sinde belirtildiği gibi doğumla kazanılmakta ve Beyanname'nin 2. maddesinde "Herkes ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasi ya da başka türden kanaat, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğuş veya başka türden statü gibi herhangi bir ayırım gözetilmeksizin, bu Bildirgede belirtilen bütün hak ve özgürlüklere sahiptir." hükmü ile ifade edilmektedir. Benzer hükümler, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 14'üncü maddesinde ve Anayasa'da da yerini almakta ve devlete korunacağı garanti altına alınmaktadır. Garanti altına alınan bu hakların ihlali, işçinin, işçi adayının, çırak ve stajyerler ile iş sözleşmesi ya da hizmet sözleşmesi ile çalışan işçilerin Anayasa'nın 10. maddesine ve İş Kanunu'nun 5. maddesine aykırı olarak dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırt edilmesi ya da bu sebeplere dayanılarak işe alınmaması, işten çıkarılması şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Çalışmada ayrımcılık yasağı temelinde insan hakkı ihlallerinin önüne geçilmesi ve ihlallere karşı bir takım yaptırımların uygulanması bakımından 6701 Sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile getirilen düzenlemeler ve ihlallere karşı yaptırım gücünü elinde bulunduran Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu'nun işçiler için eşitlik ilkesinin ve ayrımcılık yasağının uygulanması hakkında son iki yıl içinde verdiği bazı kararlar incelenecektir. İncelenen kararlarda, ayrımcılıkla mücadelede, ayrımcılık türlerinin işçiler nezdinde somut olaylar bağlamında ne şekillerde ortaya çıktığı, kurul kararlarında ayrımcılık yasağı kapsamında kabul edilmeyen durumlar, ayrımcılık iddiasının ileri sürülmesinin mümkün olmadığı haller ayrı ayrı ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: İşçi, Ayrımcılık Yasağı, Eşitlik İlkesi, Koruma Mekanizması.

JASON STANLEY'İN "FAŞİST SİYASET" KAVRAMI ÜZERİNDEN 21. YÜZYILDA FAŞİZMİN MÜMKÜNLÜĞÜ ÜZERİNE BİR TARTIŞMA

Kaan Karaduman

*Doktora öğrencisi, Bursa Uludağ Üniversitesi,
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
712015009@ogr.uludag.edu.tr*

Faşizm, 20. Yüzyılda iki büyük dünya savaşı arasında doğmuş ve yüksek düzeyde eylem seviyesine ulaşmış bir hareket ve ideolojidir. Faşizm bir harekettir, çünkü kitlelere dayanmaktadır. Bu anlamda kitle, faşizmin temel yapısını oluşturmaktadır. Aynı zamanda bir ideolojidir çünkü düşünsel bir anlam haritası ifade etmektedir. Her ne kadar düşünsel yapısı eklektik bir forma sahip olsa da kendisine has olan -ultra milliyetçilik gibi- çeşitli özellikleri içerisinde barındırır. Faşizmin ilk olarak vücut bulduğu iki dünya savaşı arası dönem genel olarak tarihsel faşizm olarak adlandırılmaktadır. Bu anlamda tarihsel faşizm, faşizmin klasik dönemi olarak görülebilir. Günümüzde ise faşizmin var olup olmadığı büyük bir tartışma konusudur. Kimi araştırmacılar -Umberto Eco gibi- faşizmin yaşadığını ileri sürerlerken kimi araştırmacılar ise -Emilio Gentile gibi- faşizmin tarihte kaldığını ve yeniden tekrarlanamayacağını ifade etmektedirler. Robert O. Paxton ise "Faşizmin Anatomisi" adlı eserinde, bugün faşizmi fikri ve tarihi bir tekerrürden ziyade benzer özellik ve işlevleri barındıran bir sistem olarak algılayabilirsek faşizmin yaşadığını söyleyebileceğimizi ifade etmektedir. Bir başka araştırmacı Federico Finchelstein ise "Faşizmden Popülizme" adlı eserinde, bugün sağ popülist liderlerin büyük çoğunlukla faşizme karşı bir özenme beslediğini ve onu demokratik bir yapıda yeniden formüle ettiğini belirtmektedir. Çeşitli yorum farklılıklarından da görüleceği üzere, bugün faşizmin var olma durumu ve nasıl çalıştığı üzerine kesin bir uzlaşma bulunmamaktadır.

Çalışmamızda ise 21. Yüzyıl faşizmi üzerine ana okumalardan-tartışmalardan birini ifade eden Jason Stanley'in faşizm tasavvuru incelenecektir. Bu bağlamda çalışmanın birinci bölümünde çağdaş faşizm tartışmalarına değinilecek, ikinci bölümde ise Stanley'in "How Fascism Work" adlı eserinden yola çıkılarak 21. Yüzyılda faşizmin mümkünlüğü üzerine bir tartışma yürütülecektir. Stanley, bu eserinde çağdaş faşizmi, tarihsel faşizmin temel ilkelerini de ifade eden; biz-onlar, tarihsel inşa, propaganda, anti-entelektüalizm, hiyerarşi, ataerkillik, kanun ve düzen, mağduriyet ve cinsel kaygı gibi temalar bağlamında incelemiştir. Sonuç itibarıyla, Stanley, "faşist siyaset" kavramını kullanarak politik yaşamdaki faşist unsurlara dikkat çekmiştir. Özellikle sağ popülist parti liderlerinin, faşizmden öykünerek faşizmin tekniklerini-ilkelerini günlük politik yaşamda kullandığını öne süren Stanley, faşizmin kendisi bir hareket halinde olmasa dahi teknikleri bağlamında politik-toplumsal yaşamda aktif olarak yaşadığını ifade etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Faşizm, Çağdaş Faşizm, Sağ Popülizm, Jason Stanley, 21. Yüzyıl.

KÜRESEL GÜNEY'İ GÜÇLENDİRMEDE İNFORMEL ÖRGÜTLERİN ROLLERİ VE SINIRLILIKLARI: BRICS VE G20 ÖRNEĞİ

Nilay Tüzgen

*Visiting Fellow, University of Southampton,
School of Economic, Social and Political Sciences
nt4u23@soton.ac.uk*

Bu araştırma Küresel Güney ülkelerinin uluslararası kurumlardaki talep ve hedeflerini inceler ve informal örgütlerin ülkelerin uluslararası aktörlüğünü güçlendirmedeki etkilerini analiz eder. Bunun için BRICS ve G20'ye odaklanan araştırma, Küresel Güney ülkelerinin formal kurumlarda hedefledikleri dönüşümün gerçekleşmemesi üzerine küresel siyasetteki etkilerini artırabilecekleri informal organizasyonlara giderek daha fazla önem verdiklerini ve bunun Küresel Güney'i güçlendirmenin bir yolu olduğunu savunur. Bununla birlikte bu organizasyonların Küresel Güney'in hedeflerine ulaşmada çeşitli limitasyonları olduğunu da altını çizer.

Küresel Güney ülkeleri, özellikle 2008 Dünya Finansal Krizi'nden sonra küresel ekonomide ve yönetişimde ağırlığını artırdı. Ülkelerin ekonomik büyümeleri küresel siyasette de inisiyatif alma istekliliklerini beraberinde getirdi. Bu ülkeler başta BM olmak üzere kurumların yapısının mevcut uluslararası düzeni temsil etmediğini öne sürdüler ve formal uluslararası kurumlarda adil dağılım ve daha eşitlikçi yapılara ilişkin reformlar talep ettiler. Ancak, formal kurumlarda talep ettikleri dönüşümün gerçekleşmemesi birçok Küresel Güney ülkesinin alternatif platformlara daha fazla önem atfetmesini beraberinde getirdi. Bu platformların başlıcaları Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika'nın oluşturduğu BRICS grubu ve dünyanın farklı coğrafyalarından en büyük 20 ekonomiyi bir araya getiren G20 olarak karşımıza çıkar. Bu organizasyonlar, Küresel Güney ülkelerinin düzenli olarak bir araya gelmesine imkan verirken ülkelerin kalkınma, iklim, güvenlik, sağlık ve eğitim gibi birçok alanda kendi gündem ve modellerini uluslararası politikaya yükseltmesi için de bir forum sunarlar. Böylece informal organizasyonlar sayesinde diğer ülkeleri ve nihayetinde formal kurumları da etkileme şansına sahip olurlar. Küresel Güney ülkelerinin özellikle G20'ye giderek daha fazla ev sahipliği yaparak zirve gündemini belirlemesi, bunun bir örneği olarak karşımıza çıkar ve uluslararası siyasette Küresel Güney'i güçlendirmenin bir aracı olarak değerlendirilebilir. Bununla birlikte bu organizasyonların küresel politikayı doğrudan etkilemedeki sınırlı kapasitesi ve zirvelerde verilen taahhütlere uyulmasıyla ilgili bir bağlayıcılık mekanizmasının olmaması gibi özellikleri informal örgütlerin Küresel Güney'i güçlendirmedeki sınırlılıkları arasında sayılabilir.

Anahtar Kelimeler: Küresel Güney, İformel Örgüt, BRICS, G20, Yükselen Güçler

KÜRESEL TERÖR KAPSAMINDAKİ GÖÇLERİN SOSYOKÜLTÜREL AÇIDAN ETKİLERİ VE DÜNYA EKONOMİSİ ÜZERİNDEKİ MALİYETİ

Aleyna Hazal Turan

*Yüksek lisans öğrencisi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi,
Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Bilim Dalı
taleynahazal@gmail.com*

Bilal Çilkaya

*Öğretim Görevlisi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi,
Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü, Sosyal Güvenlik Programı
bilal_cilkaya@ohu.edu.tr*

Bu çalışma küresel terörizm ve göç arasındaki ilişkiye ilişkin literatüre genel bir bakış sunmakta olup, terör kavramının küreselleştiği 11 Eylül 2001 saldırılarından günümüze kadar gerçekleşmiş olan terörün küreselleşme kavramı kazandığı saldırılarından ortak olarak çıkarılan sosyokültürel ve ekonomik etkilerine değinilmiştir.

Çalışma, göç kavramının; günümüzdeki siyasi, askeri, politik ve idari değerlerle müşterek bir şekilde düşünülmesine binaen sosyokültürel açıdan etkilerine, ek olarak dünya ekonomisi üzerindeki fayda ve mahsurlar inceleyen mevcut kavramı kuramlarla destekleyerek ve dünya gündemindeki değişen durumlara intibak edilmesi kapsamında öne sürülmüştür. Göçlerin sosyokültürel etkileri, hem göç edenlerin hem de hedef ülkelerin sosyal ve kültürel dokusunu etkileyebilmektedirler. Göç edenler, yeni bir topluma entegre olma süreciyle karşı karşıya kalırken, hedef ülkeler de kültürel çeşitlilik ve farklılıklarla başa çıkmak zorunda kalabilirler. Küresel terörün ekonomiler üzerindeki fayda mahsur incelenmesi (ucuz iş gücü, ülke sermayesinin olanakları), mevcut saldırılarda kullanılan askeri silah, mühimmat ve teçhizatın maliyeti, saldırılar sonucunda meskun mahallerde oluşan yıkım ve buna bağlı olarak gerçekleşecek olan yeniden şehirleşmenin maliyetini de içermektedir. Ayrıca çalışma da küresel terörizmin, sosyokültürel etkileri açısından göçün oluşturmuş olduğu, sosyal yapı, kültürel çeşitlilik, dil, kimlik ve entegrasyon kavramlarına, ekonomik açıdan ise, güvenlik maliyetleri, sosyal hizmetler, entegrasyon politikalarının uygulanması gibi etkilerine değinilmiştir. Bu kapsamda göç analizine; etnik grup, aile, bireysel farklılıklar dışında terör kavramının küreselleşmesi ve saldırıların askeri açıdan (silah mühimmat) maliyetlerine ek olarak göç dalgalarının dünya ekonomisi üzerindeki etkileri kavramları eklenerek incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Göç, Terör, Küresel Terör,

KÜRESELLEŞME BAĞLAMINDA ULUS DEVLETİN DÖNÜŞÜMÜ

Tuğba Bingöl

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Selçuk Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler
tuba_97@hotmail.com*

Küreselleşme, uluslararası ilişkiler literatüründe sistemde meydana gelen değişimleri açıklanmasına yönelik yaygın şekilde kullanılan popüler bir fenomen haline gelmiştir. Özellikle Soğuk Savaş sonrası yaşanan çok boyutlu gelişmeleri algılama ve kavrama noktasında sıkça başvurulan bir kavram olmuştur. Soğuk Savaş sonrası dönemde ivme kazanan küreselleşme uluslararası sistemde geçmişe kıyasla daha belirsiz, tehditlerin öngörülemez olduğu, güvenlik algısının devlet merkezli olmaktan çıktığı bir sürece tekabül etmektedir. Bu süreçte bir dönüm noktası niteliğinde olan 11 Eylül terör saldırısının tecrübe edilmesi Westphalia Barışı ile ortaya çıkan modern ulus devletinin uluslararası sistemdeki konumunu tartışılır hale getirmiştir. Başat aktör konumunu sürdürmeye devam eden ulus devletinin sistemik konfigürasyonda meydana gelen değişim ve küreselleşme süreci karşısında aldığı pozisyonu bir analize tabi tutma gereksinimi doğmuştur. Ulus devletinin değişim ve dönüşüm yönü; territorial egemenliğinin azalıp azalmadığı, sınırları dahilinde yegane temel aktörün hala devlet olup olmadığı, ulus-üstü yapılar ve hükümet-dışı kuruluşların devletin işlevselliğini zayıflatıp zayıflatmadığı ve ekonominin ulus aşan karakterinin ulus devlet üzerinde baskı kurup kurmadığı gibi sorular üzerinden yürütülmekte ve ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Vestfalyen dönemdeki homojen karakterli ulus devletler, evrensel düzeyde kabul gören normların yavaş yavaş ortaya çıkması ve yeni bir uluslararası hukuk düzeninin şekillenmesiyle ulus devletler klasik egemenlik anlayışından taviz vermiştir. Mesafelerin ve iletilerin kısaldığı akışkan bir küresel dünyanın yarattığı düzen dahilinde ulus devletinin egemenlik ve iktidar gücünü kullanma tekeli görece devlet dışı aktörlere kaymaktadır. Ekonomik entegrasyonun geçmişe kıyasla büyük bir ivme yakalaması, teknolojik gelişmelerin etkisiyle kurumsal yapıların ve kültürel normların açık bir şekilde dönüşüme uğraması küreselleşmenin bir yeniden yapılanma süreci olduğu düşüncesinin somut bir yansımasıdır. Küreselleşmenin ulus devletinin otoritesini ve muhtevasını aşındırdığı ve işlevselliğini zayıflattığı görüntüsü çizse de bu kısmi doğruluk payı devletin tamamen tarih sahnesinden silineceği anlamına gelmemektedir. Küreselleşme kavramının tanımlanmasına ilişkin ortak bir uzlaşıya varılamamış olması nedeniyle farklı küreselleşme yaklaşımları üzerinden kavramın değerlendirilmesi ihtiyacı duyulmuştur. Bu çalışmada küreselleşme yaklaşımları üçlü kategoriye ayrılarak küreselleşme ve ulus devlet arasındaki ilişkiye yönelik görüşleri incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Ulus Devlet, Soğuk Savaş, Westphalia Barışı

LÜKS RESTORAN ÇALIŞANLARININ SINIFSALEŞİTSİZLİĞİ DENEYİMLEME VE NORMALLEŞTİRME BİÇİMLERİ

Esra Güleç

*Araştırma Görevlisi, Düzce Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
esravegulec@gmail.com*

Ester Ruben

*Prof. Dr. (Emekli), Yıldız Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
esterrub@gmail.com*

Lüks hizmet sunan işyerleri, gündelik hayatta birbiriyle temas etme imkanı olmayan sınıflar arasında bir karşılaşma mekanı yaratırlar. Lüks restoranlarda servis çalışanları, iş hayatları süresince, aylık maaşların birkaç katını yalnızca bir akşam yemek ve içmek için harcayan müşterilerle muhatap olmak durumundadırlar. ‘Zengin müşteriler’ ile aralarındaki mevcut sınıfsal uçurumu gündelik olarak gözlemleyen servis çalışanlarının lüks tüketime, zenginliğe ve sınıf farkına dair belli bir algı oluşturması beklenir. Ve bu bildiri de, 2018-2023 yılları arasında, İstanbul’daki lüks restoranlarda çalışmış veya çalışmakta olan 18 kişiyle yapılmış derinlemesine mülakatlar aracılığı ile bu kişilerin, hem müşterilerin hem de kendilerinin kapitalist sınıf sistemi içerisindeki asimetrik konumları hakkında ne düşündükleri, bu konumları onaylayıp onaylamadıkları hakkında fikir edinilmeye çalışılmakta ve konuya ilişkin anlatılarında ortaya çıkan kıyaslama, normalleştirme, alışma, özenme gibi temalar tartışmaya açılmaktadır.

Sahaya başlamadan önce, sınıfsal farkları gündelik olarak deneyimleyen lüks restoran servis çalışanlarının sınıf sistemine ve bu sistemdeki ast konumlarına karşı eleştirel olabileceklerine dair bir varsayımda bulunmuş olmakla birlikte, saha sonrası çok farklı bir tablo ile karşılaşmıştır. Maaşlarıyla ödenen hesapları kıyaslayan, müşteriler kadar harcama yapamayacaklarını, çalıştıkları restorana müşteri olarak gelemeyeceklerini söyleyen görüşmeciler, taraflar arasındaki sınıfsal eşitsizliğin farkında olmakla birlikte, bu durumu eleştirmeyi tercih etmezler. Beklenin aksine, lüks tüketim ve zengin müşterilere sıklıkla maruz kalmanın sonucu, tüm bunlara ‘alışmak’ olur. Görüşmeciler için çok parası olan müşterinin, tam da bu yüzden çok para harcaması ‘normal’dir. Kendilerinin de onlar kadar zengin olduğu bir gelecekte, aynı şekilde lüks tüketimde bulunacaklarını varsayarlar. Görüşmecilerin, üst sınıfın konumu onaylar ve sınıf ayrımlarını normalleştirirken, ayrımın ayrıcalıklı tarafında yer almayı arzuladıkları görülmektedir. Dolayısıyla sorguladıkları durum, doğrudan eşitsizlik ve onun yansıması olan lüks tüketim değil, neden kendilerinin ayrıcalıklı tarafta olmadığıdır. Müşterinin yerine geçtiklerinde, kendilerine hizmet eden başkalarının olacağına dair bir öngöründe bulunmaz, bunu problematize etmezler. Günün sonunda değişmesini istedikleri şey, eşitsizliği yaratan sınıf sistemi değil, bireysel olarak kendi pozisyonlarıdır.

Anahtar Kelimeler: Sınıf karşılaşmaları, eşitsizlik, lüks, hizmet sektörü.

NATO'NUN İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ YAKLAŞIMININ SOSYAL İNŞACI KURAM KAPSAMINDA İNCELENMESİ

Sevgi Balkan Şahin

*Doç. Dr., Çağ Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler
sbalkan@cag.edu.tr*

Özge Çetiner

*Arş. Gör., Çağ Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler
ozgecetiner@cag.edu.tr*

Bu çalışma, Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'nün (NATO) iklim değişikliğiyle mücadelesindeki rolünü, sosyal inşacılık kuramını kullanarak İttifak'ın kimliği üzerinden açıklamaktadır. Soğuk Savaş döneminde bir güvenlik ve savunma örgütü olarak Sovyetler Birliği'ne karşı oluşturulan NATO, varoluş nedeni olan Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından kendisini nasıl tanımlayacağı sorusuyla karşı karşıya kalmıştır. Soğuk Savaş sonrası dönemde NATO, derinleşen ve genişleyen güvenlik tehditleri karşısında yeni bir kapasite geliştirme arayışına girmiştir. Bu yeni dönemde NATO, terörle mücadele, gıda güvenliği, göç, insani güvenlik benzeri yeni güvenlik tehditlerine uyum sağlayarak mevcudiyetini devam ettirmiştir. Sosyal inşacı kuram, değişen güvenlik ortamında NATO'nun varlığını sürdürmeye devam ettirmesini çok katmanlı kimliği üzerinden açıklamaktadır. Bu noktada NATO'nun kimliğinin ilk katmanı, özgürlük, demokrasi, liberal değerler gibi İttifakın ortak değerlerinin korunmasını üzerinden ele alınmaktadır. İkinci katman, NATO Anlaşmasının II. (kolektif işbirliği/ güvenlik) ve V. (kolektif savunma) Maddelerine dayanan örgütsel kimliktir. Son katman olan operasyonel kimlik ise "caydırıcılık ve savunma", "kriz önleme ve yönetimi" ve "ortak güvenlik" temel görevlerini kapsamaktadır. Ayrıca NATO'nun bu çok katmanlı kimlik yapısının esnek özellikli olması, İttifak'a operasyonlarında, yeni güvenlik tehditlerine yaklaşımlarında ve yeni politikalar geliştirmesinde de esnek olma becerisi sağlamaktadır.

NATO'nun son yıllarda gündeminde yer almaya başlayan yeni güvenlik tehditlerinden biri de iklim değişikliğidir. Bu çalışma, NATO'nun iklim değişikliğini "caydırıcılık ve savunma", "kriz önleme ve yönetimi" ve "ortak güvenlik" temel görevlerini dayanan operasyonel kimliği üzerinden ele aldığını, söylemler üzerinden inceleme yaparak ortaya koymaktadır. NATO'nun iklim değişikliği yaklaşımının operasyonel kimliği üzerinden "nasıl" şekillendiğini değerlendirmek amacıyla bu çalışma, stratejik konseptler, resmi belgeler, yazılı ve görsel medyadaki açıklamalar ve ikincil kaynaklar üzerinden bir inceleme yapmaktadır.

Anahtar Kelimeler: NATO, İklim Değişikliği, Sosyal İnşacılık, Çok Katmanlı Kimlik, Operasyonel Kimlik.

ORTADOĞU'DA TÜRK DIŞ POLİTİKASI DİNAMİKLERİ, SÜREKLİLİKLER VE KIRILMALAR

Yavuz Çilliler

Prof.Dr., İstanbul Gelişim Üniversitesi
ycilliler@gelisim.edu.tr

Kurulduğu tarihten itibaren anti-revizyonist cephede yer alan Türkiye Cumhuriyeti, 1. Dünya Savaşı sonrası manda yönetimi altına giren Ortadoğu devletlerinin sonradan bağımsızlıklarını kazanmalarıyla, bölgeye yönelik olarak geçmiş tecrübelerin ışığında statükonun korunması kapsamında bir dış politika vizyonu geliştirmiş ve 2. Dünya Savaşına kadar da Ortadoğu ülkeleriyle siyasi ilişkilerini sınırlı düzeyde tutmuştur. Savaş sonrası dönemden günümüze kadar ise, ideolojik farklılıkların, bölgesel çatışmaların, etnik/mezhepsel rekabetlerin ve küresel güçlerin müdahalelerinin etkileri altında kalan Ortadoğu'da Türk dış politikası değişken bir seyir izlemiştir.

Dönemsel olarak Türk dış politikasına yön veren Ortadoğu dinamikleri arasında; bölgede yaygınlaşan Arap sosyalist milliyetçiliği, Arap-İsrail savaşları, Komünizmin çöküşü, 1990 Körfez krizi ve ABD müdahalesi, Şii-Sünni gerilimi, PKK ve Radikal dinci gruplar, 2003 Irak'ın İşgali ve Arap Baharı gibi gelişmeler sayılabilir. Türkiye Cumhuriyeti, mevcut anlaşmazlıklarda sürekli aynı bloğu veya tarafı desteklemekten ziyade, anılan dinamikler çerçevesinde, farklı zamanlarda İsrail veya Arap yanlısı, Batı yanlısı veya karşıtı politikalar takip edebilmiştir. Bu çalışmanın amacı bu siyasa değişimlerinin, Türk dış politikasındaki istikrarsızlığa mı, yoksa temel prensiplere dayalı dinamizme mi işaret ettiğini tespit etmek, dış politikadaki süreklilik ve kopuşları belirlemektir.

Bu bağlamda çalışmada, dönemin hâkim dinamikleri çerçevesinde Ortadoğu'da Türk dış siyaseti kronolojik sırayla ve dönemsel olarak incelenecektir. 1950 - 1962, 1962 - 1990, 1990 - 2008 ve 2008 sonrası dönemlerin belirleyici dinamikleri ortaya konulacak ve bu dinamiklerin Türk dış politikasına etkileri değerlendirilecektir.

Karşılaştırmalı yöntem çerçevesinde, takip edilen dış politika tercihleri zaman serileri halinde karşılaştırılacak, benzerlikler ve farklılıklar ortaya konacaktır. Ortadoğu coğrafyası iki dünya savaşı arası dönemde İngiltere ve Fransa mandası altında yönetildiği için, çalışma 2. Dünya Savaşı sonrası ile sınırlandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türk Dış Politikası, Ortadoğu, Ulusal Çıkar

SİYASAL İLETİŞİMDE VERİ MADENCİLİĞİ YÖNTEMLERİNİN KULLANIMI⁶

Zehra Kalaycı

Lisans öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
zehra.kalayci@std.yildiz.edu.tr

Mehmet Çağlar

Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü
mcaglar@yildiz.edu.tr

Siyasal iletişim, tarihsel olarak insanların ikna edici iletişim becerilerini kullanarak etkileşimde bulunduğu bir araç olmuştur. Ancak modern dünya düzeni ve teknolojik gelişmeler, siyasal iletişimi daha fazla ön plana çıkarmıştır. Siyasal iletişim alanında en önemli gelişmelerin başında yoğun sosyal medya ve internet kullanımı ile süregelen büyük veri analizidir. Büyük veri, insanların en yoğun etkileşimde bulunduğu sosyal medya platformları gibi yeni medya araçlarından elde edilmektedir. Büyük veri, veri madenciliği yöntemleri ile analiz edilerek ortaya faydalı bilgiler çıkarılmakta ve ortaya çıkarılan faydalı bilgiler ile siyasal iletişim stratejileri de şekillendirilmektedir. Etkin siyasal iletişim amacıyla veri madenciliği yöntemlerinin kullanımı siyasi aktörlerin de dikkatini çekmekte ve karar verici mekanizmaların, veri madenciliği ve büyük veri analizi kullanımı giderek artmaktadır. Sosyal medya, seçmen davranışlarını doğrudan izleyebilen ve geri bildirim alınabilen bir platform olması nedeniyle küresel ölçekte bir etki yaratmaktadır. Bu, siyasetçilere doğrudan geri bildirim olarak stratejilerini belirleme ve dolaylı yoldan seçim kampanyası ve yasa oluşturma süreçlerini etkileme gücü vermektedir. Bu durum, siyasal iletişim danışmanları ile veri bilimcilerinin iş birliğini teşvik etmektedir. Etkin siyasal iletişim amacıyla veri madenciliği yöntemlerinin kullanımı siyasi aktörlerin de dikkatini çekmekte ve siyasal iletişim amacıyla veri madenciliği ve büyük veri analizi kullanımı giderek artmaktadır. Bu bağlamda bu çalışmanın temel amacı veri madenciliği yöntemlerinin ve büyük veri analizinin siyasal iletişimdeki rolünü ortaya koymaktır. Bu çalışma kapsamında veri madenciliği yöntemlerinin ve büyük veri analizinin siyasal iletişimde kullanımını konu edinen çalışmalar sistematik literatür taraması ile tespit edilip incelenmiştir. Sistematik literatür taraması ile mevcut çalışmalardan yola çıkarak veri madenciliği yöntemlerinin ve büyük veri analizinin siyasal iletişimde hangi amaçlar doğrultusunda kullanıldığı, siyasal iletişim kapsamında sosyal medya ve veri madenciliği entegrasyonu, veri madenciliği yöntemleri ve büyük veri analizi yardımıyla tasarlanan siyasal iletişim stratejilerinin toplumdaki etkileri ortaya konmuştur. Literatürde kapsayıcı bir kaynak eksikliğinin giderilmesi; siyasal iletişim ve veri madenciliği disiplinlerini keşiftirerek multidisipliner çalışmaların önemi vurgulamak amaçındadır.

Anahtar Kelimeler: Siyasal İletişim, Veri Madenciliği, Büyük Veri, Sosyal Medya

⁶Bu çalışma, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) tarafından 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı kapsamında hibe ile desteklenen "Siyasal İletişimde Veri Madenciliği Yöntemlerinin Kullanımı: Dünya ve Türkiye Uygulamaları (Proje No: 1919B012220832)" başlıklı projenin bir ürünüdür.

SOĞUK SAVAŞ BAĞLAMINDA TÜRKİYE'DE İKTİDARA GELEN "SAĞ" PARTİLER VE EMPERYALİZM KARŞITLIKLARI (1960-1980)

Enes Bahadır Kızak

*Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
enesbahadirkizak@gmail.com*

Mehmet Akif Okur

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
mehmetakifo@yahoo.com*

“Türkiye’de İktidara Gelen ‘Sağ’ Partilerde Emperyalizm Karşıtlığı (1960-1980)” başlıklı tez çalışması kapsamında, ele alınan dönemde emperyalizm tartışmaları ve sağ siyasetin buna yönelik yaklaşımını irdelemek önem taşımaktadır. Zira emperyalizm karşıtlığı ve bu kapsamdaki tartışmalar, ele alınan dönemde bütün dünyada etkili olduğu gibi Türkiye’de de tartışılmış ve karşılık bulmuştur. Türkiye, bu dönemde iç siyasette yeni bir dönemi aralayıp, siyasi aktör sayısı bakımından yoğunlaşma yaşarken, dış siyasette de Soğuk Savaş’ın etkisini oldukça hissetmiştir. Soğuk Savaş’ın iki büyük aktörünün Türkiye’ye yönelik söylemleri ve politikaları, sağ siyaset açısından da niteliğine göre “yayılmacı” ve “emperyal” kabul edilmiş, buna yönelik kapsamlı tepkiler geliştirilmiştir. Bu tepkiler, özellikle dış politika anlamında SSCB’nin emperyalist nitelikteki talepleri ve Türkiye’ye yönelik tehdidinin ciddiyetini ortaya koyarken, Batı ve özellikle ABD’yle de dönem dönem yaşanan krizlerde Türkiye’deki sağ siyasi aktörlerin daima tepkisi olmuştur. Bu tepkinin niteliği aktörlere ve süreçlere göre değişmekle birlikte bazı temellere dayanan ortak bir tepkinin varlığı önemlidir. İç politika anlamında, özellikle ekonomik emperyalizm ve kültür emperyalizmi konuları, sağın emperyalizme bakışını da ortaya çıkaran temel konu başlıklarıdır. Bu çerçeveden değerlendirildiğinde, Türkiye’de emperyalizme karşı çıkma ve emperyalizmle mücadele etme konusunda sağın daha bütüncül, kapsamlı ve geniş bir söylem geliştirdiği de anlaşılmaktadır. Bu söylem, Soğuk Savaş koşulları dâhilinde, özellikle ele alınan dönemde yükselen neo-kolonializm ve bu çerçevedeki tartışma hatlarıyla birlikte daha da önem kazanmaktadır. Bu çalışmada, Türkiye’de tek başına ya da koalisyonla iktidara gelen sağ partilerin emperyalizm karşıtı tutumları incelenirken, iktidarda veya muhalefette olma durumlarının yarattığı etki de bu açıdan ortaya çıkacaktır. Çalışmanın, Türkiye’deki sağ siyasi aktörlerin emperyalizm karşıtı tutumlarını irdelemekle birlikte iktidar ve muhalefet olma durumlarındaki tepkilerini de belirlemekte fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Emperyalizm, Sağ, ABD, Batı, SSCB.

SOSYAL DEMOKRASİNİN TARİHSEL ÇERÇEVESİ

Elif Kaldırımoglu Türkođlu
*Dr. Öğr. Üyesi, Bayburt Üniversitesi,
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
ekaldirimoglu@bayburt.edu.tr*

Siyasal ideolojilerin dinamik kavramlar olması, tarihsel süreçte değişime uğramalarına ve kapsamlarının zaman içerisinde farklılaşmasına sebep olmaktadır. Literatür tarama yöntemine başvuru bu çalışmada sosyal demokrasinin tarihsel ve siyasal temelleri araştırılmaktadır. Bununla birlikte sosyal demokrasinin geçmişten günümüze farklılaşan özelliklerini, tarihsel süreçte yaşadığı dönüşümü ve ideolojik doğrultusunu açıklamak hedeflenmektedir. Siyasal ideolojilerin ortaya çıkışlarında geliştiği koşullar önem taşımaktadır. Sosyal demokrasinin tarihsel bağlamı özellikle kapitalizmin gelişimi ile birlikte oluşmuştur. Sosyal demokrat partilerin gelişiminde pek çok ideolojinin ortaya çıkışına zemin hazırlayan Sanayi Devrimi'nin ve onunla bağlantılı olarak kapitalizmin yarattığı eşitsiz koşulların önemli bir etkisi bulunmaktadır. Avrupa'da sanayinin gelişimi işçilerin sayısını artırırken bu koşullara eşlik eden olumsuzlukların giderek öne çıktığı 19. yüzyılda sosyal demokrat partiler kurulmaya başlamıştır. Bu dönemde sosyal demokrat hareket, sosyo-ekonomik ve politik açıdan dezavantajlı konumda olan işçilerin gerek sınıfsal mücadelelerinin gerekse siyasal hak taleplerinin savunucusu olmuştur. Sosyal demokrasinin gelişiminde öne çıkan Alman sosyal demokratları ile birlikte pek çok sosyal demokrat parti başlangıçta kapitalizmin ilerleyişi karşısında sosyalizmi hedeflemiştir. Bu süreçte sosyal demokratlar, sosyalist bir topluma geçişte uygulanacak araçlar konusunda hemfikir değildir. Devrim ve demokratik yöntem arasında bir tercih yapmak durumunda kaldıkları görülmektedir. Fakat tarihsel süreç içerisinde seçmen kitlesinin artması ile birlikte siyasal katılım mekanizmalarının önem kazanması sosyal demokratları, demokratik araçlarla sosyalist topluma ulaşma amacına yönlendirmiştir. İlerleyen süreçte ise sosyal demokrasinin kapitalizme yaklaşımı değişmiştir. Sosyal demokrasi, sosyalizm yerine kapitalist sistemi kabul eden ve onun yarattığı eşitsizlikler ile mücadele eden bir form kazanmıştır. Sosyal demokrasinin tarihsel süreçte ideolojik amaç ve araçlar konusunda yaşadığı değişim, ilerleyen dönemlerde (ideolojik belirsizlik, neoliberalizme benzeme gibi) ideoloji tartışmalarını beraberinde getirirse de kuramsal çerçevesinin şekillenmesini sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Demokrasi, Kapitalizm, Sosyalizm

STAHANOVİZME DÖNÜK ELEŞTİRİLER BAĞLAMINDA SOSYALİZMİN İNŞASI TARTIŞMALARI

Mehmet Şimşek

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi,
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler mehmet.simsek1@std.yildiz.edu.tr*

Cengiz Çağla

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi,
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler,
ccagla@yildiz.edu.tr*

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nde (SSCB) emek üretkenliğini artırmaya dönük birçok kampanya düzenlenmiştir. 1935 yılında tüm ülke sathında başlatılan Stahanovizm kampanyası kapsamı ve etkileri itibariyle bu çalışmalar arasında özel bir öneme sahiptir. Çalışma coşkusunun yaratılması ve sanayileşmenin gereklerine uygun şekilde uzman yetiştirmeyi amaçlayan okullaşmayı kapsayan Stahanovist hareket bize sosyalist emek rejimi tasavvurlarının en cisimleşmiş örneğini sunar. Bu özelliği Stahanovizmi sosyalizmin inşası tartışmalarının merkezine taşır.

Stahanovizme dönük eleştirilerin başında kapitalist işletme modellerinden biri olan Taylor sistemiyle olan benzerliği vardır. Bu savı ileri sürenler Stahanovizmin kapitalist emek süreçlerinden tam anlamıyla farklılaşmadığını iddia ederler. Bir diğer eleştiri sosyalist üretim tarzına geçişin üretici güçlerin gelişmesiyle değil üretim ilişkilerindeki dönüşümle gerçekleşebileceği savıdır. Bu eleştirilerin yanı sıra kimi yazarlar da Stahanovizmin uygulamadaki aksaklarından söz etmiş ve bu deneyimin SSCB'yi komünizm hedefinden uzaklaştırdığını söylemiştir.

Nicel araştırma yöntemlerinden literatür taramasıyla gerçekleştirilen bu çalışma bir yandan SSCB'de emek sürecinin örgütlenişini incelerken bir yandan da emek rejiminin neliğini sorunsallaştıran bir amaca sahiptir. Başta tarihsel ve diyalektik materyalizmin kuramcıları olmak üzere sosyalizmin inşasına dönük teorik tartışmalar özetlenecek ardından da Stahanovizme dönük eleştirileri eksenine alarak sosyalizmin inşasına dönük teorik-pratik tartışmalar değerlendirmenin konusu yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: SSCB, Emek Rejimi, Sosyalizm, Stahanovizm.

DRIVERS OF THE EU'S FOREIGN AID: A COMPARATIVE ANALYSIS ON SECURITY AND DEVELOPMENT

Ahmet Tüzgen

*PhD Candidate, University of Southampton, Politics
a.b.tuzgen@soton.ac.uk*

This research analyses foreign aid, a remarkably debated topic in international relations, and examines the aid provided by the EU to its neighbouring regions. The main aim of the research is to understand the EU's key motivations for foreign aid and to identify the sectors it prioritizes when providing assistance to its neighbour countries. Since its establishment, the EU has been defined as an unusual actor in international relations due to its unique structure and policies. While its relations with other countries and the normative dimension of its external policy attracted significant attention in the field of IR, the foreign aid it provides to various regions also constituted a highly disputed area in terms of its effects and motivations. One of the most prominent practices in the EU's foreign aid policy is the assistance it provides to neighbouring countries. The strategy announced in 2004, referred to as the ENP, provided a framework for cooperation between the EU and its neighbouring countries in the East and South. Within the scope of this policy, the EU offered technical and financial support to these countries. However, research on the distribution of aid in neighbouring countries and sectors is quite limited.

Therefore, this research keeps in mind the EU's goal of addressing security and development together and conducts a comparative analysis by questioning which of these two areas the EU prioritizes for its Eastern and Southern neighbours. For this purpose, it focuses on the financial distribution of aid by sectors, the content of action plans and country reports, and the discourse and initiatives of EU officials. As a result, it argues that there are differences in terms of prioritizing development or security in the Eastern and Southern neighbours, and that, while there are several other factors, one of the main reasons for the differences is closely related to the EU's own security.

Anahtar Kelimeler: EU, Foreign Policy, Foreign Aid, Security, Development, ENP

TÜRK SİYASÎ HAYATINI ŞEKİLLENDİREN KADIN SİYASÎ AKTÖRLER: RAHŞAN ECEVİT ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME

Hayrettin Alparslan Çelik
Öğr. Gör., Ardahan Üniversitesi,
Hukuk Bölümü Adalet Programı
hayrettinalparslancelik@ardahan.edu.tr

Bir ülkenin siyasî, iktisadî ve sosyal hayatının şekillenmesinde yapısal faktörler oldukça etkilidir. Ancak yapısal faktörler yegâne etken değildir. Siyasî aktörler de çoğu zaman mezkûr şekillenmeye etki ederler. Türk siyasî hayatının şekillenmesinde rol oynayan aktörlerin cinsiyet dağılımı incelendiğinde, erkek siyasetçilerin ağırlıkta olduğu görülmektedir. Öyle ki, kitleler üzerinde önemli etkiler bırakan liderlerden bahsedildiğinde, erkek isimler ön plana çıkmaktadır. Ancak II. Meşrutiyet'in ve bir süre sonra da Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte yaşanan gelişmeler, kadınların sosyal yaşamdaki yerinin ve öneminin artmaya başladığını göstermektedir. Bu durum, siyasî alana da yansımıştır. Bugün Türk siyasî hayatına etki eden kadın aktörlerden de söz edilebilmektedir ve bu mânâda birkaç kadın siyasetçinin adı öne çıkabilmektedir. Bu siyasetçilerden biri şüphesiz Rahşan Ecevit'tir.

Rahşan Hanım, babasının Namık Zeki (Aral) Bey, eşinin de Bülent Ecevit olması dolayısıyla, siyasetle hep alâkadar olmuştur. Resim başta olmak üzere muhtelif sanat dallarına alâkasıyla bilinen Rahşan Hanım, hayatı boyunca iyi bir okur olmuştur. Eşi Bülent Ecevit'in Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) içerisinde genel başkanlığa varan yükseliş süreci, Rahşan Hanım'ın da siyaset sahnesinde etkili bir aktör olarak kendine yer bulmasının önünü açmıştır. Eşinin 1972 yılında genel başkanlık koltuğuna oturmasıyla birlikte, Rahşan Hanım da parti işleriyle yakından alâkadar olmaya başlamış, partinin tabanı ve kadın kollarıyla yakın ilişkiler kurmuştur. "Halk Partisi"ne evrilme sürecinde Rahşan Hanım'ın kurulmasına öncülük ettiği örgütlerin (Halk Gönüllüleri, Köylü Derneği vb.), halkla iç içe olma stratejisinin (mitinglerde halkın içine karışması, seçim otobüsü fikri vb.) ve örgüte gelir sağlama uğraşının (fotoğraf, kitap, rozet satılması vb.) etkileri inkâr edilemez. 1980 yılında gerçekleşen askerî müdahale sonrasında da siyasî arenada iktidara gelecek kadar etkili olan siyasî partilerden Demokratik Sol Parti (DSP), Rahşan Ecevit liderliğinde kurulmuştur. Eşinin daima en büyük destekçisi konumunda olan Rahşan Ecevit, çoğu zaman eşine yöneltilen eleştiri oklarını kendine çekebilmiştir. Hem CHP içerisinde hem de -kurucu genel başkanlığını yaptığı- DSP içerisinde kendisine destek verenler kadar, parti içi demokrasinin sekteye uğratıldığı ve Türkiye'de sosyal demokrasinin gelişiminin önünde engel olarak görüldüğü gibi iddialarla kendisine eleştiri yöneltenlerin de sayısı bir hayli fazla olmuştur. Bu çalışmada, etkili kadın siyasî aktörlerden Rahşan Ecevit'in Türk siyasî hayatındaki yerini ve önemini tartışmaya açmak amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Rahşan Ecevit, Kadın Siyasî Aktör, Cumhuriyet Halk Partisi, Demokratik Sol Parti.

TARİH

19. YÜZYIL EBNIYE NİZAMNÂMELERİ ÜZERİNE BİR BAKIŞ

Selin Yalçın Çoban

*Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi,
Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Doktora Programı
selinyalcincoban@gmail.com*

19.yüzyıl, Osmanlı toplumu için sosyal, siyasi ve iktisadi açıdan değişimlerin olduğu bir süreçtir. 17.yüzyılın sonundan itibaren görülmeye başlanan Batı'ya yöneliş, 19.yüzyıla gelindiğinde askeri, siyasi, eğitim, kültür ve sanattan mimariye kadar birçok alanda kendini göstermiş, reformlar doğrultusunda yeni bir İstanbul imgesi yaratılmıştır. Bu dönemde Avrupa ülkelerinde görülen kent-kır tezatlığı, özellikle Osmanlı İmparatorluğu'nun başkenti İstanbul'da da görülmektedir. Batı kaynaklı şehircilik planlamalarının yanı sıra, kasaba kültürü de varlığını devam ettirmiştir.

1826 Vaka-i Hayriye ile birlikte kökten dönüşümlere yönelen Osmanlı sultanları, liberal ve laik düşüncüyü savunan, Batı'da eğitim görmüş aydın kesimin de etkisiyle yeni bir düzen ve toplumsal hayatı kabul ettirmeye başlamıştır. Bu yeni yaşam tarzıyla gelen mimari değişimler, yarım yüzyıllık süreçte bambaşka bir başkenti oluşturmuştur. Özellikle Galata, Beyoğlu gibi gayrimüslim azınlığın yoğun olduğu yerler ile Boğaz kıyıları neo-klasik, barok, art-nouveau tarzlarda yapılar ile şenlenmiştir.

Kuruluşundan 1831'e dek etkin olan Hassa Mimarlar Ocağı'nın kaldırılıp yerine Ebniye-i Hassa Müdürlüğü'nün kurulması değişim için atılan ilk adım olmuştur. Prusya hükümeti tarafından görevlendirilen Mareşal Helmuth von Moltke'nin İstanbul için hazırladığı İstanbul haritası ve şehircilik üzerine önerilerinden hareketle 1848'de ilk inşaat yönetmeliği olan Ebniye Nizamnamesi hazırlanmıştır. Bunu müteakiben 1848-1852 arasında toplam altı nizamname çıkarılmıştır.

Bu çalışma ile bahsi geçen altı adet nizamnamenin içeriği, Osmanlı şehirciliğine ve mimarlık tarihine etkileri ele alınmaktadır. Çoğunlukla dar sokaklardan ve ahşap evlerden oluşan İstanbul'un kent düzenlemesine yönelik olan nizamnâmeler, caddelerin genişliklerine göre sınıflandırılması, sokak düzenlemeleri, bina inşa kuralları gibi kentin fiziki yapısını etkileyen konuları vurgulamaktadır.

Nüfus artışına bağlı olarak kent dokusundaki bozulmalar, Batı'nın teknolojisine ve gelişimine uyum sağlama, zayıflayan devlet iradesini yeniden güçlü kılma ve yangınların verdiği tahribattan korunma gibi etkenlerle çıkarılan Ebniye Nizamnâmeleri, 20.yüzyılın başında İttihat ve Terakki idarecilerinin İstanbul'u modern bir başkent yapma çabalarının ve Cumhuriyetin kurulmasıyla girişilen şehircilik planlamalarının ilk nüvelerini oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ebniye Nizamnâmeleri, Ebniye-i Hassa Müdürlüğü, Şehircilik, Mimarlık.

CEPHENİN MANZUM HAFIZASI: MEHMET FAHRİ PAŞA'NIN HATIRALARINDA İŞKODRA MUHAREBELERİ

Dindar Negiş

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi,
İnsan ve Toplum Bilimleri Bölümü
negisdindar@gmail.com*

Mehmet Beşikçi

*Doç.Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi,
İnsan ve Toplum Bilimleri Bölümü
mbesikci@yildiz.edu.tr*

Balkan Savaşları'nın (1912-1913) Osmanlı toplumu ve ordusu üzerinde meydana getirdiği şiddetli travma, savaşı yaşayanların belleklerinde ve kalemlerinde uzun yıllar ciddi bir yer işgal etmiştir. Özellikle askerler arasında; savaşın neden kaybedildiği, kendilerinin aslında masum olduğu, suçluların ortaya çıkarılması gibi kaygılar nedeniyle savaş biter bitmez emsali görülmemiş derecede çok ben-anlatı -dolayısıyla edebî- nitelik de taşıyan kitap, risale ve makale kaleme alınmıştır. Bu çaba, savaş bittikten on yıllar sonra bile gözlemlenebiliyordu. Bir çeşit muhasebe ve kendini aklama metni olan bu eserlerin pek çok öneminden biri de bir asker ve insan olarak savaşa katılanların cepheyi, çatışmaları, bozgunu, yenilgiyi, düşmanı ve coğrafyayı nasıl gördüğünü bize göstermesidir. Bu çalışmada Müstakil İşkodra Kolordusu başhekimi Miralay (Albay) Mehmet Fahri'nin (daha sonra paşa olacak) Balkan Savaşları'nın Karadağ Cephesi'ndeki İşkodra vilayetinde 1912-1913'te gözlemlediği ve nadir görülen bir tercihte bulunarak nazmen (şiir şeklinde) bir ben-anlatı olarak kaleme aldığı "Manzum İşkodra Tarih-i Harbi" adını taşıyan anılarındaki İşkodra Muharebeleri'ni merkeze alarak muharip olmayan yaşlı bir subayın gözünden bu muharebelerin nasıl görüldüğü ve söz konusu görünüşün resmî askerî tarih anlatısıyla farklılaşan yönlerine değinilmiştir. Zira çoğunlukla arşiv vesikalarının meydana getirdiği resmî askerî tarih anlatısındaki İşkodra Muharebeleri'nin, insani yönü ve savaşı yaşayanlar üzerindeki travmatik etkisinin savaşı yaşayanların eserlerindeki yansımaları bugüne değin hakkıyla incelenenmiş değildir. Çalışmamızda M. Fahri Paşa'nın kısa bir hayat hikayesini takiben eserin şekil özelliklerine değinilip İşkodra Muharebeleri'nin M. Fahri Paşa'nın anılarındaki teşekkül şekline detaylı olarak yer verilmiştir. Bu yapılırken Paşa'nın birincil kaynak niteliğindeki anılarından alıntılar yapılmış, yer yere anılarındaki yorumlar ve resmî askerî tarih anlatısından farklılaştığı yerler varsa tespit edilerek üzerinde durulmuştur. Böylece Balkan Savaşları'nın İşkodra Muharebeleri'ne dair yegâne askerî ben-anlatıya dikkat çekilmiştir.

Bu bildiri, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Doç. Dr. Mehmet Beşikçi danışmanlığında hazırlanmakta olan Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mehmet Fahri Paşa, Manzum İşkodra Tarih-i Harbi, İşkodra Kuşatması, Ben-Anlatılar, Manzum Anı

ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE AİLE DOSTU DERGİSİ VE KADIN

Esra Bolat

*Tarih Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi,
İnsan ve Toplum Bilimleri Bölümü
esrabtesra@gmail.com*

Nalan Turna

*Prof. Dr. Yıldız Teknik Üniversitesi,
İnsan ve Toplum Bilimleri Bölümü
nturna@yildiz.edu.tr*

Aile Dostu dergisi, erken Cumhuriyet döneminde Yenigün ve Cumhuriyet gibi önemli gazetelerde görev yapmış olan Kemal Salih (Sel) tarafından 1931-1932 yılları arasında çıkarılmıştır. On iki sayıdan oluşan ve iki aylık periyotlarla yayımlanmış olan dergi, çekirdek ve seküler aile yapısını merkeze almıştır. Dergide her yaş grubuna uygun karikatürler, aile etkileşimini artırmaya yönelik bulmacalar ve zekâ oyunları ile el işi, moda, hikâye, sinema, ev dekorasyonu ve sağlık gibi çeşitli konuların ele alındığı köşeler bulunmaktadır. Dergide yer alan “Sualler-Cevaplar” köşesi, Türkiye'nin farklı şehirlerinde ve bölgelerinde yaşayan erkek ve kadın okuyuculara yönelik olarak hazırlanmış ve okuyucuyla etkileşim kurmayı amaçlayan bir bölüm olarak öne çıkmıştır. Bunun yanı sıra dergi, 1929 Büyük Buhranı'nın zorluklarını ve çağdaş -dönemin terminolojisiyle asrî- yaşamın olumlu ve olumsuz etkilerini de yansıtmıştır. Cumhuriyet rejiminin ideallerine ve beklentilerine yer yer vurgu yapan dergi, Türkiye'nin mevcut sorunlarının tespit edilmesi ve çözüm önerilerinin bulunması amacıyla Türkiye-Avrupa karşılaştırması yapmıştır. Bu bildiride, Aile Dostu dergisi vasıtasıyla erken Cumhuriyet döneminde idealize edilen aile yaşamına, mutlu evliliklere, toplumsal cinsiyet rolleri ile geleneksel beklentilere ne ölçüde vurgu yapıldığı incelenecektir. Bildiride, kadınların evdeki rolleri ve annelik ve benzeri konularının yanı sıra, onların itaatkâr ve erkeklere bağımlı olarak tanımlanıp tanımlanmadıkları ve hangi mesleklere daha uygun görüldükleri gibi önemli bazı soruların yanıtları araştırılacaktır. Bu bildiride, 1930'lu yıllarda ulus devletinin oluşumu göz önünde bulundurularak erken Cumhuriyet döneminde aile yapısı ve kadınların durumu dergi özelinde tartışılacaktır. Ayrıca, Aile Dostu dergisindeki farklı kadın temsilleri belirlenecek ve analiz edilecektir. Son olarak, "Sualler-Cevaplar" köşesinde yer alan okuyucu mektupları incelenerek, erken Cumhuriyet dönemi Türkiye'sinde farklı kadınların bakış açıları, sesleri ve hikayeleri yakalanmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Erken Cumhuriyet Dönemi, 1930'lar Türkiye'sinde Kadın, Aile Dostu Dergisi

NİZÂMIYYE MEDRESELERİNİ KİM KURDU?: MEDRESELERİN BÂNİSİNE DAİR DÜŞÜNCELER

Suat Kaymak

*Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Beykent Üniversitesi,
Tarih Bölümü
suatkaymak@beykent.edu.tr*

Büyük Selçuklu döneminin en önemli kültür müesseselerinden olan Nizâmiyye medreseleri, başta Bağdâd şehir olmak üzere Selçuklu idaresindeki birçok şehirde tesis edilmiştir. Büyük Selçuklu veziri Nizâmü'l-mülk tarafından medreseler daha düzenli bir yapıya kavuşturulmuş ve Nizâmiyye'ler dönemin önde gelen eğitim-öğretim kurumlarına dönüşmüştür. Bu bakımdan sadece Selçuklu coğrafyası değil İslâm dünyasının muhtelif yerlerinden gelen talebeler mezkûr medreselerde ilim tahsil etmişlerdir. Bu önemli kurumun kim tarafından kurulduğuna dair Mehmet Altay Köymen ve Ahmet Ocak olmak üzere muhtelif tarihçilerin farklı görüşleri bulunmaktadır. Nitekim dönemin kaynaklarında medreselerin bânisi olarak vezir Nizâmü'l-mülk gösterilirken, Köymen ve Ocak ise bânî olarak Büyük Selçuklu sultanı Alp Arslan'ı işaret etmektedirler. Mezkûr tarihçiler, özetle medreselerin Nizâmü'l-mülk tarafından tesis edilmediğini, Sultan Alp Arslan'ın izni ve vezirin Selçuklu devlet hazinesinden aldığı para ile medreselerin kurulduğunu hatta vezirin medrese açacak kadar servetinin olmadığını dolayısıyla Nizâmiyye medreselerinin Sultan Alp Arslan tarafından kurulduğunu ancak tesisleri için Nizâmü'l-mülk'ü görevlendirdiğini belirtmektedirler. Dönemin kaynaklarının medreselerin bânisi olarak Nizâmü'l-mülk'ü işaret etmesi bir tarafa bırakılsa bile mezkûr araştırmacıların iddialarından hareketle medreselerin kurucusu ile ilgili birtakım sorular akıllara gelmektedir. Bildirinin de ana çerçevesini oluşturacak sorular şöyledir:

1. Nizâmiyye medreseleri, Sultan Alp Arslan tarafından kuruldu ise neden “Nizâmiyye” ismi verildi? Dönemin diğer medreselerinde isimlendirme nasıldı?
2. Nizâmiyye medreseleri, Sultan Alp Arslan tarafından kuruldu ise neden Şâfiî-Eş'arî mezhebi mensuplarına tahsis edildi?
3. Nizâmü'l-mülk, medreseleri kuracak maddî imkânı sahip değil miydi?
4. Nizâmiyye medreseleri için tesis edilen vakfın yönetimi niçin Nizâmü'l-mülk ve ailesinde idi?

Bu bildiride evvela M. A. Köymen ve A. Ocak gibi araştırmacıların iddiaları üzerinde durulacak, devamında dönemin kaynakları ışığında medreselerin bânisi irdelenecek ve son olarak mezkûr araştırmacıların iddiaları üzerine sorulan yukarıda zikredilen dört soru cevaplanmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Selçuklular, Nizâmü'l-mülk, Nizâmiyye Medreseleri.

SOSYALİST VE ÜLKÜCÜ İDEOLOJİ KARŞISINDA ÜÇÜNCÜ BİR YOL: AKINCILAR

Ali Can Efe

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Kocaeli Üniversitesi,
Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı
alican.efe@hotmail.com*

1960 askeri müdahalesi sonrasında oluşan siyasal atmosfer içerisinde oluşma imkânı bulan sağcı muhafazakâr kesim ilk önce Milli Nizam Partisi (MNP) daha sonrasında da Milli Selamet Partisi (MSP) çatısı altında toplanırlar. Akıncılar Derneği (Ak-Der) adıyla 1976 senesinde kurularak sosyalizm ve milliyetçilik ideolojisi kapsamında üçüncü bir yol olarak ortaya çıkar. Akıncılar üniter devlet düzenine karşı çıkarak İslami bir devlet kurmaya gaye edindiler. Ak-Der kurucuları arasında Ali Balkaner, Ali Karaduman, Mehmet Tezel, Orhan Aydan, Teyfik Rıza Çavuş, M. Fazıl Aslantürk yer almaktadır. Akıncılar Milli Türk Talebe Birliği (MTTB) tam olarak söz hakkı bulamayan, ülkücü ve devrimci saldırılarında savunmasız olduklarını hisseden İslamcı-muhafazakâr öğrenciler tarafından kuruldu. Akıncılar MNP/MSP yakın ilişkiler kurmasının yanın da ilk olarak, düzenli toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin yanında İslamcı isimlere seminerler düzenleyerek, birçok olay karşısında bildirimler hazırlayarak düşüncelerini dile getirecekler ve daha sonrasında siyasal şiddet ortamında yerlerini alacaklardır. 1978 senesinden itibaren sesleri gür olarak çıkmaya başlayan Akıncılar üniter devlet düzeni ile Laik Cumhuriyet rejimine karşı çıkmaları dolayısıyla 12 Eylül Askeri Darbesinin nedenlerinin biri olarak yer aldı. Akıncılar dini ritüelleri kapsayan ve dini referans alan bir devlet düzeni kurmayı amaç edinmeleri açısından Vahdete Davet Haftası, Müslüman Kardeşler Haftası gibi etkinlikleri kendilerine göre devletin yerli ve milli bayramları olarak görmektedirler. Cihat ve ümmetçilik çizgisinde yer alan Akıncılar Türkiye'nin Batı Hristiyan dünyasında yer almaması bunun yerine İslamcı devletler ile ilişki kurması gerektiğini dile getirirler. Bunun yanında milli değerlere uzak olduğunu ileri sürerek eğitimin materyalist bir çizgide olduğunu, ekonomik sorunlar nedeni ile esnaf ve memurların zor durum altında olduklarını, sosyalist ve milliyetçi devlet düzenine karşı çıkarak kendilerini bir nefer olarak görmektedirler. Kendilerine göre bu olumsuz sonuçları gidermek için milli, ahlaki ve Müslüman bir neslin yetiştirilmesi ve din devletinin kurulması ile çözüme kavuşacağını amaç edinmişlerdi. Siyasal çatışma içerisinde devrimcilerin ve ülkücülerin gayri milli unsur olarak görmelerinden kaynaklı olarak bunların İslam karşıtı olduklarını belirtmeleri nedeninden dolayı en çok ülküler ile mücadele edeceklerdir. Bu inceleme doğrultusunda Türk Siyasal hayatında önemli bir yer edinen 12 Eylül Askeri Darbesi gidiş aşamasında Akıncıların gerçek anlamda üçüncü bir yol olup olmadığını ve 12 Eylül askeri müdahalesinin hangi açıdan nedeni olduğu konularında bilgilendirmeyi amaç edindim.

Anahtar Kelimeler: Akıncılar, Laiklik, Ülkücülük, Sosyalizm, 12 Eylül

SULTAN BAYBARS DÖNEMİ MEMLÛK-ALTIN ORDA MÜNASEBETLERİNİN AKDENİZ SİYASİ VE TİCARİ HAYATINA ETKİLERİ

Batuhan Taşkın

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi,
Tarih Bölümü
batuhantskn44@gmail.com*

Memlûkler XIII. yüzyılın ortasında Deşt-i Kıpçak bölgesinden gelmiş olan memlûkler tarafından Mısır'da kurulmuş olan bir devlettir. Nitekim kendisinden önce kurulmuş olan Fâtîmiler ve Eyyûbiler tarafından oluşturulmuş olan ticari ağın da yönetimini ele geçirmişlerdir. Hemen hemen aynı zamanlarda Karadeniz'in kuzeyinde Moğollar tarafından kurulmuş olan Altın Orda Devleti ise kısa sürede bölge ticaretine hâkim olmayı başarmıştır. 1260 senesinden itibaren bu iki devlet arasında başlayan ittifak girişimlerinin temelini İlhanlı düşmanlığı oluşturmuştur. Ayrıca bölgede yaşanan İlhanlı-Altın Orda mücadeleleri neticesinde de farklı bir düşmanlık meydana gelmiştir. Bu düşmanlıklar neticesinde de Memlûk-Altın Orda yakınlaşması meydana gelmiştir. Nitekim ortak İlhanlı düşmanlığı, Memlûklerin köle teminini sekteye uğratmak istememeleri, Altın Orda'nın İslam dünyasında ve halife tarafından tanınma isteği gibi etmenler de bu ittifakın oluşmasında etkili olmuşlardır. Bu ittifak oluşumu sırasında bölgede aktif bir şekilde varlık gösteren Venedik, Cenova, Bizans, Akka Haçlı Krallığı ve Türkiye Selçukluları ise oluşan şartlar doğrultusunda politikalarını oluşturmuşlardır. Bu tebliğinin amacı Sultan Baybars dönemindeki Memlûk-Altın Orda ittifakının siyasi politikalar doğrultusunda Akdeniz ticaretine olan etkilerini, bölge devletlerin tutumlarını, ticarete olan etkilerini ve iki devletin iç siyasetlerindeki benzerliklerin dış ilişkilere yansımalarını tartışmaya açmaktır.

Anahtar Kelimeler: Orta Çağ- Akdeniz – İttifak- Ticaret – Memlûkler – Altın Orda

TÜRK SİYASAL HAYATINDA 68 GENÇLİK OLAYLARININ DEMOKRATİKLEŞME SÜRECİNE ETKİLERİ

Feryat Bulut

*Öğr. Gör., Ardahan Üniversitesi,
Ortak Dersler Koordinatörlüğü
feryatbulut@ardahan.edu.tr*

İnsanların bir arada yaşamasıyla birlikte, tarihsel süreklilik içerisinde de insanların topluluklar halinde yaşaması kaçınılmaz hale gelmiştir. Topluluklar halinde yaşamlar sonrasında, toplumsal yaşam alanının ortaya çıkması, insanoğlunu ölçüt olarak bir arada yaşamaya ve bir arada yaşarken, bir yönetim biçimi seçmeye itmiştir. Bu yönetim biçimleri, yüzyıllardan süregelen bir süreçte değişerek ve güçlenerek devam ederken, kimi yönetim biçimleri ortadan kalkmış kimi yönetim biçimleri kalıcı hale gelmiştir. İnsanlar zamanla kendileri için karar vermelerini sağlayacak temsilcileri seçmiş ve temsilciler aracılığıyla yönetimde söz sahibi olmalarını sağlayacak bir yönetim biçimini oluşturmuştur. Demokraside, bu yönetim biçimlerinin başında gelmektedir. Demokratik yönetimler, toplumsal düzenin korunmasını sağlarken zamanla diğer toplumlardan etkilenerek, demokrasinin bir gereği olarak demokratikleşme sürecine girmişlerdir. Demokratikleşme çabaları, mevcut düzeni daha ileriye götürebilirken kimi zaman mevcut yönetimin kararlarını kökten sarsacak etkileşimleri ve değişimleri beraberinde getirmiştir. Küresel dünyanın bir parçası haline gelen etkileşimde, Türkiye’de demokratikleşme çabalarını zaman zaman açık bir şekilde siyasal krizlerle politika sahnesine çıkarmıştır. Türk siyasal hayatında, demokratikleşme çabaları içerisinde gençliğin rolü her zaman önemli olmuştur. Cumhuriyet kurulurken ve sonrasında Mustafa Kemal Atatürk, cumhuriyetin yaşatılmasında ve daha ileri seviyelere götürülmesinde gençliğin çok önemli olduğunu “Gençliğe Hitabe ve Bursa Nutku” başta olmak üzere, her fırsatta bunu dile getirmiştir. Küreselleşen dünyada, etkileşimin ve değişimin giderek hızlanmasıyla buna katkı sunan ve bunun sürekliliğini de sağlayan, Türkiye’de olduğu gibi dünyada da gençler olmuştur. Nitekim 1968’li yıllarda dünyada etkili olan ve Türkiye’de de giderek yaygınlaşan gençlik eylemleri, Türk siyasal hayatını derinden etkilemiştir. Dünya gençliğinin, temel hak ve özgürlükler öncülüğünde daha fazla demokrasi ve demokrasinin sürdürülebilirliği için demokratikleşme istekleri, 68 Mayısıyla birlikte küresel bir boyut kazanmıştır. Türk gençliği de, mevcut yönetim biçimi olan demokrasi içerisinde, antiemperyalist söylemlerle daha fazla demokrasi için demokratikleşme çabası içerisine girmiştir. Bu söylemler mevcut iktidarda olan Demokrat Partiye karşı giderek artarken beraberinde toplumsal alanda karşılık bulan söylemler, Türk Siyasal hayatında demokratikleşme çabalarına bir yandan hız katarken bir yandan da siyasal krizin giderek artmasına yol açmıştır.

Bir döneme ismini veren 68 gençlik olayları, demokratikleşme söylemleriyle, romanlara ve sinemalara kaynak oluştururken, demokratik yapı içerisinde daha çok demokratikleşme talepleriyle de, Türk siyasal hayatında siyasal krizin ortaya çıkmasıyla birlikte önemli bir dönüm noktasını oluşturmayı da başarmıştır. Bu çalışmada, Türk siyasal hayatında 68 gençlik olaylarının demokratikleşme sürecine etkilerini tartışmaya açmak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: 68 Gençlik Olayları, Demokratikleşme, Demokrat Parti, Süreç.

TÜRKİYE SELÇUKLU DEVLETİ'NDE CÜLUS MERASİMLERİNİN ARDINDAN DÜZENLENEN EĞLENCELER

Esra Özel

*Dr. Öğrencisi, Selçuk Üniversitesi,
Sosyal Bilimler Enstitüsü
esratoprakozel@gmail.com*

Eğlence kültürü insanlık tarihi kadar eskiye gitmektedir. İnsanın var olduğu her yerde aynı zamanda eğlence olgusu da vardır. İnsan doğasının bir parçası olan ve ondan ayrı düşünülemeyen eğlence, her toplumun sosyal yapısı, dinî, kültürel özelliklerinden etkilenmiş ve kendine özgü bir mahiyet kazanmıştır. Eğlenceler, bir kişinin kendi başına eğlenmesinden, bir milletin bayram kutlamasına ya da devlet erkanının düzenlediği merasimler olarak geniş bir alanda görülmektedir.

Türkiye Selçuklu döneminde eğlenceler gündelik yaşamın unsurlarını kendisinde birleştiren meydanlar, geniş alanlar, köşkler, evler, bağlar, bahçeler ve saraylarda düzenlenmiştir. Devlet erkânı da genellikle saraylarda eğlence tertip etmişler ve bunu protokolün bir parçası haline getirmişlerdir. Devlet erkânının eğlence düzenlemesinin nedenleri ise oldukça çeşitlidir. Bunlar arasında cülus törenlerinin ardından düzenlenen eğlenceler dikkat çekmektedir. Cülus, taht değişiklikleri ve yeni bir hükümdarın tahta çıkışı, tayin ve terfi ile devletin yeniden düzene sokulması manasına gelmektedir. Türkiye Selçuklu Devleti'nde sultanların tahta çıkışı için düzenlenen cülus merasiminin ardından eğlence tertip etmek âdettendir. Cülus merasimlerinin ardından üç-dört gün süren eğlenceler düzenlenmiş, her türlü sanat ve müzik erbabı da bu eğlencelere iştirak etmiştir. Bu bağlamda Sultan I. Gıyaseddin Keyhüsrev (1192-1196) babası II. Kılıç Arslan'ın (1155-1192) ölümünün ardından Konya'da tahta çıktığında on gün süren eğlenceler yapılmıştır. Bu olay İbn-i Bibi de şu şekilde anlatılmaktadır. "Ülkenin ileri gelenleri ve yiğitleri, kulluk ellerini itaat kemerlerine götürdüler. Tahtın sağında ve solunda ayakta durdular. O kadar dirhem ve dinar saçtılar ki deniz fakir, maden cevhersiz ve zamanın gözü hayretler içinde kaldı. O kadar misk ve amber kullandılar ki mavi gökyüzünün beyni buhurlardan buhariyle doldu. Sonra 10 günlük zevk ve eğlence meclisi kurdular. Şarabın tadını çıkararak sarhoşluğun hakkını verdiler. Acem havalarına ve padişah adetlerine uyarak zevk ve eğlencenin gereklerini yerine getirdiler. Mutluluk ve neşeden nasiplerini alarak, üzüntüyü sadece kadehin içinde bıraktılar". Cülus merasimlerinde düzenlenen eğlence meclislerinde daha çok protokol kurallarına dikkat edilmiş, sultan hangi sebepten dolayı eğlence meclisi emrini verdi ise hazırlıklar ona göre yapılmıştır.

Türkiye Selçuklu Devleti Sultanlarının eğlenceye çok düşkün oldukları, çeşitli eğlenceler arasında sazlı, sözlü meclislerin düzenlendiği, kaynakların ifadelerinden anlaşılmaktadır. Türkiye Selçuklu devletlerinde sultan başta gelmek üzere devlet ricâli, eğlenceye ehemmiyet vermiş hatta bunu adeta protokolün bir parçası haline getirmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Selçuklu, Cülus, Merasim, Eğlence, Saray.

XIX. YÜZYIL OSMANLI KÖY HAYATINA BİR ÖRNEK: DÜLGERLER KÖYÜ'NÜN SOSYO-EKONOMİK YAPISI (1833-1845)

Emine Dağtekin

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Tarih Yüksek Lisans Öğrencisi

eminedagtekin428@gmail.com

Dülgerler köyü günümüzde Konya'nın Hadim ilçesine bağlı olup Orta Toroslarda yer almakta ve Konya'ya uzaklığı 120 km., rakımı ise 1167 metredir. Bildirimizde 3369, 3370, 3371 ve 3372 numaralı nüfus defterlerine göre Dülgerler köyünün idari ve demografik yapısı ile sosyo-ekonomik durumu incelenmiştir. Bu bağlamda incelediğimiz dönemde ise Dülgerler köyü, Aladağ kazasına bağlı bir yerleşim yeridir. Yaptığımız araştırmalarda Dülgerler köyünün tam olarak ne zaman kurulduğu tespit edilememiştir. Bununla birlikte ulaşabildiğimiz kaynaklarda Dülgerler'in bulunduğu yörenin antik dönemden günümüze kadar yerleşim yeri olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Bu özelliğinden dolayı köy, 19. yüzyılda bölgeye gelen seyyahların da ilgisini çekmiş ve buraya gelen seyyahlar eserlerinde buraya dair detaylı bilgiler vermişlerdir. Antik dönemde köyün bulunduğu bölgenin ismi İsaïrua'dır. Köyün Roma dönemindeki ismi ise Artanada'dır. Köyün antik isminin Artanada olduğunu tespit eden kişi ise 19. yüzyılın ikinci yarısında bölgeye gelen İngiliz Seyyah Sterett'tir. Artanada ismi Ramsey'in kitabında da yer almaktadır. Artanada adı Luvi dilinden türetilmiş bir kelimedir. Köyün ismini aldığı Dülger kelimesi sözlükte binaların kaba ağaç işleriyle uğraşan kimse, yani marangoz anlamına gelmektedir. Köyün isminin nereden geldiğiyle ilgili farklı görüşler mevcuttur. Bunlardan ilki, yukarıda bahsettiğimiz dülgerlik mesleğinden geldiğidir. Fakat incelediğimiz defterlerde dülgerlik mesleği ile ilgili bir kayda rastlanmamıştır. Bundan dolayı köyün isminin dülgerlik mesleğinden gelmiş olması mümkün değildir. İkinci görüş ise Oğuz boylarından biri olan Döğer boyundan geldiğidir. Dülgerler isminin Döğerden dönüştüğü de ileri sürülmektedir.

Nüfus defterlerindeki verilere göre Dülgerler, 1833'de 91 haneden ve 202 erkek nüfustan, 1838'de 70 haneden ve 204 erkek nüfustan, 1840'da 88 haneden ve 213 erkek nüfustan, 1845'deki defterde ise 85 hane ve 217 erkek nüfustan oluşmaktadır. Kullanılan defterler genel itibarıyla birbirine benzemektedir. Tamamında yalnızca Müslüman ve erkek nüfus kaydedilmiştir. Kayıtlarda çoğunlukla aynı metot kullanılmıştır. İlk önce insanların fiziksel özellikleri yazılmış, sonra kişilerin isimleri, baba adı, meslek bilgileri son olarak da yaşları kaydedilmiştir. Hane olarak çok kalabalık olmayan Dülgerler köyünün çekirdek aile yapısına sahip olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dülgerler, Hadim, Aladağ, Nüfus defteri

XVI. YÜZYIL SARAY DÜĞÜNLERİNDE EĞLENCELER

Göker İnan

*Doç. Dr., Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı
gokerinan@gmail.com*

Osmanlı Devleti'nin XVI. asrı birçok bakımdan imparatorluk hususiyetlerinin tamamlandığı bir döneme işaret eder. Kurumlarıyla ve devlet yönetimiyle üç kıtada varlığını sürdüren bu imparatorluk saray düzeyinde tertiplendiği düğün ve eğlencelerde de bütün ihtişamını göstermiş, günlerce hatta haftalarca süren eğlenceler dönem kaynaklarında yerini almıştır. 1530'da Kanuni Sultan Süleyman'ın üç şehzadesi Mustafa, Mehmed ve Selim'in sünnetleri münasebetiyle başlayan gösteriler 1539'da Şehzade Cihangir ve Bayezid'in sünneti ve aynı günlerde Mihrimah Sultan ile Rüstem Paşa'nın evliliği ile devam etmiş; yüzyılın sonuna doğru ise 1582'de III. Murad'ın oğlu Şehzade Mehmed'in sünneti, 1586'da Ayşe Sultan'ın ve 1593'te Fatma Sultan'ın düğünleri ile nihayete ermiştir. Bu düğünlerin hepsi Sultanahmet'te halkın yoğun katılımı ile gerçekleşmiş, bir taraftan ziyafetler verilip zengin sofralar kurulurken diğer taraftan İstanbul'daki yüzlerce çocuğun da sünneti gerçekleştirilip üstüne "merhem behası" adı altında nakdi yardımlar yapılmıştır.

Her gün çeşitlenen düğün eğlencelerinin gecenin geç vakitlerine; hatta bazen sabahlara kadar sürmesi dikkat çekicidir. Gün içinde çevgan, kabağa ok atma, at üzerinde hünerler sergileme gibi binicilik gösterileri yapılırken kimi zaman da sabun ve yağla kayganlaştırılan sırtıklar üzerindeki kaftanı alma yarışmaları görülmektedir. Muhtelif vilayetlerden gelen cambazlar ip üzerindeki hareketleriyle izleyenleri heyecana sevk etmekte; çanakbaz, ateşbaz ve hokkabazlar da gösterileri ile katılanları tesiri altına almaktadır. Kimi günler gerçeğine yakın olarak mukavvadan yapılan devasa maket kalelerin içinden çıkan askerler meydana bir savaş sahnesini canlandırmakta; gece olunca da bu kalelerin yakılmasına havayı fişekler eşlik ederek görsel bir şölen sunulmaktadır. Söz konusu düğünlerde eski Türklerde "hân-ı yağma" olarak da bilinen "çanak yağması" büyük bir kalabalıkla gerçekleşirken bunlara ilave olarak "şeker yağması" da kayıtlarda yerini almaktadır. Bazı düğünlerin sonunda Sultanahmet Meydanı'ndan Kağıthane taraflarına geçilmekte; padişahın ve devlet erkânının da katılımıyla düzenlenen at yarışları ve nişancılığa dair ok atma müsabakalarıyla eğlenceler nihayete ermektedir.

Bu bildiride XVI. asrın önemli bir kısmını idrak etmiş müelliflerce kaleme alınan yaklaşık yirmi kronik incelenmiştir. Ayrıca tasvirli kitaplar da mercek altına alınıp metinlerde anlatılanların minyatürlerle bir uyum hâlinde oldukları görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: 16. Yüzyıl, Saray Düğünleri, Sûr-ı Hümâyûn, İbrahim Paşa Sarayı, Sultanahmet Meydanı

TEMEL EĞİTİM

21. YÜZYIL BECERİLERİ VE FARKLIlaştırILMIŞ ÖĞRETİM ÖZ-YETERLİK İNANÇLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Tarık Özkabayel

*Araştırma Görevlisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sınıf Eğitimi
tarik.ozkabayel@yildiz.edu.tr*

Bekir Buluç

*Profesör Doktor, Gazi Üniversitesi, Sınıf Eğitimi
buluc@gazi.edu.tr*

21. yüzyıl becerilerinin ve farklılaştırılmış öğretim yaklaşımının içinde yaşadığımız çağ ve mevcut küresel şartların gereklilik haline getirdiği modern eğitim yaklaşımları konusunda yön verici alanlar olduğu ve temellerinde birçok ortak kavram barındırdığı için yakından ilişkili olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerileri ve farklılaştırılmış öğretim öz-yeterlikleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek amaçlanmaktadır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini 2023-2024 yılında eğitim fakültesi olan devlet üniversitelerinde sınıf öğretmenliği programında okuyan öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise üç devlet üniversitesinin eğitim fakültelerinde sınıf öğretmenliği bölümlerinde okuyan; çalışmaya gönüllü olarak katılan 435 sınıf öğretmeni adayı oluşturmaktadır. Örneklem seçkisiz örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak "Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Ölçeği" ve "Farklılaştırılmış Öğretim Öz-Yeterlik İnançları Ölçeği" kullanılmıştır. Çevrimiçi ve yüz yüze veri toplama süreci sonunda elde edilen veriler bağımsız t-testi, tek yönlü varyans analizi, Pearson çift yönlü korelasyon analizi ve çoklu regresyon analizi teknikleri kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda 21. yüzyıl becerileri ile farklılaştırılmış öğretim öz-yeterlik inançları arasında pozitif yönde anlamlı ve orta düzeyde ilişki bulunmuştur. Farklılaştırılmış öğretim öz-yeterlik inançları alanında kadın öğretmen adaylarının erkeklere göre daha yüksek puan aldığı; bu aradaki farkın anlamlı olduğu belirlenmiştir. Çalışmada dördüncü sınıfların farklılaştırılmış öğretim öz-yeterlik inançları düzeylerinin üçüncü sınıflara göre istatistiksel açıdan anlamlı şekilde daha yüksek olduğu; 21. yüzyıl becerilerinin farklılaştırılmış öğretim öz-yeterlik inançlarını yaklaşık olarak yüzde otuz oranında açıkladığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu alanda çalışma yapacak diğer araştırmacılara 21. yüzyıl becerileri kazandırmada farklılaştırılmış öğretim bağlamında etkinlik ve uygulamalar geliştirmeleri önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: 21. Yüzyıl Becerileri, Farklılaştırılmış Öğretim, Yükseköğretim.

*Araştırmacının yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

BEŞ YAŞ ÇOCUKLARIN DUYGU DÜZENLEME BECERİLERİNİN MEDYA KULLANIM ALIŞKANLIKLARINA GÖRE İNCELENMESİ

Suna Altunsaçan
Temel Eğitim
suna.drn11@gmail.com

Özkan Sapsağlam
Doç. Dr, YTÜ, Temel Eğitim Bölümü /Okul Öncesi Eğitimi ABD.
ozkan@yildiz.edu.tr

Hızla değişen teknoloji ile beraber televizyon, bilgisayar, akıllı telefon ve tablet büyükten küçüğe her yaştan insanın günlük hayatının bir parçası haline gelmiştir. Çok çeşitli kullanım alanına sahip olan bu cihazların yaşamımızı kolaylaştırmasının yanında, denetimsiz ve aşırı kullanılmasının sonucunda meydana gelen olumsuzluklar da göz ardı edilemez. Özellikle çocuklar adeta ekran ile büyümekte ve medya ortamlarının etkisiyle birçok alışkanlık edinmektedir. Bu durum çocukların kişilik gelişimlerini, günlük yaşamlarını, oyunlarını, duygularını ve daha birçok özelliklerini etkilemektedir.

Bu araştırmada beş yaş grubu çocukların medya kullanım alışkanlıklarına göre duygu düzenleme becerilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma nicel ve nitel araştırma desenlerinin birlikte kullandığı karma araştırma yöntemine göre yapılmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı okul öncesi eğitim kurumlarının beş yaş grubunda eğitim gören 230 çocuk, ebeveynleri ve öğretmenleri araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Araştırmanın nicel verileri "Duygu Düzenleme Ölçeği" ve "Problemlili Medya Kullanım Ölçeği" aracılığı ile ebeveynlerden, "Penn Etkileşimli Akran Oyun Ölçeği" aracılığıyla öğretmenlerden alınan yanıtlarla elde edilecektir. Nitel verileri ise öğretmenlerle yarı yapılandırılmış odak grup görüşmesi yapılarak, çocuklara yönelik oyun gözlem formu kullanılarak ve çocukların çizdikleri resimler analiz edilerek elde edilmiştir.

Araştırmanın nitel veri analiz süreci devam etmektedir. Nicel verilerin analiz sonuçlarına bakıldığında; problemlili medya kullanımı duygu ayarlama düzeyini %14 oranında ve pozitif yönde açıklamıştır. Diğer bir deyişle problemlili medya kullanımı arttıkça çocukların duygu ayarlama düzeylerindeki olumsuzluk da artmaktadır. Problemlili medya kullanımının oyun etkileşimi, oyundan kopma ve oyunun bozulması üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla yapılan basit regresyon analizi sonucu elde edilen regresyon katsayısı anlamlı bulunmuştur. Ancak problemlili medya kullanımı oyun etkileşimi, oyundan kopma ve oyunun bozulması düzeyini istatistiksel olarak anlamlı biçimde açıklamamıştır.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi, Erken Çocukluk, Duygu Düzenleme, Medya Kullanımı.

DİJİTAL ÇİZGİ ROMAN ETKİNLİKLERİNİN İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN PROBLEM ÇÖZME VE PROBLEM KURMA BECERİLERİNE ETKİSİ

Zeynep Yıldız

*Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Temel Eğitim
zeyildiz@yildiz.edu.tr*

Gamze Süren Tunalı

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi,
Temel Eğitim, Sınıf Öğretmenliği
gamzesurenn@gmail.com*

Bu araştırmanın temel amacı; ilkököl öğrencilerinin problem çözme ve problem kurma becerilerine yönelik dijital çizgi roman etkinliklerinin öğrenci başarısına etkisini araştırmaktır. Bu araştırmanın temel problemi “Dijital çizgi roman etkinliklerinin ilkököl öğrencilerinin problem kurma ve çözme becerisine etkisi ” olarak belirlenmiştir. Bu temel problem bağlamında alt problemler ise şu şekildedir:

- Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ön test-son test başarı puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ön test-son test fark puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin son test başarı puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Deney grubu öğrencilerinin dijital çizgi roman etkinlikleri sonrasındaki problem çözme ve problem kurma yeterlikleri nasıl değişmiştir?

Araştırmanın önemi; Literatürde problem Çözme ilgili birçok çalışma bulunmaktadır. Problem kurma çalışmaları ise problem çözme çalışmalarına nazaran oldukça sınırlıdır. Problem çözme ve problem kurma çalışmaları birbirini tamamlayan ve birbirinden beslenen süreçlerdir. Hayatımızda önemli bir yer edinen teknoloji ise olmazsa olmazlarımızdan olmuştur. MEB matematik programlarında teknolojinin öğretim faaliyetlerinde kullanılması gerektiğini ve teknolojiyi öğretim ile bütünleştirerek kullanmanın gerekliliğini vurgulamaktadır. Dijital çizgi romanlar öğrencilere teknolojiyi matematik öğretiminde kullanma fırsatı sağlar. Bunun yanında kendi matematik problemlerini oluşturmalarına fırsat sağlar. Bu da öğrencilerin yaratıcılıklarını kullanarak matematiksel fikir yürütmelerde bulunmalarına destek olabilir. Bu bağlamda, bu çalışmada dijital çizgi roman etkinliklerinin ilkököl öğrencilerinin problem kurma ve çözme becerisine etkisi incelenmiştir. Araştırmanın modeli ön test ve son test kontrol gruplu yarı deneysel desen olarak modellenmiştir. Bu çalışmada kullanılacak veri toplama araçları, Problem Çözme Başarı Testi ve Problem Kurma Başarı Testidir. Örneklemi ise Eskişehir Odunpazarı ilçesinde bulunan bir ilkökölün 4. Sınıfları arasından yansız örnekleme yoluyla seçilen 4/A ve 4/D sınıfı öğrencileridir. Bu şubelerden seçkisiz olarak 4/A sınıfı kontrol grubu, 4/D sınıfı deney grubu olarak belirlenmiştir. Deney grubu 27 öğrenci ve kontrol grubu 27 öğrenci olmak üzere toplam 54 öğrenciye ön test ve son test uygulanmış olup veriler analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Problem Çözme, Problem Kurma, Dijital Çizgi Roman

FUTURE OF NATURE

Melike Özer Küçükdevlet
Sınıf Öğretmeni, Milli Eğitim Bakanlığı
melikeadaozer@gmail.com

"Future of Nature Projesi" etwinning ulusal eğitim ağı ile ilişkilendirilmiş olarak iklim değişikliğine ve çevre sorunlarına dikkat çekmeyi, öğrencilere konuyla ilgili farkındalık kazandırmayı hedef alan bir e-Twinning projesidir. Aynı zamanda çevreyle ilgili bilincin toplum nezdinde artması amacıyla eğitim alanında çalışmalar yapmak, öğretimin farklı seviyelerinde çevre ve iklim değişikliği konularına yer vermek ve özellikle "yaparak öğrenmek" olgusuna odaklanarak öncelikle öğrenci ve velilerin, ayrıca eğitim ve öğretimin asıl unsuru öğretmenlerin konu hakkındaki farkındalıklarını arttırarak tüketim alışkanlıklarını değiştirmek amaçlanmıştır. Çevreci, sorunlara karşı çözüm odaklı bireyler yetiştirmeyi ilke edinmiş 9'u Türkiye'de, 1'i Almanya'da olmak üzere toplam 10 sınıf öğretmenin katılımıyla gerçekleştirilmiştir.

Projede iklim değişikliği ve çevre sorunlarına dikkat çekmek, bu konuda farkındalık yaratabilmek adına masallardan ve web2 araçlarından yararlanılmış, çeşitli deneyler, gözlemler, posterler ve tasarımlar ile projenin hedeflerine ulaşılmaya çalışılmıştır. Öğrenciler proje süresince farklı web2 araçlarıyla tanışmış, bu teknolojileri bağımsız olarak kullanabilmeleri sağlanmıştır. Proje çalışmaları 21. yüzyıl becerilerinden girişimcilik, merak ve hayal gücü, uyum yeteneği, iletişim, iş birliği, yaratıcılık, eleştirel düşünme gibi kazanımları sağlamaya yönelik oluşturulmuştur. Öğrenciler; masallar yoluyla, çevre sorunlarına duyarlı ve konuyla ilgili farkındalık sahibi olmuşlardır. Yapılan tüm çalışmalar öğrenciler ve öğretmenler tarafından diğer öğretmen, öğrenci ve velilere sunulmuştur. Çalışmalar okul panolarında sergilenmiş, proje duyuruları okul web sitelerinde, instagram, facebook gibi sosyal iletişim ağlarında KVKK hükümlerine uygun olarak paylaşarak yaygınlaştırılmıştır.

Proje başlangıcında öğrenciler, veliler ve projeyi yürüten öğretmenlere ön test uygulanmış, proje sonunda ise son test uygulanarak elde edilen sayısal verilere göre proje çıktıları değerlendirilmiştir. Ön test-son test karşılaştırmalarında projenin öğrenci, öğretmen ve veli bazında istenen hedeflere ulaştığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Çevre, İklim Değişikliği, Web2 Araçları, Proje Tabanlı Eğitim

İLKOKUL 4. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN YEREL OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Betül Eriş

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü
betuleris7@gmail.com*

Mustafa Erol

*Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü
merol@yildiz.edu.tr*

Sosyal bilgiler eğitiminin amacı, hak ve sorumluluklarının farkında olan; yaşadığı yerin fiziki, kültürel, tarihi özelliklerini bilen ve bunlara uygun davranış gösteren; yaşadığı yerdeki ekonomik faaliyetleri ve ülkemize katkısını bilen bireyler yetiştirmektir. Sosyal bilgiler dersi bu amaçların dışında bireylerin farklı disiplinlerden yararlanmasını, araştırma yapmasını, yaptıkları araştırmayı özgün tasarımlarla sunmasını, okuryazarlık becerisi edinmesini hedeflemektedir. Sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan okuryazarlık becerileri "Çevre Okuryazarlığı, Dijital Okuryazarlık, Finansal Okuryazarlık, Harita Okuryazarlığı, Hukuk Okuryazarlığı, Medya Okuryazarlığı ile Politik Okuryazarlık" şeklinde sıralanabilir. Bu okuryazarlıkların yanı sıra 'yerel okuryazarlık' becerisi de programlarda yer alması gerekmektedir. Çünkü yerel okuryazarlık genel manada yaşadığı yer ve yakın çevresinde tarihi, kültürel, turistik yönden değerli görülen kişi, yer, olay ya da durumlar hakkında bilgi sahibi olma; yorum yapabilme, insanlara aktarabilme becerisi olarak tanımlanabilmektedir. Bu yönüyle sosyal bilgiler dersi içerik ve kapsamı itibarıyla yerel okuryazarlık becerileri desteklemektedir. Bu kapsamda araştırmanın amacı İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin yerel okuryazarlık düzeylerinin incelenmesidir. Bu amaç kapsamında araştırma nicel araştırma desenlerinden tarama deseni ile yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul'da devlet ilkokullarında öğrenim gören ve ölçüt örneklem seçme yöntemi ile belirlenen ilkokul dördüncü sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmanın ölçütleri "ilkokul öğrencisi olmak, dördüncü sınıf öğrencisi olmak" olarak belirlenmiştir. Araştırmanın verileri yerel okuryazarlık ölçeği ile elde edilmiştir. Elde edilen veriler SPSS paket programı ile analiz edilmiş ve sonuçlar t testi ve ANOVA gibi istatistiksel yöntemlerle açıklanmıştır. Elde edilen bulgulara göre; öğrencilerin yerel okuryazarlık ölçeği toplam puanlarının orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca ölçeğin alt faktörlerinden öğrenciler duyuşsal boyutta yüksek, bilişselde düşük, beceri alt boyutunda ise düşük düzeyde puan almışlardır. Öğrencilerin yerel okuryazarlık düzeyleri cinsiyet açısından incelendiğinde ise kız öğrenciler ölçeğin genel puanında ve alt boyutlarında erkek öğrencilerden daha yüksek puanlar almasına rağmen aralarında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık yoktur. Öğrencilerin yerel okuryazarlık düzeyleri anne ve baba eğitim durumu değişkeni bağlamında karşılaştırıldığında ise anne ve babası üniversite mezunu olan öğrencilerin diğer öğrencilere göre yerel okuryazarlıkları daha yüksektir. Diğer bir bulguya göre ise buldukları yerleşim yerinde tarihi yapı bulunan öğrenciler ile bulunmayan öğrencilerin yerel okuryazarlık toplam puanları ve ölçeğin alt boyutlarına ilişkin puanlar karşılaştırıldığında buldukları yerleşim yerinde tarihi yapı bulunan öğrenciler lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır. Bu sonuçlar incelendiğinde öğrencilere buldukları yerleşim yerine ait bilgilerin verilmesi ve eğitimde kısmen yerelleşmenin sağlanması gerektiği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Yerel Okuryazarlık, İlkokul Öğrencileri, Sosyal Bilgiler Dersi,

İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN GÖZÜNDEN ÖĞRETMEN ADAYLARI: BİR METAFOR ÇALIŞMASI⁷

Mustafa Yıldız

*Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Temel Eğitim
mustafa@gazi.edu.tr*

Merve Yıldız

*Gazi Üniversitesi, Temel Eğitim
merveyildiz4006@gmail.com*

Efna Yanmaz

*Gazi Üniversitesi, Temel Eğitim
efnaynmz9@gmail.com*

Bu araştırmada ilkökul öğrencilerinin sınıf öğretmen adaylarına ilişkin bakış açılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji (olgu bilim) yöntemi ile desenlenmiş ve yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubu kolay ulaşılabilir ve ölçüt örneklem tekniği kullanılarak oluşturulmuştur. Araştırma 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Ankara ilinde bulunan üniversitelerin öğretmenlik uygulaması dersini yürüttükleri uygulama okullarında gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya 365 ilkökul öğrencisi katılmıştır. Araştırmada veriler “Metafor Belirleme Formu” kullanılarak elde edilmiştir. Metafor belirleme formu iki bölümden oluşmaktadır. Formun birinci bölümünde “Sınıfımdaki öğretmen adayı benzer, çünkü” cümlesini tamamlamaları istenmiştir. Formun ikinci bölümünde ise katılımcı öğrencilerden yaptıkları benzetmeleri resmetmeleri istenmiştir. Bulgular içerik analizi tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Birinci aşamada ilkökul öğrencilerinin öğretmen adaylarına ilişkin ürettikleri uygun metaforlar belirlenmiştir. Bu aşamada metafor belirleme formunda yer alan ilk bölüm ile ikinci bölüm arasındaki ilişki araştırma grubundaki öğrencilerin soyut düşünme ve ifade etme becerilerinin yeterince gelişmediği dikkate alınarak analiz yapılmıştır. İkinci aşamada ilkökul öğrencilerinin ürettikleri metaforlar kategorilerine ayrılmıştır. Son aşamada ilkökul öğrencilerinin ürettikleri metaforlar sınıf düzeylerine göre ayrılarak gruplandırılmıştır. Bulgular sonucunda elde edilen metaforlar tüm sınıf düzeylerinde 8 kategori altında incelenmiştir. Bunlar; “Bilgi kaynağı olarak öğretmen adayı, koruyan ve sevgi gösteren öğretmen adayı, aydınlatan ve yol gösteren öğretmen adayı, eğlence ve mutluluk kaynağı olarak öğretmen adayı, hoşça giden ve sevilen varlık olarak öğretmen adayı, disiplin ve otorite kaynağı olarak öğretmen adayı, fiziksel ve kişilik özellikleri bakımından öğretmen adayı” başlıkları altında sunulmuştur. Sonuç olarak elde edilen metaforlar sınıf düzeyinde incelendiğinde ilkökul öğrencilerinin bilişsel gelişim sürecindeki değişiminin oluşturdukları metaforlara anlamlı ölçüde yansıdığı ve ilkökul öğrencilerinin öğretmen adaylarına yönelik sahip oldukları algıların genel çerçevede olumlu olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen Adayı, Metafor, Öğretmenlik Uygulaması.

⁷ Bu çalışma TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Desteği Programı kapsamında hazırlanmıştır.

İLKOKULDA DİJİTAL HİKAYENİN BÖLME İŞLEMİNDE BAŞARI VE TUTUMA ETKİSİ

Asiye Aras

*Milli Eğitim Bakanlığı, Sınıf Öğretmenliği
asy.aras.ytu@gmail.com*

Mustafa Yeşilyurt

*Prof. Dr., Amasya Üniversitesi
afra65@yahoo.com*

Araştırmanın amacı matematik dersinde kullanılan dijital hikayelerin ilkökul 4. Sınıf öğrencilerinin matematik dersindeki başarıları ve matematiğe karşı tutumları üzerine etkisini ortaya koymaktır. Matematik dersinin kendine has soyut yapısı bu dersin anlaşılmasında güçlükler neden olmaktadır. Bunun sonucunda öğrenciler matematik dersine yönelik olumsuz bir tutum geliştirmektedir. Olumsuz düşünceler öğrencilerin matematik başarılarında da düşüşe neden olmaktadır. Bu bağlamda matematik öğretiminin farklı öğretim yöntem ve teknikler, farklı materyaller ile desteklenmesi, zengin öğrenme yaşantılarının sağlanması son derece önemlidir. Matematik dersinde dijital hikaye kullanımının öğrencilerin matematik başarısını ve matematik dersine yönelik tutumlarını olumlu etkileyeceği düşüncesiyle araştırma konusu olarak belirlenmiş ve 4. sınıf matematik dersinde dijital hikaye kullanımının öğrenci başarısı, matematik dersine yönelik tutumları ve kalıcılık üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırma, İstanbul ili Pendik ilçesine bağlı bir devlet okulunda, 2022-2023 Eğitim öğretim yılı güz döneminde ilkökul 4. sınıfta eğitim gören iki farklı şubeden toplamda 56 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilere araştırmanın kapsamı ve önemi hakkında bilgilendirme yapılmış öğrencilerin motivasyonları sağlanmıştır. Bu araştırma nicel araştırma yöntemlerinden biri olan ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desene göre düzenlenmiştir. Araştırma öncesi hem deney hem de kontrol grubuna başarı testi ve tutum ölçeği ön test olarak uygulanmıştır. Belirlenen deney grubuna araştırma öncesi; araştırma ve dijital hikaye hazırlama aşamaları, dijital hikaye oluşturma araçları ile ilgili gerekli bilgilendirmeler yapılmıştır. Belirlenen deney grubuna; araştırmacı tarafından dijital hikaye yazma çalışmaları yaptırılmıştır. Gruplar dijital hikayenin içeriğini yazma kısmında birlikte çalışmış olup, çalışmalar sonunda grupların içerik tasarımları sınıfla birlikte değerlendirilerek içlerinden deney grubunun ortaklaşa seçtiği ve dersin kazanımını en iyi yansıtan bir hikaye dijital ortama aktarılmıştır. Hazırlanmış olan dijital hikayelerin yazma kısmı ve hikaye kartları öğrenciler tarafından hazırlanmıştır, gerekli yönlendirme ve düzeltmeler yapıldıktan sonra bu hikayeler araştırmacı tarafından dijital hikaye haline dönüştürülmüştür. Belirlenen kazanım sonunda hazırlanan dijital hikayeler, deney grubuna izletilerek yorumlamaları sağlanmıştır. Kontrol grubuna ise süreç boyunca kendi öğretmenleri tarafından ilkökul programındaki etkinlikler uygulanmıştır. Süreç sonunda etkisi incelenen bağımlı değişkenlerin deney ve kontrol gruplarında sonuçları karşılaştırılmıştır. Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından uyarlanan "Matematik Başarı Testi" ve Yetkin & Yeşilyurt tarafından geliştirilen "Matematik Dersine Yönelik Tutum Ölçeği" aracılığıyla elde edilmiştir. Araştırma kapsamında toplanan veriler Microsoft Excel programına girilmiş gerekli sayısal kodlamaların yapılmasının ardından IBM SPSS 22.0 versiyonuna aktarılmış ve tüm istatistiksel analizler söz konusu paket program yardımıyla gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Hikaye, Bölme İşlemi, Matematik Başarısı

OKUL ÖNCESİ EĞİTİME DEVAM EDEN 48-72 AYLIK ÇOCUKLARIN DUYGU DÜZENLEME BECERİLERİ İLE EBEVEYNLERİNİN BİLİNÇLİ FARKINDALIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

İrem İnce

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Okul Öncesi Eğitimi
E-posta Adresi ireminceytu@gmail.com*

Mehmet Nur Tuğluk

*Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Okul Öncesi Eğitimi
mntugluk@yildiz.edu.tr*

Bu araştırmada, okul öncesi eğitime devam eden 48-72 aylık çocukların duygu düzenleme becerileri ile ebeveynlerinin bilinçli farkındalık düzeyleri arasındaki ilişkinin çeşitli demografik değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmaktadır. Temel becerilerin kazanıldığı ve beyin gelişiminin hızla devam ettiği kritik bir dönem olan okul öncesi dönemde ebeveynlerin çocuklarının gelişiminde önemli bir sorumluluğu olduğundan, onların farkındalıklarının çocuklarının duygu düzenleme becerilerini geliştirmede etkili olabileceği düşünülmektedir. Çocukların bu beceriyi öğrenmeleri için gerekli fırsatların verilmesi ve ebeveynlerin doğru rol model olabilmesi oldukça önemlidir. Literatür incelendiğinde özellikle son yıllarda çeşitli kademelerde duygu düzenleme konusunda pek çok araştırma yapılmış olmasına rağmen ebeveynlikte bilinçli farkındalık üzerine yapılan araştırmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Çocukların duygu düzenleme becerilerinin ve ebeveynlerin bilinçli farkındalık düzeylerinin belirlenmesi, onların bilinçlendirilerek gerekli önlemlerin alınması ve gelecekte benzer konularda yapılacak çalışmalara kaynak sağlanması açısından fayda sağlayacağı düşünülmektedir. İstanbul'un Bayrampaşa ilçesinde 2022-2023 eğitim-öğretim yılının ikinci döneminde gerçekleştirilen bu araştırma nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeline göre yapılmıştır. Araştırmaya 11 devlet okul öncesi eğitim kurumundan uygun örnekleme yöntemiyle seçilen çocuklar ve ebeveynleri dahil edilmiştir. Araştırmanın verileri, ebeveynler tarafından doldurulan “Genel Bilgi Formu” ve “Ebeveynlikte Bilinçli Farkındalık Ölçeği (MIPQ-TR)” ve araştırmacı tarafından çocuklara sessiz bir ortamda bireysel olarak uygulanan “Okul Öncesi Duygu Düzenleme Ölçeği” aracılığıyla elde edilmiştir. Araştırmaya katılmayı kabul eden ve formları eksiksiz dolduran ebeveynlerden ve çocuklarından toplanan verilerin istatistiksel olarak normal dağılıma sahip olup olmadığının belirlenmesi amacıyla normallik testleri kullanılacak ve çarpıklık-basıklık değerleri değerlendirilecektir. Ayrıca demografik değişkenler için betimsel istatistiklerden, normal dağılım gösteren veriler için parametrik testlerden yararlanılarak grup sayılarının normal dağılımın altına düşen ($n < 30$) verilerde non-parametrik testler de kullanılarak analizler yapılacaktır. Bulgular literatürle bağlantılı olarak tartışılıp önerilerde bulunulacaktır. Bu araştırma yüksek lisans tezi kapsamında devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Duygu Düzenleme Becerileri, Ebeveynlikte Bilinçli Farkındalık.

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİNE DEVAM EDEN ÇOCUKLARIN ERKEN OKURYAZARLIK BECERİLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Büşra Türkan

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Gazi Üniversitesi, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü
busraturkan14@gmail.com*

Ayşe Belgin Aksoy

*Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü
ayse1961@gmail.com*

Bu çalışmada, çocukların erken okuryazarlık becerilerini etkileyebileceği düşünülen bazı değişkenler araştırılmıştır. Çocukların cinsiyeti, doğum sırası, kardeş sayısı, okul öncesi eğitime devam etme süresi ile annelerinin yaşı, öğrenim durumu ve çalışma durumunun erken okuryazarlık becerilerine etkisinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda İstanbul'un Kağıthane ilçesindeki anaokullarına devam eden 60-72 aylık çocuklara 7 alt boyuttan oluşan "EROT (Erken Okuryazarlık Testi)" uygulanmıştır. Çocuklar ve annelerine yönelik bilgi toplamak için "Demografik Bilgi Formu" kullanılmıştır. Çalışmada 50 kız öğrenci ve 40 erkek öğrenci olmak üzere toplamda 90 çocuk yer almıştır. Verilerin analizi SPSS 27 paket programı ile yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre çocukların kardeşi olma durumu, okul öncesi eğitime devam etme süresi, annelerin öğrenim durumu ve annelerin çalışma durumuna göre anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Buna göre, okul öncesi eğitime devam etme süresi arttıkça erken okuryazarlık becerilerinin de arttığı görülmektedir. Kardeşi olan çocukların, kardeşi olmayanlara göre harf bilgisi alt boyutu ve EROT toplam puanlarının daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Annelerin öğrenim düzeyi yükseldikçe çocukların da EROT toplam puanı ve diğer pek çok alt boyut puanları artmaktadır. Ayrıca çalışan annelerin çocuklarının EROT toplam puanı ile alıcı dilde sözcük bilgisi, harf bilgisi ve ses bilgisel farkındalık becerilerinin çalışmayan annelerin çocuklarından daha yüksek çıkmıştır. Çocukların cinsiyeti, doğum sırası ve annelerin yaşları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Yalnızca genel isimlendirme boyutunda kız öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Anlamlı bir farklılık oluşturmamasına rağmen annelerin yaşının arttıkça çocukların erken okuryazarlık becerilerinin de genel olarak arttığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Erken Okuryazarlık, Okul Öncesi Eğitim, Erken Çocukluk

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN ANNE BABA KAYNAKLI YILDIRMA DAVRANIŞLARINA MARUZ KALMA DÜZEYLERİ VE UYGULADIKLARI AİLE KATILIM STRATEJİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Esinnur Dağođlu

*Okul Öncesi Öğretmeni, Necip Fazıl Kısakürek Arnavutköy Anaokulu
esinnurdagolu@gmail.com*

Gülçin Güven

*Doç. Dr., Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi,
Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı
gulcinm@marmara.edu.tr*

Okul öncesi öğretmenlerinin anne baba kaynaklı yıldırma davranışlarına maruz kalma düzeyleri ve uyguladıkları aile katılım stratejilerini ele alan araştırma ilişkisel tarama modelindedir. Çalışma grubunu 2022-2023 eğitim-öğretim yılında İstanbul Avrupa yakasındaki özel ve devlet kurumlarında görev yapan okul öncesi öğretmenleri (n=258) oluşturmuştur. Verilerin toplanması amacıyla çalışmanın ilk bölümünde demografik bilgiler, ikinci bölümünde “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öğrenci Velileri Kaynaklı Yıldırma Davranışlarına Maruz Kalma Düzeylerine İlişkin Anket Formu” na ilişkin sorular, üçüncü bölümünde ise “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Uyguladıkları Aile Katılım Stratejilerini Belirleme Ölçeği” ne ilişkin sorular bulunmaktadır. Araştırmada yapılan analizler kapsamında, demografik değişkenler ile maruz kalınan anne baba kaynaklı yıldırma davranışları ve uygulanan aile katılım stratejileri arasında anlamlı farklılık olup olmadığı ve anne baba kaynaklı yıldırma davranışları ile aile katılım stratejileri arasındaki ilişki analiz edilmiştir. Verilerin analizinde normallik testi sonucuna göre normal dağılım gösteren verilerde Bağımsız Örneklemeler t Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılırken, normal dağılım göstermeyen verilerde ise parametrik olmayan testlerden Mann Whitney U testi ve Kruskal Wallis testi yapılmıştır. Ayrıca demografik özellikler ile ilgili tanımlayıcı istatistikler uygulanmıştır.

Öğretmenlerin uyguladıkları aile katılım stratejileri ile yaşları, istihdam durumları ve mesleki kıdemleri arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öğrenci Velileri Kaynaklı Yıldırma Davranışlarına Maruz Kalma Düzeylerine İlişkin Anket Formu’nun kendini gösterme alt boyutuyla, Okul Öncesi Öğretmenlerinin Uyguladıkları Aile Katılım Stratejilerini Belirleme Ölçeği’nin alt boyutlarından öğretmen-aile temelli katılım stratejisi ve ev temelli katılım stratejisi alt boyutları arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öğrenci Velileri Kaynaklı Yıldırma Davranışlarına Maruz Kalma Düzeylerine İlişkin Anket Formu’nun alt boyutlarından sosyal ilişki alt boyutuyla, Okul Öncesi Öğretmenlerinin Uyguladıkları Aile Katılım Stratejilerini Belirleme Ölçeği’nin alt boyutlarından ev temelli katılım stratejisi alt boyutları arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Aile Katılım Stratejileri, Anne Baba Kaynaklı Yıldırma Davranışları.

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE OKUL DIŞI ÖĞRENME ORTAMLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ VE DENEYİMLERİ

Mustafa Erol

*Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü
merol@yildiz.edu.tr*

Sosyal bilgiler öğretim programının uygulamasında dikkat edilmesi gereken hususlar bağlamında okul dışı öğrenme ortamlarından yararlanılması gerektiği belirtilmiştir. Bu açıdan okul dışı öğrenme ortamları, programda yer alan kazanımların belirli bir plan ve hazırlık çerçevesinde okul sınırları dışında bir plan dahilinde öğretimini kapsamaktadır. Okul dışı öğrenme ortamları doğal, kültürel, tarihi alanların öğrenciler tarafından tanınmasını ve öğrencilerin doğrudan yaşantılar yoluyla öğrenmelerine destek olan ortamlardır. Bu yönü ile okul dışı öğrenme ortamları yaparak yaşayarak öğrenmelere bağlı olarak kalıcı öğrenmeler sağlamaktadır. Okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin öğretmen görüşlerinin ve deneyimlerinin belirlenmesi bu ortamların önemini ortaya koyması bakımından önemlidir. Bu kapsamda araştırmanın amacı sınıf öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik görüşlerinin belirlenmesidir. Ayrıca öğretmenlere göre öğrencilerin okul dışı öğrenme deneyimleri kapsamında kazanımları da araştırma kapsamında ele alınmıştır. Bu amaç kapsamında araştırma nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji deseni ile yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubu İstanbul'da devlet ilkokullarında öğretmenlik yapan ve ölçüt örneklem seçme yöntemi ile belirlenen sınıf öğretmenleri ile oluşturulmuştur. Araştırmanın ölçütleri "en az 5 yıl deneyime sahip olma, devlet ilkokullarında görev yapma ve en az bir kere okul dışı öğrenme ortamlarına öğrencileri ile katılma" olarak belirlenmiştir. Araştırmanın verileri görüşme formu aracılığıyla elde edilmiştir. Formda tek bir soru yer almaktadır. Veri toplama süreci ölçütler bağlamında belirlenen öğretmenlere görüşme sorularının gönderilmesi ve öğretmenlerden bu soruya deneyimleri bağlamında cevap vermesini içermektedir. Öğretmenlerden gelen dönütler bağlamında veriler betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırmanın bulgularına göre; öğretmenlere göre okul dışı öğrenme ortamları müzeler, ören yerleri, fabrikalar, stadyumlar, spor merkezleri, botanik bahçeleri, tarım alanları, sanat merkezleri, bilim merkezleri, tarihi ortamlar, enerji santralleri, yenilenebilir enerji tesisleri, geri dönüşüm alanları, çöp toplama merkezleri endüstriyel kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları, dernekler, vakıflar, üniversiteler, teknoparklar, savaş alanları, doğal çevre ve devlet kuruluşlarıdır. Ayrıca öğretmenlere göre okul dışı öğrenme ortamları yaparak yaşayarak öğrenmeye, değer eğitimi, beceri öğretimine, kültürel miras öğretimine, tarihi ve kültürel değerlerin öğretimine katkı sağlamaktadır. Ayrıca öğretmenlere göre gezi imkânı olmayan okullarda sanal müze etkinlikleri de sınıf içinde okul dışı öğrenme ortamı olarak kullanılmalıdır. Bu sonuçlar bağlamında okul dışı öğrenme ortamlarının öğrencilere birçok alanda olumlu katkı sağladığı ve eğitim ortamlarında etkin olarak kullanılması gerektiği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Okul Dışı Öğrenme Ortamları, Sosyal Bilgiler Öğretimi, Sınıf Öğretmenleri

TÜRK DİLİ ve EDEBİYATI

“MENEKŞELİ BİLİNÇ” ÖYKÜSÜNE KRİSTEVACI BİR BAKIŞ: BAŞKALDIRI

Hacire Aktaş

*Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
hacire.aktas00@gmail.com,*

Julia Kristeva (1941-) psikanalist, feminist, dil ve edebiyat kuramcısıdır. 1974'te yayımladığı “Şiir Dilinde Devrim” (Revolution in Poetic Language) adlı doktora teziyle dilbilim alanında yeni bir dil teorisi geliştirir. Semiyotik (göstergesel, khora), kavramı, Freud ve Lacan'ın çalışmalarında gölgede kalan anne-çocuk ilişkisine dayanır. Semiyotik avangart yapısıyla, simgeselle gerilim içindedir ve onu yıkıp yeniden yapılandıran bir yapıya sahiptir. Kristeva, Mallarmé, Joyce vb. gibi yazarların ürettiği avangart metinleri simgesel temsil dizgelerinden çok semiyotik anlatım içerisine alır. Kristeva'ya göre kadın yazarlar, ya aile yapısını taklit ederek (Baba Yasa'sı) ya da beden ve onun ritmine (semiyotik) bağlı histerik özneler olarak yazarlar. Kristeva'ya göre simgesel içinde semiyotik avangart bir tutum içerisindedir. Kristeva, dil teorisinde, dili gösterme, yazarı ise konuşan özne olarak konumlandırır. Yazar bir kurallar dizgisi olan dille üretim yapsa da metninde tarihsel, sosyal düzlem ile kendi iç dünyası da bulunur. Yazan özne, yazarın bilinç ve bilinç dışının birleşimidir. Metin üretiminde özne, bütün bağlardan kopup keşfedici bir konumdadır. Bu anlamda Kristeva'nın semiyotik kavramıyla anlamlandırdığı devrimci yazarlar, eserlerinde avangart bir tutumla yeni konu, teknik, tema, dille normların dışına çıkarak edebi bir başkaldırıyla toplumsal olana dokunurlar. Türk edebiyatında avangart olan yazarlardan biri de Nezihe Meriç (1924-2009)'tir. Cumhuriyetin ilk öykü yazarlarından olan Meriç, 1950 kuşağının önemli bir yazarıdır. Öykülerinde toplumsal ve bireysel konulara yer veren yazar, başlıca evlilik, kadın dünyası, özgürlük, yaşama sevinci vb. gibi konuları işler. Meriç, toplumun bozuk düzenine karşı ihtilalci bir tavır içerisindedir. Toplumda kadın ve çocuk sorunlarına karşı geleneksel değer yargılarını sorgulayıp geniş bir perspektifle ele alır. Meriç, eserlerinde seçtiği, kadın, özgürlük, cinsellik vb. temalarla, oluşturduğu kendine özgü alaylı eleştirel diliyle, yeni dil yapısı ve biçimiyle simgesel içerisinde semiyotik bir yapı inşa eder. Yazarın eserleri ve eserlerindeki kadınlar, toplumun normlarına ve ataerkil sisteme başkaldırıcı bir tutum içerisindedir. "Menekşeli Bilinç" öyküsünün başkahramanı olan genç kadın, toplumsal olan sosyal normlara, ataerkil sisteme, cumhuriyet neslinden olan ablasının kuşağındaki kadınlara karşı başkaldırır. Öyküde genç kadın, düzeni sorgulamaktan çok eyleme geçer. Genç kadın toplumsal normlara karşı çıkarken kendisini de bir özne olarak simgesel düzen içinde yeniden inşa eder. Bu bildiride yazarın üçüncü öykü kitabında bulunan “Menekşeli Bilinç” (1965) öyküsü, Kristeva'nın semiyotik (başkaldırı) kavramıyla çözümlenecektir.

Anahtar Kelimeler: Kristeva, Semiyotik, Başkaldırı, Nezihe Meriç, “Menekşeli Bilinç”.

ABDURRAHMAN BİSTÂMÎ'NİN ARAPÇA CİFR KİTABININ TÜRKÇEYE TERCÜMESİ: TERCÜME-İ MİFTAH-I CİFRÜ'L-CÂMÎ

Gamzegül Kılıç

*Arş. Gör., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
gamzegulcitak@gmail.com*

Sevim Yılmaz Önder

*Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
sevimyilmazonder.ide@gmail.com*

Bu bildirinin konusunu oluşturan Tercüme-i Miftah-ı Cifrü'l-Câmi adlı metnin tespit edilen tüm nüshaları edisyon kritik yöntemiyle Doç. Dr. Sevim Yılmaz Önder danışmanlığında Gamzegül Kılıç tarafından doktora tezi olarak hazırlanmaktadır. Tercüme-i Miftah-ı Cifrü'l-Câmi tarih, tasavvuf ve cifr konulu eserleriyle bilinen Abdurrahman Bistâmî'nin 15. yüzyılın sonunda kaleme aldığı ed-Dürrü'l-Münazzam fî Sırrı'l-İsmi'l-A'zam adlı Arapça eserinin Türkçeye tercümesidir. Tercüme, III. Mehmed'in isteği üzerine 1597-1598 yılları arasında Şerîfzâde olarak anılan Şerif bin Mehmed tarafından yapılmıştır. Mütercimliği ile tanınan Şerif bin Mehmed bu tercümeyi meydana getirirken oldukça zorlandığını ve eserin konusunun ilgi alanına girmediğini ifade eder. Tercümenin meydana gelmesinde önemli bir isim de Gazanfer Ağa'dır. Gazanfer Ağa padişah ve yakın çevresiyle olan ilişkisi sayesinde dönemin yazılı kültürünün şekillenmesinde önemli rol oynamıştır. Eserde de belirtildiği üzere bu tercümenin meydana gelmesine ön ayak olmuştur.

Hem İslam öncesinde hem de sonrasında gelecekte haber almak, gelecekteki olayları önceden öğrenmek merak ve araştırma konusu olmuştur. Eserin konusunu teşkil eden cifr, çeşitli metotlarla gelecekte haber verme manasına gelen ilmin adıdır. Eserin yurtiçi ve yurtdışında çeşitli kütüphanelerde birçok nüshası bulunmaktadır, şimdiye değin 10'un üzerinde Türkçe nüshası tespit edilmiştir. Bu nüshalardan bazıları minyatürlü bazıları ise minyatürsüzdür. Eserin minyatürlü nüshalarında çeşitli konularda birçok tasvir bulunur. Savaşlar, çeşitli milletlerin askerleri, önemli şehirler, kaleler ve başka mimari yapılar (Dikili taş, Ayasofya, vb.), cennet-cehennem, Osmanlı padişahları, şahin kuşu, dünya haritası ve kıyamet alametleri vb. diğer tasvirler eserin minyatürlerini teşkil eder. Kıyamet ve alametlerinin yoğun biçimde ele alındığı eserde konunun çeşitli minyatürlerle resmedilmesi önemlidir. Deccal'in ortaya çıkması, Hz. İsa'nın iki meleklerle beraber yeryüzüne inmesi, Kâbe'nin harap edilmesi, Mekke'de güneşin batıdan doğması, Mehdi, Dabbetü'l-Arz, Yecûc ve Mecûc'un ortaya çıkması, batıdan kuyruklu yıldız kayması, rüzgârın gönderilmesi vb. kıyametle ilgili resmedilen unsurlardan bazılarıdır.

Anahtar Kelimeler: Cifr, Tercüme-i Miftah-ı Cifrü'l-Câmi, Abdurrahman Bistâmî, Şerif bin Mehmed, Klasik Osmanlı Türkçesi

AKKOYUNLU ŞAİRİ EMİR HİDAYET DİVANI'NIN TAHLİLİ VE ANADOLU ŞAİRLERİYLE KIYASLANMASI

Zeynep Ebrar Küçük

Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
zeynepebrarkck@gmail.com

İbrahim Sona

Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
isona@yildiz.edu.tr

Asıl adı Efsâhuddîn Hidâyetullâh olan Hidâyet, 15. yüzyılda Akkoyunlu Devleti sınırları içerisinde yaşamış şair ve devlet adamıdır. Tebriz, Gilan, Isfahan, Bağdat ve Irak'ta ömrünü geçirdiği bilinen Hidâyet'in tek eseri Dîvân'ının beş nüshası vardır. Eser 241 gazel, 1 kasîde, 3 müstezâd, 1 tahmîs, 1 terci'-bend, 5 kısa mesnevîden meydana gelmektedir. Anadolu şairlerinde görülebilecek şekilde farklı nazım şekillerini barındırmaktan ziyade genel itibarıyla gazellerden oluşmaktadır. Bu çalışmada, Hidâyet ile aynı yüzyılda yaşamış olan Anadolu şairleri Ahmet Paşa, Hamdullah Hamdi, Karamanlı Nizâmî, Mesîhî ve Mihrî Hatun'un divanları ile Akkoyunlu şairi Hidâyet'in Dîvân'ı mukayese edilecektir. Halihazırda tahlillerinin yapılmış olması ve gazel sayılarının birbirine yakınlığı sebebiyle karşılaştırma için bu şairler seçilmiştir. Klasik edebiyat, Anadolu başta olmak üzere, Çağatay, Azeri hatta Hint coğrafyasında hüküm sürmüştür. Çalışmanın amacı coğrafi farklılığın eserlerin muhtevasını etkileyip etkilemediğini belirlemek, benzerlik ve farklılıkları ortaya koymaktır. Bu farklılıkların başında eserin 15. yüzyıl Azerî Türkçesi dil özelliklerinin yansıtması gelir. Şiirlerinden hareketle Hidâyet'in dili kullanım biçiminin anlaşılır, akıcı ve sade olduğu görülmektedir. Edebi sanatları kullanımı, vezin hakimiyeti ve duyguları ifade etme şekli gibi kıstaslar göz önüne alındığında başarılı bir şair olduğunu söylemek mümkündür. Tolasa'nın, eseri meydana getiren unsur ve mefhumların tespiti, bunların ne maksatla, nasıl, nerelerde ve ne hudutlar içerisinde kullanıldığının izahı olarak tanımladığı divan tahlili mantığını baz alarak Hidâyet Dîvân'ı tahlil edilecek ve diğer divan tahlilleri ile karşılaştırılacaktır. Böylelikle Akkoyunlu sahasında şiir yazan bir klasik şair, Anadolu şairleriyle kıyaslanarak farklılıklar ortaya konulacaktır. Din- tasavvuf, cemiyet, insan ve tabiat olmak üzere dört ana bölümden oluşan çalışmada, her bölüm kendi içinde başlıklara ayrılmış ve divandaki beyitler ilgili başlıkların altına yerleştirilmiştir. Başlıkları açıklayıcı nitelikte bilgiler verilerek şairin konuyu nasıl ele aldığı ve diğer divanlarda o konuya yer verilip verilmediği de ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Emir Hidâyet, Divan Tahlili, Divan Karşılaştırması, Akkoyunlu.

ANADOLU'DA ARINMA, ŞİFA VE BEREKET MEKÂNI OLARAK "MERYEM ANA MAKAMI" İLE AYAZMALAR ÜZERİNE KÜLTÜREL BİR İNCELEME

Aynur Koçak

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
nurkocak@yildiz.edu.tr*

Merve Günaltay Başak

*Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Doktora Programı
m.gnlty@gmail.com*

Anadolu toprakları, tarih boyunca çeşitli uygarlıklara ev sahipliği yaparken birçok tarihî mekânı da içinde barındırmıştır. Anadolu'daki ayazma ve şifalı su merkezleri, tarihî ve dinî önemleri başta olmak üzere çeşitli nedenlerle Hristiyanlık için önem arz eder. Meryem Ana ile ilişkilendirilen şifalı su merkezleri, genel olarak Hristiyan gelenekleri içerisinde Meryem Ana'ya bağlılığın simgelerindedir. Bu yerler, çeşitli mucize hikâyeleriyle ilişkilendirilir ve birçok Hristiyan tarafından kutsal kabul edilir. Meryem Ana özelinde anlatılara sahip arınma, şifa ve bereket merkezi olan bu mekânlardaki anlatılar, genellikle Meryem Ana'nın merkezde yer aldığı bazı görüntüler, mucizeler veya dinî olaylarla bağlantılıdır. Uygulama ve inançların da bulunduğu bu mekânlar, İstanbul, İzmir, Bursa, Balıkesir, Aydın, Trabzon, Adıyaman, Diyarbakır, Hatay ve Şanlıurfa, gibi birçok farklı ilde yer alır.

Anadolu'daki ayazmalar ve şifalı su merkezlerinin iyileştirici özelliklerinin olduğuna inanan insanlar bu merkezleri fiziksel ve ruhsal şifa bulmak, bereket dilemek amacıyla ziyaret ederler. Şifa ve bereketi temsil eden bu mekânlar, sadece dinî önemleri açısından değil, aynı zamanda Anadolu'daki Hristiyan toplulukların kültürel ve manevi kimliklerinin korunmasındaki rolleri açısından da önemlidir. Çünkü farklı dinî geçmişe sahip olan insanların bir araya gelebildikleri, inançlarını paylaşabildikleri, inançlarındaki ortaklıkları ve farklılıkları gözlemleyebildikleri yerlerdir. Ayazmaların ve şifalı su merkezlerinin öneminin bir yerden diğerine değişebileceği ve Hristiyanlık için önemlerinin Anadolu'nun belirli bölgelerinde daha belirgin olabildiğini belirtmek gerekir. Genel olarak bu mekânlar, Hristiyanlığın bölgedeki kalıcı mirasının, Anadolu'nun kültürel ve dinî dokusuna katkısının bir kanıtıdır. Bu çalışmada, şifa ve bereket getirmesinin yanında merkeze Meryem Ana'yı alan bu özel mekânlara ait anlatılar kültürel ve sembolik olarak ele alınacak, mekânların ilk zamanlardan 21. yüzyıla değin işlevleri üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ayazma, Bereket, Şifa, Meryem Ana, Hristiyanlık.

AYHAN GEÇGİN'İN ROMANLARINDA ZAMAN

Sündüz Karakaya

*Yüksek Lisans öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
sunduzkarakaya@gmail.com*

Yakup Çelik

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
ycelik1234@gmail.com*

Bu bildiride Ayhan Geçgin'in romanlarında zaman unsurunun olaylara, karakterlere etkisi incelenecektir. Kurmaca eserlerde zaman, kurgunun önemli bir unsurudur. Bir anlatının roman tekniği incelenirken zaman unsurunun biçim özelliklerine etkisi ve ne şekilde kullanıldığı da ortaya konulmalıdır. Klasik roman anlayışından farklı olarak modern ve postmodern anlatılarda zaman, kronolojik değil daha çok kırılmalarla yer alır. Postmodern romanlardaki zaman yaklaşımı Ayhan Geçgin'in romanlarında da karşımıza çıkar. Son dönemin öne çıkan yazarlarından Ayhan Geçgin, roman türünde verdiği eserlerle adından söz ettirir. Ayhan Geçgin'in bireyi merkeze alarak oluşturduğu romanlarında zaman, kurgunun önemli bir kısmını oluşturulurken kavram olarak da romanlarda sıklıkla geçer. Yazarın Kenarda, Gençlik Düşü, Uzun Yürüyüş, Son Adım, Bir Dava romanlarında zaman unsuru daha çok geçmişe dönük hatırlamalarla, geçmişte gizlenen bir şeyi aramakla, bireylerin kendi içlerinde hesaplaşmalarıyla ilgili olarak ele alınsa da romanların her birinde kurguya göre değişiklik göstermektedir. İlk romanından son romanına kadar farklı anlatım teknikleriyle ve bakış açılarıyla kurguladığı romanlarında kullanılan tekniğe göre zamanın kurgusu da değişir. Betimlemelerle, geriye dönüşlerle, bilinç akışıyla ve monolog teknikleriyle zaman genişler, hızlanır ya da çok küçük bir anda görülebilecek bir görüntü yavaşlatılır. Ân'ı anlatının merkezine koyduğu romanlarında zaman bir yandan akış içinde verilir bir yandan da geçen zaman geride kalmasına rağmen anımsamalarla yeniden yaşatılır. Romanlarında belirli bir zamanı anlatmayan yazarın bazı romanlarında gerçek olaylardan söz ettiği, bazılarında ise gerçek olaylardan esinlenerek romanını yazdığı görülür. Roman gerçek bir olaydan yola çıkmış olsa da romanda bu durumla ilgili herhangi bir tarih yer almaz. Bunun bir nedeni yazarın bu gerçekliği romanın ana unsuru haline getirmemesidir. Yazar bu olayların çevresinden dolaşarak kendi dünyasında yaşayan yahut yaşadığı dünyayı sorgulayan, onunla hesaplaşma içinde olan bireyleri romanın merkezine yerleştirir.

Bu çalışmada Ayhan Geçgin'in romanlarında zaman unsurunun ne şekilde kurgulandığı ele alınacaktır. Böylece Ayhan Geçgin'in eserlerinde roman tekniğinin oluşturulmasında zamanın ne çeşit bir rol oynadığı ortaya konacaktır.

Anahtar Kelimeler: Roman, Zaman Kurgusu, Postmodernizm, Ayhan Geçgin.

BİLGESU ERENUS'UN MİSAFİR OYUNUNDA YÂRENLİK GELENEĞİ KURGUSU

Duygu May

Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
mayduygu9@gmail.com

Didem Ardalı Büyükarman

Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
dbuyuk@yildiz.edu.tr

Bu bildiri de yâren ve yârenlik kavramları kısaca tanımlanarak yârenlik geleneğinin 1980 sonrası oyun yazarlarımızdan Bilgesu Erenus'un *Misafir* oyununa yansımaları incelenecektir. Yâren sohbetlerinin temeline bakıldığında 13.yüzyıla kadar dayandığı görülmektedir. Esnaf ve sanatkarlar birliğinin karşılığı olan Ahilik 20.yüzyıl başlarına kadar bu anlamıyla yaşamıştır. Yaşamı düzenleyen sosyal görev açısından kurumsal yapıya bürünen Ahiliğin sosyal ve kültürel sohbet faaliyetlerinin doğal yansımaları “yâren sohbetleri” olmuştur. Belirli zamanlarda yapılan bu sohbetler tören havasındadır. Bu törenlerde kadınlar yer almaz, tüm sorumluluk erkeklere aittir. Edep ve erkan mekânı olarak da tanımlanan bu ortamlarda aynı zamanda oyunlar da oynanır. Oyunun, oyunsuluğun eğlendirici yönünden faydalanılır. Yârenlik geleneğini Bilgesu Erenus da 1980'lerin başında kaleme aldığı *Misafir* oyununda karakterlere yükleyerek yansılar. Yazar, Almanya'ya işçi olarak gidip yurduna kesin dönüş yapan Musa'nın özelinde “misafir” kavramını düşündürürken tezat duyguları bir arada işleyerek bütüncül biçimde seyirciyle organik bir bağ kurar. Seyircilerin duyguları ve olayları yorumlamasına olanak verir. Bu duygular, zıt duygularla güçlenebilir birbiri içinde eriyip daha anlamlı bir şekilde kendisini dışa vurabilir. (öfke-umut, güldürü-hüzün, sevgi- acımasızlık) Dışa vurulan duygular, Ahilik, Bektaşılık, Yârenlik gibi sevgiyi esas alan tasavvuf türlerinin karşısında Alman ekonomisinin acımasızlığını (Herr) Musa karakterinde buluşturmaktadır. Birkaç düzlemde oluşan oyunda Yiğitbaşı ve Yârenler eşliğinde “Musa” karakterinin çeşitli sıfatlarla nitelenmesini “misafirlik” ekseninde sorgular: Çoban Musa, Ahi Musa, Herr Musa, Sığıntı Musa gibi ifadelerle karaktere farklı açılardan yönelim sağlayarak metnin anlatımında vurguyu karaktere ve karakterin eylemlerine çeker.

Bu çalışmada *Misafir* oyununda yârenlik geleneğinin işleniş süreci ve yârenlik geleneğinin oyunda ele alınmış biçimi karakterler ve oyun metni ekseninde oyun anlatım tekniğinde incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Bilgesu Erenus, Yârenlik, Tiyatro, *Misafir*

ÇAĞATAY TÜRKÇESİNDE “-ADUR-” YAPISINA GELEN FİİLİMSİLER HAKKINDA

Zühal Ölmez

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi,
Türk Dili Edebiyatı
zuolmez@gmail.com*

Emel Tekin

*Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi,
Türk Dili Edebiyatı
emelltekinn@gmail.com*

Bu bildiride Eski Türkçeden bu yana eklendiği fiili cümle içerisinde zaman, sebep gibi çeşitli açılardan zarf haline getiren; kalıplaşarak edatları oluşturan; ayrıca birleşik fiil kuruluşlarında görev yapan ünlü zarf-fiil eki -A ile *tur-* fiilinin birleşimiyle meydana gelen Çağatay Türkçesindeki -ADUR- birleşik yapısına eklenen fiilimsiler ile bu biçimlerin anlamlandırılması üzerinde durulacaktır.

Eski Türkçe döneminden itibaren tarihî ve çağdaş Türk yazı dillerinde kullanılagelen “*durmak, ayakta durmak, mevcut olmak, bulunmak, sürmek, tekrar etmek*” gibi anlamlara sahip *tur-* / *dur-* fiili müstakil bir fiil olarak kullanılışının yanı sıra yardımcı fiil ve bazı deyimleşmiş ifadelerin oluşumunda; kendisinden önceki zarf-fiil ekleri ile birlikte çeşitli zamanların ifadesinde ve isimlere gelmek suretiyle bildirme işlevinde olmak üzere çeşitli yapıların bünyesinde farklı işlevler üstlenerek bulunmaktadır. Yardımcı fiil işlevindeki *tur-* fiilinin başlıca işlevi, esas fiildeki oluş ve kılışı süreklilik anlamıyla tasvir etmektir; bununla birlikte bu süreklilik anlamı ifadeye kimi zaman âdet, alışkanlık gibi anlam incelikleri sağlayabilmektedir. Burada üzerinde duracağımız husus; *tur-* fiilinin (hatta Oğuzcanın etkisiyle fiilin /d/’li şeklinin) Çağatay Türkçesinde yardımcı fiil olarak esas fiile -A, -(y)U, -y zarf-fiil ekleriyle bağlandığında bu birleşik yapının Türkiye Türkçesine nasıl aktarılması gerektiğine ilişkin bir görüş sunmaktır. Ele aldığımız -ADUR- yapısına hangi fiilimsi eklerinin eklendiği ve bu biçimlerin Çağatay Türkçesine ait metinlerdeki durumları tespit edilecektir. Metinlerin doğru anlamlandırılması noktasında fiilimsi eklerindeki anlam inceliklerinin ifadeye kattıkları önem yadsınamaz bir öneme sahiptir. Bu doğrultuda söz konusu yapının üzerine gelen fiilimsilerin Türkiye Türkçesine nasıl aktarılabilceği üzerinde durulacaktır. Bir başka deyişle; geniş / şimdiki zamanda fiilin bir müddet devam ettiği veya hâlen devam etmekte olduğu anlamını ortaya koymak için -ADUR- birleşik yapısına eklenen fiilimsilerin Türkiye Türkçesine “-makta olan” şeklinde çevrilmesinin daha doğru olabileceği düşüncesi belirtilecektir.

Anahtar Kelimeler: Çağatayca Türkçesi, “-ADUR” yapısı, sıfat-fiil, zarf-fiil.

FAHRÎ AHMED CELVETÎ'NİN ŞERH-İ ŞÂHİDÎ ADLI ESERİ VE ESERİN BİR ŞERH METNİ OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

Ali Emre Özyıldırım

*Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
aeozyildirim@yahoo.com*

Deniz Şeyma Kulaksız

*Öğr. Gör. , Yeni Yüzyıl Üniversitesi, YÜTÖM
denizseyma.kulaksiz@yeniyuzuil.edu.tr*

Fahrî Ahmed Celvetî (ö. 1799) 18. yüzyılda yaşamış divan sahibi bir şair ve şarihtir. Bugüne kadar divanı ve şerh türündeki diğer eserleri farklı araştırmacılar tarafından gün yüzüne çıkarılıp neşredilerek bilim dünyasının istifadesine sunulmuştur. Bildirinin konusu olan Şerh-i Şâhidî adlı eserinden ise daha önce ne Fahrî'yle ilgili biyografik kaynaklarda ne de Fahrî hakkındaki mevcut çalışmalarda zikredilmiştir. Söz konusu meçhul eserin ulaşılabilen 2 nüshasından biri Avusturya Milli Kütüphanesi, Yazma ve Nadir Eserler koleksiyonunda Cod. Mixt. 995 demirbaş numarasıyla; diğeri Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi, Konya İl Halk Kütüphanesi koleksiyonunda BY2893 demirbaş numarasıyla kayıtlıdır. Şerh-i Şâhidî, Mevlevî bir divan şairi olan Muğlalı İbrâhîm Şâhidî Dede'nin (ö. 1550) Tuhfe-i Şâhidî adlı Farsça - Türkçe manzum sözlüğünün tamamının şerhidir ve bir eserin tamamına yapılmış bir şerh olması özellikle önemlidir. Ayrıca Fahrî'nin şerhleri arasında en hacimli olanıdır. Bildiride ilk olarak Fahrî bir şarih olarak ele alınarak şerh türündeki diğer eserleri kısaca tanıtılacak ve daha sonra Şerh-i Şâhidî, mevcut iki nüshadan hareketle bir şerh metni olarak üslup, söz varlığı, metodoloji gibi kriterler açısından değerlendirilmeye çalışılacaktır. Eserle ilgili tespitler metinden örneklerle desteklenecektir. Böylelikle metnin tenkitli neşri henüz yayımlanmadan, bilinmeyen bir eser olan Şerh-i Şâhidî'nin tanıtılması ve bundan sonra gerek Fahrî Ahmed Celvetî gerekse Tuhfe-i Şâhidî şerhleri ile ilgili yapılacak çalışmalara küçük de olsa bir katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tuhfe-i Şâhidî, Fahrî Ahmed Celvetî, Şerh.

GIYSİLERDEKİ DEĞİŞİM VE DÖNÜŞÜMÜN HALK BİLİMSEL AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

İsmail Özbay

*Doktora Programı Öğrencisi, Kocaeli Üniversitesi,
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
saylanisml@gmail.com*

İnsanoğlu var olduğu andan itibaren doğa ile mücadele etme, temel ihtiyaçlarını karşılama arayışı içine girmiştir. Giysiler de bu aşamada çevresel etmenlerden korunma görevini üstlenmiştir. Zamanla sosyal ve kültürel alanlarda da belli bir kimlik ifade etme işlevine bürünmüş; statünün, dinsel kimliğin, toplumsal normların göstergesi olmuştur.

Toplumların oluşturdukları ürünler, yaşadıkları çağın tanıklarındır. Oluşan ürünler, ister sözlü ister yazılı ister maddi olsun var oldukları kültürel kimlikten bağımsız hareket edemezler. Bu ürünleri incelemek bizlere dönemin kültürel kodlarını vermesi bakımından da önemlidir. Giysiler, toplumların kimlikleri hakkında önemli bilgiler veren sessiz göstergelerdir.

Birçok bileşenin bir araya gelmesi sonucu oluşan giysi kültürü; arkeolojik, sosyolojik, psikolojik, antropolojik, folklorik birçok unsuru barındırmaktadır. Farklı alanlara kaynaklık etmesi, giysi kültürünün incelenmesini daha zorunlu bir hale getirmiştir. Giysileri değerlendirmek, tanımaya çalışmak toplumsal ve kültürel kodların açıklanmasıyla eş değer bir tutum olarak görülmelidir. Tarihsel süreçle beraber farklı değişkenlere sahne olan giysi kültürü önemli bir dönüşümün de örneğini temsil etmektedir. Bu durum Türkler için de aynı şekilde gerçekleşmektedir.

İnsanoğlunun değişime ve gelişime açık bir yapısı vardır. Gelişim ve ardından gelen değişim, toplumsal ilerlemelerde önemli bir unsurdur. Burada dikkat edilmesi gereken geleneksel unsurları görmezden gelmememiz gerekliliğidir. 19. yüzyıla kadar geleneksel bir çizgide devam eden giysi kültürü, Batılılaşmayla beraber farklı bir anlayışa evrilmiştir. 20. yüzyılla beraber ise özellikle küreselleşmenin etkisiyle geleneksel anlayış önemli oranda terk edilmiştir. Geleneksel giysiler denince sadece akla halk oyunları elbiselerinin gelmesi yüzyıllardır Anadolu'da varlığını sürdüren giysi kültürümüze zarar verecektir.

Her şeye rağmen, kültürün toplumun inşasında üstlendiği rol unutulmamalıdır. Kültürün devamlılığını sağlamak adına çalışmalar yürütülmelidir. Folklor alanında çalışan akademisyenler, var olan zenginliği kayıt altına almalı, bu sahadaki çalışmalarını yoğunlaştırmalıdır.

Çalışmamızda var olan değişimi halk bilimsel açıdan yorumlamaya, disiplinler arası bir çalışmayla konunun kapsamını ve önemini vermeye çalıştık. Bunun yanı sıra nitel araştırma paradigmasına uygun olacak şekilde detaylı bir literatür taraması yaparak ilgili bilgi ve değerlendirmelere de çalışmamızda yer verdik.

Anahtar Kelimeler: Giysi, Kültür, Halk Bilimi

HAMZANÂME’NİN 54. CİLDİNİN 1B-58B SAYFALARI ARASI DİL VE ÜSLUP ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ

Sema Bayar

Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi,
Türk Dili Edebiyatı
semabayar9@gmail.com

Zühal Ölmez

Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi,
Türk Dili Edebiyatı
zuolmez@gmail.com

Bu bildiride *Hamzanâme*’nin 54.cildinin 1b-58b sayfalarının dil ve üslup özellikleri üzerinde durulacaktır. Bildirinin tam metninde tüm özellikler daha ayrıntılı ve örneklerle incelenecek ancak özet çerçevesinde bunlardan bazılarına değinilecektir.

Hız. Hamza’nın efsanevi hayatının, cesaretinin, İslam’ı yaymak için gösterdiği mücadelelerinin konu edildiği destanî halk hikâyelerine *Hamzanâme* denir. Sözlü kültürde ortaya çıkan ve Eski Anadolu Türkçesinin özelliklerini yansıtan *Hamzanâmeler* ilk olarak Hamzavî tarafından 14. yüzyılda yazıya geçirilmiştir. Evliya Çelebi, 360 ciltten oluştuğunu belirtse de genel görüş *Hamzanâme*’nin 72.cilt olduğu yönündedir. Çalışmamıza konu olan metin, Arap harfleri ile harekesiz bir şekilde mensur olarak istinsah edilmiştir.

Üslup ve dil bilgisi açısından açık ve anlaşılır olmasının yanı sıra Arapça, Farsça sözcüklerin ve tamlamaların bolca yer aldığı bir metin özelliği göstermektedir: *râviyân-ı aḥbâr ve nâkilân-ı âşâr ve muḥaddiṣân-ı rûzgâr, Ḥamza-yı Şâhib-kırân, serâ-perde-yi Süleymânî* gibi. Uzun cümleler bir diğerine zarf-fiil ekleriyle bağlanmıştır: ... *böyle bir ulu gazâda bulunup şevâb-ı âzîmde bulunam dedükde Ḥamza şâd olup ḥoş geldün ey birâder kadem getürdün gelmey mübârek ola dëyüp ...* diye devam etmektedir. Metinde dikkat çekici diğer bir üslup özelliği ise kimi yerlerde *-dur* ekinin bazen *da* bağlacı işlevinde kullanılmış olmasıdır: *gönjülden ferâmüş etmeyesiz dedi bânûdur neylesün gördi ki gider gerçi yanından, istikbâle gönderdi bunlardur gelüp ‘Acl Ser-firâz ile buluşup, Bedüü’z-zemândur Ersâm Şâh ile Hürmüzi yanına alup* örneklerinde görüldüğü gibi. Bir olaydan diğer olaya geçişte ise kalıp ifadeler kullanılmıştır: *ammâ ol yaḡadan, ammâ ez-în-i cānib*. Bazı yerlerde Arap harflerinin noktalarının eksik veya fazla yazıldığı görülmektedir: *şermende* sözcüğü *şın* harfi yerine *sin* harfi ile, *taḡt* sözcüğü birçok yerde *hı* harfi yerine *ha* ile yazılmıştır. Metinde yer yer ikilemelere de yer verilmiştir; *eṭrâf [u] eknâfdan, ḥâzır u müheyyâ*. Eski Anadolu Türkçesinde 1. ve 2. tekil ve çoğul kişilerin bağlama ünlüsünde görülen yuvarlaklaşma eğilimi söz konusu metinde birçok yerde düz ünlüyle yazılmıştır: *imdâduḡuza, emriḡüz* sözcüklerinde bunu belirgin şekilde görmekteyiz. Bulunma durumu ekinin ayrılma durumu işleviyle kullanıldığı da görülür: *günlerde bir gün*.

Anahtar Kelimeler: Hamzanâme, Eski Anadolu Türkçesi, Dil ve Üslup İncelemesi

İĞRENÇ OLANIN YAZISI: "DİŞİL DİL" KURAMI VE JULIA KRISTEVA

Okan Yılmaz

*Doktora öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi,
Türk Dili ve Edebiyatı
okanzilan@gmail.com*

Didem Ardalı Büyükarman

*Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi,
Türk Dili ve Edebiyatı
didemardali@gmail.com*

Öteki cinsiyetler ve cinsel kimlikler için büyük bir mücadele alanı açmış Feminizmin tarihinde Simone de Beauvoir'ın "Kadın doğulmaz, kadın olunur," çıkışı oldukça önemli bir eşik kabul edilir. Bu eşik, şüphesiz mücadelenin ikinci nesli sayılan feministler açısından oldukça önemlidir ama yazılarında veya röportajlarında kendisini tanımlarken "feminist" sözcüğünü kullanmaktan uzak duran dilbilimci ve psikanalist Julia Kristeva'nın açtığı yoldan ilerleyen araştırmacılara göre Feminizmin o günün kendi tarihi içinde tartışması gereken mesele kadının ve erkeğin farklılıklarından oluşan ikili karşıtlık sistemi değil, tüm bunların külliye olmasa da belirli ölçüde reddi ve öncelikle dilbilime, dolayısıyla söyleme odaklanması gerektiğidir.

Bu bildirinin merkezi olan "dişil dil" konusu da tam da bu ihtiyacın karnından doğar. Tarih boyunca öteki cins, melun, belâ, hastalıklı, tuhaf... diye adlandırılmış kadının dili ve edebiyatı daha çok romantik, narin, kırılabilir, histerik gibi ifadelerle değerlendirilse de aslında oldukça politik ve bir o kadar da hırçın bir silahtır. Kadının dışında kalan her şeyin erkek ve dolayısıyla egemen olduğu kabul edilirse, bu hırçın silahın ne işe yaradığı da ortaya çıkar: Bu silah, tarih boyunca yaşadığı tüm ötekileştirmeler, yadırganmalar ve hak ihlallerine karşı hayatın her alanında kadının yanında, onunla türdeş, aynı potada eriyebilen, hemzemin olduğu bir işbirlikçidir.

"Modern Türk Kadın Şiirinde Dişil Dilin İnşası" isimli Doktora tezinden üretilmiş olan bu bildiride öncelikle modernleşmeyle birlikte daha farklı zeminlerde tartışılarak sosyal bilimler adına da yeni kapılar açan Lacan'ın Fallusun Anlamı'nda temelini oluşturduğu dil teorisi anlatılacak, ondan radikal feministlere uzanan çizgide dil teorisinin hangi aşamalarda nasıl değiştiği yahut eleştirildiği belirlenecek ve buradan doğan "dişil dil" in çerçevesi verilecektir. "Dişil dil" teorisinin keşfinde önemli bir role sahip Julia Kristeva'nın "abject" kavramıyla vurguladığı "iğrençlik" olgusu ise aynı kronolojik takiple tartışmaya açılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dişil Dil, Lacan, Kristeva, Modern Türk Kadın Şiiri, Abject.

İLETİŞİM, REKLAM VE SANAT ÇALIŞMALARINDA KÜLTÜR VE HALK UNSURLARININ DİKKATE ALINMASI

Mehmet Fatih Akbaba

Öğr. Gör., Yıldız Teknik Üniversitesi, TÖMER
fatihakbaba@gmail.com

Çok hızlı gelişen dijital dünyanın ve bununla birlikte tüketim endüstrisinin en önemli gücü reklam ve sanat çalışmalarıdır. Konvansiyonel medyanın hâlâ güçlü olduğu günümüzde, iletişim araçlarının hareket noktası global ve yerel olmaktadır. Yerel hareket noktası birçok firma için ağırlıkla dönemsel durumlarda ortaya çıkmaktadır. Dönemlik olan reklam ve sanat çalışmalarında kültür ve halk unsurlarının dikkate alındığını gözlemlemekteyiz. Milli kurtuluş günleri, dini ay ya da günler gibi bir millete ait halk unsurları ve milli değer yargısı, iletişim çalışmaları başta olmak üzere reklam ve sanat çalışmalarında da dikkate alınmaktadır. Reklam müziklerinden tutun da görsel reklam çalışmalarına varıncaya değin milli kültürün etkisi yüksektir. Modern dünyanın tüketimlerinden olan cips firmaları, yerel bir kıyafetle ve ağız ifadeleriyle dolaşıma verdikleri reklamda hem yerellik hem doğallık mesajları temel bağlamı oluşturduğunu görmekteyiz. Reklam oyuncularının bölge insanı olarak tercih edilmiş ve reklam kişilerinin giydiği kıyafet olarak kültürel kodlar, konuşma dili yerel ağız ifadeleriyle de halk unsurları ön plana çıkartılmaktadır. Bir ürünün çok satması ve kar etmesi, ticari kuruluşlar ve markalar için elbette temel kuraldır. Burada devreye giren ise o reklamın ulaştığı kitleleri daha da genişletmek ise toplumun geneline yayabilmek için kültür ve halk unsurlarından yararlanmak bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Ülkemizde bu alanda çalışmalar yapılmakta olup, bu konuda çok sayıda örnek verilebilir. Örneğin; güzel sanatlar sanatçısı Ahmet Güneştekin'in sanat eserlerinde Anadolu'nun etnografisini, mitolojisini ve kültür değerlerini görmekteyiz. Sergilerinin adını bile kültür ve halk unsurları üzerinden seçen Güneştekin ve sergileri, uluslararası bir ilgi görmektedir.

Bu çalışmada, önemli reklam ve sanat çalışmalarından yola çıkarak, özellikle kültür ve halk unsurlarından nasıl yararlandığı üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Reklam, Sanat, Kültür, Halk, İletişim.

İNANIŞLAR BAĞLAMINDA ANADOLU'DAN YEMEK ÖRNEKLERİ: YEMEK VE KÜLTÜR DERGİSİ

Merve Nesibe Can

*Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
cnesibem@gmail.com*

Meriç Harmancı

*Doç., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
mericharmanci@yahoo.com*

Kültür, toplumları oluşturan bireylerin, ortaya çıkarmış oldukları yaşayış mekanizmalarını, deneyimlerinden öğrenebildiklerini sonraki nesillere çeşitli yollarla aktardıkları davranışlar bütünüdür. Kültürün oluşmasında ve gelişmesindeki temel öğelerden biri olan yeme-içme ya da diğer bir ifade ile mutfak ve yemek kültürü; bir toplumun tarih, kimlik, gelenek, değer, medeniyet seviyesi gibi birçok unsurunu yansıtmaktadır. Bu doğrultuda gıda ve kültürün birbiriyle yakın bir şekilde bağlantılı olduğu ortadadır. Yiyeceklerin üretim, hazırlama ve tüketim aşamaları, bireylerin ve toplulukların kimliklerini tanımlama ve miraslarını aktarma biçimlerini şekillendiren bir kültürel ifade biçimi olarak hizmet etmektedir. Bu ilişki, dünya üzerinde bulunan ve her biri kendi bölgesinin kültürel dokusuna benzersiz bir pencere açan çeşitli mutfaklarda açıkça görülür. Nitekim, küreselleşmiş bir dünyada mutfak bilgisinin dönüşümü ve yemek geleneklerinin kaynaşması, yemek ve kültür arasındaki bu etkileşimin dinamik doğasını açıkça gözler önüne sermektedir.

Kültürel unsurun bir parçası olan yemekler, günlük hazırlanan ve özel zamanlarda hazırlanan yemekler olarak iki gruba tasnif edilip kendi içlerinde de alt maddeler halinde incelenmektedir. Bu yemeklerin hangi anlamları yükledikleri ve ne tür bir mesaj iletmek istedikleri çeşitli farklılıklar gösterir. Aile ile birlikte oturlan sofralarda tüketilen yemekler, geleneksel yapıyı koruyup sürdürürken; doğum, evlilik, askerlik, kıtlık, yoksulluk, bayram, cenaze gibi belirli zamanlarda ya da bir hastalığa, derde şifa bulmak amacıyla hazırlanan yemekler, atalardan bilgi aktarımı yoluyla ritüellere ve belli başlı inanışlara bağlı kalarak devam ettirilmektedir. Bu bağlamda, çalışmada dünyadaki ve Anadolu'daki mutfak kültürünü çok çeşitli boyutlarıyla ele alan ve Türkiye'de çıkarılan ilk yemek dergilerinden biri olan 'Yemek ve Kültür' dergisindeki üç önemli yiyecek; yılan pancarı çorbası, kenger çorbası ve bir tatlı olan hayır lokması ikram, bağlam ve inanışlar bağlamında incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Anadolu, Kültür, Mutfak, Yemek, İnanış.

KARAYCA BİR ESER: QARINDAŞLARIMIZNIN XAZNASI

Ece Yazgan

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Kocaeli Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
eceyzzgn98@gmail.com*

Tülay Çulha

*Doç. Dr., Kocaeli Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
culhatulay@hotmail.com*

UNESCO tarafından tehlikedeki kültürel miras ve diller arasında değerlendirilen Karaycanın, günümüzde, konuşan sayısı oldukça azalmıştır. Gerek ana dilde iletişimin sınırlı olduğu küçük topluluklar şeklinde yaşamaları, gerek zaman içinde belli sebeplerle dillerinin kullanımının kısıtlanması, bu toplumu kaçınılmaz bir sona doğru sürüklemiştir. Neticede sadece sözlü ortamda değil yazılı ortamda da Karayca kullanımı her geçen gün daha da azalmıştır. Bu dilin kullanımının azlığı/zorluğu buna sebep olurken yazılı dil olarak İbranî harflerinin kullanımı bu etkiyi olumsuz yönde arttırmıştır.

Eski metinlerin hemen hepsi İbranî harfleriyle kaleme alınmış olsa da 21. yüzyıldan itibaren Karaylar da bu olumsuz etkiyi fark etmişlerdir. Bu harfleri kullanarak yazılan eserlerin genç nesillere aktarılamayacağını düşünerek Latin harfleriyle de kültürel zenginliklerini yeni nesillere aktarmayı amaçlamışlardır. Karay edebiyatı için ilk dönemlerde verilen eserlerin dinî konular içeren bir edebiyat olduğu söylenebilir. Karaylar, kültürlerini, dinlerini ve geleneklerini korumak ve yeni nesillere aktarmak amacıyla çeviriler yapmaya başlamışlardır. Yapılan bu çeviriler sınırlı imkânlarla basılarak çoğaltılmıştır. Litvanya Karay Cemaatinin önemli bir üyesi olan ve yakın dönemlerde yaşamını yitiren Marek Lavrinoviç, torunu Aydar'a Karay kültür ve diline ait miras bırakabilmek için üç eser yayımlamıştır. Litvanya'nın başkentinde kendi imkânlarıyla ve sınırlı sayıda basılmış olan Qarındaşlarımızın Xaznası adlı eserin 131. ile 265. sayfaları tarafımda Yüksek Lisans çalışması olarak çalışılmaktadır. Litvanya Karaylarına ait olan Qarındaşlarımızın Xaznası adlı eser, sözlü edebiyatın önemli ürünlerden olan farklı uluslara ait çeşitli masalları içermektedir. Bu bildiride yukarıda adı geçen eserin toplam kaç sayfadan oluştuğu, her sayfada ortalama kaç satır olduğu, eserin içinde toplam kaç masal bulunduğu, hangi uluslardan hangi masalların yer aldığı incelenerek eserin tanıtımı yapılacak, bitirme çalışması olarak tamamlanacak çalışmanın yöntemi ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Karayca, Latin Harfli Metinler, Karay Edebiyatı, İbranî Harfli Metinler.

KENGER OTU İLE İLİŞKİLİ BİBİK/BEBUK KUŞU EFSANESİNİN EVRENSELÇİ DİKOTOMİ BAĞLAMINDA BİR DEĞERLENDİRMESİ

Berna Özpınar

Doktor,

bernaozpinar@gmail.com

Kenger, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu başta olmak üzere Orta Anadolu, Akdeniz, Ege bölgesinde yetişen bir bitkidir. Papatyagiller familyasından olan kenger otu; deve diken, dağ kengeri, kangal otu, kenger sakız bitkisi olarak da adlandırılır. Yol kenarlarında, bahçelerde, tarlalarda sıklıkla karşılaşılan ve faydalarıyla tanınan bu değerli bitki, kahve ve sakızlarda tercih edilmekte; yanı sıra çeşitli yemeklerin yapımında kullanılmaktadır. İnsanların binlerce yıldır tükettikleri ve sağlığa olumlu etkileri bulunan kenger otu, mitlerin bir devamı kabul edilen efsanelere de konu olmaktadır.

Bunlardan biri Anadolu’da çok sayıda eş metni bulunan Bibik/Bebuk Kuşu efsanesi olup anlatı üvey anneleri tarafından kenger otu toplamaya gönderilen bir kız ve bir erkek öksüz iki kardeşin başına gelen talihsiz olayları konu edinmektedir. Efsanenin ilk okuyuşta aktardığı konuya, bakış açısı değiştirilerek yaklaşıldığında yüzeyde verilenin dışında, alt katmanda bir başka konunun daha bulunduğu fark edilir. Anlatıda bulunan semboller hermeneutik yöntemle çözümlendiğinde efsanenin arkaik düşüncelere ait izler taşıdığı anlaşılmaktadır.

Arkaik düşünceler söz konusu olduğunda ilk olarak Türk dünya görüşlerine yönelmek gereklidir. Türk dünya görüşlerinin kökeninde ise yaşamın her alanını etkilemiş “evrenselci dikotomi” anlayışı bulunmaktadır. Diğerlerine de kaynaklık eden Türklerin en eski ve öz kozmolojik düşünceleri olan bu anlayış, evrenin birbirine zıt ancak birbirine muhtaç, biri eril diğeri dişil iki evrensel nefesin dengeli, uyumlu bir şekilde birleşmesi ile oluştuğunu kabul eder. Kâinattaki tüm varlıklar bu iki ilkenin bir araya gelip bütünleşmesi ile ortaya çıkmıştır.

İncelenen efsanede de alt katmanda evrenselci dikotominin var olduğu hermeneutik yöntemle yapılan sembol çözümlenmeleri sonucunda anlaşılmaktadır. Elde edilen veriler evrenselci dikotominin esaslarıyla birleştirilmiş ve böylece anlatının derinlerindeki arkaik anlayışa ulaşmak hedeflenmiştir. Bununla birlikte yararlı ve önemsenen bir bitki olan kengerin Türk mutfak kültüründeki geçmişinin çok daha eskiye dayanıyor olduğu kozmogoniyle ilintili mitik anlatılarda yer almasından anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Evrenselci Dikotomi, Türk Mitolojisi, Efsane, Sembol, Kenger Otu.

KILIÇ KALKAN OYUNUNUN TARİHİ SEYRİ

Selin Uysal

*Yüksel Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Edebiyatı
selinuysal1981@hotmail.com*

Meriç Harmancı

*Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
mericharmanci@yahoo.com*

İnsanoğlu hayatta kalabilmek için hep bir mücadele içinde olmuş, yeryüzünde var olduğu günden beri doğayla, başka canlılarla ya da insanlarla mücadele etmek zorunda kalmıştır. İnsanlar arasındaki bu mücadeleler kimi zaman kavgaya dönüşerek güç ve silah kullanmayı gerekli kılmış kimi zaman da bireysellikten çıkarak gruplar, ülkeler arasında savaşlar yapılmıştır. Mücadele ve savaşın en önemli koşulları hayatta kalmak ve kazanmaktır. O nedenle savaşa katılan kişinin hem gücünü arttırmak hem de onu karşı taraftan gelen saldırıdan koruyacak savaş gereçlerine ihtiyaç duyulmuştur. Bu savaş gereçlerinden en kadimleri arasında kılıç ve kalkan yer almaktadır. Eski uygarlıklardan bugüne kadar değişerek ve dönüşerek gelen kılıç ve kalkan kullanımı kişisel mücadelelerin, askeri taktik ve stratejilerin gelişiminde temel bir görev üstlenmiştir.

Savaşın tarihsel süreci içerisinde savaşa hazırlık ve toplumsal bağ kurma gibi bazı ihtiyaçlar doğmuştur. Bu ihtiyaçlar doğrultusunda çeşitli toplumlarda savaş dansları oluşturulmuştur. Savaş dansları, kültürel öneme sahip ritüelistik performanslardır. Bu danslar genellikle savaşa hazırlanma, kazanılan savaşı kutlama veya bir topluluğun savaşçı ruhunu ifade etmekle ilişkilendirilir. Tarih boyunca çeşitli nedenlerle savaşmak zorunda kalan ve savaşçı bir kimliğe sahip olan Türk toplumu da çeşitli şekillerde icra edilen savaş danslarına sahiptir. Savaş ile eğlencenin birleşmesi ile oluşan ve günümüze kadar ulaşarak hâlâ icra edilen bu danslardan biri de 'Kılıç Kalkan'dır. Belirli kıyafetler içerisinde, kılıç ve kalkan ile oynanan bu oyun müziksiz olarak icra edilmektedir. Kılıç Kalkan Oyunu, zaman içerisinde savaşa hazırlık ve zafer kutlamalarının dışında tören ve festivallerin ayrılmaz parçası haline gelmiştir.

Bu çalışma, Kılıç Kalkan Oyununun tarihsel süreci hakkındaki verileri tespit ederek oyunun tarihsel gelişimini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırmada, çeşitli mitolojilerde ve anlatılardaki kılıç ve kalkan sembolleri incelenecek, Türk kültüründe var olan Kılıç Kalkan Oyununun tarihi seyri ortaya konacak ve tarihi seyri içerisinde anlatı ve kaynaklarda yer alan metinler tetkik edilecektir. Türk kültürünün zengin halk oyunları listesinde yer alan Kılıç Kalkan Oyununun süreç içerisinde geçirdiği değişim ve dönüşüm saptanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türk Kültürü, Türk Halk Dansları, Savaş Dansları, Kılıç Kalkan Oyunu.

KONYA KARATAY YUSUF AĞA KÜTÜPHANESİ KOLEKSİYONU 42 YU 7611 NUMARADA KAYITLI BİR CÖNK ÜZERİNE İNCELEME

Ramazan Koyuncu

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Edebiyatı Programı
ramazankoyuncu18@gmail.com*

Meriç Harmancı

*Doç. Dr, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
harmanci@yildiz.edu.tr*

Türk kültür tarihinin ve edebiyatının gelişim seyrini takip etmekte sözlü ve yazılı kaynaklar önemli rol üstlenir. Yazılı kaynaklardan biri olan cönkler, özellikle Türk halk edebiyatına ait ürünleri bünyesinde barındırmasının yanında halk bilimine ve divan edebiyatına ait pek çok malzemeyi de ihtiva eden önemli defterlerdir. Şiir örnekleri, mensur eserlere ait metinler, atasözleri, bilmece, alkış-kargışlar, dualar, halk hekimliği ile ilgili ilaç tarifleri ve pratikler, günler notlar, alacak verecek hesaplamaları gibi çeşitli unsurlar cönkün içinde yer alabilir. Cöngü tertip eden kişinin zevki, yetiştiği kültürel muhit ve coğrafya cöngün içeriğinin oluşmasında etkilidir.

Bu bildiriye Konya Karatay Yusuf Ağa Kütüphanesi Koleksiyonu 42 Yu 7611 numarada kayıtlı bulunan cönk hakkında bilgi verilecektir. 97 varaktan oluşan cönk, 147×66-128×27 mm ebadındadır ve bordo meşin cilt ile kaplanmıştır. Cönkün giriş kısmında ve son sayfasında kullanılan kâğıt nohudi renktedir, diğer sayfalarda farklı bir kâğıt kullanılmıştır. Cöngün tüm sayfalarında metin, yaldızlı bir çizgi ile cetvelenmiştir. Cöngün yazımında ağırlıklı olarak talik, rik'a ve harekeli nesih hat çeşitleri ile siyah ve sürh mürekkep kullanılmıştır. Satır sayısı her sayfada farklılık göstermektedir. Özellikle son sayfalarda derkenara taşan bazı şiirler yer almaktadır. Cönkte boş sayfa bulunmamaktadır. Cönkün zahriye kısmında 3 ayrı beyit bulunmaktadır ve bu beyitlerin her birinde “Şâdî” mahlası geçmektedir. Şâdî, bu beyitlerden ilkinde, bu mecmuayı ortaya koyduğunu belirterek kendisi için “Fatiha” ister. Bu beyitler Şâdî'nin cönkün derleyicisi ya da sahibi olabileceğini düşündürmektedir.

Cönkte başta Yunus Emre, Ahmedî, Ârif, Niyazî-i Mısri, Hüdaî, Cevrî, Mevlâna, Yahyâ, Hatâî, Hüsnî, Hâlî, Rûhî olmak üzere toplam 48 şairin şiirleri yer almaktadır. Şiir sayısı bakımından da zengin olan cönkte toplam 124 şiir bulunmaktadır. Bu şiirlerden 39'u Hüsnî'ye aittir. Tamamı manzum eserlerden oluşan cönkte ayrıca yemek duası, ezan duası ve Salaten Tüncina duaları da yer almaktadır. Farklı nazım türlerine ait şiir örnekleri bulunmasına rağmen birkaç şiir hariç tamamen beyit nazım birimi kullanılmıştır. Şiir, şair, nazım türü çeşitliliği açısından kıymetli bir cönk türüdür.

Anahtar Kelimeler: Yazılı Kaynaklar, Cönk, Türk Halk Şiiri, Divan Şiiri.

KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI VE GELENEĞİN SÜRDÜRÜLMESİ BAĞLAMINDA MARDİN UÇURTMA GELENEĞİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Ayşe Emre

*Öğretim Görevlisi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İZÜTEM
ayse.emre@izu.edu.tr*

Uçurtmalar, onlara özgü gelenekleri, inançları ve uygulamalarıyla dünya çapında çeşitli kültürlerde önemli bir yere sahiptir. Uçurtmaların kültürel, sosyal ve sembolik yönlerinin incelenmesi, festivaller, ritüeller ve geleneksel uygulamalardaki rollerini ortaya çıkarmada önemlidir. Çeşitli kültürlerde, çok eski çağlardan beri insanlar özellikle festivallerde ve bayramlarda uçurtma uçurmak için açık alanlarda ve tepelerde toplanırlar. Uçurtma uçurmak neşe ve kutlamanın sembolü olarak görülürken, karnavalın yarattığı bir etkiyi barındırarak eşitliğin de simgesidir. Anadolu halk kültüründe de uçurtmanın varlığı söz konusudur. Nitekim, Mardin kendine özgü geleneksel uygulamaları ve el sanatları da dahil olmak üzere zengin kültürel mirasıyla tanınmasının yanı sıra bölgenin folklorunda ve rekreasyonel faaliyetlerinde uçurtma özel bir yere sahiptir. Uçurtmalar, Mardin kültürünün tanımlayıcı bir unsuru olmasa da üzerinde durmayı gerektiren bir öneme sahiptir. Mardin'in kültürü, Araplar, Kürtler ve Süryaniler de dahil olmak üzere çeşitli topluluklara ev sahipliği yaptığı için çok kültürlü tarihinden büyük ölçüde etkilenir. Bu çeşitlilik, geleneklerin, dillerin ve adetlerin bir karışımıyla bölgenin zengin kültürel dokusuna katkıda bulunur. Bu kültürel çeşitliliğin oyun ve oyuncaklara yansıyan sembollerinden biri de uçurtmalardır. Uçurtmalar kaybolmaya yüz tutan sayılı kültürel eğlence nesnelere arasında yer almaktadır. Bu nedenle onu yaşatmak ve gelecek nesillere aktarmak büyük önem arz etmektedir. Mardin kültür mirasından nasibini alarak yetişen bireyler uçurtmalarını kendileri tasarlayabilmekte ve yapabilmektedirler. Bazen poşetler, bazen renkli büyük kağıtlar ip ve küçük tahta çubuklar yardımı ile kendi uçurtmalarını yaparlar. Bugün hala devam eden uygulamalarla çocuklar ve yetişkinler tasarladıkları bu uçurtmaları yapıp gökyüzünde en yükseğe uçuşu için birbirleriyle yarışırırlar. Bu uçurtma yarışı ile rekabet duyguları ve birlikte sosyalleşmeleri kaçınılmaz olur. Günümüzde kaybolmaya yüz tutan uçurtma yapımı Mardin Müzesinde eğitimler verilerek yaşatılmaya çalışılmaktadır. Çocuklar burada hem uçurtma yapma eğitimi almakta hem de kendi tasarladıkları uçurtmaları yaparken yaratıcılıklarını da geliştirmektedirler. Bu çalışmada somut kültürel miras açısından önemli bir yere sahip olan uçurtmalar kültürel ve sembolik olarak değerlendirilerek, geleneğin korunması ve aktarılması bağlamında öneriler tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Miras, Gelenek, Mardin, Sembol.

MENAKIBÜ'L-ÂRİFİN İLE İLK TÜRKÇE TERCÜMESİ MAHZENÜ'L- ESRÂR'IN NÜSHALARININ SEBEB-İ TELİFLERİNE DAİR BİR DEĞERLENDİRME

Elif Özcan Uğur

*Öğr. Gör., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili
elifozcanugur@gmail.com*

Sevim Yılmaz Önder

*Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
sevim.yilmazonder@gmail.com*

Tasavvufun 9. yüzyılda İslâm coğrafyasında yayılmasıyla birlikte başlayan menakıbnameler geleneğiyle tarikat pîrlerini yücelten, şeyhlerin kerametlerini, hayatını, ailesini, halifelerini ve şeceresini anlatan eserler kaleme alınmıştır. Bunlardan biri de Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî (ö. 672/1273) hakkında yazılmış en önemli eserlerden olan Menâkıbü'l-Ârifin'dir. Mevlânâ, hayatı, ailesi ve Mevleviliğe dair birincil kaynaklardan olan eser, Mevlânâ'nın torunu Ulu Ârif Çelebi'nin isteği üzerine müridi Ahmed Eflâkî (ö. 761/1360) tarafından 754/1353'de Farsça yazılmıştır. Menâkıbü'l-Ârifin'i, 803/1401 yılında Mahzenü'l-Esrâr adıyla ilk defa Zâhid bin Ârif (ö. ?) Türkçeye tercüme etmiştir. Eski Anadolu Türkçesinin karakteristik özelliklerini göstermesi ve söz varlığı gibi yönlerden kıymetli olan Mahzenü'l-Esrâr dönemin sosyal hayatına da ışık tutan bilgiler içerir. Eserin ikisi Süleymaniye Kütüphanesinde ve biri Konya Yazma Eserler Kütüphanesinde olmak üzere toplam üç nüshası tespit edilmiştir.

Yazmaların mukaddimelerinde yer alan telif sebepleri dikkat çeken unsurlardan biridir. Bir gelenek olarak mukaddimede genellikle Allah'a hamd ü senâ, Hz. Peygamber'e salât u selam, dönemin hükümdarlarına övgü ve duanın ardından yazar kendini tanıtarak eserini yazma sebebini açıklar. Bu bölüm sebab-i telif kaydı olarak da bilinir. Mahzen'in Süleymaniye Kütüphanesi Ayasofya nr. 3456'da kayıtlı ana nüshasında eserin Sultan II. Murad'ın (ö. 855/1451) emriyle Farsçadan Türkçeye tercüme edildiği ve kendisine sunulduğu görülmüştür. Konya nüshasında da bu bilgi mevcutken muhtasar nüshada olmadığı saptanmıştır. Ayrıca, Menâkıb'da Allah'a ve peygambere övgüden sonra müellif, şeyhi Ulu Ârif Çelebi'yi övmüş, eserini onun emriyle 718/1318'de yazmaya başladığını söylemiş, eserinin adını ve bölümlerini açıklamıştır. Mahzen'de ise Allah'a ve Hz. Muhammed'e övgüden sonra Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî ve Sultan II. Murad'a övgü ile dua yer alır. II. Murad'ın emriyle eserin tercüme edildiği bildirilir ve bölümleri açıklanır.

Bu çalışmada, Mahzenü'l-Esrâr nüshalarının telif sebepleri detaylı olarak incelenmiş, farkları tespit edilmiş, Menâkıbü'l-Ârifin'in Tahsin Yazıcı tercümesindeki sebab-i telif bölümü ile karşılaştırması yapılmıştır. Bununla, her iki eserin sebab-i telif geleneği içerisindeki yerini saptamanın yanı sıra Mevlevilik literatürüne katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mevlânâ, Mevlevilik, Mahzenü'l-Esrâr, Menâkıbü'l-Ârifin, Eflâkî, Sebeb-i Telif

MUALLİM FEYZİ'NİN HAYYAM RUBAİLERİ TERCÜMESİ

Nesibe Kablander

Dr., Türk-İslam Edebiyatı
nesibekablander@gmail.com

Tebriz civarında bir köyde doğmuş olan ve Muallim Feyzi olarak tanınan Ahmed Feyzi Efendi iyi bir eğitim görmüştür. Daha sonra İstanbul'a gelip buradaki çeşitli okullarda muallimlik yapmış, Galatasaray Mekteb-i Sultânîsi'nde de uzun süre çalışmıştır. Emekliye ayrıldıktan kısa zaman sonra yine İstanbul'da vefat eden yazarın Farsçaya vukufiyetinin semeresi olan Farsça dil bilgisi kitabı ve başka eserleri bulunmaktadır. Ömer Hayyam'ın rubailerinden seçtiği bazı şiirlerin tercümesi olan ve bu bildirinin konusunu oluşturan Hayyâm kitabı da sözü edilen eserler arasındadır. II. Abdülhamid döneminde, 1886 senesinde İstanbul'da basılmış olan eserden bazı çalışmalarda kısaca bahsedilmişse de eser üzerine müstakil bir çalışma yapılmamış; metin yeni harflere aktarılmamıştır. Muallim Feyzi kitabın kapağına eklediği; “Erbâb-ı kemâle naks bulmak müşkil / Sahrâ-yı taassubda yorulmak müşkil / Hayyâm'a taarruz itmek âsân ammâ / Hayyâm gibi sühan-ver olmak müşkil” dizeleriyle Hayyam'a olan sevgisini, onu kâmil bir zat ve söz ustası olarak gördüğünü belirtmiştir. Kitabın ön sözü mahiyetindeki kısımda da Avrupalıların Hayyam'ı “bizden” daha iyi anlayıp eserlerini defalarca kendi dillerine tercüme ettiklerini, dostların yapması gerekeni yabancılar yaptığı için Hayyam'ın “bize” gücenmiş olduğunu, onun incinmişliğine son vermek için bu tercümeleri yaptığını ifade etmiştir. Aynı kısmın ilerleyen satırlarında Hayyam'ın rubailerini Türkçeye tercüme edip neşreden ilk kişi olduğuna da işaret etmekte ve sözü edilen kitap bu yönüyle de ilgiyi hak etmektedir. Yazar iki kısma ayırdığı eserin ilk kısmında Hayyam'ın hayatından bahsetmiş, ikinci kısımda ise seçtiği rubailerin tercümesini yapmıştır. Rubaileri Türkçeye çevirirken harfiyyen tercüme ya da serbest çeviri yapmayıp ikisinin arasında bir yol izlediğini belirtmiştir. Bazı rubailerdeki gerekli gördüğü kısımlar için dipnot açıklamaları yapması; kimi kısımlarda da Fuzûlî'nin, Ziyâ Paşa'nın ya da kendisinin yazdığı mısralarla anlamı destekleme yoluna gitmesi ise metnin yer yer tercüme sınırını aşmış muhtasar şerh olarak değerlendirilebileceğini düşündüren özelliklerdir. Bahsedilen kitaptan sonra Ömer Hayyam'ın rubailerinin çok sayıda tercümesinin yapılmış olması dikkate alındığında Muallim Feyzi'nin eserinin bu noktada yol gösterici olduğu söylenebilir. Bu bildiride Muallim Feyzi hakkında kısaca bilgi verildikten sonra sözü edilen hususiyetleri de dikkate alınarak eserin genel bir değerlendirmesi yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Muallim Feyzi, Ömer Hayyam, Rubailer, Şerh

OSMANLI İMPARATORLUĞU DÖNEMİ'NDE YABANCI DİL OLARAK OSMANLI TÜRKÇESİ KİTAPLARINDA HRİSTİYANLIK İLE İLGİLİ METİNLER

Sevim Yılmaz Önder

*Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi
Türk Dili ve Edebiyatı
sevim.yilmazonder@gmail.com*

Osman Ataş

*Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi
Türk Dili ve Edebiyatı
losmanatas@gmail.com*

Bu çalışma "Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Yazılan Türk Dili ve Edebiyatı Kitaplarının Kültür Aktarımı Bağlamında Değerlendirilmesi (1600-1923 Yılları Arası)" adı ve SBA-2022-5047 proje numarası ile YTÜ BAP Koordinasyon Birimi tarafından desteklenmektedir. Bu bildiride proje kapsamında tespit edilip incelenen eserlerde bulunan Hristiyanlık ile ilgili metinler ele alınacaktır.

Proje kapsamında yapılan bu çalışmada Osmanlı Dönemi'nde (1600-1923) ana dili Osmanlı Türkçesi olmayanlara Osmanlı Türkçesini tanıtip öğretmek amacıyla hazırlanan eserler ağırlıklı olarak Katolik ve Protestan mezheplerine mensup isimler tarafından kaleme alınmıştır. Bu eserler arasında erken dönemde üretilenler genellikle Roma Katolik Kilisesi'nin görevlendirdiği din adamları tarafından yazılırken 19. yüzyıl itibarıyla yazılan eserlerde ise Protestan mezhebine bağlı yazarların da ön plana çıktığı görülmektedir.

İncelenen eserlerde İslam inancına dair metinlerin yanı sıra diğer semavi dinlerden olan Hristiyanlık ile ilgili metinler de bulunmaktadır. Bu metinler öncelikle Hristiyanlık aleminde kanonik sayılan Matta, Markos, Luka ve Yuhanna İncillerinden alınan bablar ve kıssalardan oluşmaktadır. Bu kıssalara örnek olarak Daniel, İyi Samiriyeli, Kaybolan Oğul Benzetmesi ve Tohum Benzetmesi kıssaları sayılabilir. Bunların yanında incelenen kitaplarda sıklıkla Rabbani Dua ya da günümüzdeki adıyla Rabb'in Duası'na yer verilmesi dikkat çekmektedir. İncelenen kitaplarda ayrıca Hz. Meryem duaları, dinî hikâyeler, Hz. İsa'nın doğumu ve yaşamı, Hristiyanlığa dair genel öğretici bilgiler ile dinî yorumlar bulunmaktadır. Bununla birlikte ele alınan eserlerde Hristiyanlığa ait bayram ve yortular, tesbihatlar, dualar ve ibadetler, ilahiler, on emir, yedi ölümcül günah ve yedi iyi amel ile Yudit hikayeleri de saptanmıştır. Osmanlı Türkçesini ve edebiyatını öğretmek gayesiyle yazılan bu kitaplarda geçen dinî metinlerin kimlerin perspektifi ve ne amaç ile yazıldığı bu bildiride ortaya konulacaktır. Bunlara ilaveten ilgili metinlerin hedef kitesinin kimler olduğu da yanıtlanacak başka bir husustur.

Anahtar Kelimeler: Yabancılar Türkçe Öğretimi, Osmanlı Türkçesi, Hristiyanlık Metinleri, İncil, Hz. İsa.

OSMANLI İMPARATORLUĞU DÖNEMİNDE YAZILAN TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI KİTAPLARINDA YER ALAN UYGUR METİNLERİ

Sevim Yılmaz Önder

*Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi
Türk Dili ve Edebiyatı
sevim.yilmazonder@gmail.com*

Osman Ataş

*Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi
Türk Dili ve Edebiyatı
Iosmanatas@gmail.com*

Halil İbrahim Gemici

*Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi
Türk Dili ve Edebiyatı
hibrahimg1996@gmail.com*

Bu bildiri Yıldız Teknik Üniversitesi BAP Koordinasyon Birimi bünyesinde hazırlanmakta olan SBA-2022-5047 numaralı "Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Yazılan Türk Dili ve Edebiyatı Kitaplarının Kültür Aktarımı Bağlamında Değerlendirilmesi (1600-1923 Yılları Arası)" adlı proje çerçevesinde hazırlanmıştır. Projenin kapsamı Osmanlı İmparatorluğu'nun 17. yüzyıldan Cumhuriyet'in ilanına kadar geçen süreçte ana dili Osmanlı Türkçesi olmayanlar için yazılmış dil ve edebiyat eserlerindeki metinlerin kültür aktarımı bağlamında değerlendirilmesidir.

İncelenen eserlerde Uygur sahasına ait metinler tespit edilmiştir. Söz gelimi 1823 yılında Paris'te yazılan bir eserde Uygur alfabesi gösterilmiş ve hem Uygur harfleriyle hem de Arap harfleriyle yazılmış iki metin Fransızca çevirileriyle birlikte verilmiştir. Uygur alfabesi ile yazılmış bu metinlerden birinde metnin Arap harfli satır altı tercümesinin yer alması da dikkat çekicidir. On yıl sonra bu eserin ikinci baskısı yine Paris'te yapılmıştır. İlk baskıdaki alfabe ve metinler ikinci baskıda da yer almaktadır. Bu baskıda metinlerin Fransızca tercümeleri kitabın ekler kısmından önce yer almaktadır. Londra'da 1832 yılında kaleme alınan bir diğer eserde dört Uygur metni yer almaktadır. Dört yıl sonra bu eserin Fransızca tercümesi Bourdeaux'da basılmıştır. İlk baskıdaki dört Uygur metni tercüme eserde de bulunmaktadır. 1848 yılında Leipzig'de basılan bir başka eser ise Rusçadan Almancaya yapılmış bir tercümedir. Bu tercümede kaynak eserde yer almayan ve Arap harfleriyle yazılmış iki Uygur metni saptanmıştır. Eserin mütercimi, ön sözde bu metinleri farklı kaynaklardan edindiğini ifade etmektedir. Yukarıda bahsi geçen üç eserde Miraç ve Tezkiretü'l-Evliyâ'nın yanı sıra Uygur sahasına ait başka eserlerden alınmış metinler bulunmaktadır. Sonuç olarak şu an proje kapsamında incelenmekte olan üç ayrı eserde Uygur sahasına ait metinler tespit edilmiştir. Osmanlı Türkçesini öğretmek için yazılan bu eserlerde konu dışı denilebilecek bu metinlerin varlığı dikkat çekicidir.

Anahtar Kelimeler: Yabancılara Türkçe Öğretimi, Osmanlı Dönemi, Uygur Metinleri.

OSMANLI KADIN HAREKETİNİN ÖNCÜLERİNDEN EMİNE SEMİYE'NİN ROMANLARINDA ERKEKLİK SÖYLEMİ

Kübra Evcı

*Bilim Uzmanı, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
kubrakubraevci@gmail.com*

Emine Semiye (8 Şubat 1864 - 1944), Sultan Abdülaziz döneminde doğmuş, Tanzimatla birlikte gelişen süreçte kalemini eril yazın dünyasına kanıtlamış; dört padişah dönemini geçirmiş, Mutlakiyet'ten, Cumhuriyet'e ve sonrasında İnkılaplar'a kadar devrin koşullarına hâkim olmuş, bütün bunları seksen yıllık yaşamına sığdırmış, Osmanlı dönemi kadın yazarı olarak karşımıza çıkmaktadır. Yazın hayatına ilk kadın romancımız olan ablası Fatma Aliye Hanım'dan etkilenerek başlayan Emine Semiye, bilimsel ve edebi onlarca esere imza atmış, yaşadığı devrin kadınlara öncülük etmiş, yüzlerce öğrenci yetiştirmiş, bu süreçte de siyasi ve sosyal faaliyetlerini de sürdürmüş üretken bir kadındır.

Bildirinin konusunu oluşturan toplumsal cinsiyet ve erkeklik kavramı, Osmanlı Devleti'nde kadının statüsü ve hakları konusu “şeriat” hükümleri dairesinde değerlendirilmesiyle ortaya çıkmıştır. Tanzimatla gelen hukukî reformlardan kadınlarda yararlanmış ancak Osmanlı-Türk düşünce dünyasında kadınlara biçilen yer ve konumun “ev yani özel alan” ile sınırlandırılışının “modernleştirme” yetkisinin de dönem şartları içerisinde doğal olarak erkeklere verilmesi sonucunu doğurmuştur. Bu modernleşme ilk anlatılardan itibaren, “Osmanlı iktidar biçimleri” tarafından “hegemonik” bir erkeklik tarzının yakalanmaya çalışıldığı, “idealize edilmiş” ve “öteki” olarak dışarda bırakılmış erkekliklerin bu tarzın belirlediği ölçütlerine uyum sağladığı şeklinde tezahür etmiştir. Son yıllarda artan erkeklik kavramının disiplinlerarası çalışmaları çerçevesinde Emine Semiye'nin romanlarında bu “ideal” ve “öteki” meselesi üzerinde durulmuştur. Toplumsal değişim ve gelişimler ile birlikte kadınlık ve erkeklikte yeniden üretilen olgulardır. Emine Semiye'nin toplumsal yapı çerçevesinde sosyo-kültürel öğretilere olan hassasiyeti özellikle kadın duyarlılığı toplumsal cinsiyet bağlamında özgün bir içerik sunmaktadır. Emine Semiye'nin romanlarında erkeklik meselesini ele alış şekli, kadın ve erkeğin toplumsal ilişkileri, erkeğin özel ve kamusal alandaki etkinliği ve bu etkin konumun oluşturduğu krizler şeklindedir. Çalışmada, erkeklik meselesi aktarılırken toplumsal inşa süreci zaman ve mekân bağlamında bazı bölümlerde kadın meseleleri üzerinden çıkarımlara başvurulmuş anlatılmıştır.

Bu bildiride kısaca Emine Semiye'nin hayatından ve yazarlığından bahsedilecek, ardından toplumsal cinsiyet rolleri ve erkeklik kavramının çerçevesi çizilecek ve Emine Semiye'nin etkin bir şekilde yazın hayatında varlığını gösterdiği 1923'e kadarki romanlarından; Sefalet, Gayya Kuyusu, Bikes, Mükâfat-ı İlâhiye, Hissi Rekabet adlı romanlarındaki erkeklik söylemleri ve toplumsal cinsiyet olgusunun tezahürleri takip edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Emine Semiye, Erkeklik, Toplumsal Cinsiyet.

SEFERBERLİK YEMEKLERİ ÜZERİNE: KARAMANLI RUM ORTODOKS BİR ASKERİN SEFERBERLİK HATIRALARI ÖRNEĞİ

Aynur Koçak

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
nurkocak@yildiz.edu.tr*

Onur Üney

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Türk Dili ve Edebiyatı
onur_uneyil@hotmail.com*

Anadilleri Türkçe olan ve Anadolu’da yaşayan Ortodoks bir grup olan Karamanlılardan etnik kökenleri konusunda iki büyük tartışma söz konusudur. Türklerin Anadolu’yu ele geçirmeleri sonrasında asimile olmuş Bizanslılar mı yoksa Selçuklular ve Osmanlılardan önce Anadolu’ya askerlik ve ticaret yapmak amacıyla gelen Hıristiyan Türkler mi oldukları net değildir. Karamanlıların 1923 tarihinde Türkiye ve Yunanistan hükümetleri arasında “Yunan ve Türk Halklarının Mübadelesi Sözleşmesinin uygulanmasına kadar Anadolu topraklarında konuştukları Karamanlca (Yunanca Καραμανλήδικα “Karamanlidika”), aslen Osmanlı Türkçesinin halk ağızlarından biridir. Kendileri eserlerinde konuştukları dili, Anadolu lisanı, yavan Türkçe, açık Türkçe, sade Türkçe vb. sözlerle adlandırır. Karamanlı Türkçesi ile yazılmış basılı metinlerle beraber el yazması metinler de mevcuttur. Bunlardan biri de Thanasis Nikolaidis tarafından bulunan "Karamanlı Rum Ortodoks Bir Askerin Seferberlik Hatıraları" adlı eserdir. Metin içerisindeki bilgilerden öğrendiğimiz üzere eseri yazan kişi, Karamanlı olup Cihan Harbi’nde silah altına alınan Osmanlı askerlerinden biridir ve 1914-1919 yılları esnasında yaşadıklarını, gittiği yerleri, yediği yemekleri, orduda aldığı görevleri günlük tutarak yazmıştır. Yazdığı günlüğünde ismini belirtmeyen Karamanlı asker, savaşın genel durumu, neden çıktığı hakkında değerlendirmelerde bulunmayıp günlük hayatının telaşını yazar.

Seferberlik, bir milletin içerisinde yer aldığı savaş esnasında ordusunu, ekonomisini vb. elzem kuvvetlerini savaşa hazır hale getirmeyi amaçlayan hazırlıklar olarak tanımlanabilir. 2 Ağustos 1914’te de Osmanlı Devleti’nde ilan edilen ve bununla elde edilmek istenen amaç bu hazırlıkların tamamı erdirilmesiydi. Osmanlı ordusu seferberlik ilanından sonra kıtalara askerleri toplamış ve gerekli sevk ve iade işlemleri sonucunda birliklerin cephelere sevkini gerçekleştirmiştir. Bu sevk işlemleri bir hayli zorlu olmuştur. Şevket Süreyya Aydemir’in Suyu Arayan Adam adlı kitabında bahsettiğine paralel olarak Karamanlı asker de İç Anadolu’da Kayseri’nin doğusuna sevk edilirken tüm ulaşım imkânlarından yoksun bir şekilde yürüyerek gitmiştir.

Karamanlı askerinin yazdıkları arasında günbegün olmasa da belirli bir düzen içerisinde her gün -bazen birliğiyle beraber- yediği yemekler de yer almaktadır. Bu çalışmada hedefimiz bahsi geçen bu yemekler üzerine kültürel bir incelemede bulunmak olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Karamanlılar, Yemek, Seferberlik, Karamanlca

TANIKLARIYLA TARAMA SÖZLÜĞÜ'NDE BAŞ, EL VE AYAK ORGAN ADLARIYLA KURULMUŞ SOMATİK DEYİMLERİN KAVRAM PROFİLLERİ

Ömer Anıl Düşmez
Doktor, Millî Eğitim Bakanlığı
omeranildusmez@gmail.com

Deyimler, milletlerin kültür hazinesinin değerli parçalarının başında gelmektedir. Bir milletin sosyal yapısı, inançları, değer yargıları, hayata bakış açısı gibi kültürel ve sosyolojik veriler, mecazî unsurlarla bütünleşmiş biçimde o milletin deyimlerinden takip edilebilmektedir. Söz konusu deyimler, yüzyıllar boyunca anlamlarını ve biçimlerini genel anlamda koruyarak kültürel devamlılığın kaynaklarından biri hâline gelmiştir.

Deyimlerin çoğunda somutlaştırma eğilimi dikkat çekmektedir. Somutlaştırma, soyut ifadelerin somut kavramlarla ilişkilendirilerek anlatılması olarak tanımlanabilir. Deyimlerin bir kısmında da somutlaştırma aracı olarak somatik ifadelerin yer aldığı görülmektedir. Bu yönüyle Türkçe, somatik deyimler açısından zengin bir görünüme sahiptir.

Somatik deyimler, beden ile ilgili olan deyimlerdir. Söz konusu deyimlerde beden ile ilgili adlara mecazî anlamlar yüklenmiş ve kültürel hayat, önemli ölçüde gözlemlenebilir duruma gelmiştir. Bildirinin temeline somatik deyimlerin yerleştirilmesinin temel nedeni budur. İnsan bedenine ait adlar, bir dilin temel sözcüklerindedir ve bu nedenle de kullanım sıklıkları yüksektir; çünkü insan, bedenini tanıdıkça yaşamsal faaliyetlerini sürdürmeye ek olarak bedeniyle ilgili unsurların adlarına mecazî boyutları olan alegorik anlamlar da yüklemiştir. Bu nedenle somatik deyimler, insanın hayatı anlamlandırmasındaki süreçte kavramsal boşlukların doldurulmasında işlevsel rol üstlenmiştir.

Bu çalışmada, Türkiye Türkçesinin tarihsel süreçteki gelişimini izleyebildiğimiz temel kaynaklardan biri olan Tanıklarıyla Tarama Sözlüğü'nde geçen baş, el ve ayak organ adlarıyla kurulmuş somatik deyimler esas alınmıştır. Bu üç organın çalışmaya konu edilmesinin sebebi, yapılan değerlendirmede, adlarının deyimlerde sık geçtiğinin tespit edilmesidir. Anılan sözlükteki baş, el ve ayak organ adlarıyla kurulmuş somatik deyimler, tarama yöntemiyle tespit edilmiştir. Tespit edilen bu deyimler, kullanım sıklıkları açısından incelendikten sonra temsil ettikleri kavram alanlarına göre alfabetik sırayla sınıflandırılarak onların kavram profilleri belirlenmiştir. Kavram alanı, birbirleriyle ilişkili veya birbirine yakın kavramları kapsadığı düşünülen alanlardır. Çalışmada tespit edilen kavram alanları, Türkçenin kültürel kavramlaştırma sisteminde somatik deyimlerin yerini göstermesi açısından önem taşımaktadır. Tüm bunlara ek olarak, çalışmada ele alınan deyimler semantik açıdan da değerlendirildiğinden kimi somatik deyimlerin tarihsel süreçteki değişimi ve dönüşümü de belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Somatik Deyim, Organ Adları, Kavram Alanı, Kültürel Kavramlaştırma.

TÜRK EDEBİYATINDA GEZİ YAZISI VE OKTAY AKBAL'IN HIROŞİMALAR OLMASIN ADLI ESERİ

Ayhan Uyanık

*Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
ayhanuyanik76@gmail.com*

Didem Ardalı Büyükarman

*Doç. Dr. Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
dbuyuk@yildiz.edu.tr*

İnsanoğlu, ilkçağlardan bu zamana kadar yeni yerleri ve o yerlerde yaşayan insanları sürekli merak etmiştir. Bu merakla “yabancı” tanımına uyan her yeri, her toplumu, o toplumun yaşayışını, geleneklerini, âdetlerini vb farklı yönlerini tanımak amacıyla bir yolculuğa çıkmıştır. Bu yolculukları neticesinde, okurun dikkatini çekeceğini umduğu başlıkları yazdığı, edebî ve tarihî özellik taşıyan metinlere gezi yazısı veya seyahatname adı verilmektedir. Seyahatnameler, yolculuğun yapıldığı yerin manzara tasvirleriyle coğrafi, o coğrafyanın tarih, eğitim, kültür, ekonomik, sosyal özelliklerini yansıtmaya itibariyle tarihî, seyahat ettiği yerlerde gördüğü tüm bu özellikleri samimi ve anlaşılır bir üslupla anlatması yönüyle de edebî özellik taşıyabilirler.

Türk edebiyatında gezi yazısı, Tanzimat devrine kadar seyahatname, sefaretname, şehrengiz gibi adlarla karşımıza çıkar. Modern anlamda gezi türüne ait ilk örneklerse Tanzimat’tan sonra vermeye başlanmıştır. Tanzimat edebiyatı ile birlikte edebiyatın birçok alanında başlayan yenilikler, gezi yazılarında da kendini göstermiştir. Tanzimat edebiyatı ile başlayıp daha sonraki süreçlerde de devam eden bu değişiklikler/yenilikler, Cumhuriyet dönemi ile birlikte artarak devam etmiştir. Hem seyahatlerin yapıldığı yerler hem de yapılaş amacı yönüyle gezi yazılarında önemli değişimler olmuştur.

Oktay Akbal, Türk edebiyatında 1940'larm öykücü kuşağı içinde yer alan ve "küçük insan"ın umutlarını, düş dünyalarını, hayata karşı özlemlerini anlatmayı amaçlayan hikâye ve romanlarıyla tanınan bir yazardır. Aynı zamanda uzun yıllar Cumhuriyet gazetesinde yazdığı günlük yazılar ve denemeleriyle bilinen bir gazetecidir. Oktay Akbal, atom bombası atıldıktan sonra Hiroşima'ya giden ilk Türk gazetecisi ve yazardır. Orada gördüklerini, izlenimlerini, bir sanatçı duyarlılığı ve çeşitli bilgiler veren bir gazeteci tavrı ile okuyucuya aktarır. Oktay Akbal, Hiroşima'daki intibalarını önce, Cumhuriyet gazetesinde günlük şeklinde yayımlar. Fakat daha sonra kendi ifadesiyle “kitap olmaya en çok hak kazanmış yapıtı” olduğundan, yazılarının gazete köşesinde kalmasını istemez. 1976 yılında gazetede yayınlanan gezi yazılarını “Hiroşimalar Olmasın” adıyla kitap haline getirir.

Eser, hem gezinin yapıldığı coğrafya hem de gezinin yapılaş amacı yönünden üzerinde durulması gereken muhteviyattadır. Bugüne kadar gezi türü ile ilgili yapılan akademik çalışmalarda, bu eserden ya hiç bahsedilmemiş ya da eser üzerinde çok az durulmuştur. Bu çalışmada, “Hiroşimalar Olmasın” adlı eser, gezi yazıları içindeki yeri, önemi ve anlatım tekniği bakımından incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Gezi, Türk Edebiyatı, Oktay Akbal, Hiroşimalar Olmasın

TÜRKÇEDE UZUN ÜNLÜLER Mİ, ÜNLÜ UZUNLUKLARI MI VAR?

Eda Eyi

*Doktorant, Ardahan Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı/Türk Dili
eda_36eyi@hotmail.com*

Oluşum süresi normal bir ünlünün süresinden uzun olan ünlüler, uzun ünlü olarak adlandırılmaktadır. Kökeni Türkçe olan kelimelerde uzun ünlü yoktur. Uzun ünlü, Arapça ve Farsçadan Türkçeye giren kelimelerde görülmektedir. Pek çok araştırma aynı tarafından uzun ünlü ile ünlü uzunluğu terimleri aynı nitelikte görülmüş ve Arapçada mevcut olan anlam ayırt etme özelliği göz ardı edilmiştir. Hâlbuki geçmişten beri var olan ve anlam ayırt edici özelliğe sahip olan ünlüler uzun ünlüler olarak kabul edilirken; birtakım sözcüklerle karıştırılmaması için fonetik sebeplerden ötürü ortaya çıkmış ve günümüze gelirken tonlulaşma ya da ikizleşme sonucu uzunluğunu kaybetmiş ya da belirli birtakım ses olayları sonucunda ünlüsü uzun olarak ortaya çıkmış olan ünlüler ise ünlü uzunlukları olarak kabul edilmektedir. Eski Türkçe Döneminde mevcut olan ünlüsü uzun ve uzun olmayan ünlüden kaynaklı olarak görülen sözcükler (ât ve at gibi), Türkçenin daha sonraki evrelerine anlam ayırt etmek için gelmeyip fonetik yoksunluğun giderilmesi sonucu gerçek şekillerine ulaşmışlardır. Aynı şekilde hem Çağdaş Türk Yazı dillerinde hem de Türkiye Türkçesi ağızlarında birincil uzun ünlüler ve ikincil uzun ünlüler biçiminde kılıf biçilerek verilen bu ünlülerin anlam ayırt eden ünlülerle hiçbir bağlantısı söz konusu olmadığı gibi daha çok söyleyişten kaynaklı uzatmalar olduğu görülmektedir. Bundan dolayı Türkçede uzun ünlü yoktur, ünlü uzunlukları vardır. Yapılan araştırmaların tanımsal gözetim perspektifinde ele alınması ve diller arası karşılaştırmalı metodun kullanılması sonucunda daha sağlıklı verilerin ortaya çıkmasına yardımcı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Uzun Ünlü, Ünlü Uzunluğu, Anlam Ayırt Etme, Tanım, Karşılaştırma.

TÜRKİYE'DE YAPILAN OYUN MERKEZLİ AKADEMİK ÇALIŞMALARLA İSTATİSTİKSEL BİR İNCELEME

Aynur Koçak

*Profesör, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
aynurnazkocak@hotmail.com*

Işıl Kay Tekgöl

*Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
isilaykaratekgul@gmail.com*

Bu çalışmada 1986-2023 yılları arasında, Türkiye'de yazılmış iki bin (2000) oyun merkezli bilimsel tez, istatistiksel olarak incelenip analiz edilmiştir. İlk olarak tezlerin türlerine göre sınıflandırılması yapılmıştır ve 2000 tezin 252 doktora, 1717 yüksek lisans, 11 tıpta uzmanlık ve 20 sanatta yeterlilik tez türlerinden oluştuğu tespit edilmiştir. Akabinde oyun üzerine yazılan tezlerin yıllara göre dağılımı ortaya çıkarılmıştır. Oyun merkezli ilk tezin 1986'da -o yılın tek oyun tezi olarak- çocuk sağlığı ve hastalığı üzerine yazıldığı devamında 1989'dan 2023 yılına kadar kesintisiz her yıl oyun odaklı tezler yazıldığı görülmüştür. Oyun üzerine 1986'da bir tek tez ile başlayan akademik sürecin 2019 yılına gelindiğinde 165 tez ile yüksek bir ivme kazandığı ve zirve noktasına 481 tez ile 2022 yılında ulaştığı saptanmıştır. 2023 yılı hâlâ sürmekteyken 361 tezin yazıldığı tespit edilmiştir. Tezlerin yıllara göre dağılımı incelendikten sonra oyun üzerine yazılan tezlerin bilimsel disiplin alanlarına göre dağılımı ortaya çıkarılmıştır. Oyunun geniş bir alanda varlık göstermesi sebebiyle tezlerin de hemen her bilimsel disiplinde yazıldığı görülmüştür. İncelenen 2000 tez arasında ilk sırada 252 tez çalışması ile İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünün yer aldığı, ikinci sırada 208 tez çalışması ile Sahne ve Görüntü Sanatları bölümünün bulunduğu, üçüncü sırada ise 167 tez çalışması ile Spor Bilimleri bölümünün bulunduğu tespit edilmiştir. Listenin devamında 126 tez ile Bilgisayar Mühendisliği bölümünün, 117 tez ile Psikoloji bölümünün, 96 tez ile Güzel Sanatlar bölümün yer aldığı ve bu bölümler dışında, Bilim ve Teknoloji (69), Endüstri Mühendisliği (63), İletişim Bilimleri (62) Ekonomi (47), Mimarlık (43), Halk Bilimi (37), Müzik (30), Hemşirelik (30), Matematik (28), Tıp (11), Din (11), Hukuk (2) gibi bölümlerde de tezlerin yazıldığı görülmüştür. Analizler neticesinde, oyunun gelişen ve değişen hayat koşullarına geçmişten günümüze adapte olarak varlığını sürdürdüğü; farklı birçok şekilde hayatın içinde yer almaya devam ederek hemen her bilimsel disiplin için incelemeye değer bir bağlam ve karşılık yarattığı anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Oyun, Akademik Tez, İstatistik, Analiz.

ÜÇÜNCÜ SİNEMA'YA ÖRNEK OLARAK BEREKETLİ TOPRAKLAR ÜZERİNDE FİLMİ VE TAŞRALI İNSANIN DEĞİŞİMİ

Can Şahin

*Dr. Öğr. Üyesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi,
Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
csahin@erzincan.edu.tr*

Diğer sanatlardan sonra ortaya çıkan ve tümünü bünyesinde birleştiren sinema, İtalyan asıllı Fransız film kuramcısı Ricciotto Canudo tarafından “yedinci sanat” olarak isimlendirilmiştir. Edebiyat ve sinema anlatma/gösterme tarzları farklı olan sanat dallarıdır; fakat sinema en güçlü ilişkiyi uyarlama yoluyla roman türü ile kurar.

İkinci Dünya Savaşı sonrası Üçüncü Dünya ülkelerinin emperyalizme ve sömürgecilğe karşı mücadelelerine dayanan Üçüncü Sinema, 1966’da Arjantinli bir grup sinemacının ülkelerinde gerçekleşen darbeye karşı 1968’de yaptıkları “Kızgın Fırınlara Saati” filmi ve ardından Fernando Solanas ve Octavia Getin’nun 1969 yılında Triocontinental dergisinde yayınladıkları “Üçüncü Sinemaya Doğru” manifestosu ile varlık kazanmıştır. Üçüncü Sinema, Birinci ve İkinci Sinemaya alternatif sosyalist üçüncü bir sinemadır. Üçüncü Sinema, yoksul, ezilmiş, sömürülmüş, emekçi, köylü, işçi, azınlıktan yana duruş sergileyen ve pasif konumdaki bu kitleyi sömürgecilğe karşı aktif mücadeleye sevk eden politik, devrimci, sosyalist, antikapitalist, antiemperyalist, anti sömürgeci, toplumcu, özgürlükçü nitelikli bir sinemadır.

Üçüncü Sinema Üçüncü dünya ülkelerinde ortaya çıkmış olmasına rağmen Türkiye’de toplumcu gerçekçi filmlerde etkisini göstermiştir. Toplumsal gerçeklikten hareketle eserlerinde birçok sosyokültürel olguya temas eden Orhan Kemal tarafından 1954 yılında kaleme alınan ve Erden Kıral tarafından 1979 yılında aynı adla sinemaya uyarlanan Bereketli Topraklar Üzerinde filmi toplumsal gerçeklik, köyden kente göç, emekçi sınıfın şehir kültürüyle entegrasyonu noktasında Üçüncü Sinema’ya örnektir. Film köylü, işçi, emekçi, yoksul temsili üzerine inşa edilmiş ve köylünün ağır çalışma koşulları altında emeklerinin sömürülmesi ve kentteki yaşam mücadeleleri beyaz perdeye aktarılmıştır. Pehlivan Ali’nin kolunu patoza kaptırması üzerine işçilerin tüm ısrarına rağmen toprak ağasının Ali’yi hastaneye götürmeyerek ölümüne neden olması üzerine çıkan isyan, Üçüncü Sinemanın sömürüye karşı pasif konumdaki halkı harekete geçiren devrimci yönüne en güçlü vurgudur.

Başlangıçta umut vadeden şehir, arkadaşlıklar arasındaki bağı çözer; çocukluk arkadaşlarının birliğini bozar. Şehir yaşamı ve şartları taşralı insanı negatif yönlü dönüştürür. Ali ve Yusuf köyden birlikte geldikleri arkadaşları Hasan’ı hasta yatağında terk eder; Yusuf, Ali’den inşaatta çalışırken uzaklaşır; Köse Topal işçilerin yemeklerini gizlice başkalarına satar; Ali, Fatma’yı kocasının elinden alır; Fatma para için önce Ali, sonra Kâtip Bilal ve ağanın yeğeni ile birlikte olur; ırgatbaşının kızları geneleve düşer; şoförün karısı Hayriye para karşılığı şantiyedeki erkeklerle birlikte olur.

Bu çalışmada romandan sinemaya uyarlanan Bereketli Topraklar Üzerinde filminde Üçüncü Sinema’ya için özellikler paralelinde taşralı insanın şehirde geçirdiği negatif yönlü değişimler irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Edebiyat Sinema İlişkisi, Üçüncü Sinema, Orhan Kemal, Bereketli Topraklar Üzerinde Romanı, Bereketli Topraklar Üzerinde Film.

YABANCILARA OSMANLI TÜRKÇESİ ÖĞRETİMİNDE JOANNE BAPTİSTA PODESTA'NIN GRAMERİNDE İSLAMIN ŞARTLARI İLE İLGİLİ METİNLER

Sevim Yılmaz Önder
*Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi
Türk Dili ve Edebiyatı
sevim.yilmazonder@gmail.com*

Osman Ataş
*Doktora öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi
Türk Dili ve Edebiyatı
losmanatas@gmail.com*

Nurullah Arvas
*Öğr. Gör., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili, TÖMER
Türk Dili ve Edebiyatı
nurullah.arvas@yahoo.com.tr*

Bu bildiri Yıldız Teknik Üniversitesi BAP Koordinasyon Birimi tarafından SBA-2022-5047 proje numarası ve "Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Yazılan Türk Dili ve Edebiyatı Kitaplarının Kültür Aktarımı Bağlamında Değerlendirilmesi (1600-1923 Yılları Arası)" ismi ile desteklenen projenin bir çıktısıdır.

Proje kapsamında incelenen kitaplar arasında en hacimli eserlerden biri olan "Cursus Grammaticalis Linguarum Orientalium, Arabicae Scilicet, Persicae et Turcicae"nın yazarı Joanne Baptista Podesta Viyana Üniversitesinde Türkçe dersleri veren ilk isimdir. Aynı zamanda meşhur Türkolog Meninski'nin çağdaşı ve meslektaşı olduğu kadar en büyük rakiplerinden biridir. Yazar yukarıda adı geçen eserin ilk cildinde Arapça, ikinci cildinde ise Farsça gramerleri anlatmıştır. Çalışmanın son kısmında Türkçe gramere yer verdiği bu 3 ciltlik eserin son ve en kapsamlı cildi 1338 sayfadan meydana gelmektedir.

Podesta'nın bu önemli eserinde İslami metinler bulunmakla birlikte bu bildiride bunlardan yalnızca İslamın şartları ile ilgili metinler ele alınacaktır. İslamın beş şartı olan şahadet getirmek, namaz kılmak, zekât vermek, oruç tutmak ve hacca gitmek konuları hakkında çeşitli örnekler ihtiva eden eserde İslamın şartlarına ilişkin hadisler, dinî yorumlar ve çeşitli kaynaklardan alınan rivayetler bulunmaktadır. Örnek olarak, eserde namaz kılmanın Allah katındaki karşılığı, kılınmayan namazlar ve namaz kılanlar ile kılmayanlar arasındaki fark; oruç tutmanın Allah katındaki karşılığı, orucun geçerli sayıldığı durumlar ve iftarın nasıl açıldığı; zekâtın geçerli olduğu durumlar ile şahadet getirmenin ve şahadetten vazgeçmemenin önemi çeşitli metinlerde anlatılmıştır. Bunlara ilave olarak bazı iyi amellerin icrasının İslamın bazı şartlarına denk, hatta onlardan daha üstün olduğunun anlatıldığı metinler de bulunmaktadır. Bu çalışmada yukarıdaki veriler ışığında Podesta'nın mevzubahis eserinde İslamın şartlarının nasıl aktarıldığı ve hangi bakış açısı ile verildiği örnekler ile anlatılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türk Dili Ve Edebiyatı. Osmanlı Türkçesi, Joanne Baptista Podesta, İslami Metinler.

YUSUF ATILGAN'IN HİKÂYELERİNDE EVDEN UZAKLAŞMA ARZUSU

Hatice Gökçe Bal

*Dr. Öğr. Gör., Haliç Üniversitesi
haticegokcebal@halic.edu.tr*

Yusuf Atılgan; Aylak Adam, Anayurt Oteli gibi romanlarıyla Türk Edebiyatında modernist çizgide önemli eserler vermiştir. Bu noktada modernizmin sonuçlarını romanlarında yabancılaşma, modern birey, yalnızlık, varoluş sıkıntıları gibi izleklerle ifade etmiştir. Yazarın hikâyeciliği, romancılığının gölgesinde kalmış gibi görünse de içerik ve biçim anlamında romanlarını tamamlayan üslup ve tekniklere sahiptir. Yazarın hikâyeleri 1960 yılında “Kasabadan”, “Köyden”, “Kentten” başlıklarıyla üç bölümden oluşan Bodur Minareden Öte isimli kitap adıyla yayımlanmıştır. Daha sonra bu dokuz hikâyeye “Yük” isimli hikâyesi eklenmiştir. Eylemci ismiyle çıkan kitap baskısında ise “Ağaç” ve “Eylemci” hikâyeleriyle beraber bütün öyküleri dört bölümde toplanmıştır. Kitaptaki son değişiklikte yazarın iki masalı eklenerek Bütün Öyküleri başlığı altında yayımlanmıştır. Son haliyle “Bütün Hikâyeleri” adlı hikâye kitabı toplam beş bölüm ve on dört hikâyeden oluşmaktadır. Hikâyelerindeki temel izlekler romanlarındaki gibi bireyin topluma ve kendine yabancılaşması, yalnızlık çekmesi, iletişim problemleri yaşaması, varoluşsal sancıları üzerine yoğunlaşmaktadır. Bahsi geçen bu problemlere paralel ve bağlantılı olarak hikâye kişilerinin eve aidiyet sıkıntısı duyması, evden uzaklaşma arzusuna sahip olması, evi ve bağlı bulunduğu çevreyi beğenmemesi gibi modern dünyanın söylemleri de okunabilen izlekler arasındadır. Bu bağlamda bu çalışmada bütün hikâyeler okunup bahsi geçen problemler incelenmeye çalışılmıştır. Çalışmanın teorik kısmını oluşturan birinci bölümde modern bireyin ve söylemin eve dair problemleri ve modern insan zihninin evden uzaklaşması, toplum hayatının dayattığı şekle ve yaşantıya karşı çıkıp kişinin evden uzaklaşma arzuları gibi problematikler üzerinde durulup sebep ve sonuçları irdelenmiştir. Bahsi edilen bu sosyal durumların Yusuf Atılgan hikâyelerindeki yansımalarına ise çalışmanın esas noktası ve çıkarımı olan ikinci bölümde yer verilmiştir. İlgili dikkatler ışığında “Evdeki”, “Saatlerin Tıkırtısı”, “Tutku”, “Kümesin Ötesi”, “Dedikodu”, “Yük”, “Yaşanmaz”, “Çıkılmayan”, “Bodur Minareden Öteye” adlı hikâyeleri incelenmiş ve analiz edilmiştir.

AnahtarKelimeler: Yusuf Atılgan, Hikâye, Ev, Evden Uzaklaşma, Modernizm.

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ

1929 ORTAMEKTEP TÜRKÇE PROGRAMININ GÜNÜMÜZE YANSIMALARI

Furkan Sallabaş

*Öğr. Gör., İstanbul Gelişim Üniversitesi,
Türkçe ve Yabancı Diller Uygulama ve Araştırma Merkezi
fsallabas@gelisim.edu.tr*

Millî Eğitim Bakanlığı, öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda her ders için belirlenen hedefler ve amaçlar çerçevesinde öğretim programları oluşturmaktadır. Bu programlar, öğrencilerin akademik başarılarını artırmayı ve yeni bilgi ve beceriler kazanmalarını hedeflemektedir. Öğretim programları bir dersin eğitim hedeflerinin yer aldığı sistemli bir yapıdan meydana gelmektedir. Öğretim programı, belirli bir eğitim kurumunda veya sistemde, öğrencilerin eğitimlerinin planlanması, organize edilmesi ve uygulanmasını sağlayan yapılandırılmış bir öğretim planıdır. Bu program, ders içerikleri, öğrenme hedefleri, değerlendirme yöntemleri, öğretim stratejileri ve materyalleri gibi unsurları içermektedir. Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar Türkçe Dersi için birçok öğretim programı oluşturulmuştur. Bu programlardan ilki 1924 yılında hazırlanmıştır. 1 Kasım 1928 tarihindeki harf inkılabının gerçekleşmesiyle beraber 1929 yılında yeni bir öğretim programı hazırlanmıştır. Önceki programa göre ders amaçlarının daha açık bir şekilde ifade edildiği bu programın kendinden önceki programlara göre daha sistemli ve çağının ötesine ulaşan öncü bir program olduğunu söylemek mümkündür. Yapılan bu araştırmada “1929 Ortamektep Türkçe Programı”nda yer alan amaçların ve ifadelerin günümüz programına (2019 Türkçe Öğretim Programı) ve eğitim içeriğine yansımalarını incelemek amaçlanmıştır. Yapılan incelemedeki amaç geçmişten günümüze kadar olan süreçte hangi yaklaşım ve yöntemlerin günümüze aktarıldığını tespit etmektir. Günümüz eğitim sistemleri, köklerini tarihsel geçmişten almış ve sürekli olarak evrilen bir yapıya sahiptir. Eğitim-öğretim programları, toplumun ihtiyaçlarına cevap verecek biçimde zaman içinde değişmiş ve gelişmiştir. Bu çerçevede, eğitimdeki evrimsel süreçlerin incelenmesi, geçmişten günümüze taşınan yaklaşımların ve hedeflerin günümüz eğitim sistemine olan etkilerinin anlaşılmasını sağlamaktadır. Araştırma kapsamında elde edilen veriler doküman incelemesi yöntemi ile tespit edilmiştir. Verilerin analizi sonucunda 1929 Ortamektep Türkçe Öğretim Programı ve Günümüz (2019) Türkçe Öğretim Programı arasında 23 farklı ifadede benzerlik tespit edilmiştir. Sonuç olarak, yapılan bu inceleme Türkçe öğretim programlarının zaman içindeki benzerliklerini ortaya koymuş ve dil öğretimi alanında temel hedeflerin devam ettiğini göstermiştir. İnceleme sonuçlarının, eğitimdeki evrimsel sürecin anlaşılmasına ve gelecekteki eğitim stratejilerinin şekillendirilmesine katkı sağlaması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Öğretim Programı, Türkçe Dersi, 1929 Ortamektep Programı, 2019 Türkçe Öğretim Programı

ALMANYA'DA YAŞAYAN 12-17 YAŞ ARASINDAKİ İKİ DİLLİ-İKİ KÜLTÜRLÜ TÜRK ÇOCUKLARININ TÜRK KÜLTÜRÜNE AİTLİK HİSSİ İLE TÜRKÇE ÖĞRENMELERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Bekir Şahin

*YL Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi,
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi
bekir.sahin@std.yildiz.edu.tr*

Cevdet Şanlı

*Dr.Öğr.Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Temel Eğitim Bölümü
cevdetsanli@gmail.com*

Kimlik, aidiyet kavramıyla güçlü bir bağa sahiptir ve bireyler, yalnızca toplumsal ve kültürel bağların etkisi altında değil, aynı zamanda tarihsel şartlar ve süreçlerin etkisiyle kimliklerini oluştururlar. Göç süreçleri, kimlik oluşturmadaki önemli bir faktör olarak ortaya çıkar ve kültürel ve toplumsal sonuçları beraberinde getirir. Özellikle 1950'lerden itibaren Almanya gibi ülkelerde yaşanan göç dalgaları, çok dilli ve çok kültürlü bir toplumsal yapının oluşmasına katkıda bulunmuş ve bu bağlamda kimlik tartışmalarının farklı boyutlarda ele alınmasına sebep olmuştur.

Bu çalışma, Almanya'da yaşayan üçüncü nesil Türk çocuklarının kültürel kimliklerini ve ana dili olan Türkçe ile ilişkisini araştırmayı amaçlamaktadır. Türk çocuklarının Almanya'da Türkçe ile olan ilişkileri, bu ilişkinin Türk kültürüne olan bağlarına etkileri, bunun kültürel kimlikleri üzerindeki etkisini anlamayı hedeflemektedir. Ayrıca, bu çalışma Türk çocukların Türkçe'ye yaklaşımlarının, kültürel kimliklerine nasıl katkıda bulunduğunu ve iki dilli, iki kültürlü yaşam tarzlarının bu konulara nasıl etki ettiğini incelemektedir.

Araştırmanın evrenini Almanya'da yaşayan iki dilli ve iki kültürlü Türk çocukları, örneklemini ise Almanya'da doğan, iki dilli ve iki kültürlü olarak büyüyen 12-17 yaş arasındaki 10 Türk çocuk oluşturmaktadır. Bu çalışma, nitel araştırma yöntemi ile yürütülmüştür. Veri toplama süreci katılımcılarla yüz yüze görüşmeler yoluyla gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler, önceden hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları bölümünde katılımcılara yöneltilen 7 açık uçlu soru bulunmaktadır. Bu sorular, katılımcıların Türk kültürüne aidiyet hissi ile Türkçe öğrenme deneyimleri arasındaki ilişkiyi incelemek ve duygusal deneyimlerini ifade etmeleri için hazırlanmıştır. Ayrıca Kişisel Bilgi Formu, katılımcıların temel demografik bilgilerini içeren 13 soruyu içermektedir.

Verilerin analizi, içerik analizi ve betimsel analiz kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçları, görüşmelerde ortaya çıkan temaları sunmaya ve araştırma sorularını yanıtlamaya yönelik olarak belirtilmiş ve başlıklar halinde açıklanmıştır.

Bu çalışma, Almanya'da yaşayan üçüncü nesil Türk çocuklarının kültürel kimliklerini ve dil becerilerini sürdürme çabalarını anlamaya yönelik bulgular sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: : İki Dillilik, İki Kültürlülük, Ana Dili, Almanya, Almanyada Türk Çocukları

ÇEVRESEL, EKOLOJİK VE EKO-OKURYAZARLIĞINA DÖNÜK BÜTÜNLEYİCİ-İTERDISİPLİNER BİR DEĞERLENDİRME

Dündar Kerçin

*Doktora öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Eğitimi
dkercin.01@gmail.com*

Mehmet Şirin Demir

*Dr. Öğr. Üyesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Eğitimi
mehmetsdemir@yyu.edu.tr*

Çoklu zeka ya da çoklu okuryazarlık paradigmaları içerisinde çevresel, ekolojik ve eko-okuryazarlığını ilişkisel-bağlantısal önermeler ya da postulatlar düzleminde ve bütüncü-iterdisipliner bir yaklaşımla ele almayı hedefleyen bu çalışma, söz konusu okuryazarlıkların eğitim-öğretim ortamlarında yeterince benimsenmediğiyle ilgili bir problem durumunu ortaya koymaktadır. Araştırmanın amacı, yukarıda sözü edilen okuryazarlıkların geliştirilmesine katkıda bulunarak bu okuryazarlıkların eğitim-öğretim ortamlarında yaygınlaştırılması için toplumsal bir farkındalık oluşturmak, sürdürülebilir bir kalkınmaya aracılık edebilmek amacıyla mevcut ve gelecek nesiller için bu konuda sağlam bir kuramsal çerçeve oluşturmak ve literatürdeki bilgi ve bulgulardan elde edilen verilere dayanarak söz konusu kavramlar arasında benzerlik ya da ilişkiselliğin öngörüldüğü bir yaklaşımı benimseyerek literatürde bu kavramların tarihsel arka plan içerisinde ele alınış biçimine dönük bir eleştirel söylem analizi ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda yürütülen çalışmanın metodolojisi karma, kuramsal, kavramsal, belgesel, fenomenolojik ve nitel bir düzlemde tamamlayıcı ve disiplinlerarası bir değerlendirmeye dayalı olarak birtakım yöntemsel postulatları içermektedir. Bu postulatlar çevresel okuryazarlık, ekolojik okuryazarlık ve eko-okuryazarlık kavramlarını entegre bir şekilde ele almayı öngörmektedir. Başka bir deyişle, yürütülen bu çalışma literatürdeki karmaşık, ayırıcı ve hatalı kavramsallaştırmaların aksine çevresel okuryazarlık, ekolojik okuryazarlık ve eko-okuryazarlık kavramları arasında zoraki ve belirgin ayrımlar yapmadan, söz konusu kavramları ayrı çerçeveler içerisinde ele almadan onları daha çok ortak bir bağlam ve ilişkisellik düzleminde değerlendirerek yorumlamaya dönük entegre bir yaklaşım ya da metodolojiyi ortaya koymaktadır. Bu temel argümanlarla yürütülen bu çalışmada; öğrencilerin doğal ortamlarda pedagojik anlamda olgunlaşıp gelişmelerinin yanı sıra bu ortamların, öğrencilerin başta işbirlikçi öğrenme becerileri de dahil olmak üzere, duygusal okuryazarlık ve empati kurma becerileri, ödev ve sorumluluk duyguları, ahlaksal ve manevi okuryazarlık becerilerinin de gelişmesine yardımcı olabileceği ayrıca, söz konusu pedagojik postulatlar içerisinde olgunlaşıp gelişen bireylerin sadece yukarıda sözü edilen alanlar düzleminde değil aynı zamanda doğal bilimler, matematik, güzel sanatlar, dil ve edebiyat gibi farklı alanlarda da gelişim gösterebilecekleri sonuçlarına varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çevre Okuryazarlığı, Doğa, Ekolojik Okuryazarlık, Eko-Okuryazarlık, Pedagoji.

ÇIKARIM BECERİSİ NEDİR VE TÜRKÇE DERS KİTAPLARINA NASIL YANSIYIŞTIR?

Kübra Özçetin

*Arş. Gör. Dr., Marmara Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı
kozçetin@gmail.com*

Funda Amanvermez İncirkuş

Öğr. Gör. Dr., Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, Sosyal Bilimler Bölümü

Okuma sırasında çıkarım yapmak metni anlamının temelini oluşturur. Okuma becerisi zayıf olan öğrenciler çıkarım yapmakta zorlanmakta ve metni doğru anlamlandıramamaktadır. Okuma eğitimiyle öğrencilerin çıkarım becerilerinin geliştirilmesi amacıyla ders kitaplarında çıkarım becerisine yönelik etkinliklere yer verilmektedir. Fakat çıkarım becerisinin literatürde oldukça farklı tanımlarının olduğu ve farklı şekillerde yorumlandığı görülmektedir. Türkçe öğretim programında çıkarım becerisi “neden-sonuç, amaç-sonuç, koşul, karşılaştırma, benzetme, örneklendirme, duygu belirten ifadeler, abartma, nesnel ve öznel çıkarımlar, örtülü anlamlar hakkında çıkarım, tutarlılığın sorgulanması, yazarın bakış açısını belirleme, medya metinlerinin hedef kitlesi ve amacı hakkında fikir yürütme, problem durumlarını tespit etme ve bunlara farklı çözüm yolları bulma, metindeki durumlarla kendi yaşantıları arasında ilişki kurma” (MEB, 2019) şeklinde ifade edilmiştir. Bu tanıma göre çıkarım becerisinin çok geniş bir kapsamda ele alındığı görülmektedir. Çıkarım kelimesi ile ilgili batı literatüründeki tanımlar ise “metinde yer alan bilgileri kullanarak mantıksal bağlantılar kurmak” üzerine yoğunlaşmakla birlikte farklı tanımlar mevcuttur. Çıkarım yapma becerisinin neleri kapsadığı, hangi sorular ve etkinliklerle çıkarım yapma becerisinin geliştirilmeye çalışıldığı konusundaki belirsizlik bu becerinin öğretimine uygun etkinlikler ve metin altı sorular hazırlamayı güçleştirmektedir. Literatürdeki tanımların programdaki tanımla ne düzeyde örtüştüğü ise belirsizdir. Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin ve metin altı sorularının bu kazanımları ne düzeyde karşıladığı, öğrencilerin düşünme becerilerinin geliştirilmesi ve metni anlamaları açısından önemlidir. Bu amaçla bu çalışmada, Türkçe öğretim programında ve batı literatüründe sıklıkla ifade edilen “çıkarım” becerisinin sınırlarını çizmek, Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerde ve metin altı sorularındaki görünümü belirlemek amaçlanmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Örneklem olarak 5., 6., 7. ve 8. sınıf Türkçe ders kitapları kullanılmıştır. Veri analizinde içerik analizinden yararlanılmıştır. Bu çalışma sonucunda çıkarım becerisiyle kazandırılması beklenen nitelikler sınırlandırılacak ve Türkçe ders kitaplarında nasıl yer alması gerektiğiyle ilgili önerilerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çıkarım, Türkçe Ders Kitapları, Metin Altı Soruları

ÇOCUK EDEBİYATINDA AYKIRI BİR YAZAR: ROALD DAHL'I KARNAVALİST OKUMA*

Merve Tuman

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkçe Eğitimi
merve.turksever@hotmail.com*

Bayram Baş

*Prof.Dr, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkçe Eğitimi
bayrambas@gmail.com*

Emine Ulu Aslan

*Dr.Öğretim Üyesi, Muş Alparslan Üniversitesi, Türkçe
emineuluhctpe@gmail.com*

Karnavalizm kuramı; karnaval kelimesinin anlamsal genişliğe uğraması ile edebiyattaki çok sesliliği, maskeyi, renkleri, kalabalığı, düzeni ters yüz etmeyi, aşırılığı, bayağılığı ve neşeyle karışık korkuyu ihtiva eden bir kavram olarak ifade edilmektedir. Çocuk edebiyatının pedagojik veya estetiksel yönü tartışılırken okuyucusu çocuk olan bu kitlenin ne okuduğu önem kazanmaktadır. Roald Dahl'ın eserleri içerdiği korku, şaka, aşırılık, abartı, merkezsizlik, argo konuşma gibi unsurlar açısından çocuk edebiyatının eğitsel yönüne aykırılık göstermektedir. Çocuk kitleye seçilerek verilen belli temalara karşın yetişkin hayatına dair bazı kavramlar içermesi Roald Dahl'ı farklı bir konuma taşıyarak karnavalizm açısından incelenmeyi gerekli hale getirmiştir. Karnavalesk metinlerde çocuk karakterlerin özgürleşmesi, her şeyi yapabilen karakterlerin varlığı, yetişkinler tarafından aykırı olarak algılansa da çocuk okuyucu tarafından tercih edilmektedir. Çalışmanın amacı, çocuk edebiyatında önemli bir yeri olan Roald Dahl'ın çocuk romanlarının Rus düşünür Mihail Bakhtin tarafından kuramsallaştırılmış olan karnavalizm kuramı yönünden incelenerek çocuk eserlerinde yeni bir bakış açısı oluşturmak; çocuk edebiyatı eserlerini belli kuramların çerçevesinden çıkarmak, çocuk eserlerindeki bazı temalara farkındalık oluşturarak bu manada alana katkı sağlamaktır. Temel nitel desenle yapılandırılmış araştırmanın inceleme nesnesini Roald Dahl'ın sekiz adet çocuk romanı oluşturmaktadır. Doküman analizi ile toplanan veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Araştırmada "çok seslilik, grotesk gerçeklik, merkezsizlik, karşılaşma mekânları, kriz anları, komik unsur, korku, küfür/argo, şaka, tuhafıklar, abartı/aşırılık, uyumsuzluk" temaları etrafında Dahl'ın eserlerindeki karnavalist tutumuna yönelik değerlendirmeler yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Edebiyatı, Roald Dahl'ın Çocuk Romanları, Karnavalizm, Çok Seslilik.

ÇOCUK EDEBİYATINDA DEPREM KONULU HİKAYELERİN İNCELENMESİ

Ceylan Bayram

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Bölümü
Ceylan_bayram52@hotmail.com*

Talat Aytan

*Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Bölümü
talataytan@gmail.com*

Araştırmanın amacı, çocuk edebiyatlarında bulunan deprem konulu hikayelerin incelenmesidir. Deprem, ekosistemde yaşanabilecek doğal afetlerin en yıkıcı olanlarından. Bu yüzden dünyada veya Türkiye’de yaşanabilecek bir deprem, şiddeti ile doğru orantılı olarak başta çocuklar olmakla beraber 7’den 70’e herkesin yaşamını etkilemektedir. Bu denli büyük etkisi olan deprem, birçok tez, makale ve hikâye kitaplarına konu olmuştur. Bunların başında da çocuk edebiyatı gelmektedir. Çocuklar hayatı büyüklerden daha farklı algıladıkları için küçük yaşlarda çevre, doğa, afetler ve doğal afetler bilgisinin verilmesi çocukta farkındalığı artırması bakımından önem arz etmektedir. Çocuk edebiyatında çocuğa görelilik ilkesinden hareketle depremlerin edebiyat yoluyla kazandırılmasında hikayeler, öykü kitapları önemli mihenk taşıdır. Buradan hareketle araştırma depremin etkilerinin çocuk hikayelerine yansımalarını incelemek gerekçesiyle gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın yöntemi nitel araştırma yöntemi, doküman analizi tekniği şeklindedir. Araştırmanın analiz edilmesi için toplam yirmi(20) adet olmak üzere çocuk edebiyatından deprem konulu hikaye kitapları belirlenmiştir. Öncelikli olarak bu hikaye kitapları okunmuş, özeti çıkarılmıştır. Çalışma kapsamındaki hikâye kitapları aktarılarak yorumlanmıştır. Yorumlanan kitaplarda deprem konulu öykülerin bazısında tüm kitabın içeriğini oluştururken bazılarında ise kitabın tek bir bölümde anlatılmaktadır. Kitaplar depremin ne olduğunu, deprem öncesi, deprem sırasında ve deprem sonrasında neler yapılacağını doğrudan iletmektedir. Kitapların içeriğinde deprem konusunun yer alması eğitim öğretim faaliyetlerinde çocuğun farkındalık kazanmasını ve depreme bilinçli bireyler olarak yetişmesini sağlaması bakımından önemli sonuçlar doğurabilir. Edebi eserler vasıtası ile çocuklar hem zihinsel ve dilsel becerilerinin gelişimine, hayal güçlerinin artmasına hem de afet uygulama becerileri kazanmasına katkı sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Edebiyatı, Çevre, Doğal Afetler, Deprem.

HAMZANAMELER VE TÜRKÇE EĞİTİMİ

Cevdet Şanlı

*Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sınıf Eğitimi
cevdetsanli@gmail.com*

Kasım Turgut

*Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları
kasimmturgutt@gmail.com*

Semih Gönül

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkçe Eğitimi
semihgonul4@gmail.com*

Hamzanameler, 14. yy dönemine ait Eski Anadolu Türkçesinin dil özelliklerini yansıtan destansı halk hikayeleridir. Büyük çoğunluğu Prof. Dr. Muhammet Yelten'in danışmanlığında yüksek lisans tezi olarak içerik ve dil incelemesi yaptırılan Hamzanameler, toplamda 72 ciltten müteşekkildir. 14. yy divan şairlerinden Ahmedi'nin kardeşi Hamzavi tarafından yine aynı dönemde yazıya geçirilmiştir. Sözlü halk anlatısı geleneğinin karakteristik özelliklerini taşıyan bu destansı halk hikayelerinde yavuzlanmak, üleşdirmek, kakımak, önürmek, yügrük, bahadır, otağ, görk, Tamgaç, od, hatun, seğırtmek, yahşi gibi arkaik birçok Türkçe sözcük; yab yab, kütür kütür, alay alay, par par gibi ikilemeler; ya devlet başa ya kuzgun leşe, kan burunundan tüfenk misali atılmak, atılan oklardan kirpiye dönmek örnekleri gibi deyim, atasözü açısından zengin bir söz varlığına sahiptir. Sadece Türkçe söz varlığı açısından değil, dilimize mâl olmuş yabancı kökenli sözcüklerin birçok farklı bağlamda yer alması da Hamzanamelerin anlam zenginliğini göstermektedir. Aynı zamanda birçok Türk-İslam kültürü unsurunu muhtevasında barındıran Hamzanameler; birlik ve beraberlik, azim, misafire önem, vakıf kültürü, doğruluk gibi kültür aktarımı ve değerler eğitimi açısından da oldukça dikkat çekici bir içeriğe sahiptir. Dede Korkut Hikayelerinden daha önce yazıya geçirilmiş olan bu destansı halk hikayelerinin Dede Korkut Hikayeleriyle benzeşen birçok yönü de bulunmaktadır. Hamzanamelerle ilgili Türkçe eğitimi açısından alanyazında daha önce bir çalışma yapılmamıştır. Bu bakımdan da daha gündeme gelmemiş olan Hamzanamelerin bu açıdan tanıtılması amaçlanmıştır. Çalışmada, Hamzanamelerin yüksek lisans, doktora tezi olarak çalışılmış tüm citleri söz varlığı ve değerler açısından doküman analizi yapılarak taranmıştır. Böylece söz varlığı açısından dikkat çeken sözcükler ve değerler tarama sonunda tümevarımsal şekilde derlenmiş ve tasnif edilmiştir. Tüm bunlar sonucunda çalışmada, Hamzanamelerin söz varlığına ve sözcüklerin bağlam zenginliğine dikkat çekilerek ve Türk-İslam kültürü, evrensel değerler açısından Hamzanamelerin zenginliği ele alınarak Hamzanameler, Türkçe Eğitimi açısından tartışılıp değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Hamzaname, Türkçe Eğitimi, Türkoloji, Söz Varlığı, Değerler Eğitimi.

HİKÂYE ANLATIMININ TÜRKÇE EĞİTİMİ SÜRECİNE KATKILARI

Ali Fuat Arıcı

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümü
aricialifuat@gmail.com*

Nurullah Esendemir

*Arş. Gör., Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
esendemirnurullah@gmail.com*

Türkçe Eğitimi; dinleme, konuşma, okuma ve yazma olmak üzere öğrencilerin dört temel dil becerisini geliştirmeyi hedefleyen bir alandır. Bu süreçte birçok yöntem, yaklaşım ve teknik kullanılmaktadır. Hikâye anlatımı, Türkçe eğitimi sürecinde kullanılabilir araçlardan birisidir. Aslında hikâye anlatımı, insanlığın tarihi kadar eski ve köklü bir araçtır. Bununla birlikte son zamanlarda taşıdığı potansiyel fark edilerek ön plana çıkarılmıştır. Buna bağlı olarak ticaretten sinemaya, pazarlamadan veri görselleştirmeye hayatın hemen her alanında sıklıkla hikâye anlatımına başvurulur hâle gelmiştir. Şirketlerin veri sunmaktan ziyade hikâye anlatmak suretiyle etki alanlarını genişletmek istemeleri veya kurumların medya ortamlarında hikâye anlatarak kimliklerini inşa etmeleri bu konuya örnek olarak gösterilebilir. Birçok alanda yararlanan bir araç olarak hikâye anlatımının eğitimdeki etkisi incelemelere konu edilmiştir. Son yıllarda daha fazla popülerlik kazanan ve Batılı kaynaklarda “storytelling” olarak literatürde yerini alan hikâye anlatımı, Türk toplumunun zengin kültür tarihinde çok çeşitli şekillerde sürekli var olmuştur. Ergenekon, Oğuz, Manas gibi destanlar, Dede Korkut anlatıları, Hacivat-Karagöz gölge oyunları, Kavuklu ile Pişekar gibi ortaoyunları, Türk tahkiye geleneğinin başlıca temsilcileri olarak kabul edilmektedir. Türkler, tarihin her döneminde güçlü anlatılara sahip bir millet olarak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla Türk toplumunun kodlarında taşıdığı hikâye anlatımının özel bir çalışmayla ele alınarak eğitimde kullanım durumunu incelemek gerekmektedir. Bu bakımdan hikâye anlatımının Türkçe eğitimi sürecinde mevcut faydalarının ve vadettiklerinin ayrı bir çalışma kapsamında incelenmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu çalışmanın amacı, hikâye anlatımının Türkçe eğitimi sürecine katkılarını tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda detaylı bir alan yazın taraması yapılarak hikâye anlatımının bileşenleri incelenecek. Türkçe eğitimi sürecinde kapladığı alan ve gelecekteki muhtemel formları üzerinde durulacaktır. Hikâye anlatımının günden güne artan değerinden hareketle hikâye anlatım tekniklerine hâkim bir Türkçe öğretmeninin eğitim sürecinde ne gibi farklılıklar yaratabileceği tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hikâye Anlatımı, Öykü, Türkçe Eğitimi.

KANIT TEMELLİ ÖĞRENMEYİ ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLER İÇİN SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE İŞE KOŞMAK: BİR EYLEM ARAŞTIRMASI

Yücel Kabapınar

*Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü,
ykabapinar@marmara.edu.tr*

Yasemin Yabansu

*Uzman Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı
yabansuyasemin@gmail.com*

Üstün yetenekli öğrenciler, hem genel zihinsel yetenekleri hem de herhangi bir alana ilişkin özel yetenekleri bakımından normal gelişim gösteren akranlarından farklıdır. Bu sebeple ders içerikleri, ölçme değerlendirme araçları, öğretim yöntem ve teknikleri bu farklılıklara göre tasarlanmalı ve zenginleştirilmelidir. Kanıt temelli öğrenme, hem üstün yetenekli öğrencilerin eğitimini zenginleştirme hem de sosyal bilimler metodolojisini kavratma adına işe koşulabilecek yöntemlerden biridir. Bilgi, günümüzde bu denli hızla artarken herhangi bir bilim alanının metodolojisini kavramanın önemi ve gerekliliği de kaçınılmazdır. Kanıt temelli öğretime dayalı derslerin temel materyalini alana ilişkin birincil ve ikincil kaynaklar oluşturmaktadır. Araştırmanın amacı, kanıt temelli etkinlikler çerçevesinde oluşturulan öğrenci ürünlerinin niteliğini belirlemek ve kanıt temelli öğrenmenin üstün yetenekli öğrencilerin eğitim yaşantılarını zenginleştirme adına olası katkılarını ya da yaşanabilecek zorlukları ortaya koyabilmektedir. Nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması desenine göre tasarlanan araştırmada, sosyal bilgiler dersinde coğrafya konularının ele alındığı “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” temasına ilişkin birincil ve ikincil kaynaklardan oluşan kanıt temelli etkinlikler tasarlanmış ve uygulanmıştır. Araştırma, İstanbul ili Şişli ilçesinde bulunan Bilim ve Sanat Merkezi’ndeki (BİLSEM) 5. sınıf öğrencilerinden oluşan 17 kişilik bir çalışma grubuyla gerçekleştirilmiştir. Veri toplama araçları olarak; kanıt temelli öğretim yöntemi ilkelerine dayanarak hazırlanan etkinlik çalışma yaprakları, etkinlik rubrikleri, ön algı ve son algı anketleri, ses kayıtları, öğretmen ve araştırmacı günlükleri kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre kanıta dayalı akıl yürütme becerileri olarak kabul edilen; kanıtı anlama ve amaca yönelik bilgi elde etme, kanıtı çeviri, kanıttan özgün bir ürün yaratma, kanıtlardaki nedenselliği anlama konusunda öğrencilerin görece nitelikli tartışmalar yürüttükleri ve ürünler ortaya koyabildikleri gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Üstün Yetenekli Öğrenciler, Kanıt Temelli Öğretim, Sosyal Bilimler

ÖĞRETİMDE İLETİŞİM PROBLEMLERİNİN HABİTUS KAVRAMI İLE İLİŞKİSİ

Yaşam Dev

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı
yasam.dev@std.yildiz.edu.tr*

Tanya Aktaş

*Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, Antropoloji Tezli Yüksek Lisans Programı
tanya.aktas@ogr.iu.edu.tr*

Eğitim, öğretim ve öğrenim kavramları bireyin hem akademik geleceği hem de gündelik yaşamını idame ettirebilmesi için bilgi birikimi oluşturması ve genel anlamda ise “birey olma” inşasında yardımcı olması gerçeğinden dolayı önemlidir. Fakat eğitim, başlı başına çok geniş bir alan olduğu için de “öğretim” kavramını seçmiş bulunmaktayız. Bunun sonucunda araştırmamızın perspektifini öğretimin yegâne yeri olan “okul” çerçevesine yönelttik. Kısaca tanımlayacak olursak öğretim, eğitim kavramı içerisinde ele alınmakla birlikte profesyonel kişiler tarafından belirli bir plan ve programa dayalı ilerler, okul ile sınırlıdır.

İletişim, genel bir tanımla kişiler arası birtakım sembollerin, anlam kümelerinin ve bilgilerin aktarımıdır. Bu aktarım bazen farklılaşan birtakım yatınlıklar, yönelimler ve farklı anlam kümeleriyle sekteye uğrayabilir. Bourdieu bu yatınlıkları “habitus” olarak tanımlamaktadır. Habitus bireylere için toplumsal ve kültürel dünyayı algılama, yorumlama ve tepki verme biçimlerini belirleyen bir tür içsel yapıdır. Kişilerin hangi değerlere, normlara ve inançlara sahip olduğunu, hangi davranış biçimlerini benimsediğini ve neyi tercih ettiğini etkiler. Habitus bir inşa pratiği olmakla birlikte inşa pratiğinin içinde bulunduğu alanla bağımlı ve birbirini dönüştürebilen bir ilişki halindedir. Çalışmamızda bu tür farklılaşmanın öğretim içerisinde ne gibi iletişim problemlerine sebebiyet verebileceği ve bu problemlerin pedagojik bağlamda nasıl çözülebileceği üzerinde durulmuştur.

Anadolu gerek dünya üzerindeki konumu gerekse tarihsel geçmişi bakımından birçok konuda çeşitlilik sahibi olduğu gibi habitus farklılıklarına da bir o kadar rastlanan coğrafyadır. Bu sebeple “öğretim” başlığı özelinde incelendiğinde öğrenciler ve öğretmenler açısından zorluklar yaşanabilmektedir. Bu durum nitekim iletişimsel problemleri de beraberinde getirmektedir. Fakat öğretmen-öğrenci dinamiğindeki iletişim problemleri yalnızca dil farklılıkları sebebiyle oluşan sözselle iletişimle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda habitus farklılıklarından da doğan problemler silsiledir. Araştırmamız çok kültürlü olan bir coğrafyada yaşadığımızı fark etmemiz ve bundan sebep oluşan habitus farklılıklarının da sonucu öğretim aşamasında yaşanan iletişim problemlerinin indirgenemeyecek seviyede olmasına dikkat çekmesi açısından önem taşımaktadır. Amacımız, bu denli önemli olduğunu düşündüğümüz öğretim ve habitus kavramlarının aslında birbiriyle ilişkili olduğunu ve öğretmen-öğrenci iletişiminde yaşanabilecek olası problemlerin ilgili kurumlarca çözüme kavuşturulması gerekliliğini vurgulamaktır. Bu çalışma, kültürel bir kavram olan habitus ile öğretim kavramının harmanlanmış olmasından kaynaklı antropoloji ve eğitim bilimlerini kapsayan geniş bir perspektif oluşturmaktadır. Bu sebeple yöntemimizi yapılan araştırmalarda farklı bakış açılarını da göstermek amacıyla literatür taraması olarak belirlemiş bulunmaktayız.

Anahtar Kelimeler: Öğretim, İletişim, Habitus, Kültür.

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK UYGULAMASI DENEYİMLERİ

Zafer İbrahimoglu

*Doç. Dr., Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi
zafer.ibrahimoglu@marmara.edu.tr*

Sosyal Bilgiler öğretmenliği lisans programı kapsamında öğrencilere 3 boyutta yeterlilik kazandırılmaya çalışılmaktadır. Bunlar; bilgi, beceri ve değerdir. Kendi içlerinde de pek çok alt başlıkta detaylandırılabilir bu yeterliliklerin öğretmen adaylarına kazandırılması için lisans programında teorik ve uygulamalı çeşitli derslere yer verilmektedir. Programda yer alan her ders, kendi bağlamında önemli/işlevsel olmakla birlikte özellikle son sınıfın güz ve bahar yarıyıllarında gerçekleştirilen “öğretmenlik uygulaması” dersleri öğrencilerin derslerde edinmiş oldukları teorik bilgileri uygulamaya aktarma şansı bulmaları ve mesleki deneyim elde etme imkânı gibi pek çok açıdan farklı bir öneme sahiptir. Bu araştırmada, öğretmen yetiştirme sürecinde oldukça önemli bir yere sahip olan uygulama sürecinin daha nitelikli ve verimli bir şekilde gerçekleştirilebilmesi adına katılımcıların deneyimlerinin betimlenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması deneyimleri mercek altına alınmış olup deneyim öncesi ve sonrası düşünceleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Çalışma, nitel araştırma yöntem bilim esaslarına göre yürütülmüş olup veri toplama aracı olarak yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler, içerik analizi ile değerlendirilmiştir. Çalışmanın katılımcılarını İstanbul'da bulunan bir üniversitenin sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programı son sınıfında öğrenim görmekte olan 12 öğretmen adayını oluşturmaktadır. Katılımcılar, iki dönem öğretmenlik uygulaması gerçekleştirdikten sonra sürece ilişkin deneyimlerini ortaya koymak adına araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmada elde edilen verilerden hareketle, katılımcıların öğretmenlik uygulaması öncesinde uygulama sürecine ilişkin çeşitli bağlamlarda olumsuz bazı düşüncelere sahip oldukları ancak uygulama deneyimi neticesinde bu düşüncelerinde olumlu yönde değişiklik olduğu ifade edilebilir. Ayrıca, uygulama sürecinin katılımcıların mesleki aidiyetleri konusunda da olumlu yönde etkiye yol açtığı yine araştırmada elde edilen bulgulardan hareketle ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Öğretmen Adayı, Öğretmenlik Uygulaması.

ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN TÜRKÇE VE TÜRK KÜLTÜRÜNE YÖNELİK ALGILARI

Yusuf Karakahraman

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Bölümü
yusufkarakahraman@outlook.com*

Talat Aytan

*Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Bölümü
talataytan@gmail.com*

Dijital düzlemde küreselleşen dünyada bireylerin yeni bir dil öğrenmesi ve farklı bir ülkede eğitim alması oldukça yaygınlaşan bir durumdur. Avrupa Birliği, Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni ile kendi bölgesinde ve aday ülkelerin bölgesinde çok dillilik ve çok kültürlülüğünün yaygınlaştırılmasını desteklemektedir. Bu bağlamda öğrenciler çeşitli hareketlilik imkânlarını kullanarak eğitim almak için farklı ülkelere gitmektedir. Bu hareketlilik programları, dil ve kültür aktarımını da beraberinde getirmektedir. Türkiye'den yüzlerce öğrenci her yıl Erasmus+ programı ile farklı ülkelere giderek Türk dilini ve kültürünü dünyaya tanıtmaktadır. Bu örneğin yanı sıra yurt dışında hizmet veren Yunus Emre Enstitüsü ve Maarif Vakfı gibi kurumlar da yurt dışında dil ve kültür aktarımını sağlayan kuruluşlardır. Bu kültür ve dil aktarım faaliyetleri neticesinde Avrupa'da yaşayan bireyler Türkçe ve Türk kültürü hakkında bilgi sahibi olmaktadır. Bu araştırmanın amacı, Avrupa'da eğitim gören uluslararası öğrencilerin, Türkçe ve Türk kültürüne yönelik algılarını tespit etmektir. Bu bağlamda nicel desenin benimsendiği çalışmada 2023-2024 akademik yılı güz yarıyılında, Romanya'da bulunan bir devlet üniversitesinin çeşitli fakültelerinde eğitim gören öğrencilerle çalışılmıştır. Araştırma grubunda Rumen öğrencilerin yanı sıra Erasmus+ programı ile eğitim almaya gelen öğrenciler de bulunmaktadır. Araştırmanın verilerinin toplanmasında nicel veri toplama araçlarından biri olan anket kullanılmıştır. Kullanılan anket, araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır ve anketin hazırlanmasında uzman görüşüne başvurulmuştur. Anket İngilizce ve Rumence olarak iki dilde hazırlanmıştır. Bu sayede hem yerel hem de uluslararası öğrencilere ulaşılmak istenmiştir. Katılımcılara iki bölüm altında 30 sorudan oluşan bir anket sunulmuştur. Anketin ilk bölümünde öğrencilerin kişisel bilgilerini tespit etmeye yönelik sorular bulunmaktadır. İkinci bölümde bulunan 20 soru ile katılımcıların Türkçe ve Türk kültürüne yönelik algıları ölçülmek istenmiştir. Bu araştırmanın verileri elektronik ortamda toplanmıştır. Elde edilen veriler kategorize edilerek incelenmiştir. Toplanan verilere göre uluslararası öğrencilerin algılarının ülke, bölüm, ana dili, yaş, cinsiyet gibi birçok değişkene göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yabancılara Türkçe Öğretimi, Uluslararası Öğrenciler, Türk Dili, Türk Kültürü.

YABANCI ÇOCUKLARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNE YÖNELİK HAZIRLANAN SALİH HİKÂYE SETİNİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ DOĞRULTUSUNDA İNCELENMESİ

Suna Özcan

*Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi,
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi
sozcan@29mayis.edu.tr*

Türkiye Asya ile Avrupa arasında bir köprü özelliğindedir. Bu konumu onu birçok farklı konuda kilit bir ülke haline getirmektedir. Bu nedenle küresel anlamda yaşanan değişimlerden en fazla etkilenen ülkelerin başında gelmektedir. Özellikle Suriye'de yaşanan iç savaşlar nedeniyle bu bölgeden Türkiye'ye büyük göçler yaşanmıştır. Bu göçler arasında yer alan çocukların sayısı azımsanmayacak düzeyde olmuştur. Savaşın verdiği yıkımın yanında yabancısı oldukları bir dil ve kültürün ortasında kalmışlardır. Bu durumlardan hareketle özellikle çocukların gelişim düzeyleri, temel hak ve hürriyetleri göz önünde bulundurularak Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine entegre olmalarını sağlayacak çeşitli politikalar ve projeler geliştirilmiştir. Böylece savaşın verdiği mağduriyetten dolayı temel eğitim haklarından mahrum kalmaları engellenmeye çalışılmıştır. Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine entegrasyonunu sağlayacak bu önemli projelerin başında "Türk Eğitim Sisteminde Çocuklar için Kapsayıcı Eğitimin Desteklenmesi Projesi (PIKTES)" gelmektedir. PIKTES kapsamında Türkçeyi daha iyi ve sistemli bir şekilde öğrenmelerini sağlayacak Türkçe, Türk dili ve edebiyatı, sınıf öğretmenlerinin yanı sıra psikolojik destek için psikolojik rehberlik ve danışmanlık uzmanları istihdam edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun eğitim-öğretim materyalleri geliştirilmiştir. Bu materyaller arasında yer alan "Salih Hikâye Seti" araştırmanın konusu olmuştur. "Salih Hikâye Seti" özellikle çocukların gelişim düzeyleri ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak yapılandırılmaya çalışılmıştır. Toplam on kitaptan oluşan hikâyeler Salih isimli kahramanın yaşadıkları üzerinden şekillenmektedir. Bu araştırmada çocukların gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak setin onların gözüyle onlara uygunluğu belirlenmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda Türkçe uyum sınıflarında eğitim gören ve yaşları 9-11 arasında olan 15 çocukla görüşme yapılmıştır. Görüşmenin temel ölçütleri uyum sınıflarında eğitim görüyor olmaları, Suriyeli olmaları, seti okuyup anlayabilecek düzeyde olmaları ve seti okumaları olarak belirlenmiştir. Araştırmacı tarafından hazırlanan ve uzman görüşüyle şekillendirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ile veriler elde edilmiştir. Veriler içerik analiziyle analiz edilmiştir. Sonuca göre hikâyelerin kahramanı ile özdeşim kurma, bazı hikâyelerdeki olayların kültürel olarak onların yaşamını duyumsatma noktasında olumlu karşılanırken hikâyelerdeki cümle uzunlukları, resimler ve diğer karakterler arasındaki bazı diyaloglar metinlerin anlaşılmasını zorlaştırdığı sonucuna varılmıştır. Öğrencilerin yaş düzeylerine, dil özelliklerine ve ilgi alanlarına göre setin gözden geçirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yabancılara Türkçe Öğretimi, Okuma, Göçmen, Salih Hikâye Seti

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE EDİLGEN ÇATILI FİİLLERİN ÖĞRETİMİNİN DERS KİTAPLARI VE ALANYAZIN KAYNAKLAR AÇISINDAN İNCELENMESİ

Uğur Can

*Öğr. Gör., İstanbul Gelişim Üniversitesi,
Türkçe ve Yabancı Dil Uygulama ve Araştırma Merkezi
ugcan@gelisim.edu.tr*

Cüneyt Şimşek

*Öğr. Gör., İstanbul Gelişim Üniversitesi,
Türkçe ve Yabancı Dil Uygulama ve Araştırma Merkezi
cusimsek@gelisim.edu.tr*

Edilgen çatılı fiiller; bir cümlede öznenin bilinmediği ya da söylenmek istenmediği durumlarda kullanılır. Edilgen çatılı fiillerde esas amaç; işi kimin yaptığını (özneyi) değil işten etkileneni (nesneyi) ve işten etkilenenin (nesnenin) başına gelenleri belirtmektir. Bu araştırmanın amacı, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dilbilgisi öğretimine yönelik alanyazın kitaplarında ve ders kitaplarında edilgen çatılı fiillerin öğretimini değerlendirmektir. Araştırmada, alanyazın kitaplarda ve yabancılara Türkçe öğretme amacıyla hazırlanmış ders kitaplarında edilgen çatılı fiillerin öğretimini ele alınıp biçimlerini incelemek üzere nitel araştırma yaklaşımlarından doküman incelemesi deseni kullanılmıştır. Yabancılara Türkçe öğretiminde dilbilgisi öğretimine yönelik alanyazın kitaplar Bölükbaş Kaya (2021)'nin "Yabancılara Türkçe Dil Bilgisi Öğretimi", Ersen-Rasch ve Onası (2015)'nin "Yabancı Dil Olarak Türkçe Dilbilgisi" ve Ahmet Benzer (2021)'in "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde İşlevsel Dilbilgisi" olarak belirlenmiştir. Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitapları "Yeni İstanbul B2 Ders Kitabı" ile "Öğretmen Kitabı", "Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 2", "Yedi İklim Türkçe B1 Ders Kitabı" ile "Öğretmen Kitabı" ve "Yabancılar İçin Türkçe Dilbilgisi (B2-C1)" olarak belirlenmiştir. Elde edilen bulgulara göre; ders kitaplarında edilgen çatılı fiillerin anlatıldığı bölümde sadece yapının genel özelliğinin verildiği (Yeni İstanbul B2 Ders Kitabı, Yabancılar İçin Türkçe Dilbilgisi, Yabancılar İçin Türkçe Dilbilgisi [B2-C1]) veya dilbilgisine ait bir bilginin yer almadığı (Yedi İklim Türkçe B1 Ders Kitabı, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 2) saptanmıştır. Söz konusu tüm ders kitaplarında edilgen fiilin işlevlerine ve şahıs eki alan edilgen fiillere ait bir bilgi yer almamaktadır. Bölümlere ait okuma metinlerinde ve dilbilgisi çalışmalarında da şahıs eki alan edilgen fiillere ait bir örnek cümlenin yer almadığı görülmüştür. Alanyazın kitapları incelendiğinde Bölükbaş Kaya (2021), edilgen fiil bölümünde açıklamaların yanı sıra eklerin kuralının verilmesi, derslerde bu konunun üzerine gidilmesi ve örneklerle desteklenmesi gerekliliğini vurgulamıştır. Ersen-Rash ve Onası (2015), edilgen fiil kuralının açıklamasının yanı sıra dönüşlülük fiili ile arasındaki farkın belirtilmesi ve çoğunlukla öznenin belirsizliğine dair örnekler üzerinde durmuşlardır. Benzer (2021), edilgen fiilin tanımına ve diğer yazarlardan farklı olarak işlevlerine yer vermiştir. Çalışmanın, edilgen fiiller konusunda hem alanyazın kaynaklarında hem de yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında nasıl ele alındığını ve eksikliklerini göstermesi bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, Edilgen Çatılı Fiiller, Ders Kitapları, Alanyazın Kaynakları.

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE FİİL TERCİHLERİ: "YABANCI ÖĞRENCİLER İÇİN TÜRKÇE HİKÂYELER" ÖRNEĞİ

Mehmet Miçooğulları
*Türkçe Eğitimi Bilim Uzmanı,
Türkçe Öğretmeni, Milli Eğitim Bakanlığı
mehmetmicoogullari2@gmail.com*

Bu çalışmada “Yabancı Öğrenciler İçin Türkçe Hikâyeler” okuma serisinde yüklem niteliğindeki fiilleri, fiil yapılarını ve fiillerin dil seviyelerine göre nasıl dağıldığını tespit etmek amaçlanmıştır. Seri, “Türk Eğitim Sisteminde Çocuklar İçin Kapsayıcı Eğitimin Desteklenmesi Projesi” ile Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi kapsamında yabancı öğrencilere destek olması amacıyla dijital materyal şeklinde hazırlanmıştır. Dört dil seviyesinde ve her seviyeden beş adet olmak üzere yirmi kitaptan oluşan setin hazırlanmasında Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni esas alınmıştır. Çalışma materyalinin hedef kitlesi 13 yaş üzerinde yabancı öğrencilerdir. Çalışmada doküman incelemesi tekniği kullanılmış; veriler fişleme tekniği ile ortaya çıkarılmıştır. Kaynaklarda öncelikle fiil cümleleri tespit edilmiş, akabinde fiiller yapılarına göre sınıflandırılarak kayıt altına alınmıştır. Çalışmanın sonunda okuma serisinde hangi tür fiillerin tercih edildiği, kullanım sıklıkları ile fiillerin seviyelere göre dağılımı tespit edilmiştir. Bu bağlamda metinler arasında basit ve türemiş fiillerin en çok tercih edildiği dil seviyesinin B1 olduğu görülmüştür. Basit fiiller en çok B1/5: Köstekli Saat adlı metinde (38 adet) kullanılırken türemiş fiiller en çok B1/2: Cevapsız Arama başlıklı anlatıda (62 adet) yer almıştır. Birleşik fiillerin tespitinde ise üç ana grup belirlenmiştir. Buna göre yardımcı eylemle kurulan birleşik fiiller en çok A2/4: Çikolatalı Gofret adlı metinde (23 adet) kullanılmıştır. Anlamca kaynaşmış birleşik fiillere (16 adet) ve yeterlik fiili ile kurulan birleşik fiillere (11 adet) en çok B1/3: Baraka başlıklı metinde rastlanmıştır. Aynı metnin birleşik fiil kullanımının en çok görüldüğü eser olduğu da belirlenmiştir. Sürerlik fiili ile kurulan kurallı birleşik fiil örneğinin (1 adet) yalnızca B2/2: Yıl Sonu Pikniği başlıklı metinde kullanıldığı görülmüştür. Okuma serisinde tezlük ve yaklaşma fiili ile kurulan birleşik fiillere ise rastlanmamıştır. Geniş çerçevede ise basit fiillerin en çok A2 (154 adet), türemiş fiiller ile birleşik fiillerin en çok B1 (281 türemiş fiil ile 148 birleşik fiil örneği) seviyelerinde kullanıldığı tespit edilmiştir. Çalışma materyalinin fiil ve fiil yapısı öğretimi, kullanımı, çeşidi bağlamında zengin olduğu; kazanımlara uygun örnekler barındırdığı, sınıf içi etkinlik ve/veya ev ödevlerinde kullanılabilecek destekleyici içeriklere sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, Yabancı Öğrenciler İçin Türkçe Hikâyeler, Fiil, Fiil Yapısı.

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE YAZMA BECERİSİNE YÖNELİK YAPILAN TUTUM ÇALIŞMALARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Zeynep Kübra Onur

*Öğrenci, Yıldız Teknik Üniversitesi,
Yabancılara Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans
zekuonur@gmail.com*

Yabancılara Türkçe öğretiminde yazma becerisi en son gelişen, içsel ve karmaşık bir süreçtir. Yazma çalışmalarının uygulama sürecinde, değerlendirme dönüt ve düzeltme süreçlerinin yeteri kadar izlenememesi, anadili farklılığı öğrencilerin yazmaya karşı olumsuz tutum geliştirmesine neden olmaktadır. Yazma becerisinin gelişmesinin önündeki engellerin ortadan kaldırılması sonucunda yazma sürecinde nasıl bir yol izleyeceğinin farkında olan öğrenciler daha başarılı yazma süreci geçirip daha iyi yazma ürünü ortaya koyacaktır.

Tutum kalıtsal olmayan, kökü aileye ve kültüre dayanan, bir kuşaktan diğerine aktarılan sonradan öğrenilen inanç, eğilimdir. Tutum, öğrenme algısını, motivasyonu belirler. Bir dile yönelik olumlu tutumun farklı öğrenme ortamlarında başarı sağladığı, olumsuz tutumun ise başarısızlık getirdiği öngörülmekte ve tutumun dil performansını etkileyen önemli bir faktör olduğu kabul edilmektedir. Yabancı dil öğrenenlerin dil öğrenme ihtiyaçlarını bilmeleri ve öğrendikleri dile ilişkin tutumlarının farkında olmaları önemlidir. Bu nedenle tutum çalışmaları ve sonuçları genel olarak yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde, özel olarak yazma becerisinin karmaşık yapısı göz önüne alındığında yazma becerisinde önem taşımaktadır. Öğrencilerin yazma tutumları, yazdıklarının niteliğini doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle çeşitli ölçekler kullanılarak öğrencinin yazma becerisine yönelik tutumların ortaya çıkarılması gerekmektedir. Bu çalışmada yazma becerisine yönelik tutum çalışmaları incelenerek doküman incelemesiyle ortak ifadelere ulaşılması ve yazma çalışmalarının bu doğrultuda düzenlenmesi için öneride bulunulması amaçlanmıştır. Yabancılara Türkçe öğretimine yönelik "yazma tutumu", "tutum ölçeği", "yazma becerisi" anahtar kelimeleri kullanılarak ulaşılan tez, makale, bildiri çalışmalarının "ölçek geliştirme" ve "ölçek uygulaması çalışması" olarak iki kısımda sonuçlandırıldığı görülmüştür. İncelenen çalışmalarda öğreticilerin yazma becerisine yönelik tutumlarının öğrenci tutumunu etkilediğine, öğrenci tutumunun olumlu yönde artması sonucu yazma çalışmalarının kalitesinin arttığına, öğrenci anadilinin cümle diziminin farklılığının yazma becerisine yönelik olumsuz tutum oluşturduğuna, öğrenci tutumunun olumlu yönde artması sonucu yazma kaygısının azaldığına, olumsuz tutumların olumlu hale getirilmesi için öğreticilerin yazma çalışmalarını planlarken öğrencinin kültürel farklılıklarını, artalan bilgisini ve dil öğrenme ihtiyaçlarını göz önünde bulundurmaları gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yazma Tutumu, Tutum Ölçeği, Yazma Becerisi

YENİDEN DÜZENLENEN ÖLÇME DEĞERLENDİRME UYGULAMALARININ ÖĞRENCİ BAŞARISINA ETKİSİ

Tuğçe Polat Sallabaş

Öğrt., Millî Eğitim Bakanlığı, Türkçe Öğretmeni
polattugce64@gmail.com

Eğitimde ölçme ve değerlendirme uygulamaları eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır ve eğitim süreci boyunca yapılır (MEB,2019). Öğrencinin başarısını ölçmek ve eksiklerini belirlemek amacı ile okullarda uygulanan yazılı sınavlar ölçme ve değerlendirme uygulamalarının bir ayağını oluşturmaktadır. Türkçe dersi öğretim programında dersin amaçları öğrencilerin hayat boyu kullanabilecekleri dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma ile ilgili dil becerilerini ve zihinsel becerileri kazanmaları, bu becerileri kullanarak kendilerini bireysel ve sosyal yönden geliştirmeleri, etkili iletişim kurmaları, Türkçe sevgisiyle, istek duyarak okuma ve yazma alışkanlığı edinmelerini sağlamak olarak belirtilmiştir (MEB, 2019). Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2023-2024 eğitim öğretim yılı itibariyle Türkçe dersi ölçme değerlendirme uygulamaları dört temel dil becerisini kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmiştir. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarının bütünleşik olarak yeniden düzenlenmesi öğrencilere dilin gerçek hayattaki işlevselliğini ve iletişim süreçlerini daha iyi yapılandırmalarına olanak sağlayacağı düşünülmektedir. Aynı zamanda yapılan bu ölçme ve değerlendirme uygulamaları sonucunda öğrencilerin dil becerilerini daha geniş bir perspektiften geliştirmesine yardımcı olabilecektir. Geleneksel Türkçe dersi ölçme ve değerlendirme uygulamaları öğrencinin yalnızca okuma ve yazma becerilerini ölçerken yeni uygulamayla birlikte farklı öğrenme stillerine ve farklı dil becerilerine sahip öğrencilerin değerlendirilmesine olanak tanır. Bu bağlamda daha objektif ve kapsamlı bir değerlendirme süreci oluşturulabilir. Bu çalışmada yenilenen ölçme değerlendirme uygulamalarının öğrencinin Türkçe dersi başarısına etkisini ortaya koymak amaçlanmıştır. Tarama modeline göre yapılan bu araştırmanın örneklemini İstanbul'daki bir ortaokulda eğitim gören 7. sınıf öğrencilerinin sınav notları oluşturmaktadır. Toplam 36 öğrencinin sınav notları ile yürütülen çalışmada öğrencilerin yazılı sınav notları ile dinleme ve konuşma becerileri sınav sonuçları karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin yazılı sınavdan aldıkları puanlar dinleme ve konuşma sınavlarından aldıkları puana göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Yazılı sınav puanına dinleme ve konuşma sınav puanlarının eklenmesi sonucunda öğrencilerin genel not ortalamalarının arttığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Dersi, Dil Becerileri, Ölçme, Değerlendirme

YABANCI DİLLER EĞİTİMİ

ÇEVİRİMİÇİ GÖREV TABANLI ETKİNLİKLERİN HAZIRLIK BAĞLAMINDA KELİME ÖĞRENİMİ VE ÖĞRENCİLERİN TUTUMLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Demet Ozan

*Öğretim Görevlisi, Altınbaş Üniversitesi,
Yabancı Diller Yüksekokulu
demet.ozan@altinbas.edu.tr*

Mustafa Polat

*Assist. Prof., Bahçeşehir Üniversitesi,
İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı
mustafa.polat@bau.edu.tr*

Bu çalışma, çevrimiçi görev tabanlı etkinliklerin öğrencilerin kelime bilgisi üzerindeki etkisini ve öğrencilerin bu etkinliklere karşı tutumunu derinlemesine incelemek ve konuya kapsamlı bir anlayış kazanmak amacıyla karışık yöntemler araştırma tasarımını benimsemektedir. B1 seviyesindeki iki sınıf üzerinde yürütülen çalışmada, deneysel ve kontrol grupları oluşturulmuştur. Deneysel grupta 25 katılımcı yer almış olup, öğrenciler, çevrimiçi görevleri tamamlamak adına gruplar halinde iş birliği yapmışlardır. Kontrol grubu da 25 öğrenciden oluşmakta olup bu gruptaki öğrenciler programı normal şekilde takip etmiş görev tabanlı etkinliklere katılmamışlardır. Kontrol grubunun koşulları, deneysel grupla aynıdır ve tüm katılımcılar 18 yaş ve üstüdür. Araştırma sorularını ele almak için araştırmacı üç farklı veri toplama aracı kullanmıştır. Bunlardan ilki Kelime Bilgi Ölçeğidir. Bu ölçek ön-son test olarak uygulanmaktadır. Görevler öncesinde ve sonrasında kelime bilgisindeki değişimi ölçmek amacıyla kullanılmıştır. Anket (Tutum Ölçeği) Katılımcıların öğrenme sürecine karşı tutumlarını değerlendirmek amacıyla uygulanmaktadır. Yarı Yapılandırılmış Görüşmeler deneysel gruptan dört öğrenci ile derinlemesine bilgi edinmek için gerçekleştirilmiştir. Her görüşme, araştırma hedeflerine uygun olarak hazırlanan 10 sorudan oluşmaktadır. Bu kapsamlı veri toplama yöntemi, çalışmanın bağlamında, iş birliğine dayalı çevrimiçi görevlerin kelime öğrenimi ve öğrenci tutumları üzerindeki etkisini anlamak için geniş bir bakış açısı sunmayı hedeflemektedir. Çalışma halen devam etmekte olup, yeni bulguların bulunması beklenmektedir. Çevrimiçi görev tabanlı etkinliklerin, öğrencilerin kelime öğrenimi üzerinde olumlu bir etkiye sahip olması beklenmektedir. Eğer bu etkinlikler öğrencilerin katılımını artırabilir ve onları daha aktif bir şekilde öğrenmeye teşvik edebilirse, kelime dağarcığı üzerinde olumlu etkiler gözlemlenebilir. Beklenen sonuçlar, öğrencilerin çevrimiçi görevlere katılımının, öğrenme sürecine olan tutumlarını ve motivasyonlarını artıracaklarını göstermektedir. Eğer bu etkinlikler öğrencilerin öğrenmeye olan tutumlarını olumlu yönde etkilerse, öğrenme sürecine katılımının artması muhtemel olabilir.

Anahtar Kelimeler: Görev Tabanlı Öğrenme, Çevrimiçi Eğitim, Kelime Öğrenimi, Öğrenci Tutumları.

COMPARING ATTITUDES TOWARDS GENDER EQUALITY IN PROFESSIONS: FOREIGN LANGUAGE EDUCATION INSTRUCTORS VS. ARTIFICIAL INTELLIGENCE

Sedanur Demiral

*Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi,
Yabancı Diller Eğitimi
sedanur.demiral@std.yildiz.edu.tr*

Safiyye Ahsen Demirci

*Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi,
Yabancı Diller Eğitimi
ahsendemirci0@gmail.com*

Emrah Özcan

*Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi,
Yabancı Diller Eğitimi
eozcan@yildiz.edu.tr*

Technology is beneficial for the humanity in terms of many aspects of life. Especially in foreign language learning we may see several tools that can help learners in their studies which did not exist before. Nowadays, we have many options that can be helpful. These tools are used to prepare authentic-like materials, mostly generated by artificial intelligent (AI) systems like ChatGPT. With the advancements in Natural Language Processing (NLP), AI tools can understand and give coherent and contextually appropriate responses to a prompt (Cambria & White, 2014; Hirschberg & Manning, 2015; Torfi et al., 2020). By using this generated content, learners could foster an understanding of different cultures and societies, that could encourage critical thinking and empathy. Henceforth, it can be understood that social messages in such content, like gender equality, can be conveyed in language classrooms by using AI tools. Since professions are one of the most visible examples of gender inequality in society, the study aims to see the different perspectives of FLE instructors and artificial intelligence. In the study, FLE instructors were given a survey and asked to identify if the top hundred professions listed in *A Frequency Dictionary of American English* (Davies & Gardner, 2010, p. 71) are gender-neutral, female, or male. In the survey, only the 10% of the list were used for the study, that had been associated with a certain gender by field specialists. These professions are teacher, dermatologist, engineer, nurse, farmer, pilot, secretary, police officer, firefighter, and judge. For the second step of the study, ChatGPT was asked to write stories about these ten professions in order to see if it would use specific gender-indicating pronouns and/or names. The ratio of references for each profession used in the generated content shows us that ChatGPT used 50% male and 50% female pronouns/names. Compared to ChatGPT, the FLE instructors' responses were 70% male oriented. It can be concluded that FLE instructors have more stereotypical attitudes to certain professions compared to AI systems. The reason why AI systems tend to show more neutral responses to such prompts could be due to the recent updates that has been issued by technology companies as this has been a great debate in the field.

Anahtar Kelimeler: ChatGPT, Artificial Intelligence, Foreign Language Education, Gender Equality, Professions.

ENGLISH PREPARATORY SCHOOL INSTRUCTORS' AND STAKEHOLDERS' PERCEPTION AND APPLICATION OF TECHNOLOGY IN EFL CLASSES

Hatice Osta

*Istanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi,
osta.hatice@std.izu.edu.tr*

Hidayet Sarandı

*Doç.Dr., Istanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi,
Department of English Language Teaching
hidayet.sarandi@izu.edu.tr*

The present study aims to investigate (a) the factors affecting the integration of technology into English as a Foreign Language (EFL) classes, (b) the perceptions, habits, changing attitudes, and needs of EFL instructors, and (c) the stakeholders' support and evaluation of the current technology use at a private university in Istanbul during and after the pandemic period.

At the end of the pandemic, most of the instructors stated their needs regarding the use of technology. Also, the institution faced the need to change its teaching practices as a result of the newly-applied hybrid system. Therefore, to test the effects of this process and understand the perceptions of the instructors became a necessity. As a case study, it aimed to have a deeper understanding in terms of technology use at the current university for further technology related implications and of an answer to the needs of the institution. The data were collected through a questionnaire conducted with the instructors, semi-structured focus group interviews with random instructors chosen among the questionnaire participants, and interviews with stakeholders (testing unit head, a level coordinator, head of the department) to triangulate the data and obtain reliability. During data analysis, SPSS program and for the interviews content-analysis method (directed-open coding) were used. The study aimed to get a deeper understanding of the factors affecting technology integration into classes, instructors' perceptions and practices in classes, and the administrative expectations and support. Even though it was conducted as a small-scale case study, more technology integration research aimed to be supported in other higher education institutions that have similar contexts.

Anahtar Kelimeler: EFL, Technology Integration, EFL Teachers, Perceptions, Attitudes, Support On Technology, Higher Education, Technology In EFL Classes, Stakeholders' Support, Technology Development

EXPLORING PREPARATORY SCHOOL STUDENTS' PERCEPTIONS ABOUT VIRTUAL MUSEUM VISITS IN LANGUAGE CLASSES

Arzu Ekoç Özçelik

*Assoc. Prof. Dr., Yıldız Technical University,
School of Foreign Languages
arzuekoc@yildiz.edu.tr*

This study aims to explore how preparatory school students perceive the use of virtual museum visits in language instruction. During the academic year of 2021–2022, 19 B1+ students enrolled in a state university's one-year English preparatory school program participated in the study. Virtual museum activities were added to the lessons every week to enhance the curriculum and textbook materials as much as the class duration and pacing allowed. The study's virtual museums came from the Google Arts and Culture app, which is a rich and interesting addition that can be downloaded on a smartphone. At the end of the term, semi-structured interviews with ten students were carried out to understand the students' perspectives and experiences regarding the use of virtual museum activities in language classes. Thematic analysis of the transcripts was done. Most of the students indicated positive feelings and a high level of satisfaction with the integration. In addition, students expressed a sincere gratitude for the chance to learn about and virtually tour museums. They were also able to relate their learning experiences to the language course's learning objectives and expressed satisfaction from their virtual museum visit. The potential of incorporating virtual museums into language instruction is highlighted by these findings. The students' enthusiastic response and active involvement suggest that virtual museums might enhance language instruction by providing an immersive and interactive method for cultural study, language skill development, and serving as a springboard for speaking and writing tasks which students often have difficulty in. Furthermore, the immersive nature of these virtual experiences fosters a sense of exploration and curiosity that is often absent in traditional classroom environments and changes the atmosphere in the classroom. This study recommends more research on the integration of virtual museums into language instruction.

Keywords: Culture, Language Teaching, Preparatory School Students, Virtual Museum Visits.

HOW TO TEACH ENGLISH TO YOUNG LEARNERS?: A CASE STUDY OF CLIL ORIENTED "HEALTHY LIFE" SESSIONS

Sunay Atlı

*Yıldız Teknik Üniversitesi,
Yabancı Diller Eğitimi
atl.sunay@gmail.com*

Gülümser Efeoğlu

*Dr. Öğretim Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi,
Yabancı Diller Eğitimi
gefeoglu@yildiz.edu.tr*

Early exposure to foreign language has been highly recommended as recent research findings signal advantage for youngsters (Cenoz, 2003; Cook, 1995; DeKeyser & Larson-Hall, 2005; Faklova, 2000). Yet, how to teach foreign languages to children remains unresolved since mainstream foreign language methodologies rely heavily on literacy skills such as reading and writing. Thus, practitioners attempt to consolidate the teaching techniques by administering more hands-on activities as in Total Physical Response. Similarly, Content and Language Integrated Learning (henceforth CLIL) might be conducted to foster foreign language teaching to young learners as early childhood education consists sets of subjects. One of these subjects is healthy life, which has been a hot topic particularly in the post-pandemic era. Hence, the aim of the current study was to investigate whether employing CLIL centered on the theme of healthy life, sports, and eating habits would influence young learners' listening and speaking skills along with lexical learning in English as a foreign language. For the purposes of the study, a quasi-experimental design was employed and 16 preschool children took part in an intervention that lasted for eight weeks. Each week four hours of classroom teaching were devoted to English and each session focused on a distinct theme. 28 vocabularies (i.e. eat, cook, dance, jump, run, fruits, teeth) were circulated in different activities from listening to speaking. Both quantitative data in the form of pre and post design and qualitative data as teacher field notes were collected. Preliminary analyses of quantitative data revealed that retention rates were significantly higher revealing positive impact of CLIL. Furthermore, researchers observed that awareness as to hygiene, sports, and nutrition was raised as participants showed keen interest in implementing the things learned in class even the sessions were over. In brief, it was concluded CLIL might be a handful instrument to improve young learners' English language within a densely structured curriculum.

Keywords: English Language Teaching, Content and Language Integrated Learning, Teaching English to Young Learners.

STUDYING THE ASSESSMENT KNOWLEDGE AND LITERACY LEVELS OF LANGUAGE INSTRUCTORS AT PRIVATE UNIVERSITIES' PREPARATORY SCHOOLS

Atilla Oğuz Kağan Kelekci
*Öğr. Gör. Altınbaş Üniversitesi
Yabancı Diller Fakültesi
atilla.kelekci@altinbas.edu.tr*

Özlem Zabitgil Gülseren
*Dr. Öğr. Gör. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
Yabancı Diller Fakültesi, İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı,
ozlem.gulseren@izu.edu.tr*

Language assessment knowledge and literacy are the key stones in the language evaluation process. The aim of language assessment is to enhance the progress and learning of learners by systematically collecting information about their knowledge, skills, and comprehension. Through assessment, language instructors provide feedback to their students and follow the learning progress of their students. However, language instructors are not always aware of why do the assessment practice choices that they employ. This study aims to identify Turkish EFL instructors' assessment literacies and their awareness of self-knowledge. Accordingly, this study also aims to learn more about the consequences of instructors' self-awareness of assessment knowledge on their learning. In this research, data is gathered through the utilization of a questionnaire answered by 56 language instructors. In addition to this quantitative data, qualitative data is collected through 10 voluntarily selected participants' performances of semi-structured interviews. Through the application of a mixed methods approach, it was discovered that the assessment literacy levels of language instructors are positively influenced by their level of education and the duration of teaching experience. There are also other factors like age and attendance of workshops which affects the language assessment knowledge awareness as well. The study is still ongoing and new findings are expected to be found. All in all, it is possible to conclude that language assessment literacy and knowledge is vital and there are certain factors that can improve the quality of education through the betterment of evaluation.

Keywords: Assessment Literacy, Assessment Knowledge, Private Universities, Language Instructors

THE EVALUATION OF AN ENGLISH COURSEBOOK FROM A SOCIOLINGUISTIC PERSPECTIVE

Esen Genç

*Asst. Prof. Dr, 19 Mayıs University,
Translation and Interpreting
esen.genc@omu.edu.tr*

The use of coursebooks in English language education has been a staple of language learning for decades, providing a structured approach to teaching and learning. However, coursebooks may have limitations, as they often reflect and perpetuate certain linguistic norms and sociocultural biases. Thus, it is important to evaluate an English coursebook from different perspectives critically. In light of these assumptions, this study attempts to analyze an English coursebook from a sociolinguistic perspective, a relatively unexplored area in book evaluation literature. The primary goal of this investigation is to assess the effectiveness of the textbook in accommodating the diverse sociolinguistic needs of English language learners. To achieve this objective, a comprehensive sociolinguistic framework is employed in analyzing the textbook's content, structure, and language use. Through qualitative research methods, the research scrutinizes the English book "Headway (5th edition)" (Soars & Griggs, 2019) by using the Sociolinguistic Textbook Evaluation Rubric (Atar & Erdem, 2020). The coursebook has been designed based on the objectives of CEFR, and it is widely preferred as the main coursebook in English Language Preparatory Schools of the universities in Turkey. The findings of this research aim to offer valuable insights into the sociolinguistic dimensions of English language education. By examining the coursebook's strengths and weaknesses regarding sociolinguistic inclusivity, educators and curriculum developers can make informed decisions to enhance the relevance and effectiveness of language learning materials. This study also contributes to the growing body of literature by assessing a coursebook concerning sociolinguistic issues. It offers suggestions for its enhancement and highlighting the significance of sociolinguistic awareness in English language coursebooks.

Anahtar Kelimeler: Sociolinguistics, Coursebook, English.

THE RELATIONSHIP BETWEEN PREPARATORY SCHOOL LANGUAGE INSTRUCTORS' DIGITAL LITERACY LEVELS AND THEIR SENSE OF TEACHING EFFICACY

Melike Ersin

*İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi,
İngiliz Dili Eğitimi Yüksek Lisans Programı
ersin.melike@std.izu.edu.tr*

Özlem Zabitgil Gülseren

*Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi,
İngiliz Dili Eğitimi Yüksek Lisans Programı
ozlem.gulseren@izu.edu.tr*

The purpose of this research is to investigate the crucial association between digital literacy levels of preparatory school language instructors and their feeling of instructional efficacy. Understanding how teachers' digital literacy affects their efficacy is critical in today's digital world, as education is more and more digitalized. The major goal of this study is to evaluate the relationship between preparatory school English instructors' digital literacy skills and their assessments of their own efficacy in language instruction. The study aims to determine whether instructors' comfort and effectiveness in the classroom are impacted by their digital literacy and efficacy. The study examines numerous crucial issues, including the digital literacy levels of preparatory school English instructors, their teaching self-efficacy, and the possibility of a link between teaching self-efficacy and digital literacy levels. This study uses a mixed-methods approach to collect both quantitative and qualitative data to better understand the link between digital literacy and teaching self-efficacy. Validated tools, such as the Teachers' Sense of Efficacy Scale and the Digital Literacy Scale, are used to collect quantitative data, while in-depth interviews are carried out with a volunteering group of instructors as qualitative data. Existing research focuses on either digital literacy or teaching self-efficacy individually, but this study tries to bridge the gap by investigating their interplay as a novel research area. This study project has the potential to not only improve our knowledge of the pedagogical decisions made by digitally literate language teachers, but also to shed light on the aspects of digital literacy that influence language instructors' self-efficacy. Finally, it is intended that this research will improve educational policies and practices, allowing for more successful technology integration in higher education settings which hopefully initiate more confident and self-sufficient language instructors.

Keywords: Teaching Efficacy, Digital Literacy, Preparatory School, Self-Efficacy.